

דברי אגור בן יקא אל התלמיד הקשוב כמ"ר עזרא אברהם בן כמ"ר דוד עובדיה הרופא זצ"ל מבית לאון מעיר טריקרקו: חשקה נפשו חשק נפלא להתדבק בתכמים כל היום יחרוש יחרוש יפלוש פנפיו להסתופף בצל החכמה למען יתדמה במעשיו בדעותיו בפעולותיו אל השלמים התמימים בפעולתם לא יסבו בלכתם: בראותי טוב פוננתו ותכונתו מעונדת לקבל החכמות התורנית לטוב מזגו וישר שכלו יחתור מחטרות נסתרות למצא אןרחות נכוחות.

סקל מסילות סלולות ללכת אל עיר מושב המזימה. ואותי יום יום יחרוש להראות לו מבוא העיר להעיר רעיוניו להאיר עיניו להגיע אל מחוז חפצו בדרך היומר מתקן להרים מכשול פן תגוף באבן רגלו.

ובחפשי אמתחות דעתי אמרתי אל לבי מה לה נרדם קום קר' לאלהיה אולי יתעשת ה' לנו ולא תשתפח תורה מישראל לרוב ספקות ודעות חלוקות ושמועות קשות מתחדשות חדשים לבקרים.

בין ההרים הגבוהי בני אלהים הלא המה הגבורים ראשי הדורים הנמצאים בכל דור ודור. ע"כ נעתי חצני כי הציקתני רוח בטני ואהבתו האלצתני.

אמרתי ארוצה לדבר מצנה ויהי מה: וזאת היתה הסבה הראשונה אשר עוררתי בראותי התלמיד החשוב הנזכר שולח ידיו בפרי עץ הדעת טוב ורע הם המצות המעשיות המפורשת בתלמוד.

גם ישים בכליו מחכמות העמנוקות כמו חכמת הטבע ומה שאחריו וכל ההקדמות הצריכות להם. והזמן אשר היא יקר במציאו' לא יספוק לו לעמוד על אלו הדושים כי צל ימינו עלי ארץ.

עם רוב התלאות הנמצאות בגלות אשר קצר המצע מהשתרע. אמרתי אקומה נא ואזור כגבר חלצי ואמן צמידים על ידיו ורביד הזהב על צנאר' במנהר ומתן.

ואכתוב לו רובי תורה שבע"פ בדברים אשר יפלו בהם הספקות והמחלוקת בין החכמים עם כל הדעות הנמצאים בחבורים אשר הם חשוכים בעיני חכמי הדור ומזולתם לא חשתי כי הם בטלי' ברוב בנין וברוב מנין.

גם אכתוב חדושים מספקות אשר עליהם פסקו חכמי דורנו אשר הספקות ההם אינם נמצאים בפוסקים בבניאור אמנם אל בעל הטורים שמתני מגמתי ואחריו נמשכתי בעבנות האהבה כי הוא קבץ רוב הדעות שהיו לפניו יותר מכל הפוסקים.

ואני אדרוך בסדורו ובלשונו וכל מה שכתב אשר לא נפלו עליו חלוקה על הדרוש שהוא לא אכתוב ואעביר עליו כי אין פוננתי לחזור מה שכתבו האחרים. אמנם בכל דרוש אשר נפל בו מחלוקת בו אשים דברתי ואחלק דבורי בכל דרוש לשלשה חלקים: החלק האחד בו אקבץ כל הדעות וכל דברי החכמים המתנגדים זה לעומת זה אשר הם נמצאי' בחבורי' אשר תחת דינו.

ובראשם רב אלפס משנה תורה מרדכי סמ"ג עמודי גולה אור זרוע הטורי'. שבוני הקלט הרשפ"א הרוקח.

גם לא אכתוב כל החדושי אשר נמצאים בפוסקים אלו מאין חולק עליהם רק לפעמים
בחדוש גדול ובחלק השני אכתוב בכל דרוש ודרוש ההסכמה וההלכה אשר פסקו גדולי
אשכנז וצרפת אחר מי יש להשות לנהוג דאם לא כן תהיה פעולתי בלתי סבה תכליתית.

ובחלק השלישי אכתוב ואביא בכל דין ודין כל הספקות אשר נמצאו בתשובו אשר
נחקרו ונתחדשו מזמן קרוב אשר לא ימצאו בפי בפוסקים הנזכרים ובפרט מתשובו
גדול בדורו אשר הרביץ תורה לרוב מהר"ר יעקב מולן זצ"ל.

גם מיתר גדולי המורים. ומהפעולה הזאת יתפשטו שלש תועלות עצומות: האחת שיצא
הדרוש כל הדעות הנפלו בכל דרוש כולם יחד בלתי חפוש וחקירה ואף אם לא ימצאו
ספרים אצלו זולתי זה הספר כאשר יסתפק האדם בזה הספר עם חבור אחר אי זה שיהיה
בנדאי ימצא מרגוע לנפשו ולא תסבב דעתו לפוסק אחר: התועל' השני כי אשר האדם
נבוך ולא ידע להטות ימין או שמאל לרוב הדעות ימצא בחבור זה אחרי מי שימשוך ולא
תהיה פנונתו ברצוא ושוב וכנו הדרך הישר: והתועל' השלישי שימצא הרבה דינים
פסוקים אשר לא ימצא בחבורים אחרים כי לא היתה לאל ידם לכתוב כל הספקות
האפשרים לפול בתורה שבעל פה לרוב עומק' כי ארנפה מארץ מדה ורחבה מני ים.

וכלל אתן בידי המעיין בזה הספר במקום אשר לא כתבתי שם הספר מן הלשון אשר אני
כותב הוא לשון הטורים. גם כלל אחר אתו.

שאם לפעמים בדרושים לא אכתוב כמו נוהג העול' וימצ' בדרוש שהוא דעת רבי אשר
אבי רבינו יעקב בעל הטורים ראוי שתדעו כי האשכנזים נמשכים על הרוב אחר דעת
רבינו אשר ולכן פעמי' נסמכתי על הפלל הזה ולא כתבתי בכל מקום כמי ההלכה ואני
יעקב ברוך בן מורינו הרב ר' יהודא לנדא אשכנזי שנסתי את מתני ואקרא בשם ה'
ידריכני בנתיב יושר.

יודעני פשר. כי קראתי שם הספר הנותן אמרי שפר.

אגור בן יקא מג' טעמים האחד כי אגור מפני הארונהחיקמה כי דעתי תולה על בלימה. ואין
אתי שלמות מה.

הטעם השני כי בו אגור ואקבץ כל הדעות שונות אשר אפשרים לקבצם כפי הצורך וכפי
ההשג' ונסמכתי על יסוד חזק כראי מוצק. והוא כי הנני בן יקא.

בן מי שאסף התורה והקיא והשפיע שפע לרוב לתלמידים לאלפים כאשר נודע
ומפורסם לכל בני אשכנז וצרפת אשר עוד היום נשארו אלי מוהרו כמלא מחט סדקית
ממנו אלמוד לקבוע הלכה ברוב דברי רז"ל.

והטעם השלישי כי אגורה ואשכנה באהלי שם. שמה ישבו כסאות למשפט יתנו צדקות
ה'.

והשם יודע וישראל ידע כי פוננתי לשם שמים למען לא ירבו מחלוק' בישראל וכל איש
אשר ידבנו לבו לקרב אל המלאכה מלאכת שמים יסתכל באספקלרי' המאירה כחשיכה
כאורה יתיר חרצובות ספקותיו.

יפוצו מעינותיו להשקות נוטעי גנו וכנו אשר נטעה מינו. מה טובו אנהליה יעקב אשריך שזכית להפנס תחת פני השכינה להיות לעם סגולה מפל העמים ואתה ישראל נמשכת לי וצריך בעבודות עבודת האהבה לעבוד בוראך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאנדך ובכל מעשיך נתפנונו להיות לש"ש.

ואף בהיותה עוסק במפונרסמות בצרכי חייך פינו פתיחין בעלותה נגד אלהיה וכאשר תעיר משנתה ראוי לה להקרב אל צורך במחשבתה ובמעשיה ודברת בם בד"ת ולא בשיחה בטילה.

ואפ"י הרהור בהבלי העולם אסור כי הרהור עבירה קשה מעבירה פי אם ביראת ה' פל היום. ואתחיל לסדר דברי בעבודת היום פפי הסדר מבעל הטורים וראשונה אדבר במה שיהוא יסוד ועקר העבודה הוא למוד התורה על דרך שהתחיל הגבר אשר הוקם על נעים זמירות פי אם בתורת ה' חפצו פי היא למעלה מכל העבודות ואף מן התפלה הנקראת עבודת הלב ולאותם שחשקה נפשם בתורה ולאותם שתורתם אומנותם.

ומה שאמרו רז"ל בפ"ק דברכות א"ר מני גדול הקורא ק"ש בעונתה יותר מן העוסק בתורה. הלא פראשו התוספ' שאינו רוצה לומר העוסק בתורה בשעת זמן ק"ש שצריך להפסיק דהא אפ"י לתפלה צריך להפסיק כדאמר בפ"ק דשבת כגון אנו מפסיקין בין לק"ש בין לתפלה ופי' כגון אנו שאין תורתנו אומנותנו הרשב"י ונחבריו מפסיקין.

אלא ר"ל גדול הקורא ק"ש בעונתה יותר מן העוסק בתורה שלא בזמן ק"ש והטעם הוא כאשר קורא ק"ש מקיים למוד תורה ג"כ במה שקורא ומקיים נמי מצות עשה אבל אותן שדומין לר' שמעון נדאי תלמוד תורה גדול מתפלה.

ולכן אתחיל במי שמשפיים לעבודת ה' קודם התפלה ללמוד תורה איך יתנהג בענין הברכות קודם שילמוד אחר שלמד פשיתפלל בבית הכנסת אם חוזר ויברך ואח"כ אכתוב הדין ממי שמהרהר בלבו תורה בלי נענוע הפה אם חייב לברך אם לא דבר זה אינו מבואר באר היטב בפוסקים כ"א מפל' אתמר:הלכות תפלה (א) גרסינו במסכת ברכות אמר רב יהודה אמר שמואל השפיים לשנות עד שלא קרא ק"ש חייב לברך.

משקרא ק"ש א"צ לברך שפכר נפטר באהבה רבה לפי דעת ר"ת אם השפיים לשנות קודם שעלה השחר א"צ לברך שפכר נפטר באהבה רבה של אתמול משחרית לשחרית. ויחיד הוא בדבר זה וכל הפוסקים אומרים שיש לברך.

וכן התוס' בעצמם וכן נהגו לברך פשמשפיים אפילו קודם היום והר' יצחק אור זרוע פתב בשם רש"י שאסור ללמוד בעצמו תורה קודם שיתפלל אבל לאחרים מותר ורבינו חננאל פתב אפכא.

אמנם ר' יצחק בעל התוספות מתיר ללמוד קודם התפלה אפ"י לאחר שעלה עמוד השחר ונהביאו המרדכי פ"ק דברכות וכן עמא דבר. בעל שבולי הלקט פתב בשם ר"מ מרוטנבוק דצריך לברך פשהוא משפיים היינו דוקא פשלומד אבל אם מתפלל תחנונים א"צ לברך והראב"ד פתב צריך לברך כמו כן על המקרא וכתובי' ופסוקים מכלל מקרא הם וכן פסק גדול בדורו מהר"ר יעקב מולן ז"ל.

ובשבועות הלקט כתב בשם רש"י דמברך דוקא לפניך ולא לאחריה. עוד בשבועות הלקט בשם הלכות של הר"ר יהודה שא"צ לברך כל היום.

והר"ר שמואל משרוג והר"ר אביגדור פהן פתבו פמו שכתבו התוספות בברכות פיון שברך ברפת התורה קודם התפלה א"צ לברך כל היום. והר"ר שמחה פתב דשינה ומרחץ ובית הפסא חשויים הפסק וצריך לחזור ולברך ומהר"ח פתב דאחר צרכי גדולים א"צ לברך ברפת התורה פי אינו מסיח דעתו פי אף בזמן שהוא נפנה צריך להזהר בדיניו פמו בגלוי טפח וכיצד יקנח עכ"ל.

ומורי אבי מהר"ר יהודה לנדא הנהיג שלא לברך פיום אפי' שינת קבע פיום וכן ראוי לעשות פי המקיל בברכות במקום שיש מחלוקת הרי זה לא הפסיד פי הברכות אינו מעפבות: (ב) ומי שמהרהר בלבו תורה קודם שברך בב"ה א"צ לברך פי הרהור אינו פדבור לענין ברכה פמו שהוא הדין לענין ק"ש ותפלה שצריך הוצא' בשפתים.

וכ' התוספות פרק מי שמתו דהלכה פרב חסדא דהרהור לאו פדבור דמי וכן הוא לענין בעל קרי שפותר להרהר בק"ש. וכן פסק ר"ח ז"ל אם פן מי שמהרהר בתורה א"צ לברך דהא אפי' רבינא אומר שא"צ לברך לא לפניך ולא לאחריה.

ופירש"י ותוספות דר"ל בהרהור לא יברך וכן פסק מהר"ל מולן ואע"ג דרז"ל פסקו דהרהור בתורה אסור בט' באב דהיינו מטעם דהוי שמיח ולא מטעם דחשוב פדבור. פתב מהר"י מולן הא דנשים מברכות ברפת התורה אע"ג שאינן חייבות ולא עוד אלא שארז"ל כל המלמד בתו תורה פאלו מלמדה תפלות זהו בתורה שבעל פה אבל לא תורה שבכתב וכ"כ הרמב"ם.

ואע"פ שלשון הברכה מלעסוק בדברי תורה משמע תורה שבע"פ מ"מ אין לשנות מטבע הברכות ועוד פי הן מברכת על קריאת הקרבנות ותפלה פנגד קרבנו' תקנום וזה חייבות בתפל' וא"כ חייבות ג"כ בקריאת העולה והקרבנות וכ"ש לדברי הסמ"ג שכתב שהנשים חייבות ללמוד הדינין השייכין להן עכ"ל: (ג) ולענין העוסק בתורה קודם תפלה אם צריך נטילת ידים.

הרא"ש פסק במסכת ברכות בסוף שאדם יכול לברך כל הברכות השייכות קודם התפלה בלי נ"י רק שלא נפנה לגדולים או לקטנים ושפשוף והביא ראיה ממאי דאיתא בפ' הרואה פד אתער משנתיה מברך אלהי נשמה וכו' דמשמע מיד פשנעור משנתו.

ובשבועות הלקט בשם רבינו יהודה משפיר"א שכאשר נעור משנתו של שינת היום לברך אלהי נשמה ולי המחבר נראה שטוב ליטול ידו לכתחלה פשיש לו מים דרוח שיבתא שורה על הידים ואם אין לו מים לפי שעה פדאי הוא הרא"ש לסמוך עליו בשעת הדחק דהא טעמא וראיה קאמר.

והרוקח פתב בהלכות תפלה דיש ליטול ידיו קודם שיתפלל משום רוח שיבתא פי התפלות פנגד הקרבנות תקנום. ובתחלת העבודה צריך קדוש ידים ע"כ ולפי דבריו משמע פשאנו אומרים בפקר פסוקי דקרבנות אפי' בלי ברכות צריך נ"י ויש להשוותו עם דעת הרא"ש דדוקא לכתחילה קאמר הרוקח: (ד) ובדין הברכות לברך נטילת ידים

ואֲשֶׁר יֵצֵר אַחַר שְׁנֵפְנֵה לְגִדּוּלִים אוּ לְקַטְנִים י"א לְקַטְנִים לְבַד כֹּל הַיּוֹם צָרִיף לְבָרֶף אֲשֶׁר יֵצֵר וְלֹא עַל נ"י וְעַל הַגְּדוּלִי כֹּל הַיּוֹם יִבְרָף שְׁנֵי־הֶם אִפִּי בְּלֹא לְמוֹד אַחֲרָיו וְלֹא תִפְלָה.

וְהָרֵא"ש לֹא הָיָה מְבָרֶף אִפִּי עַל הַגְּדוּלִים רַק אֲשֶׁר יֵצֵר אִפִּי כְּשֶׁרָצָה לְלַמֹּד אַחֲרָיו כֹּן רַק כְּשֶׁרָצָה לְהַתְּפִיל אַחֲרֵיהֶם וּבְמַרְדְּכִי כָּתַב פָּרָק אֵלּוּ דְבָרִים שְׂאֵם רוּצָה לְלַמֹּד אַח"כ אוּ לְהוֹצִיא מִפִּיו דְּבָר שֶׁבִקְדוּשָׁה אוּ לְלַכֵּת לְבַה"כ מְבָרֶף שְׁנֵי־הֶם.

וְאִם יוֹשֵׁב וּבָטֵל דֵּי לוֹ בְּאֲשֶׁר יֵצֵר וּבְתִשׁוּבַת הַרְשָׁפָ"א פִּיר' בְּשֵׁם ה"ר יוֹנָה שְׂאִין לְבָרֶף עַל נ"י אֶלָּא בְּשִׁחְרִית וּבְשִׁעַת אֲכִילָה וּמִי שֶׁטְבוּלוֹ בַּמְשָׁקָה. וּבְשִׁבְבוּלֵי הַלְקֵט בְּשֵׁם רַבִּי יִצְחָק ב"ר יְהוּדָה כָּתַב שְׂאִין לְבָרֶף רַק אֲשֶׁר יֵצֵר עַל הַקַּטְנִים וְעַל הַגְּדוּלִים וְהַר"ר אֶלְחָנָן כָּתַב שֶׁמְבָרֶף עַל הַגְּדוּלִים עַל נ"י וְאֲשֶׁר יֵצֵר ע"כ.

וְכֹן נִהְיָ מוֹרֵי אָבִי מֵהַר"ר יְהוּדָה זצ"ל: הַלְכוֹת צִיצִית (ה) הַגְּאוּנִים כָּתְבוּ שֶׁהַטְּלִית תְּהִי גְדוּלָה שְׁיֻכַּל לְהַתְּעַטֵּף דְּוָגְמַת הַעֲטִיפֹת יִשְׁמַעְאֵלִים וּבְעַל הַעֲטוֹר כָּתַב שֶׁא"צ רַק כְּדִי לְכַסּוֹת קוֹמַת הָרֵאשׁ: (ו) אָמַר מְהַר"ם בְּשֵׁם ר' שְׁמִשׁוֹן כִּי הַלּוֹבֵשׁ טְלִית שְׂיֵשׁ בּוֹ בֵּית צְנוּאָר שְׂיֵשׁ לְבָרֶף לְהַתְּלַבֵּשׁ בְּצִיצִית וְלֹא עַל לְבִישַׁת צִיצִית דְּוָמִיא לְהַתְּעַטֵּף מְרַדְּכִי קָטָן: (ז) וְאִם מְלֻבָּשׁ בְּטְלִית וּפְשָׁטָה וְהִלָּף לְצָרְכּוֹ וְאַח"כ חָזַר וְלְבָשָׁה דַּעַת ב"ה שְׂלֵא יִבְרָף פַּעַם שְׁנִי'.

וּבְתִשׁוּבַת הַרְשָׁפָ"א בְּסִי' תי"ז מִי שֶׁלּוֹבֵשׁ אִפִּי מֵאָה בְּגָדִים בְּצִיצִית זֶה אַחַר זֶה וְאִין בְּדַעַתוֹ בְּתַחֲלָה עַל כּוֹל' צָרִיף לְבָרֶף עַל כָּל א' וְא': (ח) הַרְמַב"ם וְרַש"י כָּתְבוּ שֶׁצָּרִיף לַעֲשׂוֹת הַצִּיצִית מְצַבֵּעַ הַטְּלִית.

וְרַש"י בְּר' שְׁמוּאֵל כָּתַב שֶׁא"צ. כָּתַב בְּסִמָּ"ק שְׂלֵא לַעֲשׂוֹת צִיצִית שֶׁל פִּשְׁתָּן בְּטְלִית שֶׁל מְשִׁי הַגְּאוּנִים וְר"ת אָסְרוּ לַעֲשׂוֹת צִיצִית שֶׁל פִּשְׁתָּן בְּטְלִית שֶׁל פִּשְׁתָּן וְכ"כ בְּתִשׁוּבַת הַגְּאוּנִים בְּשֵׁם רַב פִּלְטוּי גְּאוּן וְז"ל וּמֵאֵן דְּרַמִּי חוּטֵי דְכִּיְתָנָן' וּמְבָרֶף עֲלֵיָה עוֹבֵר מְשׁוּם לֹא תִשָּׂא וְחַיִּיב מְלָקוֹת ע"כ וְרַב אֶלְפָס וְהָרֵאש"ש וְרַש"י מַתִּירִין כָּתַב ה"ר יִשְׁעִיָה הָרֵאשׁוֹן בְּתִשׁוּבָה הִירָא שְׂמִים לֹא יַעֲשֶׂה טְלִית רַק מְצַמֵּר לְהוֹצִיא נְפִשָׁה מִפְּלוּגָתָ: (ט) נִשְׂאֵל גְּדוּל הַדּוֹר מֵהַר"ר מוֹלָן עַל טְלִי' שֶׁל מְשִׁי מֵאִי זֶה מִיֵּן נוֹהֲגִין לַעֲשׂוֹת הַצִּיצִית וְטְלִית שֶׁהַשְּׂתִי פִּשְׁתָּן וְהַעֲרַב צָמֵר גָּפֶן מֵה דִּינוֹ וְהַשִּׁיב כִּי רַבִּים נוֹהֲגִים לְהַטִּיל צִיצִית שֶׁל צָמֵר בְּטְלִית שֶׁל מְשִׁי דְצָמֵר וּפְשָׁתִים פּוֹטְרִים בֵּין בְּמִינוֹ בֵּין שְׂלֵא בְּמִינוֹ וְכֹן הוֹרָה רַבּוֹ ז"ל.

אֲבָל לְדַעַת הַר"ם מִרוֹטְנְבוּרְק צָרִיף שְׁשִׁנְיָהֶם יִהְיוּ בְּיַחַד צָמֵר וּפְשָׁתִים וְאִז פּוֹטְרִים בֵּין בְּמִינוֹ בֵּין שְׂלֵא בְּמִינוֹ וּלְדַעַתוֹ צָרִיף צִיצִית שֶׁל מְשִׁי בְּטְלִי' שֶׁל מְשִׁי וְטְלִית שֶׁהַשְּׂתִי פִּשְׁתָּן וְהַעֲרַב צָמֵר גָּפֶן ר"י אֹר זְרוּעַ הַשִּׁיב שֶׁיַּעֲשֶׂה צִיצִית שֶׁל פִּשְׁתָּן אֲבָל לְדְבָרֵי ר"ם דְּלַעֲוִיל לֹא נִפְיָק בְּיָה גַם מֵאַחַר שֶׁר"ת הַחֲמִיר שְׂלֵא לַעֲשׂוֹת כָּלֵל טְלִית שֶׁל פִּשְׁתָּן וְהָיָה בְּרַכָּה לְבַטְלָ' רֵאוּי לְהַחֲמִיר וּבְסִפְרָד וְאַגְפִּיָה נוֹהֲגִין בְּטְלִית שֶׁל פִּשְׁתָּן.

אֲבָל בְּאַשְׁכְּנַז נוֹהֲגִין בְּטְלִית שֶׁל צָמֵר וְאוֹסְרִין סְדִין בְּצִיצִית אִפִּילוּ בְּמִינוֹ וְצֵא וּלְמַד מִמִּנְהַג אֲשֶׁכְּנַזִּים שְׁנֵהֲגוּ אִיסוּר גְּמוּר לַעֲשׂוֹת טְלִית מִבְּגַד שְׁקוֹרִין בּוּקֵשׁ"נו כִּי הוּא מְעוֹרֵב פִּשְׁתָּן וְצָמֵר גָּפֶן וְלָכֵן הִירָא שְׂמִים יוֹצֵא נְפִשׁוֹ מִפְּלוּגָתָ' וְלֹא יַעֲשֶׂה טְלִית אֶלָּא מְצַמֵּר ע"כ: (י) כֹּל הַמְּגַרֵּר צִיצִיּוֹתָיו עָלָיו הַכְּתוּב אוֹמֵר וְטֵאטְאָתִים בְּמִטְאָטִי הַשְּׂמָד הַגַּה"ה מְרַדְּכִי קָטָן יֵשׁ לַעֲשׂוֹת ב' קִשְׁרִים בְּכָל קִשְׁר מֵה' קִשְׁרִים שֶׁהוּא קִשְׁר שֶׁל קִינִי' וְרַש"י בְּר' יוֹאֵל הַלּוּי

פֶּתַח שְׁבִילֵי לֵב וְצִיצִית דֵּי בְּקָשָׁר אֶחָד ע"כ הִגִּיה"ה בְּמַרְדְּכֵי קָטָן: (יא) בְּגָד בַּעַל ד' פְּנֵפִי שְׁנֹכְפַל כ' הֶרְמֵב"ם שְׁצָרִיף לְתַפְנֹר פְּנֵלוּ מְכַל הַרוּחוֹת וְהָרָא"ש כ' שֵׁא"צ לְתַפְנֹר הַפְּפִילָה לְשׁוֹן הַטּוֹרִים וְסִדִּינִין שֵׁישׁ לָהֶם ד' פְּנֵפוֹת רַבִּי אֱלִיָּהוּ מִפֶּאֶר"יז הִיָּה עוֹשֶׂה לָהֶם צִיצִית רוֹקֵחַ קַבְלָתִי מִמּוֹרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִמִּי"ץ דָּלָא קִי"ל כְּבַרְיֵיתָא בִּפ' הַתְּכֵלֶת דְּמַחְיֵיבָת בַּעֲלַת ה' אֶלָּא כְּבַרְיֵיתָ דִּפ"ב דְּזַבְחִים ד' פְּנֵפוֹת וְלֹא בַּעֲלַת ה' וְלֹא ג' וְהָכִי מִשְׁמַע בִּפ' הַקּוֹמֵץ רַבָּה רוֹקֵחַ וְשָׂאֵר הַפּוֹסְקִים מְחִיבִים בַּעֲלַת ה': (יב) הֵטִיל צִיצִית עַל צִיצִית פֶּתַח הֶרְמֵב"ם אִם נִתְּפוּן לִבְטֹל הֶרְאִשׁוֹנִים כְּשֶׁר וְאִם נִתְּפוּן לְהוֹסִיף פְּסוּל וְהָרָא"ש לֹא חֵלֵק: (יג) פֶּתַח בַּעַל הָעֵטוֹר שְׁיָכוֹל לְהוֹסִיף עַל הַחוּטִין שְׂאִין שְׁיַעוֹר לְחוּטִין מְלַמְעָל' וּר"י פֶּתַח עַד ח' כְּפוּלִים שֶׁהֵם י"ו יָכוֹל לְהוֹסִיף וְתוֹ לֹא וּל"ג דְּעֵצַת בַּעַל הָעֵטוֹר לְגַבִּי ר"י ב"ר שְׁמוּאֵל אֵינָה מְשֻׁנָּה.

וּבִתְשׁוּבַת הָרַב יִשְׁעִיָּה הֶרְאִשׁוֹן הִבִּיא מִן הַסְּפָרֵי דְחוּטִין שֶׁל צִיצִית צָרִיכִין שְׁיִהְיוּ שְׁזוּרִין וְיִלְיָף תְּכֵלֶת תְּכֵלֶת מַגִּז"ש מַה לְהֵלֵן שְׁזוּרִין אָף פֶּאֶן שְׁזוּרִין וְכֵן הַמְּנַהֵג: (יד) פֶּתַח הֶרְמֵב"ם מְנַהֵגוּ לַעֲשׂוֹת חוּלִיּוֹת וְהָרָא"ש לֹא הִי מְדַקְדָּק וּב"ה פֶּתַח שְׁהֵאִידָן' אִין לְדַקְדָּק אִפִּי בְּכַרְיָה אִפִּי אִם כְּרָף רַבָּא אוֹ לֹא כְּרָף אֶלָּא חוּלִיָּא אַחַת כְּשֶׁרָה אֶבֶל עֵיקָר מְצוּתָהּ לְכַרְוֵף ע"כ וְהָעוֹלָם נִהְיָ לְכַרְוֵף שְׁלִישׁ וְלֹא לַעֲשׂוֹת חוּלִיּוֹת: (טו) בַּעֲנִין פְּסִיקַת הַצִּיצִית אִם נִפְסְקוּ הַחוּטִין פְּנֵלָם וְנִשְׁתַּיְרוּ בָּהֶן כְּדִי עֲנִיבָה שְׁיָכוֹל לַעֲנֵבָם פְּנֵלָם יַחַד כְּשֶׁר.

וְנָהוּ לִפְרֵשׁ"י שְׁצָרִיף כְּדִי עֲנִיבָה מִן הָעֵנָף. וְלִדְעַת ר"י בִּר שְׁמוּאֵל אִפִּי לֹא נִשְׂאֵר מִן הַגְּדִיל אֶלָּא כְּדִי עֲנִיב' כְּשֶׁר וְאִפִּי נִחְסַף כֹּל הָעֵנָף וְכֵן הִדְעַת הָרָא"ש וִי"א אִפִּי לֹא נִפְסְקוּ אֶלָּא ג' חוּטִין פְּסוּל כִּי שְׂמָא נִפְס' הָרוֹב וְכֵן בְּסִמ"ג אִפִּי אִם נִשְׂאֵר בָּהֶם כְּדִי עֲנִיב' וְכֵן בְּסִמ"ק וּבִמ"ק א"ר פְּפֵא אַגְרָדוּם לְבָן וְקֵאִי אֶתְכֵלֶת אַגְרָדוֹ תְּכֵלֶת וְקֵאִי אֶלְבָן כְּשֶׁר מִשְׁמַע דְּשֵׁא' חוּטִין שְׁלַמִּין אִפִּי לֹא נִפְסְקוּ אֶלָּא שְׁיַשְׂאֵר כֹּל הַד' חוּטִין שְׁלַמִּין וְהִנֵּי שְׁנַפְסְקוּ יִשְׂאֵר מִהֶן כְּדִי עֲנִיב' אִמְנ' שְׂמָא אֵינָם אוֹת' שְׁנֹכְפָלוּ וְא"כ יֵשׁ לְפִסְוֹל עַד שְׁיִתְּבַרֵר שְׁיֵשׁ ד' חוּטִין שְׁלַמִּין כִּי שְׂמָא נִפְסְקוּ הָאֲחֵרִי וְלֹא נִשְׂאֵר כ"א חוּט א' שְׁלַם הַלְכָף יֵשׁ לְפִסְוֹל אִפִּי בְּחוּטִין מְגוֹרְדִמִין וְכֵן עֲשֶׂה ר"ת מַעֲש' וְרִיב"ש אוֹמֵר דְּאִפִּי פְּלָם מְגוֹרְדִמִין כְּשֶׁרִי בְּכְדִי עֲנִיב' וּבְסִמ"ק פְּסִק כַּר"ת וְכֵן עֲמָא דְּבַר וְכַמָּה שְׁיַעוּ מְגוֹרְדִמִין אֲמַר שְׁמוּאֵל כְּדִי עֲנִיב' י"מ דָּאָף בְּגָדִיל מְכַשִּׁירִין כְּדִי עֲנִיבָה.

וִי"מ דְּוָקֵא בְּכַנָּף כְּדִי שְׁיִהְי' בְּסוּף גְּדִיל וְפִתִּיל וְרַבִּינוּ שְׁמִשׁוֹן פֶּתַח וְז"ל מִתּוֹךְ פְּרִשׁ"י מִשְׁמ' דָּלָא מְכַשִּׁירִין גְּרָדוּמֵי צִיצִית אֶלָּא בְּעֵנָף אֶבֶל לֹא בְּגָדִיל. וְעַת' הִנֵּה לֹא נִתְּתִי אֶל לְבִי שְׁרַשׁ"י פִּי כָּף.

וְא"כ לְפִי זֶה יֵשׁ לְהִזְהַר הֵיכָא שְׁנַפְסֵק בְּמָקוֹם הַגְּדִיל. וְאִין פַּח בְּנִדִי עַד שְׁיָבֵא מוֹרֵי צָדֵק: (טז) וּמִיָּהוּ בְּסִמ"ג מִשְׁמַע אָף מִן הַגְּדִיל וּבְסִמ"ק מִשְׁמַע דוֹק' אָף מִן הָעֵנָף בְּעֵינֵן כְּדִי עֲנִיב' וְשְׁיַעוֹר עֲנִיב' כְּדִי לַעֲנוֹ' ד' חוּטִין לִפְרִיר"ת וְח' חוּטִין לִפְרִיר"ש"י עַכ"ל מְרַדְּכֵי קָטָן וְאִנִּי הַמְּחַב' אוֹ כִּי מְנַהֵג פֶּשׁוּ' בְּכָל אֲשַׁכְּנֵז לְפִסְוֹל הַצִּיצִי כְּשֶׁנִּפְס' אִפִּי חוּט א' סִמוּ' לְגָדִיל שְׁלֵא נִשְׂאֵר כְּדִי עֲנִיבָה: (יז) טְלִית שְׂאוּל' עִם צִיצִיּוֹתֵי תוֹף ל' יוֹם י"א שְׂאִין לְבָרָךְ עֲלִי'.

וְהָרָא"ש פֶּתַח שְׁיֵשׁ לְבָרָךְ עֲלִי' וְהַמְּבַר' יְבָרָךְ וְהַמִּיקָל לֹא הַפְּסִיד ע"כ. וְהָעוֹל' נוֹהֵג לְבָרָךְ עַל טְלִית שְׂאוּל'.

והמוצ' טלי' של חבירו י"א שיכול לברך עלי דניחא לי לאינש לקיים מצנה בממוניה
ובלבד שיקפלה וכן עמא דבר. ומק"ם הי' מקפיד במקופל: (יח) טומטוי' ואנדורוגיגוס
חייבין מספק והרמב"ם כתב יעטוי' בלא ברכ' ור"ת כת' שננשי' יכולו' לבר' אע"פ שהן
פטורו' ומכ"ש מי שהו' ספק חיי' ובעל הטורי' כתב יות' טוב שלא לברך: (יט) ת"ר סדין
בציצי' בית שמאי פוטרין וב"ה מחייבין ורש"י פסק כב"ה ובסדר רב עמר' ור"ת פסקו
כב"ש ופוטרין אפי' טלי' של פשתן אפי' במינו.

כסו' המינוח' ליום אם לבשו בליג' כת' הרמב"ם שפטוי' מציצית והרא"ש כתב שחי' ואינו
פטוי' רק פסות המינוח' לליג' שפטור אף ביום. וכסות המינוח' ליום ולג' חייב וכ"כ
התוספו' במסכ' ברכות פ' הנה קורא.

והרוקח כתב פסות ליל' אף ביום חיי' וראית' אותו פרט לכסו' ליל' שפסוי' יום פטוי' אף
בליגה והוא סובר כר"ש שפוט' אף הנשי' דנה מצו' עשה שהזמן גרמ' וכותי' קיימ' לו
בפ' במה מדליקין ובמנחו' וכסו' ליגה חייב' אף ביום וה"ר אליהו מפרי"ז הנה עוש'
ציצית לסדין של ד' פנפו': (כ) בעל הטורי' כתב שמת' להשתמש בציצי' הקשור בטלי'
ובשאלות פסק בפ' שלח לה דאסור בציצי' ובהושענ' ובאתרוג להשתמ' ולמד מדם
שמכס' במה ששופך וכת' בעל הטורי' טוב להחמי': (כא) מותר ללכ' בטלי' עם הציצי'
בבי' הקברו' רק שיגבהנו שלא ירא וה"ר יונה כתב פגון אנו שאין עושין ציצי' רק משום
מצו' ולא בקל הפגדי' אסור משום לועג לרש דאפשר להסירו: (כב) פסק בה דיש לברך
לעשות ציצי' בשעת העשיה וליתא דקי"ל כר"נ דאמר ציצית חובת גבר' הוא: (כג) רב
בעי טונייה לשמה לציצית.

ושמואל לא צריך ורש"י פסק כרבי ור"ת פסק כשמואל ומק"ם כתב שיש להחמי' לנפץ
הצמר של ציצית לשמה. וכן נוהגין בעלי גפש מאשפנז: (כד) כתב רבינו שמר' מפי
ריב"א הלוי מי שחסר במועד ציצית אסור ללבוש ומותר לתקנו במועד: (כה) מק"ם
כתב בתשובתיו שאין לעשות טלאי ע"ג הפנף ולא על המנעל כדאמרינו גבי חליצה.

ואין נ"ל פלל. וכן עמא דבר ואולי תלמיד טוע' כתב פן משמו ולא אמרו מעולם.

ע"כ ממרדכי קטן: (כו) כתב רבינו שמשון וז"ל טליתות שעושין באשפנז והם כמין
לבוש ויש להם בית הצוא' וחציו מלפניו וחציו מלאחריו אין זה המוכח'. דלא מקרי
אשר תכס' בה ור"י קורא תגר על העושין פן בין בציצית בין בלא ציצית כי רפי' בידיה
מרדכי קטן: (כז) ונשאל מק"ם מולן והשיב דנשי' הלובשת ציצית שטות הוא ומחזי
כינוהרא.

ואחת הית' בשפונתינו שהיתה לובשת ציצית. (כח) עוד נשאל על טלית קטן שלובשין
איה מברכין עליו ואיה יהי' עשוי שיהי' בו עטוף.

והשיב פי יש מברכין להתעטף וכן משמע בא"ח ואין לחוש אם אין בו עטוף פי גוסס
הברכה פה היא כמו לישוב בסכה וכהנה רבות ותנאר צורתו של טלית קטן לא ראיתי
נוהג לעשות בו לולאות אלא כמנהגנו בבית הצואר.

וכן נהגו גדולי ארצנו ולא חשו על ר"י או"ז שכתב שברכ' לבטל' הוי ועל פיו נהגו קצת
לעשות חתוכ' מרובעת ברצועות אכן יש לעשות הכתפי' רחבי' מכאן וכאן דלא אתי

אונ'ר' דהאי גיטא ודהאי גיס' ומבטל לי': (כט) וטלית קטן שלובשין על המלבוש וטלית גדול בב"ה.

בתחלה נהג מהר"ם שלא להתעטף בטלית קטן עד צאתו מבה"כ ואז הפסי' בדברי' בטלים ולבשו וברך אבל ה"ר משה פרנס כתב למהר"ח שחזר בו מהר"ם ולבשו בתחל' ולא ה'ה מברך עד בואו לבה"כ ונתעטף בגדול ונתפונן להוציא שניה' עכ"ל וכן בא"ח: (ל) יש מפרשי' שנישי' פסולו' לעשות ציצית ולית' דמדפסיל אינו יהודי אלמא נשי' פשרות בשם ר"י.

ומיהו מצאתי שמהר"ם ה'ה מקפיד בנשי' ובפ' המוכר את הספינה או שאתתיה דר' חגיגא בן דוסא שדיא תכלתא לצדיקים לעתיד לבא: (לא) וטלית שנקרע חוץ לשלש יתפן' תוף ג' לא יתפור וחכ"א יתפור בסמ"ק משמע דפוסל כר"מ שלא הבי' דברי' חכמי'.

וכן אני ה'הדיוט מדקד' מתוף דברי' התוספות מרדכי קטן: (לב) כתב הרשב"א בתשובותיו שהמלבושין שקורין גונויל"א וקוט"א אע"פי שיש להן ד' פנפות מאחר שהם תפורי' ומחופרי' למעלה אין להם דין.

ד' פנפות רק טליתות שהם כול' פתוחות יש להם דין ד' פנפות ע"כ: (לג) עוד כתב הרשב"א שאין לשום צנז"ל תחת הפנף והציצית לפי שהוא מפסיק ע"כ. ולא נהגו פן: (לד) נשאל מהר"י מולן על היוצא מבה"כ ומסיר טליתו וחוזר ולבשו אם יש לו לברך והשיב דמהר"ם הצריך לחזור ולברך ומהר"ח חלק היכא דנשאר עליו ט"ק שקורין ד' פנפות אז פשחוזר לא יחזור לברך: הלכות תפילין (לה) הרא"ש הניח תפילין בין אוזר ישראל ובין עוטר ישראל בתפארה פי תפילין נקראין פאר דכתיב פארך תבוש עליך.

עכ"ל: (לו) רב אלפס פסק שאין לברך על שתי התפילין אלא ברכה אחת להניח תפילין וכן רבהאי גאון. ואם שח בינתים מברך על של ראש על מצנת תפילין וכ"כ רש"י.

וכן הוא בשימושא רבה. וכתב הר' יצחק אור זרוע ושיטה הישרה לפי הפשט פרש"י שמימינו אנו שותים.

והר"ש פסק לברך ב' ברכות אפי' שלא הפסיק ואם שח חוזר ומברך שתיים על של ראש וכן בעל ה"ג פסק שמברך ב' ברכות וכן ריב"ק ממגאנצא וכן רב עמרם וכן בספר התרומה וכן רבינו ישעיה הראשון.

והביא ראיה מדקאמר לא שח אינו מברך אלא אחת משמע מהכרח שפבר ברוך ולא שח דאי לא ברוך מאי האי דקאמר אם לא שח הכי הנה ליה למימר לא שח אינו מברך עוד אלא סומך על מה שפבר פבר ומדקאמ' לא שח מברך אחת ש"מ על של ראש קאמר עכ"ל וכ"כ רבינו שלמה בן היתו' בשם רבינו גרשון ז"ל וכן ר"א ממי"ץ בספר יראי' וכן רב עמרם גאון ע"כ מתשובת הר"ר ישעיה הראשון: ואני המחבר מצאתי בס' הזנהר בפ' פנחס מאמר דרשב"י דאין לברך על שניהם אלא ברכה אחת וז"ל אמר ר"ש תפילין אינן על מוזא לקביל זכור ותפילין דזרועא שמאלא על לביה לקביל שמור.

ומה זכו' ושמור בדבור אחת נאמר אף הכא ברכ' אחת לתרנייהו ולא צ' לאפרש' בין דא לדא פשהיה בעלמ' פמה דאקמוה. ואני תמהתי על הני רבירבי החולקי' על רשב"י אם

היה שידעו מאמ' זה ומ"מ העול' נוהגין לברך שמים: (לז) פסק מה"ר מולין שיש לברך להניח בקמץ תחת הה"א אבל לא בפתח ובדגש אף כי אין חלוק במשמעו' מ"מ ראוי לברך כלשון הפתוב להניח בקמץ כמו להניח ברכה אל ביתך עכ"ל: (לח) פסק הרשב"א שיכול להפסיק בין של יד לשל ראש לענות קדיש וקדוש' אבל צ' לחזור ולברך על של ראש ואפילו הפסיק ושמע דשומע כעונה: (לט) הרא"ש לא ברה הרצוע' עד אחר קשירת הראש משום הפסק: (מ) אטר יד ימינו מניח בימין כל אדם וכתב ה"ר יחיאל מפריז דוקא פשהוא כותב בשמאל אבל כותב בימין מניח בשמאל כל אדם: (מא) קיימא לו דלילה זמן תפילין הוא לכן אין לברך בסיליקון לשמור חקיו דאין הלכה כבני מערבא.

וכתב רב האי פי הרשו' ביזו אם ירצה לברך. ובעל העיטו' תמה עליו אם פטור למה יברך ועמא דבר שלא לברך: (מב) הר"ר פריץ כתב מאחר דקי"ל דלילה זמן תפילין המשפ' לצאת לברך יכול לברך עליה' קודם זמנם והרא"ש לא כתב כן: (מג) תפילין בח"ה מניח בלא ברכ' והרא"ש כתב לברך ועמא דבר שלא לברך.

וא"א הרב מוהר"ר יהודה לנדא ז"ל הנהיג לברך: (מד) אם אמר ישראל לאינו יהודי לעבד קלף לשם קדושה ועשה פו הרמב"ם פוסל והרא"ש מתיר פשהישראל עומד על גבו ואו' לו עשה לשם תפילין ור"י אור זרוע פוסל פמהר"ם: (מה) אם לאחר שנקתב נקב תוף האות ולא נשאר מן תוף האות יש אומרים פשר והירושלמי פוסל: (מו) בא"ז כתב תפילין לכתחילה צריכין עבוד לשמן ובדיעבד אם לא עבדן לשמן לפירש"י פשרין ולפי' דעת ר"ח ור"ת פסולות וכן עמא דבר: (מז) דיו של ס"ת תפילין ומזוזות הנ' לעשותו ר"ת מקוצי' כמו שעושין בצרפת ומת' לתת אדרמינ"ט לתוף הדיו מספר אור זרוע דיו דידן פלוגתא דרבב"תא יש פוסלין עפצי' ויש פוסלין אדרמינ"ט ויש פוסלין וויטרי"אולו ע"כ ירא שמי' יצא ידי כולם ויעשה דיו שכתב הרמב"ם או של ר"ת עכ"ל מהרר"י מולן (מח) אם נגע רגל האל"ף או פני האל"ף בפנים בגג תחטיה וכדומה לזה פולן פוסלין ואין תקנה במחיקה או בהפרדה שנקרא חק תוכות.

אמנם שאר דבקי' באות לאו' שהאות נכר אף ע"פ שדבב עם חברו מותר למחוק וכן הוא בהגהות מיימוני' וכ"פ מהר"ם ז"ל: (מט) ובס' המצות אם נפל טפת דיו בחלל הבי"ת או בחלל החי"ת או אות אחרת ועתה אין שמה של או' עליה וכל פי האי גונא לא יועיל תקון בין בס"ת או תפילין או מזוזות אבל בירושלמי מכשיר נגיעת אות באות למטה ופוסל למעלה ומספק באמצע ע"כ.

ובסמ"ק פוסל אם נפלה טפת דיו קודם שנגמר' האות ולא הית' האות נכרת ואח"כ נוטל הדיו דהוי כמו חק תוכות אבל אם פבר נגמ' האות ונפל הדיו יכול ליטלו והרא"ש לא חלק ופוסל זה וזה וכן בס' התרומ' וכ"כ ד"ל יעשה אחרי כן כמו ריש פי נקרא חק תוכות.

וכן מ"ם פתוחה שנסתמ' אין מועיל שום תיקון: (נ) בסמ"ג כתב צ' שיניח העליון מן הקלף למעלה ולמטה כמלא אטב' דספרי שהיא כמו חצי צפון. והרא"ש כתב שא"צ רק שיעו' אורה למד למעלה ושיעור פ"ף ונו"ן למטה.

הא"ז אינו פוסל אם שיקרטט בין שיטה לשיטה בתפילין וה"ר שמחה פוסל: (נא) ועמא דבר לשרטט מצד אחד של הפתב אם אינו יכול לכוון השיטו' וכן הכשיר ר"ת וקרא"ש ורוקח וסמ"ג והגהות מיימוניות: (נב) פתב הרמב"ם עור הפתים א"צ עבוד לשמן ורב פהן צדק וקרא"ש פתבו שצריף וכן עמא דבר: (נג) ספר מצות גדול מתיר לעשות הפתים מקלף מפני שנקרא ג"כ עור וכן ספר התרומו'.

בפ' הקומץ רבה פתבו התוס' ויש שעושין הפתים של תפילין מקלף לכן דלא אמרינו שחורות אלא לרצועו'. וכ"כ הרשב" וקעולם נוהג לעשותן שחורות: (נד) פתב הרמב"ם הרצועות צריכות עבוד לשמה ולא הפת' ובעל התרומו' פתב שצריכו' הפתים עבוד לשמן.

וכן הרוקח ורבינו יהודא ברזילי ור"א ממי"ז: (נה) פתב הרוקח שיש לגלח השער שעל הצנאר כדי שתהיה הרצועה נוגעת בבשרו ולא נהגו פן: (נו) בשמושא רבה מצריף שיעור תפילין אצבעים על אצבעים והטורים פתב שלא נהגו פן: (נז) פתב בעל הטורים אם פתב ד' פרשיות בד' חתיכות ונתנם פלם בבית היד פשר וא"צ לדבקה וכ"כ בעל אור זרוע.

והרב ר"י חסיד פתב שיכול לתופרם וכן ברוקח ומהר"ם היצריף לדבקה בדבוק: (נח) סדר הנחתן בבית של ראש ושל יד לרש"י יניחם פסדר פתיבתם בתורה וכן הוא במכילתא וכן בשמושא רבה וכן הרשב"א והר"ר יונה והרמב"ם והרמב"ן פרש"י אבל רב שריר' גאון ובני רב האי גאון ור"ת ור"ח.

וכן בתשובו' הלכות גדולות שפתב הר"ר יוסף טוב עלם והר"ר יהודה ברזילי או' שמניחין בפתים בזה הסדר קדש וקיה פי יביאף וקיה אם שמוע וסמניף הניות להדדי נאפי' לר"ת כ' שיקתן' בסדרו הפתוב' בתורה וניח חלק פ' וקיה אם שמוע עד אחר פתיב'.

שמע ואח"כ יכתוב וקיה ותפילין של אילו פסולין לאילו וכתב קרא"ש וסמ"ג ירא שמים יניח ב' זוגים תפילין בפירוש שניהם פי יש מקום לב' זוגי תפילין בראש ובזרוע ובאשפנז ובארץ ישמעאל נהגו פרש"י ונהגו קרא"ש ומהר"ם בשני זוגי תפילין ובסמ"ג נמצא שנפלה בימה שעל קבר יחזקאל ומצאו תחת' תפילין עשויין פסדר רש"י וכן נוהגי' בכל גליות ישראל: (נט) פתב בה"ג בסמ"ק בשם הר"ר יחיאל מפארי"ז דבשל ראש שונכתבי' בד' קלפי' אין לחוש פסדר פתיבתן ומיהו העולם נהגו להקפיד ולפסול: (ס) תיתורא של תפילין הלכה למשה מסיני פתב הרשב"א הוא העונדף הנכפל למטה המכסה פי הפתים והוא בית מושבו של תפילין משמע מתוך פי' הקונ' שהפתים והתיתורא הפל הוא מעור אחד ולא מהגי' פן מספר א"ז והר"ר יהודא חסיד פירש שהיא רצועה עליונה של תפיר' של זרוע: (סא) צורת ה"א לרש"י צ' תג למעלה לצד שמאל וכ"כ ר' שפריה.

ור"ת פתוב זהו לצד ימין שצ' לרבעה ולצד שמאל א"צ וכתב הטורים וטוב לעשות לשניהם: (סב) צורת חי"ת לרש"י חטוטרת למעלה פמין מקל לצד שמאל וכן פי' רבי אליקים פרש"י וכן הערוף ור"ת פתב צ' לעשות גובה באמצע גגו כזה וכן נמצא בשם

גָּאוֹן וְכֵן עָמַד דְּבַר וְהַמְדַקְדָּקִים עוֹשִׂים שְׁנֵיהֶם: (סג) בְּשִׁימוּשׁ רַבָּה פָּסַל אִם לֹא עָשָׂה תִּגְיוֹן שֶׁהַזְכִּיל רָבָא וְכֵן הֵר"ר יִצְחָק א"ז פָּסַל אִם חָסַר קוֹץ אֶחָד וְאַפְּי' זֵי"ן אַח'.

וְהָרָא"ש כָּתַב בְּגַמ' דִּידָן לֹא הִזְנִיחוּ הַתְּגִין הָאֵלּוּ וְלֹא מְסַתְּבֵר' לְפִנְסָלָן בְּשִׁבִיל זֶה וְכ"כ הֶרְמֵב"ם וְכֵן עָמַד דְּבַר וְר"ת פָּסַל אִם לֹא זִינָן אוֹתֵינוּ שְׁעֵטֵנוּ"ז ג"ץ: (סד) וְאַפְּי' קוֹצוּ שֶׁל יו"ד מְעַבֵּב פִּי רַגְלֵי יָמִין.

וְר' אֶלְיָקִים פִּי מָה שֶׁמְשׁוּף מְרֵאשׁוּ כְּלָפֵי מָטָה שֶׁהוּא פֶּתֶר הַיּו"ד. נִהְגוּ כּוֹתְבֵי תְּפִילִין שֶׁל מְדִינַת אֲשְׁכְּנָז לַעֲשׂוֹת: (סה) כָּתַב הֵר"ר שֶׁמְשׁוֹן שֶׁבְּפִי' שֶׁל מְסַכֵּת שֶׁבֶת בְּכֹתֵב יָד שֶׁל רִש"י צִיָּיר צוֹרֵת הַתְּגִין אֶחָד לִיָּמִין וְאֶחָד לְשִׂמְאַל וְאֶחָד לְמַעְלָה וְעוֹד פִּי שֶׁם שֶׁיֵּשׁ עוֹשִׂין שֶׁלְשָׁתָן לְמַעַל מְסַפֵּר א"ז וְכֵן עָמַד דְּבַר לַעֲשׂוֹת שֶׁלְשָׁתָן לְמַעְלָה.

וְאַנִּי הַמְחַבֵּר נוֹהֵג לַעֲשׂוֹת הַתְּגִין מִשְׁעֵטֵנוּ"ז ג"ץ כְּמוֹ ג' זִינָנִין וְלֹא דֵי בְּתִגְיִין כִּי כֵן אוֹמֵר צ' לִזְיָנִין אוֹתֵינוּ שֶׁל שְׁעֵטֵנוּ"ז ג"ץ וְכֵן נוֹהֵגִין בְּסִפְרָד: (סו) גְּרָסִינִין בְּמַכִּילְתָּא וְהִיָּה לְזַפְרוֹן בֵּין עֵינָיָהּ מִפְּאֵן אִמְרוּרֵז"ל הַמְנִיחַ תְּפִילִין כְּקוֹרָא בַּתוֹרָה וְהַקּוֹרָא בַּתוֹרָה פְּטוֹר מִן הַתְּפִילִין וְרַבֵּינוּ שְׁמוּאֵל בֶּן חֲפַנִּי כָּתַב דְּלִית' לְהָאִי בְּרִיָּיתָא דְּהָא חֲזִינָן כְּמָה רַבְּנָן קְשִׁישֵׁי שֶׁתוֹרַתְּם אֲנִימְתֵּם מִיָּחִין תְּפִילִין וּמְבָרְכֵי'.

וּבַעַל הָעֵטוֹר כָּתַב דְּמְסַתְּבֵרָא דְּהַקּוֹרָא בַּתוֹרָה קָאֵמֵר וְהֵם לְמַדּוּ תְּלַמוּד וְכַת' בַּעַל הָעֵטוֹר אֵין נ"ל לְחַלֵּק דְּהַפֵּל נִקְרָא תוֹרָה וּמְבָרְכִין בְּרַכַּת הַתוֹרָה עַל שְׁנֵיהֶם: (סז) מֵהֵר"מ הַצ' לְהַנִּיחַ חֵלֶק בְּתַחֲזִיל' הַפְּרָשָׁה בְּשֶׁל יָד וּבְשֶׁל רֵאשׁ כְּדֵי לְגוֹלֵל אֶת כָּל הַהֶקֶף וְכֵן בְּסִמָּ"ק בְּשֵׁם הֵר"ר יְהוּדָה בַּר שְׁנֵיאָוֹר וְסָמ"ג אֵינוּ מְצָרִיף וְהַעוֹלָם נוֹהֵגִים לַעֲשׂוֹת כֵּן לְמַצְנָה: (סח) בִּירוּשָׁלַיִם אוֹמֵר כּוֹרְכֵן בְּשִׁעְרֵן וְטוֹלָן בְּמַטְלִית ר"ל תַּחֲזִלָּה כּוֹרְכֵן וְאַח"כ טוֹלִין וּבַתְּלַמוּד בְּבָלִי אוֹמֵר הַהֶפֶף טוֹלִין בְּמַטְלִית וְכוֹרְכֵן בְּשִׁעְרֵן וְהֶרְמֵב"ן כָּתַב שֶׁיִּכְרֹף הַפְּרָשָׁה בְּמַטְלִית וְיִכְרֹף אוֹתָם כְּמוֹ שֶׁסוֹבֵר הַתְּלַמוּד שֶׁלְנוּ וְסִפְרֵי הַתְּרוּמָה וְסָמ"ג כָּתְבוּ דְּאֵין קַפִּידָה אֵיזָה מַקְדִּים וּמְנַהֵג לַעֲשׂוֹת כְּדַבְּרֵי שְׁנֵיהֶן כּוֹרְכִין בְּשִׁעַר מִתְּחִלָּה וְטוֹלִין בְּמַטְלִית אוּ בְּקֶלֶף וְחֲזִירִין וְכוֹרְכִין: (סט) סִפְרֵי מַצְנַת קָטָן כָּתַב אֵין כּוֹתְבִין ג' אוֹתֵינוּ חוּץ לְשִׁטָּה וּמְנַהֵג שֶׁלֹּא לְכַתּוֹב אִפִּי אוֹת אַחַת: (ע) הֶרְמֵב"ם הִתִּיר לִישֹׁן בְּתְּפִילִין לְשֶׁהֵם בְּיָדוֹ אִפִּי שְׁיִנַּת קִבֵּעַ וְהָרָא"ש אוֹסֵר: (עא) מְעַבְרָתָא שֶׁל תְּפִילִין הִלְכָה לְמִשְׁנֵי מְסִינֵי פִי הֶרְשֵׁב"א דְּהוּא חוֹר הַנְּעֻשָׂה מְכַפִּילַת הָעוֹר שֶׁכּוֹפְלִים לְמַטָּה לְכַסּוֹת פִּי הַבְּתִים וּמְכַנְסִי' בּוֹ רְצוּעוֹת וְר' שְׁמֻחָה פִּי שֶׁהוּא הַטְּלֵיאָ שֶׁעַל בֵּית הַיָּד וְתַפּוֹר לְמַטָּה בְּתִיתוֹר' כְּמוֹ רְצוּעָה רַחֲב' כְּמַדַּת גַּג שֶׁל בֵּית הַיָּד וְעוֹבֵר כָּל גּוֹבָה הַבֵּית מִשְׁנֵי צְדָדִין.

וּבְאוֹר זְרוּעַ כָּתַב הַרְצוּעָה הַהִיא צָרִיף שֶׁתְּעַבְּרֵן עַל רוֹחַב הַבֵּי לְרוֹחַב הַזְרוּעַ וְלֹא לְאוֹרֵף הַזְרוּעַ. וְכ"כ רַבֵּינוּ שְׁמֻחָה וְהַרוֹקַח וְכֵן בֵּא"ז.

וְהָר' יְהוּדָה חֲסִיד או' בְּשֵׁם הַגָּאוֹן מְעַבְרָת' מְקוֹם חֲרִיץ שְׁבִין כָּל בֵּית וּבֵית שֶׁל רֵאשׁ וּבְעֵי לְמַעַבְדֵּב בֵּין כָּל חֲדָא וְחֲדָא תְּרֵי גִידֵי מְלַעֲלֵיל' עַד לְתַתָּא וְלִהְדַקִּינָהּ שֶׁפִּיר כִּי הֵיכִי דְּלִיתְפָּרְשׁוּ אֵינוֹן מְעַבְרָת' וְאִם נִפְסְקוּ ג' חוּטִין בְּתַפְיָר' פְּסוּלָה מְסַפֵּר א"ז.

וְהֵר"ר שְׁמֻחָה כָּתַב אִם הַחֲרִיצִין נִפְרִין א"צ לְהַעֲבִיר חוּט בֵּין הַבְּתִים גַּם יֵשׁ מְקַפִּידִים לְהַעֲבִיר הַחוּטִין בְּשֶׁל רֵאשׁ בְּקַרְקַע הַתְּפִילִין. אֲמָנָם בְּנִסְחָאוֹת עַתִּיקוֹת וּבְשִׁמוּשׁ רַבָּא וְשָׂאֵר רַבּוֹתֵינוּ אֵין מְקַפִּידִין עַל כֶּף וְרוֹב כּוֹתְבֵי תְּפִילִין נוֹהֵגִים לְהַמְשִׁיף חוּטִין בֵּין כָּל

בית ובית ומעבירין החוטין בקרקע התפילין כפי הפי לעיל: (עב) אמר אבני שי"ן של תפילין הלכה למשה מסיני פי רבינו אלקים השי"ן שבקמט העור משני צדי בתי הראש מספר א"ז.

והרוקח כתב אם החליף שי"ן של ימין בשל שמאל פשר התוס' פתבו בפ' רבה דדלת ויו"ד שברצועת לאו אותיות גמורות הן ואינן הלכה למשה מסיני וכ"כ הר"ר שמחה. והרוקח כתב שיש בהן קדושה כמו רש"י: (עג) וצ' שגייע התריץ למקום התפר פי רבינו אלקים שקאי אחריו שבין בית לבית שצ' שגייע עד התיתורא ורבינו שמחה פי דאחריו של שי"ן שבקמטי צדי הבית קאי שצ' שגייע עד התיתורא: (עד) כתב מהרר"י מולן שאין לקנות גידין לתפור התפילין מן האיניו יהודים דשקלי נמי מבהמה טמאה מסוסי וחמורים וספיקא דאורייתא היא וכל קבוע פמחצה על מחצה דמי ע"כ: (עה) עד אצבע צרדא פרב פהנא דמחוי פפוף י"מ שצריף לעשות רצועות ארוכות ממקום הנחתו עד אצבע צרדא וכפוף היינו שכופף אצבעו ומשע' עד שם.

והחסיד ז"ל פתוב שרוף של תפילין עד הטיבור. ופי' רבינו שמחה דהאי שיעורא בין לתפילין של יד בין לשל ראש בקונו' פי' דהיינו אצבע הסמוכה לגודל עוד פי' בערוף פפוף היינו מעיקר הגודל עד ראש האצבע פשהו דבוקות זו בזו מראש הגודל עד ראש האצבע פשהו פשוטו' מספר א"ז.

ושיעו' אורף הרצוע' של ראש עד הטיבור של ימין ושל שמאל עד החזה וכנה"ג: (עו) צריף שיהיה הקשר כלפי הפנים פירש"י. ממול עורף ולא בצדי הראש והר"ר אליקי' פי' שלא יהא מכוון פנגד העורף אלא מצדד לצד אחד ולא נהגו פן: (עז) נהגו ר"ל שלא לקשור קשר של תפילין בכל יום ודלא פרינו אליהו: (עח) תפילין מרובעין הלכה למשה מסיני פתבו התוספ' פ' הקומץ רבה שאין מרביעין אלא מקום מושב הבתים ושמה צריף נמי שיהיו הבתים מרובעי' של ראש פשארבעתו דבוקות יחד ובין בית של יד וקצת הנה נראה שאין קאי מרובעת אלא אתפרן נאלכסונו עכ"ל.

וכן ר"י אור זרוע כתב בספק. ובסמ"ק כתב וז"ל בשמושא רבה משמע שיהו מרובעות דקאמ' מיייתי אעא דתרי אצבעי על תרי אצבעי כדי שיעש' מרובעי' ור"א ממי"ץ כתב בספר יראי' שצריכים מרובעים.

ורש"י פי' שצריכים להיות מרובעים. ואני הקטן לא קבלתי פן רק התפילין עצמן מספר הרוקח ועמא דבר להרביעם: (עט) תפילין אינם נכתבין אלא בקלף ובמקום.

והתו' פתבו בפ' יין ובהקומץ רבה דרבינו יוסף בן פרת פי' דתפילין פשרים במקום שער על קלף ובאגוד' כתב תפילין שפתבו על קלף במקום שער ועל דוכסוסטו' אפי' במקו' בשר פסולין.

וכתב ר"ת דקליפין שלנו דינו פקלף ונכתבין לצד בשר וכתב רבינו שמחה דקליפין שלנו. י"א שכותבין באי זה מקום שירצה וי"מ שדינו פדכסוסטו'.

וי"א שדינו פקלף פוק חזי מאי עמא דבר עכ"ל הגהות מיימוניות: (פ) דין זינין של שעטנ"ז ג"ץ ושאר זינין פכתב ר"ת בספר הישר שאם לא זיין אותיות של שעטנ"ז ג"ץ דפסול דלא גרע מקוצו של יו"ד.

וַיֵּשׁ מֵאֵלֹהֵי הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל שַׁעֲטָנ״ז ג״ץ שֶׁכָּתְבוּ רַז״ל לְתַיִגּ בְּמִקְוֹמוֹת מְיֻחָדוֹת וְאֵע״ג דְּבַכָּל מְקוֹם צָרִיכִי לְתַיִגֵּם כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ בְּאוֹתִיּוֹת שׁ״ע דְּשִׁמְעַע וּט״ט שֶׁל טוֹטְפֶת וַיִּתֵּר אוֹתִיּוֹת אֲלֵא הֵינּוּ שֶׁבְּאוֹתֵן הַמְּקוֹמוֹת הַמְּיֻחָדוֹ צָרִיכִין תְּגִים גְּדוּלִים בְּיוֹתֵר מִשָּׂאָר שַׁעֲטָנ״ז ג״ץ כ״כ בְּסֵפֶר הַתְּרוּמָה (פא) צָרִיךְ שְׂיִהְיֶה כָּל הָאוֹתִיּוֹת גְּנוּלָם אַחַד לְבַד מֵה״א וְקוֹף וּכ״כ בְּסֵפֶר הַתְּרוּמָה וּכ״כ הַרְמַב״ם וְכָל הַמְּחַבְּרִים.

וְאִם נִגְעוּ ה״א וְקו״ף פְּסוּל וְאִין תִּקְנָה בְּמַחֲיָקָה וּכ״כ מֵהַר״ם. וְאִם לֹא נִגְעוּ שָׂאָר הָאוֹתִיּוֹת לִיגַע פְּסוּלוֹת אֲבָל אֲפֹשֶׁר לְתַקְנָם לְדַעַת מֵהַר״ם.

מֵאַחַר שֶׁיֵּשׁ לָהֶם שֵׁם אוֹת אֲפִילוּ בְּלֹא נִגְיָעָה כְּמוֹ רַגֵּל הַשִּׁי״ן וְהַעִין וַיּו״ד הָאֶלְפִי וְהַפִּ״א וַיּו״ד הַצָּדִי וְרַגֵּל הַתִּי״ו. וְסָמֵךְ וּמ״ם סְתוּמָה צָרִיכִין לְהִיּוֹת סְתוּמִין מִכָּל צַד וּכ״כ הַרַ״שׁ שֶׁצָּרִיכִין לְדַבֵּק בְּנֹלֶן בַּר מֵה״א וְקו״ף אֲבָל מִן הַקו״ץ שֶׁל יו״ד לְצַד שְׂמֵאל שֶׁהוּא קוֹצֵוּ שֶׁל יו״ד הַמְּעַפֵּב לְדַבְּרֵי ר״ת מ״מ מוֹתֵר לְתַקְנֵוּ.

וְכֵן כָּתְבוּ הַגְּהוֹת מְיֻמּוֹנִיּוֹת מֵאַחַר שֶׁנִּקְרָא אוֹת מִתְחַלָּה וּכ״ש לְדַעַת רַשׁ״י שֶׁיִּכְוֹלִין לְתַקְנֵן מֵאַחַר שֶׁלְדַעַת רַשׁ״י הוּא הַצָּד שֶׁל יָמִין וְלֹא שֶׁל שְׂמֵאל כִּי קוֹצֵוּ שֶׁל שְׂמֵאל נִקְרָא תַּג לְרַשׁ״י וְכֵן רַבֵּינוּ אֲבָרְהָם בַּעַל תְּפִילִין הַתִּיר לְתַקְנֵן בַּחֲבוּר שָׁלוֹ: (פב) בְּעֵנֵן הַחֲסוּרוֹת וַיִּתְרוֹת נִהְיֶנוּ כְּהַרְמַב״ם וְדִלֹא כַר״י חֲסִיד.

וּר״א מִמִּי״ץ וְרוֹקַח. וְכֵן הַמְּנַהֵג בְּכָל הַמְּדִינוֹת: (פג) כֵּן סֵדֵר בְּפִרְשֵׁיּוֹת הַסְּתוּמוֹת וְהַפְּתוּחוֹת שֶׁבְּתְּפִילִין.

בַּפ' קֹדֶשׁ בֵּין בְּחֹדֶשׁ הָאֲבִיב וּבֵין וְהִיָּה כִּי יִבְיָאָה הַפֶּסֶק כְּמוֹ שֶׁלֵּשׁ אוֹתִיו' גְּדוּלוֹ שֶׁהֵם אֲשֶׁר. וְכֵן בֵּין יִצְאָתָם מִמִּצְרַיִם וּבֵין נִיְהִי כִּי הַקִּשָּׁה פְּרַעָה לְשַׁלְחָנוּ.

אֲמָנָם בְּסֵפֶר הַרְמַב״ם וְגַם בְּהַגְהוֹת שָׁלוֹ וְגַם בְּשָׂאָר חֲבוּרִים לֹא נִמְצָא כָּלֵל זֶה. וְלִכֵּן אִין לְפָסוּל הַתְּפִילִין אִם נִמְצָא כָּזֶה.

הַפְּרִשֵׁיּוֹת כְּמוֹ פִּרְשׁ' קֹדֶשׁ וּפְרִשַׁת וְהִיָּה כִּי יִבְיָאָה וּפְרִשַׁת שְׁמַע בֵּין שְׁלִיֵד בֵּין שֶׁל רֹאשׁ כְּנֹלֶן פְּתוּחוֹת וְאִם שְׁיִנָּה פְּסוּל' לְכָל הַדַּעוֹת. וּפְרִשַׁת אַרְבַּע וְהִיָּה אִם שְׁמוּעַ דִּינָה לְהִיּוֹת סְתוּמָה וְשִׁיעוֹר פְּתוּחָה כְּמוֹ ט' אוֹתִיּוֹת ג' פְּעָמִים אֲשֶׁר.

וּלְפִי דַעַת הַרְמַב״ם יֵשׁ לְפִרְשָׁה פְּתוּחָה ב' צוּרוֹת כְּמוֹ אִם גָּמַר בְּאַמְצָא שְׁיִטָּה מִנִּיחָה וּמִתְחִיל בְּשִׁיטָּה בְּתַחֲלִיל הַשְּׁנִיָּה. וְהֵינּוּ דוֹקָא כְּשֶׁנִּשְׂאָר בְּשָׂאָר הַשִּׁיטָּה כְּשִׁיעוֹר ט' אוֹתִיּוֹת וְאִם לֹא הֵנִיחַ כְּשִׁיעוֹר זֶה בְּסוּף הַשִּׁיטָּה מִנִּיחַ כָּל הַשִּׁיטָּה וְכָל הַשִּׁיטָּה שְׁנִיָּה וּמִתְחִיל בְּשִׁלִּישִׁית.

וּפְרִשָׁה סְתוּמָה יֵשׁ לָהּ ג' צוּרוֹת אִם גָּמַר בְּאַמְצָע יִנִּיחַ כְּשִׁיעוֹר רִינּוּחַ וַיִּתְחִיל לְכַתּוּב בְּסוּף אוֹתָהּ הַשִּׁיטָּה וְאִם לֹא נִשְׂאָר מִן הַשִּׁיטָּה כְּשִׁיעוֹר הַחֲלָק דְּהֵינּוּ לְכַתּוּב תִּיב' אַחַת יִנִּיחַ חֲלָק וַיִּנִּיחַ מַעֲט מֵרֹאשׁ הַשִּׁיטָּה הַשְּׁנִיָּת וְאִם גָּמַר בְּסוּף הַשִּׁיטָּה מִמֵּשׁ מִנִּיחַ הַשִּׁיטָּה הַשְּׁנִיָּה כְּשִׁיעוֹר הַרִינּוּחַ וּמִתְחִיל בְּחֻצֵי שִׁיטָּה שְׁנִיָּה נִמְצָאת אֵתָה אוֹמֵר שֶׁפְּרִשָׁה פְּתוּחָה תְּחִלָּתָה בְּתַחֲלִיל שִׁיטָּה לְעוֹלָם וּפְרִשָׁה סְתוּמָה תְּחִלָּתָה בְּאַמְצָע הַשִּׁיטָּה לְעוֹלָם עַכ״ל.

וּר״ת אוֹמֵר כִּי מְצָא בְּסֵדֵר קְדֻמוֹנִי כְּאֲשֶׁר אִמְרָנוּ בְּפְתוּחָה. אֲבָל בְּסְתוּמָה אִין מְצָרִיךְ חֲלָק בְּאַמְצָע רַק כְּדִי לְכַתּוּב שֵׁם שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת וְלֹא פִי שׁוּם דִּין אִם גָּמַר בְּסוּף שִׁיטָּה אֲבָל

במסכת סופרי' שנינו איזוהי פתוחה כל שהני' בסוף שיטה שלש אותיות סתומה שהניח
באמצע השיט' ג' אותיות.

גמר הפרשה בסוף הדף שייך שיט' אחת מלמעל' ואם שייך מלמט' כדי לכתוב בו שם
בן ג' אותיות מתחיל מלמעל' וכתב ר"ת פי הברייטא עקר ופרש' פתוחה תחלת' בראש
השיט' דוקא נקרא' פתוחה ואם יניח שיעור ט' אותיות בסוף השיטה וכן בתחלת' יצא
די שניהם עכ"ל ספר מצנות גדול וכן נהגו העולם לצאת די שניהם: (פד) נמצאו שלש'
דינין בספר הזוהר בענין ציצית ותפילין מה שאינה נמצא' בכל הפוסקים הנמצא'
בינינו.

הא' שכתוב שם שאסור גדול הוא מי שמניח תפילין קודם לבישת הציצית. השני שצריך
שילבש תפילין של יד מיושב ושל ראש מעומד.

והג' שצריך שיקרב היו"ד ברצוע' של יד אצל הבית של יד בקשירתו ומי שמרחקו
ירחקו חזיו ממנו ולשלשטן יש טעם גדול מצד הקבל' כאש' עוררתיו אתה התלמיד
החשוב מהיותי מפיך נצוצי דבור מפומי לפנמוך בקבלה האמיתית: צורות אותיות תפילין
(פה) סדר באור האותיות וצורתן פפי הקבלה האמתית כדי לכותבן בתפילין ומזוזות
וס"ת פי בה צריך כתיבה תמה לכן יש להזהר בכתיבתן ובקבלת צורתן ולא פרוכ כותבי
תפילין שמקלקליו מלאכתן בכתיבתן.

ולכן ארשום האלפא ביתא כדינא ובצדק כל אמרי פי אין בהם נפתל ועקש: א נקודה
ראשונה העליונה כמין יו"ד ופניה באמצע הגג כלפי מעלה וכ"כ החסיד ז"ל מפני
שמראה על בוראה וגגה עקום למטה כלפי מעלה וכן הוא בספר יראים כדאמרינו בגמ'
שלא יעשה לאלפ"ן עיינין מקלל שיש לעקם קצת כמו העין מהופכה ורגל' רחוק מן
הגג לכל הפחות כעובי קולמוס וידב' הרגל במצח הגג וכן רגל היו"ד שהיא למעלה.

והאלף היא מן האותיות העולה חשבונם כמנין שם המיוחד פי יש שני יודי"ן שהם עולין
עשרים והקו האמצעי דמות ני"ו שהם כ"ו כמנין השם ואם היה נוגע הרגל בגג האלף
למטה או היו"ד שלמעלה נוגעת אל הגג למטה בצד שמאל פסול: ב צריך שיהיה לה תג
למעלה לצד שמאל בפניה שמראה על בוראה שהיא למעלה וצ' שיהיה לה עוקץ מאחריה
בראש ימין.

ועקב למטה כדי שלא תראה פכף והעוקץ מראה על האל"ף שהיא ראשונה על שם
הבורא שהוא ראשון ואחרון. וכ"כ החסיד שהב' היא מן האותיות שיש להם זוית.
וכן הרוקח וכ"כ רבינו שמחה שצריכה תג למעלה לצד שמאל לומר שהאחד בראה. וכן
כתב הרא"ש.

ולא פאותם שעושין הב' למעלה עגולה: ג יש לעשות ראשה עב ולמטה דק מאד ואריך
יותר למטה מן הרגל השמאלי והרגל נוטה למטה כדי שיוכל לכתוב אות אחרת אצלה
שלא תגע ברגל: ד יש לכתוב ראש הדלת ארוכה שלא תדמה לזי"ן והרגל עב לצד הגוף
ולא יעשה ארוכה שלא תדמה לכף פשוט' ומן הדין יהי' לה עוקץ מאחוריה לצד האדם
שדל במצות: ה כתוב הגוף כמו דלת ממש ובראשה תג ונקודה שבתוכה תלויה יען פי
הה"א רומזת לעולם הזה שנברא בה"א דכתיב בהבראם.

והדלת מן הה"א רומזת לשמים והנקודה היינו רגל השמאלית והוא פאדום התלוי בתשובה. לכן לא ידביק הנקודה למעלה כלל כי הקב"ה מקבלו בתשובה באותה הפתח שבין הנקודה והגג.

ולכן יש תג על הה"א שהקב"ה קושר לו פתרים שנ' שובה ישראל עד ה' אלהיך ואם לא ישוב תחתיו פתוח ויפול לגיהנם וכן הוא בספר מצות גדול וכ"כ הרא"ש שיש לה תג לצד שמאל וכן איתא בהקומץ רבה מאי טעם אית לה גג ובירושלמי פ"ק דחגיגה הא יש לה נקודה אחת מלמעלה ור"ת פ"א שר"ל בענקין של אחריה לצד ימין שלא תראה פרי"ש ושהגהות מיימוניות פתבו פהרא"ש וכן מהרי"ח.

ומלשון האשר"י משמע שרגל שמאל של ה"א דינו להיות בסוף גג הה"א לצד שמאל ולא לימין דאם הנה הרגל דבוק למעלה אז היתה כמו ח"ת ממש כי דין להיותכן שאין ראוי להיות הפך בין ה"א לחי"ת אלא שהרגל אינו דבוק: ו יעשה לה פנים שנים למעלה ולמטה ולא קצר וארפה ארפה שלא תדמה ליו"ד וצואר ארוך ונדק שלא תדמה לזי"ן וכן כתב הרמב"ן: ז ראש הזי"ן עב משני צדדין והגוף יורד באמצע קצר ולא ארוך שלא תדמה לנו"ן פשוטה ולכן ראשה נוטה לכאן ולכאן על שם יום השבת הנקראת זי"ן וכ"כ רבינו שמ' זי"ן יש לה שני תגין משני ראשיה: ח יעשה סוטר לגגה של ח"ת כי הוא מורה לחיי העולם שהוא ברומו של עולם ועוד שהגמרא אומרת במס' שבת בטל לגגו של ח"ת ועשה תרין זיינין זהו לפי ר"ת.

אבל רש"י פ"א ח"ת ישרה ועל גגה תג וקוף לצד שמאל ולכן לצאת ידי שניהם יש לעשות שני זיינין עם חטוטרך וגם מקל זקוף לצד שמאל כמו דעת רש"י ובפסקי מהרי"ח פוסק כר"ת ואומר שכן יש באלפא ביתא של רבי עקיבא.

ובהגהות מיימוניות יש שר"ת בעצמו קיים דברי רש"י וגם קיים דעתו ועשה שניהם: ט יעמיק ראשה ויטיה לצד מטה בפנים אבל לא יגע הראש של מטה בקרק' הטי"ת כלל וגוף הטי"ת יעשנה למטה עצולה.

והטעם שיעמיק ראש ימין למטה כדאמרינן בפר' הבונה בשבת נתפנון לכתוב אות אחד ועלו בידו שפתים דהיינו פה וזי"ן חייב. א"כ ש"מ שיש לעשות הטי"ת דוגמת הפ"א.

וכן אמרנו בגמ' שלא יעשה טוטי"ן פהי"ן. וכ"כ ר"ת וכן ר"א ממי"ץ רק שלא יכפה הראש ימין יותר מדאי כי אז תהיה ממש כמו פ"ה עכ"ל.

ונ"ל אלפא ביתא דר' עקיבא מפני מה טי"ת טמון ידו וזקוף ראשו וקושר קשר שכל הנותן מתנה לעני יתן לו בספר פנים יפות ובסתר משמע דטמון היינו הכפל שתוף חללו עכ"ל הגהות מיימוניות: י יש לה תג למעלה שמראה על בוראה שבראה ויש לה תג למטה כדאית' בגמ' למה יו"ד ראשה כפופה כי מורה על הצדיקים שהם כפופי ראש.

והרגל יעשה קצר ועקום כלפי שמאל שלא תדמה לני"ו. השני קוצות יעשה ביו"ד טרם יתחיל לכתוב אות אחרת כי פסולה היא בלא אלו ב' קוצות לדברי ר"ת.

והיו"ד מורה על המתים שיורדים לגיהנם. ויש לה תג למעלה שעולין שנ' ה' ממית ומחיה מוריד שאול ויעל.

דָּבַר אַחַר הַקּוֹץ מוֹרָה עַל הַסְּטָאִי שִׁיּוֹרְדִין לְגִיּהֵנָם שֶׁנִּי וְאַתָּה אֱלֹהִים תוֹרִידֶם לְבָאֵר שַׁחַת וְגו' וְהִתְגַּלְמַעְלָה מוֹרָה עַל הַשְּׂבִימִים בְּתִשׁוּבָה וְשְׁעוֹלִים שֶׁנִּי שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל וְגוֹמֵר: כ יִכְתּוֹב הַכֹּהֵן עֲגוּלָה מֵאַחֲרֶיהָ מְאֹד שֶׁלֹּא תִדְמָה לְבִי"ת.

וְהַכֹּהֵן פְּשׁוּטָה וְעֲגוּלָה כְּמוֹ רִי"ש וְלֹא כְּמוֹ דָלֶת כִּי כִּי פִּי פְּשׁוּטָה וְכַפּוּפָה הַפֶּל אֶחָד רַק הָעֵקוֹם וְהַכֹּהֵן פְּשׁוּטָה תִּהְיֶה אֲרֻנָּה וְשָׂאֵם תִּכְפֹּל אוֹתָהּ תִּהְיֶה כֹּהֵן. וְכֵן יֵשׁ בִּס' יִרְאִי וְיִזְהַר שֶׁלֹּא יֵאָרִיךְ גַּם הַכֹּהֵן פְּשׁוּטָה בְּסוּף שִׁיטָה כִּי תִאָּבֵד צוּרְתָהּ וְתִרְאֶה כִּי רִי"ש כִּי צָרִיכָה לִהְיוֹת אֲרֻנָּה כְּפָלִים כְּגִגָּה וְכֵן כְּתוֹב הַחֹסֵד: ל יִכְתּוֹב הַצֹּנָאֵר בְּפִשְׁיטוֹת וְהִרְאֵשׁ וְשִׁנֵּי תִּגִּין לְמַעְלָה כִּי הִרְאֵשׁ נִקְרָא מִגְדֵּל הַפּוֹרֵחַ בְּאֹיִר וְעַל אוֹתָן ב' תִּגִּין דְּרֵשׁ ר"ע תִּגְלֵי תִּגְלִים וְלָכֵן אֶמְרִינוּ בְּהַקּוֹמֵץ רַבָּה אָמַר רַב חֹסֵדָא בֵּין שִׁיטָה לְשִׁיטָה כְּמֵלֵא שִׁיטָה כְּדִי שִׁיבָא רֹחַב לְכַתּוֹב צֹנָאֵר' שֶׁל לָמ"ד וְרִאשֶׁה וְשִׁנֵּי תִּגְיָה.

וְדִין הוּא כִּי אוֹתִיּוֹת כְּלָם מְלֻךְ לְהַפְּךָ וְהֵם בְּאֲמֻצָּע הַאֲלֶפֶת אֵל בֵּית"א לְהוֹרוֹת עַל מִלְכּוֹ שֶׁל עוֹלָם שֶׁהוּא בְּאֲמֻצָּע הָעוֹלָם כְּנֶגֶד ב"ה וְעָלָיו כְּתוֹב הַמְּבִיט לְאַרְץ וְתִרְעֵד. וְנִאָּמַר מִמְּכוֹן שִׁבְתּוֹ הַשְּׂגִיחַ עַל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ וְזָנַב הַלָּמֵד עַב וְלֹא דַק וְלָכֵל אוֹתִיּוֹת יַעֲשֶׂה תַּג אֶחָד לְצַד שְׂמֵאל.

וְכַתּוֹב רַבֵּינוּ שְׁמֻחָה לָמ"ד דִּינָה גְבוּהָ מִשְׁאָר אוֹתִיּוֹת כְּלָם כְּשֶׁעוֹר גְּבוּהָ אוֹת אַח' עכ"ל. וְהַחֹסֵד כְּתוֹב שֶׁהַלָּמ"ד מִן הָאוֹתִיּוֹת שָׂאִין לָהֶם זְוִיּוֹת.

וְאֲנִי הַמְּחַבֵּר רִאשִׁית בְּסִפְרֵי תְמוּנָה שֶׁהַלָּמ"ד הִיא מִן הָאוֹתִיּוֹת שֶׁמְנַיְנָה כְּמִנְיָן שֵׁם הַמִּיּוֹחֵד כְּמוֹ הָאֵלֶּף כִּי דִינָה לִהְיוֹת הַרְגֵּל לְמִטָּה כְּפּוּרָה וְאִזּוּ הִיא כְּמוֹ כֹּהֵן וְהַצֹּנָאֵר לְמַעְלָה כְּמוֹ וי"ו עוֹלָה כ"ו.

וְהַחֹסֵד כְּתוֹב אֵילֹו הָאוֹתִיּוֹת שִׁישׁ לָהֶם זְוִיּוֹת: ב ד ה ח ט ו כ ל ס ק ר עכ"ל. וְכֵן כְּתוֹב רַבֵּינוּ שְׁמֻחָה בְּשֵׁם הַחֹסֵד: מ פְּתוּחָה יַעֲשֶׂה כֵן פְּתוּחָה לְמִטָּה וְאֵם סְתָמָה פְּסוּל' וְאִין לָהּ תִּקּוֹן וְהִי"ד אֶצְלָה יִדְבִּיק הֵיטֵב לְרִאשׁ וּמוֹשֵׁב הַמַּ"ם לְמִטָּה יִהְיֶה אֲרוֹךְ וְרִאשִׁי שֶׁתִּהְיֶה הַמַּ"ם סְתוּמָה בְּעֵלֶת זְוִיּוֹת כְּמוֹ הַמַּ"ם פְּתוּחָה וְאֲנִי הַמְּחַבֵּר קִבְּלֵתִי שְׂגָם הַמַּ"ם מִן הָאוֹתִיּוֹת שֶׁעוֹלִין כְּמִנְיָן הַשֵּׁם דְּוַגְמ' הַלָּמ"ד כִּי הַמַּ"ם כ' וי"ו אֶצְלָה הָעוֹלָה כ"ו: מ סְתוּמָה צָרִיכָה לִהְיוֹת מְרֻבַּעַת מְפֹל וְכָל שֶׁלֹּא תִדְמָה לְסִמְ"ך וְסְתוּמָה לְגַמְרִי כְּמוֹ שְׂאֲמָרוֹ רז"ל בְּמַגִּילָה מ' וס' שֶׁבְּלוּחֹת בְּנֵס הָיוּ עוֹמְדִים וְאֵם לֹא הָיוּ סְתוּמִים לֹא הָיוּ עוֹמְדִים בְּנֵס: נ יִכְתּוֹב רִאשֶׁה עַב וְהַגְּרוֹן עַב וְהַמּוֹשֵׁף לְמִטָּה אֲרוֹךְ יוֹתֵר מִן רִאשֶׁה שֶׁלֹּא תִדְמָה לְבִי"ת: ו יִכְתּוֹב רִאשֶׁה עַב וְצֹנָאֵרָה עַב וִירְכָה אֲרוֹךְ שֶׁלֹּא תִדְמָה לְזִי"ן וְצָרִיךְ לְהֵאָרִיךְ כָּל כֹּהֵן שָׂאֵם תִּכְפֹּל אוֹתָהּ תִּהְיֶה נו"ן כְּפּוּפָה וְכֵן בְּצַדֵּי פְּשׁוּטָה.

וְכִי"ף וּפ"ה פְּשׁוּטוֹת: ס יִכְתּוֹב הַס' לְמַעְלָה אֲרֻנָּה וְלְמִטָּה קֶצֶרָה וְעֲגוּלָה מְאֹד שֶׁלֹּא תִדְמָה לְמַ"ם סְתוּמָה. וְאֲנִי הַמְּחַבֵּר קִבְּלֵתִי כִּי הַס' מִן הָאוֹתִיּוֹת שִׁישׁ לָהֶם מִנְיָן הַשֵּׁם הַמִּיּוֹחֵד כִּי הַס' הוּא כְּמוֹ כֹּהֵן וי"ו אֶצְלָה רַק שֶׁהִיא סְתוּמָה: ע יִכְתּוֹב הַרְגֵּל בְּעֵין וְהַעֵין בְּעַמִּידָה כְּדִי שִׁיּוּכָל לְכַתּוֹב אוֹת אַחֲרֵת אֶצְלָה שֶׁלֹּא תִגַּע בָּהּ וְלֹא יַעֲשֶׂה הַז' שֶׁבְּעֵין קִטְנָה שֶׁתִּהְיֶה כְּמוֹ יוֹד אֶלֶּא מִמֶּשׁ כְּמוֹ זִי"ן וְכֵן כְּתוֹב הַחֹסֵד.

ולא תגע הזי"ן לראש העין אלא למטה: פ יכתוב באופן שלא תגע הנקודה שבפנים אלא במצח הפה למעלה לצד שמאל ולא תגע למעלה בנג וגם לא למטה בקרקע ואם נגע בפנים פסולה לדברי כל הגאונים וכ"כ הרוקח וכו' הקסיד שצריך שלא תגע בפנים.

ונ"ל הרא"ם בספר יראים פ"ה כפופה וצד"י כפופה צריכה שתהא עגולה לצד התחתון כשתפשטם יהיו מכוננות ופשוטות ולא מרובעות למטה אמנם הרוקח כתב בהד"ל בשם הקסיד שצריך לעשות הפ"ה כמוהבי"ת מרובעת ולא עגולה כמו פ"ה וכן הפ"ה פשוטה דינה להיות מרובעת עכ"ל.

וכן נוהגים הסופרים. ואני המחבר קבלתי שיש באות הפ"ה פמנין שם המיוחד פי דינה כמו פ"ה וי"ו מהופכת בתוכה לכן הנקודה בתוך הפ"ה דינה להיות עוברת למעלה מן גג הפ"ה שאז היא כמו וי"ו מהופכת בתוכה ולפי קבל' זו דין היותה עגולה כמו פ"ה: ה' יש לקנות' עגולה כמו רי"ש אבל לפי קבלת הקסיד צריכה להיות מרובעת כמו פ"ה כפופה והנקודה שבפני' ראשה הפוכה פנגד פנים ולא פנגד חוץ: צ יעשה היו"ד שבצד פניה נוסה כלפי מעלה שמראה על בוראה שהוא צדיק ומושב הצד"י ארובה כמו הנו"ן וזנב היו"ד ימשוך בצוארה ומושב הצד"י ימשוך למטה לחוץ לצד ימין שלא ידמה לעי"ן וצ' לזכק היוד לצואר.

וכתב הקסיד שיזהר שלא ידביק היו"ד למטה אצל המושב שלא תדמה לעי"ן רק באמצע צוארה לכן יכתוב ירקה ארוך וידביק היו"ד היטב לצואר שלא תדמה לנו"ן יו"ד ז' אריכנה עד שאם יכפלה שתהיה ראונה לצדי כפופה: ק יכתוב גגה ארוך והזנב לצד פנים מעוקם והרגל השמאל יהיה ארוך שלא תדמה לה"א והתג בגגה לצד שמאל ויעקם מעט זנבו בצד ימין.

ואני המחבר קבלתי שהיא מן האותיות כמספר השם המיוחד פי דינה כמו פ"ה וי"ו והרגל כמו וי"ו והגג כמו פ"ה: ר יכתבנה עגולה שלא תדמה לדל"ת וראשה ארוך שלא תדמה לוי"ו וירקה קצר שלא תדמה לפ"ה פשוטה: ש יכתוב ראשה האמצעי כמו זי"ן ולא כמויו"ד זה דעת רבי אברהם בעל תפילין בחבור שלו.

אבל רבינו שמחה וכן סמ"ג והרוקח כתבו שצריך להיות כמו יו"ד: ת יכתוב גוף הת' כמו ד' פן נאמר בשם הר"ר יצחק אור זרוע וירך הימין קצר שלא תדמה לכ"ה פשוט' והרגל שמאל יהי מדובק בטוב למעלה ועקום הרגל לצד חוץ ולא לצד פנים שלא תדמה לפ"ה פשוטה.

והרוקח כתב שיש לכתוב הת' כמו שני דלתות זה בתוך זה וכן כתב הקסיד שצ"ל בעלת זויות ולא כמו רי"ש וכן נהגו העולם. ואני המחבר קבלתי וכן ראיתי בספר תמונה פי הת' היא מן האותיות מספר השם המיוחד פי דינה להיות ר"ו הגוף מן הת' כמו רי"ש והרגל כמו וי"ו מהופכת שעולה פמנין השם פי ר' עולה במספר עשרים כשתקח כל העשרות מן מאתים פי העשיריו' אחדים הם.

והוא עולה יחד כ"ו: הלכות ברכות (פו) בגמרא כד שמע קול תרנגולתא וכו' הוא הדין אם לא שמע דאין הברכה אלא על האור שהתרנגול מבחין בין האור. והמיימ' פליג וכתב דווקא כששמעו וכן אם שכב כל הלילה בבגדיו.

לא יברך מלביש ערומים מרדכי פ"ט דברכות. והמנהג לברך אפי' פשלא שמע קול תרגולתא כי אנחנו מסדרים יחד כל הברכות האילו בבה"כ: (פז) כתב בסדר רב עמרם כינון שברך זוקף כפופים אין לברך מתיר אסורים ואיני יודע למה דהא בגמ' מפרש כל קדא וקדא למה נתקנה ובסדר אשפנו מוסיפין ברכה אחת הנותן ליצר פח ונתקנה על שאדם מפקיד נשמתו ביד ה' עיפה ומחזיר' לו חדשה לשון הטורים ואני המחבר קבלתי מרבתי שאין להוסיף עוד על אילו ברכות שנתקנו רק כמו שנתקנו בגמ' ועליהן אין להוסיף ומהן אין לגרוע ואפי' על הברכה מהנותן ליצר פח ראיתי מקטרגים מאחר שאיני נזכרת בגמ' ובסדר ברכות של בעל סמ"ק איני נזכרת ברפת ליצר פח וכן ברוב סדר של ברכות מ"מ המנהג מצרפת ואשפנו לאומרה אכן ראיתי בסדורי טלי' ואני וקטאלנ"י וספרדים הרבה ברכות שלא הוזכרו לא בגמרא ולא בפוסקים ואין להם ראיה ומנין: (פח) לשון סמ"ק ואעפ"י שעיקר תפלות דרבנן מ"מ יש תפלה שהיא דאורייתא עכ"ל וסמ"ג כתב כי מצות עשה להתפלל בכל יום ותנן בפי' מי שמתו שנשים ועבדים חייבים בתפלה לפי שאין זמן קבוע לה פיר' מן התורה נשא' לגדול הדור מהר"רי מולן איה' יתכן שהאדם נוטל ידיו שחרי' וממתין לברך על נ"י עד בית הכנסת והלא הפסק הו' בין הנטילה והברכה והשיב כי אין לו כל כך טעם מפורסם אבל נר' לו שדבר זה נתקן שמתין לסדרם בבה"כ כדי שישמעו עמי הארץ שאינם יודעים לברך ויענו אמן ויצאו בברכתו ואע"פ שלפעמים מברכין בבה"כ אע"פ שאין שם מי שאינו בקי מ"מ לא חלקו כמו שמצינו בברפת יראו ענינו או תהלה נביע שנתקנו בשבילה הראשונים שהרגילו בבתי כנסיות שלקחנהו בשדות אע"פ שעמה אין זה הטעם מ"מ הברכה לא זזה ממקומה וכן בברכות האלו אף ע"פ שלפעמים אין שם מי שאינו בקי לא חלקו עכ"ל ולי המחבר נר' מי שמברך בשחרית על גטילת ידים בשעת גטילה ואח"כ לא יברך יפה עושה: (פט) נשא' לגדול הדור מהר"רי מולן לקהילת אשפנו שנוהגים הזקנים בהשפכ' בבה"כ לברך ברפת ענ"י בקול רם ואחד הוא המברך וכתביו עונין אמן ואח"כ מברכין האחרים ג"כ פעם אחרת ענ"י בקול רם למה לא יצאו בפעם ראשונה באמן שענו והשיב כי אע"פ שענו אמן יכולים לחזור ולברך מאחר שהא' שהוא מתחיל לברך אינו מכוון להוציא פי צריף פנות המברך והשומע ואפי' אם הש"צ יכוון להוציא מי שאינו בקי מ"מ המברכ' אחריו אינם מכוונים לצאת ידי חובתן בברכתו עכ"ל: (צ) כל המתרצה להיות ש"צ שלא מתוה אגודה אחת אין ריח חכמים נוחה הימנו ויחיד מוחה בחזנות והרמב"ן חסדאי חולק מספר א"ז: (צא) בעיר ווירצבו"רק מנעו לגר להיות ש"צ ולהתפלל בצבור וראיה מבפורים דהגר מביא ואינו קורא שאינו יכול לומר אשר נשבעת לאבותינו ור' יואל התיר והביא ראיה מהירושלי מרדכי פ"ק דמגיל': (צב) הטור הגהיג לומר מיך אחרי אלהי נשמה ברפת התורה ולא כאשר עושין באשפנו שאומרים מתחילה הרבה פסוקים כי גם הפסוקים צריכים ברכה וכן הוא בסדר רב עמרם וכן נוהגים בצרפת וכל איטליא"ה אבל אינו צריף כמו שכתבתי מרדכי פ"ק דברכות וכ"כ מהר"רי מולן בתשו' שאין לחוש כי אין או' הפסוק דרף למוד רק דרף בקשה ושבח ורצוי ולא דרף למוד עכ"ל (צג) אין לחתום בברכת התורה בא"י למדני חקיה האלקסי כתב שלא לדבר בין ישתבח ליוצר וכן יש בירושלמי דהשח ביניהם עבירה הוא בידו וחזרין עליו ממערכי

מלחמות ורב עמרם התיר להפסיק בדבר שהיה צורך רבים או לצרכי צדקה ורש"י התיר להפסיק בצרכי קדושה מק"ו מהלל.

באשכנז אין אומרים מזמור לתודה בשבת וי"ט: (צד) השיב הראב"ד טעם על הקדושות שאו' בתפלה האחד אחר פסוקי דזמרה שיש לשם הפסק דפסוקים וקדיש אחר סיום תפלה מי"ח שהוא מצוה בפני עצמה.

ואינה דבוקה לאחריה וקדיש אחר קריאת התורה כי היא מצוה בפני עצמה בכנסת וקדיש אחר הקדושה והיא דבר שבקדושה וקדיש אחר אמירת מזמור או פרק או אגדה או משנה כדאמרין בסוטה עלמא קאי אקדושה דסדרא ואיאה שמיה רבא דאגדתא וקדיש אחר אשרי למנחה שהיא מצוה בפני עצמה כדאמר רבי אבינא כל האומר תהלה לדוד בכל יום מןבטח שהוא בן הע"ה וקדיש אחר ברכת ק"ש של ערבית פי תפלת ערבית רשות ויש שהולכין להם קודם י"ח ולא ישמעו קדיש וקדיש לאחר תפלת ערבית שכבר נשלמה התפלה ואין פוחתין מזו קדושות בכל יום והגאונים פתבו על שם שבע ביום הללתיך עכ"ל השבולי הלקט: (צה) הנה בא לב"ה ומצא צבור שגמרו פסוקי דזמרה שאלו לרב נטרונאי מהו שיתפלל עם הצבור ואמר אחרי כן פסוקי דזמרה והשיב שלא יאמרם כלל אחריהם.

וכן הוא דעת הגאונים וכן דעת הרמב"ן וה"ר יהודה אלברצלוני. אבל הצרפתיים אומר בין כה ובין כה אומר אותו ואנו נוהגים כדברי הגאונים ותשובת הרשב"א וכ"פ ר"י אור זרוע אלא יאמר ברוך שאמר ותהלה לדוד הללו אל בקדשו וחות' בישתבח וממהר להתפלל עם הצבור.

והרא"ש כתב בשם רב עמרם שיאמר ברוך שאמר ותהלה לדוד בלבד וחותם ישתבח והר"ר יונה כתב אם מצא צבור שהתחילו יוצר אור ואין שהות אפ"ל להתפלל תהלה לדוד יקרא ק"ש בברכותיה ויתפלל תפלה עם הצבור ואח"כ יקרא פסוקי דזמרה עם הברכות שלפניהם ואחריהם וכו' עכ"ל הטורים ואני המספר או' כי יש לתרץ ולומר שרב נטרונאי ורב עמרם אינם חולקים על ה"ר יונה כי דוקא כשאמר מתחלה ברוך שאמר ותהלה וישתבח אז אין לומר הזמירות אחר התפלה אבל כשאין לו שהות לו דבר אפטר דמודו שיאמר אחרי כן אבל לפי זה קצ' דחוק לשון רב נטרונאי ז"ל שאינו משמע כן ונמצא כתוב בשם הערף בשם רב משה גאון שאין לומר פסוקי דזמרה אחר התפלה משבולי הלקט: (צו) יש מתירין לצרף קטן וחנמש בידו עם תשעה לתפלה והרא"ש כתב שאין לצרפו עד שיביא שתי שערות לא לתפלה ולא לברכת המזון: (צז) ועונין יהא שמיה הגדול מבורך מפאן יש לסתור מה שפי' במחזור ויטרי יהא שמיה רבא שגהו תפלה שאנו מתפללין שימלא שמו פי יד על פס יה שלא יהיה שמו שלם וכסאו שלם עד שימח' זרעו של עמלק ופירושו יהא שמיה שם יה רבא מברך כלומר שאנו מתפללים שיהא שמו גדול ושלום ומבורך לעולם הני תפלה אחרת כלומר ומבורך לעולם הבא וזה לא נראה מדקא' הבא יהא שמיה הגדול מבורך משמע דתפלה אחת היא ואין ר"ל שיהא שמו גדול ושלם אלא יהא שמו הגדול מבורך עכ"ל תוס' פ"ק דברכות וכן הסכים בעל הטורים: (צח) מהר"ם כתב שש"צ אצל ברוך ה' המבורך לעולם ועד.

וה"ר יהודה אלברצלוני פתב שצריף שיאמר ונוהגין לאומר: (צט) נהגו לו' בשעה שהסזן או' ברכו שאומרי' הקהל יתברך וישתבח כו' ויותר נרא' שלא לאומר פדי שיאזינו אל הסזן עכ"ל הטורים ומ"מ מנהג צרפת ואשפנו לאומר: (ק) הרמב"ם פתב שמצנה מן המוכתר שיתחיל ביותר קודם הגז החמה פדי שיגמור לקרותו ולברך ברכות אחרונות עם הגז החמה ושיעור זה כמו שעה אחת קוד' שיעלה השמש עכ"ל.

ונהו פותיקין וכ"כ התו' פ"ק דברכות מצנה מן המוכתר פותיקין (קא) קדושה ביוצר פתב הרמב"ם שאין ליחיד לאומר' וכן מהר"ם והביא ראיות כמו שהביאו הלקט. וכן רב נטרונאי גאון.

והרא"ש פתב שהיחיד או' עכ"ל הטורים: (קב) וכן המנהג שהיחיד אומר. ה"ר אליעזר מנורונה גורס עונים ביראה ואו' קדוש וברוך לאל ברוך.

והר"ר ברוך פתב האומר עונים ביראה ואו' קדוש וברוך לא יפה עושה משום שאותה פת שאומרת קדוש אינה אומרת ברוך פדאמרנו בפרק גיד הנשה אלא הכי לימא עונין ביראה ואו' קדוש והאופנים וכו'.

משבחים ואו' ברוך ואינו גומר הפסוקים ומתחיל לאל ברוך געימות יתנו ונהו עיקר עכ"ל שבוולי הלקט. ומנהג אשפנו לומר כף עונים ואו' ביראה קדוש וכו' והאופנים וסחיות הקודש ברעש גדול מתנשאים לעומת שרפים לעומתם משבחי' ואו'.

ברוך כבוד ה' ממקומו: (קג) נהגו לחתום באשפנו אור חדש על ציון תאיר. ובספרד אין נוהגין וכ"כ רש"י לומר וכן רב סעדיה גאון.

והרא"ש פתב שיכול לאומר וכן רב שריא גאון. ויש שחותרמין בה ונזפה פלנו במהרה לאורו למענה יוצר אור בא"י יוצר המאורות פדי להזכיר מעין חתימה להסתלק מן הספק שיבוולי הלקט.

מנהג אבותינו לומר אור חדש בציון תאיר ויש בני אדם שאינן או' וכן בתשובת הגאונים יש שלא לאומר וטעם שלהן לפי שאין מברכין על אור העתיד. ואני אליעזר אומר כי מנהג אבותינו תורה שלמה היא כי מדבר מן האור הנגנז והוא נברא מששת ימי בראשית ואנו מתפללים שנגנז לאותו האור עכ"ל הרוקח.

ובאשפנו נוהגין לו' פן: (קד) ברכה שניה מק"ש פליגי בה רב אדא אמר שמואל אהבה רבה. ורבנן אמרי אהבת עולם ופסק רב אלפס פרבנו וכן הלכות גדולות ור"ח ור"י בר שמואל ור' ישעה ורבינו יצחק א"ז והגאונים הכריעו וכן רבינו יעקב גאון ואמרו שחרית אהבה רבה ערבית אהבת עולם לצאת ידי שניהן וכן נוהגים באשפנו עכ"ל בעל הטורים וכן פסק המרדכי: (קה) זאת אומרת ברכות אינם מעכבות פי' ר"ח שאם קרא ק"ש בלי ברכותיה יצא ורב האי או'.

אם לא אמרן כלל מעפבות אבל הירושלמי רוצה לו' סדר הברכות אינם מעפבות אם שינה סדרם: (קו) בפ' פסוי הדם ובערבי פסחים מצות צריכות פונה. ובירושלמי דראש השנה הדיא אמרה מצות צריכות פונת הלב רוקח.

גְרָסִינָן בְּבִרְכוֹת בִּפְיָהּ קוֹרָא שְׁמַע מִיָּנָה מְצוֹת צְרִיכוֹת פְּנִיָּה. מַאי אִם פְּנוּן לְבוּ לְקָרוּ
לְקָרוּ וְהָא קָרָא בְּקוֹרָא לְהַגִּיהָ.

פְּיָרְשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת בְּקוֹרָא לְהַגִּיהָ שְׁקוֹרָא בְּחֶסְרוֹ וַיִּתְרוֹת כְּמוֹ לְטַטְפַּת לְטוֹטְפַת וְבַה"ג פְּסָקוּ
דְּמְצוֹת צְרִיכוֹת פְּנִיָּה וְכ"כ הָרָא"ש וְצָרִיף שְׁיִתְכַּנְּנוֹן לְצֵאתָ: (קז) יֵשׁ נוֹהֲגִים לוֹ' אָמֵן אַמ"נ.

וְהַרְמַב"ם פָּתַח דְּנִקְא כְּשִׁיחִיד גו' קוֹדֵם הַחֲזוֹן הַבְּרָכָה אֲזוּ יַעֲנֶה אָמֵן עַל בְּרַפְתְּ הַחֲזוֹן אֲבָל
עַל בְּרָכָה עֲצָמוֹ לֹא. גַּם פָּתַח שְׁנִרְאָה לוֹ מִי שְׁאוֹמֵר אֶל מְלָךְ נְאֻמָּן שְׁמִזְכִּיר שֵׁם שְׁמִים
לְבַטְלָהּ וּבִטּוֹרִים הָאָרִיף וְהָרוֹקַח פָּתַח כִּי רָאוּי לוֹ' אָמֵן אִפִּי יַחֲדָא אַחַר בְּרָכָה שְׁנִיָּה שְׁלִפְנֵי
ק"ש מְפָנֵי שְׁנִקְרֵאת סוּף בְּרָכָה וְאוֹ' אֶל מְלָךְ נְאֻמָּן וּבְרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד וְכוּ' שְׁהֵם ט' תִּיבוֹת
לְהַשְׁלִים הַמְּנִין מְרַמ"ח תִּיבוֹת כִּי בִּפ' שְׁמַע יֵשׁ בְּהַ"ח תִּיבוֹת וּבִוְהִיָּה קַכ"ב וּבְצִיצֵי ס"ט
הָרִי בֵּין הַפֶּל רַל"ט.

וְתִשְׁעָה הָרִי רַמ"ח עַכ"ל. וְלִפִּי דַעַת הָרוֹקַח מִשְׁמַע שְׁצָרִיף לֹאמֵר שְׁתִּיהֵן אָמֵן וְאֶל מְלָךְ
נְאֻמָּן אָמֵן לְסוּף בְּרָכָה וְאֶל מְלָךְ לְהַשְׁלִים הַמְּנִין.

וּבְאֲשַׁכְּנֵז וְצָרְפַת נְהַגוּ לֹאמֵר אֶל מְלָךְ נְאֻמָּן וְלֹא אָמֵן. אֵיתָא בְּתַנְחומָא שְׁיֵשׁ רַמ"ח תִּיבוֹת
בַּק"ש כְּנֶגֶד רַמ"ח אֲבָרִים.

וְתִרְצֵן רַבִּינוּ דְּנִיָּאל ז"ל שְׁהוֹסִיפוּ עֲלֵיהֶם ג' תִּיבוֹת אֶל מְלָךְ נְאֻמָּן כְּדִי לְהַשְׁלִים רַמ"ח
אֲבָרִים וְכ"כ רַש"י בְּסִפְרֵי הַפְּרָדֵס וְכֵן נִמְצָא בְּטַעְמֵי ר"י חֲסִיד עַכ"ל מְשַׁבְּוֹלֵי הַלְקָט: (קח)
יֵשׁ מוֹרִין בְּנִעְנוּעַ רֵאשִׁים בְּשַׁעֲהָ שְׁמֵאֲרִיכִין בְּדִל"ת דְּאֲחַד כְּפִי הַמְּחַשְׁבָּה לְמַעְלָה וּלְמַטָּה
וּלְאַרְבַּע רוֹחוֹת.

וַיֵּשׁ מִפְּקָפְקִים בְּדָבָר מִשּׁוּם דְּתַנּוּן לֹא יִרְמֹז בְּעֵינָיו וְהָרָא"ש פָּתַח דְּלֹא דְמִי לְהַתֵּם כִּי בְּכָאן
הָרַמְיָזָה הִיא לְצִוְרָף הַפְּנוּנָה. ל"ה: (קט) נִמְצָא בְּאַגְדָּה שְׁאַלְיָהוּ צְוָה שְׁלֹא לְהַפְסִיק וּלְסַפֵּר
בֵּין קִדְשֵׁי לְבָרְכוֹ וּבֵין גּוֹאֵל לְתַפְלָה בֵּין בְּרָכָה לְבְּרָכָה בֵּין פְּרָשָׁה לְפְרָשָׁה בֵּין פ' לִפ' בֵּין
אָמֵן יְהֵא שְׁמִיָּה וְכוּ' לִיתְבְּרָף וְרֵאשִׁי מְפָרְשִׁים בֵּין בְּרָכָה לְבְּרָכָה כְּגוֹן שְׁתֵּי בְּרָכוֹת
הַסְּמוּכוֹת וּמְחֻבְּרוֹת זוּ לְזָה כְּגוֹן בְּרָכוֹת שְׁל תְּפִילִין וִי"ח בְּרָכוֹת שְׁל תְּפִלָּה וּבְרַפְתְּ הַמְּזוּן
נְזוּלָתָם.

בֵּין פְּרָשָׁה לְפְרָשָׁה כְּגוֹן הַפְּרָשִׁיּוֹת דְּבְרַפְתְּ כְּהַנִּים וּבְשַׁעַת הַבְּרָכָה וְהַקּוֹרָא בְּתוֹרָה
וּבְמַגִּילָה וּמְפָסִיק בְּקִרְיָאוֹתוֹ. בֵּין פ' לִפ' כְּמוֹ פְּרָקִי ק"ש וְהַלֵּל.

ע"כ מְשַׁבְּוֹלֵי הַלְקָט: (קי) הָאוֹמֵר שְׁמַע שְׁמַע מְשַׁתְּקִין אוֹתוֹ. כִּי בִירוּשְׁלַמִּי דְּנִקְא בְּצַבּוֹר
אֲבָל בְּיַחֲדָא לִית לֵן בַּהּ וְנִרְאָה דְּאִין לְחַלְקָ דְּבַגְמ' דִּינָן אִינּוּ מְחַלְקִין.
ל"הט.

הָא דְּאִמֵר פְּסוּק וְכוּפְלוֹ הָא דְּאִמֵר מְלָה וְכוּפְלָהּ. פִּירַש"י אִם כּוּפֵל כָּל פְּסוּק מְשַׁתְּקִין אוֹתוֹ
דְּמַחְזִי בְּשְׁתֵּי רְשׁוּיּוֹת וְרַב אֵלֶּפ"ס פִּי לְהַפְדָּ: (קיא) עַד לְבָבָךְ בְּעַמִּידָה בִירוּשְׁלַמִּי מְפָרְשׁ
לְאוֹ דְּאִי הָוִי יוֹשֵׁב דִּיעֲמוּד אֶלָּא אִם הָיָה מְהֵלֵף עוֹמֵד וְאִפִּי לְבֵית הַלֵּל מְצֻנָה מִזְהַמְּוִבְחָר
לְעַמּוּד.

וכן איתא בתנחומא מרדכי פ"ק דברכות. (קיב) פתב הרב ר' יונה שצריף לקרותק"ש
בטעמים כמו שהיה בתורה: (קיג) פתב רב עמרם מצנת ק"ש מינושב ומי שרוצה לעמוד
פשוטא ק"ש מקרי עבריין פי עובר על דברי ב"ה.
לה"ט.

ומי שקורא מהלך צריף שיעמוד בפסוק ראשון וה"ג פתבו עד על לבבך וכ"כ הראב"ד
(קיד) שואל מפני היראה פירש"י והרמב"ם שירא שמה שהרגנו המלך או אנס והרא"ש
פתב א"כ פשיטא אלא ר"ל מפני יראת אביו או רבו וכן פירשו הגאונים: (קטו) ולענין
לענות קדיש וברכו וקדוש י"א אע"פ ששואל מפני היראה ומשיב מפני הפבוד אינו
פוסק.

ומהר"ם פתב שמישיב בין הפרקים. וכן בתשובת הרשב"א.

ובסמ"ק פתב דעונין קדיש ואמן של האל הקדוש ואמן של שומע תפילה בכ"מ. וי"א
שפוסק לכל ואפ"י באמצע ולזה הסכים הרא"ש.

וכ"כ ראב"ה במרדכי פ"ג דברכות וכ"כ הרב ר' אלחנן וכן שמעתי שיכול להפסיק
להניח תפילין וציצית כדי שלא יעיד עדות שקר משה"ל. ובעל המנהיג פתב קראהו
לס"ת צריף להפסיק מק"ו מפבוד הבריות לה"ט: (קטז) בין ויאמר לאמת ויציב לא
יפסיק כדין בין פ' לפ' אלא כדין באמצע.

ורב"ש פי' דלא יפסיק כלל אלא יאמר אני ה' אלהיכם אמת ואז יפסיק כמו באמצע
הפרק ל"הט: (קיז) בענין להפסיק בברכות של ק"ש לומר פיוטים. ראוי הנה שלא
להפסיק וכ"כ מהר"ם וכן הרמב"ם וכן נראה לרא"ש.

וכ"כ אבן עזרא. אבל רב עמרם ורב פהו צדק ורב פלטי ונהרב ר' ינאי ור' קלונימוס ור'
יוסף טוב עלם.

ור' שמעון הגדול ונהרב ר"א הקלירי ורב סעדיה גאון וגאוני לומדי כלם פתבו שיש לומר
פיוטים. מש"הל.

וכ"כ ה"ג ורבינו יצחק ורב ה"ג ור"ח. מרדכי פ"ה דברכות וכן נוהגים בכל מקומות
להפסיק בפיוטי וכ"כ הראב"ד וגם ר"ת לקני' המנהג: (קיח) מנח תפילין ומצלי.

מכאן משמע שמותר להני' תפילין בין גאולה לתפלה וכן טלית וכן מצינו בר' יהודה.
ומ"מ יש לחלק בין ציצית לתפילין דעקר ק"ש ותפלה שייכים בתפילין.

אבל ציצית דאינו חובה אם אין לו טלית בת ד' פנפות א"כ הוי הפסקה וכ"כ ה"ר יהודה
בר' יצחק והר' משה מקוצי אומר שאין ראיה. מרדכי פ"ק דברכות: (קיט) פורסין על
שמע.

כת' ר"ת שאותו שפורס על שמע צרי' שלא שמע אפי' אם האחרי' שמעו ותלמידי רש"י
פתבו משמו שאפ"י בשביל אחר שלא שמע קדיש וברכו פורסין על שמע אפי' אחד שפבר
יצא וכן איתא במסכת סופרים ולזה הסכים הרא"ש ל"הט.

וּגְאוֹן אֶחָד פָּתַב שְׁצָרִיף ז' שְׁלֵא שְׁמָעוּ וּכ"כ מְהַר"ם ו"ל אֶבֶל הָרַב אֲבִיגָדוֹר פֶּהֶן פָּתַב
ש"א"צ רַב. וְרֵאִיתִי גְדוֹל בְּצָרְפ' וְאֲנֹשִׁי מַעֲשֵׂה עוֹשִׁים כַּר"ת.
ע"כ מַש"ה.

וְאוֹמֵר רַבֵּינוּ טוֹבֵי שְׁרָבִים נִהְגוּ לְהַתְפַּלֵּל אִפִּי בְּשִׁבִיל יַחֲדִיד וְרֵאִיָּה מְאֹבֵל וְחֲתָן. וְכֵן הוּא
בְּמַחְזוֹר וַיִּטְרִי וּבְשִׁאֲלֹתוֹת דְּרַב אַחֲאֵי סְמ"ק.

וְכֵן הוּא בְּרוֹקַח וּבְאֲשַׁפְּנוּ נִהְגוּ בַּכ"מ לְפָרוֹס עַל שְׁמַע אִפִּי עַל אֶחָד שְׁלֵא שְׁמַע וְאִפִּי שְׁמַע
הַפּוֹרֶס: (קכ) פָּתַב הָרֵא"ש בְּתִשְׁבֵּה שְׁהַסוּמ' יְכוּל לְהַתְפַּלֵּל וּלְהוֹצִיא אַחֲרֵיהֶם וּבִלְבָד שְׁלֵא
יִקְרָא בַּתּוֹרָה שְׁאֶסוּר לְקָרָא בְּעַל פֶּה: (קכא) קָטָן פֶּטוּר מִק"ש לְרַש"י אִפִּי הִגִּיעַ לְחַנּוּף
וּלְר"ת דְּנוֹקָא שְׁלֵא הִגִּיעַ לְחַנּוּף: (קכב) אִם הִתְחַתֵּן רוֹצֵה לְהַחְמִיר עַל עֲצָמוֹ לְקָרוֹת ק"ש
כְּשֶׁהוּא פֶּטוּר ת"ק מִתִּיר וְרַשְׁבַּ"ג אוֹסֵר.

הָרֵא"ש פֶּסֶק כְּרַשְׁבַּ"ג וְכֵן ר"ח. וְרַב אֶלְפֶּס פֶּסֶק כַּת"ק וְכָל שְׁפָן הָאֵיִדְנָא שְׁאִפִּי כָּל שְׁאָר
בְּנֵי אָדָם אֵין מְכוּוֹנִין שְׁאֵין חִלּוּק בֵּין חֲתָן לְשְׁאָר בְּנֵי אָדָם וּכ"כ מְהַר"ם וְכֵן הַמְרָדְכִי
וְהַרְמַב"ם פָּתַב כָּל מִי שְׁפֶטוּר מִק"ש אִם רָצָה לְהַחְמִיר וּלְקָרוֹת קוֹרָא רַב שְׁאֵינּוּ נִבְהָל
וְתַמִּיָּה ע"כ ל"ה טו וְהַתּוֹסְפוֹת פָּתְבוּ בְּשִׁלְהִי פ' הִזָּה קוֹרָא וְנ"ל וּמִיָּהוּ אָנוּ שְׁבִשׁוּם פַּעַם אֵין
אָנוּ מְכוּוֹנִים הֵיטֵב גַּם הוּא יֵשׁ לוֹ לְקָרוֹת דְּאֶדְרַבָּא נִרְאָה כִּינְהָרָא אִם לֹא יִקְרָא כְּלוּמַר אָנִי
מְכוּוֹן בְּכָל שְׁעָה.

אֶבֶל לְעֵשׂוֹת מְלֵאכָה בַּט' בָּאָב אֵין לְעֵשׂוֹתָהּ: (קכג) פָּתַב הַרְמַב"ם אֵין מוֹצִיאֵין הַמַּת סְמוּף
לְק"ש אַא"כ הִזָּה אָדָם חָשׁוּב. וּבַגְמ' פְּלִיג וְהָרֵא"ש לֹא הִבִּיא זֶה בְּפֶסְקִיו וְאֵינִי יוֹדֵעַ לְמָה:
(קכד) הִזָּה יֵשׁוּן עִם אִשְׁתּוֹ רַב אֶלְפֶּס פֶּסֶק דְּמִוְתָר לְקָרוֹת בְּחֻזְרָת פְּנִיָּהֶם אִפִּי בְּלִי הַפֶּסֶק
וּר' יֶצְחָק פֶּסֶק דְּאֶסוּר בְּלִי הַפֶּסֶק.

וְלִי הַמַּחְבֵּר נִרְאָה דִּישׁ לְחוּשׁ לְדַבְרֵי ר' יֶצְחָק בְּעַל הַתּוֹסְפוֹת מְשַׁנֵּי טַעְמִים. הָאֶחָד שֶׁהוּא
מַחְמִיר וְהַשְּׁנִי שֶׁהוּא בְּתַרְאָה (קכה) לְבוֹ רוֹאָה אֶת הָעֶרְוָה מוְתָר לְקָרוֹת ק"ש לְת"ק וַיֵּא
שְׁצָרִיף לְהַפְסִיק דְּלְבוֹ רוֹאָה אֶת הָעֶרְוָה אֶסוּר.

רַש"י פֶּסֶק כַּת"ק וּר"ח וְרַב אֶלְפֶּס וְרַבֵּינוּ יֶצְחָק פֶּסְקוּ כִּיֵּשׁ אוֹמְרִים: (קכו) צוֹאָה בְּכִשְׁרוֹ
וּמְכֻסָּה בְּבִגְדֵי אוֹ הַכְּנִיס יָדוֹ לְבֵית הַפֶּסֶק דְּרַף חוֹר וְאֵינּוּ מְרִיחַ רִיחַ רַע רַב הוֹנָא מִתִּיר
לְקָרָא רַב חֶסְדָּא אוֹסֵר ר"ח פֶּסֶק כְּרַב חֶסְדָּא וְרַב אֶלְפֶּס וְהָרֵא"ש פֶּסֶק כְּרַב הוֹנָא וַיֵּי"מ
דְּלֹא הִתִּיר רַב הוֹנָא אֶלָּא בְּמִקוֹ' שְׁמֻכּוֹס' מֵאֲלִיָּה כְּמוֹ בֵּין אֲצִילִי יָדָיו וְכִיּוֹצֵא בָּהֶם: (קכז)
אֵינּוּ יְהוּדִי אֶסוּר לְקָרוֹת ק"ש כְּנִגְדוֹ וְהִכִּי נָמִי אֶמְרִי טַפַּח בְּאִשָּׁה עֶרְוָה בְּמִקוֹם שְׁרִגִּילָה
לְכַסּוֹת וְכֵן קוֹל בְּאִשָּׁה עֶרְוָה וּפִי' רַב הֵאֵי גְאוֹן דְּכָל הֵנִי לְק"ש וְכֵן הָרַב רַב יוֹסֵף אֶבֶל
הָרַב ר' יֶצְחָק אוֹר זְרוּעַ פָּתַב דְּלֹא מִיָּרִי לְק"ש.

וְכַתֵּב ר"א מִמִּי"ץ בְּסֶפֶר יְרֵאִים הַלְכָּה אֶסוּר לֹאמַר כָּל דְּבָר שְׁבִקְדוּשָׁה בְּשִׁמְיעַת קוֹל שִׁיר
בְּאִשָּׁה. וְכַתֵּב ר"א בַּר יוֹאֵל הַלּוּי כָּל הַדְּבָרִים שְׁדַבְּרֵנוּ לְעֶרְוָה דְּנוֹקָא בְּדַבְּרֵי שְׁאֵין רְגִילוֹת
לְהַגְלוֹת אֶבֶל בְּתוֹלָה הַרְגִילָה בְּגִלּוּי שְׁעַר לְאֲחֻזֵּי־שֵׁינוּ דְּלִיפָּא הַרְהוּר מְרָדְכִי בְּבִרְכוּ'.

וכ"כ הרב רבינו יצחק א"ז: (קכח) צואה מרחיק וקורא ואפ"י אם כפאו על פיו. י"א שפמרחיק ממנו ולראב"ה נראה להתיר דהא מקנסה הוא מרדכי פ"ג דברכות: (קכט) בית הפסא קדש מיבעיא אם מותר לקרות בתוכו אם לא ולא אפשיטא.

הראב"ד פסק לקולא והרמב"ם פסק לחומר' וכן הרא"ש: (קל) הלה במקום מבואות המטונפות והפסיק וקשחזר פסק רב אלפס שיחזור למקום שפסק אפי' שקה פדי לגמור את פולו ור"י פסק דחוזר לראש אם שקה פדי לגמור את פולו דנדאי היכא שפסק באמצע בלי אונס פיון דאם הנה רוצה הנה רואה אפי' שקה פדי לגמור את פולו חוזר למקום שפסק אבל זה שהוצרך להפסיק מפני האונס חוזר לראש וכן להלל ולתפל' ולמגלה: (קלא) אם הגרף פרעי רשב"ג אמר אפי' בית של מאה אמה חשוב כד' אמות ולא יקרא עד שיוציאנו או יניחנו תחת המטה ור' שמעון לא מחשיב כל הבית כד' אמות ואם הוא אח' המטה קורא המטה חוצצת וחשוב כאלו הנה ברשות אחרת ואם הוא לפני המט' מרחיק ד"א ורבנן סברי דאין חלוק בין לפני המטה או לאחר המטה אלא בכל ענין מרחיק ממנו ד"א ולית הלכתא פרשב"ג דחשיב כל הבית כד' אמות.

ולענין המטה אם מחוץ פסק גאון פרשב"ג דחוצץ א"כ לפירש"י אין ראיה דהלכה פרשב"ג וכן לפי דעת הראב"ד אין ראיה: (קלב) כתב רב אלפס איפא מ"ד הא דקאמרי בטלוה לטבילתא בין לד"ת בין לק"ש ותפלה קאמרי.

ואיכ' מ"ד דנקא לד"ת אבל לתפלה בעי טבילה וכן סבר ר' יצחק א"ז. וכן הרוקח ולא דוקא טבילה אלא רחיצה במים רבים וכ"כ רב האי גאון והראב"ד.

והלכות גדולות והרב ר' ישעיה פתבו שאין חלוק לד"ת ותפלה וכן רבינו יצחק ולכן המברך על הטבילה בערב יה"כ הוי ברכה לבטלה מספר א"ז. ונהוג עלמא אפי' בלא רחיצה ט' קבין בין לד"ת בין לתפלה ומוכח מן הירושלמי שא"צ רחיצה.

ל' הטור: (קלג) משום שנאמר הכון לקראת אלהיך ישראל יש ללמוד מפאן שצריך לחזור חגורתו קודם שיתפלל אע"פ שיש לו אבנט ומכנסים שאין לבו רואה את ערותו. והר"י ומחזור נויטרי חולקין מרדכי פ"ק דשבת: (קלד) כתב ר"א בר' יואל הלוי דמותר לשותות מים בשחרי קודם תפלה.

ודנקא בחול אבל בשבת לא מפני הקידוש והוא עצמו שטה וכן הוא בא"ז והרא"ש שטה מים בשבת שאין הקידוש אוסרו פיון שלא הגיע זמנו. ואם התחיל לאכול קוד' עלות השחר הרמב"ם כתב שא"צ הפסק והרא"ש כתב בשם רבי יצחק שצריך להפסיק ואפ"י ללמוד אסר רש"י אחר שעלה עמוד השחר קודם התפלה.

ורבינו יצחק פי' דבריו דהיינו דנקא מי שרגיל להתפלל בבית מדרשו דילמא ימשך בגרסתו ויעבור זמן התפלה אבל כשמתפלל לא ב"ה: (קלה) מי שצריך להשכים לדרך יכול להתפלל משגיגע עמוד השחר וממתין עד ק"ש עד זמנה דעדיף טפי להתפלל בביתו מעומד ממה שיתפלל בדרך ושיסמוך גאולה לתפלה פי' הא דאבוה דשמואל ולוי וכו' והם סוברים כת"ק אבל רשב"ג אומר בין כה ובין כה קורא ק"ש ומתפלל פירו' בזמן' דמסמך גאולה לתפל' עדיפא.

ור"ח וקרא"ש פסקו פאבוי דשמואל ולוי ונהלכות גדולות פוסקים פרש"ג ע"כ ל"ה ט
ומיהו מדקאמר רב אשי תזיגין לרבנן קשישי דקא עבדי וכו' משמע דאין הלכ' פמותו
מרדכי פ"ק דברכות: (קלו) א"ר תלבו המתפלל אחורי ב"ה כקרא רשע.

א"ל אביי לא אמרן אלא דלא מהדר אפיה לבי פנישתא אבל מהדר אפיה לבי פנישתא
לית לן בה. פרש"י פל פתחי ב"ה שלה' היו למזרח ואחוריהן למערב וזה מתפלל אחורי
ב"ה כר"ל בצד מערב ואינו מחזר פניו לבה"כ ונראה פכופר במי שהצבור מתפלל
לפניו ולא נהירא דאדרבה במהדר אפיה לב"ה מחזי פשתי רשויות שהקהל מתפלל
למערב והוא מתפלל פנגדם למזרח ע"כ נראה אחורי בה"כ מי שהוא אחורי העם במזרח
והעם משתחו' למערב ולהכי קאמר ולא מהדר אפיה וכו'.

ודוקא הם שהיה מנהגם להתפלל למערב אבל אנו מתפללין למזרח נראה כמו שפי' להם
לצד מערב תפרש לנו לצד מזרח עכ"ל תוס' פ"ק דברכות: (קלו) ואם המתין לו שפרו
הרבה פי' ר"ח דוקא בימיהם שהיו פתי פנסיות שלה' בפשדות ושכיחי מזיקים וי"א אף
בשילנו בלילה ור"י היה מתין אף בשילנו ביום: (קלח) לתפלה עד ארבעה מילין והני
מילי לפניו אבל לאחוריו עד מיל חוזר.

פירש"י לתפלה כדי להתפלל בעשרה ויש פירושים אחרים שמפרשים לענין נ"י שצריך
לילה לפניו עד ד' מילין ופירש"י עקר וכ"כ ר"י. מרדכי פ' שלישי דברכות.

וכ"כ הרב ר"י א"ז. מספר א"ז הנוטל ידיו שחרית ומתנה עליה' כל היום פולו וכשבא
לאכול אין לו מים ורוץ' לסמוך על תנאו אם עתיד למצא לפניו בד' מילין לא יאכל עד
שיטול מזה משמע דוקא פשנטל שחרי' א"צ לחזור אלא עד ארבעה מילין אבל אם לא
נטל כלל אין לו לאכול עד שימצא דאם לא פן מה היה דוחקו להעמיד זה לתפל' פשנטל
שחרית פן נ"ל המחבר: (קלט) אמר רב חסדא לעולם פנס אדם שעור שני פתחי' ויתפלל
י"מ שלא ימהר להתפלל אלא ישקא פשעור הלוך שני פתחים אבל אם יושב סמוך לפתח
אין לחוש ומהר"ם חלק פשבית הפנס' פתוח לרשות הרבים מפני שמביט לחוץ ונראה
שאין לחלק וכן משמע מהירושלמי: (קמ) כתב ר"א בר' יואל הלוי הא דאמרי' במידי
דמנאי שמותר לרחוץ הידים הני מילי דלא אסח דעתיה אלא שנתלכלכו בטיט.

וי"מ אדרבה צריך שלא יהיו מלונלכו' אבל על היסח הדעת אין לחוש וקרא"ש אומר
שאין חלוק שפכל דבר מועיל הנקוי: (קמא) העוסק בצרכי צבור פעוסק בד"ת דמי. פי'
לענין לעמוד מתוכו להתפלל שגם זה שמחה היא לו.

וי"מ אותו לענין שאינו צריך לפסוק להתפלל כמו שאין צריך לפסוק מת"ת להתפלל מי
שתורתו אומנתו: (קמב) המתפלל י"ח ברכות בדרה' יש מחמירין לעמוד באבות: (קמג)
שמואל לא הוי מצלי בביתא דאית ביה שכרא וכו' מהר"ם אנו אין גזרה' עתה בכל זה
שאין אנו מכוננין כל כך בתפלה: (קמד) וצריך שיסדר תפלתו קודם שיתפלל.

כדי שתהא שגורה בפיו ודוקא תפלה של פרקי'. הרמב"ם פגון של ר"ח ומועד' וקרא"ש
כתב של פרקים דוקא משלשים יום ולהלן ולפי זה של ר"ח א"צ סדר: (קמה) אם התפלל
ולא פינון באבו' צריך לחזור והאידינא אין אנו חוזרין פי אף בחזרה קרוב הדבר שלא
יכנון וכתב הרב ר"א שצריך לחזור וימוד בעצמו שיכנון בכל חתימה: (קמו) כל המשמיע

קולו בתפלתו הרי זה מקטני אמנ' וכו' יש מפרשים שצריכה שתהא התפלה בלחש עד שלא תשמע אפי' לאזניו ומביאין ראיה מן התוספתא ומיהו בגמ' דידן לא ממעט אלא שלא ישמעו אחרים וכן משמע בירושלמי וכן הדעת נוטה שיותר טוב שישמע לאזניו וכ"כ הרמב"ם (קמז) ויכול להתפלל בכל לשון שירצה פי' רב אלפס הני מילי בצבור אבל ביחיד דוק בלשון הקודש.

וי"מ דהא דיחיד אין להתפלל אלא בלשון הקודש זהו דוק פשוטאל רק צרכיו. וא"א ז"ל לא חלק והתיר: (קמח) כתב גדול בדורו הרב ר"י מולן פשיש רק עשרה בב"ה הכ ואחד מהם התחיל להתפלל ביחידי יכול הש"ץ להתחיל להתפלל טרם יגמור האחד תפלתו ואע"ג שאינו יכול לענות דאכל בי' עשרה שכינה שריא עכ"ל: (קמט) אם יכול להתחיל ולגמור קודם שלא יגיע ש"צ למודים וכו' ולא יפסוק לא ליה' שמיה רבה ולא לקדושה וכתב ר"ח וכן רש"י בשם ה"ג שישתוק ויכוון למה שאמר ש"צ ויהיה פעונה וכן כתב רבינו ישע' ז"ל וכן בעל שבה"ל.

אבל רבי יעקב ור"י פתבו שאין לשתוק דכיון דשומע פעונה הני פהפסק וכ"כ הגאונים וכן ברוקח: מפל מקום נהגו לשתוק ולשמוע ומיהו באלהי נצור עונה פה פסק ר"א בר' יואל הלוי.

מרדכי פ"ג דברכות חכמי אנפנו נוהגים שלא לשתוק פה קבלתי מרבתי: (קנ) ר' יוחנן אומר ולנאי שיתפלל אדם כל היום פלוו והלקתא כר' יוחנן ומפרש ר' יצחק דר' יוחנן לא קאמר אלא בספק התפלה דלא פליג אדר"י דאמר אפי' באמצע ברכ' מפסיק ורב אלפס פי' דוקא ביחיד ואדעתא דרשות דהני כמו נדבה ויכול להתפלל אבל אדעתא דחובה אסור.

וצבור בכל ענין אסור ואפי' יחיד במוסף לא דאין מוסף נדבה והא דא"ר יהודה פוסק אפי' באמצע ברכה מייירי שהתחיל אדעתא דחובה. לה"ט.

מיהו בעיני נראה לפסוק הלכה כר"י דאע"ג דכבר התפלל בחזקת חובה חוזר ומתפלל כל פעם שירצה ואפי' בצבור. עכ"ל א"ז.

ורב האי פי' שהוא דר' יוחנן דוקא ע"י חדוש שאם יוכל לחדש שום דבר מתפלל ואם לאו לא יתפלל. וכ"כ הרב ר' יונה דוקא ע"י חדוש או בספק התפלל.

והפלל העולה מכולם מי ששכח שהתפלל והתחיל להתפלל ונזכר בתוך הברכה פוסק ואם יודע לחדש בה דבר מתחיל לכתחלה להתפלל פעם שני ואין חלוק אם מצא צבור מתפללין אם לא לעולם אל יתפלל אלא על ידי חדוש וי"מ שצריף חדוש בכל ברכה וברכה מענינה ולא נהירא אלא שיכול לחדש בה דבר אחד ודי שיכול לחדש דבר באחת מפל הברכות חוץ מבשומע תפלה ונ"ל אם יכול לחדש וגם ברי לו שהתפלל ורוצה להתפלל תפלת נדבה לרב אלפס יכול להתפלל חוץ מן המוסף וי"א שגם בשבת אין להתפלל תפלת נדבה שאין תפלת נדבה באה בשבת.

ולרב האי אין להתפלל נדבה אלא ע"י חדוש ולזה הספיק הרא"ש לה"ט. הנכנס לבה"כ ומצא צבור מתפללין אם יכול לחדש דבר בתפלתו מתפלל אע"ג שכבר התפלל ואם לאו אינו רשאי להתפלל ולפי ר"ח ולדברי אבא מורי הכי פירושו אם יכול לחדש דבר

בתפלתו חייב להתפלל ואם לאו אינו חייב להתפלל אבל הרשות בידו אם ירצה עכ"ל אור זרוע: (קנא) כתב בהלכות גדולות שכח ולא התפלל ערבית ושחרית מתפלל במנחה שלש מתפלל של מנחה ואח"כ שחרית ואח"כ ערבית דכל זמן שלא עבר היום יש תשלום לתפלתו.

אבל הרמב"ם והרשב"א כתבו שאין תשלומין כשעבר זמן שני תפלות לראשונה וכן במרדכי פ"ג דברכות הלכות גדולות ור"ת ור"י התירו לשאול צרכי רבים בג' ראשונות וכו': (קנב) רב ששית כי פרע פרע פחינרא וכי זקוף זקוף פחינרא פירש"י פחינרא כשבת ביד האדם שהאדם חובטו וכופהו בפעם אחת וכחינרא פנחש שזוקף ראשו מעט מעט ורב האי פי' כי חזנרא אחד ממני קוצים וראשו פפוף וככה יכרע ולא יכרע מאמצעיתו וראשו זקוף: (קנג) אמר ליה סיגמתייה.

פולי שבחא דמריה. פירש"י דוקא בתפלה קאמר שאין לו להוסיף ממטבע שתקנו חכמי אבל בינו לבין עצמו לית לן בה.

והרמב"ם אוסר בכל והכי מסתבר לשון הטורים. ולי אני המסביר נראה פדברי ר"י וכן נוהגין העולם בכל אחד בעצמו מוסיף כל מה שעולה בדעתו: (קנד) בירושלמי איתא טעה ולא הזכיר גשמים בתחיית המתים ונזכר קודם שומע תפלה מזכירו בשו"ת אבל בגמ' דידן בפ' תפלת השחר לא משמע כן וכ"כ רב אלפס והרא"ש בתוס' פ' תפלת השחר.

בירושלמי הנה עומד בטל והזכיר של גשם מחזירין אותו פירו' בימות הקיץ וכן הלכה למעשה שאם עומד בשל טל והזכיר של גשם מחזירין אותו. ואם לא הזכיר משניהם פלל מחזירין אותו והדר קאמר בירושלמי קאי בגשם והזכיר טל אין מחזירין אותו לכן יש בני אדם שאומר כל השנה טל ומתוך שהם רגילין כן אם בימות הגשמים שכח לומר מוריד הגשם אין מחזירין אותו עכ"ל התוספות ובתוס' של רבי יהודא לא משמע כן.

ומ"מ כמה גדולים פסקו כמו הירושלמי הגה"ה בסמ"ק. ובסדר ברכות של מהר"ם כתוב דקו' בהזכרה סגי אם הזכיר טל ולא גשם אבל לא בשאל' סמ"ק הגה"ה בספרד נוהגין להזכיר טל בימות החמה בתחיית המתים וכן באטליא ובצרפת ומנהג טוב הוא ובאשכנז אין מזכירין: (קנה) מוהר"ם נוהג לומר תשעים פעמים אתה גבור עד משיב הרוח כנגד ל' יום שאומרים אותו ג' פעמים בכל יום דהשתא אם הנה מסופק אם הזכיר אם לא.

לא הנה צריך לחזור. והרב ר' פנץ כתב לא חזינו לרבנו קשישי דעבדי הכי והרא"ש הסכים לסברת מוהר"ם: (קנו) הא דמניא כל הפתוב לרבים אין מכנין אותו ליחיד וליחיד אין מכנין אותו לרבים היינו במתרגם הפסוק או הקורא פסוק בזמן שמכונן לקרות אבל פסוק או תפלה ותחנונים לא והרב רבי' יונה כתב דוקא כל המזמור אבל כשהוא מתפלל ואומ' פסוקים הנה ונהנה יכול לשנות וכ"כ הרא"ש לה"ט: (קנז) בספרד מזכירין טל בימות החמה בברכת השנים ולא באשכנז גם בצרפת ואיטליא מזכירין: (קנח) כתב ר"א בר' יואל הלוי דאיתא בירושלמי דס' יום מן התקופה ששואלים גשמים היינו מעת לעת מעת נפילת התקופה שאם נפלה תקופת תשרי בלילה מונין ס' יום מן הלילה ואם ביום מונין מן היום וכן פסק הוא בעצמו.

והרא"ש פתב פנגדו ולא נהגו פן אלא לעולם שואלין בתפל' ערבית של יום ס'.
ובפירונוינצא שמעתי שהם שואלין הגשמי' בז' במרחשון וינשר בעיני הרא"ש מאד:
(קנט) לא הזכיר שאלה בברכת המטר ולא עקר רגליו ונזפר.

איתא בירושלמי שחזור לשומע תפל' וכ"פ רב חננאל. ובעל ה"ג פתב שחזור לברכת
השנים וכ"כ הרמב"ם והראב"ד והרא"ש: (קס) ורב אשי אמר אמצעות אין להם סדר
וכן הלכתא ופירש"י אמצעות אין להם סדר שאם דלג אחת מן הברכות ואח"כ נזפר
קודם שיגיע לרצה אומרה במקום שזנפר.

ולפי זה ש"צ ששכח לומר עננו ונזפר אח"כ אומר אותו במקום שזנפר. או מי ששכח
לשאול בברכת השנים או מי שטעה בעשרה ימים שבין ר"ה ליוה"כ לשון הטורים.

ולא נרא' כפרש"י אלא כפי האלפסי ורשב"ם מרדכי פ"ה דברכות וה"ג פסקו פרב אשי.
והרשב"א פי' דנדאי צריף להזכירי"ח ברכות על הסדר אלא לעננו זה אין להם סדר
שאם דלג או טעה באחת מהם א"צ לחזור לאתה חוננו כמו בראשונה שחזור לראש ג'
ברכות אלא יחזור לראש הברכה שטע' בה או שדלג משם ואילף. יאמר על הסדר ולפי
זה מי ששכח עננו לא יחזור שאם היה חוזר היה צ"ל עננו ואח"כ רפאנו וכל הסדר וזה
אי אפשר דאם פן הני ברכה לבטלה פיון שאין מחזירין על עננו.

וכן פי' רבינו יצחק וכן עיקר לה"ט: (קסא) א"ר יצחק דכל היכא דאמרין מחזירין אותו
כמו על הנסים דחננאל ופורים ויעלה ויבא דר"ח ועננו וכיוצא בו דלא מיבעיא אם עקר
רגליו אין מחזירין אותו.

אלא אפי' פיון שסיים אותה ברכה אע"פ שלא פתח בברכה שלאחריה אינו חוזר לראש
דברכה לבטלה היא אם יחזור פלל. ומיהו העיד ר' יצחק שראה ר"ת שחזר אע"פ
שהתחיל בברכה שלאחרי' והיה אומר שבכ"מ שאמרו חכמים אין מחזירין אותו היינו
היכא שעקר רגליו שסיים כל תפלתו אבל היכא דלא עקר רגליו לעולם חוזר.

ולדברי ר"ת אם סיים מודים ולא אמר על הנסים חוזר לעבודה דהא אמרינן לקמן טעה
בג' אחרונות חוזר לעבודה ורבינו אלחנן פסק דכל היכא דלא פתח בברכ' שלאחריה
אותה ברכה מיהא חוזר והביא ראיה מברכת הטוב והמטיב בב"ה מ'ור' יצחק דחה ראיתו
וראב"ה פסק כר' אלחנן וכתב דאין חוזר לתחלת עבודה אלא אומר יעלה ויבא ומסיים
ותחזנה עינינו עד דאמר המחזיר שכניתו וכו'.

מרדכי פ' תפל' השחר: (קסב) בספרד אין נוהגין לו' רצה במנח' רק ואשי ישראל. וכ"כ
רב סעדי' גאון ורב שריר' גאון ואיני יודע טעם למנהג ובשאר כל המקומות נהגו לומר
(קסג) יש נוהגי' לומר שלום בשמאלי ושלום בימיני עושה שלום וכו' וראב"ה פתב
שאין לאומרו לה"ט וכן מנהג מגדולי אשכנז.

פתב ראב"ה הורגלו רבים לומר שלום בשמאלי ושלום בימיני. ואני המחבר לא קבלתי
כך פי' שגו במה שפתוב במחזורי' מרדכי פ"ק דברכות: (קסד) פתב ר' אלפס צריף
שיעמוד במקומו אחר שפסע ג' פסיעות לאחוריו עד שפתח ש"צ וי"א עד דמטי שליח
צבור עד קדושה וכן ראיתי נוהג מורי אבי מהר"ר יהודה לנדא זצ"ל: (קסה) לא יענ'
אמן חטופה פי' כאלו נקד בחטף.

ובערוף פ'י שלא יחטוף שלא ימהר לענות קודם שיסיים המברך לה"ט. ולא אמן קטופה פ'י אמן בשתי תיבות וי"מ קטופ' שיחסר קריאת הנון שאיננו מוציאה בפה שתהא נזכרת מרדכי פ"ק דברכות.

ור"י א"ז פתב שלא הנפיר האלף אלא מן ולא אמן יתומה פירש שלא שמע הברכה מפי המברך וכתב ה"ר יוני ז"ל דוקא שלא יצא מי"ח ברכו' ועונה אמן כדי לצאת אבל אם פבר יצא לית לן בה וכ"כ ר"י א"ז.

ומדברי רב פהן צדק משמע אפי' אם פבר יצא וכן מסתברא בני ספרד נותנין עיניהם למטה פשאומרים קדוש וכו'. ואשפנו וצרפת נוהגין לתת עיניה' למעל' ונושאים גופם כלפי מעלה: (קסו) פתב בעל סמ"ג בשם ה"ג שאף בתפלת המוסף בר"ח אם שכח ש"צ יעלה ויבא אינו חוזר מפני טורח צבור ובסמ"ק פתב שאפי' בשב' וי"ט אין מחזירין אותו בשחרית וכן מסתבר ומה שכתב שאין מחזירין אף במוסף לא נהירא: (קסז) רש"י פתב שאין לש"צ לומר ושמו את שמי וכו' ורב עמרם כתבאם אין שם פהנים אומר ש"צ אלהינו וכו'.

ושמו את שמי וכו' עד עושה השלום ואין המנהג פכה: (קסח) נשאל גדול הדור מהר"י מולן ז"ל אם מותר לאדם ליפול על פניו ולומר תחנה עם הצבור פשהוא עומד חוץ לצבור או לא: והשיב דפשיטא הוא דיכול ליפול על פניו פי אפי' מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים עכ"ל: הלכות נשיאת פנים (קסט) פתב הרב פרץ אין שם אלא פהן אחד שאינו עובר אם לא ישא פפיו דיילפינו מאמור להם ואין נראה ריושלמי ובלבד שיהא חסון ישראל והרמב"ם פתב משתדלין שיהא חסון ישראל דכתיב אמור להם מפלל שהמקרא אינו פמותם: (קע) נשאל גדול הדור מהרר"י מולן על ש"צ שהוא פהן איך תנהג בברכת פהנים והשיב פי מהר"ם פתב שפמלפדין אל מי שנושא המים ליטול ידיהם שלא ילך אצלו ואז אינו עובר בעשה שהרי פתיב אמור להם ומתרגמינו פד יימרון להון ועומד שם ש"צ ושותק ואחר מקרא עכ"ל: (קעא) פתב ר"ת שאין לש"צ להפסיק לקרא פהני' אלא חסון דכנסת פ'י הממונה שהוא שמש הכנסת.

ור"י פתב דוק' להם שלא היו קורין אלהינו ואלהי אבותינו אבל עכשיו שש"צ רגיל לומר אלהינו גם פשהפנהני' נושאין ידיהם נכון לו' וכ"כ מהר"ם שיש לומר בלחש אלהינו עד פהנים ואז אומר בקול רם פהנים ומסיים ואומר בלחש עם קדושה וכו': (קעב) פתב הר"ר פרץ שאין הש"צ מקרא היחיד פיון דנפקא לן מאמור להם ואין נראה (קעג) פתב הרמב"ם נשתמד לא ישא פפיו אפי' עשה תשובה ל"ה.

וכ"כ רב נטרונאי גאון וכן רבינו יוסף טוב עלם שלא ישא פפיו ולא יקרא בכהנים. משב"הל.

ורש"י פתב שישא פפיו וכ"כ רבינו גרשום והביא ראיה מן הירושלמי. ומהר"ם פתב שאין קורין אותו ואם עלה אין מוחין בו.

ועמא דבר לקרותו וגם לישא את פפיו: (קעד) נשאל גדול הדור מהרר"י מולן אם המקרא פהנים אינו חסון אלא אחר אם הוא מסיים שים שלום אם לא והשיב מהר"ם פתב שהמקרא מסיים שים שלום.

אָבֵל רִשׁ"י פָּרַק אֵין עוֹמְדִין כְּתַב שְׁחַזְזוּן מְסִימֹו. וְכֵן הִבִּיא הַמְרָדְכִי גּוֹפִיָה פָּרַק הַקּוֹרָא דַעַת רִשׁ"י.

וּכ"כ בְּסֵפֶר הַפְּרָנָס וּכְדִי לְהַשְׁוֹת דַעַתְתָם אֲנִי אוֹמֵר אִם הַמְקַרָא כִּינּוּן לְתַפְלַת ש"צ מְתַחֲלָה וְעַד סוֹף אִזְ עֲדִיף טְפִי שְׁהַמְקַרָא מְסִיִּים וְנוֹכַל לֹמַר שְׁרִשׁ"י מוֹדָה בְּזָה עַכ"ל: (קַעָה) כְּתַב הַרְשָׁב"א נִמְצָא בְּשֵׁם הַר"ר יְהוּדָה בֵּר יִצְחָק שְׁמִי שְׁאִינוּ נִשְׂאוּי לֹא יִשָּׂא כִּפּוּי כִּי מִי שְׁאִין לֹו אִשָּׁה שְׁרוּי בְּלֹא טוֹבָה וְשִׁמְחָה.

וְהַרְשָׁב"א כְּתַב שְׁמַעוֹלָם לֹא רָאָה וְלֹא שְׁמַע דְּבָר זֶה וְאוּלַי מְדַרְשׁ אֲגָדָה הוּא. עַכ"ל: (קַעו) נִשְׂאֵל גְּדוֹל הַדּוֹר מֵהַרְר"י מוֹלָן לָמָּה אֵין הַפְּהַגִּים נוֹשְׂאִין כִּפּוּיָהוּ בְּכָל יוֹם מֵאַחַר שֶׁהוּא מ"ע וְהַשִּׁיב מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְנַהֵג הַפְּהַגִּים לְטַבּוֹל קוֹנְדָם כְּמוֹ שְׁפַתּוֹב בְּהַגְהוֹת מִיִּמוֹנִי' וּבְכָל יוֹם קֹשֶׁה לָהֶם לְטַבּוֹל בַּחוֹנְרָף וְלָכֵן עָלָה הַמְּנַהֵג דְּנִקָּא בִּי"ט וְגַם מִטַעַם בְּטוֹל מְלָאכָה וּכְשֶׁהִפְתָּהוּ אִינוּ נִקְרָא אִינוּ עוֹבֵר קַמ"ל: (קַעז) כְּתַב בְּעַל הַלְכוֹת גְּדוֹלוֹת דְּנוֹשְׂאִין פְּהַגִּים כִּפּוּיָהֶם בְּמִנְחָה בְּיוֹם הַכַּפּוֹרִים וְרַב עַמְרָם כְּתַב שְׁאִין נוֹשְׂאִין וְכֵן הַמְּנַהֵג בְּאַשְׁפָּנוּז.

וְהַרְמַב"ם כְּתַב אִם עָלָה לֹא יֵרַד: (קַעח) כְּתַב רַב צְמַח גָּאוֹן שְׁאִין לִיחִיד לֹמַר סֹדֵר קְדוּשָׁה שְׁאוּ' אַחַר י"ח בְּרַכּוֹת וְעַמָּא דְּבָר לְאֶמְרוּ בְּיַחֲד וּכ"כ הָרֵא"ש וַיֵּשׁ אוֹמְרִים שְׁצַרִיף לֹמַר בְּנִקּוּדָם וּבְטַעַמָם.

(קַעט) כְּתַב הַרְשָׁב"א בְּתַשׁוּבוֹתָיו שְׁאִין לֹמַר י"ג מִדּוֹת בְּיַחֲד וְדוֹקָא דְּרָף תַּפְלָה וּבִקְשָׁה אָבֵל דְּרָף קְרִיָּאָה בְּעַלְמָא אוֹמְרוּ כְּדָרְף שְׁאוֹמֵר קְדוּשָׁה דְּאוֹפְנִים עַכ"ל: (קַפ) אֵין לֹמַר בְּנוֹסַח עֲלִינוּ לְשַׁבַּח וְכַסָּא כְּבוֹדוֹ בְּשְׁמִים מִמַּעַל רַק וּמוֹשָׁב יְקָרוֹ' בְּשְׁמִים מִמַּעַל: דִּינִי קְרִיָּאָת סֵפֶר תּוֹרָה (קַפּא) מוֹרִינוּ הַר"ם הַתִּיר בְּמִקּוּם שְׁאִין ס"ת לְקָרוֹת בְּחוֹמָשִׁין בְּעַשְׂרָה וּלְבָרְף לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ וּמָה שְׁאִיתָא בְּגִמְרָ' אֵין קוֹרִין בְּחוֹמָשִׁים מִפְּנֵי כְּבוֹד הַצְּבוּר מִיִּרֵי בְּחוֹמָשׁ וְחוֹמָשׁ לְבַדוֹ וְלֹא כָּל הַחוֹמָשִׁין יַחַד.

וְלֹא נִהִירָא לְהַר"ר אֲבִיגְדוֹר. וְכַתַּב רִשׁ"י הַקּוֹרָא בְּחוֹמָשִׁים בְּבֵית הַפְּנִסָּת אֵין רוּחַ חֻכְמִי' נוֹחָה הִימָנוּ וְרַבִּי אוֹסֵר לַעֲשׂוֹת כֵּן וְהַמְקִיל בְּזָה נִכּוֹן לֹו שְׁמוֹצִיא ש"ש לְבַטְלָה עַכ"ל מְשַׁבּוֹלִי הַלְקָט: (קַפּב) מִשְׁמַע מִתּוֹף דְּבַרִי הָרֵא"ש שְׁאִם תְּלַמִּיד חֻכְם יֵשׁ שְׁמוֹפְלָג בְּתוֹרָה וּבְחֻכְמָה יָכוֹל לְקָרוֹת לְפָנֶי כַּהֵן לַה"ט.

וּכ"כ הַרְשָׁב"א בְּתַשׁוּבוֹתָיו דְּתַלְמִיד חֻכְם חֲזִיב לְקָרוֹת קוֹנְדָם כַּהֵן עִם הָאֶרְץ וְאִם לֹאוּ חֲזִיב מִיָּתָה אָבֵל רַב עַמְרָם וְרַב נְטְרוּנָאֵי כְּתַבוּ שְׁאַפְּלוּ נְשִׂיא שְׁבִישְׂרָאֵל לֹא יַעֲלָה קוֹנְדָם אִפִּי כַּהֵן עִם הָאֶרְץ לַה"ט.

וּכ"כ רַבִּינוּ מֹשֶׁה בֵּר חֲנוּף. וְרַבִּינוּ יִשְׁעִיָּה שְׁלֹא יִקְרָא תְּלַמִּיד חֻכְם בְּכַהֲנִים אַא"כ הוּא גְּדוֹל הַדּוֹר שְׁאִין כְּמוֹתוֹ אֶף בְּעִיר אַחֲרָת.

מְשַׁבּוֹלִי הַלְקָט וְלִי הַמְּחַבֵּר קֹשֶׁה מָה שְׁאַמְרוּ רַז"ל בְּמַסְכַּת מְגִלָּה כָּל ת"ח שְׁמַבְרָף לְפָנֶי כַּהֵן עִם הָאֶרְץ אוֹתוֹ תְּלַמִּיד חֻכְם חֲזִיב מִיָּתָה דְּכַתִּיב וְכָל מְשַׁנְּאֵי אֶהְבוּ מוֹת. נִשְׂאֵל לְמַהֲרַר יַעֲקֹב וּויי"ל ז"ל אִם מוֹתֵר לְקָרוֹת כַּהֵן אוּ לֹוי לְשַׁבִּיעֵי וְהַשִּׁיב מֵאַחַר שֶׁהוּא מְמַנֵּן שְׁחוּבָה לְקָרוֹת אֲסוּר עַכ"ל: (קַפּג) אֲמַר אַבְיִי נְקַטִּינוּ אִם אֵין שְׁם כַּהֵן נְתַפְרְדָּה הַחֲבִילָה.

פירש"י בלשון אַחַד שלא יקרא לוי כָּלֵל כְּלִשׁוֹן רבו הִזְקֵן וְכֵן רַבִּינוּ חֲנַנְיָא וְרַב עֲמֶרֶם וְהַרְשֵׁב"א וְכֵן הַר"ר יִצְחָק בַּר יְהוּדָא. אָבָל מִתְלַמְּדֵי מוֹרֵי רַבִּינוּ יִצְחָק הַלְוִי שְׁמַעְתִּי מִשְׁמוֹ שְׂאִין סֵדֶר לְדַבֵּר לְהַקְדִּים לוי לְיִשְׂרָאֵל וּמִי שְׂרוּצָה לְהַקְדִּים יְקָדִים לְשׁוֹן רִש"י וּפִי אַחַד שְׂאֵל יְקָדִים לוי לְיִשְׂרָאֵל אֲלֵא מִי שְׂיִרְצָה יְקָדִים אִם הַיִּשְׂרָאֵל גְּדוֹל הַיְמָנוּ מִקָּדִים וְאִם הֵם שְׁוִים הַלְוִי קוֹדֵם וְכֵן עָקַר לְשׁוֹן הַטּוֹרִים.

וכ"כ גָּאוֹן וְכֵן מְצַאֲתִי בְּשֵׁם הַגָּאוֹן רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר דָּוִד. וְכ"כ עוֹד גְּדוֹל אַחַר וּמִנְהַג אֲשַׁכְּנֹה שְׂאִין לוי קוֹרָא כָּלֵל וְכֵן נוֹהֲגִין רַבֵּי הָעוֹלָם: (קפד) בְּעַל הַדְּבָרוֹת כְּתִב כִּהֵן הַקּוֹרָא בְּמָקוֹם לוי לֹא יִבְרַךְ אֲלֵא פַעַם אַחַת עַל שְׁתִּיחֵן וְלֹא נִהְגוּ כִּף מִשְׁבּוּלֵי הַלְקָט: (קפה) רַבִּינוּ אֶפְרַיִם אָסֵר לְחַזֵּן שְׁהִיָּה כִּהֵן אוֹ לוי שְׂיִקְרָא כִּהֵן אוֹ לוי אַחַר לִס"ת וְרַבִּינוּ יוֹאֵל כְּתִב כִּנְגִדוֹ וְכֵן אַחֲרֵים וְלִית הַלְכָתָא כְּרַבִּינוּ אֶפְרַיִם: (קפו) אָבָל כִּהֵן אַחַר כִּהֵן לֹא יִקְרָא וַיֵּשׁ מְקוֹמוֹת שְׁנִיחֵגוּ לְקִרְוֹת הַרְבֵּה כִּהֵנִים וְאִינֵם חוֹשְׁשִׁים שְׂיִאֲמָרוּ הַרְאִשׁוֹן פָּגוּם הוּא כִּינֵן שְׁהַיִּשְׂרָאֵל עוֹלָה אַחֲרָיו.

וכ"כ רַב עֲמֶרֶם דְּבַתֵּר דְּקָרָא לוי וַיִּשְׂרָאֵל קָרִי מֵאֵן דְּבַעֵי נֹאפִי כִּהֵן וְאִין נוֹהֲגִין כֵּן: (קפז) וְעִיר שְׁפֹלָה כִּהֵנִים כְּתִב הַר עֵינֵן בַּר מְרִינוּס שֹׁאחַ מִן הַכִּהֵנִים קוֹרָא כִּהֵן וְלוי פְּעֻמִּים וְחִזְזוּר וַיּוֹשֵׁב בְּמָקוֹמוֹ וְאִתְּ"כ קוֹרָאִין הַכִּהֵנִים הָאֲחֵרִים עַד שְׂיִגְמָרוּ אַחַד שְׁבַת וְאַחַד י"ט.

וְקוֹרִין ר' פְּלוּנִי הַכִּהֵן. ע"כ מִשְׁבּוּלֵי הַלְקָט: (קפח) הַרְבֵּי ר' יְהוּדָא אֲלַבְרָצְלוּנִי כְּתִב בְּשֵׁם רַב סַעֲדִיָּה גָּאוֹן שְׂאֵף ע"פ שְׂאוּמֵר הַקּוֹרָא בַּתּוֹרָה הַמְבֹרָךְ וְלֹא הוֹצִיא עֲצָמוֹ מִן הַכָּלֵל צָרִיף לְחִזְזוּר עֲצָמוֹ תוֹף הַכָּלֵל לְגַמְרֵי וְלוֹמַר בְּרוּךְ ה' הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד (קפט) יֵשׁ לוֹמַר בְּכַרְכָּה אַחֲרוֹנָה שֶׁל תּוֹרָה וְחַיֵּי עוֹלָם נִטַּע בְּתוֹכֵינוּ וְלֹא לְחַיֵּי עוֹלָם נִטְעָה בְּתוֹכֵנוּ: (קצ) יֵשׁ לְחַזֵּן לְסִייעַ לְקוֹרָא בַּתּוֹרָה בְּנַחַת וְלֹא בְּקוֹל רֵם כְּדַבְּרֵי הַגָּאוֹנִים מִשְׁבּוּלֵי הַלְקָט.

וְאִנִּי הַמְחַבֵּר רִאֲתִי בְּאֲשַׁכְּנֹה עוֹשִׂים הַהֲפֵךְ שֶׁהַחֲזוֹן קוֹרָא בְּקוֹל רֵם וְהַקּוֹרָא קוֹרָא בְּלַחֲשׁ. כִּי לְפַעֲמִים יִקְרָא עִם הָאֲרִיץ שְׂאִינוּ יוֹדְעַי לְקִרְוֹת שְׂאֵל יִטְעָה אִפִּי בְּמַסִּיעֵן אוֹתוֹ אָבָל כְּשֶׁהַחֲזוֹן קוֹרָא בְּקוֹל רֵם קוֹרָא אַחֲרָיו מְלָה בְּמְלָה וְאִינוּ טוֹעָה וְזֶהוּ מִנְהַג יָפָה וְכֵן אִיתָא בְּמִרְדְּכֵי פ"ק דְּשֶׁבַת וְז"ל גַּם מִכָּאֵן דְּקָדַם הַר שְׁמוּאֵל מְבֹבֵנ"ב בּוֹרַק שְׂאִין לְקִרְוֹת בְּקוֹל רֵם עִם הַש"צ וְהַכִּי אֲמַרִי אִין שְׁנִים קוֹרָאִין בַּתּוֹרָה.

וּמֵה שֶׁהַחֲזוֹן קוֹרָא בַּתּוֹרָה רִאֲיָה מִפִּי בְּתָרָא דְּמַסְכַּת סוֹפְרִים הַתְּקִינוּ לְהַקְרוֹת אֵת הַיּוֹדְעַי וְאֵת שְׂאִינוּ יוֹדְעַי שְׂאֵל לְבִישׁ אֵת שְׂאִינוּ יוֹדְעַי ע"כ: (קצא) אִיתָא בְּמִדְרָשׁ אַע"פ שְׁטַעָה הַקּוֹרָא בַּתּוֹרָה בְּקִרְיָתוֹ יֵצֵא כְּמוֹ קוֹרָא לְאַהֲרֹן הַרֵן.

וְהַרְמְב"ם כְּתִב קָרָא וְטַעָה אֶפִּילוּ בְּדַקְדוּק אֹת אַחַת מִחֲזִירִין אוֹתוֹ עַד שְׂיִקְרָא בְּדַקְדוּק: (קצב) לְרַב נְטְרוּנָאִי צָרִיף לְתַרְגָּם כָּל פְּסוּק וּפְסוּק בְּשַׁעָה שְׂקוֹרָא בַּתּוֹרָה אָבָל הַתּוֹס' כְּתִבוּ שְׂאִין מְעַכְבֵּי וְכֵן אִיתָא בִּירוּשְׁלַמִי וְאִינוּ שְׂאִין מְבִינִין בְּלִשׁוֹן אֲרַמִי לֹא נִהְגוּ לְתַרְגָּם.

וּא"ת נְתַרְגָּם בְּלִשׁוֹנֵנוּ שְׂאִנִי לְשׁוֹן אֲרַמִי שְׁנַתְקֵן בְּרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ: (קצג) רַב שְׁשֵׁת מִהַדַּר אִפִּיָה וְגָרִיס. פִּירִש"י שְׁהִיָּה גוֹרֵס בְּלַחֲשׁ בְּשַׁעָה שְׁהִיוּ קוֹרְאֵי בַּתּוֹרָה דְּדוֹקָא בְּקוֹל רֵם אִסוּר לְסַפֵּר וְבַה"ג אִיתָא דוֹקָא בְּדִלִיכָא עֲשֵׂרָה דְּצִיִּיתִי אָבָל הִיכָא דְּאִיכָא עֲשֵׂרָה דְּצִיִּיתִי שְׂפִיר דְּמִי.

ולי המספר נראה דהלכות גדולות לא סבירא להו הא דרב שישת דכיון דכתבו דבעשרה
לא יספר משום דצריף לשמוע א"כ אם ילמוד בדבר אחר לא ציית אלא הם מעמידים
דברי רב שישת דהו עשרה זולתו.

ומה שכתבו אבל היכא דאיכא עשרה דצייתי שפיר דמי מסתברא דוקא בלחש כמו
שסובר גם ר"י פדי שלא יבלבל אחרים. ורב אלפס פתב דוקא כמו רב שישת שתורתו
אומנתו אבל איניש אחרניי אסור.

י"א דוקא אם אינו מהפך פניו ומדבר בקול רם לעיני העם אז אסור אבל אם מהפך פניו
מותר. וי"א דוקא רב שישת שהיה סגי נהור ונהיה פטור מקריא' התורה דדברים שבכתב
אי אתה רשאי לאומרם בעל פה.

ורבי שמחה פתב דוקא כשספר אפי' בד"ת אסור דמבלבל אחרים ללמוד בלחש שפיר
דמי ול"נ דגם הרב צריף לשמוע הלכה נראה שאסור משה"ל: (קצד) בתשובה לרב האי
ולרב אלפס אם יש פהנים ולנים הרבה ורוצים לקרות פנלם לכבוד בעל הגשואין יעלה
פהו ולוי וישראל אחריו פהו לוי וישראל וחוזר חלילה מתשובת הרשב"א: (קצה)
כשמוציאין ס"ת ומתחילין לקרות ונגמץ' פתוב טעות או פסוקחסור או יתיר אין להחזיר
הספר ולהוציא ספר אחר משום דאין לנו ס"ת פשר שלא מצא בה חסר או יתיר וכ"כ רב
יצחק א"ז.

וכן הרא"ש וכן המרדכי פ"ג דמגלה ונהיבא ראייה ונהוג עלמא פותיה ולא פראב"ה
דמצריף לחזור ולקרות באחר עכ"ל תשובת מהר"ר מולן ז"ל וכ"פ הגדול מהר"ר
ישראל בר פתחיה ז"ל: (קצו) פתב רב שלום שצריף לעמוד כשאומרין אמן יהא שמיה
רבא על התורה ולא ראינו מי שנוהג פן דמה שפתוב ובפתחו עמדו כל העם אותה עמידה
רוצה לו שתיקה: הלכות נטילת ידים (קצז) הלכות גדולות כתבו שמותר לטבול ידיו
בכלי ואין נראה שצ' שיבא מכח גברא מן הפלי: (קצח) שעור נטילה לרב אלפס כל היד
עד הקנה של זרוע וכן ר"י א"ז והרא"ש פתב שחומר' תירה היא ופסק הוא עד מקום
חבור האצבע ביד וכ"כ המרדכי והעולם נוהג פרב אלפס: (קצט) הורה ר"י בר"י מי
שהולך בפסינה ואין לו כלי ורוצה לאכול שוטרף ידיו בנהר וידיו ומברך על שטיפת ידים
ויש מפרשין דבין הנוטל ידיו מן הפלי בין הנוטל ידיו מן הנהר מברך על נ"י משה"ל.

ואני המספר שמעתי ממורי אבי מה"ר יהודה ז"ל שהיה נוהג לברך שטיפת ידים כשנוטל
ידיו בים או בנהר וכן קבל מרבותיו: (ר) נקראת נטילה על שם שמגביה ידיו כמו וינטלם.

וי"מ נטילה על שם הפלי הנקרא אנט"ל (רא) יש בני אדם שמברכין שחרית נקיות ידים
על שם ארסח בנקיון פפי אף אנו רגילים לברך ענ"י: (רב) יש מברכין ענ"י בין שפיקה
ראשונה לשנייה פדי שיהא עובר לעשייתו וכן עשה רבינו שמשון משגיח וכ"כ הרוקח.

מרדכי פ"ד דברכות. ולא נהגו פן פי קודם נגוב ידים נקרא עובר לעשייתו פדאמרי' כל
האוכל בלא נגב ידים פאלו אוכל לחם טמא: (רג) אלו ז' דברים צריכין נטילה אחריהם
ההולך עם המתים הינצא מבית המרחץ.

הנוטל צפרניו. החולץ מנעליו.

הנוגע ברגליו החופף ראשו הינצא מבית הפסא. מרדכי פ"ו דברכו': (רד) פתוב בסמ"ק הולכי דרכים חשיבי בשעת הדחק ויכולין להתנות.

ואם אחר שהתנה שחרית נזדמן לו מים לא יברך יראה שפוסק שאינו מהני אלא בשעת הדחק. וכ"כ רב אלפס דוקא היכא דלא שכיחי ודוקא בשחרית ודוקא שלא יטנפו אבל הרא"ש מתיר אפי' שלא בשעת הדחק לה"ט.

הרשב"א פתב קבלתי מהר"ר יונה שאין מברכין ענ"י אלא בשחרית ובשעת אכילה ומי שטבולו במשקה. מתשובת הרשב"א.

פירש"י על הא דקאמר שיכול להתנות ובלבד שיזהר שלא לטנפם והרמב"ם פתב ובלבד שלא יסיח דעתו מהם ונהגו העולם שלא להתנות. (רה) מי שיצ' מבית הכס' ורוצה ליטול ידיו לאכילה שאלו לרש"י אם צריך ליטול ב' פעמים.

והשיב שאלתי את פי ר' יעקב ב"ר יקר ואמר לי שצריך לטול שתי נטילת על הראשונים אשר יצר. ועל השניים ענ"י.

ולי נראה שנטילה אחת עולה לכאן ולכאן. ומתה"ם הנה נוהג כרבינו יעקב ב"ר יקר.

וכן הרא"ש דאי בנטילה אחת מברך אשר יצר ואחר כן על נטילה הני הפסוק ורב אלפס פתב דלא הני הפסוק ונראה לי להכריע דלאחר ששפף פעם אחת על ידו ומשפף יברך אשר יצר.

ואח"כ בשעת גבוב ידים יברך ענ"י: (רו) מים ראשונים צריך שיגביה ידיו למעלה אבל אנו שנוטלין ג' פעמים אין לחוש. מספר א"ז בשם רבי אביגדור פהו מצאתי נראה לו שאם אדם רוחץ כל ידיו כשרוצה לאכול א"צ לזקוף הידים למעלה במים ראשונים משה"ל.

פתב הר"ר אביגדור פהו בשם ר' שמחה משפיר"א צריך אדם לאכול הפת שפצע בהמוציא קוד' שיאכל פת אחר כדי שיאכלנה לתאבון משה"ל: (רז) יש לדקדק עובד פוכבים אם פסול ליטול ממנו הידים ויש מביאין ראיה דאסו' והכל הוא דהא נדות ויולדות נוטלות לעצמן.

ודוק' לתרומה לא. מרדכי פ"ד דברכות.

וכן בעל התרומה התיר ליטול מעובד פוכבי ומאשה נדה והבי' ראיה מן התוספת'. משה"ל.

ונר' בעיני שאם נטל ידיו ולא הנה בדעתו לסעוד ואח"כ נמלך מיד לסעודה צריך נטילה אחרת. משה"נ: (רח) פתב רבינו יואל דאין לחוש להפסק בין נטילה להמוצי' וההיא דתקף לאכילה ברכה מוקי ליה במים אחרונים וכן פתבו רב אלפס והרמב"ם.

והרא"ש נהג שלא להפסיק בראשונים. וכן מתוך הירושלמי שמעינ' דההיא דתקף לנטילה ברכה אמרים ראשונים קאי: הלכות סעודה (רט) יש שאין רוצי' לחתוך הפת כלל קודם הברכה כדי שיהא הפת שלם ממש בשעת הברכה.

וְכַתֵּב הָרֹא"שׁ דְּחָשִׁיב הַפְּסֵק אֲלֵא חוֹתֵף וְאִין פּוֹסֵק וּמְפָרִיד וּכ"כ ר"י. אֲמַנָּם בְּשֶׁבֶת נְכוּן לְהַחֲמִיר וּלְבַרֵּף קוֹדֵם שְׂיַחֲתוּף שְׁלֵא יִשְׁמַט יָדוֹ לְבַצּוֹעַ קוֹדֵם שְׂתַכְלֵה בְּרִכָּה וְאֵז לֹא יִהְיֶה לּוֹ לְחֵם מְשֻׁנָּה.

מְרַדְכֵי פ"ה דְּבְרָכוֹת: (ר"י) אִם יֵשׁ לְאֲדָם שְׁנֵי חֲצָאֵי לְחֵם וְאִין לּוֹ לְחֵם שְׁלֵם יַחְבְּרָם יַחַד בְּעֵץ אוֹ בְּשׁוּם דְּבָר שְׁלֵא יִהְיֶה נִרְאָה וְדִינוֹ פְּשֻׁלָּם וְאִפְּי' בְּשֶׁבֶת יָכוֹל לְחַבְּרָם פְּדַמְשָׁמַע בְּעֵרוּבֵין פ' תְּלוּן עכ"ל הַרְוֹקֵת: (ר"י) אִם הוּא מְסַפֵּק אִם בְּרַף אִם לֹא בְּרַף הַמוֹצֵא פְּתֵב הַרְמַב"ם יְבַרֵּף מְסַפֵּק וְנִרְאָה שְׂאִינָה אֲלֵא מְדַרְבְּנָן וְלֹא יְבַרֵּף מְסַפֵּק וּכ"כ בְּסִמָּ"ג.

פְּתֵב הַרְמַב"ם כָּל הַבְּרָכוֹת כּוֹלֵן אִי יִסְתַּפֵּ' אִם בְּרַף אִם לֹא אִינוֹ חוֹזֵר וּמְבַרֵּף לֹא בְּתַחֲלָה וְלֹא בְּסוּף מְפָנֵי שְׁהֵם מְדַבְּרֵי סוּפְרִים. וְנִרְאָה דְּנֻקָּא בְּרִכָּה רֵאשׁוֹנָה שְׁהִיא מְדַרְבְּנָן.

אֲבָל אַחֲרוֹנָה מְעִין שְׁלֵשׁ דְּאוֹרֵיית' הִיא דְּמְסוּמָה לִיה אַקְרָאֵי וְכוּן יִרְאָה מְדַבְּרֵי הַלְכוֹת גְּדוּלוֹת. אִף בְּרִכָּה מְעִין שְׁלֵשׁ יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּ' אִם דְּאוֹרֵיית' הִיא אִם דְּרַבְּנָן סָמ"ק.

כָּל הַבְּרָכוֹת הָאֵילוּ חוּץ מִנַּחֵם אִם נִסְתַּפֵּק אִם בְּרַף אִם לֹא בְּרַף אִינוֹ חוֹזֵר וּמְבַרֵּף לֹא בְּתַחֲלָה וְלֹא בְּסוּף מְפָנֵי שְׁהֵם מְדַבְּרֵי סוּפְרִים מְרַדְכֵי: (ר"י) חֲבִיצָא פִי פִירוּרֵי לְחֵם הַנְּדַבְּקִים יַחַד ע"י מְרַק.

פִי הַר"ר יוֹנָה דַּג' חֲלוּקִים יֵשׁ בּוֹ אִם יֵשׁ בְּהֵן כְּפִיזֵת מְבָרְכִין עֲלֵיהֶן הַמוֹצֵא וּג' בְּרָכוֹת וְאִם אִין בְּהֵם כְּפִיזֵת אַע"פ שְׁיֵשׁ בְּהֵן תּוֹרְתֵי דְּנַהֲמָא אִין מְבָרְכִין עֲלֵיהֶן אֲלֵא בּוֹרָא מִינֵי מְזוֹנוֹת דְּכִינּוֹן שְׁנַתְּבַשְׁל אִין חָשׁוּב תְּנוּאָר לְחֵם.

וְאִם אִינוֹ מְבוֹשָׁל אֲלֵא שְׁמֻחָבֵר ע"י דְּבֵשׁ מְרַק אִם יֵשׁ בְּפִירוּרִים כְּפִיזֵת מְבָרְכִין הַמוֹצֵא אִפִּי אִין בּוֹ תְּנוּאָר לְחֵם וְאִם אִין בּוֹ כְּפִיזֵת אִם יֵשׁ בּוֹ תְּנוּאָר לְחֵם מְבָרְכִין הַמוֹצֵא וְאִם לֹא בּוֹרָא מִינֵי מְזוֹנוֹת וְאִם אִינוֹ לֹא מְבוֹשָׁל וְלֹא מְחֻבָּר אֲלֵא מְפֻרְדֵּי דֵק אִף ע"פ שְׂאִין בּוֹ כְּפִיזֵת וְלֹא תְּנוּאָר לְחֵם מְבָרְכִין הַמוֹצֵא וּג' בְּרָכוֹת דְּכִינּוֹן שְׁהִיא פֶת בְּפָנֵי עֲצָמוֹ אִינוֹ יוֹצֵא לְעוֹלָם מְתוֹרֵת פֶּת: (ר"י) דְּבָר שְׁבָלִילָתוֹ רַכָּה אִם אֲפָאוּ בְּאֵלְפָס וּבְלֵי מִשְׁקָה לְרִישׁ לְקִישׁ לֹא הָיוּ לְחֵם וְלֹא יוֹחֲנָן הָיוּ לְחֵם וּפְסֵק ר"ח כְּפִישׁ לְקִישׁ.

וּר"י וְהָרֹא"שׁ פְּסָקוּ כַר' יוֹחֲנָן: (ר"י) וְהָא מָר הוּא דְּאָמַר מְשֻׁמְיָה דְּשְׁמוּאֵל לְחֻמְנִיּוֹת מְעַרְבִין בְּהֵן מְבָרְכִין עֲלֵיהֶן הַמוֹצֵא בְּקַבֵּעַ סְעוּדָתֵיהֶן עֲלֵיהֶן פִי ר"י לְחֻמְנִיּוֹת אוּבְלִיא"שׁ בְּצֵק הַנְּיָלוֹשׁ בְּבָצִים וְנִנְאָפָה בֵּין שְׁנֵי בְּרוֹזִלִים וְאִינוֹ נִרְאָה שְׁהָרֵי ר"ת הָיָה רָגִיל לְפָסוּק שְׁהֵם לְחֵם גְּמוּר וְחָשׁוּבִין תַּחֲמִילָתוֹ וְסוּפֵן עָסָה וַיֵּשׁ לְפָרֵשׁ דְּלַחְמָנִיו הֵם נִיבְלוּ"שׁ וְהֵם רַכִּים מְאֹד וְלִישְׁתָּן רַכָּה וְאו' ר"ת שְׂאִין מְבָרְכִין עֲלֵיהֶן הַמוֹצֵא שְׁהָרֵי תַחֲמִילָתוֹ סוּפְגָנִין וְגַם סוּפֵן וְלֹא חָשִׁיבֵן עָסָה דְּאִין לְהֵם תּוֹרִיתָא דְּנַהֲמָא וְנִכּוֹן לְהַחֲמִיר שְׁלֵא לְקַבּוֹעַ סְעוּדָתוֹ עֲלֵיהֶן בְּלֵי לְחֵם לְפִי שְׁדוּמָה שְׁלֵא דֵי בְּבִרְכַת בּוֹרָא מ"מ.

מִיָּהוּ אַר"י דְּנִכּוֹן לְבַרֵּף עַל הַנִּיבְל"שׁ בְּתוּף הַסְּעוּדָה לְפָנֵיהֶן וְלֹא לְאַחֲרֵיהֶן וְלֹא כְּפִירֵשׁ"י שְׁמוּקֵי לָה בְּלֵי סְעוּדָה וּלְפִי הָעֲנָן לְחֻמְנִיּוֹת הֵם נִיבְל"שׁ וְלַחְמָנִיו וּפֶת הַבָּא בְּכַסְנֵין חֲדָא מְלֵתָא הוּא פִי הַר"ר אֶלְחָנָן תּוֹסְפוֹת פ' פִּיצַד מְבָרְכִין וּמִיָּהוּ בּוּרְמַנִי"שׁ אַע"פ שְׂתַחֲמִילָתוֹ עִסָּה אִין מְבָרְכִין עֲלֵיהֶן בְּרַכַת הַמוֹצֵא מְשׁוּם דְּלִיכָא עֲלֵיהֶן תּוֹרְתֵי דְּנַהֲמָא אִף בְּתַחֲלָה חֲיִיבִין לְפִי שְׁחִיבִין עֲלֵיהֶן חֲלָה בְּעוּדוֹ עִסָּה.

מיהו רבינו יחיאל הנה מסופ' בדבר לענין חלה לפי שאינו רגילין לבשילן פשיעור חלה
אע"פ שבשעת לישה הנה בה שעור חלה דשמא יש לדמות לעוש' עיפה פדי לחלקה בצק
דפטורה מחלה והנה מורה להפריש חלה בלי ברכה.

הנה פירשתי תחלתן עיפה וסופן סופגניו לפי דברי ר"ת אבל פירוש רבינו שמשון
משנ"ץ דפי' על הירושלמי דמסכת חלה תחלתו עיפה וסופו סופגניו. חייב.

הינו בנמלה אחר הלישה לעשותה סופגניו אבל היכא דמשעת הלישה הנה דעתו לאפותו
פעניו הוי תחלתו וסופו סופגניו ופטור ולפי פי' זה פרטא"ש ור"ש ושלש פטורות פי'
קרישונ"י וומציל"י בלעז ומורי הרב ר' יחיאל הנה נוהג כר"ת.

ההגהה בסמ"ק (רטו) ועיפה שנילושה לפנינו ופטיטל"י הם פרטל"י אם טגנו בשמן
במחבת מברכין עליהו בורא מ"מ. ואם אפאן במחבת דלא טגנו בשמן חייבים בחלה
ומברכין עליהו המוציא.

ועיפה שנילושה לורמיצ"ילי והוא מאכל שחזותכין העיפה לרצועות דקות ומבשלות אותן
חייבים בחלה ומברכין עליהו בורא מ"מ שיטת ר"ת. והרב רבינו יהודה הנקרא מיסי"ר
ליאון ז"ל מקריע בדבריו ולשיטת ר"ח כל מעשה אילפס אע"פ שאינו מטוגן בשמן
בהדביק ולבסוף הרתיח פולן פטורין מן החלה דהינו תחלתו סופגניו ואין מברכין עליהו
המוציא אבל היכא שפאו מתחל' לידי חייב חלה ולא נאפו בתנור אין מברכין עליהו
המוציא כמו קלצול"י וארבל"י ופלצולט"י ושפיצול"י וכן הדעת נוט' בדבריו עכ"ל א"ז:
(רטז) כתב הר"ר ישעיה המולייתות שקורין פשטיד"א או טורט"א הנאפת בתנור בבשר
או דגים או גבינה אע"ג דבשר דגים וגבינה עקר מברכים עליהו המוציא דמין דגן חשיבי
ליה אינשי ועוד כתב כל דבר עיפה שמשגניו באלפס בשמן נקר' חלוט ואין מברכין
עליהו אלא בורא מ"מ בין קבע סעודתו.

בין לא קבע סעודתו עליהו בין בשמן או במשקין או בדבש או בחלב והמשקין שנטגן
בהם פיוצא בהו. שבולי הקט: (ריז) אם קבע סעודתו עליהו פי' ר' אביגדור פהו דוקא
סעודת ערב ובקר ולא סעודת עראי: (ריח) פת הבא בכסניו פי' רב אלפס היכא דאכיל
בתורת קביעות מברך עליהו המוציא וג' ברכות ואי לא מברך מעין שלש וכ"כ רש"י
ולא מסתברא לרבינו ישעיה משה"ל: (ריט) ואורז ודונסן פי' הר"ר ישעיה בין עשאה
פת בין בקדירה מברך בורא מ"מ ולא חריה ולא פלום וכן פירש"י.

רב אלפס באורז בורא מ"מ. ופת דונסן שהפל ורבינו שמואל בן חפני גאון כתב הלכה
ונוחה בישראל שאין מברכין בורא מ"מ אלא מה' מיני דגן.

וכן השיב רב יהודא גאון משה"ל. ורבינו יצחק כתב ואורז ודונסן בתחל' במ"מ ואחרי'
בורא גפשות רבות: (רכ) דבר שפלילתו רפה אם אפאו באלפ' בלי משקה לריש לקיש
לא הוי לחם.

ולר' יוחנן הוי לחם. ופסק ר"ח פריש לקיש ור"י והרא"ש פסקו כר"י: (רכא) כתב
הרא"ש יש מתירין להשתמש בפת לעשות ממנו פה פשאוכל הפת אחרי כן וכן סבר
שמואל אבל במסכת סופרים אוסר.

ואני ראיתי גדולים שהיו אוכלין בכל פעם ממנו מן הפת עם הדייסא וקיימא לן כשמואל עכ"ל ה"רא"ש. לא יאכל דייסא בפת במקום הפך אי לא דקים ליה בנפשיה שלאחר שאכל הדייסא יאכל הפת שאכל בו הדייסא מספר א"ז: (רכב) אין סומכין את הקערה בפת כך פ"ר ר"ח ופסק רבינו יצחק כשמואל דאמר עושה אדם כל צרכו בפת וראיה מפ' כמה טומנין.

מרדכיפ"ט דברכות: (רכג) פת בהלכות גדולות האוכל בשר מותר לאכול אחריו גבינה מיד ע"י קנות והדחה והאוכל גבינה מותר לאכול בשר מיד אפי' בלי קנות והדחה. וה"רא"ש פת שלא נהגו העולם פן אלא נוהגים שלא לאכול גבינה אחר בשר אפילו הוא בשר עוף ואין לשנות המנהג.

הלכה אין לאכול גבינה אחר בשר אפי' אחר בשר עוף עד שהיה כשיעור מסעודת הבקר עד זמן סעודת הערב. ל"הט.

המנהג אשר ראיתי אני המחבר מן המורים ששוהין כמו שש שעות. וכן נוהגין בעלי נפש מאשפנו ובשר אחר גבינה מותר מיד בקנות והדחת פיו ונטילת ידיו וכן המנהג: (רכד) בסמ"ג כתב בשם ר"ת ובשם ר"י דמי' שבתוף הסעודה שאין לברך עליהם.

לה"ט וכן נוהגין בצרפת משב"הל וכ"כ ר' יהודה מפרי"ז בשם ר"י מדניפר"יש שאין לברך על המים. ומה שגממא פתוב במחזורים וגם בה"ג שיש לברך על המים אינו אמת.

אבל רש"י כתב שצריך לברך על כל פעם אבל לא שאר משקין עכ"ל המרדכי ורבי' יוסף פתבו דשאר משקין פשיטא ליה דלאו פת פותרתו ולא פריה מיין דחשיב' ליה ומי שמתברך על המים יש לו לברך כל פעם ופעם דגמלה הוא.

ובה"ג פסק דמאן דשתי מיא תוף הסעודה מברך זמנא קמיינתא ותו לא מרדכי פ"ז דברכות. וה"רא"ש כתב שיש לברך על כל פעם ופעם דגמלה הוא ולא מסתבר לי כלל.

והרוצה להסתלק מן הספק ישב קודם נטיל' במקום אכילתו ויברך על המים על מנת לשותות תוף סעודתו ע"כ לה"ט העולם נהגו לברך על כל משקים. הבאים תוף הסעודה ונראה שצריך לברך על כל פעם ופעם ונהגו כדברי ר"ת ור"י ואינו מברך על שום משקה בתוף הסעודה כי אם על היין לבדו לא הפסיד ונוהג בטו' מספר א"ז: (רפה) יין שבתוף הסעודה כל אחד מברך לעצמו אפי' הסבו יחד וכתב ה"רא"ש מטעם זה.

י"א אם המברך אמר סברי מורי והם מפנים את בית הבליעה כדי לשמוע שפיר דמי לה"ט. וכ"כ ר"י א"ז.

ומיהו לא נהירא האי טעמא אלא הטעם שאינה יכולי לענות אמן דאין משיחין בסעודה לה"ט. מסקינן בפ' ביצד מברכין בשבתות וימים טובים דאדם קובע סעודתו על היין יין שלפני המזון פוטר יין שלאחר המזון אבל בימים אחרים אין פוטר וכ"כ הרב יוסף בכור שור.

רבינו יצחק פירש שיין של קידוש והבדלה פוטר מרדכי קטן: (רכו) ואותם בני אדם שמבדילים על השולחן פסק ר' יוסף דא"צ לחזור ולברך בורא פרי הגפן בתוף הסעודה

וכ"ש שְׁבִינֵי שְׁלֹפְנֵי הַקִּידוּשׁ יֵצֵא דְחָשִׁיב כְּמוֹ תוֹף הַסְּעוּדָה דְּאִין קִידוּשׁ אֵלָא בְּמָקוֹם סְעוּדָה אֲבָל הַבְּדִיל שְׂוִיבָא שְׁפִיר שְׁלֵא בְּמָקוֹם סְעוּדָה.

מִיָּהוּ יֵשׁ מִחְמִירִין לְהַבְּדִיל קוֹנָם נְטִילַת יְדִים לְאִפּוּקֵי נִפְשֵׁיהּ מִפְּלִגְתָּא דְּאִזְוּ וְדֵאִי צָרִיף לְבָרַף אַחְרֵיוּ בְּרַכָּה אַחַת מְעִין ג'. וְאִינוּ פּוֹטֵר יֵינן שְׁבַתוֹף הַסְּעוּדָה.

מְרַדְכִי. פִּי פִּיצַד מְבָרְכִין: (רַכּוּז) וְעַל הַיָּיִן שְׁלֵאֲחַר הַמְּזוֹן אִם הִסְבּוּ א' מְבָרַף לְכָלֵן.

וְלִדְיָן אִפִּי בְּלֵא הִסְבּוּ וּבְסִפֵּר הַמְּצוֹת פְּתַב דְּאִין אָנוּ רְגִילִין לְקַבּוּעַ אֵלָא בְּפֶת אֲבָל בְּיֵין אִו שְׁאָר דְּבָר אִין א' פּוֹטֵר אֵת חֲבִירוֹ. וְלֵא נְהִירָא לֵה"ט.

וכ"כ הַמְּרַדְכִי וְצָרִיף עֵיוֹן מִהַבְּדִיל אִם אָנוּ פּוֹטֵרִין זֶה אֵת זֶה מִהַבְּדִיל אַחְרֵי שְׂאִין אָנוּ מְסַבִּין לְכּוֹן נֵאָה וְטוֹב לְמִי שְׁמַבְדִּיל וְגַם לְאַחְרִים מִהַשּׁוֹמְעִים שְׂוִיבּוּ בְּשַׁעַת הַבְּדִילָה מְרַדְכִי בְּרַכּוֹת: (רַכּוּח) רַש"י פְּתַב שְׂאִין מְבָרְכִין הַטוֹב וְהַמְטִיב אֵלָא כְּשִׂידוּעַ שְׂוִינן הַשְּׂנִי מְשׁוֹנְבַח מִן הֶרְאִשׁוֹן.

וְהַתּוֹס' מְפָרְשִׁים אִפִּי בְּסִתְמָא שְׂאִין יוֹדַע אִם הוּא מְשׁוֹנְבַח מִן הֶרְאִשׁוֹן אִם לֹא אֵלָא א"כ הִיָּה יוֹדַע שְׁהוּא גְרוּעַ מְמַנּוּ ל"הט. וּבְעַל הַדְּבָרוֹת פְּתַב אֲפִילוּ גְרוּעַ מְמַנּוּ.

ור"ח פִּי שְׁנׁוּי יֵינן כָּל שְׁלֵא שְׁתָּה הַיָּמָנוּ תוֹף ל' יוֹם מִש"ה. רַאבִּי"ה פְּתַב אִם הִבִּיא לְפָנֵינוּ יֵינן גְרוּעַ וְיֵינן טוֹב בְּבֵת אַחַת יֵשׁ לְבָרַף עַל הַטוֹב בִּפ"הג וְיִפְטוֹר הַגְּרוּעַ וְאֵל יְבָרַף עַל הַגְּרוּעַ כְּדִי שְׂוִיבָרַף עַל הַטוֹב וְהַמְטִיב כְּדִי לְהַרְבּוֹת בְּבְרַכּוֹת פִּי לְעוֹלָם יֵשׁ לְבָרַף עַל הַטוֹב תְּחִלָּה.

וי"א שֵׁאע"פ שְׁכָל אַחַד מְבָרַף עַל הַיָּיִן לְעַצְמוֹ בְּבְרַכַּת הַטוֹב וְהַמְטִיב אַחַד מְבָרַף לְכּוֹלָם ל"הט. וְכֵן פִּי הַר"ר יְחִיאֵל מִפֶּאֲרִי"ז וְכֵן רַבּוֹתֵינוּ מֵאִיב"רֵא הִיוּ נוֹהֲגִים שְׂאֲחַד פּוֹטֵר אֵת אַחְרֵי לְעַנְנֵן הַטוֹב וְהַמְטִיב שְׂאִינוּ בָּא אֵלָא לְשִׁמְחָה וּמִסְתַּבְּרָא טַעֲמֵיהּ סְמ"ק וְאוֹמֵר רַבִּינוּ יְחִיאֵל פֶּהֵן דְּכִינּוֹן דְּבַתוֹף הַסְּעוּדָה הִיא וְאִין בֵּית הַבְּלִיעָה פְּנוּי א"כ לְעַנְנֵן הַטוֹב וְהַמְטִיב נְמִי כָּל אַחַד מְבָרַף לְעַצְמוֹ הַגַּה"ה סְמ"ג: (רַכּוּט) פְּתַב הַר"ר פֶּרֶץ דִּינן אַחַד שְׂנַתָּן בְּשְׁנֵי חֲבִיּוֹת בְּתוֹף מ' יוֹם לְבָצִיר חָשִׁיב כְּיֵינן אַחַד מְמַשׁ וְאִינוּ מְבָרַף: (רַל) וְעַל שְׁנׁוּי יֵינן שְׂוִיבָרַף חֲדָשִׁים אִו שְׂוִיבָרַף הַטוֹב וְהַמְטִיב וְנִהוּ שְׂוִיבָרַף מְשׁוֹנְבַח מִן הֶרְאִשׁוֹן כָּף פִּי רַשְׁב"ם.

וה"ג ור"ת אוֹמֵר אִפִּי גְרוּעַ מִן הֶרְאִשׁוֹן וּבְלִבְד שְׁלֵא הִיא גְרוּעַ הַרְבֵּה יוֹתֵר מְמַנּוּ מְסַפֵּר א"ז: רַל) פְּתַב הַרְא"ש פִּירוֹת הַבָּאִים בְּתוֹף הַסְּעוּדָה וְלֹא קִבַּע סְעוּדָתוֹ עֲלֵיהּ אִם אוֹכֵל מֵהֶם מְעַט בְּלִי פֶת צָרִיף לְבָרַף לְפָנֵיהֶם ע"כ פְּתַבוּ רַבְרַבְתָּא ג' בְּרַכַּת הַמְּזוֹן פּוֹטֵרִין בְּרַכָּה אַחַת מְעִין ג' וְלֹא בְּעֵי לְבָרוּכֵי לֵאח' בְּרַכָּה הַיָּיִן מְעִין ג' קוּד' שְׂוִיבָרַף בְּרַכַּת הַמְּזוֹן [וכ"כ רַשְׁב"ם וְה"ג וְרַב עֲמֵרָם גָּאוֹן.

אֲבָל רַש"י וְרַבִּינוּ יִשְׁעִיָּה כְּתַבוּ שְׂצָרִיף לְבָרַף מִשֵּׁה"ל: (רַלֵב) בְּזִמְן הַזֶּה אִין אָנוּ מוֹשְׁכֵי דִינּוּ מִן הַפֶּת עַד בְּרַכַּת הַמְּזוֹן. א"כ אִפִּי מֵה שְׂאוּכְלִין לְבִסּוּף כְּמוֹ פִירוֹת אִו שׁוּם דְּבָר טַעוֹן בְּרַכָּה לְפָנֵינוּ וְלֹא לְאַחְרֵינוּ.

וְקִיָּמָא לֵן כְּדַפְסִי רַב פֶּפֶא. וְדִיָּסָא בְּתוֹף הַסְּעוּדָה הִנּוּ דְבָרִים הַבָּאִים בְּתוֹף הַסְּעוּדָה מִחֲמַת סְעוּדָה וְלֹא כְּרַש"י שְׂפִי שְׂטַעוּנִים בְּרַכָּה לְפָנֵיהֶם.

וַיֵּשׁ לְהִסְתַּפֵּק אִם אָדָם אוֹכֵל בַּתְּחִלַּת הַסְּעוּדָה פֶּת וּפְיָרוֹת וְהֵם עֵינֵקֶר סְעוּדָתוֹ אִם יִבְרָךְ
עָלֵיהֶם אִם לֹא. וַיֵּרָא שְׁמַיִם הָאוֹכֵל פְּיָרוֹת בַּסְּעוּדָה יֹאכֵל מֵהֶם קֶצֶת תְּחִלָּה בְּלִי פֶת וּמְבָרָךְ
עָלֵיהֶם.

מְרַדְכֵי פ' פִּיצַד מְבָרְכִין. וְכֵן נִהְגָּ אָבִי מֵהֶר"ר יְהוּדָה לֵנֶדָּא ז"ל: (רִלְג) בְּגֵי חֲבוּרָה שְׁהִיו
מְסֻבֵּי וַיֵּצְאוּ מִמְּסֻבָּתָן לְבַה"כ אוֹ לְבֵית הַמְּדַרְשׁ אִם מְסֻבֵּית' הִיָּה עַל דְּבַר שְׁצָרִיף בְּרַכ'
אֲחֵרִיָּהוּן בְּמִקוּמָן דְּהִיָּנוּ לְדַעַת רִשְׁבָּ"ם כָּל ז' הַמֵּינִין וּלְרַבֵּינוּ יִצְחָק דְּוִקָא מִין דְּגֵן לְרִשְׁבָּ"ם
א"צ לְבָרָךְ כְּשִׁשְׁיָנוּי מְקוּמָן וּלְרַב אֶלְפָס צָרִיף לְבָרָךְ אֵא"כ הַנִּיחֻוּ שְׁם מְקַצֵּת הַחֲבָרִים
וְהָרָא"ש הַסְּכִיִּים לְדַבְרֵי הַרִשְׁבָּ"ם וְהֶר"י לְעַנְּוֵן הַדְּבָרִים הַטְּעוּנִין בְּרַכָּה כְּמוֹ פֶת וּמִין דְּגֵן
דְּוִקָא אִם אָכַל פֶּת בְּמִקוּם אֶחָד וְחָזַר וְאָכַל פֶּת בְּמִקוּם אַחֵר צָרִיף לְבָרָךְ בְּמִקוּם הָרֵאשׁוֹן
בְּרַכַּת הַמְּזוּן.

ע"כ סמ"ק. וז"ל ההגהות ופזוק קזי מאי עמא דבר.

הַמְהַלְכִין בְּדָרָךְ כְּשִׁאוּכְלִין וְהוֹלְכִין דְּרָךְ פְּרָסָה. אוֹ יוֹתֵר וַיּוֹשְׁבִין וּמְבָרְכִין בְּמִקוּם סִיּוּם
אֲכִילָתָן וְאֵינָן חוֹזְרִין וּכ"פ בְּסִפְר הַתְּרוּמָה.

וְכַמְדוּמָה שְׁרֵאִיתִי בְּשִׁיטַת ר"ח שְׁנִסְתַּפֵּק אִם מְבָרָךְ פְּעַמִּים בְּמִקוּם שְׁנֵי וּבְמִקוּם רֵאשׁוֹן
וּמִיָּהוּ בְּפִי רִשְׁבָּ"ם מִשְׁמַע דְּאֵינּוּ מְבָרָךְ כִּי אִם בְּרַכָּה אַחַת עַל שְׁתֵּיָהֶם וּבְמִקוּם שְׁנֵי וְכֵן
עֵינֵקֶר עכ"ל. כְּתַב הֶר"ר יוֹם טוֹב בְּר' יְהוּדָה אָדָם שְׁנִזְכָּר בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָ' שְׁלֹא הִתְפַּלֵּל וְעַמַּד
וְהִתְפַּלֵּל כְּשִׁהוּא חוֹזֵר צָרִיף ג"י וּלְבָרָךְ בְּרַכַּת הַמוֹצֵיא הוֹאִיל וְצְלוּיִי וּמִיְכָל בְּהַדֵּי הַדְּדִי
לֹא אֶפְשֶׁר כְּדֵאִית' בְּפ' כְּסוּי הַדָּם וְהֶר"ר יוֹנָה אוֹמֵר שֵׁא"צ: (רִלְד) גָּמַר סְעוּדָתוֹ וְנָטַל מִיָּם
אַחֲרוֹנִים אֲסוּר לֶאֱכֹל פִּירֵשׁ רִש"י שְׁיִבְרָךְ בְּרַכַּת הַמְּזוּן וְלֹא נִהְיָרָ אֱלָא אֲסוּר לֶאֱכֹל
וְלִשְׁתּוֹת עַד שְׁיִבְרָךְ עָלָיו תְּחִלָּה ל' הַטּוֹר וּכ"כ ר"ח.

מְרַדְכֵי כְּתַב הָרָא"ש אָנוּ שְׁאוּכְלִין כְּוָלָם עַל שׁוֹלְחָן א' אִין נָכוֹן לְהִסִּיר הַמַּפָּה וְהַשְּׁלָחָן
וְהַלְחָם עַד אַחֵר בְּרַכַּת הַמְּזוּן. וַיֵּשׁ נוֹהֲגִים שְׁלֹקְחִים כָּל הַלְחָם וְהַמַּפָּה וּמְשִׁימִין לְפָנֵי
הַמְּבָרָךְ לַה"ט.

וְעַמָּא דְּבַר שְׁלֹא לְהִסִּיר הַמַּפָּה. וּמוֹרֵי אָבִי ז"ל הַנִּיחַ פֶּת לְחֵם תְּמִיד עַל הַשְּׁלָחָן עַד לְאַחֵר
בְּרַכָּה: (רִלְה) מִיָּם אַחֲרוֹנֵי כְּתַב הֶר"מ"ה שְׁאִין מְבָרְכִין עָלֵיהֶן וּקֶצֶת הַגְּאוּנִים כְּתַבוּ
שְׁמְבָרְכִין עַל רְחִיצַת יָדַיִם וּכ"כ רֵא"ם בְּס' יְרֵאִים אֶפִּי בְּזַמַּן הַזֶּה וְכֵן שְׁמַע מִשְׁמוֹ שֶׁל
הֶר"ר יִצְחָק בֶּן מַלְכֵי צֶדֶק וְאִין נִרְאָה לְר' אֲבִי"ה.

וְהֶר"ר מֹשֶׁה הַפֶּהן הִיָּה אוֹמֵר דִּיחִיד וְדֵאִי אִין לוֹ לְבָרָךְ עַל מִיָּם אַחֲרוֹנִים אֲבָל בְּבְרַכַּת
הַמְּזוּן מְבָרְכִין עָלֵיהֶן כְּדֵאֲמַרִּי בְּפִרְקִין מְרַדְכֵי פ"ק דְּבְרַכּוֹת וּמְצֵאתִי בְּשֵׁם הֶר"ר שְׁמוּאֵל
ב"ר אֶהֱרֹן הַפֶּהן בְּשֵׁם הֶר"ר מֹשֶׁה מְמַגְנֵצָא דְשֵׁאֵר הַמְּסֻבֵּין אִין צָרִיכִין לְבָרָךְ אֱלָא
הַמְּבָרָךְ צָרִיף לִיטּוֹל יָדָיו וּלְבָרָךְ לְפִי שְׁהִיָּדִים מְזוּהָמוֹת פְּסוּלִין לְבְרַכָּה וּכ"כ רַב הָאִי גְּאוּן.

וְרַב עַמְרָם כְּתַב שְׁלֹא לְבָרָךְ עַל מִיָּם אַחֲרוֹנִים וּכ"כ רַב אֶחָא מְשַׁבְּתָא וְכֵן הִתּוֹסְפוֹת וּבְפִרְט
בְּזַמַּן הַזֶּה שְׁאִין מְלַח סְדוּמִי' מְצוּי בֵּינֵינוּ וְכֵן רַבֵּינוּ קְלוּנִימוֹס וְהָרָאב"ד הַכְּרִיעַ שְׁאֵם אָכַל
תְּבַשִּׁיל שְׁמֻזָּהִים הִיָּדִים מְבָרָךְ עַל רְחִיצַת יָדַיִם.

אָבֵל אַם אָכַל פֶּת חֲרָבָה שְׂאִינוּ נוֹטֵל אֶל מֶלֶח סְדוּמִית אִין מְבָרָךְ. ור"י לֹא נָטַל יָדָיו בְּאַחֲרוֹנָה.

וכ"כ רבינו קלונימוס א"ז: הלכות ברכת המזון (רלו) פוס פגום פ' רשב"ם לכתחלה לא יברך עליו אָבֵל מִי שְׂאִין לוֹ אֵלָא פֹּס פֶּגוּם יְכוּל לְקַדֵּשׁ עָלָיו וְרַבֵּינוּ יוֹאֵל כָּתַב אִפִּי בְּדִיעְבַד שְׂאִין לוֹ אַחַר אִינוּ מְבָרָךְ.

ומהר"ם הִיָּה נוֹהֵג לְבָרַךְ עָלָיו בְּשַׁעַת הַדְּחָק וְכֵן ר"י א"ז. וְעוֹד כָּתַב מְהֵרָם שְׂאִין מִחֲזִיר יֵין שֶׁל פֹּס פֶּגוּם לְתוֹף הַקְּנָקֵן שְׂאִין לְחַוֵּשׁ כָּלֵל מִלְּבָרַךְ עָלָיו מִשּׁוּם דְּקָמָא קָמָא בְּטַל וַיֵּשׁ נוֹהֲגִים לְהוֹסִיף עַל פֹּס פֶּגוּם מְעַט יֵין וּלְתַקְּנוֹ בְּכַף וְכֵן יֵשׁ בִּירוּשָׁלַיִם וְכֵן מִנְהַג אֲשַׁכְּנֹז אָבֵל הַצְּרִפְתִּים נוֹהֲגִים שְׁכָל פֹּס שְׂשֻׁתָה מִמֶּנּוּ מִחֲזִיקִין אוֹתוֹ בְּפִגּוּם אִם לֹא יַעֲרָה אוֹתוֹ לְחוּץ כָּל מַה שְׂבִתוֹכּוּ וַיִּמְזוֹג יֵין אַחַר לְקַדְּוֵשׁ וְכֵן לְבִרְכַת הַמְּזוּן.

מְרַדְכִי פ"ט דְּבִרְכּוֹת. וי"א שְׂאֵפִי ע"י מים שְׂמוֹסִיפִין בּוֹ מִתְקַנּוּ וַיֵּשׁ שְׁנוֹתָנִין בּוֹ מְעַט פִּירוּרִין שֶׁל פֶּת וְאוֹמְרִין שְׂמִתְקַנּוּן אוֹתוֹ בְּכַף וּמִנְהַג שְׁטוֹת הוּא וְאִין לוֹ סְמוּךְ וּרְאָל: (רלו) חֵד עֵבַד בְּשׁוּגָג כּו' ר"י פ' דְּנֻקָא בְּפֶת צְרִיף לְחִזּוֹר לְמַקּוּמוֹ וְרַשְׁב"ם פ' בְּעַרְבֵי פְסָחִים דְּבָכָל ז' הַמֵּינִין צְרִיף לְחִזּוֹר לְמַקּוּמוֹ וּלְבָרַךְ: (רלח) עֲשֶׂרָה דְּבָרִים נֶאֱמָרוּ בְּכוֹס שֶׁל בְּרָכָה.

חי פ' חי מִמֵּשׁ בְּלִי מְזִיגָה. וּפְיָרֵשׁ ר"ת חֵי מְזוּג וְלֹא מְזוּג שְׂמֻזְגוֹ קִצַּת וּכְשִׁמְגִיעַ לְבִרְכַת הָאֶרֶץ מְזוּגוֹ כְּרַאֲוִי עַל חֵד תִּלְתַּת מִים וַיִּינּוֹשְׁלָנוּ א"צ מְזִיגָה וְרַב אֶלְפֶס פ' שְׂמֻנִיחוֹ חֵי עַד בְּרַכַת הָאֶרֶץ וְרַש"י פ' חֵי שְׁנוֹתָנֹו בְּכוֹס שֶׁל בְּרָכָה חֵי וְאַח"כּ מוֹזְגוֹ לְאַפּוּקִי שֶׁלֹּא יִמְזַנְנוּ בְּכָלִי אַחַר וַיִּתְּנֵנוּ בְּכוֹס שֶׁל בְּרָכָה אִי נְמִי מוֹצִיאֵו מִן הַחֲבִית לְשֵׁם בְּרָכָה פְּרִיס"קוּ בִּלְע"ז.

וַיֵּשׁ מְפָרְשִׁים עַל הַפְּלִי שְׂיָהָא שְׁלָם וְטוֹב לְצִאת כָּל הַפְּיֻרְוִשִׁים לַה"ט: (רלט) כָּתְבוּ הַגְּאוּנִים הָא דא"ר יוֹחָנָן אָנוּ אִין לְנוּ אֵלָא אַרְבַּע וְלֹא מְצָרִיף עֵיטוּף לִיתָא אֵלָא כְּרַב פְּפֵא וְרַב שְׂשֻׁת דְּבִתְרָאִי נִינְהוּ וְעֵבְדִי עוֹבְדָא וְהַרְמַב"ם ז"ל לֹא הִזְכִּיר ד' שֶׁל ר' יוֹחָנָן וְהַתּוֹס' כָּתְבוּ מְנִינָא לר"י לֹא אֶתָּא לְמַעוֹטִי אֵלָא עֵטוּר וְעֵטוּף אָבֵל בְּנִתִּין לִימִין מוֹדָה דְּהָא אָמַר ר"י רַאשׁוֹנִים שְׂאֵלוּ מַהוּ שְׂמַאֵל שְׂתַסִּיעַ לִימִין וּמִסְתַּמ' גַּם בְּמַגְבִּיהוּ טַפַּח מְדַדְרִישׁ מִמְקַרָא שְׂאוּ יְדִיכֶם קוֹדֵשׁ וְכֵן נוֹתֵן עֵינָיו בּוֹ מִסְתַּבְּרָא כְּדִי שֶׁלֹּא יִסִּיחַ דַּעְתּוֹ וְכֵן רַב נַחְמָן הִ' רְגִיל לְשַׁלְּחוֹ לְאַשְׁתּוֹ וּבְכָל הַנֶּה רְגִילִין הָאִיִּדְנָא וּבְפָרִיסַת סוּדָר שֶׁלֹּא יְבָרַךְ בְּגֻלּוּי הָרַאשׁ וְאִין חֶסֶר אֵלָא עֵיטוּר: (רמ) נְשִׁים חֲזִיבוֹת בְּבִרְכַת זִמּוֹן פִּירֵשׁ הָרַאב"ד שְׂחֲזִיבִים מִן הַתּוֹרָה וְלְדַבְּרֵיו מוֹצִיאִין אַחֲרֵים אִפִּי אִם אָכַל שִׁיעוֹר דְּאוֹרֵיית'.

אָבֵל הַתּוֹס' כָּתְבוּ הֵךְ בְּעֵצָא דְנְשִׁים מְבִרְכַת דְּאוֹרֵיית' לֹא אֲפִשׁוּט הַלְכָף מוֹצִיאִין אַחֲרֵים וְהִיא דְּאִשָּׁה מְבִרְכַת לְבַעֲלָהּ מִיָּרִי בְּאוֹכַל שִׁיעוֹר דְּרַבְּנָן וְכ"כ הַרְמַב"ם ז"ל שֶׁהוּא סָפַק אִם חֲזִיבוֹת מִן הַתּוֹרָה.

נִרְאָה לר"י דְנְשִׁים יוֹצְאוֹת בְּזִמּוֹן שְׁלָנוּ אַע"פ שְׂאִין מְבִינִין לְשׁוֹן הַקּוֹדֵשׁ וְכֵן סוֹבֵר ר"ת וַיֵּשׁ לְדַחוֹת רְאִיית' וּבְנֹת הַר"ר אַבְרָהָם מְאוּרֵלִי"נֵשׁ חֲמִיו שֶׁל ר"י הָיוּ מְזַמְנֹוֹת לְעַצְמָן עַל פִּי אַבִּיהֶם וּמִיהוּ לֹא נִהְגוּ הָעוֹלָ' כֵּן.

וְרַבִּי שְׂמֻחָה עֲשָׂה הִלְכָה לְמַעֲשֵׂה לְצַרְף אִשָּׁה לְעֲשֶׂרָה מְרַדְכִי פ"ח דְּבִרְכוֹ'. וְאִנִּי הִמְחַבֵּר לֹא רְאִיתִי מַעוֹלָם נוֹהֲגִים כֵּךְ וְלֹא שְׂמַעְתִּי מְקוּם שְׁנוֹהֲגִין כֵּן (רמא) כָּתַב רַש"י אַע"פ שְׂמִי

שְׁאָכַל כְּזוּת דָּגָן אֵינּוּ חֲזִיב אֱלָא מְדַרְבְּנָן מוֹצֵא אִפִּי מִי שְׁחִיב מִן הַתּוֹרָה וְכֵן פִּי הַר"ר
יִשְׁעִיָּה ז"ל וְכָל מִי שְׁמַשְׁנֶה מִמְטַבֵּעַ שְׁטַבֵּעוּ חֲכָמִים אוֹ שְׁלֵא הַזְכִּיר מֵהַ שְׁהִזְכִּירוּ חֲכָמִים
לְהַזְכִּיר לֹא יֵצֵא יָדֵי חוֹבְתוֹ.

כְּתַב אַחֵי הַר"ר יְחִיאֵל מְסוּפֶק אֲנִי בְּהֵא דְאִמְרִי לֹא יֵצֵא יָדֵי חוֹבְתוֹ אִם לְעִפּוֹבֵי קָאָמֵר אוֹ
לְמַצְנֶה קָאָמֵר ע"כ. וְלֹא נִהִירָא פִּינּוֹ דְּבִרְפֵת הַפְּזוֹן דְּאוֹרֵינִי לְעִפּוֹבֵי קָאָמֵר וְצָרִיף לְחִזּוֹר
וְאִם סִיִּים הַבְּרָכָה חִזּוֹר לְרֵאשׁ רְאִיתִי בְּסִמָּ"ק שְׁכַתְבַּת בְּשֵׁם ר"י מִי שְׁלֵא אָכַל יָכוֹל לְהוֹצִיא
מִי שְׁאָכַל וְלֹא נִהִירָא דְאִמְרִי וְלְהוֹצִיא חֲבִירוֹ עַד שְׁיֵאכַל כְּזוּת וּבִירוֹ מְסַמִּיף אֶקְרָאֵי
וְלְהוֹצִיא אַחֵרִים יָדֵי חוֹבְתָן עַד שְׁיֵאכַל כְּזוּת דָּגָן אוֹמֵר ר"ת וְכֵן ה"ג וּמִיִּמוֹנֵי כְּזוּת
וְכַבִּיצָה הֵם מְדַרְבְּנָן.

וְלָכֵן פִּינֵשׁ ב"י דִּיכּוֹל לְהוֹצִיא אִפִּי מִי שְׁלֵא אָכַל כָּלֵל דְּכָל יִשְׂרָאֵל נִעְשׂוּ עֲרָבִים זֶה לְזֶה.
וְהָא דְּבַעֲי הֵכָא כְּזוּת מְשׁוּם דְּבַעֲינָן לְמִימֵר שְׁאֲכַלְנוּ מִשְׁלוֹ וְרַא"ם בְּסִפְרֵי יִרְאִים כְּתַב
דְּכַזוּת וְכַבִּיצָה דְּאוֹרֵינִי תָא בְּמִרְדְּכִי פ"ז דְּבִרְכּוֹת: (רמב) וְאֶכִּילָה בְּכַזוּת אוֹמֵר ר"י דְּהִלְכָה
כַּר"מ דְּאָמֵר בְּכַזוּת וְאֵינּוּ מוֹצִיא יָדֵי רַבִּים עַד שְׁיֵאכַל כְּזוּת דָּגָן וְכ"פ ר"ח וְשְׁאֲלָתוֹת וְה"ג
כְּתַב רַא"ם בְּסִפְרֵי יִרְאִים פִּינּוֹ דְּקִי"ל כַּר"מ דְּאָמֵר וְשְׁבַעֲתָ זֶה שְׁתִּיבָה א"כ לֹא מְחַוֵּב
מְדְאוֹרֵינִי אֱלָא א"כ שְׁתָּה וְהִלְכָף מִי שְׁאָכַל וְלֹא שְׁתָּה לֹא מוֹצִיא מִי שְׁאָכַל וְשְׁתָּה דְּלֹא
אֲתִי דְּרַבְּנָן וּמְפִיק דְּאוֹרֵינִי מִשְׁבּוּלֵי הַלְקָט: (רמג) וּמְפָרֵשׁ אֶחָד מְצַאֲתִי אִפִּי אִם הַזְהִיר
מִפֶּת שֶׁל אֵינָם יְהוּדִים הֵיךְ פִּהֵן וְהֵיךְ אוֹכַל חֲלוֹת אוֹ תְרוּמוֹת וְשְׁאֵינּוּ נִזְהָר הֵיךְ אוֹכַל פֶּת
שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים שְׁאֵין א' יָכוֹל לְאָכּוֹל פֶּת עִם חֲבִירוֹ אִפ"ה מְצַטְרָפִין לְזִמּוֹן לְפִי שְׁאֵם
יִזְדַּמּוּ לָהֶם בְּסִעּוּדָתָן פֶּת חוֹלִין שֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׁנִיָּהֶם יְכוֹלִין לְאָכּוֹל יַחַד שְׁבּוּלֵי הַלְקָט: (רמד)
אֲכַל טָבֵל אֵין מְזַמְּנִין עָלָיו.

כְּתַב הַרְמַב"ם שְׁאֵין מְבַרֵךְ עָלָיו לֹא בְּתַחֲזִיקָה וְלֹא בְּסוּף וְכֵן עַל כָּל דְּבַר שֶׁל אִסּוּר.
וְהַרְאָב"ד הַשִּׁיג עָלָיו וְכַתַּב כִּי שְׁלֵא אָמֵר אֵין מְזַמְּנִין עָלָיו אֱלָא לֹאמֵר שְׁאֵין לוֹ קְבִיעוֹת
פִּינּוֹ שְׁאוּכְלִין דְּבַר שֶׁל אִסּוּר וְהוּא כְּעֵין אֲכִילַת פִּירוֹת שְׁאֵין לָהֶם קְבַע לְזִמּוֹן אֲבָל לְמָה
לֹא יְבָרְכוּ עָלָיו לְבִסּוּף מֵאֲחַ שְׁנֵהֲנָה.

וְכ"כ הָרַא"ש לַה"ט: (רמה) וְלַעֲנֵן שְׁעוֹר לְבָרֵךְ בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה וְרַבִּי יִצְחָק הֵיךְ מְסוּפֶק
אִם הוּא בְּכַזוּת אוֹ בְּכַבִּיצָה אוֹ בְּרַבִּיעִית. וְהַר"ר אַבִּיגְדוֹר פִּהֵן כְּתַב שְׁאֵם שְׁתָּה פְּחוֹת
מְרַבִּיעִית אֵין מְבָרְכִין אַחֲרָיו מְעֵין שְׁלֵשׁ אֱלָא בּוֹרָא נְפִשׁוֹת רַבּוֹת וְכ"כ רַב אֶלְפֵס קִיָּמָ'
לֵן כָּל לְאַחֲרָיו וְלֹא כְּלוּם מְבַרֵךְ בּוֹר' נְפִשׁוֹת רַבּוֹת: (רמו) יֵשׁ מְפָרֵשִׁי דְּבִרְכָה מְעֵין שְׁלֵשׁ
טְעוּנָה פּוֹס וַא"כ אֵין לְדַבֵּר סוּף כִּי אַחֲרֵי שִׁשְׁת' צָרִיף לְבָרֵךְ וַא"כ צָרִיף ג"כ פּוֹס
וּמְפָרֵשִׁים דְּלֹא יִשְׁתָּה מְפּוֹס שֶׁל בְּרָכָה אֱלָא פְּחוֹת מְרַבִּיעִית דְּאָז א"צ לְבָרֵךְ אַחֲרָיו מְעֵין
שְׁלוֹשׁוֹהַר"ר אַבִּיגְדוֹר פִּהֵן הַשִּׁיב עָלֵיהֶן וְר' יִצְחָק צְרָפְתִי כְּתַב נִרְאָה שְׁיֵשׁ לְהַחֲמִיר וּלְבָרֵךְ
אַחֲרָיו אִפִּי שְׁתָּה פְּחוֹת מְמַלָּא לְגוּמָא וְהוּא שְׁשִׁתָּה ד' חוֹמְשֵׁי בִּיצָה כְּדְאִמְרִינוּ בְּעֲרָבֵי
פְּסָחִים וְהוּא דְּשְׁתָּה רַבָּא דְּכִסָּא.

מִשְׁבַּה"ל: (רְמֵז) אָמֵר רַב יוֹדָא בַר שִׁילַת אָמֵר רַב תִּשְׁעָה שְׁאֲכַלוּ דָּגָן וְאֶחָד אֲכַל יָרֵק
מְצַטְרָף. כְּתַב רַב הַאי גְּאוֹן וְר"ת וְרַא"ם וְר' יִשְׁעִיָּה דְּוָקָא לְעִשְׂרָה אֲבָל לְשִׁלְשָׁה לֹא.
מִשְׁבַּה"ל.

וכ"כ רב אלפס דוקא לאצטרופי לעשרה אבל לג' אינו מצטרף עד שיאכלו פניית דגן. והר"ר יונה והרא"ש סברי דמצטרפין אבל לא שנים לאחד ע"י דגן.

כתב בה"ג אבל פניית דגן אינו מוציא אלא אותם שאכלו שיעור דרבנן אבל לא אותה שאכלו פדי שביע' והר"ר יונה כתב שמוציא את פולם. וכ"כ ר"י א"ז: (רמח) ששה אוכלין וארבעה מצטרפין אפי' בירק וכן לשלשה מספר א"ז.

כתב מהר"ם שנים שאכלו דגן ואחד ירק מצטרף וכ"פר"י והשר מקוצי ורא"ם בספר יראים ובספר המצות והרמב"ם כתבו ההפך קטן שאכל פדי שביע' ואחר' שיעור דרבנן מוציאין ידי חובתן מספר א"ז.

ר"ח לא הניח לגר לברך ברפת המזון ר"ל להוציא אחרים מפני שאינו יכול לומר שהנחתם לאבותינו וכן בה"ג. והר"ר יונה כתב שיכול להוציא שהרי כתיב אב המון גוים נתייה: (רמט) ת"ר נשים מומנות לעצמן פירש"י אם רוצים אבל חיובא ליכא.

והרא"ש כתב שתיבות ובאשפנו לא נהגו פן וכן בשאר מקומות והרב ר' יהודה הפך עשה מעשה להלכה להצטרף אשה לזמן לה"ט. וכן רבינו שמחה בין לעשרה בין לג'.

מרדכי ומהר"ם השיב לדבריו וכתב שאין מצטרפות והרמב"ם כתב דאין מצטרפות אבל מומנות לעצמן ובלבד שלא יזמנו בשם: (רנ) אמר רב נחמן קטן היודע למי מברכין מומנים עליו פ"ר ר"ח דמייירי שנכנס בשנת י"ג דוקא וכ"כ רב אחא משבחה ורב יודאי גאון וכן מרינו ריב"ק פסקו שאין מצטרפין רוקח ורב אלפס והרמב"ם כתבו אפי' פן ט' מומנין עליו אם יודע למי מברכין ולדעת הרמב"ם מצטרף אף לג' ואף לעשרה לה"ט.

וכן כתב רבינו ישעיה ז"ל ורב האי גאון כתב דמצטרף לעשרה ולא לג' וכ"כ הר"ר יצחק מדינפירש וכ"כ הר"ר אביגדור וכן משמע סבר' רש"י וכן רא"ם משה"ל. ויש נוהגין לצרף ע"י חומש שנותנין חומש בידו ואין מנהג והרא"ש הביא מן הירוש' שאין מברכין עליו עד שביא שתי שער' וכן הלכה המחנור שבכולם אין עושין קטן סניף לעשרה לבה"מ ולתפלה ולג' עד שביא שתי שערות וכ"כ ר"י א"ז.

וכן הרוקח: (רנא) קטן פורח ר"ת פסק דקטן לבה"כ פשר בעשרה וכן לתפלה ודוקא לעשרה דברפת הזימון וכ"פ רשב"ם אבל לא לג' לזמן. ולא כמו שכתוב בב"ר דכל שפן לשלשה דתלמודא דידן עיקר.

וכ"כ רב האי גאון דקטן עולה למנין ז' ואפי' מוטל בעריסה. ור"ח חולק עליו ולא מפת ההלכה אלא לחומרא שלא להוציא שם ואפי' לדברי ר"ת המחמיר בזימון הוא דמחמיר אבל בסניף לעשרה לא פליג אדר"י פן לוי ורבינו יצחק כתב ראיתי ר"ת שלא רצה לעשות מעשה דקטן ואפי' חומש בידו להצטרף לי' לברפת המזון ולתפלה אע"פ שבתשובתו התיר להר"ר שלמה וגם אמר שלא מצא בשום מקום לעשות קטן סניף לעשרה ע"י חומש בידו רק בפרקי דר"א לענין עיבור השנה מזכיר ס"ת והכי איתא ה"ת.

מעברין בשלשה ר"א אומר בשבעה ואם נתמעטו מביאים ס"ת ואין מזכיר שם פלג שיהא קטן אויזו ס"ת בידו להצטרף אלא משמע לענין מילת' דהתם דמועיל ס"ת בלי

קטן: ור"י הוכיח מן הירושלמי דאין עושין קטן סניף לא לעשרה ולא לג' ולא לתפלה עד שיביא שתי שערות.

וכן השיב הערוף בתשובותיו. וכ"כ ראב"ה פ"ח דברכות ו"ל עשה מעשה לצרף קטן לעשרה עם חומש להתפלל בעשרה.

וכן בשאלות החלום ששאל התסיד הר"ר יעקב אם מותר לעשות סניף קטן שהגיע לחנוף כמו בן ט' וי"א והשיב לו הקטנים עם הגדולים יוסף ה' עליכם ובב"ר אומר קטן וס"ת עושי אותם סניף לעשרה.

לא מייירי בקטן וס"ת בידו אלא קטן בפני עצמו ואפשר דוקא לענין בה"מ אבל לא לענין תפל' כמו שהוא בפ"א אחר בן בב"ר. וכן במסכת סופרים אין קטן עולה לתפלה ולס"ת עד י"ג.

וכן סובר ר"י ורבינו ישעיה נרב נטרונאי ז"ל. משה"ל: (רנב) נשאל גדול הדור מהרר"י מולין ז"ל עשרה שהיו בב"ה וישן א' מהן אם יכולי להתפלל אע"ג שהוא ישן והשיב ה"א ר"ת צרף אפי' עם תנוק המוטל בעריסה: ונהי דכתב הרא"ש דצריכה עשרה דציייתי.

מ"מ חזינא דנהוג עלמא לצרף אף ע"פ שמשויחין שיחת חולין אע"ג דלבי מגמג' דשמא קל הראוי לבינה אין בינה מעפכת בו עכ"ל: (רנג) פתב רש"י שיכול להתחיל בשבת בבה"מ רחם וא"צ לשנות בפתיחה וגם בפתיחה א"צ וכ"כ ר"י.

ורב אלפס פתב וכן הרב יוסף וכן ר"י א"ז שיתחיל בנחמינו ומסיים בנחמינו שאומר והעלינו בתוכה ונחמינו בה פי אתה בעל הנחמות בא"י מנחם עמו ישראל בבגין ירושלים והר"ר יונה מפרש שסיים מנחם ציון בבגין ירושלים.

והרא"ש פתב בפתיחה פרב אלפס ובחתימה כמו הר"ר יונה: (רנד) טעה ולא הנפיר יעלה ויבוא בבה"מ בי"ט אומר בא"י אשר נתן י"ט לעמו ישראל לששון ולשמחה בא"י מקדש ישראל והזמנים וכתב הראב"ד ז"ל לששון ולשמחה את יום חג פלוני הנה.

וכתב עוד שאין בה לא שם ולא מלכות לפי שאינה קבוע' ודומה לברכת הזימון שאע"פ שהוא מן התורה אין בה לא שם ולא מלכות לפי שאינה קבוע'. והר"י פתב שצריכין שם ומלכות והכי מסתברא והא דסגי בהאי ברכה ה"מ דלא פתח בהטוב והמטיב.

אבל פתח בהטוב והמטיב חוזר לראש. י"א פ"ח שלא סיים ברכת הט"ו והמ א"צ לחזור לראש בה"מ אלא חוזר לתחלה בונה ירושלים ולא מסתברא אלא חוזר לתחלת בה"מ וכ"כ הר"י.

ואם טעה ולא הזכיר ראש חודש בברכת המזון אומר ברוך שנתן ראשי חדשים לעמו ישראל זיכרון. ונסתפקו בגמ' אי חותם אי לא חותם.

ורב אלפס פתב שאין לחתום. ור"י והרא"ש פסקו שיש לחתום: (רנה) ואם חל ר"ח בשבת והזכיר של שבת ולא של ראש חודש הנה אומר הר"י יוסף שאין מחזירין אם פתח בהטוב והמטיב ואף ע"ג דהשתא לא סגי דלא אכל וכתב אחי הר"י צריף עיון בסעודה ג' אם לא הזכיר של שבת אם מחזירין אותו.

לדעת ר"ת שאומר שיוצא במיני תרגימה בלי פת ונדאי אין מחזירין אותו. וילדברי המפרשים שצריך פת דילפינו מדכתיב ג' פעמים היום גבי מן שהוא במקום פת לדידהו מחזירין אותו ע"כ: (רנו) רב יהודאי גאון פתב ורב האי גאון שלאחר אכילת פירות וכיוצא בו צריך לענות אמן אחר ברכתו האחרונה מאחר שהוא סוף ברכה.

והרמב"ם פתב שאין לענות אמן אחר סוף ברכה אלא פשהוא מברך שתי ברכות או יותר זו אחר זו: (רנו) והוא דעונה אמן בבונה וירושלם פתב בה"ג וכן פירש ר"ח ורש"י דהוא הדין אחר סיום כל הברכות כמו בסוף י"ח וסוף ישתבח וסוף ברכות דק"ש שחקרית וערבית וסוף ברכות די"ח וסוף יהללוך דהלל.

אבל מ"מ לא נהגו העולם לומר אמן אלא אחר בונה וירושלם דברכת המזון כמו שמפורש בתלמוד מרדכי פ"ח דברכות: (רנח) בעל ה"ג פתב שאין לומר בברכת אבליים בברכ' המזון ולקח נפשות במשפט משום דאיתא פ"ק דשבת דיש מיתה בלא חטא.

והרא"ש פתב שאין למוחקו וכן עמא דבר: (רנט) להיכן הוא חוזר פי' רב אלפס דמלתא באפיה נפשיה היא ופי' להיכן הוא חוזר לאותו שמברך שאכלנו משלו והם משיבים ברוך שאכלנו וכו' להיכן חוזר רב וביד אומר חוזר לראש ואומר בברך שאכלנו משלו פעם אחרת.

ורבנו אמרי למקום שפסק שאומר ברוך שאכלנו משלו וכו'. וכן הלכת' וכו"כ ה"ג וכן ראב"ה וכן הגאונים.

ור"י פי' דקאי על מי שמפסיק לשנים. ואומר עד היכן ברפת הזימון שאומר עמהם רב נחמן אומר עד נברך עד ועד בכלל אבל ברכה הזו לא יגמור ורב ששת אומר עד הזו ועד בכלל ואחר סעודתו עד היכן חוזר.

ופסק הלכתא למקום שפסק דהיינו ברפת הארץ לדברי ה"ג. ור"י פסק כרב ששת שמפסיקין עד ברפת הזו ולאחר גמר סעודתו מתחיל בברפת הארץ דהיינו למקום שפסק וא"צ זימון אבל רש"י פי' בריש שמעתין עד היכן ברפת הזימון שצריכין להיות ג' וכשהם שנים לא יאמרוהו ובסוף שמעתין פירש עד היכן הוא חוזר מי שנצטרף לזימון דאמרי' לעיל אליבא דרב ששת בברפת הזימון עד הזו להיכן חוזר לאחר גמר סעודתו והוצרך זה להפסיק אכילתו עד שגמר זה שמברך ברפת הזו וחוזר זה שהפסיק לשנים וגמר סעודתו וקאמר חוזר לראש.

לתחיל' הזו שהרי נתחייב בזימון שהרי מתחילה הוקב' לג' ורבנו אמרי למקום שפסק לברכ' הארץ פשאר יחיד ומשמע מתוך פירושו שהיחיד אין לומר בשום פנים ברפת הזו ופי' דחוק הוא והוקשה עליו מהא דקיימא לן דג' ברכות דאורייתא ומעשים בכל יום דלא עבדינו הכי.

מרדכי פ"ג שאכלו. ור' ישעיה פתב הא דאמרינו שחוזר למקום שפסק הוא שלא אכל פת אלא מיני פרפרת.

אָבֵל וְדַאי אִם אָכַל פֶּת צָרִיף לְבָרָה עַל הַפֶּת שֶׁחֲזַר וְאָכַל. מִשְׁבַּה"ל וּמִדְּבָרֵי הָרֵא"ש לְמַדְנֵנו
לְעֵנָן ג' שְׁמִפְסִיקִין לְשִׁבְעָה שְׁאִין מְפָסִיקִין אֶלָּא עַד שְׁיֵאמַר נְבָרָה וְכו': (רס) הַמְפָסִיק
לְשָׁנִים יְפָסִיק עַד שְׁיֵגְמַר מְבָרָה הֵן וְכִשְׁיֵגְמֹר סְעוּדָתוֹ יִתְחִיל בֵּא"י הֵן.

מִסְפֵּר א"ז: (רסא) וַיְבָרַךְ אַחַר בְּרַכַּת הַכּוֹס בּוֹרָא פְּרִי הַגֶּפֶן בְּרַכָּה אַחַת מְעֵין ג'. לְאַפּוֹקֵי
מֵה"ג שְׁפָתָבו שְׁאִין לְבָרָה אַחַר כּוֹס שֶׁל בְּרַכַּת הַמְּזוֹן וְכ"כ הַמְרַדְכֵי: (רסב) פֶּתַב ה"ר
יוֹנָה הָא דְאִמְרִינוּן שְׁלִשָּׁה שְׁאֶכְלוּ אִין רְשָׁאִין לְחַלְק דְּוִקָא פְּשִׁקְבְּעוּ עֲצָמָן בְּיַחַד בְּתַחֲלַת
הַבְּרַכָּה מֵהַמוּצִיא.

וְהָרֵא"ש פֶּתַב אַע"פ שְׁלֵא קָבְעוּ עֲצָמוּ בְּתַחֲלָה. וְרַב אֶלְפִּס גּוֹרֵס ג' שְׁיֵשְׁבוּ לְאָכּוֹל אַע"פ
שְׁכָל אֶחָד אוֹכֵל מִכְפָּרוּ אִין רְשָׁאִין לְחַלְק לֵה"ט: (רסג) שְׁנַיִם שְׁאֶכְלוּ מִצְּוֹה לְחַלְק וּלְבָרָה
כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּפָנֵי עֲצָמוּ.

פִּירֵש"י בֵּין בְּרַכַּת הַמְּזוֹן בֵּין בְּרַכַּת הַמוּצִיא וְכֵן רַבֵּינוּ שְׁמַחָה אָבֵל ר"י פִּי' דְּוִקָא בְּבְרַכַּת
הַמְּזוֹן אָבֵל בְּבְרַכָּה הָרֵאשׁוֹנָה כָּל אֶחָד מוּצִיא חֲבָרוּ. הַר"ר יוֹסֵף פִּי' בְּשֵׁם רִשְׁבֵּ"ם דִּין צֵא
כָּל אֶחָד בְּבְרַכַּת חֲבָרוּ מְרַדְכֵי: (רסד) אָכַל טָבֵל אִין מְזַמְּנִין עָלָיו.

כְּתַב הַרְמַב"ם שְׁאִין מְבָרְכִים עָלָיו לֹא בְּתַחֲלָה וְלֹא בְּסוּף וְכֵן עַל כָּל דְּבַר שֶׁל אִיסוּר.
וְהָרֵאב"ד הִשְׁיֵג עָלָיו וְכַתֵּב שְׁלֵא אָמְרוּ אִין מְזַמְּנִים עָלָיו אֶלָּא לֹאמַר שְׁאִין לוֹ קְבִיעוּת פִּינוּן
שְׁאוּכְלִין דְּבַר שֶׁל אִיסוּר וְהוּא פְּעֵנָן אֶכִּילַת פִּירוּת שְׁאִין לְהֵם קָבַע לְזִמּוֹן אָבֵל לְמָה לֹא
יְבָרְכוּ עָלָיו לְכַסּוּף מֵאַחַר שְׁנִיחָה.

מְהַר"ם הִזִּה אוֹמַר נוֹדָה וְלֹא נוֹדָה לָהּ ה' אֶלְהֵינוּ וְלֹא נִהְגוּ כֵּן דְּכַתִּיב נוֹדָה לָהּ וְנִסְפַּר
תַּהֲלִמָּה וְנִהְגוּ לֹאמַר עַל שְׁהִנְחַלְתָּ לְאַבוֹתֵינוּ בְּרִית תּוֹרַת חַיִּים וּמְזוֹן. וְהָרֵא"ש לֹא אָמְרוּ.

וְכֵן ר"י: (רסה) גְּרִסִּינָן בִּירוּשְׁלַמִּי א"ר יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי מִיָּמֵי לֹא בְּרַכַּתִּי לְפָנֵי כַהֵן וְלֹא בְּרָה
יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי. וְר' יְהוֹשֻׁעַ לׁוֹי הִזִּה וְנִרְאָה לְכַאוּרָה שְׁיֵשׁ דִּין קְדִימָה לְלוֹי לְבָרָה לְפָנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּמָקוֹם שְׁאִין פָּהוּ.

וּמְהַר"ם כְּתַב שְׁאִין לוֹ דִּין קְדִימָה: הַלְכוּת בְּרַכּוֹת הַפִּירוּת (רסו) עַל הַגְּרַעֲיִנִין אוֹ הַפִּירוּת
כְּתַב הַר"ר יוֹנָה שְׁמְבָרְכִין עָלָיו בּוֹרָא פְּרִי הָעֵץ וְכ"כ הָרֵא"ש וּבְלִבְד שְׁלֵא יְהִיו מְרִים
וְכ"מ הַמְרַדְכֵי וְכֵן ר"י א"ז.

וְהַרְשֵׁב"א כְּתַב שְׁאִין מְבָרְכִין עֲלֵיהֶם בּוֹרָא פְּרִי הָעֵץ: (רסו) פֶּתַח בְּדִשְׁכָּרָא וְסִיִּים
בְּדַחְמָרָא פֶּתַח וְאָמַר בֵּא"י פְּדִי לְגַמְוִרְשֶׁהֶפֶל נִהְיָה בְּדָבָרוּ. וְכִינּוּן שְׁהִגִּיעַ לְמִלְחָה הָעוֹלָם נִזְכָּר
שֶׁהוּא יֵין וְאָמַר בְּפֵה"ג לְקוֹלָא עֲבָדִינוּ וְלֹא מְהַדְרִינוּ לִיה.

וְר"י פָּסַק לְחַוּמָרָא שְׁמַחְזִירִים אוֹתוֹ. וּמֵיהוּ אוֹמַר הָרַב מֵאִיבֵר"א דָּאָם הִזִּה יוֹדַע בְּטוֹב
מֵהוּ כְּגוֹן שֶׁהִזִּה יוֹדַע שֶׁהוּא יֵין וּנְטָעָה בְּדַבּוּרוֹ וְאָמַר בּוֹרָא פְּרִי הָעֵץ תַּחַת פְּרִי הַגֶּפֶן דְּבַתוּדָה
פְּדִי דְבוּר יְכוּל לְחַזֵּר בּוֹ וְיֵצֵא אַחַר שֶׁהִזִּה יוֹדַע בְּטוֹב שֶׁהוּא יֵין מְרַדְכֵי פ"ק דְּבְרַכּוֹת:
(רסח) שְׁמֵן זַיִת מְבָרְכִין עָלָיו בְּפ"ה וּמוֹקֵי לִיה בְּחוֹשֵׁשׁ בְּגֵרוֹנוֹ וְהַר"ר יוֹסֵף פִּי' לֹא דְוִקָא
חוֹשֵׁשׁ בְּגֵרוֹנוֹ ה"ה נְמִי אִם נָתַן שְׁמֵן הַרְבֵּה לְתוֹף אֲנִגְרוֹן מְבָרָה עָלָיו בְּפ"ה שֶׁהִזִּה נִהְיָה
מְמַנּוּ וְבֵה"ג כְּתַבוּ שְׁאִין לְבָרָה עָלָיו אִם כִּי יֵיב לִיה חֲנֻכֵּי פִי' כּוֹאֲבִים לוֹ הַשְּׁנַיִם דְּמִתְפַּוּוֹן
לְרַפּוּאָה וְנִהְיָה מִיָּנִיחָה.

וכ"כ מהר"ם. וכ"כ הרמב"ם אם שָׁתָה אוֹתוֹ לְבַדּוֹ אוֹ שָׁלַא חֲשֵׁשׁ בְּגֵרוֹנוֹ מִבְּרַךְ עָלָיו שְׁהַפֵּל.

ואינו נראה מה שפכת הרמב"ם שאם שָׁתָהוּ לְבַדּוֹ שִׁיבְרַךְ עָלָיו שְׁהַפֵּל דְקָאָמַר בְּגִמְרָא אִי דְשִׁתִּינָה בְּעִינָיָה אֲזִיקָא מִזִּיק לִיה פִּי' וְלֹא יִבְרַךְ כָּלֵל לֵה"ט. וְנִרְאִין הַדְּבָרִים אִם שׁוֹתָה אָדָם מִשְׁקָה לְרַפּוּאָה אִם הַמְשָׁקִים רְעִים דְלִית לִיה הַנְּאָה לֹא בְרִיךְ וְאִי אִית לִיה הַנְּאָה מִינָיָה לְבַדּוֹ הַרְפּוּאָה חֲיִיב מְרַדְכִי פ"ו דְבִרְכוּת: (רסט) הַשִּׁיב גְּדוּל הַדּוֹר מֵהַרְר"י מוֹלֵן עַל יַיִן מְזוּג לְעֵגְנֵן בַּפּה"ג אַע"ג דְּבַעֲלָמָא פֶּסֶק ר"ת דְּטַעַם פְּעֻקָר דְּאוֹרֵינָא אִפִּי' לְקוֹלָא מ"מ לְעֵגְנֵן בְּרַכָּה הוֹכִיחַ ר"ת בְּחֻלְיֵן דְּחַד בְּשִׁיתָא בְּטִיל דְּלֹא חֲשִׁיב טַעְמָא לְעֵגְנֵן בְּרַכָּה וְאִי הָיָה יוֹתֵר מְחַד בְּשִׁיתָא הוֹלְכִין אַחַר הַטַּעַם אִי רִגְלִי אֲנָשִׁי לְמִשְׁתֵּיהּ בְּמָקוֹם יַיִן מִבְּרַךְ ע"כ: (רע) עַל הַקְּפָרִיסִין שֶׁהֵן גְּדִילִין עַל הַצֵּלָף.

ה"ג וְרַב אֶלְפֶס פָּתְבוּ שְׁמִבְרַכִּין בַּפ"ה. וְהָרַאב"ד פָּתַב בּוֹרָא פְּרִי הָעֵץ.

וכן הרא"ש וכיון דאיפא פְּלוּגְתָא דְרַבְּנוֹתָא מְבָרְכִין עָלֶיהוּ ב"פ הָאֲדָמָה לֵה"ט: (רעא) מְסַמַּר שֶׁל גְּרוּפְלֵי אִין מְבָרְכִין עָלָיו בְּיַבֵּשׁ אֲבָל עֵץ קַנְמוֹן מְבָרְכִין עָלָיו ב"פ הָאֲדָמָה וְעַל הַצּוּקְרוֹ וְאַגּוֹז מוֹסְקֵט ב"פ הָעֵץ מְרַדְכִי בְּרַכּוֹת: (רעב) עַל הַצּוּקְרוֹ פָּתַב בַּה"ג בּוֹרָא פְּרִי הָעֵץ וְלוּלִי הַקְּבֵלָה הִיָּה נִרְאָה בּוֹרָא פְּרִי הָאֲדָמָה סָמ"ק: (רעג) עַל פֶּלְפֵל וְזַנְגְבִיל יַבֵּשִׁים אִין מְבָרְכִין עָלֵיהֶם.

וי"א בְּזַנְגְבִיל הַלַּח ב"פ הָאֲדָמָה. וכ"כ ה"ג: (רעד) דְּבִשׁ שְׁזָב מֵהַתְּמָרִים שְׁהַפֵּל וְדוּקָא שְׁעָרַב עִמּוֹ מִים אֲבָל אִם הוּא בְּעֵין ב"פ הָעֵץ.

והר"ר אֶפְרַיִם לֹא חָלַק. וְהָרַמְבַּ"ם פָּתַב דְּבִשׁ תְּמָרִים שְׁהַפֵּל לֵה"ט.

דְּוִבְשָׁא דְתְּמָרִים מְבָרְכִין עָלֶיהָ שְׁהַפֵּל וְכַגּוֹן שְׁנַתְנוּ בּוֹ מִים וּמִיָּהוּ בְּלִבְדּוֹ מְבָרְכִין ב"פ הָעֵץ. וְהָרַמְבַּ"ם וְר"י ז"ל פָּתְבוּ דְאֶפִּילוּ לְבַדּוֹ מְבָרְכִין עָלֶיהוּ שְׁהַפֵּל.

עכ"ל ר"י א"ז: (רעה) סוּפֵי עֲנָבִים שְׁאִינֵן מִתְּבַשְׁלִי לְעוֹלָם מִשְׁקִין הַיּוֹצֵא מֵהֶם כְּשֶׁאָר מִי פִירוֹת וּמִהָר"ם פָּתַב מְבָרְכִים עָלֵיהֶם. וְעַל הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ שְׁהַפֵּל וּנ"ל שְׁמִבְרַכִּין עָלָיו ב"פ הָעֵץ כְּמוֹ עַל הַבְּנוֹסָר: (רעו) אִם בִּשְׁל פְּרִי וַיּוֹצֵא טַעַם הַפְּרִי בְּמִים פָּתַב הַרְשָׁב"א שְׁמִבְרַכִּין עָלָיו שְׁהַפֵּל וְהָרַא"ש פִּיר' שְׁמִבְרַכִּין עָלָיו ב"פ הָעֵץ.

ואני המְחַבֵּר קִבַּלְתִּי מִרְבוֹתֵי שְׁבָבֵל מְקוֹם שְׁמַחְלוּקַת יֵשׁ בְּבִרְכוּת הַלֵּף אַחַר הַמְקַל מֵאַחַר שְׁעַל הַפֵּל שְׁאָמַר שְׁהַפֵּל נִהְיָה בְּדַבְּרוֹ יָצָא: (רעז) רַב אֶלְפֶס פָּתַב שְׁאָחַר מִים מְבָרְכִים וְהַרְר"ר יְהוּדָה אוֹ' שְׁאִין מְבָרְכִין.

א"ז: (רעה) בְּנֵי חוּצָה לְאֶרֶץ חוֹתְמִין עַל הָאֶרֶץ וְעַל הַפִּירוֹת וּבְנֵי א"י עַל הָאֶרֶץ וְעַל פִּירוֹתֶיהָ. וְעַל הַיַּיִן חוֹתְמִים עַל הָאֶרֶץ וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן וְדֹלָא כְּאוֹת' שְׁחוֹתְמִין עַל הַגֶּפֶן וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן לֵה"ט גְּנוֹסְקָא דְרַאבְי"ה וְעַל תְּנוּבַת הַשְּׂדֵה וְעַל אֶרֶץ חֲמֻדָה טוֹבָה וְרַחֲבָה תוֹרַת חַיִּים וּמְזוּן שְׁהוֹצֵאתָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם רַחֵם ה' עַל גּוֹמֵר מְרַדְכִי.

וְרַבְּנֵינוּ יִשְׁעֵיהָ פָּתְבוּ חוֹתְמִין עַל הָאֶרֶץ וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן אַחַר הַיַּיִן. וְר"ח חוֹתֵם עַל כְּוָלָם עַל הָאֶרֶץ וְעַל הַפְּרִי וְכֵן רַב אֶלְפֶס וְכֵן ר"י א"ז.

ורש"י כתב על הפירות על הארץ ועל פרי העץ על היין על הארץ ועל פרי הגפן. והנכון
בדברי רבינו ישעיה ור"ח.
משבה"ל.

ורב האי גאון כתב מי שאוכל מזונות ותמרים ורימונים ושמה יין צריך לברך ג' ברכות
בברכה אחרונה וא"ת יברך ברכה אחת ויסיים בשלשון הלכה רוחא היא דאין חותמין
בשמים.

וכן מצאתי בשם מהר"ם אף ר"ח כתב דמברך על המחיה ועל הפלפלה ועל הגפן ועל
פרי הגפן ועל העץ ועל פ"ה ועל תנובת השדה וחומם על הארץ ועל המחיה ועל הפלפלה
ועל הגפן ועל פרי הגפן ועל העץ ועל פ"ה כי הארץ מוצאת הכל וכ"כ ר"י א"ז משבה"ל:
(רעט) מהר"ם כתב ערמונים וחיבושים פינון שאין דרכן לאוכלן חיינו כשהו חיים שהכל
מבושלין בורא פרי העץ וכ"כ ר"י א"ז.

וכ"כ המרדכי. וערמונים וחיבושים שלנו אינו כן אלא ראויים חיים ומבושלים: (רפ) גאון
המטונו בדבש ב"פ העץ.

וכן השיב רש"י וה"ר ישעיה וכן ר"י א"ז. וכן על צוקארו כתב ר"י א"ז שמברכין עליו
ב"פ העץ.

וי"א פינון שאם בשלם בלי דבש משתנים לגריעותא אם כן הוי דבש עיקר ומברכין עליהו
שהכל ולא נהירא. ולי המחוקק נראה שזה עיקר וראוי לברך עליהם שהכל: (רפא) על
יין מבושל כתב בעל הדברות בשם ר' אבן גיאת שאין מברכין עליו בפה"ג אפי' נתבשל
מעט וכן מצאתי שהשיב ר"י הגדול להר"ר יקותיאל דמברכין עליו שהכל וכן השיב רב
פלטוי.

ור' ישעיה כתב דמברכין עליו בפה"ג. כדאיתא בירושלמי שיוצאין בו חובת ארבע כוסות
והרבה ראיות אחרות.
משבה"ל.

וכ"כ הר"י א"ז. והעולם נוהג לברך עליו בפה"ג ועל הבנס' כתב בה"ג ב"פ העץ.

והרמב"ם כתב פה הגאונים כתבו ב"פ האדמה וי"א בפה"ע. ואני אומר שאין זה פרי
ומברכין עליו שהכל ואפשר להשיב על דבריו: (רפב) אומר ר"ת כי התומי הגדלי בסנה
מברכין עליהם בפה"ע וכ"כ מהר"ם והר"ר יוסף והרא"ש כתבו שמברכים עליהם ב"פ
האדמה וכן ראב"ה.

והר"ר מנוח הביא ראיה מן הירושלמי דמברכים על כל מיני אטד ב"פ האדמה וכן על
תומים טריזא"ש בוכו"נאו. מרדכי פרק ה' דברכות: (רפג) לשון א"ז תומי וכרתי וכיוצא
בהן שטובי חיים יותר ממבושלין אומר רב אלפי דבין חיינו ובין מבושליו בפ"ה ונראין
דבריו והר' יהוד' כתב דכשהו מבושליו מברך עליהם שהכל.

וצ' עיון כי הטורים לא פתבו כן בשם רב אלפס פאשר תראה אחרי כן: (רפד) אי חנקתיה
אומצא ושותה מים אין מברכין לא לפניו ולא לאחריו ודלא כרב עמרם שכתב שמברך
לאחריו.

וכן הרמב"ם כתב שלא לברך לא לפניו ולא לאחריו: (רפה) ועל המורדכא המרוקחת
בדבש והוא מרקחת נעשה מונרדים או ממיני עשבים נראה לי שיש לברך עליו שהכל
אלא שחברי חולקין עלי ואומרים שהדבש הוא תפל ולדבריהם יש לברך עליהם בפ"ה
והנני מבטל דעתי מפני דעתם.

לה"ט: (רפו) תומי וכרתי פתבו התוס' פשהם חיים בפ"ה ולאחר בשול שהכל ורב אלפס
כתב פשהם חיים שהכל וכשהו מבושלין ב"פ האדמה וכן נהגו הגאונים: (רפז) כתב רב
האי ז"ל גרגלידי דליפתא מבושלי' או פבושים בחרדל או בחומץ בפ"ה.

חיים שהכל. וכ"כ בעל ה"ג ויש מן הגאונים שכתבו להיפך וקצת נר' פדברי רב האי ז"ל:
(רפח) חמשת מיני דגן אם אכלן בעין לא שלא מבושלים אינו חשויבי' לקבוע להו ברכה
ומברכים לפניו שהכל ואחריהו כתב בה"ג בורא נפשות רבות.

וכ"כ הרמב"ם. והתוס' מסופקין אם היא בורא נפשות רבות או מעין ג' ולכן כתבו שיש
להזהר שלא לאכלן חיים או שלוקות בעיניהו אלא בתוך הסעודה שאם אדם מסופק
בברכה ראשונה יברך מספק שהכל שעל הכל שאמר שהכל יצא.

אבל בברכה אחרונה אין לומר אלא כפי שנתקנה לה"ט. וכ"כ המרדכי: (רפט) על פת
דחן כתב רב אלפס שהכל וכן הרמב"ם וה"ג פתבו ב"פ האדמה.

והרא"ש כתב תחלה בורא מיני מזונות ולבסוף בורא נפשות רבות וכ"כ גאון: (רצ)
תוריתא דנהמא תואר של לחם פלומר צריך שיהיה בו מראה של לחם פלומר שלא נישח
לגמרי וניכר וידוע שהוא לחם והכי קיימא לן כרבא וכרב ששת דמברכין המוציא וברכת
המזון על פירורין שאין בהן פזית כגון דאיכא תוריתא דנהמא: (רצא) ונראה כשנותנים
פת במים פלומר פירורים והמים מתלבני' מחמת הפירורין אזיל ליה תוריתא דנהמא וכן
היה רגיל ר' דוד ממגנצא ללבן פירורי' בלילה כדי לאוכלן בשחרית בלי ברכת המזון
ובלי המוציא מרדכי: (רצב) כשנותנין קמח בתוך פולין או עדשים או פרישין או לתוך
שקדים שעושין לחולה אם עושין אותו כדי שישענוד הלב אז צריך לברך בורא מיני
מזונות וטוב להחמיר ולגומעו בתוך הסעודה לאחר ברכת המוציא ופטור ממה נפשך
מרדכי.

ומיהו אותן נילי"ש דקים הרבה ולא הני אלא גנבלא בעלמא ויש להסתפק אם יש לברך
המוציא או בורא מיני מזונות. ור"י נהג שלא לאוכלן כי אם בתוך הסעודה לברך על פת
תחלה כדי לפוטרו מברכה שהיה מסופק.

ואותם פרטא"ש ורוש"לייש חייבין בתלה ובמוציא הואיל ואית להו תוריתא דנהמא.
וכ' מהר"ם דר"י מפארי"ז לא היה רגיל לאכול פרטא"ש ורוש"לייש כי אם בתוך
הסעודה שלא היה ברור לו אם יש להם תוריתא דנהמא: (רצג) כתב הרמב"ם כל
הברכות כולם אי נסתפק לו אם ברוך אם לא אינו חוזר ומברך לא בתחלה ולא בסוף
מפני שהם מדברי סופרים.

ונראה דוקא ראשונה היא מדברנו אבל אחרונה מעין ג' דאורייתא דמסמיה ליה אקראי וכן יראה מדברי ה"ג ל"הט: (רצד) מטעמת התבשיל אין נ' לברך עד רביעית לכאורה משמע אפי' הנה בולע וכ"כ הרמב"ם אבל ר"ח פי' דוקא בטועם ופולט: (רצה) בירושלמי משמע דעל בריה כמו על גרגיר של ענב או של רמון שמברכין אחריו אפי' שהוא פחות מפזית.

מה"ט.

וכ"כ מהר"ם בשם הירושלמי והתוספות מספקין בו. לכן יש להזהר שלא לאכול בריה כי אם פחותה מפזית או יותר מרביעית כדי שלא להפגס בספיקא: (רצו) האוכל פחות מפזית משבעת המינין שאינו יכול לברך אחריו ברכה מעין שלש פתב ר"י שיש לברך בורא נפשות רבות וכתב הרא"ש ולא נהירא וכן יראה מדברי הרמב"ם יש להסתפק אם יש לברך על פחות מפשיעור מז' המינין לאחריו בורא נפשות רבות ומסקנ' דאין לברך כלל אחריו: (רצז) ועל הינו ושאר משקים מסופק ר"י אם מברך אחריו אפילו בכזית.

או שמא דוקא בכביצה טוב ליה ליה לשתות או פחות מפזית או יותר מכביצה: (רצח) היו לפניו מינין הרבה ר"י אומר אם יש בהם מז' המינין מברך עליו וחכ"א על איזה שירצה לברך ומוקמינו ליה כשברכותיהן שוות ר' יהודה אומר פנין שברכותיהן שוות וא' נפטר בברכת חברו מין ז' עדיף אבל אם אין בברכותיהן שוות וצריך לברך על שניהם על איזה מהן שירצה יברך תחלה ואח"כ יברך על השנייה אפי' אם הנה האחד מהן חביב יכול לברך על האחד תחלה.

לה"ט והר"ר ישעיה והר' שמואל בר חפני גאון פסקו כר' יהודה. ורב שמואל בן חפני פתב פבר הודיענו ה' ברכות הן לפני המאכל ומקצתו מוקדמות לקצתו בהודיענו פולן לקפניו.

ברכת המוציא קודם לברכת בורא מ"מ. בורא מיני מזונות קודמת לפרי העץ.

ופרי העץ קודמת לפרי האדמה והאדמה קודמת לשהכל משב"הל. ורב האי גאון ורש"י פסקו הלכה כרבנו.

אבל ה"ג פסקו דבכל פעם ב"פ העץ קודם לברכת האדמה וכן פסק ר"א"ם בספר יראים מרדכי. ובסמ"ק פתב בשאין בברכותיהן שוות צריך להקדים החביב.

והרא"ש פתב כסברא ראשונה מלה"ט מספר א"ז כל היכא שאין בברכותיהן שוות מברך על זה וחוזר ומברך על זה וכגון שאין אחד מהן עיקר. אבל אם הנה אחד מהן עיקר שבשבילו מתחיל האכילה מברך על עיקר פדמניא היו לפניו צנון וזית מברך על הצנון ופטור על הזית בד"א בזמן שהיה הצנון עיקר וחביב.

אבל אם הצנון עיקר ולא חביב מברך על הזית וחוזר ומברך על הצנון ואפוי בברכות עדיף דאין להפקיע הברכות כל כי האי גוונא עפ"ל: (רצט) ראיתי פתוב שברכת ב"פ העץ קודמת לברכת ב"פ האדמה אבל הרא"ש פתב שהן שוות ועל אי זה מהן שירצה יברך תחלה: (ש) ירושלמי פת נקיה טמא ופת קיבר טהור מברך על אי זה מהם שירצה

ואם פת אינו יהודי נקי וְחָבִיב וְשָׁל יִשְׂרָאֵל אֵינּוּ חָבִיב עַל אֵיזָה שְׂיִרְצָה יִבְרַךְ אִם אֵינּוּ נִזְקָר מִפֶּת שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים.

אָבֵל הַשָּׂר מְקוּצֵי צְנִיָּה לְסַלֵּק הַפֶּת לְבֵן שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים מֵעַל הַשְּׁלֶחֶן עַד לְאַחַר בְּרַכַּת הַמוּצֵיא מְרֻדְכֵי בְּרָכוֹת: (שא) פָּתוּב בְּסִמָּ"ק אִם יֵשׁ בְּנֵי אָדָם שְׂיִשְׁבוּ אוֹ הַסִּיבּוּ יַחַד עַל הַיַּיִן בַּזְּמַן הַזֶּה כָּל אֶחָד מִבְּרַךְ לַעֲצֹמוֹ שְׂאִין אָנוּ רִגְלִין עֵתָה לְקַבֹּעַ עֲצָמֵינוּ עַל הַיַּיִן.

וּנ"ל שְׂאִין חֲלוּק הָאֵיזָנָא בֵּין מַעֲיָקְרָא. מְרֻדְכֵי: (שב) אָמַר רַב כָּל בְּרַכָּה שְׂאִין בּוֹ הַזְּכָרָת הַשֵּׁם אֵינּוּ בְּרַכָּה.

וּר' יוֹחָנָן אָמַר כָּל בְּרַכָּה שְׂאִין בּוֹ הַזְּכָרָת שֵׁם וּמַלְכוּת אֵינָּה בְּרַכָּה ר"י נִסְתַּמֵּק אִם הִלְכָה כַר' יוֹחָנָן וְנִפְקָא מִינָּה אִם דִּילְג מַלְכוּת וְהַזְכִּיר הַשֵּׁם שְׁלֵא יַחֲזוֹר וַיִּבְרַךְ דְּשָׂמָא הִלְכָה כַרַב אָבֵל רַב הָאֵי גָאֹן וְהֶרְמֵב"ם פָּסְקוּ כַרְבֵי יוֹחָנָן וְכֵן ר"י א"ז וְכֵן שְׁבַה"ל: (שג) תִּנְיָא אַחַר הַכָּל עוֹנֵין אָמֵן חוּץ מֵאַחַר תִּינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבִּין וְהֵנִי מְלִי בְּעֵידָנָא דְגַמְרֵי אָבֵל בְּעֵידָנָא דְמַפְטְרֵי נְכַשְׂיָהּ עוֹנֵין י"א דְמַפְטְרֵי נְכַשְׂיָהּ עוֹנֵין אַחֲרֵי שְׁלֵמְדוֹ אוּמְרִים קַדִּישׁ וְהֶרְאָב"ד פִּירֵשׁ בְּשַׁעֲהָ שְׂאָכְלוּ מְבָרְכִין לְפָטוֹר עֲצָמוֹן וְרַש"י פ"י בְּעֵידָנָא שְׂאִין מְרֻדְכֵי וּמְבָרְכִין בַּתּוֹרָה וּבְנִבְיָאִים: (שד) הַמְּוֹר י"א שְׂהוּא זִיעַת חִיָּה וְהַנְּכוּן שְׂהוּא דָם שְׂמַתְקַבֵּץ וּמְתִיבֵשׁ בַּחֲטוּטוֹר' שֶׁל חִיָּה בְּצוּאָר' וְנַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ הַמְּוֹר וְהֶרְמֵב"ם הֵיזָה אוּסַר לְאוּכְלוֹ מִשׁוּם חֲשֵׁשׁ דָּם.

וְהַרְבֵּי ר' יוֹנָה מְצַדֵּד לְהִיָּתֵר דְּפִירְשָׁא בְּעֵלְמָא הוּא וְהָרָא"ש כָּתַב עַל דְּבָרָיו. וּבְאַתְרוּג שֶׁל מְצוּהָ כָּתַב רַאבִּי"ה הַמְרִיט בּוֹ מְבָרַךְ וְהַרְבֵּי שְׂמַחָה כָּתַב שְׂאִין מְבָרַךְ וְהַדְּבָר נְכוּן: (שה) עַל מוֹשֶׁקט"א הַמְרִיט כָּתַב מְהַר"ם מְבָרַךְ בְּרוּךְ שְׂנַתֵּן רִיט טוֹב בְּפִירוֹת וּכ"כ עַל רִיט קְנָה וְקַנְמוֹן וְכִינְצָא בְּהֵן מְבָרַךְ בּוֹרָא עֲצֵי בְשָׂמִים וְהָרָא"ש כָּתַב בְּרוּךְ שְׂנַתֵּן רִיט טוֹב בְּפִירוֹת לַה"ט.

וְהַר"ר מְקוּצֵי הֵיזָה אוּמַר בּוֹרָא מִינֵי בְשָׂמִים. מְרֻדְכֵי.

וְאַנִּי הַמְּחַבֵּר אוּמַר מֵאַחַר שֶׁהֵם חוֹלְקִין בְּלִשׁוֹן הַבְּרַכָּה נַר' לְפָסוּק פְּדַבְרֵי הַרְבֵּי ר' מֹשֶׁה מְקוּצֵי שֶׁהַכָּל נִכְלָל בְּמִינֵי בְשָׂמִים: (שו) כָּתַב הָרָאב"ד וְרָדִים מְבָרַךְ עֲלֵיהֶם בְּרוּךְ נִתֵּן רִיט טוֹב בְּפִירוֹת וְכֵן דַּעַתִּי נוֹטָה לְפִי שְׂנַאָכְלִים בְּמַרְקָחוֹת מִתְּשׁוּבַת־הַרְשָׁב"א: (שז) כְּשִׁיתָא פ"י בְּעָרוּף כְּשִׁיתָא עֵיקְרוֹ שְׂמֵן זֵית וּמְעָרְבִי בּוֹ כְּפָה מִינֵי בְשָׂמִים וְאִם סָנְגוּ אִתּוֹ וְאִין בּוֹ כְּלוּם מִן הַבְּשָׂמִים יֵשׁ אוּמְרִים שְׂאִין מְבָרְכִין עַל רִיחוֹ אֶלָּא בּוֹרָא שְׂמֵן עָרַב וִי"א שְׂאִין מְבָרְכִין עָלָיו כָּלֵל דְּהֵי כְּרִיט שְׂאִין לוֹ עֵיקְרָא וְהָרָא"ש כָּתַב עַל כְּוֹלָם בּוֹרָא עֲצֵי בְשָׂמִים וְלֹא חֲלַק: (שח) רַב עֲמֶרֶם כָּתַב הָיּוּ לְפָנָיו שְׁלֵשׁ מִינֵי בְשָׂמִים וְעֲצֵי בְשָׂמִים וְעֲשָׂבֵי בְשָׂמִים צָרִיף לְבָרַךְ עַל כָּל אַחַת בְּרַכָּה בְּפָנָי עֲצָמוֹ.

וְיִרְאֶה שְׂאִם הָיּוּ לְפָנָיו אֱלוֹי ג' מִינֵין בִּינוֹן שְׁבַרְךָ בּוֹרָא מִינֵי בְשָׂמִים פּוֹטֵר הַכָּל שְׂפֹלָן מִינֵי בְשָׂמִים הֵן. אָבֵל אִם עֲצֵי בְשָׂמִים וְעֲשָׂבֵי בְשָׂמִים לְפָנָיו אִזְ צָרִיף לְבָרַךְ עַל כָּל אֶחָד וְכֵן יִרְאֶה מַדַּעַת הֶרְמֵב"ם לַה"ט: (שט) הַבִּיאוּ לְפָנָיו בְּסוּף הַסְּעוּדָה שְׂמֵן כְּבוֹשׁ דְּלַעֲלֵל לְסוּף בּוֹ יִדְּיוּ לְהַעֲבִיר זְנוּהַמַּת הָאֲוֹכְלִין וְהַדָּס לְהַרִיט בּוֹ מְבָרַךְ עַל הַשְּׂמֵן וְחוֹזֵר וּמְבָרַךְ עַל הַהַדָּס.

ור"ת פתב דמברך על ההדס. ופוטר את השמן מספר א"ז: (שי) פתב הרמב"ם המריח בכלים שהם מוגמרים אינו מברך לפי שאינו עיקר אלא להריח ואין נראה: (שיא) הרואה מקום שנעשה בו נסים לישראל וכו' כל הברכות האלו צריכות שם ומלכות.

וכ"כ הר"ר ישעיה וכן הש"ר מקוצי לאפוקי מהראב"ד שפתב שא"צ שם ומלכות וכתב הראב"ד שאין חובה לברך על הנס אלא בפעם הראשונה ומפאן ואילך רשות וקרא"ש פתב דמל' לל' יום ואז חובה בפעם הראשונה ומסיקנא אנקסא דיחיד איהו לבדו בעי לברוכי.

ורב אלפס גורס אנקסא דיחיד איהו ובריה וברבריה צריף לברוכי. וכן גורס רב האי ויש מפרשים לפי גירסתו לאו דוקא בנו וכן בנו אלא הוא הדין ליוצאי יריכו: (שיב) ארבעה צריכין להודות וצריף לאודווי בפני עשרה.

והתוס' כתבו שצריף עשרה ותרי רבנו מלבד העשרה: (שיג) נוהגים באשכנז שלא לברך הגומל פשהולכי מעיר לעיר אלא בהולכי מדברות ומנהג צרפת וגם איטליא לברך פשהולכין מעיר לעיר וראיתם מן הירושלמי דאומר כל הדרכים בחזקת מסופנים הם אמנם מורי אבי מהר"י לנדא ז"ל נהג שלא לברך.

וכן לענין חולה פתב הר"ר יוסף וקראב"ד דוקא חולה שנפל למשכב אבל חש בראשו או במעיו א"צ לברך וכ"כ המרדכי וכן הרשב"א בתשובותיו. אבל הרמב"ן פתב דבכל דרך ובכל חולי צריף להודות וכ"כ הערוף דאפי' חש בראשו צריף לברך וכן נוהגין בספרד: (שיד) זמן תפלת הדרך עד פרסה אבל מפי עבר פרסה לא שנה במים לא שנה ביבשה הנה מענות לא יוכל לתקן.

ובה"ג מפרש עד כמה יבקש לילך ושיהיה צריף להתפלל עד פרסה אבל פחות לא יתפלל. מרדכי פרק תפלת השחר (שטו) המתענה בשבת פתב בה"ג שיאמר עננו באלהי נצור וכן נהג מורי: (שטז) כתבו התוס' על מי שקנה פלים חדשים שמברך שהחנינו דוקא בכלים חדשים וחדשבים אבל חלוק או מנעלים או אנפליאות אינו מברך וקרא"ש פתב הפל לפי הקנה יש עני שמח בחלוקו יותר מעשיר בפגדים: (שיז) אין מכבדים בדרכים דוקא שפגעו זה בזה בדרכים אבל מתחלה כשיוצאין יחד בדרך מכבדם בדרכים כדמשמע פ' בהמה קדמיה סמריה דרב.

וראב"ה פ' דבדרך ספנה אין מכבדין מרדכי פ"ק דברכות: (שיח) נשאל גדול הדור מהרר"י מולן על מי שמברך שהחנינו על הענבים אם חוזר ומברך על זין חדש והשיב דרפאי בידיה פירוש מסופק מאחר דשמעי' דרבא אומר בפ' בתרא דעובדי פוכבים סמרא סתמא בענבים פתב שמא אזלי'.

וא"כ יהא חייב לברך שהרי יש להם ב' שמות או דלמא לענין ברכת זמן פתב טעמא אזלי' ומאחר ששמח מתחלה על הענבים אינו שמח יותר על היין חדש עכ"ל ולי המספר נראה שאין לברך מספק.

עוד פתב הרב הנזכר אע"ג דבעל סמ"ק פתב שאם לא ברוך זמן על פרי חדש בפעם הראשונה ששוב לא יברך אין נראה לו כמו מאן דנפק ביומי דניסן ורואה אילנות מלבלי' דאפילו אם לא ברוך בראשונה מברך בשניה ה"נ ל"ש עכ"ל: (שיט) הרואה

פרי חדש ונהגה מראייתו מברך שהחיינו ואם אינו נהגה עד אכילתו ממתין עד אכילתו וכן מפל דבר שמתחדש משנה לשנה כמו גדולי קרקע אבל דבר שאינו מתחדש אפי' יש ימים רבים שלא אכל אינו מברך כ"כ רב שרירא גאון וברכ' הגשם אינו נוהג עתה עכ"ל סמ"ק.

ובהג"ה סמ"ק וכן משמע קצת בערויבין דקאמר רב יהודא אגא אקרא חדתי בריכי שהחיינו פירוש אראייתן מיהו התם משמע דהנה רשות ולא חובה דומיא דאכילתן ע"כ: (שכ) פתב הרמב"ם על הי"ם הגדול מל' יום לל' יום מברך בא"י העושה ים הגדול ואיני יודע למה פוסק פתחיד שר"י הוא שאומר שקובע ברכה לעצמו ורבנן פליגי עליה: הלכות תפלת המנחה (שכא) הרב ר' יהודא פתב בשם ר"י שמתר לאכול סעודה קטנה סמוך למנחה קטנה וכ"פ ר"י א"ז.

ור"ת אוסר ונראה שאפי' לר"ת שאוסר דוקא כשקובע עצמו לסעוד אבל אם אוכל כפיצה כאדם שאוכל מעט בלי קבע מותר כמו אכילת פירות ורב אלפס פתב דאפי' סעודה קטנה סמוך למנחה גדולה אוסר וכ"כ הרב יונה ומחמיר תבא ע"ב: (שכב) זמן תפלת המנחה מו' שעות וחצי עד הלילה לדברי חכמים.

ור"י עד פלג המנחה שהוא י"א שעות פחות רביעית שהוא א' שעה ורביע קודם הלילה ולא אפסוק הלכתא פחד מנייהו ואסיקנא דעבד פמר עבד ודעבד פמר עבד והוא שיעשה לעולם פחד מנייהו שאם עושה כרבנן ומתפלל מנחה עד הלילה שוב אינו יכול להתפלל ערבית מפלג המנחה עד הלילה כיון דאחשוב אותו יום לענין תפלת המנחה שוב אינו יכול לעשותו לילה לענין ערבית וכן אם היה עושה כר' יהודה והתפלל ערבית מפלג המנחה ולמעלה צריך ליזהר שלא יתפלל מנחה באותה שעה עכ"ל הטורי' : (שכג) דעבד פמר עבד אהא סמכי' שלפעמים אנו מתפללין תפלת המנחה אחר פלג המנחה כרבנן ולפעמים אנו מתפללין תפלת ערבית מיד אחר פלג המנחה כר' יהודה דאמר מפלג המנחה ואילך לילה הוא ויש מהנדזין בדבר משום דנראה פתרי חומרי דסתרו אהדדי מרדכי פ"ד: (שכד) הלכה מתפלל מנחה ואחר פן של מוספין מכאן יש להזהר ביה"כ להתפלל תפלת מוספין קודם שש שעות ומחצה דהיינו קודם שיגיע שעת המנחה דאם לא פן היו צריכים להתפלל תפלת המנחה קודם.

וכ"כ ר' ישעיה ור' יהודה מפרי"ז מ"מ העול' נוהג שלא להקפיד. והר"ר אליאב יי'שב המנהג והאריף עיין בהגה' סמ"ק.

ומיהו אם איחר אחר ו' שעות ומחצ' בזה אומר הירושלמי אם יש שהות להתפלל שתייהן תפלת המוספין קודמתותלמודא דידן בשמעתיא לא משמע פן מרדכי פ"ד דברכות: (שכה) שכח ולא התפלל מנחה מתפלל ערבית שתיים דוקא שכח אבל הזיד ולא התפלל אין לו תשלומין וגאון פתב אפי' הזיד אם רוצה להשלימה בתפלת ערבית הרשות בידו אלא שאין לו שכר תפל': (שכו) לדברי אשכנז וצרפת אין לו לאדם להתפלל תפלת נדב' שלא תקנו להתפלל אלא ג' תפלות ביום אבל רב אלפס פתב שיכול להתפלל נדבה אבל נראה לי שיש לאדם להזהר שלא להתפלל תפלת נדבה אם לא יכול לחדש בה דבר וגם צריך שיהא מפיר בעצמו שיכונן מראש ועד סוף: הלכות תפלת ערבית (שכז) ומאימתי זמן ק"ש כדתנו משעה שהכהנים נכנסים לאכול תרומתן והיינו צאת הכוכבים כף פסק

רב אלפס וכ"כ רב פלטוי כל הקורא ק"ש קודם שיראה ג' פוכבים אם נתפנון לקף לא יצא ידי חובתו ויחזור ויקרא ויתפלל ואם לא נתפנון וילקף וטעה והתפלל אל יחזור ויתפלל.

וכ"כ רב עמרם ואפי' קראה בין השמשות שהוא ספק יום ולילה איתא בירושלמי שחזור וקורא אותה וכן פירש"י שזמנה מצאת הפוכבים ורש"י פי' שמה שאנו קורין אותה בב"ה אין אנו יוצאין אלא במה שאנו קורין אותה לפני מטתינו ואותה של ב"ה אינה אלא פדי לעמוד בתפלה מתוך דברי תורה וכ"כ רב עמרם שעקר הקריאה שיוצא בה היא שקורא לפני מטתו ומחמת פן כתב שצריך לברך עליה ור"ת אומר שאותה של ב"ה עיקר שקורין אותה בברכותיה ומה שאנו קורין אותה קודם צאת הפוכבים משום דקינמא לן כר"י דאמר זמן תפלת המנחה עד פלג המנחה שהוא שעה ורביעית קודם הלילה ומשם ואילך חשוב לילה לענין תפלת המנחה והוא הדין נמי לענין ק"ש שמשם ואילך הוי זמנה.

וכ"כ ראב"ה והרא"ש הקשה על ר"ת. ור"י פי' פדי לישוב המנהג שאנו סוברים כשאר התנאים של הברייתות שמקדימים זמן ק"ש לצאת הפוכבים וכו'.

וגם מתוך הדוסק נהגו פן שלא יתקבצו אה"כ לתפלת ערבית ולא יתפללו בצבור ומ"מ גם לפירוש ר"ת אין למהר כל פה לקרותה מבעוד יום קודם צאת הפוכבים פי דבר מועט הוא בין תנאי דמתני' ובין תנאי דברייתא לה"ט.

וראב"ה פתב נראה לי עיקר דברי ר"ת והמחמיר לקרות ק"ש ולהתפלל בלילה מחזי כיוהרא שפל העושה דבר שאינו צריך לעשות נקר' הדיוט אלא א"כ הורגל בפרישות בשאר דברים מרדכי.

והראב"ד הנה נהג לענות אמן עם הצבור כשהתפלל קודם צאת הפוכבים ועונה אמן על ברפת מעריב ערבים ואהבת עולם וקורא שמע עם הצבור פקורא בתורה ועל אמת ואמונה הנה עונה אמן ומתפלל עם הצבור וכשמגיע זמן צאת הפוכבים הנה קורא שמע בברכותיה ואינו משגיח על סמיכת גאולה לתפלה.

משבה"ל.

ובעל המאור ז"ל פתב אנו אין לנו ראיה להקדים זמן ק"ש קודם זמנה ע"כ. ונקוט האי פללא בידי דאפי' מאן דשרי לקרות ק"ש של ערבית קודם צאת הפוכבים לא שרי אלא בדיעבד אבל לכתחלה לא אלא עד צאת הפוכבים וכן הלכתא.

משבה"ל.

אמר המחבר קנא קנאתי לה' על בטול תפלת ערבית בזמנה ולא די שאינן יוצאין ידי חובתן פי בזמן הזה קבלנוה עלינו לחובה כמו שפתבו המחברים אלא שמתברכים ברכות של ק"ש לפניו ולאחריה וכמעט שהו לבטלה והנני סוגר חרב וחסנית לבני אשפנו ואיטלייא המתפללין תפלת ערבית בזמן הקיץ לאחרכ"ב שעות דהיינו יותר מב' שעות לפני צאת הפוכבים ולא נמצאו ידיהם ורגליהם בבית המדרש ואין למנהג הזה לא שרש ולא ענה רק הרגל רע מצנת אנשים מלומדת מצד עצלות וטרחה להתפלל שתי פעמים

בשני זמנים מנחה ומעריב ובעבור פי ראיתי קצת גנוסחאות מועתקות בשם הגדול המורים הרשב"א אשר בו תולדי עצמם כמו שאז"ל הרוצה ליחנק יתלה באילן גדול.

הנני מביא לשון הגנוסחא שהוא. ואוכיח בראיות ברורות מזהירות פשמש נירח שאין ממש בדבריהם ואפי' ביצקב ואחלקם בישראל וכטיט חוצות אריקם.

ונ"ל הגנוסח' משום טור' צבור התירו להתפלל תפלת ערבית קודם הזמן וקורין ק"ש בברכותיה לעמוד מתוך דברי תורה לתפל' פאשר הוא מסקנ' הירושלמי. וכ"כ רש"י והראב"ד והרי"ף והרב' מן הגאונים עכ"ל הרשב"א בחדושי ברכות.

והנה טעו בזה הלשון וחושבים שמ"ש הרב התירו להתפלל תפל' ערבית קודם הזמן שר"ל קודם פלג המנחה פי מפלג המנחה ולמטה היא לילה לדברי ר' יהודה. ואני אומר פי לא יפה פונו פי קודם הזמן ר"ל קודם צאת הכוכבים שהוא התחלת זמן של ק"ש של ערבית לכ"ע ותדע דהא לא מצינו בשום מקום שאפי' ר' יהודה אומר להתפלל ערבית מפלג המנחה רק שאמר שזמן תפלת המנחה עד פלג המנחה וכ"כ הרא"ש בפירושו ונ"ל ונהי נמי דאין זמן תפלת המנחה אלא עד פלג המנחה לר' יהודה היינו שהיה פגוד התמיד וזמנו לא היה אלא עד פלג המנחה אבל ק"ש שתלוי בזמן שכיבה אין ראוי לקרותו אז שעדיין אינו זמן שכיבה עכ"ל.

ואפי' לפי ר"ת שכתב דהוא הדין לר' יהודה דנחשב לילה אחר פלג המנחה ולר' יהודה יכול להתפלל ערבית מפלג המנחה ולמעלה היינו דוקא מפלג המנחה ולמעלה מאחר ששעת מנחה עברה אבל לקרות ק"ש וערבית קודם שעה ורביעי' לפני צאת הכוכבים לכולי עלמא הוי יום לתפלת המנחה.

ואיך יעלה על לב אדם להתפלל תפלת ערבית ותדע עוד פי הרשב"א הביא הדבר' הנה בשם הגאונים. ובשם רש"י וכולם אינם מדברים אלא מפלג המנחה ולמעלה.

וכן לה"ט ונ"ל ור"י פי פדי לקיים המנהג שאנו סוברים פשאר התנאים של הברייתא וכו' והוא לשון התוספות א"פ ש"מ פי המנהג היה להתפלל מעט לפני צאת הכוכבים דומיא דתנאי ברייתא שאמרו זמנה מעט לפני צאת הכוכבים כמו שפירש"י לשם.

ולמען לא יהיה פתחון פה לבעל דין לחלוק אכתוב כל חלוקי הזמנים מק"ש של ערבית הנמצאים בגמרא בתחלת מסכת ברכות. מאימתי קורין שמע בערבי' משעה שהכהנים נכנסין לאכול בתרומתן ומסיק בגמרא שהוא משעת צאת הכוכבים.

וכן היא משעני נכנס לאכול פתו במלח ומסיק בגמ' דעני מאןחר מפהו. ונהיא ברייתא משעה שקדש היום בערבי שבתות ואליבא דר"א.

ופירש"י היינו בין השמשות והוא פדי מהלך חצי מיל קודם צאת הכוכבים. ואליבא דר"מ דאמר משעה שהכהנים טובלין לאכול בתרומתן ופירש"י דהיינו מעט קודם בין השמשות ואליבא דר' אחאי שאומר משעה שרוב בני אדם נכנסין להסב ופיר"י והוא המאןחר לכולו.

א"כ כל הגי תנאי מאןחרים מפלג המנחה והיינו תנאי דברייתא שאומרים התוס' בתחלה מסכת ברכות. ונ"ל אנו שמתפללין ערבית מבעוד יום סבירא לן כהני תנאי דגמ' שאמרו

משעה שקדש היום א"כ ש"מ שמייירי כולם מפלג המנחה ולמעלה הרבה וגם מה שכתב הרשב"א שהוא מסקנ' הירושלמי היינו כמו שכתבו התוס' בתחלת פ"ק דברכות.

ונו"ל ודקאמר בירושלמי והא דקורין אותה בבה"כ וכו'. אר"ת שהיו רגילין לקרוא ק"ש קודם התפלה כמו שאנו רגילין לומר אשרי תחלה ואותו ק"ש אינו אלא כדי לעמוד מתוך דברי תורה עכ"ל.

הרי שהירושלמי אינו מדבר מק"ש של חובה שהיו מתפללין עם ברכותיה. והנה ראיתי בתשובת מהר"ר איסרליין ו"ל הנקראים תרומת הדשן שכתב שלא מצא טעם וסברא למנהגנו בזמן הקנין וכן מהר"ר יוסף קולין זצ"ל לא היה מתפלל כלל עם הצבור ערבית רק בלילה וכן הרבה בעלי נפש וכן אני הקטן נוהג בזמן הקנין אבל בזמן החורף שמתפללין ערבית אחר כ"ג שעות שהוא אחר פלג המנחה סומכים על יהודה ודוקא לפי דברי ר"ת מ"מ אינה יוצאין חובת ק"ש בזמנה לרוב הדעות סוף דבר בזה סליקנא בזה נחיתנא.

ושבח אני את הספרדים והציציליאני וכן בערי המערב המתפללין ערבית סמוך ללילה ויהי חלקי עמהם במצוה זו. ועליהם אני קורא ערב ובקר וצהרים אשיחה ואהמה וישמע מהיכלו קולי.

ואם באתי לתת טעם למנהג הרע הזה כי בזמן הקנין תחלק היום ל"ב שעות גדולות כמו בימי החורף ל"ב שעות קטנות כמו שמצאתי בתוס' ספרדיות שכל שיעורי שעות שאמרו חכמים מתחלקין לפי השתנות הימים וכן שמעתי שמביאין ראיה מיומו של יהושע כשעמד לו החמה כיום תמים ואיכא במדרש כי היום הוא יום תקופת תמוז היה וקא חשוב ליה תלמודא פ' אין מעמידין ל"ב שעות והיינו י"ב שעות ארנפות אע"פ שר"י הוא מסופק לענין התקופה פ' ביצד מעברין מ"מ תוספת זה אינו רק דבר מועט והוא קרוב לחלק חמישי מן השעה לכל שעה לפי דעת החוזים פאשר שאלתים וא"כ שעה ורביעית קודם הלילה שהוא צאת הפוכבים אפשר שיגיע לפי שיעור תוספת עד קרוב לשעה וחצי ודוקא בתקופת תמוז אבל לא בשאר הימים והלילות פשהם כמעט שנים אבל מ"מ לשתי שעות שלמות קודם הלילה לא יוכל להגיע.

וא"כ אפ"ל לדעת זו המתפללין ערבית קודם שעה וחצי לפני צאת הפוכבים תם לריק פוחם. וה' יראנו נפלאות מתורתו אמן: (שכח) מי שנאנס ולא קרא ק"ש עד שעלה עמוד השחר יכול לקרות קודם הגנין החמה אבל לא יאמר השפיבנו.

והר"ר יונה פתב ודאי צ"ל שמים לפנייה ושמים לאחרייה אבל לא יאמר הברכה כמו שהוא מתחיל ומקננו בעצה טובה מלפנייה והרא"ש כתב שלא יאמרה כלל. עכ"ל הטורים והשר מקוצי פתב דקאי אקודם הגנין החמה דסליק מיניה אבל קודם עמוד השחר יכול לומר השפיבנו וכן פסק ראב"ה מרדכי פ"ק דברכות: (שכט) ברכה ראשונה מק"ש בערב גוססא ספרדית ומבדיל בין יום ובין לילה בא"י המעריב ערבים ונוסחא אשפנזית בין יום ובין לילה ה' צבאות שמו אל חי וקיים תמיד ומלוך עלינו לעולם ועד.

והר"ר ר' יחיאל אחי בעל הטורים פתב כי גוססא ספרדית טובה. אבל גוססא אשפנזית אינה מעין החתימה סמוך לחתימה.

והרא"ש ישב קצת שהיא מעין החתימה: (של) הפסוקי שתקנו לומר אחר השפיכנו שהם י"ח אצורות שמתחיל ברוף ה' לעולם אמן ואמן. י"א שאין לומר משום הפסק גאולה לתפל': (שלא) כתב רב עמרם ש"צ יכול להפסיק אחר שחתם המלך בכבודו תמיד ומלך עלינו וכו' לומר ברכו בשביל ב"א שבאו בין הפרקים פיון דבלאו הכי מפסיקין בפסוקין וביראו עינינו ואני כתבתי למעלה שאין להפסיק אלא כמה שתקנו החכמים: (שלב) עוד כתב רב עמרם בשם רב שר שלום שמות' ליפול על אפים ולבקש רחמים אחרי תפלת ערבית אפי' בצבור וכן המנהג בבית רבינו שבבבל.

וכל בני אשכנז וצרפ' נוהגי' שלא ליפול על פניהם בערבית. ואת' תלמידי כפר קבלת שמץ מנהו שלא ליפול על אפי' בליזה כמו שפירשו המקובלים הטעם האמתי ולחכימ' ברמיזא (שגל) מצנה לקרות ק"ש על מטתו ודי בפירוש ראשונה.

ור"ח כתב שצריך לקרות ג"כ פרשת ויהי אם שמוע דכתיב בה בשכבה ובקומה: (שלה) נשאל גדול הדור מוהר"ר יעקב מולן. איך המנהג בקדיש יתום אם יושבי העיר יכולין לעכב על הנכרים שבאו חוץ לעיר לומר קדיש יתום.

אם לא וגם הטעם למה נקרא קדיש יתום ולמה הקטנים אומרים זה הקדיש הואיל והוא דבר שבקדושה והשיב הרב כי יש מנהגים שונים בקהלות אשכנז יש נוהגים שלא לומר החיצון.

ויש קהלות נוהגים שיאמר הגר כמו התושב ובמקום דנהוג נהוג אבל במקום דליכא מנהג מצד דינא יכולים התושבים לעכב על החיצונים. מאחר שהם פורעים ההוצאות מהכנס' וכל שאר עולים ומסים כמו מקום בית הפנסת שיש להם בדין.

ונקרא זה הקדיש קדיש יתום בשביל שהקטנים שאינם יכולים להתפלל בצבור יכולים לומר קדיש זה כי נתקן בשביל המתים ולכן הקטנים יכולין לאומרו כי איננו חובה כשאר הקדישות של תפלה.

ול"נ כי אע"פ שזה הקדיש נתקן בשביל המתים כמו מעשה דר' עקיבא מ"מ האבל כשהוא איש טוב לו יותר להתפלל כל התפלה מזה הקדיש כי גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה.

ואע"פ שאין אבל בב"ה אין לבטלו מאחר שהוא נתקן אחרי פסוקים ואפי' מי שיש לו אב ואם יכול לאומרו מאחר שנתקן עכ"ל וקצרותי: (שלה) נשאל גדול מהר"ר ישראל בר פתחיה המכונה ר' אוסרליין על מי שמת לו אביו או אמו באדר ובסוף סיום השנה שמת היתה השנה מעוברת אם יאמר קדיש באדר השני או באדר הראשון והשיב שיש לומר קדיש באדר הראשון כי לדבר זה אין רק שנים עשר חדש כמו שאמרו רז"ל פושעי ישראל נדונין בגיהנם שנים עשר חדש ואינו אומר שנה וכ"כ מהר"ם ז"ל עכ"ל: (שלו) א"ר יוחנן בן זהבא ארבע דברים שאלו מלאכי השרת.

חגרין מפני מה הניין מפני שהופכין שלחניהם. פירש שנוהגים כמעשה בהמה פנים כנגד אחר.

אָבֵל מ"מ מִשְׁמֵשׁ כְּדַרְכָּהּ. וְדוֹקָא דְרַךְ אַקְרָאֵי בְּעֵלְמָא: (שְׁלוֹז) וּכְשֶׁהוּא מְסַפֵּר מְגִלָּה טֹפַח
וּמְכֹסָה טֹפַח וְדוּמָה.

כְּמִי.

שְׁכַפְּאוֹ שֶׁד כָּתַב הָרֵאָבֶ"ד יֵשׁ מְפָרְשִׁים מְגִלָּה טֹפַח פִּי' שֶׁלֹּא הָיָה מְמַרְק הָאֲבָר בְּשַׁעַת
תְּשֻׁמֵּי שְׂדֵי לְמַעַט הַהֲנָאָה. וְהָרֵאָבֶ"ד פִּי' מְגִלָּה טֹפַח עֲכָשְׁוֹ מְגִלָּה אוֹתָהּ וְעֲכָשְׁוֹ מְכֹסָה
אוֹתָהּ כְּלוּמַר שֶׁלֹּא הָיָה מְאַרְיָה בְּתִשְׁמֵי שְׂדֵי.

י"מ מְגִלָּה טֹפַח בְּסִינֵר שֶׁהָיְתָה חֲגוּרְתוֹ סִינֵר שֶׁאֵף בְּשַׁעַת תְּשֻׁמֵּי שְׂדֵי מְצָרִיכָה לְחַגְרוֹ
סִינֵר וּמְכֹסָה טֹפַח מִיָּד כְּדֵי לְמַעַט בַּהֲנָאָה: הַלְכוֹת שַׁבָּת וְעִירוּבֵינן (שְׁלַח) כָּתַב הָרֵמְב"ם
מְסוּפָקִים בְּתַנּוּר אִם דְּרַךְ לְהַחְפִּירוֹ כְּמוֹ שֶׁזָּדָה וּמִתָּר אוֹ אִם דוּמָה לְמַרְחֵץ וְאָסוּר וְהוּא
הַכְרִיעַ לְאַסוֹר וְאִפְּי' הַשְּׁפִירוֹ לְשָׁנָה אָסוּר.

לְשׁוֹן הַטּוֹרִים לְבַעַל הַתְּרוּמָה הַתִּיר בְּתַנּוּר וּבְרַחֲמֵי כְּתָבוֹ הַתּוֹסֵף לְהַתִּיר שְׁעוּמָדִים
לְאַרְיִסוֹת. וְרַב הָאֵי גָאוֹן כָּתַב שֶׁאִם הַשְּׁפִירוֹ תַנּוּר לְשָׁנִים הַרְבֵּה וְנִתְפָּרֵס הַדְּבָר מִתָּר
וְכַן נוֹהֲגִין הַיִּתְרָה בְּבִבְלָה.

וְהָרֵאָבֶ"ד כָּתַב בְּתַבְרַר הַדְּבָר בְּכָל גְּלוּתֵינוּ שֶׁכָּל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מְרַחֵץ אוֹ תַנּוּר אֵינּוּ שׁוֹכֵר
פוֹעֲלֵי לְעִשׂוֹת מְלָאכָה בָּהֶם וְלוֹקֵט הוּא הַרְיִנֵחַ שֶׁל הַרְחִיצָה וְשֶׁל הָאֲפִיָּה אֲלֵא מְשַׁפְּרוֹ
לְאַחַר לְשָׁנָה א' לְחֻדְשֵׁי בְּשֶׁכֶר יָדוּעַ וְשִׁטְוֹל הַחֹזֵר כֹּל הַרְיִנֵחַ שֶׁיִּגִיעַ מִמֶּנּוּ וּמִתָּר
בְּקַבְּלוֹת שֶׁאֵין מְלָאכָת הַעוֹבֵד פּוֹכְבִים נִקְרָאת עַל שֵׁם הַיִּשְׁרָ' אָבֵל אִם הָיָה מְשַׁפְּרוֹ
לְיָמִים אָסוּר לְקַבֵּל שֶׁכֶר שַׁבָּת וי"ט לְשׁוֹן הַטּוֹרִים: (שְׁלַט) וְעוֹבֵד פּוֹכְבִים שֶׁתִּפְּרַר בְּגִדָיו
שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּשַׁבָּת אָסוּר לְלוֹבֵשׁוֹ בְּשַׁבָּת וְלֹא הַתִּירוֹ אֲלֵא שֶׁתַּעֲשֶׂה מְלָאכָתוֹ בְּשַׁבָּת אָבֵל
לֹא שֶׁיִּהְיֶה מִמֶּנּוּ בְּשַׁבָּת וְכֵן כָּתַב הַר"ר אֲבִיגְדוֹר וּמוֹרֵי עֲלָה כָּתַב דְּלֹא סְבִירָא לֵיהּ הָאֵי
פְּסָקָא שֶׁיִּהְיֶה אָסוּר לְלוֹבֵשׁוֹ.

וְכֵן מְצָאֵנִי בְּשֵׁם הַר"ר מְאִיר. מְשַׁבְּוֹלֵי הַלְקֵט: (שִׁמ) נִשְׁאֵל לְרַש"י מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנוֹרִים
וְהַשְּׁפִירָה לְעוֹבְדֵי פּוֹכְבִים לְחַרוֹשׁ לִזְמַן מָה אִם יְכוֹלִין לְחַרוֹשׁ בְּשַׁבָּת וַיֵּשׁ שֶׁהֵיוּ אוֹסְרִין
אִפְּי' קִבֵּל הַעוֹבֵד פּוֹכְבִים אַחֲרֵי מִיתָהּ וּגְנָבָהּ וְגַם יִקְרָא וְזוּלָא.

וַיֵּשׁ מִתִּירֵין בְּאִנְפֵן זֶה יִשְׂרָאֵל שֶׁשֶׁכֶר עוֹבְדֵי פּוֹכְבִים לְבָנוֹת לוֹ בֵּית בְּקַבְּלוֹת הָיָה מִתִּיר
ר"ת שֶׁיִּבְנוּ בִשְׁב' ור"י אוֹסֵר וְאִפְּי' סָתֵם הַגּוֹי הָאֲבִנִים בְּבֵיתוֹ אָסוּר לְיִשְׂרָאֵל לְשַׁקְטֵן
בְּבִנְיָן רַבִּי הָיָה מִתִּיר בְּתַנּוּר שֶׁקִּבְּלוֹ בְּשׁוֹמְפוֹת שֶׁיִּקְבֵּל יוֹם א' כְּנֶגֶד יוֹם הַשַּׁבָּת שֶׁבְּטַל
הַעוֹבֵד פּוֹכְבִים אִפְּי' לֹא הִתְנוּ בְּתַחֲלֵל ור"ת אוֹסֵר.

וּכְשֶׁבָּנָה ר"ת בֵּיתוֹ לֹא רָצָה שֶׁיִּבְנוּ לוֹ בְּשַׁבָּת וְכֵן נִרְאָה דַּעַת הָרֵמְב"ם שֶׁכָּתַב הַמְשַׁתְּמֵף
עִם הַעוֹבְדֵי פּוֹכְבֵי בְּמְלָאכָה אוֹ בְּסִחוּר' אִם הִתְנוּ וכו'. וְכָתַב הָרֵאָבֶ"ד וּמִיָּהּ תַנּוּר שֶׁל
עוֹבְדֵי פּוֹכְבִים שֶׁלְקַח הַיִּשְׂרָאֵל מִשְׁפּוֹן מִן הַעוֹבְדֵי פּוֹכְבִים נִרְאָה שֶׁאֵין צְרִיךְ לְיִשְׂרָאֵל
לְהַתְנוֹת כְּלוּם כִּינּוֹן שֶׁהוּא בְּרִשׁוֹת הַעוֹבְדֵי פּוֹכְבִים וְשֶׁכֶר הַעוֹבְדֵי פּוֹכְבִים הוּא רַק לְיִשְׂרָאֵל
בְּרִבִית שֶׁלוֹ וְאֵין לְיִשְׂרָאֵל חֵלֶק בְּגוֹף הַתַּנּוּר וְאִם לֹא הִתְנוּ בְּתַחֲלָה וְגַם לֹא בָּאוּ יַחַד לִזְמַר
שֶׁיִּקַּח הַיִּשְׂרָאֵל יוֹם אֶחָד כְּנֶגֶד הַשַּׁבָּת אֲלֵא חֵלְקוֹ סָתֵם.

מבעיני ולא אפשיט' וכתב הרא"ש דספיק' דרפנו לקולא אבל מדברי הרמב"ם נראה לחומרא ל' הטורים: (שמא) רבינו גרשון אסר הפת שנתנו אנשי הפיחה ליהודי' בשכרו ואסר אפי' בדיעבד כל שכר שבת.

וכן פסק מהר"ם על היהודים הקונים המכס ומשפירים להם העובדי פוכבים לקבל המכר בשבת ונראה דבקבולת מותר והאיד' דמי קבולת גבי מכס פגון שהשפירו פ' לשמחה כ"ה דינרים אתו לה פ' וכו' אבל לישוב אצל העובדי פוכבים המקבל המכס אסור.

קצתתי לשון המרדכי" פ"ק דשבת: (שמב) בספר התרומה התיר להשפיר בהמתו בהבלעה וע"י הפקר שצריך להפקיע האסור שביתת בהמתו. וכתב הר"ר פ"רץ ויפ"רש בשעת הפקר שאין מפקיר' אלא ביום השבת ונראה דאפילו בסתם נמי דעתו לזה שהרי אינו מפקירה אלא כדי להפקיע אסור שביתת בהמתו עכ"ל וכו' בספר המצות בשם הר"ר שמשון משנץ ומיהו אם אמר בהמתי קנויה לה מותר: (שמג) בנתינת חטי' לרחי' בערב שבת סמוך לחשיכ' ר"ת פסק פ"ר יוסף דשרי.

ולא נהירא לר"י אלא כמו שכתב רב חננאל שפסק פ"רבה וכן מסקנ' הרא"ש לאסור וכן נוהגין בכל מקום ע"כ מתשובת מורי מהר"ר יהודה לנדא זצ"ל: (שמד) אם אין אדם ידוע בעיר לקבל הפת' אין משלחים אותו בערב אלא אם פן קצץ וברביעי ובחמישי מותר והרמב"ם כתב שאם לא קצץ לעולם אסור: (שמה) יש מפרשים דאין מפליגי' בספינה פחות מג' ימים קודם שבת משום אסור תחומין ולכן מתירין ההולך בספינה גדולה שמהלכת למעלה מעשרה לשון הטורים וכן כתב ר"ח ומשום הכי נהגו להפריש בים ור' ישעיה פתב דהאי מתניתין דאין מפליגין אליבא דבי' שמאי היא אבל ב"ה שרו והלכתא פנותיהו אפי' לא נכנס אלא עם השמש מותר.

ועוד מצאתי פ"ן דשבת באויר מחיצות מבעוד יום יכול לחזור לביתו ולהפנס בה בשבת ולהפליג חוץ לתחום ולטלטל בכנולה ונהי לה כד' אמות. ואעפ"י שמוותר להפנס בספינה מבעוד יום כדי להפליג למחר אסור לצאת ממנה אם הלכה חוץ לתחום וכן פ"ר ר"ת ורש"י ובדברי רשפ"ם וה"ר נתן הפכירי בשם רבו רבי שלמה מצאתי שמוותר להפנס בשבת בספינ' ולצאת חוץ לתחום ולטלטל בתוך פ"ן ששב' באויר מחיצו' מבעוד יום ועוד גדולה מזו פתבו דאפי' לא נכנסו מבעוד יום שמוותר להפליג בשבת עצמו אף בזה לא נהירא לרבינו יצחק הנקן מייניפר"א.

ורבינו יואל הקש' מפ"ק דשבת האמנם מצאתי דאין ראיה לסתור דברי רבתי. והר"ר אביגדור כתב הנכנס בספינ' מערב שבת אל יצא משחשיכה שאם יצא הימנה מחשיכה וירצה ליסע לא יכול עוד לחזור לתוכה דהנה ליה פ"נצא לדעת חוץ לתחום וכן כתב גאון אחר משבולי הלקט.

ורב אלפס כתב דטע' דאין מפליגין משום עונג שבת שפ"ל ג' ימים הראשונים גופו משתפר ואין רוחו חוזרת עליו עד אחר ג' ימים ולכן מתירין בנהרות הנובעים שאינו מצטער ובה"ג פתב אם קנה שביתה בספינה מע"ש מותר להפנס בה אפי' בשבת ור"י אסר הפל אפי' בתוך התחום מפני שהוא שט על פני המים שהוא אסור לשון הטורים מצאתי בשם הר"ר ישעיה שהיה נכנס ועובר בשבת בעיר וני"זיאה באותן הספינות

שְׁעוֹבְרִין מִשְׁכּוֹנָה לְשִׁכּוֹנָה וְהָיָה אוֹמֵר שֶׁהַעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים הַמְנַהֲיָגִי אֶת הַסְּפִינָי לְעֶצְמוֹן הֵם מְכּוֹנְיָן וְרַבֵּינוּ מְאִיר הַקָּשָׁה לוֹ מְרַבֵּן גַּמְלִיאֵל שֶׁיֵּרֵד לְגַמֵּל וְכו' וּבְדַבְרֵי הַגְּאוֹנוֹיִם ז"ל שֶׁאִם הַמְּחֻזֵּז יֵבֵשׁ שֶׁאֵין הַסְּפִינָה יְכוֹלָה לְהִתְקַרֵּב בִּיבֻשָּׁה פְּדֵי שֶׁיַּעֲשׂוּ כָּבֵשׁ מִן־לֵרֵד בְּמַעְבַּר הִיא בִּיצִית קִטְנָה שֶׁמַּעְבַּרְתָּ כְּמוֹ בְּגֶשֶׁר.

וְהַר"ר אַבִּיגְדוֹר פֶּתַב שֶׁאֵין לְכַנֵּס בְּדוֹגֵית קִטְנָה אִם הִיא שְׁטָה עַל פְּנֵי הַמַּיִם וְנִזְהָ מִמְּקוֹמָהּ אִךְ אִם הִיא עוֹמֶדֶת בְּאַרְעָא סְמִיכְתָּא הוּא. מִשְׁבּוּלֵי הַלְקֻט: (שמו) וְלַעֲנִין דְּבַר מְצָנָה פִּירְשׁ ר"ת דְּבָכָל מְקוֹם שֶׁאָדָם הוֹלֵךְ חוּץ מִלְטִיָּיל חֲשׂוֹב דְּבַר מְצָנָה: (שמז) הַרְמַב"ם פֶּתַב מְצָנָה שֶׁיִּמְנַע אָדָם מִן הַמְּנַחָה וְלִמְעַלָּה לְקַבּוּעַ סְעוּדָתוֹ בְּעָרֵב שַׁבָּת.

וְנִרְאֶה דְּקוֹדֵם מְנַחָה אֵין לְקַבּוּעַ דַּע"ש סֵתָם קְאָמֵר לְשׁוֹן הַטּוֹרִים. הַאֲלַפְסֵי פֶסֶק פְּלִישְׁנָא בְּתַרְא דְּמַחְמִיר וְאָסֵר אִפִּי בְּסַעוּדָה קִטְנָה סְמוּךְ לְמְנַחָה גְּדוּלָּה אַבְל ר"ת פֶּסֶק פְּלִישְׁנָא קָמָא דְּסִתְמָא דְּתַלְמוּדָא קְאָמֵר לָהּ וְאִם כֵּן דְּנִקְא סַעוּדָה גְּדוּלָּה כְּגוֹן חֲנוּפָה וּבְרִית מִיָּלָה סְמוּךְ לְמְנַחָה גְּדוּלָּה אֲסוּרָה לְהִתְחִיל מו' שְׁעוֹת וְאֵילָךְ דְּהֵינּוּ חֲצֵי שְׁעָה לְפָנֵי מְנַח' גְּדוּלָּה וְאִם הִתְחִיל אִפִּי לְאַחַר מְנַחָה זֶה אֵין מִפְּסִיקִין עַד הָעָרֵב שֶׁיּוּכַל לְהִתְפַּלֵּל הַמְּנַחָה בַּיּוֹם אַבְל סַעוּדָה קִטְנָה אֵינָה אֲסוּרָה לְהִתְחִיל עַד שֶׁתִּגִּיעַ הַמְּנַחָה קִטְנָה סוּף תִּשְׁעַ שְׁעוֹת וּמְחַצָּה: מְרַדְּכֵי פ"ק דְּשַׁבָּת: (שמח) הַמְּתַעֲנֶה בְּעָרֵב שַׁבָּת הַלְכְּתָא מְתַעֲנֶה וּמְשָׁלִים פִּי אִם יִרְצֶה וְלֹא הוּי כְּמַתְעֲנֶה בְּשַׁבָּת וְכִינּוֹן שֶׁיְכוּל לְהַשְׁלִים אִם יִרְצֶה וְהוּא קָבֵל עָלָיו בְּסֵתָם וְכָל תַּעֲנִית שֶׁלֹּא שֶׁקָּעָה עָלָיו חֲמָה אֵינּוּ תַּעֲנִית צָרִיךְ לְהַשְׁלִים עַד צֵאת הַכּוֹכְבִים אִם לֹא שֶׁפִּירְשׁ בְּשַׁעַת קְבֻלַּת הַתַּעֲנִית שֶׁיִּשְׁלִים עִם הַצְּבוּר וּמְהֵר"ם פֶּתַב שֶׁיְכוּל לְאַכּוֹל מִיָּד אַחַר הַתְּפִלָּה קוֹדֵם שֶׁקִּיעַת הַחֲמָה שֶׁהוּא מְפָרֵשׁ מְתַעֲנֶה וּמְשָׁלִים עַד אַחַר תְּפִלָּה אַבְל תַּעֲנִית חִלּוּם לְכוּלֵי עֲלָמָא מְתַעֲנִין עַד לַיְל' מִמֶּשׁ שֶׁאִפִּי בְּשַׁבָּת עֲצָמָה יְכוּל לְהִתְעַנּוֹת: (שמט) פֶּתַב הַרְא"ש מִי שֶׁפּוֹתֵב לְעֶצְמוֹ סְפָרִים דְּרַךְ לְמוֹדוֹ מִן־לְכַתּוּב עָרֵב שַׁבָּת כָּל הַיּוֹם: (שנ) רַבֵּינוּ תָּם ז"ל פִּי הַטַּעַם לְמָה אֲסוּר לְעַשׂוֹת מְלָאכָה בְּעָרֵב שַׁבָּת מִן הַמְּנַחָה וְלִמְעַלָּה מִשׁוּם כְּבוֹד שַׁבָּת וִי"ט שְׁמוֹסִיפִי מַחֲוֹל עַל הַקּוֹדֵשׁ דְּנוֹקָא מְלָאכָת הַדְּיוּט אַבְל מְלָאכָת הַקּוֹדֵשׁ כְּגוֹן כְּתִיב' מִן־לְכַתּוּב וְכו' פֶּתַב רַב יִשְׁעִיָּה מִשְׁבּוּלֵי הַלְקֻט: (שנא) פֶּסֶק הַר' יוֹסֵף שֶׁאֲסוּר לִזְמַר לְעוֹבֵד כּוֹכְבִים בְּעָרֵב שַׁבָּת תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה זֶה בְּשַׁבָּת מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמִסְיָעוֹ וְכו' הוּא בְּסִפְר הַתְּרוּמָה וּבְסִפְר מְצָנָה גְּדוּל פֶּסֶק דְּמוֹת' לִזְמַר לְעוֹבֵד כּוֹכְבִים בַּע"ש וְלִיתָן מַעוֹת שֶׁיִּקְנֶה מֵה שֶׁיִּרְצֶה וּבְלֵבֵד שֶׁלֹּא יֵאמֵר לוֹ קְנֶה בְּשַׁבָּת מְרַדְּכֵי פ"ק דְּשַׁבָּת: (שנב) כָּל דְּבַר שֶׁאֲסוּר לְהַשְׁהוֹתוֹ וְאִם עָבַר וְשָׁהָה אוֹ שִׁשְׁכ' וְשָׁהָה אוֹתוֹ בְּמְקוֹם שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ לְהַשְׁהוֹתוֹ אֲסוּר לְכָל אִף לְמִי שֶׁלֹּא שָׁהָה אוֹתוֹ וְהַרְמַב"ם חֵלֵק בְּשַׁבָּת בֵּין בִּשְׁל כָּל צָרְפוֹ וּבֵין אִם מְצַטְמֵק וְיָפָה לוֹ.

וּבְשֶׁלֹּא בִשְׁל כָּל צָרְפוֹ אֲסוּר עַד מוֹצָאֵי שַׁבָּת וְכִשְׁמַצְטֵמֵק וְיָפָה לוֹ הַתִּיר וְאֵינִי יוֹדֵעַ לְמָה חֵלֵק בֵּינֵיהֶם: (שנג) פִּירְשׁ רַשְׁב"ם כָּל מֵה שֶׁאֲמָרוּ הַטְּמָנָה דְּנוֹקָא שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְמֵאכֵל כֵּן דְּרוֹסָאֵי וּר"ת פִּי שֶׁיּוֹתֵר יֵשׁ לְהַחְמִיר בְּהַטְּמָנָה מִבְּשָׁהִיָּה לְפִי שֶׁמְטָמִין לְצוּרָךְ מְחַר וְצָרִיךְ חֲמוּם טָפִי שֶׁלֹּא יִתְקַרְרֶה לְכַךְ חֵיִיִּשִׁינוֹן טָפִי וְאִפִּי נִתְבַּשֵּׁל כְּמֵאכֵל כֵּן דְּרוֹסָאֵי.

ל' הַטּוֹרִים וּבְדַבְרֵי קֶצֶת גְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל וְהַר"ר מִשְׁהָ מְפָלְלֵם אִפִּי הַשְׁהוּי בְּתַנּוּר וְאִפִּי גְרוּף וְקָטוּם אֲסוּר וְאִפִּי נִתְבַּשֵּׁל כָּל צָרְפוֹ אִם הוּא מְצַטְמֵק וְיָפָה לוֹ. וְהַתְּבַשֵּׁלִים שֶׁאָדָם

נותנו בתנור מערב שבת לאכול בשבת מצטמק ויפה לו הוא ומ"מ ליתנו בתוך התנור לכתחלה לעולם אסור לדברי הפל תשובות הרשב"א.

וכתב הרא"ש יש נוהגים לעשו' תפירה גדולה אצל מקום האש מרנצפת בלבני סביב ומסירין אותה וגורפין אותה ומטמינין בהם את הקדרה ומכסין אותה ומביאין ראיה. ויש לחלק.

ההטמנה שמטמינין רוב העולם שמניחי' הקדירה על גבי הפירה ומכסין אותה וסביבותיה בבודים איני יודע טעם להתירדאעפ"י שמותר להטמין בכסוי פיון שיש תחת הקדר' אש שמוסיף הכל אסור דאמ' רבי זירא קופא שטמן בה אסור להניחה על גבי גפת של זתי' אלמא אע"ג שטמן בהיתר פיון שנתנה על גבי דבר שמוסיף הכל אסרו כ"ש שהוא אסור כשהקדרה נתונה על גבי האש וגם על ההטמנה של הרא"ש יש לפקפק מהא דקדרה שטמן וכו' אלא שהוא הנה מחלק להיתר פיון שאינו דרוף הטמנה לשון הטורים: (שנד) השיב גדול הדור מהר"י מולין תנור סתום המרדכי מתיר לסותרו בפרק במה טומנין וספר אגודה אוסר משום סתירה וראיתי מורה ע"י פוכבי' או תינוק כדאפש'.

ובדליכא כל הני אפי' ע"י ישר' וכמדונ' לי שכן ראיתי בתוספו'. ולחזור ולסותמו אם יש בו גחלים לוחשו' שמא הוי פסיק רישיה אבל ע"י עובד פוכבי' מנהג פשוט להיתר וע"י ישראל אם אינו סותמו לגמרי דילמא הוי שרי עכ"ל: (שנה) רבינו אליעזר ממיץ אסר לומר לעובד פוכבים להוציא הקדירה בשבת כשנוגעת בגחלים וכל זה הגון הוא כי דבר שאינו עושה אינו אומר לעובד פוכבים ועושה שיבולי הלגט ואפש' שהישראל עצמו מותר להסיר הקדירה מעל הגחלים בשבת הואיל ואינו מנענע הגחלי' ואין מתפונין אליהם ואין מנדדן ממקומו.

מרדכי פ"ק דשבת: (שנו) כתב רבינו ישע' האבני' שהאשה מכסה בהם הפירה מותר לטלטלן בשבת פיון שטמנה בהן בערב שבת וי"ט שחל להיות בערב שבת הנה מקפיד רבינו יהודה ב"ר נתן להטמין דסבירא ליה דאסור דהוי כמו בגין ומפרש אחר כתב שאין להקפיד על כך.

משבולי הלגט (שנו) וכשמדליק גר בשבת מברך להדליק גר של שבת ויש אומרי' שאין לברך עליו ונותנים טעם לדבריהם שאם היתה דלוקה ועומד' אין צריך לכבות' כדי לחזור ולהדליקה וגם לא להדליק אחר' ואינו טעם.

ועוד אומ' ר"ת שאם הנה דלוק ועומד שצריך לכבותה ולחזור ולהדלי' וכ"כ רב עמרם המדליק גר של שבת יברך ר' משולם כתב שאין לברך על הדלקת גר בשבת כאשר הביאו התוס' ולא מסתבר' פנותי'.

יש חכמים שמצוין לברך על הדלק' גר בשבת ויש מצוין' שלא לברך משום דחובה היא כדאמרי' הדלקת גר בשבת חובה אף נהגו לברך על פי ר"ת בארץ הזאת ואין דומה למים אחרונים חובה דלא מברכין משום שהן בשביל ספנה.

ע"כ סמ"ק (שנח) כת' ראב"ה שאין להדליק פחות משתי נרו' אחת פנגד זכור ואחת פנגד שמור. וגם אין לו לאכול בחצר ביתו בלילי שבת אלא צריך לאכול במקום שהדליק על שם וידעת' כי שלום אהלי' משבולי הלגט ואני המחבר אומר כי דבר זה להצריך ב'

גרות אינו נזכר בשאר פוסקים ולכן אין העולם מדקדק בזה אבל אמת הוא כי נפש המגדליק מדרך אשכנז דקדקו בזה כי ראוי ומצו' מן המובח' לעשות כפי ליחוד פנסת ישראל בהקב"ה הרמוזי' בזכור ושומר בדבור אחד נאמרו וכיחוד אמת.

והמבין תשואות חן חן לו: (שנט) כתב בהלכות גדולו' דקבלו' שבת תלוי בהדלקת הנר כיון שהדליק הנר חל עליו שבת. והתוספות כתבו שאין הדבר תלוי בזה ואפי' אחרי שהדליק לא חל עליו שבת אלא תלוי בתפל' של ערבית וכן כתבו הגאונים שאין אסור במלאכה עד שיתפלל ערבי' וכן כתב הר"רשמ'שון והגני מוסיף על דברייהם שאם קבל עליו לשבות אסור לעשות מלאכה אף אם טעה שהיה סבור שהחשיך ולא החשיך מותר.

וכן מצאתי בשם הר"ר אביגדור שאם הדליק בכונה שלא לעשות מלאכה אבל אם קבל בטעו' מותר וכן פסק ר"ח. ורבינו ישעיה ורבינו נסים ובעל המאור כתבו אפילו צבור מותרים בעשיית מלאכה אם קבלו שבת המעוה.

ומצאתי בתשובת הגאונים פעם אחת היה מעונן וסבורים שהחשיך והדליקו את הנרות ולא הספיקו להתפלל מנחה עד שנשבה רוב ונתפזרו העננים ונרחה השם ולא התפללו ערבית והיה שהות ביום והתחילו לכבות ושאלו לחכמי ישראל נאמרו שאותם שהדליקו את הנרות אסורים להדליק ולעשות מלאכה'.

אבל שאר אנשי הביית מותרין להדליק נר אחר אבל אותו הנר שהדליק לשם שבת אסור ליגע בו ולהוסיף בו שמן ואפי' אם כבה אסור לטלטלה עד מוצאי שב' ובמסכת ברכו' מביא מעשה אח' כזה ומפירש"י משמע שצבור שהתפללו בטעו' אסורין בעשיית מלאכה שבה"ל: (שס) והיא שרוב הקהל קבלו עליהם שבת המיעוט אסור במלאכה בעל כרחם וכ"כ הר"ר יהודה ב"ר מרדכי דאם הקהל אמרו ברכו היחיד שלא היה בכנס' אין ראוי לעשות מלאכה אעפ"י שאין רוצה לקבל עליו שבת עדיין מרדכי פ"ב דשבת.

ובעל סמ"ג כתב ואפשר המדליק עצמו אסור במלאכה ואני המחבר ראיתי מ"א מהר"י לנדא ז"ל שהנהיג את מרת אמי כשהדליקה נר ש"ש להשים מיד על הקרקע הנר שהדליקה בו והיתה שוכב' מיד: (שסא) כתב גדול בדורו מהר"י מולן לפי דעת התו' בפ' תפלת השחר יכול לקבל עליו את השבת מפלג המנחה ולמעלה לדע' מהר"ם ב' שעות קודם הלילה שהוא חלק י"ב מכל יום השבת שהוא כ"ד שעות דומיא דשנת השביעי' דתוספ' שביעי' הוי ל' יום חלק י"ב משנה.

וכוליהו דרבנותא שרו לאכול שלא במקום הדלק' הנר כמו שתמצא בתשוב' מהר"ם בהגה"ה מיימונית. אלא שבעל ספר האגודה הצריך והוסיף לעשות נרו' ארנכו' שלא יכפו קודם הלילה דאל"כ הוי ברכה לבטלה דשרגא בטויהר' למאי אהני מכל מקום נראה לי דסגי בגרות שבחדרים דהווי לתשמי' ולא לאכילה ובעי לברוכי פדכתב מהר"ם וגדולי צרפת נמשכים בסעודתם עד הלילה ובאשכנז מקדימים בזמן הקיץ ועל שניהם אני קורא ועמך פולם צדיקי' עכ"ל: (שסב) פסק בס' המצות מה שנוהגים שמדליקין ע"ש ומכבין הפתילות כדי שתאחז להשלהבת יותר היטב לרווחא דמילתא היא.

ובה"ג פסק דהכי הלכתא דאין מדליקין אלא בפתילה מהובח' וכן איתא בתוס' ור"י חלק וספק דבחרוהו שרי אבל הבהוב כדי להדליק ולכבות א"צ לעשותו מרדכי פסק ב'

דשבת: (שסג) אם פרה דבר שמדליקי על גבי דבר שאין מדליקין אם פינון להדליק אסור להקפות מותר.

ופירש"י שלא פרכו סביב אלא נתן הפסול תחת הפתילה שתהא צפה שלא תטבל בשמן ורב אלפס פי' אפי' פרכו סביב וכן פי' הרא"ש: (שסד) פירש"י שאין מדליקין בקנבוס ולא בצמר גפן ור"ת התירו ונהגו כמותו וכ"כ הגאונים ור"י וכן המנהג לה"ט.

ר' יואל הלוי תמה על שנהגו להדליק בצמר גפן דמשנה רנוחא היא פל היוצא מן העץ אין מדליקין בו אלא פשתן וכן פירש"י דקנבוס צמר גפן יוצאין מן העץ הוא ורא"ם פתב היוצא מן העץ נקלף מן העץ לאפוקי קנבוס אבל צמר גפן מדליקין בו משבה"ל: (שסה) יש מתירין אפי' שמן פסול ופתילה פסולה שפרכו יחד ועשה מהן גר שלא אסרו אלא בשביל א' לבדו בתוך הגר אבל כשפרכו יחד שרי וטעמא משום דאין נמשכין אחר הפתילה וכשפרכו יחד לא שייך האי טעמא ור"ת אסרו ואם פרה שענה סביב הפתילה ועשה ממנה גר הגאונים אוסרין ורש"י ורב אלפס מתירין ולזה הסכים הרא"ש: (שסו) בספרד נהגו לומר והוא רחום בהסכנת שבת ובאשפנו וצרפת ואיטליא אין אומרים: (שסז) בטוליטל"ה נוהגין לומר ולחתום בשבת כמו בחול ואין נראה וכן במקו' יראו עינינו משנ' בפתיחתם ואו' ישמחו השמים ותגל הארץ וזהו מנהג של טעו' שלא תקנו ברפת המלך בכבודו אלא לפי שתקנו לו' פסוקי' שיש בהן שמונה עשרה אנפרו' שתקנו לו' אחריה' ברכ' וכינן שא"א הפסוקי' בשב' למה יאמרו הברכה וכן המנהג בבית רבי' ששבבכל שא"א שומר עמו ישראל לעד וכתב בעל המנהג שא"ל ושמור צאתנו ובואנו וכו': (שסח) כתב רבינו שאין ליחיד לומר הברכ' ממגן אבות בדברו שלא נתקנה אלא בצבור ומנהג אשפנו וצרפת שהיחיד אומרה בלי ברכה ומתחילין במגן אבות עד זכר למעשה בראשית: (שסט) כתב רב עמרם טעה ולא הזכיר של שבת בערבית מחזירין אותו ורב משה גאון כתב יחיד שטעה ולא הזכיר אתה קדשת בלילי שבת אם שמע מש"צ מגן אבות מראש ועד סוף יצא ור' נטרונאי כתב אפי' לא התפלל כל ז' ברכות ושמע מש"צ מגן אברהם מראש ועד סוף יצא ידי חובתו ותימה הוא לה"ט: (שע) וי"ט שחל בערב שבת נהגו שלא לשנות פ' במה מדליקין לפי שאינן יכולין לו' עשרתן ערבתן ויש שאין דוחין אותו בכף משבה"ל ונהגו שלא לאומרו: (שעא) ונהגו בכל המקומות שש"צ מקדש בבה"כ ואני תמה איך נתפשט זה המנהג דהא קי"ל כשמואל דאמר אין קידוש אלא במקום סעודה דהא אין מקדשין בבה"כ אלא לאפוקי אורחים דאכלו בבה"כ פינון דהשתא ליכא אורחים קרוב הדבר להיו' ברכה לבטלה.

לה"ט הא מלתא אסתפקא מכמה שנין וצנוחו כמה גאונים עולם ככרוכיא דאין קידוש אלא במקום סעודה וכ"כ רב האי גאון ורי"ן אבן גיא ונאפטר לומר דכיון דתקנו הקידוש משום אורחים אפי' כי ליכא אורחי' לא עקרו התקנה ונגמט מגן אבות דנתקן בשביל עם שבשדו' ואע"ג דליכא עם לא סלקיה תשוב' הרשב"א סימן ת"ק.

ורב נטרונאי כתב מקדשין בבה"כ אעפ"י שאין אוכלין לשם ואע"פ שאין קידוש אלא במקום סעודה מפני שהטעם קידוש רפואה היא. ומה שטועמין כל הצבוי' לאו משום דחוב' היא לטעום אלא שחובה היא לשמוע קידוש לבד וכיון ששמעו הקידוש יצאו ידי חובתן וא"צ לטעום וכל דבריו תמוהים ואי איפשר חילי אבטליניה.

וכ"כ רב האי שאם אין שם אורחין אין מקדשין בבה"כ לה"ט: (שעב) פתב רבינו נסים
הא דאמרין אין קידוש אלא במקום סעודה דוקא פשמקדשי במקום זה על מנת לסעוד
במקום אחר א"צ לקדש עוד והביא ראיה מן הירושלמי ורב האי גאון ובעל הדברות דחו
ראיתו.

ובתשובת הגאונים מפרש הא דאמרין אין קידוש וכו' אם רואה במקום שהוא סועד
מקום שקדש שם מותר שבה"ל: (שעג) אם התחיל לאכול מבעוד יום וחשקה צריף
להפסיק ופורס מפה ומקדש.

וי"א שקדש כמו בשאר פעמים שמברך על היין ואח"כ על הקידוש ומיהו בירושלמי
אומר אם היו שותים תחלה שא"צ לברך על היין וכן פסק הרי"ץ גיא"ת: (שעד) ולענון
המוציא א"צ לברך אלא מקדש ואוכל בלי המוציא וכ"כ ר' ישעיה ובעל הדברות שכולי
הלקט.

ורב אלפס פתב שצ' לברך המוציא וכן ר"י ז"ל ולזה הספיק הר"ש שיש לברך בפ"הג
אם שתה תחלה אבל המוציא יברך. ונר' מדבריו שאם אין לו יין ומקדש על הפת שגם
המוציא א"צ לברך.

וכ"כ הרי"ץ גיא"ת. פתב רב אלפס ה"מ לקידוש אבל להבדלה אינו מפסיק ובעל הדברות
ז"ל פתב הא דאמר שמואל כשם שמפסיקין לקידוש כף מפסיקין להבדלה מסתברא
דהלקתא היא משב"הל: (שעה) פתב רב סעדיה גאון צ' שישאכל בלילי שבת אחר הקידוש
ואם לאו לא יצא ידי חובתו של קידוש והגאונים פתבו דסומא א"צ להבדיל רק בתפלה.

מתשובות הרשב"א סי' ס"ח (שעו) ואותם בני אדם ההולכים לעשות קידוש לאלמנות
בבתיהם וחוזרים לאכול בביתם האלמנות יוצאות והם אינם יוצאים ולכן נוהגים שלא
לשתות בבית האלמנו' אע"ג דשיטת ההלכה מוכחת שהיו רגילין לשתות בב"ה כמכוס
של קידוש עכ"ל סמ"ק: (שעז) ואם גמר סעודתו וקדש עליהם היום קו' שיברך בה"מ
כת' רב אלפס שיברך בה"מ של פוס אחר ואח"כ קידוש היום על כוס שני אבל שתייהן
על פוס אחד לא לפי שאין עושין מצות חבילו' וצרי' להזכיר של שבת בבה"מ אע"פ
שמברך קודם הקידוש וי"א שאף בגמר סעודתו אין לברך בה מיד אלא פורס מפה
ומקדש ומברך המוציא ואכל מעט ואח"כ מברך בה"מ ולזה הספיק הרא"ש: (שעח)
פתב רב עמרם אחר שקדש על הפוס נוטל ידיו ומברך ענ"י.

לה"ט וכ"כ ר' ישעיה ז"ל. וכן פסק רב אלפס דבדיעבד יכול לקדש אבל רב עמרם פתב
נטל ידיו לא יקדש על היין אלא על הפת דכיון דנטל ידיו עקר דעתו מן היין ושם דעתו
על הפת שבה"ל.

אבל אם נטל ידיו קודם לא יברך על היין אלא על הפת וכ"כ מהר"ם מי שנתפונן לקדש
על היין שכח ונטל ידיו לסעודה קודם קידוש הרי זה מקדש על הפת לא על היין כיון
שנטל ידיו לסעוד' וכן נהג מהר"ם לקדש קודם אבל רשב"ם פי' הא דאמר רב ברונא
הנוטל ידיו לא יקדש היינו דוקא לרב דאמר יש קידוש שלא במקום סעודה הלכך לא
הוי הקידוש מענין הסעודה והוי הפסק בין נטילה לסעודה הלכך הנוטל ידיו לא יקדש
הוא אלא ניחם לאחר לקדש ויצא הוא בשמיעה ולא הוי הפסק כולי האי.

אָבֵל לְשִׂמוּאֵל דָּאָמַר אִין קִידוּשׁ אֵלָא בְּמָקוֹם סְעוּדָה וְקִיָּימָא לֹן פְּנוּתִיהָ יְכוּל לְיִטְוֹל קוּדָם
הַקִּידוּשׁ דְּהַקִּידוּשׁ לֹא הָיִי הַפֶּסֶק וּמִיָּהוּ לְכַתְּחִלָּה טוֹב לְקַדְּשׁ קוּדָם פְּדִחְזִינָן דְּסַבְּרִי בֵּית
שְׂמַאי שְׂמוֹזְגִין הַכּוֹס וְאַח"כּ נוֹטְלִין לְיָדִים וְשִׁלָּא לְהַפְסִיק בְּמִזְיָגָה בֵּין נְטִילָה לְבִרְכָּה.

ור"ת ור"י פְּתָבוּ דְאָפִי לְכַתְּחִלָּה יְכוּלִין לְיִטְוֹל קוּדָם הַקִּידוּשׁ דְּקִידוּשׁ לֹא הָיִי הַפֶּסֶק וְכֵן
הָיָה נוֹהֵג הָרָא"ש וְאֲנִי תָמִיד עַל מְנַהֲגוֹ לְדַחֵק וּלְהוֹצִיא אֲמִרָה דְּרַב בְּרוּנָא מִפְּשָׁטִיהָ
לְה"ט. וְאֲנִי הַמְּחַבֵּר אוֹמֵר כִּי בְּאֲשַׁכְּנֵנוּ וְצָרְפֶת נוֹהֲגִין כַּר"ת ור"י לְיִטְוֹל יָדָיו תַּחֲלָה: (שַׁעֲט)
וְשׁוֹתָה מְלֵא לִוְגְמִיו יֵצֵא וְהוּא רַבּוּ וְשֵׁל רְבִיעִית וְדָלָא פְּרַב עִמְרָם וְשִׁפְתָב אִם קִדְּשׁ וְלֹא
טַעַם רְבִיעִית לֹא יֵצֵא.

וּרְבִינּוּ יִשְׁעִיָּה פָּתַב שֶׁהִיא פַּחוּ' מְרַבֵּיעִית שְׁבַה"ל: (שַׁפ) וְאִם הָיִי מְסוּבִין ב' או ג' וְלֹא
טַעַם הַמְּקַדְּשׁ וְטַעַם אַחַר כְּמֵלָא לְוָגְמָא. פְּתָבוּ הַגְּאוֹנִים וְשִׁלָּא יֵצֵא אַא"כ טַעַם הַמְּקַדְּשׁ
וְכ"כ בַּה"ג.

וְכַתּוּב עוֹד וְאִי אֲשַׁתְּלִי וְלֹא טַעַם וְשִׁתּוּ אַחֲרֵינִי מִיָּתִי פְּסָא אַחֲרֵינָא וּבְרִיָּה בַּפֶּה"ג וְלֹא
צָרִיף לְאַהֲדוּרִי וְלְקִידוּשִׁי וְהָא דְמִשְׁמַע בִּירוּשְׁלַמִי דְסָגִי בְּטַעֲמֵימָת הָאָחָד פִּי' הַגְּאוֹן בְּשִׁאָר
הַדְּבָרִים וְשִׁאִינָם טַעוּנִים כּוֹס אָבֵל אֲקִידוּשׁ לֹא יֵצֵא אַא"כ טַעַם הַמְּקַדְּשׁ וְהָרָא"ש פְּתַב
וְשִׁגַם בְּקִידוּשׁ יוֹצֵאִים בְּטַעֲמֵימָת הָא' וּמִיָּהוּ צָרִיף אָחָד מִן הַמְּסוּבִין לְשִׁתּוֹת מְלֵא לִוְגְמִיו:
(שַׁפָּא) וְעַל יֵין הַמְּבוּשָׁל רַבּוּ הַדְּעוּ' ה"ר וְשִׁמְעִיָּה פָּתַב בְּשֵׁם רַש"י וְשִׁמְבָרְכִין עֲלֵיוֹשְׁהַפֵּל
וְכ"כ הַרִי"ץ גִּיאוֹת.

יֵין וְשִׁתְּבִישָׁל אִפִּי' מַעֲט. וְכֵן אִם נָפַל בְּתוֹכוֹ מַעֲט דְּבָשׁ מְבָרְכִין עֲלָיו וְשִׁהַפֵּל.

וְכ"כ רַב הָאִי גְּאוֹן פִּינּוֹן שְׁנָתָן הָאוֹר תַּחֲתֵיו וְהִרְתִּיחַ אִין בּוּ מִשׁוּם גְּלוּי וְלֹא מִשׁוּם יֵין נֶסֶף
וַא"א עֲלָיו קִידוּשׁ הָיִי וְאִין נִרְאָה לְבַעַל הָעֵטוּ' דְּכַתּוּב דְּלֹא גָרַע מְקוּדְּיִטִין דְּאִיתָא
בִּירוּשְׁלַמִי שְׁיוֹצֵאִין בּוּ בְּפֶסֶח יָדֵי חוּבֵת ד' כּוֹסוֹת וְכ"כ ר"ת ור"י וְשִׁמְבָרְכִין עַל הַמְּבוּשָׁל
וְכֵן הַסְּפִים הָרָא"ש לְה"ט.

וְכֵן הַרְשָׁפִי' בְּתַשׁוּבוֹת וְכֵן בַּעַל סֶמ"ק וְהַרְמַב"ם פָּתַב אִין מְקַדְּשִׁין אֵלָא עַל הַיֵּין הָרָאוּי
לְנֶסֶף עַל גְּבִי הַמְּזַבֵּחַ לְפִיכָף אִם נִתְעַרַב בּוּ דְּבַשׁ אוֹ שִׁאָר מִשְׁקִי' אִפִּי' כְּטִיפֵ' חֲרָדֵל בְּחִבִּי'
גְּדוּלָ' אִין מְקַדְּשִׁין עֲלָיו וְכֵן הָיִי מוֹרִין בְּכָל הַמְּעַרְב וְיֵישׁ מִתִּירִין לְקַדְּשׁ עֲלָיו וְשִׁלָּא אָמְרוּ
הָרָאוּי לְנֶסֶף עַל גְּבִי הַמְּזַבֵּחַ אֵלָא לְהוֹצִיא מְגוּלָה אוֹ רִיחַ רַע אוֹ מְבוּשָׁל שִׁאִין מְקַדְּשִׁין עַל
אָחָד מֵאֵילּוֹ לְה"ט וּמְנַהֵג אֲשַׁכְּנֵנוּ וְכָל גְּדוּלֵי' לְקַדְּשׁ עַל יֵין מְבוּשָׁל אִם אִין לֹא אַחַר וְאָפִי'
אִם יֵישׁ אַחַר שִׁאִינוּ טוֹב: (שַׁפֵּב) בְּתַשׁוּבוֹת הַגְּאוֹנִים ו"ל לֹא מְבַעֲיָא עַל חֲמַר' פְּגוּמָ' דְּלֹא
מְקַדְּשִׁין אֵלָא אִפִּי' אֲמִיָּא פְּגוּמָא לְמִמְזַג בִּיָּה חֲמַרָא לְקִידוּשִׁי אֲסוּר ור' יִשְׁעִיָּה פָּתַב בְּשֵׁם
רְבִינּוּ שְׂמוּאֵל דְּקַפִּיד לְכַתְּחִלָּה מִשְׁמַע אָבֵל אִם אִין לֹא יֵין אַחַר מְקַדְּשִׁין עֲלָיו מִשְׁב"ה
וְלִמְעַלָּה בְּהַלְכוֹת בְּרִכּוֹת כְּתַבְתִּי דִּין פְּגוּם: (שַׁפֵּג) בְּמָקוֹם שִׁאִין יֵין מְצוּי מְקַדְּשִׁין עַל שְׁכַר
וְעַל שִׁאָר הַמְּשֻׁקִין דְּהָיִי חֲמַר מְדִינָה וְפִי' רְשָׁב"ם כְּשִׁאִיו יֵין מְצוּי בְּכָל הָעֵי' נִקְרָאוּ שִׁאָר
מְשֻׁקִין חֲמַר מְדִינָה וּמְקַדְּשִׁין עֲלָיו וְיֵישׁ מְפָרְשִׁין דְּלֹא הָיִי חֲמַר מְדִינָה אֵלָא וְשִׁלָּא יְהֵא גְּדוּל
מְהַלָּף יוֹם אָחָד יֵין סְבִיב הָעִיר.

וּמְדַבְּרֵי הַרְמַב"ם נִרְאָה שִׁאִין מְקַדְּשִׁין עַל חֲמַר מְדִינָה. וְשִׁפְתָב מְדִינָה שְׁרוּב יֵינָה שְׁכַר אָף
ע"פ שִׁאִין מְקַדְּשִׁין עֲלָיו מְבַדִּילֵי' עֲלָיו הוֹאִיל וְהָיִי חֲמַר מְדִינָה לְה"ט.

ואני המתפר נראה לנישב לשון הרמב"ם שאינו חולק על חבריו כלל. שפתב מדינה שרוב יינה שר ר"ל עיר שרוב יינה שר אכל מיעוטה שותין יין ממש אינו נקרא חמר מדינה לקדש עליו ואע"פ שפתב אח"כ שמבדילין עליו הואיל והוא חמר מדינה פנונתו שנקרא חמר מדינה לענגן הבדלה מאחר שרוב העיר שותין השכר ותדע שפך פנונתו מדלא קאמר סתם מדינה שיינה שר שקה משמע שפולם שותין שר אלא ש"מ דוקא קתני שמיעוטה שותין יין ממש וכי תימא זו אינה ראי' דהא דנקט הרמב"ם רוב יינה שר ולא נקט סתם להודיעה פח דהבדלה דאפי' דמעוט' שותין יין אפ"ה לענגן הבדלה קרוי חמר מדינה א"כ הנה לו לפרש דבריו ולו' פך מדינה שיינה שר אע"פ שאין מקדשין עליו מבדילין עליו אפי' מיעוטה שותין יין הואיל ונהנה חמר מדינה פי כו דרף הפוסקים והמתפרים לבאר היטב דבריהם במראה ולא לדבר בחידות כמו התנאים.

וא"כ נוכל לומר דהא דאמרו הגאונים שמקדשים על חמר מדינה היינו במקום שאין יין מצוי כלל וכן נראה מדבריהם. ובפרט לדברי רשב"ם לעיל דאמר שצרי' שאינו גדל מהלך יום אחד סביב לעיר.

ועל הפת כת' ר"ת שאין מקדשין עליו ורשב"ם פתב שמקדשין עליו וכ"כ רב עמרם וכשמקדש על הפת מברך ברפת המוציא ואינו פורס וגומר הקידוש ופורס. וכ"כ רב האי גאון.

והרא"ש פתב שמקדשין על השכר אם היא חמר מדינה. ומכ"מ יותר טוב לקדש על הפת פינון שהסעודה היא לכבוד שבת אבל בסעודת הבקר יותר טוב לקדש על השכר אם הוא חמר מדינה פי' שיברך עליו שהפל קודם לברכת המוציא שאם יברך על הפת תחלה א"כ אין שם שום שנוי: (שפד) רב עמרם פתב שאם יש לו פוס של קידוש ואין לו פוס של ב"ה מ כל זמן שלא ברוך ב"ה מ חייב לברך ברכה אחרונה עליו והרא"ש פתב דיין שלפני המזון נפטר בבה"מ אפי' אין לו פוס בב"ה מ פינון שפא להמשיך האדם לתאנת המאכל חשוב כדברים הבאים מחמת הסעודה וכ"ש בכוס של קידוש שהוא צריף סעודה טפי דקיימא לן אין קידוש אלא במקום סעודה: (שפה) פתבו התוס' דבחדר אחד מפנינה לפינה לא שייך שנוי המקום לענגן קידוש במקום סעודה אפי' החדר גדול הרבה ורב שר שלום גאון פתב כל זמן שרואה מקומו מותר אפילו מבית לחצר ואם לאו אסור.

לה"ט (שפו) מצאתי בשם רב עמרם שכוס של קידוש צרי' לברך אחריו כל זמן שלא ברוך בה"מ וה"מ דלית ליה חמרא וכוס של בה"מ. ולמפרש אחר מצאתי דכוס של קידוש אין טעון ברכה לאחריו שהרי יש לשותות בתוך המזון.

משב"ל: (שפז) פתב גדול בדורו מהרר"י מולין דמקרי אין קידוש אלא במקום סעודה אפי' באותו מקום עצמו שקדש אם אין דעתו לאכול שם לאלתר ואין חילוק לזמן קצר או לזמן מרובה. אבל אם הנה דעתו לאכול שם מיד אפי' אם הנה הולך לדרך גדול ומתוך כך שוהה עד שייגיע לשם חשוב במקום סעודה לפי הירושלמי ואפי' בטרקלין גדולים חשוב מפנינה לפינה במקום סעודה עכ"ל הרב: (שפח) ממורינו הרב ר' אברהם שמעתי הטעם שמכסין הפת בשחרית בשבת היינו הטעם שאם הנה מגולה הנה צריף לברך על הפת תחלה מפני שהוא קודם בפסוק כדמשמע בברכות.

מְרַדְכֵי פ' עֲרָבֵי פְסָחִים: (שְׁפָט) רְאִיתִי כָּתַב עַל שֵׁם הַגְּאוּנִים מִי שֶׁקִּדְּשׁ לְאַנְשֵׁי בֵּיתוֹ וְכָא אֶצֶל אַנְשֵׁים אַחֲרֵים אֵינּוּ מְקַדְּשׁ לָהֶם וְאֲנִי תָמָה אִם כָּתְבוּ כֵּן הַגְּאוּנִים וְהִ"ג מְחַלְקִין אִם כִּי אֶצֶל אַחֲרֵים שְׂאֵינּוּ יוֹדְעִין לְקַדְּשׁ לָהֶם אֶבֶל אִם יוֹדְעֵי לְקַדְּשׁ אֵין מְקַדְּשׁ לָהֶם: (שצ) כָּתַב בְּעַל הַתְּרוּמוֹת מִיְהִתִּיר הַר"ר יוֹסֵף לִסְחוּט בְּנוֹסֵר בְּתוֹף הַמְּאַכֵּל וְהָרָא"ש כָּתַב בְּתִשְׁבָּה שְׂאֵלָה עַל סְחִיטַת בְּנוֹסֵר לְתוֹף הַקְּעָרָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ אֶנְכֵּל מִי יִכְנִיס רֹאשׁוֹ בֵּין הַקְּהָרִים הַגְּדוּלִים וְהַמְּחִמִּיר תְּבֵא עֲלָיו בְּרָכָה.

וְהִתִּיר לִסְחוּט לִימּוֹ"נִי וְרַמּוּנִים אֶפְיָלוֹ לְצוֹנְרֵף חוֹלֵי שְׂאֵין בּוֹ סִפְנָה. ור"ת פ' וְדָאֵי בְּנוֹסֵר אֲסוּר דְּלֹא שְׂרוּ אֵלָא בְּאַשְׁכּוּל שֶׁל עֲנָבִים שְׂרָאוּיִן לְאַכִּילָה אֶבֶל בְּנוֹסֵר שְׂאֵינּוּ רְאוּי לְאַכִּילָה דְּאַפִּילוֹ הָאוּכְלוֹ בְּטַל דְּעַתּוֹ אֶצֶל כָּל אֶדָם וְהָנִי כְּבוֹרֵר אֶנְכֵּל מִתּוֹף פְּסוּלַת לַה"ט.

כָּתַב בְּעַל הַיְרָאִים רְאוּי לְבַר יִשְׂרָאֵל שְׂאֵיכֵל תּוֹתִים אוֹ שְׂאָר פִּירוֹת הַצּוֹבְעִים שְׂיִזְהָר שְׂלֹא יִגַע בְּיָדַיִם צְבוּעוֹת בַּמַּפָּה דְהֵנָּה לִיָּה תוֹלְדָה דְּצוֹבֵעַ וְכֵן אִם יִצָּא דָם מִהַמֶּכֶ"א אֲסוּר לְתַת עֲלֵיהָ בְּגָד בֵּין מַצְמָר בֵּין מַפְשֵׁתֵן אֶבֶל אִם צוֹבֵעַ פָּתוּ בְּמִשְׁקָה הַפִּירוֹת לִית לָן בָּהּ דְּאִין דְּרָף לְצַבְנוֹעַ בְּאַנְכְלוֹ.

שְׁבָה"ל.

וְנִרְאָה דְּלֹא מְבַעֲרֵי לְדַעַת בְּעַל הָעֲרוּף שְׁפָסַק דְּפָסִיק רִישׁוּיָה דְּלֹא נִיחָא לִיָּה מְוֹתֵר דְּהִכָּא מְוֹתֵר דְּלֹא נִיחָא לִיָּה בְּהָאֵי צְבִיעָה אֶבֶל אֶפְיָלוֹ לַמ"ד אֲסוּר נִרְאָה דְּהָנִי הָאֵי דְּרָף לְכִלוּף דְּאִין דְּרָף לְצַבְנוֹעַ בְּאֵלוֹ הַדְּבָרִים: (תפח) מְהַר"ם הִתִּיר לְהַשְׁתִּין בְּשִׁלְג שְׂדֵמָה אוֹתוֹ לְדָרִיסַת רְגְלִים שְׂדוֹרַס בּוֹ בְּרַגְלָיו וְאֵינּוּ חוֹשֵׁשׁ וְהָרָא"ש נִזְהָר בְּדָבָר שְׂאֵינּוּ דוֹמָה לְדָרִיסַת רְגְלִים כִּי ע"י הַשְׁתִּין וְדָאֵי גְמוּחַ.

וְהָאֵבִי עֲזָרִי הִתִּיר לְשַׁבֵּר הַקֶּרַח כְּדֵי לִיטוֹל הַיָּדַיִם מִתְּחַתָּיו: (תפו) כָּתַב בְּעַל הַתְּרוּמוֹת שְׂאֲסוּר לְשַׁפְּשֵׁף הַיָּדַיִם בְּמַלַּח בְּשִׁבְתָּ מִפְּנֵי שֶׁהוּא גְמוּחַ וְהֵנָּה לִיָּה נוֹלַד: (תפז) הָעֲרוּף הִתִּיר פְּסִיק רִישׁוּיָה דְּלֹא נִיחָא לִיָּה וְר"י הֵיָּה אוֹסֵר: (תפח) אָמַר רַבָּה הָנִי פְּלָפְלֵי מִיזְדַּק כְּדָא חַד' בְּקַתָּא דְּסַפִּינָא שְׂרִי תְּרַתִּי תְּרַתִּי אֲסוּר.

רַבָּא אָמַר כִּינּוּן דְּמִשְׁנֵי אֶפְיָלוֹ טוֹבָא נְמִי אֵיכָא דְּמוּקֵי לָהּ בְּשִׁבְתָּ וְאֵיכָא דְּמוּקֵי לָהּ בִּי"ט וְר"י פְּסִיק כְּמָאֵן דְּמוּקֵי לָהּ בְּשִׁבְתָּ מִשְׁבָּה"ל וְיֵשׁ מִי שְׂמִתִּיר לְדוּף מְלַח בְּשִׁבְתָּ בְּקַתָּא דְּסַפִּינָא אוֹ בְּשׁוּלֵי הַקְּעָרָה וְהוּא הַדִּין לְפִלְפְּלִין וְכֵן מַצְאֵתִי לְהַר"ר יִשְׁעִיָּה מִשְׁבָּה"ל: (תפט) כָּתַב בְּעַל הַתְּרוּמָה כָּל מַה שְׂהִתִּירוֹ לְעָרַב עִם חֶרְדֵּל דְּנוֹקָא שְׂנִתְּנוּ מִבְּעוֹד יוֹם אֶבֶל בְּשִׁבְתָּ אֲסוּר לִיתֵן מְשָׁקִין בְּחֶרְדֵּל אוֹ בְּשׁוּם שְׂפִתְשׁוּ מִבְּעוֹד יוֹם וְהָרָא"ש הִתִּיר: (תצ) לֹא יִמְדוּד אֶדָם שְׂעוּרִים וְיִתְּנֵם לְפָנֵי בְּהֵמָתוֹ אֶבֶל נוֹקֵב הוּא הַפְּרִי בְּעֶצְמוֹ וּמְמַלָּא הַכְּלִי שְׂלֹא כְּדָרָף מְדִידָה לְפִירֵשׁ"י.

וְלִרְב אֶלְפָס דְּנוֹקָא מְשַׁעַר לְפִי אֲנֻמָּד דְּעַתּוֹ אֶבֶל לֹא יִמְדוּד כָּלָל: (תצא) בְּעַל הַתְּרוּמוֹת אֲסוּר לִיתֵן מִיָּם בְּסוּבִין בְּשִׁבְתָּ וְלֹא שְׂרִי אֵלָא לְהוֹלִיף הַמַּקֵּל פַּעַם אַחַת שְׂתִי וּפַעַם אַחַת עָרַב אַחַר שְׂנִתְּנוּ מִיָּם בְּתוֹכּוֹ מְעַרְבֵי שְׁבָת.

וְהָרָא"ש הִתִּיר אֶפְיָלוֹ לְתַת בְּשִׁבְתָּ הַמִּיָּם לַה"ט: (תצב) פֶּת שֶׁל עוֹבֵד כּוֹכְבֵי הַנְּאֻפָּה בְּשִׁבְתָּ ר"ת אוֹסֵרוֹ דְּשָׂמָא גְטוּחַן בְּיוֹם הַשְּׁבָת וְנִמְצָא שֶׁהוּא מְוַקְצָה דְּבִין הַשְּׂמֻשׁוֹת לֹא הֵיָּה רְאוּי לַה"ט. וְכֵן הָרוֹקַח.

וה"ג וה"ר ישעיה מתירין וכן בשם גאון אחר ונראה להחמיר משבה"ל. ופת שנגאפה בשביל עובד כוכבים יש אוסרין בו ביום ומיהו שמעתי שגדולים התירוהו לצונרף ברית מילה בשבת.

ונר' דהוא הדין לצונרף ברפת המוציא ואף אם נטחן בשבת עצמו. הגה"ה סמ"ק: (תצג) עובד כוכבים שצד דגים ולקט פירות או אפה פת או בשל לעצמו פתב בספר המצות יש מתירין כמו שאר מלאכות שעושה בביתו לעצמו ויש אוסרין כמי' פירו' הנושרין שאסורין אפילו נפלו מאליהן דבדבר מאכל החמירו טפי והכי מסתבר לאסור דלא גרע מאם נשרו מאליהם.

ואפ' אם ספק אם לקטן וצדן היום אסורים בו ביום אבל לערב מותרים מיד. מרדכי פ"ק דשבת: (תצד) ר"ת ור' אליהו מפרי"ז התירו עובד כוכבים שמלא מים ונהביאן אפי' דרף רשות הרבים ואפ' הביאן לצונרף ישראל פינון שהישראל יכול להיות מטפס ויורד מטפס ועולה וריב"א אסר וכתב בסמ"ג דאף לדברי המחמירים מ"מ אם בא בשביל ישראל זה שאינו מחמיר מותר לישראל אחר המחמיר מרדכי פי"ו דשבת: (תצה) פסק בסמ"ג דמלאכה הנעשית בשביל ישראל ועובד כוכבים אסור במ"ש בכדי שיעשו דהכי אמרי' גבי מרחץ מרדכי פי"ו דשבת.

ר"ת אסר ליהנות במדורה שהרבה האיננו יהודי לצונרף ישראל אע"פ שהיה אש מתחלה ובעל התרומות התיר. וכן התיר גר שדליק והדליק האיננו יהודי יותר בשביל ישראל והא דאמרי גבי עוב' כוכבים שהדליק את הנר או מלא מים או עשה כבש בשביל ישראל שאסור פי' הר"ר יצחק בר לוי ז"ל דאסור דנאק לאותו שנעשה בשבילו אבל לישראל אחר מותר ולא מסתברא לבעל הדבר' וגם לרבינו ישעיה דנאק דאסור דרבנן כמו חוץ לתחום אמרינו מותר לישראל אחר אבל מדאורי' אסור לכל ישראל.

וכ"כ רש"י בפ' אין צדין וכ"כ ריב"א ורבי ישעיה פתב דאפי' הובא דבר חוץ לתחום ממקום רחוק א"צ להמתין במוצאי שבת מכדי שיעשו ר"ל כדי שיובאו מאותו מקום אלא כדי הבאת מיל אחד והרוקח אסר תבשיל או פת הבא בשבת דרף רשות הרבים וגם ריב"א פסק בן ונסתפקתי אם מותר אפי' לטלטל ומצאתי פי אין להסתפק פי נדאי מותר לטלטל מאחר שאין לחוש מדין מחנף וילעגן מים שהובאו לצונרף ישראל התיר הר"ר אביגדור כהן לשתותו אפילו לאותו ישראל שהובא ור"ת התיר אם הבור ברשות היחיד לפי שהישראל יכול לילה שם משבה"ל: (תצו) הר"ר י"ט פתב מנעורי הייתי משתומם על האוסרי' להתחמ' כנגד מדורות העובדי כוכבים הנעשי' בשבת בשביל ישראל פי ראיתי אבא מורי ורבי' משולם שהיו פרושים ואפ"ה היו מתחממין וכן הרבה גדולי עולם וטעמא פדאמרי' בעלמא הפל חולים אצל המילה וכן הפל חולים אצל האור עוד פסק בספר התרומה דמותר ישראל להניח לעבדו ולשפחתו לעשות מלאכה שלקח ולא של ישראל ולא עבד משום למען ינוח עבדך אלא בעבד כנעני שישנו במצות פדאמרי' בפרק מחוסר פשרה עבד ואמה עושין מלאכה לעצמן וגם משמע התם דדנאק לעצמו אבל לצונרף אדוניו אסור וכן פתב בספר התרומה אף על גב דקצץ פינון שגוף הישראל נהנה מגוף האיסור עכ"ל המרדכי א"ר שמחה מעשה באשכנז שאפ' השפח' עובדת כוכבים לתפור בחלוקה היתה נזקרת בשבת משבה"ל: (תצז) ואם נר דלוק בשבת

וגם העובד פוכבים הדליק בשבת עוד הרבה נרות או שנתן שמן בנר או הרבה לתת לאש עצים בשבת מותר לישראל ליהנות מהם פיון שבתחלה היה יכול ליהנות מהם קצת מן הנר או מן האש ואף לדברי האוסרין אם העובד פוכבים עושה אש בשביל התינוק או בשביל חולה שאין בו סכנה מותר אף לבריא מרדכי פ"ק דשבת: (תצח) אם ספק אם הובא חוץ לתחום אם לא מותר לערב לאלתר אפילו למי שהובא בשבילו לר"י ולרב אלפס גם בזה צריך להמתין בכדי שיעשו: (תצט) ר"ת היה אומר דהא דאסרינ' בממלא מים לצורך ישראל דוקא לבהמתו אבל הוא עצמו מותר בהן אפילו נתמלא בשבילו פיון שאם היה רוצה היה יורד לבור ושותה ורבינו יצחק אסר: (תק) אם העובד פוכבים הביא חלילין בשביל ישראל לספודו בהן לדעת רש"י לא יספוד בהן עולמות ולר"י מותרין לו לערב בכדי שיעשו ולאחרים מותרין מיד ודוקא בידוע שהביאם מחוץ לתחום אבל סתמא שאינו יודע אם הביאם בשבת אם לא שרי לרש"י ורב אלפס כתב לאסור אלא א"כ בידוע שהיה תוך התחום וכ"כ נמי הרמב"ם ז"ל דבסתמא נמי אסור והרא"ש הסכים לפירש"י: (תקא) בספר המצות לא התיר בחמי טבריא לרחוץ כל גופו אם הם בקרקע אבל לא בכלי והרא"ש התירו בכל ענין בחולי שאין בו סכנת אבר נסתפק הרא"ש אם מותר לחלל עליו את השבת בשבות דאית בי' מעשה דשמא לא התירו אלא אמירה לעובד פוכבים אבל לא דאית ביה מעשה אלא בסכנת אבר אבל הרמב"ם כתב: (תקב) דחולי שאין בו סכנה עושין לו כל צרכיו ע"י עובד פוכבים ואם היו צריכים לדברים שאין בהם מלאכה עושין אותו אפי' ע"י ישראל לפיכך מעלין אוננים ומעלין אונקל"י בשבת ומחזיקי השבר וכל פיוצ' בזה והרמב"ן חלק בדבר דבחולה שאין בו סכנה אפי' סכנת אבר אעפ"י שהתירו אפי' שבות דאית ביה מעשה צריך שיעשונו בשנוי אבל בלי שנוי אסור אבל אם יש בו סכנת אבר מותר אפי' שבות דאית ביה מעשה בלי שנוי לה"ט: (תקג) המבשל לחולה בשבת אם מותר לחולה אחר שאין בו סכנה פיון שאפשר לו ע"י אינו יהודי אסר הרשב"א בתשובות סימן תתי"ד: (תקד) נשאל גדול הדור מהר"י מולן על מאכל התינוקות שעושין מלחם וקמח שקורין פפ"א שרגילות העובדות פוכבים לעשות ליהודים בשבת נראה שמותר לו לעובד פוכבי דהוי קצת דומה לחולה שאין בו סכנה והטלטול נמי מותר לדברי הרא"ש עכ"ל (תקה) טיט שעל גבי בגדו מפספסו מבפנים אבל לא מבחוץ פי' בתוספות ה"ר יהודה בטיט לח דאי בביבש הוי טוחן ואע"ג דאינה צריכה לגופה מ"מ אסור לכתחלה הגה"ה סמ"ק (תקו) ת"ר פתב המהלך פחת הצורה אסור לקרות בשבת גזיר' שמא יקרא בשטרי הדיוטות פי' ר"ת שאסור לקרות בשבת בשטרי הלוא' או בשטרי מקח וממכר וה"נ אסור לקרות באגרות ששולחין ממקום למקום לידע מה שולח לחברו ויש מתירין הדבור בלא קריאה ויש אוסרין אפי' להרהר דאי אפשר שלא ישא ויתן בדברי עניני האגרות ונכון הוא והעיקר בתשובת הגאונים משבה"ל והרמב"ם התיר לקרות באגרת שלומים ודעת נוטה לאסור פרוש"י מ"מ אין בדינו למחות במתירים: (תקז) הרשב"א התיר להביט בשבת באיצטרו"לב וג"כ לטלטלו ולהפכו תשובת הרשב"א סימן תשע"ב: (תקח) הרשב"א התיר לקרא בשבת בספרי רפואות מפני שחכמה היא ולא דמי לשטרי הדיוטות וכן הורה הרמב"ן בתשובות: (תקט) הרשב"א התיר למי שאבד איזה דבר להכריז בשב' בבה"כ שיודיענו מי שידוע מזה דהוי חפצי שמים להשיב אבידה בתשובות סי' תשמ"ז: (תקי) צפון שפי

רובו וכן ציצין שפירושו רובן שקרובים לינתק פירושו כלפי מעלה שמצערות אותו ביד
מותר להסירן בכלי פטור אבל אסור.

ומדברי הרמב"ם נראה שהם ב' דברים שכתב בפירושו כלפי מעלה ומצערות אותו מותר
ואם אינן מצערות אותו אסור ופי' כלפי מעלה שפירושו כלפי הגוף ויש מפרשים כלפי
ראש האצבע וצ' לחוש לשני הפירושים לה"ט וכן פי' המרדכי: (תקיא) נקראה אשה
יולדת לחלל עליה את השבת משעה שתשב על המשבר והדם שותת ויורד אבל הרמב"ם
פסק דאיהו מהם שקדם אפי' יושבת על המשבר קודם או הדם שותת קודם מיד מחללין
עליה את השבת: (תקיב) הרא"ש פסק שאין מחתכין הטבורלתינוק בשבת אא"כ הם
תאומים וטבורם דבוקים זה בזה והרמב"ם התיר לחתוך אפילו באחד (תקיג) בעל
התרומות אסר להעמיד בהמה במים כדי שתצנן.

והר"ש התיר: (תקיד) כתב בעל התרומות דאפי' מעות ודברים המוקצים יכול להציל
מדליקה בשב' דבמקום פסידא אין לחוש לאיסור מוקצה כי היכי דשרו למי שהחשיף לו
בדרך לטלטל פיסו פחות מד' ד' אמות.

ונראה לי לאסור שלא התירו למי שהחשיף לטלטל פחות מד' אמות אלא כדי שלא יבא
לידי אסור דאורייתא לטלטלו בהדיא: (תקטו) כתב בעל התרומות דכל הצלה דהכא
מייירי לחצר ומבוי הסמוכים לרשות הרבים וגם אינן מקורים ודמו לרשות הרבים הלכך
לא התירו להציל אלא מזון ג' סעודות וכלים הצריכים לו אבל בבית אחר שערב עמו
יכול להציל כל מה שירצה ואין נראה לי פיון דטעמא הוא משום דשמא יהא טרויד ויכפה
אם פן מה לי בחצר מה לי בבית: (תקטז) א"ר אמי בדליקה התירו לו' כל המכפה לא
יפסיד.

אבל כפה ואל תקפה לא ודוקא בדליקה אבל בשאר אסורי שבת לא. ובעל ה"ג שרי אפי'
בשאר אסורי: (תקיז) בעל ה"ג מתיר לכבד הבית בכל מקום לה"ט וכן ר"ת התיר.

וראבי"ה כתב בשם רשב"ם ובשם אביו רבי יואל לאסור וכן פי' רש"י ורי"ב לאסור.
אבל לשפוף מים על הארץ להרביץ העפר שרי כר"ש.

מרדכי פ"א דשבת. והרמב"ם התיר במקום המרוצף ואסר בשאינו מרוצף ור"י אסר
הפיבוד בכל מקום.

והרא"ש כתב בתשובה על פיבוד הבית נוהגים בו איסור באשפנז. ובארץ הזאת סומכין
דברי רב אלפס ולא מלאני לבי לאסור כי היו שומעין לה"ט.

ואני המחבר ראיתי אבי ז"ל נוהג לאסור הפיבוד אמנם התיר לכבד בבגד או במטלית:
(תקיח) ר"ח אסר השמעת קול אפילו אינו מכונן לשיר. ולפי זה להפנות על הדלת אפי'
באגרוף.

ורב אלפס התיר פשאינו מכונן לשיר. וכן התיר ר"ת להקיש על הדלת פיון שאינו לשיר
וכ"כ אבי העזרי.

ובתשובת מהרר"י מולן ז"ל אסר להפכות בשבת על הדלת בכלי המיוחד לשם להשמיע קול עכ"ל ובענין אלודי קלא דסוף ערובין ר"ח פסק פּעוּלָא דאסור לדפוק על הפתחים אַבְל ה"ג ורב אלפס ור"י ברזילי פסקו להתיר.

וכן ר"ת התיר למלאות מים בגלגל וכן נוהגים בכל מקום לדפוק על הפתחים לקרא לבה"כ כמו שפתיב במרדכי ובאגודה ויש דופקים בכלי עץ. ויש מתירין דוקא ביד אב"ל בכלי הפל מחמירים עכ"ל אב"י מהרר"י לנדא ז"ל: (תק"ט) נשאל מורי אב"י מהרר"י לנדא על זוג המקשקש לשעות עשוי ע"י משקולות אם מותר להכינו ולעצרכו כדי שילך ויקשקש כל השבת כי שמה יש לדמות לטוחן חטים לרחים והשיב נראה לי עיקר טעמא דאוןשא מלתא כמו שפירשו תוספות שג"ץ.

וספר התרומה וסמ"ג שפירשו על אוןשא מלתא שייאמרו רחים של פלוני טוחני בשבת דסבירי בשבת נתן בהם חטין וא"כ טעמא זה לא שייכא כלל גבי זוג המקשקש שהפל יודעים שרגילים לתקנו בכל יום על יום של אחריו ובאותו היום שהוא מקשקש אין מתקנין אותו כלל.

וכן יש לפסוק הלכה למעשה וכן עמא דבר עכ"ל: (תקכ) אין שוחקין באגוזים בשבת וכיוצא בהן לר"ח משום השמעת קול. ולרב אלפס משום משני גומות לה"ט: (תקכא) מצאתי בשם ה"ר אליעזר מטול ז"ל דאסור לשחק בשבת בתם וחסר ועוד מצאתי דאין לצחוק באגוזים בשבת.

וי"מ משום אלודי קלא. ויש מתירין דבערובי מוכיח בסופו דאין אסור לצחוק אלא משום משני גומות שמעינו מינה היכא דליכא למיחש משום משני גומות מותר.

כתב מורי יעל ז"ל דאסור לצחוק בשבת וי"ט באותה הכדורים פי אינם ראויים לצור על פי צלוחות דממאסי שמתטנפים ע"י טיט ועפר. וכן כדור של עץ אסור לטלטלו ולצחוק בו.

משבה"ל.

(תקכב) נשאל גדול הדור מהר"י מולן ז"ל אם מותר להוציא מעות התפורין במלבושיו והשיב פי יותר נראה לו להתיר מלאסור אם הוא נושאם. כדי שלא יגזלוהו או איזו פסידא פי הוי כלאחר יד פי ההיא דמי שהחשיך והרבה דברים התירו משום פסידא וגם בזמן הזה דאין לנו רשות הרבים דאורייתא.

ואחרי זאת נזכרתי שהיא דפרק במה אשה פורפת על אבן אב"ל לא על המטבע דמוכח משום דאסור להוציא ועיין שם עכ"ל: (תקכג) אין דולין מים בשבת בגלגל ברזל אותה שדולה בהם להשקות השדות אפי' הוא בתצרו ורמב"ם התיר בתצרו שאין שם גנה: (תקכד) הלכנים שהם לו סדורים על הגג לבגן אע"פ שהם מוקצי יכול לכסותן אפילו בשבת לר"י.

אב"ל לרש"י אף לכסותן בשבת אסור אב"ל לכ"ע יכול ליתן כלי תחת הדלת אפי' בשבת ואם נתמלא שופכו ומחזירו למקומו. וכתב הרמב"ם והוא שיהיה הדלת ראוי ולא נהירא.

פֶּתַח הַרְמֵב"ם קָטָן הָעוֹבֵר עַל שְׁבוּת דְרַבְנָן כְּמוֹ הַתּוֹלֵשׁ מֵעֲצִיץ שְׁאִינוֹ נָקוּב אוֹ מְטֻלְטֵל בְּפֶרֶמְלִית אֵין בֵּית דִּין מְצוּנִין לְהַפְרִישׁוֹ וְאִינוֹ יוֹדֵעַ לָמָּה פֶּתַח הָעוֹבֵר עַל שְׁבוּת דְרַבְנָן. הָא אֲפִילוּ בְּאִיסוּר דְּאוֹרְיִתָא נְמִי אֵין ב"ד מְצוּנִין לְהַפְרִישׁוֹ וְכ"פ בְּסִמ"ג וּבְעַל הַתְּרוּמוֹת טוֹרִים: (תַּקְוָה) כּוֹפִין אֶת הַסֵּל לְפָנֵי הָאֲפֻרוּחִים פִּי בְּצָרִיף לְמִקּוּמוֹ מִשְׁמַע דְּאֲפֻרוּחִים מְוַקְצִינְהוּם וְטַעֲמָא מְשׁוּם דְּבַעֲלֵי חַיִּים מְוַקְצִי' הֵם כְּגֵרוּגְרַת וְצִמּוּקִין וּר' שְׁמִשׁוֹן פִּי דְהִיָּנוּ דְּנֻקָא בְּנֻלְדוֹ בּוּ בְיוֹם מְשׁוּם דְּלֹא חָזִי לְשַׁחַק בְּהֵן אֶת הַתְּנוּקוֹת וּדְבָרֵיו אֵינָם עֵינָר מְרָדְכֵי פ"ג דְּשִׁבְתָּ: (תַּקְוָה) שֶׁל בֵּית רַבֵּן גְּמֵלִיאֵל לֹא הָיוּ מְקַפְּלִין כָּלִים לְבָנִים שֶׁלָּהֶם מִפְּנֵי שֶׁהָיָה לָהֶם לְהַחֲלִיף יֵשׁ מוֹכִיחִים מִפְּאֵן שְׁאִיסוּר לְקַפֵּל הַטְּלִיתוֹת שִׁבְתָּ פִּינּוּ שְׁאִין בְּדַעְתּוֹ לְהַתְּעַטֵּף בּוּ בְיוֹם.

ואע"פ שֶׁמִּצְנֵת צִיצִית כָּל הַיּוֹם פִּינּוּ שֶׁלֹא נִהְגוּ בְּכָף וְאִין בְּדַעְתּוֹ לְהַתְּעַטֵּף הָנִי כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְהַחֲלִיף שְׁבֻנְלֵי הַלְקָט: הַלְכוֹת עִירוּבֵין (תַּקְוָה) אַרְבַּע אֲמוֹת שְׁנוֹתָנִין לְאָדָם בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן אֲלַכְסוֹנָן שֶׁיְהִיו ה' אֲמוֹת וּג' חֲנוּמְשִׁין וּמִיָּהוּ פֶרֶש"י שְׁאִין לוֹ אֲלַכְסוֹן אֲלֵא לְאֲלַכְסוֹן הָעוֹלָם אֲבָל לְרַבּוּעַ הָעוֹלָם אֵין לוֹ אֲלֵא ד' אֲמוֹת וּר"ת פִּי שֶׁלְכָל צַד יֵשׁ לוֹ ה' אֲמוֹת וּג' חֲנוּמְשִׁין.

וְהַרְמֵב"ם חִלַּק שְׁבֻתוֹ ד"א מוֹתֵר לְטֻלְטֵל מִד' עַד ה' אֲמוֹת וּג' חֲנוּמְשִׁין פְּטוּר אֲבָל אִיסוּר. אֲבָל מִפְּאֵן וְאִילָף חַיִּיב חֻטָּאת.

וְאִינוֹ יוֹדֵעַ לָמָּה אָמַר בְּשִׁיעוּר אֲלַכְסוֹן פְּטוּר אֲבָל אִיסוּר פִּינּוּ שְׁנוֹתָנִים לוֹ אֲלַכְסוֹן מוֹתֵר בּוּ לְכַתְּחֻלָּה: (תַּקְוָה) הָיָה קוֹרָא בְּסִפְרָא עַל הָאֲסֻקְפוּהָ וְנִתְגַּלְגַּל רֹאשׁ הָאֲחָד מִהַסְפָּר מִיָּדוֹ וְנִשְׁאָר רֹאשׁ הַשְּׁנֵי בְּיָדוֹ גּוֹלְלוֹ אֲצִלוֹ אִפִּי נִתְגַּלְגַּל חוּץ לַד"א אִפִּי בַר"ה וְנִפְּלֵי בְּאֲסֻקְפוּת רִשׁוֹת הַיָּחִיד.

וְהַרְמֵב"ם פֶּתַח דְּנֻקָא בְּתוֹךְ ד"א אֲבָל נִתְגַּלְגַּל חוּץ לַד' אֲמוֹת לֹא וְהָרֵא"ש לֹא פֶתַח כֵּן. הַרְמֵב"ם פֶּתַח כְּחֻמְשִׁים אִפִּי הָיָה בֵּית אַרְוֵה מֵאָה אֲמָה וְגַג אַרְוֵה ק' אֲמָה לֹא יִשְׁפּוֹף עַל פִּי הַגַּג וְעַל פִּי הַבַּיִת אֲלֵא שׁוֹפֵף עַל הַגַּג וְהֵם יוֹרְדִין לְבַיִת וְהָרֵא"ש לֹא כ"כ.

לה"ט: (תַּקְוָה) נִכּוֹן לְהַחְמִיר וּלְהַזְהִיר מֵאוֹתָן בְּתֵי כְּסָאוֹת שֶׁהֵן עַל הַמַּיִם. אִם לֹא עָשָׂה לָהֶם מְחִיצָה לְשֵׁם מַיִם וְשִׁתְּכַנְס מִן הַמְּחִיצָה לְפַחוֹת טַפַּח בְּמַיִם אִף אוֹתָן בְּתֵי כְּסָאוֹת שֶׁהֵם בְּחִפְרָה בְּקַרְקַע וְשֶׁל שְׁנֵי שְׁנוֹתָפִין הָיָה נִרְאָה דְּאִיסוּר עַד שֶׁעָרְבוּ וְה"ר יַעֲקֹב הָיָה מְתַרְם דִּישׁ לְמַצָּא הַיָּתֵר מְשׁוּם דְּצוּאָה מְקוּם פְּטוּר הוּא וְדַעַת הָרַב נוֹטָה שֶׁכָּף שְׁמַע מִפִּי רַבּוֹ הַרִיב"א מְרָדְכֵי פ"ט דְּשִׁבְתָּ: (תַּקְוָה) פְּרוּץ כְּעוֹמֵד מוֹתֵר וּבְלִבָּד שֶׁלֹא יְהִיָּה בְּמִקּוּם אֲחָד פְּרוּץ יוֹתֵר מִי אֲבָל עוֹמֵד י' מוֹתֵר מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּפֶתַח וְאִם עָשָׂה הַפֶּתַח אִפִּי בְּשִׁירְצָה יוֹתֵר מִי מוֹתֵר וְכַתֵּב הַרְמֵב"ם וּבְלִבָּד שֶׁיְהִיָּה הָעוֹמֵד מְרוּבָה עַל הַפְּרוּץ ר"י פִּי אִפִּי לֹא נֶעַץ אֲלֵא ד' קוֹנְדִסִין בְּד' רוּחוֹת וְעָשָׂה צוּרַת הַפֶּתַח עַל גְּבִיָּהֶן שְׂרִי: (תַּקְוָה) מְעַמְדֵי הַקוֹרָה אֵינָן צְרִיכוֹת לְהִיּוֹת חֲזָקוֹת אֲלֵא כְּדֵי לְקַבֵּלָהּ וְלֹא כְּדֵי לְקַבֵּל אוֹתָהּ וְחֻצֵי לְבָנָה וְהָרֵא"ש לֹא כ"כ: (תַּקְוָה) פֶּתַח הַרְמֵב"ם מְבוּי שְׁאִין בְּרַחְבּוֹ ג' טַפַּחִים א"צ תַּקּוּן לְחֵי וְקוֹרָה שֶׁהוּא כְּסָתוּם.

והר"מ מרוטנב"ורק פתב שאם אין ברחבו ז' טפחים א"צ שום תקון וכ"כ הרמב"ד וליזה הספים הרא"ש לה"ט. מבוי שאינו רחב ד' טפחים א"צ פלום והמיימוני פתב מבוי פחות מג' א"צ פלום.

דפחות משלשה פלבוד דמי מכלל דפחות מארבעה צריף. ושמא מספקא ליה אי הלכתא פאפיי אי לא מיהו נראה לי כמו שפתבתי לשון הר"ם מרדכי פ"ק דערובין: (תקלד) לחי הבולט מדפנו שלמבוי פחות מד' אמות נדון משום לחי פירש"י ואף ע"ג דלאו לשם לחי הוקבע משום דקנימא לן פאפיי דלחי העומד מאליו פשר אבל ר"ת פסק דלית הלכתא ביה פנותיה ולמ"ד דיע"ל קג"ם היא לידה דפליגי אפיי ורבא בימי לידתה שאינה רואה בהם בפך בנות פותים ותנא התם פנותיה דאפיי ואין מביאי ראייה שלא להכשיר לחי העומד מאליו דהא רב הונא נדאי פאפיי סבירא ליה לקמן בשמעתינן בלחי העומד מאליו דהנה לחי.

מרדכי פ"ק דערובין: (תקלה) פסק מהר"ם דמותר לעשות הלחיים מסיד וכן צורת הפתח. ועוד פסק דהלכתא רחבה אע"פ שאינה פריאה דהלכה פדברי המיקל בערובין ודלא פדברי האלפסי מרדכי פ"ק דערובין.

וכן התיר מהר"י מולן בתשובותיו אף ע"ג דתימ' הנה בעיניו: (תקלו) פעם אחת נשפחה הקורה בשפת והתתי לטלטל בתוכה באותה שפת דעייירות שלנו פחצרות עכ"ל מהר"י נוניל ומהר"י מולן אסר: (תקלז) רשות הרבים עצמו דהיינו רחב שש עשר אמות ומפולש משער לשער וששים רובא עוברין בו אינו ניתר אלא בדלתות.

והר"ש פי' דא"צ לנעול בליזה אבל צריף שיהיו ראוין לנעול היו משקעית בעפר מפנה אותן ומתקנן לנעול ואין נראה פן מסוגית הגמ'. ור"י פתב מבוי שרחב י"ג ושליש ושני ראשיה מפולשין לרשות הרבים הרחבה י"ו אמה דינו פרשות הרבים וצריף דלתות לה"ט: (תקלח) פתב הרשפ"א שיש רשות הרבים אע"פ שאינו רחב י"ו אמת ואין עוברים בו ששים ריבוא פגון סרטיא ופלטאי פדאייתא בשבת ודריף שהולף ביושר ופוגע ברשות הרבים פדמוכח בפ"ק דערובין תשובות הרשפ"א סי' קפ"ה: (תקלט) פסק ר"י על הפחורים המלמדי הדרים בפדרים לבדם לא מפעיא אם אין להם אלא פתח אחד לרשות הרבים אלא אפי' יש להם יותר אין צריכין לערב פיון שאפומן ובשולן א'.

ועוד שאי בעל הבית משאיל להם רשותן פדישאסרו עליו והשר מקוצי הנה מצריף תפיסת יד פדאמרין בפ' פיצד משתתפין וכו' ואם לאו אוסרין עכ"ל סמ"ק: (תקמ) פתב הרא"ש שני ישראלי הדרי בב' חצרו' ועובדי פוכבים דר בחצר בין אלו שני חצרות ויש פתח מחצר של עובד פוכבים לחצר ישראל יכולי להוציא ולטלטל מחצרו של עובד פוכבים לחצרו של ישראל פיון שיש לעובד פוכבים דריסת הרגל על ישראל ומזה הטעם התרתי לטלטל החמין מתוך ביתו של דוד צענ"ר לתוך חצר העירונים ומחצר העירונים לבית ישראל גנ"ז נאם יעקב נוניל: (תקמא) מותר להשתמש פתח הקורה וכנגד הלחי והני מילי בפתוחה לרשות הרבים אבל בפתוחה לכרמלית אסור בין פתח הקורה בין כנגד הלחי מפני שמצטרף לכרמלית שאצלו.

וְהָרֹאֵב"ד הַתִּיר תַּחַת הַקּוֹרֶה אַף בְּפִתּוֹחַ לְכַרְמְלִית וְלִזְה נְטֵה דַעַת הָרֹא"ש אֲבָל מִזְכ' עַל יַד בְּנוֹ וּבִתּוֹ שְׂאִין סְמוּכִין עַל שְׁלֶחֶנוֹ אִפִּי אִם הֵם קִטְנֵי וְע"י עֲבָדוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַעֲבָרִי וְע"י אִשְׁתּוֹ שְׂאִינוֹ מֵעַל לָהּ מְזוֹנוֹ אִפִּי אִין לָהּ בֵּית בַּחֲצֵי.
לה"ט.

וְהַרְמַב"ם פָּסַק כְּשִׁמוּאֵל דְּאָמַר גְּדוּלֵי גְדוּלִים מִמֶּשׁ קִטְנִים קִטְנִים מִמֶּשׁ שְׂאִין יָכוֹל לִזְכוּתוֹ עַל קָטָן אִפִּי אִינוֹ מַעְלָה לוֹ מְזוֹנוֹת וְהָרֹא"ש לֹא כ"כ וְטוֹב לְהַחְמִיר כְּדַבְּרֵי שְׂנֵיָהֶם שְׁלֹא לִזְכוּת עַל יַד בְּנוֹ הַקָּטָן אִפִּי סְמוּךְ עַל שְׁלֶחֶנוֹ וְלֹא עַל יַד בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַגְּדוּלִים הַסְּמוּכִים עַל שְׁלֶחֶנוֹ לַה"ט: (תַּקְמָב) כְּתָבוּ רַב אֶלְפָּס וְה"ג דְּלֹא מְהַנְיָא זְכִיָּה דִּיד הָאִשָּׁה כִּיזַד בְּעַלְהָ וְכֹן כָּתַב הַר"ר פְּרָץ.

וְהַר"ר יִשְׁעִיָּה כָּתַב דִּיכוֹל לִזְכוּת עַל יַד אִשְׁתּוֹ דְּהִלְכָה פְּרַבְּנָן. מִשְׁבַּה"ל: (תַּקְמָג) וְקָטָן פִּירִש"י דְּלָמַ"ד מִשּׁוּם קִנְיָן אִין קָטָן זֹכֶה אֶת הָעָרוֹב דְּלֹא בֵּר אֶקְנוּיֵי הוּא.

וְר"ת הַקָּשָׁה עָלָיו וְנִרְאָה כְּפִירוֹשׁ ר"ת שְׁפִי וְקָטָן אִם הַבֵּית שֶׁל קָטָן דְּלָמַ"ד מִשּׁוּם קִנְיָן לֹא מְהַנְיָ דְּאִין יָכוֹל לְהַקְנוֹת לָהֶם דְּלֹא גָרַע מִשְׁכִּירוֹ וְלִקִּיטּוֹ דְּלִקְמָן פ' הַדָּר מְרָדְכִי: (תַּקְמָד) כָּתַב רִש"י שְׁצָרִיף לְשִׁכּוֹר כֹּל עָרַב שֶׁבֵּת רְשׁוּתוֹ מִן הָא"י בְּחֻצָּר כְּדִי לְהַטְרִיחַ הַיִּשְׂרָאֵל שְׁלֹא יְדוּר עִמּוֹ וְיִלְמַד מִמַּעֲשָׂיו וְגִאוּנִים אַחֲרֵיהֶם כְּתָבוּ שְׂאִין צָרִיף וְדִי לוֹ בְּפַעַם אַחַת בְּשָׁנָה.

מִשְׁבַּה"ל: (תַּקְמָה) עוֹבֵד כּוֹכְבִים שְׁאֵפְשֶׁר לוֹ לְחַזֵּר בְּשֶׁבֶת אִם הֵלֵךְ חוּץ לְבֵיתוֹ מִבְּעוֹד יוֹם אִינוֹ אוֹסֵר. וְהַרְ"ם כ' פִּינָן שְׁיָכוֹל לְבֹא עוֹבֵד כּוֹכְבִים בְּשֶׁבֶת אוֹסֵר: (תַּקְמוֹ) בּוֹר שְׁבִין שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת וְלֹא עָרְבוּ אִין מְמַלְאִין מִמֶּנּוּ בְּשֶׁבֶת אֶלֶּא א"כ עֲשׂוּ מַחֲצִיזָה י' לְמַעְלָה מִן הַמַּיִם וְיִהְיֶה טֶפַח מִמֶּנּוּ מְשׁוּקָע בַּמַּיִם וְא"צ לִיגַע בְּקַרְקַע הַבּוֹר אוֹ יַעֲשֶׂה קוֹרֶה רַחְבָּה ד' טֶפְחִים בְּפִי הַבּוֹר וְלִרְש"י שְׁרִי אִפִּי הַמַּחֲצִיזָה לְמַעְלָה בְּפִי הַבּוֹר וּבִלְבַד שְׁתֵּהָא עֲשִׂיָּה לְכַף לְהַתִּיר: (תַּקְמָז) הַמְּבַטֵּל רְשׁוּתוֹ וְהוֹצִיא אַחַר כֶּף מִבֵּיתוֹ לְחֻצָּר בְּשׁוֹגֵג אִין אוֹסֵר בְּמִזִּיד אוֹסֵר שְׁהָרִי חוּזֵר מִהַבְּטוּל שְׁבָטֵל.

הַחֲזִיקוּ בּוֹ כְּבָר שְׁהוֹצִיא מִבֵּיתָהֶם לְחֻצָּר ל"ש מִבְּעוֹד יוֹם וְל"ש מִשְׁחֻשְׁכָּה אִינוֹ יָכוֹל לְחַזֵּר מִבְּטוּלוֹ. וְרִש"י פ' שְׂאִין חֲזָקָה מוֹעֲלֵת אַא"כ הַחֲזִיקוּ מִשְׁתַּחֲשָׁף (תַּקְמָח) חֻצָּר שְׁיִשְׂרָאֵל וְעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים דָּרִים בּוֹ וּבֵית אֶחָד שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֲצֵל בֵּיתוֹ שֶׁל זֶה וְאִין פְּתוּחַ לְחֻצָּר וְחֵלּוֹן בֵּינֵיהֶם אִינוֹ יָכוֹל לְעָרַב עִמּוֹ דְּרָף הַחֵלּוֹן שְׁבִינֵיהֶם כְּדִי לְהוֹצִיא עָלָיו לְחֻצָּר דְּרָף בֵּית שְׁהוּא הַפְּתוּחַ לְחֻצָּר אֲבָל אִם פְּתַח פְּתוּחַ בֵּינֵיהֶם מוֹתֵר לִרְש"י.

וְלִר"י אִפִּי פְּתַח פְּתוּחַ בֵּינֵיהֶם אֶסוּר: (תַּקְמָט) אִם לֹא עָרְבוּ הַחֲצֵרוֹת יַחַד וְג"כ לֹא שְׁתַּפּוּ בְּמִבּוֹי כָּתַב הַרְמַב"ם שְׂאֵם עָרְבוּ בְּחֻצְרוֹת כֹּל אַחַת לְעֻצְמָה אִז אִין מְטַלְטֵלִין בְּמִבּוֹי אֶלֶּא בַד"א וְאִם לֹא עָרְבָה כֹּל אַחַת לְעֻצְמָה אִז מוֹתֵר לְטַלְטֵל בְּכַנְלוֹ וְבַה"ג כָּתַב בְּסֵתָם אֶסוּר לְטַלְטֵל בְּמִבּוֹי בְּלִי עָרוֹב וְלֹא חֶלֶק בֵּין עָרוֹבוֹ חֻצְרוֹ לְעֻצְמָן אוֹ לֹא.

וְזֶהוּ וְדַאי אִי אֶפְשֶׁר דְּאִפִּי רַב דְּאֶסֶר לְטַלְטֵל בְּמִבּוֹי בְּלִי עָרוֹב מוֹדָה שְׂאֵם לֹא עָרְבוּ חֻצְרוֹת עִם הַבָּתִּים דְּשָׂרְנִי וְהַתּוֹסְפוֹת פָּסְקוּ שְׂאִין הִלְכָה פְּרַב וְשָׂרִי לְטַלְטֵל בְּכָל הַמִּבּוֹי אִפִּי אִם עָרְבוּ חֻצְרוֹת עִם הַבָּתִּים וְכֵן יִרְאָה דַעַת רַב אֶלְפָּס שְׁלֹא כְּדַבְּרֵי רַבְלָה"ט: (תַּקְנֵ) בְּנֵי חֻצָּר שְׁגָבוּ קָמַח לְעָרוֹב וְנִאָּפָה מִבְּעוֹ"י וְלֹא הִסְפִּיקוּ לְבַרְךְ עָלָיו עַד שְׁחֻשְׁיָה אוֹ שְׁשֻׁכְחוּ לְבַרְךְ

עָלְיוּ בְּתִשְׁבּוֹת הַגָּאוֹנִים מִתִּירִין לְטַלְטְלוֹ הוֹאִיל וְגָבוּ וְאָפוּ אוֹתוֹ לְשֵׁם עָרוֹב וְהִרְ"ר אָבִיגָדוֹר כִּהֵן כ' אִם הִקְנֶהוּ לוֹ בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת לֹא מִהֲנִי דְתַחֲלַת עָרוֹב הֵנִי בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת שְׁבַה"ל: (תקנא) בְּפֶל מְעַרְבִין וּמִשְׁתַּתְּפִין חוּץ מִן הַמַּיִם וּמְלַח לֹא כִפְרִשׁ"י שְׁפִי עָרוֹבֵי תַחֲוּמִין וְעָרוֹבֵי חֲצָרוֹת אֲלֵא עָרוֹבֵי תַחֲוּמֵי דְנוֹקָא בְּפֶת פְּדָמוּכַח לְקַמְן פ' הִדָּר מְרַדְכִי: (תקנב) בְּתִשְׁבּוֹת הַגָּאוֹנִים בַּה"כ שְׂאִין בּוֹ דִּיּוּרֵי א"צ לְעָרֵב עִם שְׂאָר בְּנֵי חֲצָר וְאֵע"ג דְּאָכְלוּ וְשָׁתִי בֵּיהּ הָאֲכֻסָּנְאִין.

וְרַבֵּי יִשְׁעִיָּה פָתַח דְּנוֹקָא אִם לֹא שָׁבְתוּ שְׁם אוֹרְחִים אֲבָל אִם אוֹכְלִים וְיֹשְׁנִים שְׁם אוֹרְחִים צָרִיכִים לְעָרֵב שְׁבַה"ל: (תקנג) הֵהוּא יְנוֹקָא דְּאִשְׁתְּפִיָּה חֲמִימֵי יֵשׁ רוּצִים לְהַתִּיר לּוֹמֵר לְעוֹבֵד כּוֹכְבִים בְּשַׁבַּת לְהִבִּיא סֶפֶר דְּרַף ר"ה פְּדֵי לְלִמּוּד בּוֹ פִּי הֵיכִי דְשָׁרִינּוּ הֵכָא לּוֹמֵר לְעוֹבֵד כּוֹכְבִים לְצַנְרָף מְצוֹת מִלְּהָ לְהִבִּיא הַמַּיִם דְּרַף רְשׁוֹת הַרְבִּים וְלֹא נִרְאָה לְר"י דְּדוֹקָא לְצַנְרָף מִלְּהָ דְּהִיא גּוּפָה דְּחֵי שַׁבַּת הַתִּירוֹ אֲמִירָה לְעוֹפֵי כּוֹכְבֵי אֲבָל לְצַנְרָף מְצוּהָ אַחֲרַת אִפִּי בְּכַרְמְלִית דְּרַבְּנָן א"א לְעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים עֲשֵׂה וּכ"פ רְשָׁב"א בְּתִשְׁבּוֹתָיו סִי קפ"ה וְכֵן נִהְגוּ כְּשֶׁשָּׁכְחוּ לְהִבִּיא הַחֹמֶ' לְבַה"כ שֶׁהוֹלְכִין עֶשֶׂר וּמִפְטִירִין בְּאוֹתוֹ בֵּית שֶׁהַחֲנוּמֵשׁ שְׁם.

וּבְסֶפֶר אֲבִי"ה פָתַח ר' יוֹאֵל לְהַתִּיר לּוֹמֵר לְאִינוּ יְהוּדֵי לְהִבִּיא הָאֲתָרוּג אִפִּי מְרַחוֹק בִּי"ט הֵיכָא דְאִיפָא אֲוֹנָס שְׁלֹא הָיָה לָהֶם אֲתָרוּג מְשׁוּם דְּתַחֲוּמִין דְּרַבְּנָן. וְרַבֵּינוּ שְׂמֻשׁוֹן הַשִּׁבְיָשְׂרָאֵל שֶׁהִבִּיא לוֹ אִינוּ יְהוּדֵי לְיֹלֵב וְאֲתָרוּג בִּי"ט מְחוּץ לְתַחֲוּם לְאוּ מְוַקְצָה הוּא דְּהָא חֲזִי לְיִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי וְכִינּוּ דְשָׁרֵי לְטַלְטֵל אִפִּי לְאוֹתוֹ יִשְׂרָאֵל שָׁרֵי לְצֹאת בּוֹ דְּמְצוֹת לֹא לְיִהְיֹת נִתְנוּ וְאִפִּי לְמ"ד דְּמְצוֹת לְיִהְיֹת נִתְנוּ שָׁרֵי.

קִצְרֵתִי מְמַרְדְּכִי פ"ק דְּעָרוֹבִין: (תקנד) יִשְׂרָאֵל שִׁישׁ לוֹ פָתַח לְמַבּוּי וּפְתַח מֵאֲחֲרָיו לְקַרְפָּף וְשָׁכַח וְלֹא עָרַב אִם הִקְרַפָּף יוֹתֵר מִסְּאֲתִים אוֹסֵר לְפִי שְׂאִינוּ רְאוּי לוֹ וְאִין מְסַתְּלַק מִן הַמַּבּוּי. וְאִם אִינוּ אֲלֵא סְאֲתֵי אִינוּ אוֹסֵר דְּכִינּוּ שְׂרָאוּי לוֹ מְסַתְּלַק מִן הַמַּבּוּי.

וּפִירִשׁ"י וְאִם הִנְקַף לְדִירָה אִפִּי הוּא יֵתֵר עַל סְאֲתֵי אִינוּ אוֹסֵר פִּינּוּ שְׂרָאוּי לוֹ. וְר"י פִּי אִם הִנְקַף לְדִירָה אִפִּי בֵּית סְאֲתִים אֲסוּר שְׁפִינּוּ שֶׁהִנְקַף לְדִירָה אִין בּוֹ אוֹיֵר וְאִינוּ חֲפִץ בּוֹ לְהַסְתַּלֵּק בְּשִׁבְיָלוֹ מִן הַמַּבּוּי: (תקנז) מְבּוּי שְׂצִידוֹ אֶחָד אִינוּ יְהוּדֵי וְצִידוֹ הַשְּׁנִי יִשְׂרָאֵל וּבֵית אַחֲרֵי שֶׁל יִשְׂרָאֵל פְּתוּחַ לְרְשׁוֹת הַרְבִּים וְלֹא לְמַבּוּי וְחֲלוֹן בֵּינוּ וּבֵין יִשְׂרָאֵל הִדָּר בְּמַבּוּי אִינוּ יָכוֹל לְעָרֵב דְּרַף חֲחֲלוֹן שְׁבִינֵיהֶם לְהוֹצִיא כְּלָיו לְמַבּוּי דְּרַף בֵּית יִשְׂרָאֵל שְׁכֵנוֹ הַפְּתוּחַ לְמַבּוּי.

אֲבָל אִם פָּתַח בִּינֵיהֶם מִן רִשׁ"י וְלִר"י אִף אִם פָּתַח בִּינֵיהֶם אֲסוּר לַה"ט: (תקנו) נִשְׂאֵל גְּדוֹל בְּדוֹרוֹ מִהִרְר"י מוֹלָן אִם סֵתֵם אֶחָד פָּתַח שְׁבִין שְׁנֵי חֲצָרוֹת שְׁעָרָבוּ דְּרַף אוֹתוֹ הַפְּתַח וְאֵחָד"פ נִמְלָף לְפִתְחוֹ אִם חֲזַר הָעָרוֹב לְהִתִּירוֹ הָרֵאשׁוֹן לְשַׁבַּת הַבָּאָה אוֹ נֶאֱמַר דְּנוֹקָא פִּי נִסְתֵם הַפְּתַח מֵעֲצָמוֹ לֹא גָלָה דַּעְתּוֹ לְבַטֵּל הָעָרוֹב תְּשׁוּבָה אִין בְּיַדִּי לְחַלֵּק בֵּין שׁוֹגֵג לְמִזִּיד פִּינּוּ דְּחֲזַר הָעָרוֹב לְמִקוּמוֹ וְהִבִּיא רְאָיָה עַכ"ל: (תקנז) מֵעֲשֵׂה בָּא לְפָנֵי רִשׁ"י בְּחֻפָּה שְׁשָׁכְחוּ וְלֹא עָרְבוּ וְהִנְצָרְכוּ לְהוֹצִיא מִבֵּית לְבֵית וְהַתִּיר לָהֶם ע"י שְׁיִבְטְלוּ רְשׁוֹת לְאֶחָד וְר"ח חֲלַק עַל זְקֵנוֹ דְּלֹא אֲשַׁכְּחֵן בְּטִיל רְשׁוֹת מִבֵּית לְבֵית אֲלֵא מְחַצֵּר לְחַצֵּר אֲמָנָם אִם הִדָּרִים בְּבֵית יְכוֹלִין לְבַטֵּל כָּל הַבֵּית בְּלִי חֲדָר אֶחָד שְׁיִהְיֶה עֲשָׂיוֹ אֲסוּר לְהוֹצִיא מִן חֲדָר לְבֵית וּמִן הַבֵּית לְחֲדָר כְּמוֹ מִן הַבֵּית לְחַצֵּר וְאִז לֹא שְׁיִיף כָּאִן א"כ בְּטִלָּה תוֹרַת עָרוֹב מְרַדְכִי פ"ו דְּעָרוֹבִין: (תקנח) עִיר שֶׁל יְחִיד פִּי שְׂאִין בָּהּ ס' רַבּוּא וְהִרְמַב"ם פָּתַח

שהוא קנין של יחיד יכולין לערב כל מבוי ומבוי בפני עצמה שחשובה כולה כחצר אחת ונאסרו זה על זה אם לא ערבו יחד: (תקנט) אַחַד עַרְוֵי חֲצֵרוֹת וְאֶחָד שְׁתּוֹפֵי מְבוֹאוֹת מְעַרְבִין וּמִשְׁתַּתְּפִין אוֹתוֹ בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת וְאֶפְי' קָבְלוּ עָלֵיהֶן תּוֹסֶפֶת שְׁבֵת כְּתַב ה"ר שְׁמֶרֶיָה שְׂיָכוֹל לְעַרְבַּ וַיֵּשׁ אוֹסְרִין קָבַל עָלָיו תּוֹסֶפֶת שְׁבֵת לַה"ט וְכֵן פִּי' ר"ח וְכֵן אֵימָא בִּירוּשָׁלַיִם בְּהִדְיָא דְמְעַרְבִין בְּסַפֵּק חֲשֵׁכָה וְהוּא הִדִּין עָרוֹב תְּבַשְׁלִין.

וכתב הר"ר יחיאל דהוא הדין לאחר תפלת ערבית אם הוא יום וכן מצאתי בשם ר' שמעי' שהורה כמו הר"ר יחיאל ומקצת תלמידיו אסרו ואמרו שיש חלוק בין קבל עליו שבת ללא קבל מרדכי פ"ב דשבת: (תקס) האסקופה שהיא על פתח הבי' מקום גבוה מרשות הרבים פדי שבני רשות הרבים נמנעי' מלדחוק פתוח הבית שמותר להכניס ולהוציא עליה מן הבית כ"כ ר"ת ובשם הר"ר אביגדור מצאתי על אסקופותינו שאינו גבוהין מן הקרקע י' טפחים ואינו ד' טפחים מותר להצניע המפתח בין הדלת והאסקופה דמקום פטור הוא אף לא להצניע לפניו מן הדלת שבה"ל: (תקסא) מי שיצא חוץ לתחום נותנים לו ד' אמות דכתיב שבו איש תחתיו.

ופסק רב אלפס שאין לו אלא ד' אמות והוא באמצעיתו והר"ר זרחיה הלוי פסק שיש לו ד"א לכל רוח שהם שמונה על שמונה: (תקסב) כשמודדין תחום העיר בחבל של פשתן אם יש נהר לפניו לסוף ע' אמה פליגי בה בירושלמי יש למ"ד אחר שמדד נ' אמה חוזר לאחוריו כ"ה אמה הנותרים בחבל של ד' אמות ומסתברא כמ"ד שחוזר לאחוריו.

ר"ת פי' שמדת התחום כנגד העיר אלפים ואלכסון ואלכסון שהוא אלפים ותתכ"ו ולא נהירא. לה"ט: (תקסג) לא שנו אלא בהר המתלקט עצרה האלפסי נקט לישנא בתרא דרבא לקולא ור"מ כתב הלכתא פלישנא קמא דרבא דאמר לא שנו אלא בהר המתלקט עשר מתוף חמש מודדו מדידה יפה אף ע"ג דהלקה כדברי המיקל בערוב פיון דלישנא קמא סתמא דתלמוד' משני לה ואידך לישנא דרב הונא בריה דר' יהושע מתני לה הלכתא פלישנא קמא.

מרדכי פ"ה דערובין. ת"ר עיר של יחיד ונעשית של רבים וכולי ואין אותה מערבין לחצאין וכל שכן עיר של יחיד אין אותה מערבין לחצאין.

ונראה למחר"ם דמותר לחלק אפי' מבוי אחד ולערבו לחצאין ובלבד שימתקן לו שתי לחיים או צורת הפתח מרדכי פ"ה דערובין: (תקסד) הניח ערובו בעיר חרבה אין לו ולמקו' ערובו אלא אלפים אמה בפסקי המיימוני פסק כר' אליעזר דפליג ואו' אחד שוב' ואחד מניח מהלך כולה וחוצה לה אלפים אמה והר"מ מהסס בדבר.

מרדכי פ"ב דערובין: (תקסה) כתב ר"י אותם היהודים הדרים בפרפים המונקפים חומה שיש בהם מחיצות גמורות ודלתותיהן נעולות בלילה דאין צריכין לשמור ואפי' הרבה ישראלים דרים בבית אחד שרי לטלטל בכל העיר פיון דליכא שני ישראלים בשני בתים שאוסרים זה על זה.

ומיהו מה שכתב ר"י ודלתותיהן נעולות בלילה לא נראה לרבינו מאיר אפי' אינן נעולות בלילה נמי. מרדכי פ"ח דערובין: (תקסו) הנהו דכרי דאתו למברכתא כו'.

הדר אָמר רַבָּא כּו'. ר"י ור' יואל התירו ספינה הפאה מחוץ לתחום בשבת לעיר שהוקפה לדירה דכל העיר להם כד' אמות.

וכן פירש"י הבא לעיר שיש לה מחיצות פדיר וסהר ורבינו אפרים בר' יצחק אסר והאריה ואני קצרת. ורבינו שמשון משנן הורה על אלים שבאו בשוק בעיר המוקפת חומה שמותר לילה ולקנותם ולהביאם בביתו הואיל ולא באו בשבילו ובעיר שאינה מוקפת חומה הורה לאסור שהואיל והובאו לכאן מחוץ לתחום אין להם אלא ד' אמות ואסור להוציאם ממקומ' אף אם הולכין האיני יהודי בביתו של ישר' דבשביל ישראל באו מחוץ לתחום.

וכן הורה רבינו יהודה מפרי"ש דאם בא לבשילן ולאוכלן במקומן תוך ד' אמות רשאי ואינו חושש לאסור הואיל ולא הובאו שם במקומן לצרכו ואע"פ שיש פנים להתיר גם כשהביאם האיני יהודי לביתו מטעם שהיה יכול לילה ולשתות שם מרדכי פ"ד דערובין: (תקסז) מי שאין לו אלא ארבע אמות והוצרך לנקביו יכול לצאת מהן עד שימצא מקום צנוע לפנות והו' צרכיו פ"א ר"ח.

דאפי' לקטנים קאמר. והרא"ש כתב דוקא לגדולים וכן הר"ר יהודה הברצילוני: (תקסח) בחזרו ממקום שהניח הערוב בסוף אלה והעיר תוף אלה אז העיר פולם כד' אמות לענין שישלימו עליה את השאר שהולך פולה לפי שילן בה.

אבל הרמב"ם כתב שאפי' בעיר עצמה אין לה אלא ד' אמות ולא נהירא שאם פן מי שדר בעיר גדול' ונתן ערובו חוצ' לה אינו יכול לחזור לביתו ל' הטורי': (תקסט) מי שהחשיף לו בדרך כו' רב אומר לא אומר פלום כל עיקר אע"ג דהלקתא פותיה דרב באסורי בהא הלקה כשמואל וכן הלקה למפיר אילן או גדר דכחול לומר שביתתי תחת אותו אילן או אותו גדר ואע"ג דעדיין לא מטי בבין השמשות תחת האילן מ"מ קני שבת' ובלבד שיגיע לאלפים אמה מן האילן בין השמשות אבל יותר מאלפים אמה אין באמירתו פלום.

מרדכי פ"ד דערובין: (תקע) המעביר ארבע אמות ברשות הרבים אינו חייב אלא עד שיעבור הן ואלכסונו דכתיב וזה יהיה לכם מגרשי הערים כזה יהיה כל שובתי שבת. פירש"י דלגבי העברה ליכא למיתב פאות אלא בזה האופן שנותנין להם שעור אלכסונו דהא ליכא רבוע ועגול.

ורשב"ם פירש שמערבין ד' אמות על ארבע אמות ברשות הרבים ברבוע של עולם כדפירש בתו' מרדכי: (תקעא) נראה דאע"ג דסלק' שמעתתא דלוקין על ערובי תחומי אפי' הכי קיימא לן תחומין דרבנן אמנם מדרבנן מלקין מרדכי פ"ק דערובין: (תקעב) אשתו של אדם מערבת לו שלא מדעתו.

אין ללמוד מפאן שהיא תוכל לזכות לבני מבוי ולבני חצר וליתן פת עבור בעלה בשביל פולה דנהי דיכולה ליתן פת בשביל עצמה שלא מדעת בעלה מ"מ לזכות לכול' אינה יכולה.

ויש מפרשים דג' חלוקי' יש רגיל ואוסר נוטלים שתופו לגמרי בעל פרחו ודעת אשתו נמי לא בעי אוסר ולא רגיל לערב התם דעת אשתו מיהא בעי לא רגיל ולא אוסר בעי

דעתו. מרדכי פ' י"ב דערובין: (תקעג) אם יש שם תפיס' יד של בע"ה מקום דירתו של זה שנותן שם פליו להצניע אין אוסר דכל רשות דחצור דידיה הנה וכאלו דר עמו בבית.

ל' רש"י ופירש ר"י ב"ר אברהם דתפיסת יד של בעל הבית אינו אוסר הדר בבית התבן על בעל הבית קאמר ומותר בעל הבית להכניס ולהוציא מביתו לחצר ולפני ר"י ב"ר אברהם גם בע"ה אוסר להכניס ולהוציא מבית שדר בבית התבן לחצר.

אבל לפירש"י גם הדר בבית התבן מותר להכניס ולהוציא בבית בעל הבית דהוי כמו אורח לגבני והדברים נראין להר' יעקב מקינון מיהו נראה לי דלא תשיב תפיסת יד אלא בעל הבית ששוכר את ביתו ומעכב לעצמו אחת מפנות הבית להניח שם את פליו מרדכי סוף פ"ק דערובין: (תקעד) אין מערבין ערובי תחומין אלא לדבר מצוה כ' הרמב"ם ערוב לדבר הרשות הוי עירוב.

ובעל הג' כתב שאינו ערוב ואין מערבין אותו בין השמשות וגם בזה פתב הרמב"ם דהוי ערוב: הלכות ראש חודש (תקעה) על צדוק הדין אם יש לאומרו בראש חודש חנוכה ופורים. נחלקו בו חכמי גרמיי"זא אומרים אותו דרף הלוף.

וחכמי מגנצא אין אומרים אותה אלא על אדם גדול. וכן השיב רבי משולם ב"ר משה בנדאי אדם גדול מספידין אותו בראש חודש ובחול המועד שיאמר עליו צדוק הדין.

ור"ץ גיאת פתב נהגו מימי קדם זקנים הראשונים שלא לומר צדוק הדין אחרי המט בר"ח חנוכה ופורים דלא עדיף צדוק הדין דהדיוט מדמשה רבינו דמסקין לי בשבת דחו"ה ובר"ח חנוכה שחל להיות בשבת דהללו ימי שמח' נגהו דכתיב וכיום שמחתכם.

ותלמידי רש"י כתבו משמו שאומרים צדוק הדין אפי' בחול המועד לה"ט. ובתשובת הגאונים אם הפל עוני' כאחד צדוק הדין מותר ודוקא לפני המט אבל לאחר קבורת המט אין אומרים.

שבה"ל.

כ' רבינו חננאל היושב בתענית חלום בר"ח ישב תענית לתעניתו. כמו בשבת מרדכי פ"ק דשבת: (תקעו) באשפנזו נוהגין לומר פרשת ובראשי חדשיכם בשחרית בשבת אחרי פרשת התמיד ובספרד אין נוהגין לאומרה: (תקעז) אם לא הזכיר ר"ח עד שהתחיל מודים אי קאי בשם שלום חוזר לראש ואסיקנא שלעול' חוזר אלא א"כ לא עקר רגליו וגם אם רגיל לומר תחנונים אחר תפלתו אז חוזר לרצה אבל אם עקר רגליו אע"ג דרגיל לומר אחר תפלתו תחנונים או אם אינו רגיל לומר תחנונים אע"פ שלא עקר רגליו חוזר לראש.

ורב עמרם תלה אותו בעקר רגליו שכתב לא עקר אע"פ שאינו רגיל לומר תחנונים חוזר לעבודתה. עקר רגליו אע"פ שרגיל לומר תחנונים חוזר לראש.

ואדוני אבי לא כתב פן: (תקעה) תניא טעה ולא הזכיר של ראש חודש שחרית אין מחזירין אותו לפי שתפלת המוספין לפניו ואמר ר' יוחנן בצבור שאני פ' רב אלפס מפני טורח צבור הקילו פן לסמוך על תפלת מוסף פיון שהוא אומר אחר זאת.

ור"ת פ"א בצבור שאני אפי' יחיד אין צריך לחזור מפני ששומע אותו משליח צבור ואין הלשון משמע כן: (תקעט) כתב ר"י מי ששכח ולא התפלל יעלה ויבא במנחה שאין לו להתפלל בר"ח ערבית שמים פינון שאין לו להזכיר ר"ח למה יתפלל ערבית פינון שפבר התפלל י"ח במנחה ולא דמי הא דאמרן טעה ולא התפלל של מנחה בשבת מתפלל במוצאי שבת של חול שמים דשאני התם דארף בשבת היה ראוי להתפלל י"ח אלא שסלקו מפני טורח שבת.

הלכה פשלא התפלל במנחה יוצא בי"ח שמתפלל במוצאי שבת דאינון נמי שייכי לשבת. וסכמי פרונינצ' פתבו פינון שלא יצא ידי חובתו במה שהתפלל הוי פאלו לא התפלל וצריך להתפלל ערבית שמים אע"פ שאינו מזכיר בה של ר"ח.

והרא"ש פתב הדבר מוכרע. ולכן היה אומר הר"ר יונה שהנכון לצאת ידי ספק ויתפלל אותה לערב בתורת נדבה ואין צריך לחדש בה דבר פינון שהתפלל אותה מספק אין לה חדוש גדול מזה לשה"ט: (תקפ) מצאתי בשם רבינו שמחה ז"ל דהנה רגיל לומר כל היכא שאמרו שאם לא אמר אין מחזירין אותו פגון יעלה ויבא בתפלה בליל ר"ח וכגון ענינו ועל הנסים פדמוכח מתוספתא דברכות לאו דוקא אם גמר תפלתו אלא אפי' אם נזכר בתוך תפלתו אין חוזר.

ואפי' לא התחיל בברכה של אחרים אלא סיים ברכת עבודה ולא אמר יעלה ויבא או סיים הודאה ולא פתח בשים שלום ולא אמר על הנסי' אינו חוזר דכיון דאין מחזירין אותו סברא הוא שהיה לבטלה שב"ה: (תקפא) וקורין הלל בר"ח ורבו בו הדעות י"א שייחיד אינו אומר אותו כלל בר"ח אבל בצבור אומרים אותו ומברכין לפניו ולאחריו.

וי"א שאין חלוק בין צבור ליחיד ושניהם אומרים אותו בלא ברכה. לה"ט.

וכן כתב הר"ר ישעיה דאין מברכין ביחיד והעולם שנהגו לברך ביחיד איני יודע על מה סמכו וכן כתב רש"י משבולי הלקט. ור"ת כתב שלא שנה צבור ויחיד שברכין עליו ולזה הסכים הרא"ש ל"ה: (תקפב) שמע דקא מדלגי אמר שמע מינה מנהג אבותיהם בידיהם.

יש מדקדקין מהא דאין מברכין על הלל דר"ח ואפי' בצבור דאמנהג לא מברכין ור"ת פתב דאמנהגא דרבנן מברכין ודוקא אמנהג נביאים לא מברכין. וראיה מי"ט שני דאינו אלא מנהג ומברכין וכן נשים על מצות עשה שהזמן גרמא פסק שברכין מרדכי פ"ק דשבת.

ורב אלפס פתב תנא יחיד לא יתחיל ואם התחיל גומר הלכה קרי ליה בלא ברכה: (תקפג) ימים שהיחיד גומר בהם את ההלל פירש בהלכות גדולות כל היכא דליכא פנופיא כגון בשחיטת הפסח מקרי יחיד וכן משמע פ"ב דערוובין: (תקפד) גומר יש מפרשין גומר קור' כמו הנותיקין היו גומרים עם הגז הסמה.

ופסק רבי אבי"ה המברך בר"ח לגמור לא משתבש דלגמור תרתי משמע ורבינו מאי היה נוהג בכ"א ימים שהיחיד גומר בו הלל לברך לקרות ולא לגמור שפא ידלג אות אחת בקריא' הלל וכן נוהגין באשפנז: (תקפה) יחיד לא יתחיל פ"א ראב"ה דייחיד קורא לבדו הלל היכא דלא אפשר אבל מצוה לחזור שיענו אחריו ראשי פרקי'.

מְרַדְכִי פ"ב דְּשַׁבַּת וְכֵן רֵאִיתִי אֲנִי הַמְחַבֵּר נוֹהֲגִים רַבּוּתִי: (תקפו) בְּשׁוֹחֵר טוֹב כָּתַב אֵין אוֹמְרִים הִלֵּל אֶלָּא בְּשִׁלְשָׁה וְהַטַּעַם דְּלָמִי אוֹמֵר הוּדוּ רַק לְשָׁנִים. וְהֵכִי אֵיתָא בְּהַגְדַת תִּילִים וַיֵּשׁ תְּמַהִין עַל זֶה דְּמֵאֵי שְׁנָא: (תקפו) אֵין מְזַכְרִין שָׁל ר"ח בְּהַפְטָרָה שָׁל שַׁבַּת.

וה"ר יונה פתב שְׁצָרִיף לְהַזְכִּיר שָׁל ר"ח וְלוֹמַ' אֵת יוֹם הַמְנוּחַ הַזֶּה וְאֵת יוֹם ר"ח הַזֶּה אֶלָּא שְׁאֵין חוֹתְמִין בְּשָׁל ר"ח וְלֹא נִהְגוּ פֶן לֵה"ט. תְּשׁוּבַת שְׁאֵלָה יֵשׁ בְּמְרַדְכִי שְׁאֵין מְזַכְרִין שָׁל שַׁבַּת בְּיַעֲלָה וַיְבֹא בֵּר"ח שְׁחָל לְהִיּוֹת בְּשַׁבַּת וְכֵן אֵיתָא בְּתְשׁוּבוֹת הַגְּאוּנִים וְכֵן הַמְנַהֵג בֵּב' יֵשִׁיבוֹת וּר"ח שְׁחָל לְהִיּוֹת בְּשַׁבַּת מוֹצֵיאֵין ב' ס"ת וְקוֹרִין שְׁבַעַה בְּפִרְשָׁה וּמְפָטִיר בֵּר"ח וְכֵן בְּשַׁבַּת וְחֲנוּפָה וְכֵן בֵּד' פְּרָשִׁיּוֹת אֲמַנְם ר' יִשְׁעִיָה כָּתַב שְׁקוֹרִין ו' בְּפִרְשָׁ' שָׁל שַׁבַּת וְהוּ' בֵּר"ח וְכֵן בְּשַׁבַּת וְחֲנוּפָה.

וְכֵן בֵּד' פְּרָשִׁיּוֹת מְשַׁבְּוֹלֵי הַלְקָטוּבְּאִשְׁפָּנוּ וְצָרְפַת אֵין נוֹהֲגִין פֶּן. אֶבֶל בְּמוֹסָף יֵשׁ הַזְכָּרַת שַׁבַּת בְּלִי ר"ח לְכֵן מְזַכִּיר בֵּר"ח שָׁל שַׁבַּת.

וְכֵן פִּסְקוּ שְׁבַחְנוּפָה מְזַכְרִים עַל הַנְּסִים בְּמוֹסָף שָׁל שַׁבַּת אוֹ שָׁל ר"ח שְׁאֵירַע בּוֹ חֲנוּפָה. וְכֵן י"ט שְׁחָל לְהִיּוֹת בְּשַׁבַּת הַמְּפָטִיר בְּשַׁבַּת מְזַכִּיר שָׁל י"ט מֵהֵאֵי טַעְמָא דְּיוֹם הוּא שְׁנַתְחַיֵּיב בֵּד' תְּפִלוֹת: (תקפח) גַּם פִּסְק רַבֵּינוּ יוֹאֵל הַמְּפָטִיר בְּמַנְחָה בְּיוֹם הַכְּפוּרִים שְׁחָל לְהִיּוֹת בְּשַׁבַּת מְזַכִּיר שָׁל שַׁבַּת וְאוֹמֵר עַל הַתּוֹרָה דְּיוֹם הוּא שְׁנַתְחַיֵּיב בְּשָׁנֵי הַפְּטוּרוֹת מִכָּאן מִשְׁמַע שְׁנַרְאָה לוֹמֵר בְּיוֹם הַכְּפוּרִים הַמְּפָטִיר בְּמַנְחָה גַּם בְּרַכָּה אַחֲרוּנָה.

דְּהֵיִינוּ עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֵבֻדָה. עכ"ל מְרַדְכִי פ"ב דְּשַׁבַּת: (תקפט) פּוֹעֵל אֲמַת שְׁפַעְנוּלְתוֹ אֲמַת פִּירוּשׁ שֶׁהַקֵּב"ה שְׁפַעְנוּלְתוֹ אֲמַת בְּדִין מִיַּעַט אֵת הִירַח וַיֵּשׁ גּוֹרְסִין פּוֹעֵל אֲמַת וּפַעְלָתוֹן אֲמַת וְחוֹזֵר עַל צָבָא הַשָּׁמַיִם שְׁפַעְלָתוֹן אֲמַת וְאֵין מְשַׁנֵּין סְדֵרוֹן: (תקצ) יֵשׁ אוֹמְרִים וּמְסַיְימִין מְקַדְשׁ הַחֲדָשִׁים וַיֵּשׁ אוֹמְרִים מְקַדְשׁ הַחֲדָשִׁים.

לְשׁוֹן הַטּוֹרִים וְכֵן נוֹהֲגִין לוֹמֵר מְקַדְשׁ הַחֲדָשִׁים. (תקצא) יֵשׁ אוֹמְרִים שְׁאֵין לְקַדְשׁ הַחֲדָשׁ אֶלָּא בְּלִילָה וּמְסַתְבְּרָא דְּשָׁרְגָא בְּטִיְהֵר' לְמֵאֵי אַהֲנִי.

וּבְמַסְכַּת סוֹפְרִים אֵין מְקַדְשִׁין הַחֲדָשׁ אֶלָּא בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת כְּשֶׁהוּא מְבֻנָּסָם וּבְכָלִים נְאִים שְׁבּוּלֵי הַלְקָט: הַלְכוֹת יוֹם טוֹב (תקצב) יֵשׁ דְּבָרִים שְׁהַחְמִירוּ בִּי"ט יוֹתֵר מִבְּשַׁבַּת פְּגוֹן אִיסוּר מְוַקְצָה לְרַב אֶלְפֵס דֹּאע"ג דְּקִיָּמָא לֹן כְּרַבֵּי שְׁמַעוֹן בִּי"ט פִּסְק כֵּר' יְהוּדָה לְפִי שְׁהוּא קַל וְהַחְמִירוּ בּוֹ פְּדִי שְׁלֹא יְבֹא לְזַלְזֵל בּוֹ.

וְכֵן כ' בְּשִׁאלְתוֹת. וְכֵן פִּסְק הַרְמַב"ם אֶבֶל הַלְכוֹ' גְּדוּלוֹ' וְרַש"י וְר"ת וְר"י פּוֹסְקִי בֵּין בִּי"ט בֵּין בְּשַׁבַּת כֵּר' שְׁמַעוֹן אֶלָּא שֵׁר"ת הֵיָה מְחַלְק לּוֹמֵר שְׁאֵין הַלְכוֹ' כֵּר' שְׁמַעוֹן אֶלָּא בְּמוֹקְצָ' אֶבֶל בְּנוּלָד הַלְכוֹ' כֵּר' יְהוּדָה וְכֵן פִּסְק רַבֵּינוּ חֲנִנְאֵל כֵּר' שְׁמַעוֹן אַף בִּי"ט בְּמוֹקְצָ' מְחַמַּת אִיסוּר וּבְנוּלָד פִּסְק כֵּר' יְהוּדָה בִּי"ט.

לה"ט.

וּבְשִׁאלְתוֹת פִּסְק בְּפִרְשַׁת שְׁלַח לָהּ בֵּין בְּשַׁבַּת בֵּין בִּי"ט כֵּר' שְׁמַעוֹן. וְכֵן פִּסְק בֵּה"ג וְרַשְׁב"ם וְרַאב"ג הַמְּרַדְכִי.

וְלִי הַמְּחַבֵּר קָשָׁה פִּי בַעַל הַטּוֹרִים כ' בְּשֵׁם הַשִּׁאלְתוֹת דְּסַבְרֵי כֵּר' שְׁמַעוֹן וְצָרִיף לְעֵינֵין בְּדָבָר וּמִיָּהוּ בְּמוֹקְצָה דְּנוּלָד פִּסְק בְּסַפֵּר הַמְּצוּת דְּאִיסוּר וְכֵן בְּמוֹקְצָ' מְחַמַּת אִיסוּר דְּדוּחֵיָהוּ

בַּיָּדִים כַּגִּוֶן גַּר הַדְּלוּק בְּאוֹתוֹ שֶׁבַת וּאִ"כ גַּר שֶׁהִדְלִיק בְּשַׁבַּת אָסוּר לְטַלְטֵל וַיֵּשׁ רוּצִים לְהַתִּיר מִשׁוּם דְּהוּי כַּגִּרְף שֶׁל רְעִי וְאִין זֶה נֶכּוֹן כּוֹ' וְהַמְחֵמִיר לֹא הִפְסִיד מִיְהוּ מוֹדָה ר' שְׁמַעוֹן בְּמִןקָצָה מִחֻמְתֵּי מְחַנְּבֵי וְכֵן בְּמִןקָצָה מִחֻמְתֵּי חֶסְרוֹן כִּיס וְכֵן בְּמִןקָצָה דְּאַבְנֵי וּבִסְפָר הַמְּצָנִי פֶתַח דְּמוֹד' ר' שְׁמַעוֹן בְּבַעֲלֵי חַיִּים שְׁמַתוֹ מְרָדְכִי פ"ק דְּבִיבָּה: (תקצג) אִיתְּמַר אֶפְרוֹחַ הַנוֹלָד בִּי"ט רַב אָמַר אָסוּר וּשְׁמוּאֵל וְאִיתְּמַר ר' יוֹחָנָן אָמַר מוֹתֵר.

כְּתִב בְּעַל הַמְּאוּר כִּינּוּן דְּאִיכָּא רַב כְּהֵנָּה וְרַב אֲסִי דְּסַבְרֵי כְּשִׁמוּאֵל נְקִיטִינּוּ לְקוֹלָא וּבְעַל הַדְּבָרוֹת פֶּסֶק כְּרַב דְּמִןקָצָה דְּאוֹרֵיזְיָתָא וְהֵלֵךְ אַחֲרַיְהוּ מְחַמְּרִי וְכֵן פֶּסֶק בְּעַל הַלְכוֹת גְּדוּלוֹת וּכ"כ יִשְׁעִיָּה שֶׁב"הל: (תקצד) מְצָאֵתִי בְּשֵׁם הַר"ר אֱלִיעֶזֶר מו"ר וְרִוְנָא שְׂאִין לְכַרְךָ עַל לַיִל שְׁנֵי שָׁל י"ט שֶׁל גְּלִיּוֹת.

וּכְבָר נִהְגוּ לְכַרְךָ בְּשִׁתִּיָּהוּ וְכֵן פֶּסֶקוֹ רֹב הַגְּאוּנִים וְכֵן הַר"ר אַבְיָגְדוֹר וְכֵן בְּתַשׁוּבוֹת הַגְּאוּנִים. שֶׁב"הל וְכֵן נוֹהֲגִים הָעוֹלָם: (תקצה) הַשׁוֹחֵט בְּהֵמָה בִּי"ט בְּעֵנִין טַלְטוּל הַבְּשׂוֹר טְרַפָּה לְרַב אֶלְפֵס שְׁפֶסֶק בְּיוֹם טוֹב בְּמִןקָצָה כְּרַבִּי יְהוּדָה אָסוּר וְלר"ת שְׁפֶסֶק כּר' שְׁמַעוֹן מוֹתֵר.

וּבְעֵנִין מְכִירַת' לְעוֹבֵד כּוֹכָבִים נִרְאָה שְׁמוֹתֵר כְּדַרְךָ שֶׁהַתִּירוֹ הַמְּכִיר' לְיִשְׂרָאֵל רַק שְׁלֹא יִשְׁקוּל וְשְׁלֹא יִזְכִּיר לוֹ שׁוּם סְכוּם וְאִם אֵינּוּ מְאַמִּינּוּ יִקַּח מִמֶּנּוּ מִשְׁכּוֹן דָּאָם לֹא כֵן לֹא יִשְׁחַוֵּט וְאִתִּי לְאַמְנוּעֵי מִשְׁמַחַת יוֹם טוֹב: (תקצו) אֵין שׁוֹחֵטִין הַמְּדַבְּרִיּוֹת וְלֹא מְשַׁקִּין אוֹתָן הַשְּׂקָה שֶׁלְצוֹרְךָ שְׁחִיטָה שְׁדַרְךָ לְהַשְׁקוֹת הַבְּהֵמָה קוֹדֵם שְׁחִיטָה כְּדִי לְהַפְרִיד בֵּין הַבְּשׂוֹר וְהַעוֹר אֲבָל שְׂאֵר הַשְּׂקָאָה שְׂרִי לְהַשְׁקוֹתָם.

וּמְדַבְּרִיּוֹת הֵינּוּ שְׂרוּעוֹת חוּץ לְתַחֲוֹם וְאִין כְּאִין לְלוֹן תוֹף הַתַּחֲוֹם וְנוֹקָא לר' יְהוּדָה אֲבָל מֵאֵן דְּפֶסֶק בְּמִןקָצָה אִף בְּיוֹם טוֹב כּר' שְׁמַעוֹן שְׂרִי אִם הוּבְאוּ תוֹף הַתַּחֲוֹם שְׁלֹא לְצוֹרְךָ וּמִיְהוּ בְּעַל הָעֵטוֹר כְּתִב שְׂאֵף לְרַש"י אָסוּר כִּינּוּן דְּבַחַד לְיִשְׁנָא קְאָמַר בְּגִמְרָא דר' שְׁמַעוֹן מוֹדָה דְּכַרְוֹגְרוֹת וְצִמּוּקִים דְּמוֹ וְאֶזְלִינּוּ לְחוּמְרָא.

אֲבָל בְּהַלְכוֹת גְּדוּלוֹת כְּתִב מִןקָצָה דְּרַבֵּנּוּ הוּא וְכִינּוּן דְּאִיכָּא תְּרֵי לְיִשְׁנֵי אֶזְלִינּוּ בֵּיהּ לְקוֹלָא וְשְׂרִי לר' שְׁמַעוֹן וְלָזָה הַסְּפִים הָרָא"ש: (תקצז) עֶגְלָ שְׁנוּלָד בִּי"ט מוֹתֵר לְשׁוֹחֵטוֹ אִם הָאֵם עוֹמְדַת לְאֶכִּילָה אֲבָל אִם עוֹמְדַת לְגַדֵּל וְלָדוֹת אָסוּר לר' יְהוּדָה.

וְהָא דְּשְׂרֵי דְּנוֹקָא דְּקִים לִיהּ בְּגוּיָה שְׁכְּלוֹ חֲדָשְׁיוֹ דְּאִי לָאו הָכִי אָסוּר עַד לַיִל ח' וּכְגוֹן שֶׁהַפְּרִיס עַל גְּבִי קַרְקַע שְׂיִצָּא מְכַלֵּל רִיָּסוּק אֲבָרִים. וְאִם נוֹלָד בְּשַׁבַּת כְּתִב רַבִּינוּ אֶפְרַיִם שְׂאָסוּר בִּי"ט שֶׁל אַחֲרָיו מִשׁוֹ הַכְּנָה וּבְעַל הָעֵטוֹר כְּתִב שְׁמוֹתֵר וְכֵן כְּתִב הָרָא"ש דְּאִין שְׂיִיף הַכְּנָה בְּלִידַת הָעֶגְלָה.

כְּתִב הָרַמְבַּ"ם הַשׁוֹחֵט בְּהֵמָה בִּי"ט מוֹתֵר לְתַלְוֵשׁ הַצֶּמֶר מֵעַל הַצִּנּוֹר לְעֲשׂוֹת מְקוּם לְסַפִּין וּבְלִבְד שְׁלֹא יִזְיָנוּ מִמְּקוֹמוֹ אֲלֵא יִשְׂאֵר צֶמֶר מְסוּבָּה שֶׁם בְּשְׂאֵר צֶמֶר הַצִּנּוֹר אֲבָל בְּעוֹף לֹא יִמְרוֹט הַנוֹצָה.

וְהָרַמְבַּ"ן הַתִּיר לְמָרוֹט אִף הַנוֹצָה וּר"י פֶּסֶק כְּדַבְּרֵי הָרַמְבַּ"ם אֲלֵא שֶׁהוֹסִיף לְהַחְמִיר אִף בְּתַלְוֵשׁ הַצֶּמֶר לְאֶנְסְרוֹ אִ"כ אֵינּוּ מְתַכְּנִין לְתוֹלְשׁוֹ אֲבָל בְּמַתְכְּנִין לְתוֹלְשׁוֹ אָסוּר וְלָזָה הַסְּפִים הָרָא"ש מְלִשׁוֹן הַטּוֹרִים: (תקצט) מְצָאֵתִי לְגְּאוּנִים ו"ל דְּאָסוּר לְמָרוֹט הַנוֹצָה

כְּשֶׁרוֹצִים לְשַׁחֲטוּ וְהַעוֹלָם נִהְגוּ בּוֹ אֲסוּר כ"כ ר"א"ם ור' יִשְׁעִיָּה מִתִּיר דְּקִיָּמָא לֵן כר' שְׁמַעוֹן דְּמִלְאָכָה שְׁאִינָה צְרִיכָה לְגוּפָה מְוֹתָר.

משב"הל: (תר) תַּנּוּן הַתָּם הַשּׁוֹחֵט בְּהֵמָה וְחִי' בִּי"ט ב"ש אֹמֵר יִחַפְּזוּר בְּדָקָר וִיכֶסֶה. וּב"ה אֹמֵר לֹא יִשְׁחֹט אֲא"כ הֵיָה לוֹ אֶפְר מוֹכֵן.

פֶּתַב בְּעַל הַדְּבָרוֹת הָא מִתְּנִי גְרִיסוֹן לָהּ בְּבַחֲרִתָּא ב"ש לְקוּלָּא וּב"ה לְחוּמְרָא וְהִלְכְתָּא כּב"ה וְהֵיָא דְּמַסְלֵקִין אֶת הַתְּרִיסִין בִּי"ט. ב"ש אוֹסְרִין וּב"ה מִתִּירִין אֲמַרִי מְוֹחֲלֶפֶת הַשְּׁטָה.

ר"ח וְכָל הַגֵּי מְפָרְשִׁים קָבְעוּ הַלֵּכ' כּב"ה לְחוּמְרָא בְּהַשּׁוֹחֵט וּבַתְּרִיסִין לְקוּלָּא. וְכַתֵּב רַב אֶלְפֶס הֵכִי פְּסָקוּ רַבְרָבְתָּ קָמְאִי וְהֵכִי סְבִירִי לְהוּ אָבֵל ר"ת פִּי' מְוֹחֲלֶפֶת הַשְּׁיטָה מִמִּתְנִי' דְּהַשּׁוֹחֵט וּכ"כ בְּעַל הַמְּאֹר שְׁבַה"ל: (תרא) מְוֹתָר לְשַׁחֲטוּ לְכַתְּחֵלָה בִּי"ט חֵיָה וְעוֹף לִר"ת אִם יֵשׁ לוֹ דָּקָר נְעוּץ וְהַעֲפָר תִּיחֹחַ בְּעַנְנֵן שְׁאִינֵן צ' לֹא לְחַפְּזוּר וְלֹא לְכַתְּוֹשׁ וּכ"ש אִם הַזְּמִין עֶפְר מְאֻתְמוֹל.

אָבֵל לְרַב אֶלְפֶס לֹא יִשְׁחֹט לְכַתְּחֵלָה אֲא"כ יֵשׁ לוֹ עֶפְר מוֹכֵן מְאֻתְמוֹל ל"הט: (תרב) וּמוֹדָה שְׁאִם שְׁחַט שְׁיִחַפְּזוּר בְּדָקָר נְעוּץ. וּכ"ש שְׁיִכּוֹל לְכַסּוֹת בְּעֶפְר שְׁאִינֵן מוֹכֵן אִם אִין לוֹ מוֹכֵן.

ור"ת פֶּסֶק כר' יוֹחָנָן וּמִתִּירִין ב"ה לְחַפְּזוּר בְּדָקָר לְכַתְּחֵלָה. וְסָפֵר הַתְּרוּמָה וְרֵאבִי"ה לֹא פְּסָקוּ הֵלָכָה לְמַעֲשֵׂה פֶן מְרַדְכִי פ"ק דְּבִיּוֹצָה: (תרג) שְׁחַט בְּהֵמָה וְחֵיָה וְנִתְעַרְבוּ דָּמָן זֶה בְּזֶה אִם יְכוֹל לְכַסּוֹתוֹ בְּדַקִּירָה אַחַת שֶׁא"צ לְהַרְבוֹת בְּשִׁבִיל דָּם הַבְּהֵמָה יְכַסְּנוּ וְאִם לֹא אֵל יְכַסְּנוּ וְנֵאָפִי' בְּדַקִּירָה אַחַת אֲסוּר וְהַרְמַב"ם פֶּתַב אִם יֵשׁ לוֹ עֶפְר מוֹכֵן אוֹ אֶפְר כּוֹרָה יְכַסְּנוּ בְּדַקִּירָה אַחַת: (תּרד) אִין מוֹלְחִין הַחֲלָבִים וְאִין מְהַפְּכִין לְהֵם אֶפִּילוּ לְשׁוֹטְחָן ע"ג יְתַדוֹת אֶף עַל פִּי שְׁנִשְׁחַט בִּי"ט וְאִם רָצָה לְמִלּוֹחַ הַבְּשָׂר עֲלֵיהֶם בְּאוֹר בְּתוֹף יְדוּ בְּעַנְנֵן שְׁאִין נֹגַע בְּהֵן יֵשׁ מִתִּירִין פִּינוּן שְׁאִין הוֹכְחָה דְּעוֹשֵׂה בְּשִׁבִיל הַחֲלָבִים שְׁיֵשׁ לְתַלוֹת שְׁבִשְׁבִיל הַבְּשָׂר עוֹשֵׂה וְיֵשׁ אוֹסְרִין מְדָלָא שְׁרִי אֵלָא לְמִלּוֹחַ עַל גְּבִי הָעוֹר מְשׁוּם דְּבַמְלִיחָה מוֹעֲטָת סְגִי לְהוּ אִפִּי' כְּמִלִּיחָה דְּצָלִי וְהֵכִי מְסַתְּבָרָא ל"הט.

וְשׁוּיָן שְׁמוֹלְחִין בְּשָׂר לְצָלִי רַב פְּפָא מְעָרִים וּמִלַּח לִיָּה גְרַמָּא גְרַמָּא. אִיתָא מְרַבְרָבְתָּא דְּאֲמַרִי דְּלֹא שְׁרִינֵן הַעֲרָמָה בְּשׁוּם אֲסוּר אֵלָא לְצוֹרְבָא מְרַבְּנֵן שְׁאִינֵן פּוֹרֵץ גְּזֵר מְרַדְכִי: (תרה) ר"ת פֶּסֶק בְּשָׂר חֵי בִין מְלוּחַ בִּין תְּפֵל מְוֹתָר לְטַלְטְלוֹ אָבֵל דְּג תְּפֵל אֲסוּר לְטַלְטְלוֹ וּמְלוּחַ מְוֹתָר שְׁהָרִי נֶאֱכָל מִחַמַּת מְלוּחַ כְּמוֹ בְּשָׂר מְלוּחַ שְׁב"הל: (תרו) אִיכָּא דְּמוֹקִי לָהּ בִּי"ט הֵיָינוּ רִשׁוּי וּר"ח וְהַשְּׁאֵלְתוֹת אָבֵל בְּסָפֵר הַמְּצוֹת פִּי' דְּבִשְׁבַת מְיִירִי אָבֵל בִּי"ט נְדוּכִין כְּזָרְכָן.

וְכֵן פִּי' ר"י בִּפ"ק דְּבִיּוֹצָה וּמִיָּהוּ עַל יְדֵי שְׁנוּי מְוֹתָר. אִפִּי' בְּשַׁבַּת כְּמוֹ בְּמִדּוּף שֶׁל עֵץ אִפִּי' בְּמִדּוּכָה שֶׁל אָבֵן מְרַדְכִי פֶּרֶק י"ז דְּשַׁבַּת: (תּרז) עָלִי שְׁהוּא דָּף רַחֵב וְכַבֵּד וְכִלִּי הוּא אֵלָא שְׁמִלְאֲכָתוֹ לְאֲסוּר לְכַתְּוֹשׁ בּוֹ הַרוּפוֹת מְוֹתָר לְטַלְטְלוֹ לְצוֹנְרָף גּוּפּוֹ לְקַצֵּב עָלָיו בְּשָׂר וּלְאֲחַר שְׁקַצֵּב עָלָיו בְּשָׂר אֲסוּר לְטַלְטְלוֹ דּוֹקָא מִחַמָּה לְצַל אָבֵל לְצוֹנְרָף גּוּפּוֹ וּלְצוֹנְרָף מְקוּמוֹ מְוֹתָר וּלְר"י אִפִּי' לְצוֹנְרָף גּוּפּוֹ וּלְצוֹנְרָף מְקוּמוֹ נְמִי אֲסוּר וְלָזָה הַסְּכִים הָרָא"ש.

בקונרדום אפי' בצד הקצור אסור לחתוך עצי' ב"ט וכן לא במקל ולא במגירה. ובספר המצות אסר גם בקופיץ לפי שאין אנו בקיאים מהו קופיץ ולא התיר אלא בספין ובעצים של הסקה לצורך גדולים קצת וראוי' להסקה בלי בקוע לא יבקעם כלל פינון שאפשר בהסקה בלי בקוע אבל לשברם ביז מפני רש"י נראה שהוא מותר אבל מלשון הרא"ש נראה דאסור אפי' לשברם ביז וטוב להחמיר: (תרח) אין נופחין במפות מפני שדומה למלאכת האומן אלא בשפופרת.

וכתב הרא"ש במפות קטן של בעל הבית שרי. ומיהו אין להקל פינון דלא אשפחון התירא אלא בשפופרת מקלל דבכל מפות אסור ל"הט: (תרט) משום פפוס בן יהודה ומשום ר"י בן בתירא אמרו שונין וכתב ראב"ה מותר לשנות אחרי שרקד מערב י"ט.

ובה"ג ובפ"י ר"ח פתב שצריך שנוי קצת ומדבריהם משמע בשאלות מרדכי פ"ג דביצה: (תרי) כתב רבינו בשם רבינו שמשון קרי"א ו"ל ה' דאמרינו מולגין את הראש ואת הרגלים ונקא ראש ורגל אבל גדי כולו לא דאפשר לאשלוחי משפי' ובעל הדברות כתב דלאו ונקא ורב פהו צדק מתיר כל הגדי משבולי הקט: (תריא) רש"י פי' כל הגי דאמרו כגון דרב יודא מדורה מלמעל' למטה שרי מלמטה למעלה אסור.

וכן פוריא וכן יותר הדברים כל זה דלא פהלקתא דקיימא לן כר' שמעון דדבר שאינו מתכוין מותר אבל ר"י פי' דחשיב שפיר מתכוין שיהי' מכוין למה שהוא עושה: (תריב) תבלין או פלפלין נדוכין כדרךן לרב אלפס אפי' במדוך של אבן חוץ מן המלח שצ' שנוי שיטה קצת ומיהו אסור לטחון הפלפלין ברחים קטנים שלהם.

וכ"כ הרמב"ם אבל לדעת התוס' גם פלפלין ותבלין צריכין הטיה אם יודע מעי"ט איזו קדירה רוצה לבשל אבל אם אינו יודע שרי: (תריג) קדירה שיש בה אוכלין מותר לחלוב הבהמה לתוך הקדירה לרב אלפס אף ע"פ שאסור לינק מן הבהמה בי"ט אלא א"כ הנה מצטער אם לא הנה יונק אפי' מותר לחלוב לתוך הקדירה אבל אם אין בה אוכל אסור ור"ת אסור אף כשיש בה אוכל.

לה"ט: (תריד) ספין שנופגמה בי"ט מותר לחדדה במשחזות של עץ או על גבי חביתה ומורין לעשות כן. אבל במשחזות של אבן אף ע"פ שמוותר לחדד בה אין מורין כן.

אבל להעביר שמנוניתו אף בשל אבן מורין לעשות כן. אין משחזין את הספין אבל משיאה ע"ג חביתה.

אמר רב הונא לא שנוי אלא במשחזות של אבן אבל של עץ מותר. וכתב בעל הדברות דהכי הלכתא.

ובעל המאור כתב דלרב יהודה אפילו במשחזות של אבן מותר אלא שלא רצה רב אלפס לפרסם הדבר משום דאסקינו הלכה ואין מורין כן ולפיכך פסק בספין שעמדה שמוותר לחדדה ונקא אפוא דריחיא ואפוא דקלא אבל במשחזות לא ופירש"י הגי מקלי דפסק אגב דוחקא דאי לא תימא הכי טירחא תירא היא ואסור.

ובתשובת הגאונים מצאתי דמותר להשחזו הספין אפילו בשל אבן נאפי' לחדדה. וכ"כ רבינו ישעיה שאם נפגם בי"ט מותר לחדדה כר' יהודה במשחזות.

ומצאתי בשם רבינו אפרים שאם נפגמה הספין או השפוד שנוצם מערב י"ט דברי הפל דאסור נפגם בי"ט או מעי"ט והיה טרוד מחלוקת ר' יהודה ורבנן. שבה"ל.

ואם נפגמה מעי"ט אסור. ומקור"ם כתב אפי' על גבי של עץ הלכה ואין מורין כן.

ועל משחזות של אבן אין משחזין כלל. והרא"ש כתב כסברא ראשונה: (תרטו) אם לא נפגמה מעי"ט אלא עמדה פי' התחיל' קצת להתקלקל ואינה חותכת יפה אם אינו יכול לחתוך בו ע"י הדחק יכול להשחזו בי"ט.

ופי' רב אלפס על גב ריחים או דיקלא אבל לא במשחזות. ובעל המאור כתב אפי' במשחזות והכי מסתברא אבל אם אינו יכול לחתוך בו אפי' ע"י הדחק אסור להשחזו דהנה ליה מתקן מנא: (תרטז) לרחוץ כל גופו בי"ט במים שהוחמו מעי"ט כתב רב אלפס בשם גאון שהוא מותר ולר"י אסור ולזה הסכים הרא"ש לה"ט.

וכ"כ הרשב"א שנהגו לאסור ולא רצה להתיר. תשובות הרשב"א מצאתי לגאון מים שהוחמו מעי"ט מותר לרחוץ כל גופו בי"ט וכן מצאתי מוכיחים מפירוש רש"י ובעל היראים כתב דרחיצת כל גופו בחמין אסור מטעם שאין שנה לכל נפש והנכון שלא לאסור אלא פשהוחמו בי"ט משב"הל: (תריז) פן הדינין במוקצה דבר הבא ממילא או גם פשנעשה בידים רק שהעובד פוכבים הביאו בשביל עצמו או בשביל עובד פוכבים אחר יש בו שני דינין דאם יש בו חשש אסור דאורייתא כגון דמחנך כגון פירות שיש במינן במחנך או דגים שיש בהם חששא שנוצדו היום אם אינו יודע בודאי שנוצדו מאתמול אז נדאי בראשון אסור דמוקצה הוא באותו היו' אפילו מספק כדאמרין בביצה כו'.

אבל בשני מותר מיד אפי' בלי פדי שיעשו. אבל אם אין בו חששא דמחנך רק שהם חוץ לתחום אז גם בראשון מותר מיד ועד פה דברנו כאשר העובד פוכבים הביאם בשבילו.

אבל דבר הנעשה בשביל ישראל יש בו שני דינין אחרים דאם יש בו חששא דאסור דאורייתא כגון מחנך וצידה גם בשני אסור בכדי שיעשו במוצאי י"ט דאי שרינו ליה בשני אתי ישראל למימר בראשון לאינו יהודי לה' והבא לי בי"ט שהרי הביאה בשבילו וגם לישראל אחר שלא הביאם בשבילו מ"מ אסורין לו גם פן אבל בדבר שאין בו ממש חשש איסור דאורייתא כגון צידה ומחנך אלא אסור חוץ לתחום בכ"מ אם הביאם עובד פוכבים לצורך ישראל ודאי אסור לאותו ישראל שהובאו בשבילו עד פדי שיעשו במוצאי י"ט והוא הדין דאסורין לכל בני הבית פשהובאו בשביל בעל הבית אבל לישראל אחר שלא הובאו בשבילו מותרין לו אפי' בי"ט ראשון מיד.

אבל הר"ר יהודה מפרי"ז היה אומר דבכל מידי דאכילה אסור גם פשנעשה בשביל עובד פוכבים גזרה שמה יעשה הישראל עצמו המלאכה מרדכי פ"ג דערובין (תריח) כתב הרמב"ם אם בא האיניו יהודי מאליו אוכל עמו מה שפכר הכינהו.

ואין נראה דאע"פ שפכר הכינהו איפא למיחש שמה ירבה בשבילו אם הוא חשוב וראוי לקח אלא צריך שיאמר לו אם יספיק לה במה שהכנונו לעצמו בא ואכול: (תריט) אנשי המלך שמוטל על אנשי העיר לאפות להם אסור לאפות להם בי"ט אפי' אם אין מקפידין

אם יאכל ישראל ממה שהוא אוֹפֶה ובה"ג התיר אם אינן מקפידין שהישראל אוכל ממנו וכ"כ הרמב"ם בגי' חז"ל שנתנו קמח שֶלֶהוּן לישראל לאפות להם אם אינן מקפידין שהישראל אוכל ממנו מותר לאפות להם ואינו פו' לפי גרסת הגמ' שֶלֶנו: (תרכ) אבי הַעֲזָרִי פֶתַח שְׁמוֹתָ לְבַשֵּׁל לְצוֹרֶף פֶּלְבוֹ וְלֹא נִהְיָא אֶל הָרָא"ש: (תרכא) עֵיֶסָה שְׁנִילוּשָׁה בעי"ט בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל אָסוּר לְהַפְרִישׁ מִמֶּנָּה חֶלֶה בִּי"ט אָבֵל בַּח"ל דְּקִיָּמָא לֵן שְׂאוּכַל וְהוּלָף עַד שִׁישִׁיר מִמֶּנּוּ מַעַט יוֹתֵר מִן הַחֶלֶה פֶּסֶק ר"ח שְׂיִכּוּל לְהַפְרִישׁ וְרַב אֶלְפָס וְרִש"י פֶּסְקוֹ שְׂאִין לְהַפְרִישׁ.

וְרַבִּי שְׁמֻחָה פֶתַח בְּשֵׁם רִש"י דְּאַפִּי מַה שְׂאוּכַל וּמְשִׁיר הַחֶלֶה הוּא בְּכָלֵל מִפְּרִישׁ תְּרוּמוֹ וּמַעֲשׂוֹת בִּי"ט וְכִינּוּן דְּאִיפָא פְּלוֹגְתָא דְּרַבְרַבְתָּא טוֹב שְׁלֵא יִפְרִישׁ אֶלָּא אוֹכַל וּמְשִׁיר (תרכב) מְהֵרָם מְרוֹטְנַב"וּרְק הַתִּיר לְאוֹפֶה בִּי"ט לְשִׁרוֹת בְּמִים הַמְּכַבְּדָת שְׁמִכְבְּדִין בּוֹ הַתְּנוּרָא ע"פ שְׁמִכְבָּה.

וְאַפֵּר מִתְּרֵי לְרִש"י לְגַבְלוֹ וְלִטּוֹחַ בּוֹ פִּי הַתְּנוּרָא. וְרִש"י אָסֵר אַא"כ נָתַן עָלָיו מִים מְאֵתְמוּל. וְר"ת פִּירֵשׁ דְּאַפֵּר נָמִי אָסוּר לְגַבְלוֹ וּפִי ר"ת הָא דְּאַפֵּר מִתְּרֵי הֵינּוּ לְהַנִּיחוֹ עַל גְּבִי הַתְּנוּרָא כְּדִי שִׁישִׁמּוּר חֲנוּמוֹ אָבֵל עֶפֶר אָסוּר לְהַנִּיחַ עָלָיו: (תרכג) פֶתַח רַבְרַבְתָּא אָסוּר הַתְּבַשֵּׁיל שְׁנַעֲשֶׂה מִסְּפֶק בִּיצָה שְׁנוּלְדָה בִּי"ט.

וְכַתֵּב מִהֵרָם וּלְפִי מַה שְׁפִירְשָׁנוּ דְּאַמְרִי דְּבַר שֵׁישׁ לוֹ מִתִּירִין אִפִּי בְּאַלְפָה לֹא בְּטִיל דְּנוֹקָא כְּשֶׁהוּא בְּעִין אָבֵל טַעְמוֹ בְּטִיל בְּשִׁשִּׁים. אֶפְרוּחַ שְׁנוּלְד בִּי"ט יֵשׁ מִתִּירִי וְהַגְּאוּנִים אוֹסְרִין וְכֵן אֶלְפָס אוֹסֵר: (תרכד) פֶתַח הָרָא"ש בְּתַשׁוּבָה שְׁמוֹתָ לְהַדְּלִיקָנָר שֶׁל בַּה"כ בִּי"ט רֵאשׁוֹן בְּעָרֵב לְצוֹרֶף לֵיל ב' אוֹ אִפִּי בִּי"ט שְׁנֵי בְּעָרֵב וְאִין זֶה מְכִין מִי"ט לְחוּל שְׁמִידָה בְּהַדְּלִיקָתוֹ יֵשׁ מִצְנָה בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שְׁפָל שְׁעָה אִפִּי בִּי"ט יֵשׁ מִצְנָה בְּהַדְּלִיקָת גְּרוֹת בַּה"כ לַה"ט.

וְהַרְשָׁב"א אוֹסֵר אַחַר הַמְּנַחָה עַד תְּפִלַּת עֶרְבִית: (תרכה) מִתְּרֵי לְהַסִּיר הַפֶּתַח שְׁבִרָא שְׁנֵר כְּשֶׁהוּא דוֹלֵק וְאַפִּי בְּכָלִי אַע"פ שְׁנוּלְפֵל לְאַרְץ וְכַב' וְהַרְמַב"ם אָסֵר בְּכָלִי וְלֹא נִהְיָא לְהָרָא"ש. לַה"ט: (תרכז) הַנּוּטֵל שְׁמֵן מִן הַנֵּר בִּי"ט חֲזִיב מְשׁוּם מְכַבָּה וְטַעְמָא דְּהָכָא הֵינּוּ כְּשֶׁנוּטֵל הַשְּׁמֵן מִכְחִישׁ מְאוּר הַנֵּר וְדָבָר זֶה לֹא שִׁיב פִּי אִם בְּשְׁמֵן אָבֵל אִם יֵשׁ חֲתִיכוֹת שֶׁל חֶלֶב וְהַסִּיר חֲתִיכָה אַחַת מִן הַנֵּר.

אוֹ פְתִילָה שֶׁל שְׁעָה וְחֲתִכָּה פִּינּוּן שְׂאִין כָּאֵן אֶלָּא גְרַם כְּפוּי אִין כָּאֵן אִיסוּר. וְכֵן אִם לּוֹקַח אוֹר מִן הַמְּדוּרָה לְהַאִיר בְּלִילָה לֹא דְמִי לְמִסְתַּפֵּק מִן הַנֵּר.

וּמִיָּהוּ הָעוֹלָם רְגִילִין לְהַזְהֵר וְנִכּוֹן הוּא מְרַדְכִי: (תרכח) פִּי קָא מְבַעֲיָא לִיָּה מְשׁוּם אִיבּוּד מְמוֹן. יֵשׁ מְרַבּוֹתִינוּ שְׂאֵמְרוּ דְּהָא דְּמִשְׁמַע הָכָא דְּבִשְׁבַת אָסוּר לְכַבּוֹת מְשׁוּם אִיבּוּד מְמוֹן וְכֵן בַּפ' כָּל כְּתָבֵי הֵינּוּ אֵלִיבָא דַר' הַוּדָה דְּמַחֲזִיב מְלֵאכָה שְׂאִינָה צְרִיכָה לְגוּפָה אָבֵל אָנּוּ דְּקִיָּמָא לֵן כַּר"ש דְּפוֹטֵר וְכָל כְּפוּי מְלֵאכָה שְׂאִינָה צְרִיכָה לְגוּפָה הִיא חוּץ מְכַבּוּי לְעֵשׂוֹת פְּחָמִים הַלְפָה שְׂרִי אֶפִּילוֹ בְּשַׁבַּת מְשׁוּם אִיבּוּד מְמוֹן וְהוּי כְּמוֹ מְפִיס מְוֹרְסָא דַלְר"ש שְׂרִי מְשׁוּם צְעָרָא וְלֹא מִקְלָתָא הִיא דְּמְפִיס מְוֹרְסָא צְעָרָא דְּגוּפָא הִיא וְכֵן הוֹכִיחַ רַבִּינוּ יוֹאֵל לְאַסוּר.

מְרַדְכִי פ"ב דְּבִיצָה: (תרכט) ר' חַנְנָאֵל וְרַאבִּי"ה פְּסָקוּ הֶלְכָה כְּר"ש נֶגֶד ר' יוֹסֵי דְגַרְמִי כַּבּוּי מְוֹתֵר. וּמִיָּהוּ קְרוּבֵי כַּבּוּי אָסוּר כְּדַפְּנִי סוּף פ' פִּירָה.

וה"ר קלונימוס בשם ה"ר י"ט התיר לתת ספין או פלי או דבר אחר הנניטל על גר של שענה שלא במקום הדלקתה שאינו אלא גרם כבוי אבל רבינו יחיאל אומר דאפלי בי"ט לא שרינו גרם כבוי לכתחלה אלא במקום הזיקא דוקא מרדכי פ"ק דשבת: (תרל) בעל הדברות כתב פי רבני צרפת מחמירין בשירי פתילה שירי מדורה שירי שמן והר"ר יצחק בר משה השיב על דברי התרומה וכתב דטעמא דרב שאסר שירי פתילה משבת לי"ט לאו משום הקנה כמו שאומר בעל התרומות אלא טעמא דרב משום קדושה אחת היא כו'.

וכ"כ הר"ר אליעזר בר שמואל מווינא דאסור להדליק שירי פתילה שירי מדורה שהדליקו בע"ש ודלקו בשבת וכבו אותן בשבת אסור להדליק בי"ט וטעמא משום דדמי להקנה וכמו כן בשירי מדורה. שבה"ל.

ועוד נראה לי דאסור לטלטל כמו ביצה. וכ"כ רשב"ט וספר התרומה בהלכות שבת. ור"י פי' דתלמוד שלנו אינו מחשיב זה להקנה ועל זה נראה כי סמכו העולם להזכר מלהדליק בשבת אחר י"ט או בי"ט אחר שבת. מרדכי פ"ק דביצה.

ואני המחבר ראיתי מורי אבי ז"ל שתקן הפתילות מעי"ט ושבת בעד ג' ימים כשחל י"ט ראשון באחד בשבת. ותמיד הדליק פתילות חדשות וכן נוהגים בעלי נפש מאשפנז: (תרלא) הרשב"א אסר בי"ט גר של אבטלה: (תרלב) ומעשה הנה בקוצוני"א שאפו פשטי"דה לכתחילה מי"ט לחבירו והתירו בני קלונייא בדיעבד באכילה כו' יהודה דאמר המבשל בשבת בשוגג יאכל במוצאי שבת בין לו ובין לאחרים אפי' בשבת דחמירא כל שכן בי"ט דקיל.

ורבינו יואל אסר דעד כאן לא שרי אלא לגבי שבת דחמיר' ולא אתי לזלזולי כדאמרין פ"ק דשבת וכן אמר הר"ר אביגדור הפהן כי ראה שבא מעשה לפניו בטבח אחד שתקן ואפה קרפ"לויין מי"ט לחברו וצנה להשליכה לאבוד ואפילו ליתנם לשפחתו אסר לו.

מרדכי פ"ב דביצה: (תרלג) אם י"ט חל אחר השבת פת שנאפה בשבת אסור ביום טוב משום הקנה ומק"י מולן הודה לדברי גאם יעקב ווייל: (תרלד) אינו יהודי שהביא דורון לישראל בי"ט אם יש במינו במקור או שמחוסר צידה אסור לכל. בו ביום אפילו לטלטלו. לה"ט.

וכן רב אלפס אסר לטלטלו וכן בעל הדברות שבה"ל. ומיהו גם אם הובאו ביום שני צריף להמתין במוצאי י"ט בכדי שיעשו.

אבל בשני יו"ט של ראש השנה או בי"ט שלאחר השבת או לפניו צריף להמתין במוצאי שבת וי"ט בכדי שיעשו ופירש כדי שיעשו כדי התלישה או הצידה לבד. וא"צ להמתין בכדי שהובאו לכאן.

וְדוֹקָא כְּדִי שְׂעֵשׂוּ אֲסוּרִין לְכָל אַף לְמִי שְׁלֵא הוֹבְאוּ בְּשִׁבְלֵוּ וְאַפִּילוּ סְפֵק אִם גְּלִקְטוּ הַיּוֹם
אִם לֹא אֲסוּרִין. אֲבָל אִם נִזְכָּר בְּהֵן שְׁלֵא נִתְלָשׁוּ וְנִלְקְטוּ הַיּוֹם מִן־תְּרִין מִיָּד וְאִם הָיוּ בְּתוֹךְ
הַתְּחוּם וְלֹר"ת אִפִּי בְּשִׁנֵי י"ט שֶׁל גְּלִיּוֹת אֲסוּר עַד מוֹצָאֵי י"ט בְּכַדִּי שְׂעֵשׂוּ כְּדִי שְׂיִכּוֹל
לְהֵבִיא מִמֵּינִן זֶה מִמְּקוֹם הַקְּרוֹב הַנִּמְצָא מִמֵּנּוּ סְמוּךְ לְעִיר.

וְדוֹקָא לְזֶה שֶׁהוֹבְאוּ בְּשִׁבְלֵוּ אֲבָל לְאַחֵרִים מִן־תְּרִין מִיָּד בְּלִילָה וְאַפִּי אוֹתוֹ שֶׁהוֹבְאוּ
בְּשִׁבְלֵוּ אִם אֵינּוּ יְהוּדִי תִּלְשׁוּ לְצַרְפּוֹ וְשׁוֹב הֵבִיא לוֹ מִן־תְּרִין מִיָּד בְּלִילָה וְכֵן דְּבַר הַנִּצְוּד
מֵאִילָיו אוֹ פִּירוֹת שֶׁנִּשְׁרָוּ מֵאַלְיָהֶן אֲסוּרִין בּוֹ בַּיּוֹם וּבְלִילָה מִן־תְּרִין מִיָּד.

וְנִהְיֶה לְהַתִּיר בְּאַשְׁפְּנֵז כְּרַש"י כְּשֶׁהוֹבְאוּ מֵאַלְיָהֶן אֲבָל מוֹרֵי אָבִי ז"ל הִתְחִיר לְעַצְמוֹ טוֹרִים.
וְאִם חָל י"ט בַּיּוֹם חֲמִישִׁי וְשִׁשִּׁי וְהוֹבְאוּ בַּיּוֹם רִאשׁוֹן בִּי"ט בְּעַל הָעֵטוּר כְּתִב שְׂאֹסְרִין עַד
מוֹצָאֵי שַׁבַּת בְּכַדִּי שְׂעֵשׂוּ וְכ"כ בַּהֲג"ה.

וְהַר"ר יְחִיאֵל מִפְּרִי"ז הַתִּיר בְּלִיל שַׁבַּת בְּכַדִּי שְׂעֵשׂוּ וְלִזְמַן הַסְּכִימִים הָרִא"שׁ. וְדָבָר שְׂאִינּוּ
בְּמֵינּוּ בְּמַחְנֶכֶת וְאֵינּוּ מִחֲנוּסֵי צִדָּה אִם בָּא מִתּוֹךְ הַתְּחוּם מִן־תְּרִין לְכָל וְאִם בָּא מִחוּץ לְתְּחוּם
אֲסוּר לְאַנְכְּלוֹ לְמִי שֶׁהוֹבְאוּ בְּשִׁבְלֵוּ אֲבָל מִן־תְּרִין לְטַלְטְלוֹ וְאַחֵרִים מִן־תְּרִין לְאַנְכְּלוֹ וְלְעָרֵב
צָרִיף לְהַמְתִּין מִי שֶׁהוֹבְאוּ בְּשִׁבְלֵוּ כְּדִי שְׂעֵשׂוּ לְרַב אֶלְפֵס.

וְכ"כ בְּעַל הַתְּרוּמָה וְלְרַבֵּינוּ יִצְחָק בֵּר' שְׂמוּאֵל א"צ וְלִזְמַן הַסְּכִימִים הָרִא"שׁ לַה"ט. וְאִם הוּא
סְפֵק אִם בָּא מִחוּץ לְתְּחוּם אִם לְאַרְש"י מִתִּיר וְלְדָבְרֵי הַגְּאוּנִים אֲסוּר.

וְכִתְּבֵהוּ הַרְשֵׁב"א דָּאֵף לְדָבְרֵי הַגְּאוּנִים אֵין לְאַסּוֹר אֲלֵא בְּאֵינּוּ יְהוּדִי שְׂאִינּוּ שְׂרוּי עִמּוֹ בְּחֻצָּה
דְּאִיפ' לְמִיח' שְׂמָא חוּץ לְתְּחוּם הֵבִיאֵן לַה"ט: (תְּרִלָּה) הַרְשֵׁב"א בְּתְּשׁוּבוֹתָיו סִי' כ"ג הַתִּיר
בְּנֵי יוֹנִים קְטָנִים שֶׁהוֹבְאוּ לְיִשְׂרָאֵל מִשׁוּבְכִי שְׂבַעִיר לְמִי שְׁלֵא הוֹבְאוּ בְּשִׁבְלֵוּ ע"כ:
(תְּרִלוֹ) נִשְׂאֵל הַרְשֵׁב"א אִם בְּנֵי בֵיתוֹ נִקְרְאִים בְּשִׁבְלֵוּ יִשְׂרָאֵל אֶחָד וְהַשֵּׁיב דְּאֲסוּר מֵאַחַר
שֶׁהֵם מֵאוֹכְלֵי שְׁלֶחְנוֹ גַּם בְּזֶה יֵשׁ לְגִזְרוֹר שְׂמָא יֵאמַר לוֹ לֵךְ וְהִבָּא כִּף שְׂמַעְתִּי תְּשׁוּבַת
הַרְשֵׁב"א סִי' רצ"ח: (תְּרִלִּז) כְּתִב רַבֵּינוּ יִשְׁעִיָּה מִן־תְּרִין לְכַבּוֹת אֶת הַבְּקַעַת כְּדִי שְׁלֵא יִתְעַשֵּׂן
הַבֵּית וְהַקְּדוּרָה.

וּמִן־תְּרִין לְכַבּוֹ אֶת הַדְּלִקָּה מִשׁוּם הַפֶּסֶד מִמּוֹן וְרַב אֶלְפֵס כְּתִב אֲסוּר לְכַבּוֹת אֶת הַבְּקַעַת בֵּין
לְחוּס עָלֶיהָ בֵּין שְׁלֵא יִתְעַשֵּׂן הַבֵּית בֵּין שְׁלֵא יִתְעַשֵּׂן הַקְּדוּרָה הַכֹּל אֲסוּר וּמִדְּבָרֵי רַבֵּי
יִשְׁעִיָּה נִרְאֶה דְּהִכִּי אֵימָא בִּירוּשְׁלַמִּי אֵין מְכַבֵּין אֶת הַבְּקַעַת וְאִם בְּשִׁבְלֵוּ שְׁלֵא יִתְעַשֵּׂן
הַבֵּית וְהַקְּדוּרָה מִן־תְּרִין.

שְׁבַה"ל: (תְּרִלָּח) מִן־תְּרִין לְשִׁלּוֹחַ בַּיּוֹם טוֹב דוֹרוֹן בֵּין מְנוֹת שֶׁל תְּבַשִּׁיל הָרִאשׁוֹן לְאַכִּילָה
כו'. וְרַב אֶלְפֵס מִתִּיר אֵף בְּתְּבוּאָה וְהָרִאשׁוֹן ד' אוֹסֵר וְכֵן הָרִא"שׁ.

ר' חֵיָּא וְר"ש הָיוּ שׁוֹקְלִין מְנָה כְּנֶגֶד מְנָה בִּי"ט. כְּתִב רַב אֶלְפֵס לֹא קִיָּמָא לֹן כְּנוֹמְתֵיָּהוּ
אֲלֵא כְּרַבְּנָן דְּאָמְרֵי אֵין מְשַׁגְּיחִין בְּכַף מֵאֲזַנִּים כָּל עֵינָר.

וְכ"כ בְּעַל הַדְּבָרוֹת אֲבָל רַבֵּינוּ יִשְׁעִיָּה פָּסֵק הִלְכָה כַּר"ש וְכ"פ גְּאוּן אַחֵר. שְׁבַה"ל:
(תְּרִלֵּט) מִשְׁמַע מִתּוֹךְ דְּבָרֵי ה"ג דְּכָשְׂאִין לְחוּשׁ לְמַחְנֶכֶת וְלְמוֹקְצ' שְׂרִי לִיקַח אִפִּי מִן עוֹבֵד
כּוֹכְבִים הַרְגִּיל אֲצִלוֹ וְלְכֹאזְר' מִשְׁמַע כֵּן וְרִאשׁוֹן כְּתִב לְאַסּוֹר וַיֵּשׁ תְּשׁוּבוֹת שֶׁכְּתִבוּ לְהַתִּיר

וַיֵּשׁ שִׁפְתָבו לְאַסּוֹר שְׁמָא יִרְבָּה בְּשִׁבִילוֹ לְהִבְיָא פִינּוֹן שְׁרָגִיל אֶצְלוֹ מְרַדְכִי פ"ג דְּבִיצָה:
(תרמ) רַשְׁבִּי"א אֹמֵר וּבִלְבָד שְׁלֵא יִזְפִּיר לוֹ סְכוּם מְקַח.

סְכוּם מְקַח פִּירֵשׁ"י בְּדִינָר אוֹ בְּשִׁנְיָ. וְאִין נִרְאָה אֶלָּא כְּדָפְנִי ר"ח וְה"ג כְּגוֹן שְׁיֵאמֵר לוֹ תֵּן
לִי עֲשֵׂרָה אֲגוּזִים וְכִבֵּר נְתַתְּ שְׁלֹשִׁים וְא"כ אֲנִי חֲזִיב לְךָ מְנָה וּר' שְׁמַעוֹן אֹמֵר וּבִלְבָד שְׁלֵא
יִזְפֹּר לוֹ סְכוּם מְקַח שְׁלֵא יֵאמֵר תֵּן לִי אֲגוּזִים בְּג' פְּשׁוּטִים וְכִבֵּר נְתַתְּ לִי כֶּף וְאֲנִי חֲזִיב
לְךָ מֵהַכֵּל י"ב פְּשִׁיטִים אֲבָל סְכוּם מְנִין שְׁרִי וַיֵּשׁ לְהִזְהַר שְׁלֵא לְהִזְפִּיר אִפִּי סְכוּם מְנִין
לְפִי שְׁדוּמָה לְמַקְח וּמְמַכֵּר תּוֹסְפוֹת פ"ג דְּבִיצָה: (תרמא) כְּתִב רַאבִּי"ה דְּמִנְהֵג כְּשֵׁר לְמַדּוּד
מְעָרֵב פֶּסַח לְצוּרָה לִיל ב' שֶׁל פֶּסַח כְּשִׁאוּפִין מִצּוֹת וְאֵע"ג דְּקִימָא לֹן כְּרֵב בְּאִסּוּרֵי בְּהָא
קִימָא לֹן הִלְכָה לְמַעֲשֵׂה כְּשִׁמוּאֵל וְרַאבִּי"ן פֶּסַח וְרֵב מְרַדְכִי פ"ג דְּבִיצָה: (תרמב) לְשׁוֹן
אָבִי הָעֲזוּרִי כְּתִב בְּסִפֵּר א"ז מַעֲשֵׂה הָיָה שְׁבָא עוֹבֵד כּוֹכְבִים לְקַחַת מְשַׁכּוֹן מִיַּד יִשְׂרָאֵל
בִּי"ט וְכִבֵּר הָיָה פְּדוּי מַעֲי"ט.

וְאֲנִי הִמְחַבֵּר אֲסַרְתִּי כִּי שְׁעֻטָּנֹז אֲסוּר לְטַלְטֵל בִּי"ט הוּאִיל וְאִינוֹ רְאוּי לְלַבֹּשׁ וְהוּי כְּלָאִים.
וְחִלְקוֹ עָלֵי רַבּוּתִי וְהַשִּׁיבְנִי מוֹרֵי רַבִּינוֹ שְׁמַה' עֲרַבִי עָלֵי דְבָרֵי דוֹדִים מְנוֹתָר לְשִׁלּוּחַ לְעוֹבֵד
כּוֹכְבִים עַל יַד עוֹבֵד כּוֹכְבִים בִּי"ט אִם יִשְׁלַח לְשִׁלּוּחַ לֹן אֲבָל לֹא ע"י יִשְׂרָאֵל וּמְשַׁכּוֹנֵי
שְׁאֵנוֹ אוֹסְרִין לְהַחֲזִיר בְּשִׁבְתָּ וִי"ט מִשׁוּם דְּמַחֲזִי כְּמַשָּׂא וּמִתֵּן אִם לֹא מִפְּנֵי הַדְּחַק לְעוֹבֵד
כּוֹכְבִים אֲלֵה אֲנוֹ מַתִּירִין ע"י עוֹבֵד כּוֹכְבִים וְשְׁעֻטָּנֹז אִינוֹ אֲסוּר לְטַלְטֵל דְּתוֹרַת כְּלָיו עָלָיו.

מְרַדְכִי פ"ק דְּבִיצָה: (תרמג) כְּתִב בְּסִפֵּר הַמְּצוֹת יֵשׁ רוֹצִים לְאַסּוֹר לְבִשָּׁל בְּקִדְרָה חֲדָשָׁה
בִּי"ט בְּתַחֲלָה וְצָרִיף לְתַת הָאֵשׁ מַעֲי"ט וַיֵּשׁ לְחַלֵּק בֵּין קִדְרוֹת שְׁלָנוֹ לְכִיר' אֲמַנְם רַאבִּי"ה
כְּתִב דְּאִפִּי לְשִׁפּוֹת קִדְרָה חֲדָשָׁה אֶצְל הָאֵשׁ כְּלִי מִיָּם אֲסוּר מְרַדְכִי פ"ד דְּבִיצָה: (תרמד)
מִפְּתַח שְׁפוּגָר בּוֹ הָאֲוֹכְלִין שְׁיֵרָא לְהַנִּיחַ בְּבֵית יְכוּל לְהוֹצִיא אוֹ עִמּוֹ.

וְכַתֵּב רַבִּינוֹ שְׁמוּאֵל דְּדוֹקָא לְהוֹלִיכוֹ בְּיָדוֹ אֲבָל בְּרַצוּעוֹת כְּדָרָה חוֹל לֹא. וְאִין נִרְאָה לְחַלֵּק:
(תרמה) חוֹתְמוֹת שְׁבַפְלִים כְּגוֹן שְׁיָדָה תִּקְבָּה וּמַגְדֵּל שְׁהַפְסוּי קָשׁוּר בְּהוֹ בְּחֻבֵּל יְכוּל
לְהַתִּירוֹ וְלְחַתְּכוֹ בְּסַכִּין אוֹ לְהַתִּיר קְלִיעָתוֹ.

וְכַתֵּב הָרָא"ש דְּוִקָא בְּנִין קְשִׁירַת חֻבֵּל וְכִיּוֹצֵא בּוֹ אֲבָל פּוֹתַחַת שֶׁל עֵץ וְשֶׁל מַתְּכַת אֲסוּר
לְהַפְקִיעַ וְלִשְׁבֵּר דְּבַכְלֵי נְמִי שְׁיָיָה בְּנִין וְסַתִּירָה וּבְסַמ"ק כְּתִב וּבְשִׁבְרִית פּוֹתַחַת הַפְּלִים
נְחַלְקוּ בּוֹ ה"ר אֶלְיעֶזֶר מְמִיץ אוֹסְרוֹ וְה"ר שְׁמֶשׁוֹן מַתִּיר וּמִיהוּ ע"י עוֹבֵד כּוֹכְבִים יֵשׁ
לְהַקְלֵל.
לֵה"ט.

אִמֵּר שְׁמוּאֵל חוֹתְמוֹת שְׁבַקְרָקַע כּו'. כְּתִב רַאבִּי"ה זְהִלְכָה כְּשִׁמוּאֵל דְּאִמֵּר אִין בְּנִין
וְסַתִּירָה כְּכִלִּים וּמִטְעַם זֶה מְנוֹתָר לְחַתְּנוֹה וְלְהַפְקִיעַ קְשִׁרֵי הַשְּׁפוּד שְׁקוּשְׁרִין בּוֹ הַטְּלָה
וְלַפְעָמִים מְהַדְּקִין אוֹתוֹ בְּחוּט וְקָרוֹב הַדְּבָר שְׁאֵף בְּשִׁבְתָּ מְנוֹתָר מוֹרֵי ה"ר מְרַדְכִי רְאָה
בְּבֵית מְהָר"ם שְׁהִיוּ נוֹהֲגִים לְחַתְּנוֹה לְפָנָיו בְּשִׁבְתָּ הַקְּשִׁרֵי שְׁהִיוּ בְּשִׁפּוּד מְרַדְכִי פ"ד דְּבִיצָה.

וְכ"פ ה"ר שְׁנִיאֹר בֵּר יְהוּדָה. וְכֵן מְנוֹתָר לְחַתְּנוֹה אֲגַד גְּדִיִּים וְעוֹפּוֹת מְקוֹלְסִין וְחוּטֵי תְּפוּרִים
מִשְׁבַּה"ל: (תְּרַמו) רַבֵּן גְּמִלְיָאֵל אֹמֵר מְנוֹתָר לְכַבֵּד בִּי"ט בֵּין הַמְּטוֹת בְּמַקּוֹם שְׁאֲכָלוּ מִשׁוּם
פְּרִירוּרִין אֲבָל בְּשִׁאֵר הַבֵּית אֲסוּר.

ובשבת אפילו בין השמשות אסור. ורפנן פליגי עליה ואוסרין הפל והלקתא פנותיהו ומיהו ר"ח ורא"ם פסקו דאפי' בשבת מותר לכבד בכל מקום פינון שמונתר לרבין והתוספות אוסרין לכבד ולזה הסכים הרא"ש: (תרמז) מותר לכסות פירות או פדייין או לבנים מפני הדלף שלא ירד עליהן לרש"י דוקא ביום טוב ולר"י אפי' בשבת: (תרמח) אין דנין ביום טוב.

לרש"י אסור בכל עניין וכ"כ הרא"ש. ולא מקדשין לר"ת דוקא פשיש לו אשה ובנים ולרש"י בכל ענין ולזה הסכים הרא"ש וכן בירושלמי משמע דאסור לקדש בכל ענין בשבת: (תרמט) הרשב"א התיר להתיר חרמים שגזרו הקהל אפי' בשבת אעפ"י שאינן לצורך שבת פינון שהוא זמן פנופיא ולא מתקבצין הקהל אלא ביום השבת מתשובות הרשב"א סימן ע"ה: (תרנ) הלואת י"ט פליגי רבא ורב יוסף רבה אמר ניתנה ליתבע ורב יוסף אמר לא ניתנה ליתבע.

יש פוסקים פרב יוסף. ורב אלפס פסק פרבה וכן דעת התוס': (תרנא) מת המוטל לקוברו בי"ט ראשון יתעסקו בו עממים אפי' מת בו ביום ואפי' שלא יסריח עד למחר ורש"י פי' דלא שרי אלא דאשתהי פגון מת בשבת וכ"כ בה"ג.

והרא"ש פתב פסברא ראשונה. כתב הר"ר ישראל הלוי דישאל יכולין להוליכו דמתוך שהותרה הוצאה לצורך הותרה נמי שלא לצורך וכ"כ הרא"ש והרמב"ן אוסר ונראה לי שהכיפה שעושין על הקבר שאין לבנותה בי"ט דכיון שנקבר למה יחללו בי"ט שלא לצורך אלא יכסו הקבר בנסרי' ועפר עד לאחר המועד וטוב למעט באיסור דאורייתא בכל מה שיוכלו וכן נוהגים באשכנז שהעובד פוכבים עושה הארון והתכריכין ואפי' הקבר וכל מה שהוא אסור דאורייתא אבל טלטול המת להוציא עושי' ע"י ישראל.

ור"ת הנה מחמיר שלא לעשות האידנא ע"י ישראל וכ"כ ר"ח. ורב אלפס לא פתב פן. ולזה הסכים הרא"ש וכתב ר"י שלא יעשו הדבר אלא בצנעא. לה"ט.

כתב ר"ת דמת שמת בי"ט ראשון או שמת בי"ט שני לא יעסקו בו לא יהודים ולא עובדי פוכבים מיהו היכא שמת בעי"ט יקבר ביום א' ע"י עממין או אם מת בי"ט ראשון יקבר ע"י עממין בי"ט שני אבל ע"י ישראל פלל לא היכא דאיכא עממין.

וגם אסור לישראל לעשות לו. ארון ותכריכין אלא הפל ע"י עוב' פוכבים אבל ישראל ילבישוהו ויוליכוהו ויכניסוהו בקבר אפי' בי"ט ראשון פה פי' ראב"ן וכן פי' רבינו שב"ט וכן המנהג אצל חכמי ישראל מרדכי פ"ק דשבת: (תרנב) מת מניח עליו פפר או תינוק ומטלטלו פי' הר' אביגדור פהן דמה שצריך פפר או תינוק למת היינו דוקא למת פרום אבל למת בכסותו מטלטלין אותו אגב פסותו ראב"ה פתב אם חוששין שמא יתקשה ולא יהיה עוד ראוי לפשוט והוא בזיון מניח עליו פפר או תינוק עד שיפשוטו והביא ראיה.

וכן הנה מעשה לפני ה"ר אליעזר ממין והתיר להוציא המת מן הספינה מפני בזוי המת ולהביאו ע"י א"י בבית קרוביו ביום השבת מפני פבודו ורבינו ברוך הקשה עליו: (תרנג) גם מעשה פא על א' שהורה לומר לא"י שילך חוץ לתחום בשבת אחר קרובי המת שיבאו לקבורתו ומת"ם אמר שטעה אבל חולה דתקיף ליה עלמא ואומר שישלחו אחר קרוביו הא ודאי שרי וזה התיר בבית שמריה אפי' בשבת שמא תטרף דעתו מרדכי פ"ג

דְּשִׁבֶת: (תרנד) כָּתַב בַּה"ג מוֹתֵר לְלוֹת הַמֵּת בִּי"ט רֵאשׁוֹן בְּתוֹךְ הַתְּחוּם וּבִי"ט שְׁנֵי אֲפִי חוּץ לַתְּחוּם.

וְהַרְמַב"ם הֵיךְ מְסַתְּפֵק אִם מוֹתֵר לְחַזֵּר לְמִקוּמוֹ אוֹ אִם נֹאמֵר שְׂאִין לוֹ אֲלֵפִים אִמָּה מְמִקוּמוֹ. אִם אוֹתָן אֲלֵפִים מְוֹבְלָעִים בְּתוֹךְ הַתְּחוּם יִחַזֵּר לְמִקוּמוֹ: (תרנה) מַעֲשֵׂה הֵיךְ שְׁמַת תִּינוּק בִּי"ט שְׁנֵי וְאָמְרוּ פִּינּוֹן שְׁלֵא הֵיךְ נִדְּאִי שְׁכָלוֹ לוֹ חֲדָשִׁיו דִּינוֹ כְּשֶׁאֵר מֵתִים לְחַלֵּל עָלָיו י"ט שְׁנֵי וְה"ר יַעֲקֹב בֶּן יִצְחָק אוֹמֵר פִּינּוֹן דְּרוּב גְּשִׁים יוֹלְדוֹת וְלֵד שְׁל קוֹיָמָא דִּינוֹ כְּשֶׁאֵר מֵתִים לַה"ט: (תרנו) קוֹטְמוֹ לְהַרִיחַ בּוֹ אֶחָד קָשִׁין וְא' רַפִּין מְפָאן קָשָׁה לְדַבְּרֵי הָאוֹמֵר דְּאִין מְבָרְכִין עַל הַבְּשָׁמִים בִּי"ט שְׁחַל לְהִיּוֹת בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת מִשׁוּם שְׁמָא קָטוּם מִן הַמְּחַנְפֵר דְּהָא שְׁרִינּוֹ הֵכָא לְהַרִיחַ.

וְרַבֵּינוּ גְּרָשׁוֹן וְרַבֵּינוּ מְשֻׁנְלָם פְּסָקוּ לְבַרְךָ עַל הַהֲדָס בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת שְׁחַל לְהִיּוֹת בִּי"ט וְכֵן נִהְגוּ בְּמַגְנָצָא. וְהָא דְּאָמְרִינּוֹן יִין קוֹדֵישׁ גַּר הַבְּדֻלָּה זְמַן וְלֹא הַזְכִּירוּ בְּשָׁמִים מְפָנֵי שְׂאִין גַּר בְּלֵא בְּשָׁמִים וְרַש"י וְרַב עֲמֵרָם יִקְנֵה"ז וְלֹא הֲדָס וּפִי' ר"י הִטְעַם מִשׁוּם דְּהֵיךְ תַּעֲנוּג י"ט וְשִׁמְחָתוֹ מְשִׁיב גֹּפֶשׁ שְׁאֲבָדָה מְרַדְּכֵי פ"ד דְּבִיצָה וְהַמְנַהֵג שְׂאִין מְבָרְכִין עַל הַבְּשָׁמִים (תרנז) עִירוּבֵי תַבְּשִׁילִין פּר"ת שְׁצָרִיף לַעֲשׂוֹתוֹ מִפֶּת וּמִמִּינֵי תַבְּשִׁיל פֶּת לְאֲפוֹת עָלָיו וְתַבְּשִׁיל לְבַשֵּׁל עָלָיו כ"כ בַּה"ג וְר"י כָּתַב דְּסָגִי בְּתַבְּשִׁיל לְבַד וְהַר"י הִזְקֵן כָּתַב כְּמוֹ ר"ת.

וְכֵן נִהְגוּ מִשְׁבַּה"ל. וְאֲנֵי הַמְּחַבֵּר אוֹמֵר כִּי נוֹהֲגִי בְּאֲשַׁכְּנֵז וּבְצָרְפַת לִיקַח שְׁנֵי הֵם לְחֵם וְתַבְּשִׁיל: (תרנח) לֹא שְׁנוֹ אֲלֵא תַבְּשִׁיל אֶחָד אֲבָל פֶּת לֹא.

פְּסָק בַּה"ג דְּבַעֲיָנּוֹן פֶּת וְתַבְּשִׁיל וְכֵן פְּסָק ר"ת וְרַבֵּינוּ שְׁמִשׁוֹן מִפְּלִיז"א וְרַבִּי"א וְר"י בַּר יְהוּדָה פִּירְשׁוּ דְּהָא דְּאָמֵר אֲבִי לֹא שְׁנוֹ אֲלֵא תַבְּשִׁיל אֲבָל פֶּת לֹא הֵנִי מִיְלֵי לְבַשֵּׁל אֲבָל לְאֲפוֹת בְּעֵי פֶת מְרַדְּכֵי פ"ב דְּבִיצָה: (תרנט) הָעָם נִהְגוּ לוֹמֵר לְאֲפוּיֵי וּלְבַשׁוּלֵי וְלֹא טְמוּנֵי לְאֲדֻלּוּקֵי שְׁרָגָא וְכֵן מִשְׁמַע לְקַמֵּן בְּפִרְקִין.

וּי"מ דְּעָרוּב מִתִּיר הַדְּלָקַת הַנֵּר. אֲמַנָּם בִּירוּשְׁלָמֵי אֵינָה מְזַכִּיר רַק לְאֲפוּיֵי וּלְבַשׁוּלֵי וְהֵכִי גְּרַסִּינּוֹן בִּירוּשְׁלָמֵי עִירוּבֵי תַבְּשִׁילִין כֶּף הִיא בְּבִיצָה וְתַבְּשִׁיל כְּזִית וְאוֹמֵר בַּא"י אַמ"ה אַקְב"ו עַל מְצוֹת עָרוּב וּמִתְנָה וְאוֹמֵר בְּדִין יְהֵא שְׁרֵי לְנָא לְאֲפוּיֵי וּלְבַשׁוּלֵי מִי"ט לְחַבְּרוֹ וּמִי"ט לְשַׁבַּת וּלְמֵי שְׁסוּמָף עַל עָרוּב זֶה עַד מוֹצָאֵי יוֹם טוֹב הָאֲחֵרוֹן אֲכָלוּ אוֹ שְׁנָאֲבַד צָרִיף לְעָרַב בִּי"ט הָאֲחֵרוֹן עַכ"ל הִירוּשְׁלָמֵי וְהַשְׁתָּא שְׁמַעֲיָנּוֹן מַל' הִירוּשְׁלָמֵי דִּי"ט דְּסוֹנְפוֹת מוֹעֵיל גַּם לְיָמִים טוֹבִים הָאֲחֵרוֹנוֹת וּבְלֵבַד שְׂיֵאמֵר בְּפִי עַד מוֹצָאֵי י"ט הָאֲחֵרוֹן.

וְהָא דְּקָאֵמֵר בִּירוּשְׁלָמֵי פֶת כְּזִית פְּלִיג אֲתַלְמוּדָא דִּידֵן דְּמִשְׁמַע שְׁיַעוּר כְּזִית וְלֹא מְפִלֵג בֵּין פֶּת לְתַבְּשִׁיל וְהָא דְּקָאֵמֵר בִּירוּשְׁלָמֵי מִי"ט לְחַבְּרוֹ פִי' רַאבְּנִי"ה כְּגוֹן אִם חָל י"ט בַּע"ש אֲז צ"ל מִיּוֹם טוֹב לְחַבְּרוֹ דְּהֵינּוֹ נְמִי מִי"ט לְשַׁבַּת מְרַדְּכֵי פ"ב דְּבִיצָה וְרַבִּי יִצְחָק בַּר יְהוּדָה הִשְׁיֵב דְּפֶת בְּלֵי תַבְּשִׁיל לֹא סָגִי אֲבָל תַבְּשִׁיל בְּלֵי פֶת סָגִי אֲבָל מוֹרֵי נוֹהֵג בְּפֶת וְתַבְּשִׁיל וְכֵן הוּא בַּה"ג וְכֵן ר"ת וְרַבִּי יְשַׁעְיָה לֹא הִצְרִיכוּ אֲלֵא תַבְּשִׁיל אֲבָל בְּפֶת לְבַד אֵינּוּ מוֹעֵיל אֲלֵא לְפֶת וְהִבִּיא רְאָיָה מִן הִירוּשְׁלָמֵי וּכ"כ בַּעַל הַדְּבָרוֹת דְּתַבְּשִׁיל סָגִי אֲפִי לְאֲפוֹת פֶת וְכֵן אֵיתָא בְּתוֹסְפֹת' וּכ"כ רַב אֶלְפָס וְהַר"ר זְנִחֲנִי בַּעַל הַמְּאוֹר כָּתַב הָא דְּתַנּוּ ב"ש אוֹמְרִין שְׁנֵי תַבְּשִׁילִין וּב"ה אוֹמְרִים תַבְּשִׁיל אֶחָד בֵּין לְצִלֵי בֵּין לְחַמִּין בֵּין לְקוֹדֵרָה וְשְׁלוּק הַפֶּל בְּכָלֵל תַבְּשִׁיל.

אָבֵל לְאַפּוֹת דְּבָרֵי הַפֶּל אֵין אוֹפִין אֶלָּא עַל הָאָפוּי וְכָל א' מְבִיא רְאִיָּה עַל סְבָרְתוֹ וְנִסְתַּבְּכוּ עַל אֵלוֹ הַדְּבָרִים מֵאֵד וְהִנְכוֹן בְּעֵינֵי וְהַמְצוֹת מְוַבְחָרֵת לְעָרֵב בְּפֶת וְתַבְשִׁיל וְכֵן נִהְגוּ וְעַדִּין אֲנִי אוֹמֵר דְּסָגִי בְּתַבְשִׁיל לְחוּד שְׁבַה"ל: (תּרס) פֶּתֵב בְּעַל הַדְּבָרוֹת מְסַתְּבָרָא מִי שְׁלֹא הֵנִיחַ עֵירוּבֵי תַבְשִׁילִין הָרִי זֶה אוֹפ' וּמְבַשֵּׁל לְמִי שֶׁהֵנִיחוּ שְׁשִׁלוּחוּ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ.

וּמִצָּאֵתִי סוֹתְרִין דְּבָרָיו דְּבִהְדֵּיא אֶמְרִינָן מִי שְׁלֹא הֵנִיחַ עֵירוּבֵי תַבְשִׁילִין הָרִי זֶה לֹא יִבְשֵׁל וְלֹא יֵאָפֶה וְלֹא יִחַמֵּין לֹא לוֹ וְלֹא לְאַחֲרֵים שְׁבַה"ל: (תּרסא) נִשְׂאֵל גְּדוֹל הַדּוֹר מֵהַר"ר יַעֲקֹב מוֹלֵן עַל מַה שֵּׁישׁ מְנַהֵג בְּקִצֵּת קַהֲלוֹת מֵאַשְׁפְּנֵז שְׁעוֹשִׁין עֵירוּבֵי תַצְרִוֹת בְּפֶת וְתוֹלִין הַפֶּת עָשׂוּי כְּמִין מִצֵּה בִיה"כ וּמְנִיחִין אוֹתוֹ שָׁם כָּל הַשָּׁנָה אִיךָ יוֹצֵאִין בּוֹ הָא לֹא הָיוּ מְקוֹם פֶּתָא וְלֹא מְקוֹם לִינָה וְהַשִּׁיב כִּי הִרְבֵּה גְדוֹלִים עָרְעָרוּ עַל זֶה וּבִסּוּף מִצָּא בְּתַשׁוּבַת מְהַר"ם שֵׁישֵׁב הַמְנַהֵג אָבֵל לֹא נוֹדַע לְהִרְבֵּה הַנּוֹז' הַטַּעַם עַכ"ל: (תּרסב) אֲשַׁתּוֹ שֶׁל אָדָם פֶּסֶק רַב אֶלְפֶס וּר"י שֶׁמְזַנֶּה לְאַחֲרֵים הָעֵירוּב עַל יְדָה.

וְהָרָא"שׁ כְּתִב שְׁאִינוּ מְזַנֶּה. וּכ"כ בְּעַל הָעֵטוֹר: (תּרסג) אַע"ג שֶׁהֵנִיחַ הָעֵירוּב לֹא יִכּוֹל לְבַשֵּׁל מִיּוֹם רֵאשׁוֹן לְשַׁבָּת כ"כ הָרָא"שׁ וּבְעֵטוֹר לַה"ט.

וְכֵן כְּתִב בְּעַל הַדְּבָרוֹת וְכֵן הִרְשֵׁב"א בְּתַשׁוּבוֹתָיו סִימָן קצ"ט: (תּרסד) כְּתִב הֶרְמֵב"ם דּוֹקָא בְּזִמְן שַׁב"ד מְקַדְשִׁי עַל פִּי הָרְאִיָּה וְהֵנִי גְלוֹת עוֹשִׁין מְסַפֵּק אָבֵל הָאִידְנָא שְׁבַנִּי א"י סוֹמְכִין ע"פ הַחֲשָׁבוֹן וְאֵין אָנוּ עוֹשִׁין שְׁנֵי יָמִים מְסַפֵּק אֶלָּא מְשׁוּם דְּשִׁלְחוּ מִתָּם הַזְּהָרוּ בִּי"ט שְׁנֵי שְׁמִנְהֵג אַבּוֹתֵיכֶם בִּידֵיכֶם אַע"ג דְּבִקְיָאֵי בְּקִבְיָא דִּירְחָא לְפִיכָךְ אֵין מְעַרְבִין עֵתָה לֹא עֵירוּבֵי תַצְרִוֹת וְעֵירוּבֵי תַבְשִׁילִין וְלֹא שְׁתּוּפֵי מְבּוֹאוֹת ע"י תְּנַאי וְהָרָא"שׁ לֹא כְּתִב כֵּן: (תּרסה) כְּתִב ה"ר יִשְׁעִיָּה שְׁאָסוֹר לְהַתְעַנּוֹת בְּמוֹצָאֵי חַג שְׁבוּעוֹת אִפִּי בְּזִמְן הַזֶּה וְזֶהוּ אֶסְרוּ חַג אֶמְרָה תּוֹרָה עָשׂוּ אִסּוֹר לְחַג.

וּבִירוּשָׁלַיִם קוֹרָא לְאַסְרוּ חַג בְּרִיָּה דְּמוֹעֵדָא פִּי' בֵּן הַמוֹעֵד וְאַסּוֹר לֹא מְרַב צְדוּקָה דִּדִּין כ"א בְּיַחֲדֵי מִשְׁבַּה"ל: (תּרסו) יֵשׁ אוֹמְרִים שְׁצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת שְׁלֵשׁ סְעוּדוֹת בִּי"ט וּכ"כ הֶרְמֵב"ם וְהָרָא"שׁ לֹא כְּתִב כֵּן: הַלְכוֹת חוֹל הַמוֹעֵד (תּרסז) אוֹמֵר ר"ת דְּכָל הַנֵּי קָרְאֵי שְׁאוּסְרִין בְּמִלְאָכָה בְּחוֹל הַמוֹעֵד אֵינָן אֶלָּא אֶסְמַכְתָּא בְּעֶלְמָא דְּאִי הָיוּ מְדַאוּרֵייתָא לֹא הָיוּ חֻקִּים מְחַלְקִין בֵּין דְּבַר הָאֵבֶד לְשִׁאִינוּ דְּבַר הָאֵבֶד.

וְה"ר אֶלְעִזָּר מְמִיץ בְּסִפְרֵי יְרֵאִים כְּתִב דְּחוֹל הַמוֹעֵד דְּאוּרֵייתָא. מְרַדְכֵי פ"ק דְּמוֹעֵד קָטָן: (תּרסח) בְּפִירוּשֵׁי רַבּוּתֵי בְּמוֹעֵד קָטָן מְצָאֵתִי דַח"ה דְּאוּרֵייתָא.

וַיֵּשׁ מְבִיאִין רְאִיָּה מִן הִירוּשָׁלַיִם שֶׁהוּא מְדַרְבְּנָן. שְׁבַה"ל: (תּרסט) מִי שֶׁפָּא חוּץ לְמִדְיַנְתּוֹ לְפָנֵי הַרְגֵל אִם הֵלֶךְ לְטַיִל לֹא יִגְלַח בְּמוֹעֵד דְּלֹא אָנוּס מְקַרֵי וְהָרָאב"ד דְּפִי' דְּאִפִּי לְטַיִל גְּמִי הָא דְּאֶמְרִי' לֹא יִגְלַח דּוֹקָא בְּהוֹלָךְ מֵא"י לַח"ל אָבֵל אִם הַפֶּל בֵּא"י אוֹ בַח"ל אִפִּי הוֹלָךְ לְטַיִל יִגְלַח מַה שֶׁאֶצֶל הַשֶּׁפ' מְכָאן וּמְכָאן אִם מְעַכֵּב עָלָיו יִגְלַח וְאִם לֹא אֵל יִגְלַח וְהָרָאב"ד כ' שְׁאִפִּי מַה שֶׁעַל הַשֶּׁפָּה לֹא יִגְלַח אִם מְעַכֵּב עָלָיו.

וְלֹא נִהְיָרָא לְהָרָא"שׁ: (תּרע) מְוַתֵּר לִישׁוֹל הַצְּפָרְנִים לֹא שְׁנָא שֶׁל יָד וְלֹא שְׁנָא שֶׁל רֶגֶל פִּי הַר"י א"ז דּוֹקָא בְּסִפְרֵי אָבֵל לֹא בְּמִסְפָּרֵים. וְה"ר בְּרוּךְ הוֹסִיף לְאַסְרֵי בְּסִפְרֵי וְרַב אֶלְפֶס הִתִּיר אִפִּי בְּמִסְפָּרֵים וּכ"כ הָרָא"שׁ לַה"ט.

וכ"כ מורי יעלה וכן ה"ר אברהם בר יוסף ממשפחת בני סרכין. ורבינו ישעיה אסר בגנוסטר.

ובעל התרומות אסר לאשה בימי טבילתה לחתונה צפרניה דסגי לנקר היטב הטיט והבאה להקמי' תחתונה צפרניה בשני' או דרה שנוי או שפחה עובד' פוכבים תחתונה לה וכן ראוי לעשות.

וכן מצאתי בשם ריב"א וכ"כ ה"ר זרחיה בעל המאור דלא ס"ל דמותר בגנוסטר במועד שבה"ל: (תרע"א) מטפחת הספוגות שמסתפגי' בהן כשיוצאין מבית המרחץ ובגדי קטנים וכל פלי פשתן מותר לכבסן במועד.

וכתב הרא"ש דלא נהגו פו ואין להתירו: (תרע"ב) מי שאין לו אלא חלוק אחד אפי' אינו של פשתן מותר לכבסו. ובספר המצות אסר א"כ אזורו מוכיח עליו.

והר"ר פרץ הוסיף לאסור בכל חלוקי' שלנו שאין לנו אזור מוכיח עליו וכ"ש מי שאין אלא מפה אחת או סדין אחד שאין לו לכבס דליכא הוכח' לה"ט: (תרע"ג) שלח רב יצחק בר יעקב כו' כל פלי פשתן אסור לכבסן במועד ופסק רב אלפס דהכי הלכתא והכי השיב גאון אחר.

וגאון אחר פסק שאסור לכבס שבה"ל. כתב רבינו יצחק בר אשר מהכא משמע דאדם אסור לתמן מנעליו אם נקרעו במועד ודוקא לעולי רגלים התירו.

ע"כ מתשובת הרשב"א: (תרע"ד) יש להזהר שלא לצוות לא"י אנמן לתמן מלבושיו או מנעליו במועד' אף כי יש פתחון פה לומר אם לא תקנ' תקרעו ויתקלקלו ונהיה ליה דבר האבד כדפ' ר"ח מ"מ אין להקל דאלו דבר האבד פי' ר"ת פי האי גונא לא מיקרי דבר האבד אלא דבר שנספס הרבה ומתקלקל ביותר.

וראב"ן ורבינו יואל בנו ראב"ה פסקו להתיר היכא שנתקרע במועד. וריב"א מסופק בדבר.

מרדכי פ"א דמועד קטן: (תרע"ה) לסרק סוס פירש"י קדור וקרוצוף. וקשה דהא בי"ט נמי שרינו ליה פ"ב דביצה.

לכן נראה דהינו כעין שטריג"ל שלנו פי' מסרק דנדאי אסור בי"ט דהנה פסיק רישיה דיעשה הסרת גימין מרדכי פ"ק דמועד קטן: (תרע"ו) לדברי רב אלפס שמלאכת חולו של מועד דאורייתא אסור לחזור תרגולת על ביצותיה אם לא ישבה עליהן ג' ימים או אפי' לא ישבה עליהם ג' ימים אם הוא תוף ארבע לבריחת' מחזירין אותה: (תרע"ז) מותר לזפת בחול המועד בין חבית גדולות בין פלים קטנים שהם לשתייה.

ויש אוסרין בקטנים ומתירין בגדולים ונרא' שכתב סתם להתיר ולא חלק. לה"ט: (תרע"ח) פרקמטיא כדבר האבד דמי ושרי כתב רבי' תם על פרקמטיא המזדמנת במועד ולכתר המועד לא משכח לה אפ"ה אסור וכ"כ ריב"א.

מרדכי פ"ק דמ"ק. וספר יראים מתיר.

וכן שבה"ל. והמנהג שאין למחות ביד העושים.

והמתקמיר תבא עליו ברכה: (תרעט) לקנות היין במועד שלא לצורך המועד מנין לנו להתיר אי משום שיתניקור לאחר המועד ועכשיו יקנה בזול אין זה דבר האבד אבל דבר שלא בא לידו על פן אין ביד ר"ת להתיר והרשב"א הנה שותק מלומר לא איסור ולא היתר דמוטב שיהיו שוגגים ואל יהיו מזידים אף המשכיל יזהר.

מרדכי פ"ק דמ"ק: (תרפ) רבינו שלמה בן היתום פתב בפירושו על דריכת היין בח"ה אם אין צריך לשתות ממנו במועד נהגו ה' להקל ואיני יודע מהיכן ראיה להתיר ודאי אם הוא דבר האבד גזון אם יש לאדם פרדס או איזה גר שיהיה הוא מותר ואפ"ל אם תאמר דמותר לקנות מ"מ יש לעשות בצנעה אבל במקום דליכא חששא דפסיד' אין להקל ואין ר' אומר לא אסור ולא היתר.

שבה"ל פ"י רבינו גרשון ז"ל אם הנה לו הפסד אם לא יעשה אותה הסחורה מותר לעשות. ורבי נתן השיב מי שפא סחורה לידו לישא וליתן בתוך ביתו בצנעה בח"ה מותר שפאפי בשבת אסור קל הוא הלכה בצנעה מותר.

וכ"כ בעל היראי דוקא בשוק דאיכא טורח אבל בבית נראה דמותר מרדכי: (תרפא) מצאתי בשם ר"י בר יהודה מותר למסמר ברזל של כפי הסוס לתקנו לצורך ע"י אמן א"י ומפרש אהד פ"י דיש להחמיר: (תרפב) בענין הלואה להעוב' פוכבים ברבית י"א שדומ' לסחור' ור"ת התיר ורוב בני אדם נוהגין היתר ואין בידי לאסור והמתקמיר תע"ב.

ואני רגיל לומר להלויים ברבית בח"ה שיקחו מיד א"י הרבית של שבוע ראשון ויוציאוהו לצורך המועד לשמח' י"ט ומתק'ם פתב שמותר להלות למפיריו ובלבד שילנה להם שבוע ראשון בחנם והרא"ש התיר למפיריו אף אם יקח רבית משבוע ראשון וז"ל בתשובות באשכנז הירא דבר ה' נוהגים אסור בהלואה רבית לעובד פוכבים בח"ה ואני התרתי בביתי להלוות לעובדי פוכבים שרגילין תמיד לבא וללות בביתי שאם לא ילוי להם ילכו ללות במקום אחר ורגילים לבא אצלם ואיכא פסידא עכ"ל: (תרפג) מותר לבנות ספסל קטן או אצטבא של אבנים בח"ה לצורך המועד וכתב הר"ר פריץ יש מפרשין אצטבא בגין שעושין מאבנים או מטיט ולא נהירא דזה הוי בגין גמור אבל נראה לי אצטבא כמין ספסל שלנו ממסר שמחברין לו רגלים והרא"ש פתב סתם ונראה שדעתו להתיר אפ"ל של בגין: (תרפד) אסור לכתוב תפילין או מזוזות בח"ה לאחרים בשכר אבל לעצמו או לאחרים בחנם או אפ"ל בשכר פדי שיהא הוצאתו יותר ברויח לשמחת י"ט מותר אפ"ל יש לו מה יאכל דאם אין לו מה יאכל כל מלאכה נמי שריא ודוקא תפילין או מזוזות משום דמצונה שאף בח"ה צריך להניח תפילין ולברך עליהם וכן הנה נוהג הרא"ש אבל שאר ספרים אסור: (תרפה) אגרת שלומים שאדם שולח לחבירו יש אוסרין ומפרשין אגרת רשות שטרי ממשלה וכ"כ בה"ג אגרת של רשות מפרשי רבנן פסקי דרשות' אבל דייטקי לא.

ורא"ש פתב פסברא ראשונה לה"ט ואגרת של רשות יש מפרשים זו שאלת שלום דכיון שאינו כותב צרכיו ליכא טרחא וכ"כ בירושלמי וכ"כ רב אלפס ר"ח ובתשובות מצאתי ונדאי מי שרוצה לכתוב למדינה שאין שפירות מצויות רק בפעמי' בשנה מותר לכתוב' אבל ודאי כשאין לו צורך פלום ושלוח' בעולם אסור ואף רבינו מרדכי ז"ל התיר ורבינו אביגדור פתב על דברי אגרת אם כותב על עסק פרקמטיא שאינה נמכרת או שאר משא

ומתן אין היתר במה שעושין דרך שנוי בעגול וכן כתבו תלמידי רבינו ברוך בר אשר בתוספתא דמועד קטן וכן ראיתי בכתב ששאל הר"ר טוביה את הר"ר שלמה שפיר' ז"ל שבה"ל: (תרפו) יש מתירין לכתב ע"י שנוי פגון בעגול או בעקום וריב"א הנה אוסר וכן המרדכי פיון שאות אחת אסור להגיה כ"ש זה שהוא כתב גמור ואפי' מה שפותרין בהפוך שמצד השני נראה ובאות' הצד אינו נראה הנה אוסר ולא הנה מתיר אלא באותיות חתוכות והיוד שפולה גנן אחד יעשה נקודה אחת ויש שעושין אותה כמו עגול קטן והרא"ש הנה כותב תשובות על שאלו' בן חולו של המועד והתיר לי להעתיקה דחשיב דבר האבד: (תרפו) הקרובים של מת קורעין אפי' ביום השמועה אם שמע מתוך שלשים יום ומברין האבל ומיהו אין מברין אלא על מטות זקופות שאין אבלות נוהג בח"ה שיצטרף לכפות המטו' להברות עליה ובסמ"ק כ' שאין קורעין ואין מברין בח"ה והרא"ש כ' בסברא ראשונה: (תרפח) אין חופרין פוכין לקברים בח"ה ופי' הרמב"ד אפי' נקבו' בהן במוע' אבל אם הנה ארון מקצרו או מאריכו או מרחיבו ורש"י פי' אין חופרין פוכין וקברים לקבור בהן אחר המועד אבל לקבור בהן במועד חופרין אותן ולזה הספי' הרא"ש: (תרפט) כתב בה"ג מי שמת לו מת באחד מימי הרגל או בח"ה חוץ מביו' האחרון אין אבלות נוהג בהרגל עד שיצא כל הרגל ומיהו יום אחרון עולה לו למנין אע"פ שאין אבלות נוהג בו ומשלי' עליו ו' ימי' ואם מת ביום אחרון נוהג בו אבלות וכ"כ רב אלפס ור"ת כ' שאף אם מת לו מת ביום אחרון אינו נוהג בו אבלות שאין אבלות נוהג במועד אלא אנינות שאם מת לו מת בח"ה אסור בכל הדברי' שהאונן אסור בהם ואם מת ב"ט אם אינו רוצה לקבורו בו ביום אין עליו דין אנינות: (תרצ) אם חל יום שביעי שלו בערב הרגל מותר לכבס ולספר ואסור לרחוץ עד הלילה וגם אסור ללבוש מה שפכס עד הלילה וריב"א פי' כמו שאסור ללבוש כף אסור לכבס כל היום ומיהו שניהם מותרין קודם סמוך לחשיכה וא"צ להמתין עד הלילה והרא"ש כתב בסברא ראשונה' ובאביו ואמו שאסור לספר עד שיגערו בו חבריו אפי' פגע בו הרגל אין מבטלו כתב בסמ"ק דוקא שפגע בו הרגל בתוך שלשים אבל עברו שלשים ופגע בו הרגל או אפי' חל יום שלשים ערב הרגל מפסיק ומותר לגלח (תרצא) שמע שמועה קרובה בשבת כתב בסמ"ק דשבת עולה לו ליום אחד ולמחר קורא ונהנה ליה יום ששביעי לאבלות וה"ר יחיאל כתב דשבת אין עולה למנין בתחילת' המנין אלא יתחיל למנות מיום ראשון ונהנה ליה שבת יום ז' וינהוג דברי' שבצנעוה במקצת היום לה"ט: (תרצב) על צדוק הדין כתב ר"י שנהנה לו שראוי לאומרו על המת בבית הקברות אפי' ב"ט פי' צדוק הדין אינו משום הפסד שלא יהא ראוי לומר ב"ט וכ"ש בר"ה שהוא יום הדין ובמת שנקבר בח"ה ראיתי במחזור ויטר"י שסדר זקני הר"ר שמחה שהנה תלמידו של רש"י שפעם אחת אירע שהיו שם בני אדם מוחים בדבר מלומר צדוק הדין ועמד רש"י על רגליו ואמר עליו צדוק הדין וקדיש שלם יצחק בר שמואל מרדכי פ"ק דמ"ק: הלכות חמץ ומצה (תרצג) כתב הר"ר יונה שאם התחיל ללמוד מבעוד יום ב"ג לחדש שאין צריך להפסיק ונראה לי פיון שהטעם הוא שלא יטרד בתלמודו וישפח מלבדוק אין חלוק ואפי' אם התחיל כבר פוסק: (תרצד) כ' בעל העטור איכא מאן דמברך שהחיינו כאשר מברך על ביעור חמץ דהא מזמן לזמן אמי ואיכא מאן דלא בריך דהא לא קביעא ליה זמנא ומסתברא דרשות הוא וכל מאן דבעי מברך והרא"ש כתב שא"צ לברך לפי שהבדיקה

הוא לצורך הרגל וסמכינו אמן דרגל לה"ט ובעל הדברות פתב איפא מאן דמברך ואיפא מאן דלא מברך דהא לא קבע ליה זמן ומנהג' דינן לברך שבה"ל וקעולם נהג שלא לברך: (תרצה) פתב רש"י בכפר הראשון שמוציא מברך על ביעור חמץ ובתשובות מצאתי פשמברך אדם על ביעור חמץ אינו חושש אם אינו מוצא דבר והנכון פדברי רש"י שבה"ל וקעולם נהג לברך מיד: (תרצו) פתב הרא"ש י"א שאין לבדוק לדבר עד שיגמור כל הבדיק' ויש מוסיפים עוד לומר שאם שח בדברי' בעלמא שלא מעין הבדיקה שצריך לחזור ולברך כל זה איננו שנה לי אלא שיש להזהר שלא ידבר בין הברכה לתחלת בדיק' אבל משהתחיל לא הוי השית' הפסק וטוב להזהר שלא ישחה בשיתה בטלה לה"ט ובתשובות הגאונים שאם הפסיק צריך לחזור ולברך וכן אמר אדונינו הגאון מרדכי פ"ק וכ"כ רב סעדי' גאון ורב האי גאון פתב ירושה היא לנו מאבותינו שלא ישח עד שיגמור ומי שלא עשה פן לא יצא י"ח וכן עמא דבר ובעל הדברות פתב איפא דמדי ליה לתפילין שאם שח בין תפלה לתפלה חוזר ומברך ומסתברא דלא דמי לתפילין דהת' תרתי מצות נהו אבל הקא חדא היא.

וכן מצאתי למפרש אחד שמיד שהתחיל לבדוק יוצא ידי הברכה ויש לו לשיח פרונו ואם אחר שברך קודם שהתחיל לבדוק שח מעניני הבדיקה א"צ לחזור ולברך משבה"ל. וקעולם נהג שלא לשיח בדברים בטלים ואם שח אין חוזר ומברך: (תרצז) מקומות הגבוהים שאין היד מגעת שם והנמוכים פחות מג' טפחים אין צריכה בדיקה ובירושלמי חשיב גבוהים שהם למעלה מי' טפחים ואין נראה שעור תשמיש האדם הוא למעלה מי' כדפירוש"י: (תרצה) פתב ה"ר פריץ בבטול הלילה יאמר כל חמיר' דאיפא ברשותיה דלא חמיתיה ודלא בערתיה ובטול היום מוסיף דחמיתיה ודלא חמיתיה דבערתיה ודלא בערתיה: (תרצט) המפרש בים והיוצא בשירא ואין דעתו לחזור תוף שלשים יום לפני הפסח הולך חייב לבער ולענין הברכה פתב בעל העטור המנהג אם יודע שיש לו חמץ יברך ואם לאו לא יברך ונראה אפ"י יודע שיש לו א"צ לברך פיון שעקר הבטול בלב לה"ט כ' בספר א"ז דמי שלא בטל קודם שהתחיל שעה ששית שוב אינו יכול לבטל שפכר נאסר בהנאה ואינו ברשותו ע"כ: (תש) אם נכנס עכבר וכפר בפיו ועכבר יצא וכפר בפיו או עכבר לבן נכנס וכפר בפיו ועכבר שחור יוצא וכפר בפיו או עכבר נכנס וכפר בפיו ונולדה יוצאה וכפר בפיה או שהחולדה יוצאה וגם העכבר וכפר בפיה החולדה איבע' בכולהו אם צריך לבדוק אם לאו ורבו הדעות בהן והמחמיר שבכולן אם לא בטל צריך לחזור ולבדוק דהוי ספיקא דאורי' ואם בטל הוי ספיקא דרבנן וא"צ לבדוק.

ותו מיבעיא פכר למעלה אצל הקורה אם הוא צריך להורידו ואם הוא פבור אם הוא צריך סולם להעלותו ואם הוא פפי נחש אם צריך חבר להוציאו ולא אפשיטא וגם באלו רבו הדעות ודינא דהנה פדינא דקמית' שאם לא בטל צריך ואם בטל א"צ אבל הראב"ד פתב דהנה בעי' לאו לכתחילה בעי' אם צריך להוציאו אם לאו דנדאי צריך דאל"כ הוי פמטמין בבורות אלא מדבר שבדק ובטל ולאחר אסורו ומיבעי' אם צריך להוציאו אם לאו ואין דבריו נראים שאינו דומה להטמנה פיון שבטלו ואינו שלו וכ"כ הרמב"ם על ההיא דכפר שבפור שמבטלו ודיו וכתב הראב"ד שטעה ונראה שלא טעה: (תשא) א"י שהפקיד חמצו אצל ישראל אם הוא חייב באחריותו.

וְלֹא שָׁנָא אִם הוּא בְּבֵיתוֹ אוּ בְּכָל מְקוֹם בְּרִשְׁוֹתוֹ חַיִּיב לִבְעָרוֹ וְכָתַב בֵּה"ג דְּוָקָא שְׁחַיִּיב בַּגְּנִיבָה וְאֲבִיזָה וְהֶרֶמְב"ם פְּתַב אִפִּי הֵיזָה שׁוֹמֵר חֲנָם וְאִינוּ חַיִּיב אֲלֵא בְּפִשְׁיַע' אִפִּי הֵכִי חַיִּיב לִבְעָר וְלִזְהָ הֶסְפִּים הֶרָא"ש: (תְּשׁב) יִשְׂרָאֵל שְׁהַפְקִיד חֲמִצּוֹ אֲצֵל יִשְׂרָאֵל חֲבָרוֹ אוּ אֲצֵל אִינוּ יְהוּדֵי וְקִבֵּל עָלָיו הַנְּפִקָד אַחֲרֵי וְיֵשׁ גָּאוֹן שְׁפִתָּב שְׁפִינֵן שְׁקִבֵּל עָלָיו הַנְּפִקָד אַחֲרֵי וְיֵשׁ אִינוּ הַמְּפִקִיד עוֹבֵר עָלָיו וְה"ר יוֹנָה פִי שְׁהַמְּפִקִיד עוֹבֵר עָלָיו אִם אִינוּ מְבַעֵר וְלִזְהָ הֶסְפִּים הֶרָא"ש: (תְּשׁג) עוֹבֵד כּוֹכְבִים שְׁהִלְוָה יִשְׂרָאֵל עַל חֲמִצּוֹ וּמִשְׁפּוֹנוּ בִּידוֹ וְאָמַר לוֹ הַיִּשְׂרָאֵל שְׁעַכְשָׁיו יִהְיֶה שְׁלֵף אִם לֹא אֲפָרְעָה לְזָמַן שְׁקִבְעִתִּי לָךְ וְהִגִּיעַ הַזְּמַן וְלֹא פָרְעוּ נִקְנָ' לוֹ לְמַפְרַע וְהָוָה לִיָּה חֲמִצּוֹ שֶׁל עוֹבֵד כּוֹכְבִים אֲבָל אִם חֶסֶר א' מֵאֵלּוּ כְּגוֹן שְׁלֹא מִשְׁכָּנָה א' שְׁלֹא אָמַר לוֹ מַעֲכָשָׁיו אוּ פוֹרְעוֹ בְּזִמְנוֹ אֲסוּר אֲבָל כְּשֵׁישׁ בּוֹ שְׁלִשְׁתָּן אַע"פ שְׁלֹא הִגִּיעַ הַזְּמַן שְׁקִבַע לוֹ עַד אַחַר פְּסַח מוֹתֵר.

אֲבָל הֶר"ר אֲפָרִים כ' דְּוָקָא כְּשֵׁהִגִּיעַ הַזְּמַן קוֹדֵם פְּסַח וּכ"כ הֶרֶמְב"ם וְהֶרָאב"ד הַשִּׁיג עָלָיו וּכ' אִם הִגִּיעַ הַזְּמַן קוֹדֵם הַפְּסַח וְלֹא פָרַע' אִפִּי לֹא אָמַר לוֹ מַעֲכָשָׁיו מוֹתֵר וְלִזְהָ הֶסְפִּים הֶרָא"ש: (תְּשׁד) לְשׁוֹן מוֹרֵי אָבִי מֵהֶר"ר יְהוּדָה לְנִדָּא ז"ל פְּתַב הַמְּרַדְכֵי פֶר' כָּל שְׁעָה בְּשֵׁם רֵאבִי"ה שְׁמוֹתֵר לְיִשְׂרָאֵל לְהַשְׁפִּיר בְּהִמְתּוֹ לֹא"י בְּפֶסַח לְהוֹלִיף עָלָיו חֲמִץ אִפִּי מְמָקוֹם לְמָקוֹם וּבֵא"ח הִבִּיאוּ מִן הַתּוֹסֶפֶתָא שְׁמִתִּיר בְּהִדְיָא אִף מִצְאֵתִי כְּתוּב בְּתוֹס' הֶר"ר מֹשֶׁה שְׁמִצָּא בְּתִשׁוּבוֹת הַגְּאוּנִים שְׁאָסְרוּ וְדַמּוּ הַדְּבָר לִיָּין נֶסֶף דְּשׁוּיִם הֵם גַּם הִבִּיאוּ רֵאבִי לְאֲסוֹר מִן הַיְרוּשְׁלָמִי וְכַמוֹ כֵּן לְהַשְׁפִּיר בֵּיתוֹ לְשִׁים בּוֹ חֲמִץ בְּפֶסַח אֲסוּר הַיְרוּשְׁלָמִי וּפְשִׁיטָא דְרוּזָה לֹא מֵר דְּוָקָא לְהַשְׁפִּירוֹ תוֹף הַפְּסַח אוּ בַע"פ דְּלֹא מִסְתַּבְּרָא לְאֲסוֹר לְהַשְׁפִּיר בֵּיתוֹ לֹאִינוּ יְהוּדֵי שְׁלִשִׁים יוֹם קוֹדֵם הַפְּסַח אִפִּי שִׁידַע שְׁיִשִּׁי הַאִינוּ יְהוּדֵי בּוֹ חֲמִץ בְּפֶסַח וּבְפֶסַח נְמִי אִין נֶר' לְאֲסוֹר אֲלֵא כְּשִׁמְפֶרֶשׁ שְׁשָׁכְרוּ לְשִׁים בְּתוֹכּוֹ חֲמִץ דְּוָמִיָּא דְשְׁכִירוֹת בְּהִמָּה אֲבָל שְׁכָרָה לְדוֹר בְּהָ אַע"פ שְׁבּוֹדָאֵי יְכַנִּיס בְּהָ חֲמִץ אִין לְאֲסוֹר בְּשִׁבִיל זֶה עַכ"ל: (תְּשׁה) נִשְׂאֵל מוֹרֵי אָבִי ז"ל עַל חֲטִים שְׁהִיוּ שְׁטוּחִים בְּעֵלְיָהּ תַּחַת הַגַּג וְעָבְרוּ הַמֵּיִם דְּרָף הַגַּג וְזִלְפוּ עַל הַדְּגָן בְּקִצְתָּ מְקוֹמוֹת עַד שְׁהִיָּה בְּהֵם כָּל כְּף מֵיִם שְׁהִיָּה טוֹפַח ע"מ לְהַטְפִּיחַ וְהַשִּׁיב כִּי ר"א מִמִּי"ץ וְרִיב"א הֶחְמִירוּ וְאָמְרוּ גִבִי חֲטִין אִם יֵשׁ שָׁם רְבוּי מֵיִם אִפִּי לֹא נִתְבַּקְעוּ אֲסוּרִין דְּבַחֲטִין א"צ בְּקוֹעַ דְּאֵגַב דְּשִׁירִירָן אִין מִתְבַּקְעִין מְכָל מְקוֹם נִסְמוֹף עַל הַתֵּר שְׁפִתָּב רֵאבִי"ה וְהִבִּיאוּ הַמְּרַדְכֵי הָאֲרִיף שְׁהִקֵּל לְאֲכוֹל מְקַצְתָּם קוֹדֵם פְּסַח אוּ לְמַפְנֵן לְעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים מְעַט מְעַט וְהַנְּשָׂאָר נִשְׁתַּרֵי מִכַּח סֶפֶק סְפִיקָא שְׁמָא לֹא יִרְדוּ עָלֵיהֶם מֵיִם וְאִם תְּמַצָּא לֹאִמַר יִרְדוּ עָלֵיהֶם מֵיִם שְׁמָא לֹא נִתְבַּקְעוּ אֲבָל הַחֲטִים הַתַּחְתּוּנִים שְׁהֵם אֲצֵל הַקְּרָקַע אֲצֵל הָעֵלְיָה קְרוּב לְנִדָּאֵי שְׁהִמִּי יִרְדוּ שָׁם עַד עוֹבֵי אֲצַבְעָאוּ חֲצִי אֲצַבְעָ וְאוֹתָם תִּזְרֹק וְהַשְׂאָר מוֹתֵר לְהַשְׁהוֹתָן אֲבָל לֹא לְאֲכוֹל מֵהֵן בְּפֶסַח דַּע"ג דְּלַעֲנֵן בַּל יִרְאֶה יִתְבַּטְּלוּ הַסְּפָקוֹת בְּרוּב לְגִבִי אֲכִילָה דְּהָיִ בְּמִשְׁהוֹ לֹא מְקַלִּינֵן עַכ"ל: (תְּשׁו) כָּל דְּבָר שְׁאִינוּ חֲמִץ גָּמוּר אֲלֵא תַעֲרוּבַת חֲמִץ כְּגוֹן כּוֹתֵחַ הַבְּבִלִי וְשִׁכָר הַפְּדִי וְחוֹמֵץ הָאֲדוּמִי וְדוּמִיָּה אוּ חֲמִץ בְּלִי תַעֲרוּבַת אֲלֵא שְׁאִינוּ חֲמִץ גָּמוּר וְהוּא שְׁחַמְמִי קָרָאוּ אוֹתוֹ חֲמִץ נּוֹקֶשׁ' כְּדִין זִמְנָן שֶׁל צְבָעִים וְדוּמִיָּה כָּל אֵלּוּ לֶר' אֲלִיעֶזֶר הֵם בְּלָאוּ וְאִין בְּהֵם כְּרַת וְלְדְבָרֵי אֲסוּר לְהַשְׁהוֹתוֹ בְּפֶסַח אַע"ג דְּקִי"ל כֶּר' שְׁמַעוֹן דְּלֹא קְנִיס בְּחֲמִץ ע"י תַעֲרוּבַת ה"מ כְּשִׁנְתַּעֲרַב אַחַר הַפְּסַח אֲבָל הִיכָא שְׁאִיִּסוּרוֹ בְּעִין כְּמוֹ שֶׁהִי מַעֲקָרוֹ חֲמוּר טְפִי וְלִרְבִּנֵן אִפִּי לֹאֵן אִין בְּהֵן אֲלֵא אֲסוּרָא בְּעֵלְמָא וְלְדְבָרֵי מוֹתֵר לְהַשְׁהוֹתָן וּפְסַח הֶרֶמְב"ם כֶּר' אֲלִיעֶזֶר שְׁפּוֹכֵר תַעֲרוּבַת חֲמִץ עוֹבְרִין עָלָיו בְּבַל יִרְאֶה כְּמוֹ שְׁכָר וְהַמּוֹרִיִּס וְכָל דְּבָר פִּינְצָא בְּאֵלּוּ אֲבָל דְּבָר שְׁיֵישׁ בּוֹ

תערוך' חמץ ואין ראוי לאכול מותר לקיימו בפסח וכ"כ הרי"ץ גיאת ובעל העטור כתב תערוכת חמץ בלאו ודוקא הנה שהן בעין ולא נעשה בהן מלאכה אבל אם עשה בהן מלאכה כמו אספגנית וקילור אין חייבין (בהן) לבער וכן יראה דעת רב נטרונאי שהשיב על ששאלוהו על העושה יין מצמוקי ושורין אותן במים ולפעמים נמצאים בהם שנים או שלשה גרגירי חטה אם מותר לשותותו אם נעשה קודם הפסח והשיבן ודאי אסור לשותותו בפסח אבל לבערו אם ידוע שנסחט מן החטין חמץ לתוף מי הצמוקין צריכין לבער ואם אינו ידוע א"צ לבער ע"כ ואני תמה למה אסרו היכא שנתערב קודם הפסח שהרי כבר נתבטל בששים ורב אלפס פסק פתחמים שאין לאו לא בתערוכת חמץ ולא בחמץ נוקש' אלא אסור דרבנן ולפי זה מותר לערבו לכתחלה לפני פסח ולשהו' עד אחר פסח ולזה הסכים הרא"ש לה"ט: (תשז) פתב מהר"י מילן שזכור למי שמשתמש מבאר בפסח שאין נזהרין מהן כל השנה ובפרט בארות של עובדי כוכבים שיש לחוש שמא יש חמץ בבור שיש לסגן המים בבגד נקי בכל פעם ששואב עכ"ל ועוד צנה לתקן ברות חדשות בכל החביות ע"כ: (תשח) מעשה בא' שהעמיד גבינות בחלא דשיכרא ואסר ראב"ן להשהותו בפסח דכיון דמעמיד החלב חשיב פאן אסור בעין: (תשט) חמץ שנתעפש קודם זמן אסורו או ששפרו באור ונחרף עד שאינו ראוי לכלב או שייחדו לשיבה וטח אותו בטיט בטל ומותר לקיימו בפסח וי"א שמוותר אפ"ל באכילה והר"ר יוסף אלברצי"ל לוני פתב שאסור באכילה ומותר בהנאה ולזה הסכים הרא"ש: (תשי) בצק שפסדקי עריבה אם יש פזית במקו' אחד חייב לבער פחות מפאן בטל במיעוטא ואיכא תרי לישני ללישנא קמא הא דכזית חייב לבער דוקא במקום שאינו עשוי לחזק אבל במקום שעשוי לחזק אפ"ל בכזית אינו חייב לבערו וללישנא בתרא אפ"ל בפחות מכזית במקום שאין עשוי לחזק חייב לבערו ופסק רב אלפס לחומר' פלישנא בתרא ור"ח פסק פאפיי דמתרץ תרי לישני אהדדי והוי מסקנא דפיסקא לאפיי לפירש"י בשולי עריבה אפ"ל פזית א"צ לבער ובשפה העליונה אפילו פחות מכזית צריף לבער ובדפנותיה פזית במקום אחד חייב לבער פחות מכזית א"צ לבער ולפי' ר"י אין חלוק בין אם הוא בשוליה או במקום אחר והרא"ש פתב לא הארכתי לבאר הא במקום לישה הא שלא במקום לישה ולכתוב פרש"י ור"י דבמקום העשוי לחזק לפי שישראל קדושים הם וגוררין כל החמץ הנמצא אפ"ל כל שהוא אפ"ל הדבק בכותלי הבית וראב"ה פתב על זה מיירי בעריבה שאין לשין בה בפסח אבל אם לשין בה בפסח צריף לגוררה ולהגעילה וה"ר יחיאל מפרי"ז כ' ערבות שלשין בהן כל השנה אין לסמוך על מה שרוחצי' אותן בחמין ומנקרין החמץ מהן כי אי אפשר לנקרו שלא ישאר בהם בין הפל פזית והפלי מצרפן: (תשיא) חמץ משש שעות ולמעלה ביום י"ד אסור מן התורה ולוקין עליו אף ע"פ שבעל העטור פתב שאינו אלא מדרבנן והרמב"ם פתב שלוקין עליו מו' שעות ולמעלה ולזה הסכים הרא"ש (תשיב) טוב לעשות הסעודה השלישית כשחל ע"פ בשבת בפירות ור"ת הנה רגיל לעשות במצה עשירה שנלושה במי פירות וכן הורה רש"י לבער הפל מלפני השבת לה"ט: (תשיג) ר' יהודא אומר אין ביעור חמץ אלא שריפה רש"י פסק פנותיה.

והגאונים פתבו ופסקו פתחמים דאמרו מפרר וזורה לרוח או מטיל לים ולא ישליכנו לשם שלם וכ"פ הרמב"ם ובעל העטור וה"ר יונה ואף ר' יהודא לא קאמר בשרפה אלא

שלא בשעת הבעור והוא שעה ששית ואז הוא דוקא בשרפה ובשעת ביעורו מפאן ואילך ור"ת פ' איפכא בשעת בעורו היינו שעה ששית ואז השבתתו בכל דבר משם ואילך דוקא בשרפה ולפי זה אפילו לר' יהודא א"צ לשורפו שרוב העולם מבער' קודם סוף שעה ששית: (תמיד) כתב הרא"ש דאפי' לפירש"י השבתתו בכל דבר בשעה חמישי' פיון שמוטר בהנאה ואין נראה פן מפירשו ובשורפו בשעת בעורו לכ"ע אסר בהנאה לקד אסור וטוב לעשות מדורה בפני עצמה אבל ליקנות באפרו אחר שריפתו זה תלוי בפלוגת' דר' יהודא ורבנן דלר' יהודא שהוא בשריפה מותר דקנימא לן פל השרפי' אפרו מותר ולרבנן אסור דכל הנקב' אפרו אסור ואם בישל בו תבשיל או אפה בו פת לר' יהודא שאפרו מותר אין התבשיל והפת אסורין אא"כ נאפה הפת והתבשיל בעוד גוף החמץ קיים או הגחלי' לוחשות אבל אם פבו מותרין ולרבנן אפרו אסור בכל ענין והרמב"ם כתב סתם אם אפה בו פת או בשל בו תבשיל אסור והוא הולך לשיטתו שפוסק פתכמים: (תשטו) חמץ בפסח הספימו רוב המפרשים שאסור תערובתו בין במינו בין שלא במינו במשהו חוץ משאלתו' שפסקו בנותן טעם וכ"כ ה"ר ישעיה בספר המכריע וכן הרב רבינו זרחיה בספר המאור וכן נמצא פתיבת יד מר רבי יוסף ממדינת גיאון שהעיד על רבו רב אלפס שחזר בסוף ימיו ממה שכתב בסוף מסכת עבודת כוכבים דפסק פרב ושמואל וכן דעתינו נוטה וכן דעת חכמי צרפ"ת וחכמי גרוב"ה אלא שאין אנו מורין בחמץ בפסח פן מפני שנהגו בו אסור וכן מצאתי בשם הר"ר אביגדור פהן דהא דאמרי' בפרק פל' שעה אמר רבא הלכתא חמץ בזמנו בין במינו בין שלא במינו אסור במשהו פרב האי במשהו פרב אינו מן הגמרא שסדר רב אשי אלא פי' גאונים שהוסיפו וסברו פן ואע"פ שר"ת התיר לא רצה לעשות מעשה לסור מדברי הגאונים ועוד שפכר פשט אסורו בכל ישראל אלא שפא לפרש ההלכה אמתותה שבה"ל וכתב הראב"ד דבמשהו אינו אסור אלא באכילה ולא בהנאה ורב אלפס פסק שאסור אף בהנאה ולזה הסכים הרא"ש ועד היום העולם נוהג לאסור במשהו חמץ בפסח אפי' בהנאה: (תשטז) מליחת בשר שנעשה לפני הפסח.

ולא נזהרו במליחתו בטל הוא וכמה ימים נהג בו אדונינו אסור והמחמיר תע"ב: (תשיז) הרי"ץ גיאת פתב אמרי רב רבתא חלב שחלבו עובד כוכבים קודם פסח וגבינה הנקפ' קוד' פסח ושמרה מחמוץ מותרת ואם לאו אסורה והרא"ש התיר בתשוב' וכתב עוד הרא"ש אסור לאכול דגים מלוחים השרויים במים בפסח והיבשים.

במקום שנוהגים לאכול אוכלין ובמקו' דאין נוהגין לאכול אין אוכלין עכ"ל הטורים: (תשיח) ודגים שקורין הירי"נג או בשר מלוח בחורף שלא נבדק המלח מן החמץ מותרין בפסח מזה הטעם וכן בשם רב פלטוי' גאון אבל שומן מהותף קודם הפסח אסור לטגן ממנו בפסח משום הפלי מחבת שהתיכו בתוכה את השומן שהיה בלוע מחמץ שמבשילין בה חמץ וגם פעמים נשאר אחר הטגון שומן במחבת ומחזירין אותו שומן בקדירה: (תשיט) והדין בחביות פעמים נותנין עיסה לתוף הנסרין מותר לשפות היין בפסח אע"פ שטעם חמץ ביין פיון שפכר נתבטל קודם פסח ובתוף הפסח אינו נותן טעם יין שפכר נתקש' החמץ אבל סמוך לפסח שני חדשים אם נתן עיסה בשולים אסור לשפות היין בפסח מאותו חבית לפי שעדיין העיסה רכה וגם תוף הפסח נותן טעם ביין מרדכי פ"ב דפסחים: (תשכ) הר"ר יחיאל כתב מלח ששמו במדוכה של חמץ יכול למלוח בו לצורך

פסח פי כן התיר ר"י אפי' מלח שישכח ישראל בכליו של עובד פוכבים למלוח בו בשור של היתר וכן בספר התרומה מרדכי פ"ב: (תשכא) וזתים שכוכשן בשאר ימות השנה ולא נזקרו בהם לדעת בעל התרומה שאוסר צנון ובצל שחתכוהו בספין אסור וכן נראה מתשובת הרא"ש ומיהו הר"ר מאיר מרוטנ"ב בורק כתב על ההוא דספר התרומה לבי נוטה להתיר אף ע"פ שאני מורה בספר התרומה אין נראה למחות ביד המורים היתר ע"כ: (תשכב) וחקמין שנתערב בשנים במצה ביבש כתב רש"י שמשליך אחד והשאר מותר בהנאה והרא"ש התיר אפי' באכילה: (תשכג) ונותן טעם לפגם בפסח בפסקי רשב"ם אוסרו וכן הר"ר אליעזר ממי"ץ ומת"ר"ם כתב אני אוסר לעצמי הואיל ונפק מפומיה דרשב"ם ומתיר לאחרים כי ר"ח ור"י מורים היתר ואעפ"י אבי רגיל לומר לשואלים פלוגתא דרב רבתיא היא ורבים נמנעים מאליה ע"כ ורש"י פסק להתיר ולזה הספי' הרא"ש לה"ט וכן עמא דבר: (תשכד) מעשה הנה שחתה אחת נמצאת במצה בתוך הפסח ואסר ר"י כל המצות שנעשו מאותה עיסה ולא אמרי' דדי בנטילת מקום או בקליפה משום דחקמין מפעפע וכבר פשט החמץ בכל העיסה ורבינו שמשון משנין התיר מיהו רב"י לא רצה לעשות מעשה כדבריו.

והר"ר יחיאל מפרי"ז התיר כל המצות ע"י קליפה או נטיל' מקום בענומק ובתשובת רבי מנחם המכירי אסר אותה המצה ולא האחרות ולזה דעתי נוטה וזה לא הוי כדברי ר"י ולא כדברי ר' שמשון ורבינו יחיאל מפרי"ז מפרש דמר אסר פולן ומר התיר פולן מרדכי ולאחר הפסח בין במינו ובין שלא במינו בטל בששים ואפי' שהיה בעיניה ונתערב אחר הפסח בטל מיהו דנקא שנתערב שוגג אבל נתערב מזיד לא וה"ר יונה כתב אפי' נתערב מזיד ולא נראה לרא"ש וכתב עוד אם בטלו בשוגג קודם פסח אי נמי בפסח כגון שלא היה יודע שהוא חמץ מותר ואם בטלו במזיד אדעתא דלשהיה אחר הפסח אסור ושאר פינון שהוא דבר המעמיד אפי' בטלו בשוגג אסור פינון דלטעמא עביד ולא בטיל ואינו מבין תוכן דבריו שאם היה דבר שעוברים על תערובתו מאי נפקא מיניה בבטולו הרי עובר עליו וראוי לקונסו ואם הוא דבר שאין עוברים עליו אפי' ערבו אדעתא דלשהיי' שרי אלא פלגא דמלתא כל דבר שאין עוברים על תערובתו יכול לערבו לכתחלה לשהותו ודבר שעוברים עליו אפי' נתערב ממילא קודם הפסח צ' לבערו ואם לא בערו אסור: (תשכה) חמץ של עובד פוכבים שעבר עליו הפסח מותר באכיל' וכ"כ רב אלפס והכי איתא בשאלות וכן פסקו הגאונים ובעל העטור כתב שאסור באכילה.

והאר"י בענין וסוף דבריו ומן הדין עלי להחמיר: (תשכו) חמץ שנמצא בבית ישראל אחר הפסח אסור בירושלמי אע"פ שבטלו דחיישי' שמא יערים לומר שבטלו אע"פ שלא בטלו ובעל העטור אסרו באכילה והתירו בהנאה ואין הטעם נכון לחלק בין אכילה להנאה: (תשכז) חנות של ישראל והסחורה הנמכרת בו היא שלו והפועלי' שמשתדלי' בו עובדי פוכבים חמץ שנמצא שם אחר הפסח מותר אפי' באכילה שאנו תולין בפועלים אינם יהודים ואם החנות והסחור' של עובדי פוכבים והפועלים ישראלים אסור שאנו תולין בפועלים ישראלים כן הוא גרסת ר"ח ורב האי גורס איפקא שהולכין אחר בעל החנות וכן הוא מסקנת רש"י: (תשכח) שאלו לרש"י ישראל ואינו יהודי שיש להם תנור בשותפות מהו לומר לא"י טול אתה של פסח ואני נוטל אח"כ והשיב שימג' קודם הפסח ויטול הדמים מאותו השבוע.

וה"ר שמעון בר אברהם פתב מעשה בא לידי בישראל שהיה לו תנור ואפה בו אינו יהודי חמץ בפסח ובא האופה שהיה עבד ישראל והביא לו כפרות הפסח משפח התנור ואסרתי לו לקבלם ולא מיבעיא חמץ אלא אפי' מעות אסור לקבל בשכרו ומיהו אם קבל המעו' מותר ליהנות מהם: הלכות הגעלה (תשכט) אם החזיר פלי חרס לכבשן ונתלבנו פתב ראב"ה יש אומרים שגם זה אינו מועיל דחיישינן שמא חניס עליהו וכ"כ זקני הראב"ן וישגגה היא ביזם דלא אמרינן דלא חניס עליהו אלא פשצריה ליתן עליהם גחלים אבל פשמחזירו לכבשן מתלבניו בפנים ומבחוץ ולא פקעי וכן פתב בשאלתות וכתב הרא"ש דוקא שנתנו בכבשן אבל לא בתנורים שלנו: (תשל) אין חלוק בין פלי עץ ואבן או פלי מתכות כלם דינן שנה להחזירו בהגעלה וה"ר יצחק מסימ"פינטו פתב דכלי גללי' וכלי אבנים די להם בשטיפה.

ובתשוב' לרב נהילאי דכלי אבנים וכלי גללים שנשתמש בהם ברותחין אין להם תקנה בהגעלה דדמו לכלי חרס וצריכין להסיקן בתנור עד שיתלבן באש ורב אלפס השנה פולם וכן עקר לה"ט: (תשלא) מסקינן שאין הגעלה מועלת לבית שאור ורבינו שמריה הראה הלכה למעשה ואין חלוק בין אגני דלישה דמחוזא לשאר אגני דעלמא מרדכי: (תשלב) מדוכות של עץ ואבן שדכו בהן כל השנה פולה לפעמים דכין בה פירווי לחם עם שומן ופולפלין פתב רש"י וכן ר"ת דלא מהניא להו הגעל' וכן ברחיים קטנים של פולפלין ומדמי להו לבית שאור ולבית חרוס' ור"י התיר פולם בהגעלה וכן ה"ר יהודה מפרי"ז והרי"ט וכן הספים הרא"ש ונ"ל הרא"ש בתשובה ר"י תמה על ר"ת איך עלה בלבבו לאסור פלי שאור בהגעל' אבל הכא מותר בהגעלה וכ"כ אבי העזרי ובעל העטור וה"ר יונה וכן המנהג ובלבד שיהיו חלקים שאין בהם בקעים לה"ט: (תשלג) פתב בעל הדברות המדוכות ובורמי דגללי' וכלי אבנים וכלי גללים דינם פשל מתכות וסגי להו בפליטה ולא דמו לכלי חרס.

וכן הלקתא ומפי ר' יהודה שמעתי שאין צריכה הגעלה והביא ראיה מן התוס' וכן מצאתי לגאונים ז"ל ובה"ג וכן בשם ר"י דצריף לעשות הגעלה. וכתב ה"ר ישעיה אין נראה לי דסגי בהגעלה וסוף דבריו ודברי ה"ג ודברי ר"י דחזון לגמרי שאין פנים לעשותן ככלי מתכת אלא ככלי אבנים או ככלי חרס לאוסרו לגמרי והנכון בעיני לאוסרה לגמרי ככלי חרס פרב שלום גאון וכו' מסיפו"נט עכ"ל שבה"ל.

וה"ר יצחק הורה שמשתמשין באלפסין הנעשין מאבנים שהם מותרים בפסח ואין צריכין אלא הדחה וכן יסד הפייט בקרובץ של פסח וכ"כ גם רבינו שלמה בספר הפרדס וגאונים אחרים פתבו דאפי' על ידי הגעלה אינו מועיל וכ"כ הרשב"י בסדר שלו ור' אומר אפי' הגעלה אינן צריכין: (תשלד) מצאתי בדברי הגאונים מרחשת או מחבת של מתכ' בפסח עושין לה הגעלה ברותחי וכן אמר לי ר"י שפך הנה נוהג אביו רבי' יצחק משבה"ל: (תשלה) פסק בא"ז דכלי עצם אין צריכין הגעלה דלא בלעי וכן פי' ה"ר יחיאל מפרי"ז ואני עושה מעשה פאשר פתבתי אמנם לבי נוקף דמשמע מכלי מדין ההפך מרדכי: (תשלו) פתב הרשב"א בתשובותיו דכלי זכוכית אינן בולעין דחלקין הן עכ"ל.

ואני המחבר ראיתי נוהגים חכמי צרפת ואשכנז שלא להשתמש בהן כל מי פסח פי חושבים אותם לכלי חרס: (תשלו) רבי' יחיאל מפריז הוי חושב לומר דהני פוסות של

זכוכית וששתו בהן שאר ימות השנה אסור לשנות בהן בפסח ואפ"י ע"י ערוי ואף ע"ג דכל תשמישן בצונן מ"מ שורין בהן פתיתין של לחם חם ביין והוי כבוש וכבוש כמבןשל וראב"ה פ"ה דכלי זכוכית שיעין פירש חלקין ולא בלעי פדאמרין גבי לב והביא ראביה מרדכי: (תשלח) אחר שהגעיל הכלים ביורה ממלא היורה הגדולה מלאה מים ומגיעל' כמשפט הראשון ושופטה בצונן וכ"כ רב האי גאון ורש"י פ"ה שהיורה שמגעילין בה א"צ לחזור ולהגעיל ובלבד שישליך ממנה המים פשהם רותחין קודם שישקטו המים מרתחתן שלא תצטנו בתוכם ותחזור ותבלע וידיחנה מיד בצונן ור"ת פ"ה שאין להגעיל אלא בקדירה שאינה בת יומא דאין להגעיל אלא במי היתר ובעל התרומה פ"ה אומר מ"ו רבינו ז"ל שמוותר להגעיל אפי' כלי בן יומו שנשתמש בו ע"י רותח חמץ באותו היום משום דהוי נותן טעם בר נותן טעם של היתר קודם שיגיע האסור דטעם חמץ נכנס בקער' ומו הקער' במים ומיהו צריך להזהר שלא יגעיל ערב פסח אחר ד' שעות כי אם כלים שאינן בני יומן וה"ר ישעיה פ"ה י"א שצריך להגעיל היורה תחילה וי"א שלאחר שהגעיל בתוכה הכלי צריכה הגעלה יש שמתירין משום נותן טעם בר נותן טעם וטורח עלי לכתוב דבריהם והנכון בעיני שאע"פ שהיורה אסור מותר להגעיל לתוכה כלים ואם הוגעלה היורה תחלה אינה צריכה הגעל' פעם שנית ונהגו להגעיל הקערות וכן הפפית בכלי ראשון ולא פדברי בעל הדברות וכן הורה מ"ו יעלה ז"ל: (תשלח) רש"י הורה להגעיל כל הספיני' בין גדולים ובין קטנים ברותחין ור"ת פ"ה הגדולים בעי לבון פדאיחא בירושלמי וכן רבינו ישעיה' ש"ב"ל: (תשמ) ה"א דתנן בשלהי עבוד' פוכבים הספין שיפה היא טהורה פירש"י שיפה לוטשה באבן של נפחים ויש מפרשים שיפה משפספן בבגד צמר שאינו חלק ואין נראה לי כן אלא כמו שפי' המורה רש"י שבה"ל: (תשמא) פ"ה ראב"ה ראיתי פתוב בתשובות הגאונים ששמגעילין צריך להשהות בו עד שתפלנט יפה וכמו זה פ"ה האלפסי ואנו רגילין למהר להוציאם מרדכי: (תשמב) אמר המחבר אכתוב סדר הגעלה בקיצור כפי אשר נהגו חכמי אשפנז בתחל' קודם שיגעיל הכלים מנקה היטב כל הכלים בפנים ובחוץ מן התלונה.

וידקדק היטב אם יש טלאי בכלי שנדבק בו מאז שנשתמש בכלי אין להגעילו אף בהשרת הטלאי ואם יש שם כלי שיש לו נקבים דקים ולשם יש תלונה שא"א להסירה להגעילו וקודם ערב פסח נהגו להגעיל ומכינים יורה גדול מנקה היטב מן התלונה בפנים וא"צ להגעילה מתחילה אם לא שהיה מגעיל אחר זמן איסור חמץ וימתין עד שירתחו המים היטב ושיעלו אבעבוע' ואחר כך יתחיל להגעיל ויתחיל פסדר הזה בתחלה יגעיל כלים שמשתמשין בהן על הרוב בצונן כצלוחית וכוסות של מתכת ודומיהן ואח"כ יגעיל כלי שמשתמשין בהן בחמים בכלי שני פגון קערות וכפות ודומיהן ואחר כך יגעיל הכלים שמשתמשין בהם בכלי ראשון פגון קדירות ויורות ודודים ודומיהן ויזהר שלא יניחו המים מרתחתם ואם הניחו ימתין תמיד עד שיעלו אבעבועות כשמכניס הכלי בצבת ירחיב הצבת כדי שייסבבו המים כל הכלי וכשמוציא הכלי המוגעל מן המים הרותחין ישפוף של הכלי בפנים ובחוץ מים קרים ואח"כ אם יש לו כלים גדולים שאינן נכנסים ביורה ירתיח לבינה או אבן באש עד שתהיה חם מאד ויתן האבן על הכלי או בצבת ומחזיקו למעלה מן הכלי ושופף עליו מים ממי הרותחין שביורה ויעביר האבן על הכלי עד שהמים יעברו על הכלי וזה חשוב כמו הגעלה.

וכן נוהגים להכשיר בזה האופן כל כלי עץ הגדולים והשלחנות ודומיהן ואח"כ לוקח אוד שורף מן האש ומכניסו ביורה גדולה שבה המים הרותחים עד שיעלו המים על גבוהיה ושופף אח"כ המי' והוא ג"כ נגעלת ודיני הפלים הראויים להגעיל ואיך יגעילם אכתוב בקיצור.

הספינים קמיהו בטינא ופרזליהו בנורא וכן מחמירין בעלי נפש מאשפנו אבל הלכתא אידי ואידי ברותחי ובכלי ראשון אף צריה לנקות הנציב היטב מתמץ שפחוריו ובסדקיו.

המדוכות של נחשת או ברזל נוהגים להגעיל ואם חוששין שלא יתקלקלו ראיתי המחבר את מורי חמי מה"ר אברהם זכ"ש ו"ל נוהג ליתן בתוכו גחלים בוערות ולסבב המדוכה בחוט סביב בחוץ קשור ולשהות הגחלים בתוכו בוערות עד שהחוט בחוץ ישרף ודיו ומדוכות של אבנים ראיתי שגוררין המדוכה בפנים בברזל מפל וכל ואח"כ מגעילן ודיו וכן עושין לכלי האבנים שקורין לאביז"זה ודי להם האגני דלישה שהן של עץ שנותנן בו השאור בשעת לישה אין נוהגין להכשירם ומנהג לנקותם היטב וליתנם לאינו יהודי עד אחר הפסח עכ"ל המחבר: (תשמג) כתב רב אלפס משהי למאני בגו יורה עד דפלט וכתב ראב"ה מי יודע לשער שעור הפליט' אולי ישקה בתוכם וחוזר ובלעו לכן ירא שמים הרוצה להגעיל הרבה פלים ביחד ישקה לכליו מעת לעת לתשמישן דכיון דטעם שלקחם פגום אין אוסרין רק שיגעיל בזמן ההיתר קודם שעה חמישי דלאחר אסורו אין פגימתו מותרת והרא"ש כתב דקודם זמן אסורו יכול להגעיל אפי' פלי בן יומו אפי' אין במים לבטלו: (תשמד) כתב רשב"ם שצריה להגעיל תחלה היורה שמגעילין בה שאר הפלים וכ"פ רש"י וכן הורה ריב"א וכן יש בתשובות הגאונים והרא"ש כתב דדין היורה פדין שאר הפלים שאם אינה בת יומא או אפי' שהיא בת יומא והוא קודם שעה ששית א"צ להגעילה תחלה: (תשמה) מאנרז ומדחן ושאר מיניו שאינן מחמשה מיני דגן מותר לעשות מהן תבשיל וכן בכל מיני קטניות ויש איסורין לפי שמיני חטין מתערבין בהם ולא נהגו פן נאני המחבר ראיתי חסידי אשפנו וכל חכמי נזהרין מלאכול כל מיני קטניות בפסח: (תשמו) כתב ה"ר יצחק מקורבי"ל בפס"ק וז"ל נראה לי לקיים המנהג ולאסור כל קטניות בפסח.

ולא מחמת חמץ עצמן אלא פינון דקטניות מעשה קזירה הו' ודגן נמי מעשה קזירה פדייסא אי הוי שרינו קטניות דלמא אתי לאחלופי וגם חרדל נכון לאסור משום דהוי מין מדגן ואפי' ליתנם במים רותחין נכון לאסור דלמא אתי לאחלופי ולתנם במים קרים עכ"ל סמ"ק ורבינו ברוך וה"ר שמואל מאיב"רא לא היו אוכלין קטניות בפסח והר"ר יחיאל מפרי"ז נהג לאכול בפסח פול הלכן מרדכי: (תשמז) כתב בפס"ק שאסור לאכול דבש בפסח לפי שרגילין לערב בו קמח ואפילו דבש הבא מן הפנוך' פדי שלא לחלק ומהאי טעמא נראה לאסור התאנים לפי שרגילין לערב בו סלת פשמתקנין אותם מרדכי: (תשמח) כתב ה"ר פריץ יש נוהגים לברר החטין מאכילת העכברים וי"א דא"צ דהוי כמו מי פירות דאין מחמיצים.

וכתב הוא שאינו דומה למי פירות שהרוק מחמיץ כדתנן לא ילעוס אדם חמץ כו' ואין להקל ע"כ ולי נראה שאין לחוש על זה כלל דע"י רוק מועט לא תתחמץ החטה קשה ועוד אפילו יש בהן גשוקין אחת מני אלה מתבטל שאינו טוחן פדי לבטלן טורים:

(תשמט) כתב רב אלפס שצריך לשמור החטים שיצא בהן ידי מצות מצה משעת קציר שלא יבאו עליהן מים והרא"ש כתב שא"צ אלא משעת טחינה ונ"ל נוהגין באשכנז וצרפת לשונמרו משעת טחינה לפי שמאז מקרבין אותו למים שנותנים ברחינים של מים וכ"כ בשאלות: (תשנ) תשובה לגאון ליקח קמח מן השוק בשעת הדחק יוצאין בה דלא מחזקינו אסור אבל לכתחלה בעינו שמור לה"ט: (תשנא) יש רוצין להוכיח מן הירושלמי שצריך לטחון החטה יום או יומים לפני הלישה ואם טחנו בערב פסח הא אסור ללוש מצה בו ביום לפי שהקמח בשעת הטחינה רותח הוא ומחמם המים והעסה נוחה להחמיץ וקרוב הדבר לבא לידי אסור שבה"ל: (תשנב) ירושלמי פירק אלו עוברין בר פפא אזיל לגבי טחוניא כו' ומשמע התם שהאמוראין בעצמן היו הולכין לבית הריסני מרדכי: (תשנג) כתב גדול בדורו מה"ר יעקב מולין נוהגין לנקר הרחים משום דזמנין כבר טחנו בהן תבואה לתותה לסלת והוי חמץ גמור: (תשנד) עושין מצה הדראה פירש"י פולה סובין משומר' אבל לאכילה שרי וכ"כ בעל הדברות והרב"ם אסר פולה סובין וכו' דעת רב אלפס: הלכות לישת מצה (תשנה) בצק של עבודת פוכבים שנפר בה שלא הקמיצ' שאין בה סידוק ולא הכסיפו פניה מותר לאכלה ובלבד שיאכל כזית מצה באחרונה ויש אוסרין לאכלה אלא א"כ לשה העובד פוכבים בפנינו ולא נהירא להרא"ש טורים: (תשנו) אין לשין אלא במים שלנו לפירש"י לאו דוקא שלנו אלא שעבר עליהן י"ב שעות משנשאבו ולפי ה"ר אליעזר צריך שלא יהיו מחזקין פשנכנס הלילה מפני שבלילה המעינות רותחין והשאובין בערב עם שקיעת החמה מותרין מיד והרא"ש כתב וכן עמא דבר לשאוב בבין השמשות ומתוך לשון רש"י משמע דמים שלא לנו אין להקפיד אלא בבורות ומעינות אבל בנהרות אין לחוש מ"מ אין להקל ואין ללוש ממי נהרות אלא א"כ לנו וכן נראה מלשון ה"ג שאין לחלק אם לשו במים פושרין ואפ"ל במים שלא לנו אסור.

וכ"כ בה"ג וכן ה"ר יונה גיאט ולרש"י דוקא בחמי ובחמי חמה אבל במים שלא לנו בדיעבד מותר ואפ"ל לכתחילה שרי למילש בהו אי לית ליה מיא אחרני וזוה הסכים הראש לה"ט: (תשנז) כתב רש"י חשו חכמים לכמה עיירות שאין להם רק מי מעינות ואמר שילינו כל הלילה כדי שיצטננו עד יום מחרת וכתב ראב"ה דמנהג פשר הוא שנהגו רבותינו לשאוב אחר שקיעת החמה ולדברי ה"ר אליעזר ממי"ץ אין תקנה אלא שלא יהיו המים מחזקין בלילה דבלילה מעינות רותחין וכתב ראב"ה לפי טעם זה אסור לשאוב אחר תחלת הלילה ומצאתי תשובת ר"י שקתב אם נשפכו כל המים בשביל המת אין בידי להתיר מים שלא לנו אפ"ל ע"י הדחק ובא מעשה לידי ואמרתי שלא לשפוך המים בשביל המת בליל פסח דליל פסח שמורי' היא וכן בשאר לילות דפסח דשומר פתאים ה' וחלילה שיארע תקלה ע"י מצנת השם וכן הורה ה"ר יהודה חסיד שלא לשפוך המים מן התקופה בשביל זה מרדכי: (תשנח) ולא במים הגרופין פי' ר"י מים שנשאבו בו ביום ורש"י פי' מים הגרופין מן המוליר דוד נחשת גדול תלוי על האש וכן פירש בעל הדברות ולא שנתחמם באש דאם כן היינו חמין אלא חנם הנחשת שדרכו להתחמם דוד מחממותו שבה"ל: (תשנט) הא דאסרו בעברה ולשה פיר' ראב"ה דוקא במזיד אבל בשוגג שרי ורש"י אסר אפילו בשוגג ואסורין אפ"ל באכילה משום חשש חמץ דגרע מבצקת של עובדי פוכבים ור"י גיאט ובעל העטור כתבו דוקא למצה והרא"ש

הספים לפירש"י לאןסרו אפי' בשוגג ואפי' באכילה לה"ט: (תשס) הא דאמר רבא יומא דעיבא פוליה שמשא ואפילו בנדכתא דלא נפיל שמשא אסור למילש פ' תחת האויר וכתב בעל הדברות דליתא ור"י פסק דהלכתא היא וסמכינו עליה שבה"ל: (תשסא) כתב ה"ר משלם בשם רבי אליעזר הגדול שיש להזהר פשאופין המצות שלא יתנם בכלי שיש בו קמח שאם ידבק הקמח במצה ואחר פן ישקה במקרק המצה והקמח שעליה יבא לידי חמוץ ואסור גדול הוא עכ"ל מרדכי: (תשסב) הרבה נוהגין שלא ליתן מלח במצה בפסח וכן נוהגין באשפנוז ואין טעם בדבר לאןסרו ומשום אל תטוש תורת אמה אין לשנות וי"א שבליל ראשון אין ליתן בה מלח משום דהוי מצה עצירה וגם זה אינו ובספר רוקח בשם התוס' שאין ליתן פלפלין במצה לפי שהם חדין ומחמיצי העסה והמרדכי כתב שאין ליתן מלח במצ' ובתשוב' גאוני לות"יר כתב פל האוכל מצה מליחה בפסח כאלו אוכל חמץ ולא כרשב"ט שהתיר למלוח מצה מיום ראשון ואילך וכן רשב"א בתשובותיו התיר גם התיר ר"י לתת תבלין במצה מיום ראשון ואילך וכן התיר הרמב"ם מרדכי ואין מנהג אשפנוז ליתן מלח במצה פל ימי הפסח: (תשסג) אף הרודה ונותן בסל והוא הדין ע"ג טבלה שיש לה לבזבזין גבוהי' מפל המצות ורא"ם פסק בספר יראים דכי קאמר ר' אלי' דמהני צרוף סל להחמיר דוקא לחייב עיסה שלא פשיעור חלה אבל אם היה שעור עיסה אין צרוף סל פוטר זה את זה וספר המצות וראב"ה חולקין וסוברין דאפילו לקולא מהני צרוף מרדכי פ"ג לשון מ"ו אבי מהר"ר יהודה לנדא בתשובה ועל עגנו החלה בלילה פסחים ודאי מנהגא דיין ודברנו קשישי שהיו בדורינו פדפסק ר' כר"א פרק אלו עוברין וכן נהגו רבינו יעקב בר יקר ורש"י וכן דעת הרמב"ם ואינני מחליק בין חלת ח"ל לחלת א"י ור"י שחלק לעצמה חלק וגם מהר"ם כתב שאותו המנהג טוב ונכון הוא כדי להסתלק מפל הספיקות: (תשסד) אמר רבא קבא מלוגנאה לפסח' כתב ה"ר יהודה בר יצחק דוקא דראשונים שהיו תנוריהם קטנים ואיפא למיחש בעיסה גדולה לחמץ אבל תנורי' שלנו שהם גדולי' עדיף שיליש עיסה גדולה ויהיו עוסקי' בעיסה תמיד כדי שלא תתחמץ ולא הודו לו חבירי וכתב ה"ר יונה היכא שלש יותר מזה השיעור חכמי צרפת אוסרין אותו ולי נראה להתיר ומיהו לדעת הגאונים שכתבו שלכתחיל' אין להניח העס' אפי' רגע א' בלא עסק א"כ לכתחלה אין ללוש יותר מזה השעור ולזה הספי' הרא"ש לה"ט: (תשסה) בהלכות פסח של רש"י כתוב אין לשין שתי מדות בפסח כדי שלא תבא העסה לידי חמץ ובשם ר"י בר יהודה מצאתי שאין לחוש בתנורי' גדולים ובביתו היו לשון שני שעורים יחד או יותר אבל מכ"מ אין להקל פינון שנתנו חכמים שיעור פי האי וכן פסקו רוב הגאונים וכ"כ רוב פהו צדק ובדברי הגאונים מצאתי ר' התיר ללוש ולקטף בעמילת עץ לפי שממהר להשלי' את מלאכתו והני מילי בתנורים שלהו שפהו למעלה והיו קטנים אבל בתנורים שלנו יותר טוב ללוש הרבה יחד שאם היינו לשום קפיזא קפיזא יכולין להתחמץ הראשונים קודם שלשין ומקטפי' האחרונות שב"הל ואני המחבר ראיתי נוהגי' בעלי נפש מאשפנוז ללוש כדי שיעור חלה לבד אפי' בתנורים גדולים: (תשסו) יש מנהגים שכתבו שאפי' חלת האור יכול לקרות לה שם ולאפותה אפי' במקום שאין פהו דחוי ליה אי איתיה דאמרי' הואיל ונהלכה כרבה דאמר הואיל ומוטב שלא לקרות לה שם אא"כ יש פהו בעיר להוצא נפשיה מפלוגתא לה"ט: (תשסז) כתב רש"י בהלכות פסח שלו הרוצה להפריש חלה מן העסה יברך להפריש

תְּרוּמָה וְלֹא יֹאמֶר חֻלָּה כִּי פִּירוּשׁ חֻלָּה הִיא עֹנֶה וְחֻרְרָ' וְתִרְיָמוּ תְּרוּמָה כְּתִיב וְתִרְוּמָה
שְׂמָה וְשׁוֹרְפָה וְאִינוּ מְאָכִילָה לְכֹהֵן טָמֵא וְאֵח"כ אִם יֵשׁ שָׁם כֹּהֵן מִפְּרִישׁ כְּדֵי מִתְּנֶה הַהוֹגֵנֶת
לוֹ בְּלִי בְּרָכָה שֶׁהָרִי נִפְטָרָה הָעֵסָה בְּתִרְוּמָה רֵאשׁוֹנָה שְׁבַה"ל בְּשֵׁם ה"ר יַעֲקֹב כְּתִב הַמִּפְרָי'
חֻלָּה בִּי"ט הָאִיף יַעֲשֶׂה יִפְרִישׁ עֹנֶה קִטְנָה וְיֵאָפֶה אוֹתָה עִם שְׂאֵר עֹגוֹת וְאַחַר אֲפִיתָן יִצְרָף
הַכֹּל בְּסֵל הָעֹנֶה וְהַתְּרוּמָה וְנִרְאִין פְּאֵלֵי הֵן מְחֻנְפְּרִין יַחַד וְהַפְּלִי מְצַרְפִּין לְחֻלָּה וּמְבַרְךְ
עָלֶיהָ וּמְצַנִּיעָה עַד חוֹל הַמוֹעֵד כְּמוֹ שֶׁהִיא אֲפִינִי וְיִשְׁרָפְנָה בַח"ה וּכ"כ ה"ר שְׁמוּאֵל
מִפְּלִינְזָא אֲבָל לִקְרָא לָהּ שֵׁם קוֹדֶם שְׁתֵּאָפֶה לֹא לְפִי שְׁמִשְׁקָרָא לָהּ שֵׁם אֲסוּר לְאַפּוֹתָה
שְׂאִין שׁוֹרְפִין קְדָשִׁים בִּי"ט וְרִיב"ש כְּתִב דְּוָקָא בְּחֻלָּת הָאֲרִיז דְּאֲסוּרָה מְדְאוּרִינְיָתָא אֲבָל
חֻלָּת ח"ל מְוֹתֵר לִקְרָא לָהּ שֵׁם תְּחֻלָּה אִם יֵשׁ בְּעִיר כֹּהֵן קָטָן שְׁלֹא רָאָה קָרִי מִיָּמָיו וְבַה"ג
בְּשֵׁם רַב כֹּהֵן צְדָק כְּתִב דְּאִי לִיכָא כֹּהֵן קָטָן מְוֹתֵר לְכֹהֵן בְּעַל קָרִי ע"י בְּטוּל בְּרוּב כְּמוֹ
תְּרוּמַת ח"ל וְגַם הַחֻלָּה מְוֹתֵר אִם טָבֵל לְקָרְיוֹ וּמִטַּעַם זֶה אֵין לְהַתִּיר לְאַפּוֹתָה דְּשְׂמָא צָרִיף
הָעָרֵב שְׁמֵשׁ וְלֹא יוּכַל לְאַנְקְלָה עַד הַלְּיָלָה שֶׁהוּא חוֹל וְא"כ יַעֲשֶׂה אֲפִיָּה שְׁלֹא לְצוֹרְףָּ יוֹם
טוֹב וּכ"כ ר"י אֶלְפֵס ז"ל דְּחֻלָּת ח"ל קוֹרָא לָהּ שֵׁם וְאוֹפְאָה מִיָּד לְכַתְּחִילָה וְאָכִיל לָהּ כֹּהֵן
קָטָן וְאִי לִיכָא כֹּהֵן עֲבָדִין כַּר"א וְלֹא יִקְרָא לָהּ שֵׁם עַד שְׁתֵּאָפֶ' וְלִכִּי נִפְיָק י"ט שְׁרָפִינוּ
לָהּ וְכֹן הִלְכְּתָא שְׁבַה"ל וּבְעַל הַתְּרוּמָה כְּתִב הַלֵּשׁ הַרְבֵּה מִצּוֹת אִם הֵם קִטְנִים שְׂאִין בְּהוֹ
שְׁעוֹר חֻלָּה יִתְנֶם בְּתִיבָה כְּדָמַר ר"א וְהַפְּלִי מְצַרְפֵּן לְחֻלָּה וְכֹן יִצְטָרְף נְגִיעָ' עִם צִירוּף
פְּלִי קוֹדֶם הַפְּרָשָׁה וְהַבָּא לְצָרְף אֶת הַפֶּת לְאַחַר אֲפִיָּה כְּשֶׁלְּשׁוֹ שְׁלֹא כְּשִׁיעוֹר וּמְצַרְפוֹ עִם
הַפְּלִי כְּדֵי לְהַפְרִישׁ חֻלָּה עַל זֶה כְּתִב ה"ר אַבִּיגְדוֹר שְׁצָרִיף שְׁלֹא יִהְיֶה הַפֶּת יוֹצֵא מִלְּמַעְלָה
מְאֻנְגִי הַפְּלִי שְׂמָה שְׁעוֹלָה וְיוֹצֵא לְמַעְלָה מְאֻנְגִי הַפְּלִי אֵין מְצַטְרָף וְהַר"מ כְּתִב דְּוָקָא
בְּדִיעֻבְד טוֹב לַעֲשׂוֹת כֹּן לְצָרְפוֹ בְּכִלִּי כְּשֶׁאֵר יְמוֹת הַשְּׁנָה אֲבָל לְכַתְּחִילָה לֹא דְרָאשִׁי
עָרִיסוֹתְכֶם אֲמַר רַחֲמָנָא בְּעוֹדָה עֵסָה אֲבָל בְּפִסַּח וּבְכֹל י"ט שְׁמִשְׁקָרָא עָלֶיהָ שֵׁם אֲסוּר
לְטַלְטְלוֹ וְגַם שְׂאִין שׁוֹרְפִין קְדָשִׁים בִּי"ט הוֹאִיל וְלֹא אֲפִשֵׁר בְּעַנְיָן אַחַר מְוֹתֵר שְׁבַה"ל:
(תַּשְׁסח) אֵין מִתְחִילִין לְהַתְּעַסֵּק בְּבִצְקָא שֶׁל מִצֵּה בְּיוֹם י"ד אֲלֵא אַחַר שֵׁשׁ שְׁעוֹת וְאִתָּא
בְּתִשְׁבוּת מַעֲשֶׂה בְּאַחַד שְׂאָפֶה מִצֵּה קוֹדֶם ד' שְׁעוֹת וּכְבָר בְּיַעַר חֲמִצּוֹ וְאֲסָרוּ רַבּוֹתֵינוּ
הַמִּצּוֹת דְּאִיתְקָשׁוּ לְפִסַּח וְכִינוּ דְּפִסַּח אֵינוֹ אֲלֵא מו' שְׁעוֹת וּלְמַעְלָה אַף מִצֵּה כֹן.

וּכ"כ רַש"י דְּהוּי אֲסוּר דְּאוֹרִינְיָתָא דְּהָא הֲוָקְשׁוּ מִצּוֹת לְפִסַּח וּבְתִשְׁבוּת הַגְּאוּנִי מְצֵאִיתָ
דְּבִדְעֻבְד כְּשֶׁרָה וּבְשֵׁם רַב מִתְּתִיָּה גְּאוֹן כְּתִב שְׂיֵאָפֶה הַכֹּל מִע"ש מִשׁוּם טוֹרַח י"ט שְׁבַה"ל
אֲבָל רַבֵּינוּ שְׁמוּאֵל הַכֹּהֵן הַתִּירָה אִף לְכַתְּחִילָה יֵשׁ לְהַזְהִיר מִשׁוּם דְּחִבִּיבָה מִצֵּה בְּשְׁעָתָה.

וְרֵאבִי"ה הֵבִיא רְאִיָּה מִן הַתּוֹס' יוֹצֵאִים בְּמִצֵּה יְשָׁנָה וּבְלִבְד שְׂיַעֲשֶׂנָה לְשֵׁם פִּסַּח וְנִרְאָה
דְּבִירוּשְׁלָמִי פְּלִיג אֲתוּס' וְאֲסָר אֲפִי עֲשֵׂאָה לְשֵׁם פִּסַּח וְכִינוּ דְּבִירוּשְׁלָמִי אֲסָר רְאוּי
לְהַחֲמִיר שְׁלֹא לַעֲשׂוֹת קוֹדֶם חֻצוֹת וּבְשַׁעַת הַדְּחָק שְׁלֹא יִמְצָא לְאַפּוֹת לִיל פִּסַּח מִשׁוּם אִיד
שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים רְאוּי לְסַמְּנָה עַל הַתּוֹסְפָתָא לְהַתִּיר וּמ"מ יַעֲשֶׂה שְׁלֵשָׁה מִצּוֹת בְּלִיל
פִּסַּח מִשׁוּם חִבִּיבָה מִצֵּה בְּשַׁעַתָּה וּכ"כ רַב מִתְּתִיָּה ז"ל וְהַשִּׁיב ה"ר יְהוּדָה הַכֹּהֵן שְׁטוּב
לַעֲשׂוֹת הַמִּצּוֹת בְּלִיל שְׁנֵי מִשׁוּם חִבִּיבָה מִצֵּה בְּשַׁעַתָּה וְרַב הָאֵי גְּאוֹן כְּתִב מְנַהֵג אֲבוֹתֵינוּ
לְבַעַר חֲמִץ מִע"ש לְאַפּוֹת מִצֵּה לְאַכְלָה וְגִדְר גִּדְרוּ קְדְמוֹנֵינוּ שְׁלֹא יְבֵא לִידֵי אֲסוּר וּבְמוֹצָאֵי
שְׁבַת אוֹפִין מִצֵּה כְּתִקְנָה וְאֵינוֹ אֵין לָנוּ אֲלֵא מְנַהֵג אֲבוֹתֵינוּ לְאַפִּיָּה מִע"ש וְלֹא לְטָרוּחַ בְּאַפִּי'
בִּי"ט עַכ"ל.

והרא"ש הִזָּה אוֹפָה מְצוֹת מע"ש. וְאֲנִי רֵאִיתִי בברצ"ל לונה שְׁהַמְדַקְדְּקִין הָיוּ אוֹפִין כָּל מַה שֶׁהָיוּ צְרִיכִין בַּמוֹעֵד מִקְנֻדִם הַמוֹעֵד שְׂאֵם תַּתְעַרְב עִם הַמְצוֹת מִשְׁהוּ חֲמִץ יִתְבַטֵּל קְנֻדִם זְמַן אֲסוּרוֹ לַה"ט.

וּבְשֵׁם רַב מִתְתִּיבָה שְׂיִאָפָה לְמוֹצָאֵי שַׁבַּת וּבְשֵׁם רַב הָאֵי גָאוֹן מְצֵאתִי שְׁפֹתָב וְלִכְּוֹן אֵין לָנוּ אֱלָא מְנַהֵג אַבּוּתֵינוּ לְאַפּוֹת מע"ש וְלֹא לְטְרוּחַ בְּאַפְּיָא בִּי"ט וּכ"כ בְּעַל הַדְּבָרוֹת ז"ל וּכ"כ רַא"ם וְכֵן ה"ר מְאִיר ז"ל וּכ"כ מוֹרֵי יַעֲלֶה ז"ל מִשְׁבַּה"ל.

רַבֵּינוּ שְׁמִשׁוֹן מְשַׁנֵּץ אֶסֶר לְאַפּוֹת הַמְצוֹת בְּיוֹם שְׁשִׁי כְּשֶׁחַל עָרַב פֶּסַח בְּשַׁבַּת וְכֵן מְשַׁמַּע מְשֵׁם רַב יְהוּדָאֵי גָאוֹן וְכֵן מְצֵאתִי בְּשֵׁם ר"ת דְּאֲסוּר מְשׁוּם שְׂמָא יֵאמְרוּ פֶּסַח הוּא מְשַׁבַּת שְׁעֵבֵר וַיֵּשׁ רְאִיָּה לְהַתִּיר גַּם מִן מַהִירוֹשְׁלָמִי מְרַדְכִי.

וְאֲנִי הִמְחַבֵּר שְׁמַעְתִּי מִמוֹרֵי אָבִי זצ"ל שְׂאָמַר בְּשֵׁם מֵהַרְר"י יַעֲקֹב מוֹלֵן שֶׁנֶּהֱגַה לְהַתְחִיל בְּעֵשִׂיית הַמְצוֹת בְּעָרַב פֶּסַח אַחַר חֲצוֹת וְלֹא מִקְנֻדִם וְכֵן נֶהֱגַה אַחֲרָיו אָבִי זצ"ל וְכִשְׁחַל ע"פ בְּשַׁבַּת הַנֶּהֱיֵג לְאַפּוֹת הַכֹּל מע"ש אִפִּי הַג' מְצוֹת הַמְשׁוּמְרוֹת וְרוֹב הָעוֹלָם נוֹהֵג לְאַפּוֹת הַכֹּל אִפִּי קְנֻדִם עָרַב פֶּסַח: (תשסט) אֵין לְשִׁין אֶת הַמְצוּהָ ע"י חֲרַשׁ שׁוֹטָה וְקִטָּן וְכֵן אֵיתָא בְּשִׂאָלְתוֹת לְשִׁי עוֹבְדַת כּוֹכְבִים הָעֶסָה אוֹ חֲרַשׁ שׁוֹטָה וְקִטָּן דְּלֹא בְּנֵי שְׁמוֹר נִגְהוּ אַע"ג דְּאַפְּאָה יִשְׂרָאֵל בַּר דַּעַת וְעָבַד זֶה שְׁמוֹר מְשַׁעַת אִפְּיָה לֹא נִפְיָק בְּהָ י"ח וּכ"כ רַב פֶּהוּ צְדֵק וְרַב הָאֵי גָאוֹן כְּתַב מְצָה שְׂאָפְאָה עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים בְּפִנֵּי יִשְׂרָאֵל ע"י שְׁמוֹר כְּתִקְנָה מוֹתֵר לְאַכְלָה וּבְעֵלֵי מַעֲשִׂים וְחִסְיָדֵי מַחְמִירֵי עַל עֲצָמָם כְּגֹאוּנִים הַמְחַמִּירֵי וְלְשִׁין בְּעֲצָמָן אוֹפִין לַה"ט וּבַה"ג כְּתַבוּ עָבַד וְשִׁפְחָה דְּלֹא טְבִילֵי אֶסְרֵי לְמִילָשׁ מְצָה בְּיוֹם רֵאשׁוֹן אֲבָל שְׂאָר יוֹמֵי שְׁרֵי וְהָכִי חֲזִינוּ לְרַב פֶּהוּ צְדֵק ז"ל כֵּן אֵיתָא בְּתַשׁוּבַת הַגָּאוּנִים שְׁבַה"ל: (תשע) כְּתַב רַב אֶלְפֶּס לֹא אֶסְרוּ סְרִיקֵי הַמְצוּנֵי אֱלָא לְבַעֲלֵי בְתִים שְׂאִינוּ בְּקִיאִין בְּצִיּוּרִין וַיֵּבֵא לְהַשְׁהוֹת עֲלֵיהֶן אִפִּי אִם יֵשׁ לָהֶם דְּפוּס שְׁמִמְהָרֵי לְעִשׂוֹתָם וּכ"כ הַרְמַב"ם וְהַרְא"ש הִזָּה נוֹטָה לְאַסוּר אִפִּי לְנַחְתוּמִין: (תשעא) פֶּסַק גְּדוֹל בְּדוּרוֹ מֵה"ר יַעֲקֹב מוֹלִין כְּשֶׁחַל ע"פ בְּשַׁבַּת יִתְעַנּוּ הַבְּכוֹרוֹת בְּיוֹם חֲמִישִׁי לְפָנָיו אֲכֵן מוֹרֵי אָבִי ז"ל לֹא הִנְהִיג כֵּן אֱלָא שְׁלֹא לְהַתְעַנּוֹת כָּל עֵיקָר הוֹאִיל וְנִדְחָה נִדְחָה מֵאַחַר שְׂאִינוּ אֱלָא מְנַהֵג: (תשעב) מְצָה שְׂנֵאָפְתָא עִם חֲמִץ בְּתַנּוּר כְּתַב ר"ת דְּמוֹתֵרֵת דְּרִיחָא כְּהָאֵי לֹא מְצִינוּ שְׂיִאָסֵר כָּל הַפֶּת וַיֵּשׁ אוֹסְרִין אִם נִגְעוּ זֶה בְּזֶה דְדָמִי לְפֶת חֲמָה וְחֲבִית פְּתוּחָא וְלִדְעַת הַרְא"ש דְּשְׁרֵי אִפִּי מְצָה שְׂנֵמְצָאֵת בְּהָ חֲטָה בְּקוּעָה נִרְאָה דַּה"נ שְׁרֵי לַה"ט: (תשעג) נִשְׂאֵל גְּדוֹל הַדּוֹר מְהָר"י מוֹלִין ז"ל אִם מְצִטְרְפִין שְׁהִיּוֹת בְּכַצֵּק לְשַׁעוֹר מִיל אִם לֹא וְהַשִּׁיב דְּאֵין מְצִטְרְפִין וְהִבִּיא רְאִיָּה מְטִיף טִיף אִפִּי כָּל הַיּוֹם כְּלוֹ אֵי אֲפִשֵׁר לְהַחְמִיץ לֹא דוֹקָא כָּל הַיּוֹם כְּלוֹ אֱלָא אִפִּי שְׁנִים אוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים וְאַמָּי לֹא מְצִטְרְפִי הַהַפְסְקוֹת עכ"ל: (תשעד) מִי פִירוֹת אֵין מְחַמִּיצִים וְרַבּוּ בּוֹ הַדְּעוֹת לְרַש"י אֵין מְחַמִּיבִין עַל חֲמוּצוֹ כְּרַת אֲבָל חֲמִץ גְּנוּקָשָׁה הוּא אִפִּי בְּמִי פִירוֹת לְבַד אֲסוּר לְלוֹשׁ וְלִרְב אֶלְפֶּס אִפִּי בְּמִי פִירוֹת עִם מִים מוֹתֵר לְלוֹשׁ מְלִיל רֵאשׁוֹן וְאֵילָף וַיֵּשׁ אוֹסְרִין לְלוֹשׁ בְּמִי פִירוֹת עִם מִים אִף מְלִיל רֵאשׁוֹן וְאֵילָף אֲבָל קְטוּף שְׁמִקְטָפִין בְּהוּ אֵת הָעִיסָה בְּשַׁעַת הָעֲרִיכָה מִתִּירִין מְלִיל רֵאשׁוֹן וְאֵילָף אֲבָל בְּלִיל רֵאשׁוֹן וְשִׁנֵּי אֵין יוֹצְאִין בְּהוּ יְדֵי חוּבְתָן דְּהוּהוּ לִיָּה מְצָה עֲשִׂירָה: (תשעו) וּבִימֵי בִיצִים הִזָּה מְסַתְפֵק רַש"י אִם מְחַמִּיצִין וּר"ת הִזָּה מִתִּיר וְלִזְהַהֲסָפִים הַרְא"ש וְיָמֵי פִירוֹת עִם מִים הוּי חֲמִץ גְּנוּקָשָׁה וְאֵין בּוֹ כְּרַת אַע"פ שְׁמִמְהָר לְהַחְמִיץ יוֹתֵר מְשָׂאֵר עֶסָה הַלְפָּה אֵין לְלוֹשׁ בְּהֵם וְאִם לֵשׁ בְּהוּ

פסק בה"ג ד'יש"רף מ"ד והרי"ן ג'יאת פסק פתכמים ש'אמרו ש'יאפה מ"ד ולזה הסכים ה"רא"ש.

וכל משקין הם בכלל מי פירות הלכה חטה שנמצאת בדבש או ביין וחומץ מותר ובלבד שלא נתערב בהן מים לה"ט: (תשעו) איפא מרבנותא דאסרי אפילו בשאר יומי לקטף המצות ב"מי פירות ואיפא רבנותא אחרני דשרי משבה"ל: (תשעז) בהלכות פסח שלרש"י שאלו את רבי אם מותר ללוש בביצים בפסח העסה אם יש בהם משום חמוץ אם לא ולא אמר רבי לא אסור ולא היתר אבל נהגו אסור בכל ערי ריינ"וס שבה"ל: (תשעח) מצאתי שאם נמצא בקמח מלחלוחי מלח מחמיץ כי המלח תולדתו מן המים ואינו בכלל מי פירות ואין נ"ל דהא שרי ותיקא במשחא מלחא אלמא דמלח הוי בכלל מי פירות: הלכות חמץ (תשעט) פתב בעל העטור פתב הרב הבבלי מותר ללוש לתרנגולים מורסן או קמח ומאכילין מ"ד או ישיקה רק שלא ישיקה שעור מהלך מיל וכל זמן שמהפכין או מנקרין בו אינו בא לידי חמוץ ואין לסמוך על זה שא"כ נשיקה פשיעור מיל ע"כ: (תשפ) פתב ה"רא"ש על מה שהתיר לרקד הקמח כשנפ' עליו מים קולא גדולה היא לעשות פן בתוך הפסח שהחמץ במשהו כי שפא יעבור עם הקמח חמץ כל שהו בנפה וראיתי מורין הלכה למעשה שיאחזו בידו כל המקום המלוחלח בשק והכי עדיף טפי עכ"לה"ט: (תשפא) האידנא דשדרו רבנן ממתבתא דאין אנו בקיאים בתליטה בכל עגן אסור ואין לשין מורסן לעופות בפסח כלל והרמב"ם התיר ללוש לתרנגולים מורסן או קמח ומאכילין מ"ד ועומד עליהן עד שלא ישיקה כדי הלוח מיל שבה"ל: (תשפב) חטין או שעורין נתבקעו אסורין לא נתבקעו מותרין וקאמר מר עוקבא הא דקתני נתבקעו אסורות לא נתבקעו ממש אלא קרובות להתבקע שאם מניחן על פי החביות של יין והם מתבקעות מפת היין ואית דגרסי על פי הביב ושמואל אמר אין אסורין אלא אם נתבקעו ממש וכתב רב אלפס יש פוסקין כשמואל דוקא נתבקעו ממש ויש פוסקין כמר עוקבא לחומרא: (תשפג) אם נמצאת חטה בעסה או נמצאת במצה אפוייה פתב ה"רא"ש שמותר אפי' שהיא בקועה וראיתי קצת גדולים שאסרו המצות שהיא ויש אחרים שאסרו כל המצות ונראה לי שאפ"י אם תמצא לומר שהיתה חמץ החטה למה תאסר כל המצה דהא דאמרינן חמץ במשהו היינו ע"י בשול שמתפשט החמץ בכל הקדרה אבל אם פזית חלב נפל על חררה אחת דבר ידוע שאין אסור החלב מפעפע בכל החררה דאפיה לא הוי כבשול להתפשט טעמו בכל החררה אלא אוסר כדי קליפה או כדי גטילה וכ"ש חטה אחת שאין פת בפליטת' להתפשט בכל החררה.

וכ"כ הר"ר אליעזר ממי"ץ שאם נמצא חטה על בשר מלוח או צלי או על מצה רותחת חותך מקום פעפועו לפי אומד הדעת ודיו. ואם הוא בי"ט אחרון של פסח מותר להשהות עד אחר פסח כיון שהוא ספק י"ט ספק חול לה"ט ובספר המצות כתב דגם בצלי אסור בטעם משהו לפי שטעם החטה הולך בכל העוף כשהופך השפוד בשעת צליה וכן בספר רוקח אוסר הצלי בהנאה שנמצא בו חמץ אבל אם נמצאה חטה על בשר מלוח אין אוסר אלא כדי קליפה וכ"כ הר"ר שמואל מפלי"יזא בשם רבו הקדוש שקבל מר"יצבא מרדכי מעשה שנמצא חטה בקועה בכלי של מים ובשלו בתוך המים התבשיל והתיר ולא אמרינן שנאסרו המים ונאסרו התבשיל וכן התיר ראב"ה חטין שנפלו לבור.

ונ"ל הטעם שאין החטים נותנין טעם במים צוננים ואפילו חמץ גמור שנפל לבור מותר
מהאי טעמא וכתב עוד חטה שנמצאת בתרנגולת מליחה ומלחו עמה אחרות שאותה
שנמצא בה אסורה דנתרפכה החטה וחמ' בפסח במשהו והשאר מותרות.

והוא הדין אם צלו התרנגול בשפוד ונמצאת החטה על אחת מהן אותה אסורה והשאר
מותרת. וכתב הרא"ש אין דבריו נראין במה שאסר כל התרנגולת במליחה שנמצאת בה
חטה אלא כאשר כתב ר"א ממי"ץ שנוטל מקום פעפוע אבל תרנגולת צלוייה שנמצא בה
חטה בזה נראים דבריו שכל התרנגולת אסורה לפי שמהפכי השפוד ומתפשט הטעם
בכל התרנגולת ואם היתה בא לידי המעשה הייתי אוסר כל התרנגול' שבשפוד שנוגעות
זו לזו דע"י הפוף מתפשט מזו לזו וכי היכי דבשאר אסורין אם היתה בו לימן טעם בכלן
כולן אסורין הוא הדין בחמץ שהוא במשהו ע"כ.

ורש"י פסק ג"כ דבצלי כל התרנגולת אסורה וגם רבי אומר שהיא אסורה וכן מצאתי
בתשובה אחת ומצאתי מפרשים דוקא ע"י צלי או בשול אבל על ידי מליחה אם נמלח
עוף או בשר ונמצא שם גרגיר חטה סגי בקליפה לבד מעט מהבשר מן המקום שנמצא
שם החטה נדי.

לגאונים ז"ל מעשה הנה והתיר מורי תרנגולת שנמלגה בחמים בפסח והנה הזפק עמה
עדין ובה היו חטין והתיר מטעם דקרום וזפק מפסיק בינו לבין הבשר. ועוד מצאתי בבאר
שמצאו בו לחם בפסח ואסרו לשותות ממי הבאר.
שבה"ל.

יש מתירין חטה שנמצאת בזפק של תרנגולת דחשיבה כמענוקלת ואין עליה תורת אכול.
וי"א שאין ללמוד אסור מטומא' ולזה הסכים הרא"ש רש"ב"ם ורבינו יצחק מפרגא ורבינו
ההדדה מפרי"ז ורבינו יחיאל מפרי"ז סבירי להו דנותן טעם לפגם בפסח מותר.

וכן ה"ר יצחק א"ר והר"א ממי"ץ אמר דנותן טעם לפגם אסור וכן ריב"א ובאשכנז נהגו
היתר: (תשפד) מעשה שהגעילו יורה מחנומץ ונשפכו המים מחנומצי וירדו לבאר ואסרו
המים לשותות בפסח שחמץ בפסח במשהו וראב"ג"ה פסק דמותר למ"ד נותן טעם לפגם
בפסח מותר ור"א"ז כתב פכר לחם שנפל לבור ואין בו פדי לימן טעם במי הבור בזה
יש להסתפק אם מותרין מי הבור או אסורין דשמא יש להחמיר בו טפי מחטה משום
דהכפר כפר נתחמץ ומ"מ כל כי האי גוונא נסמוך על שאלתו' דרב אחאי שהתירו חמץ
בפסח בששים מרדכי: (תשפה) אם התחיל במלאכה מאתמול לערב פסח והוא לצורך
המועד יכול לגמרה בערב המועד ופי' הר"ר יונה אפי' אחר חצות והרא"ש כתב דוקא
עד חצות ואם אינו לצורך המועד אפי' אם התחיל בה מאתמול לא יגמור בה (תשפו)
החייטין וספרים והכובסין עושין מלאכתן עד חצות אפי' במקום שנהגו שלא לעשות
והרמב"ם כתב דאפי' אלו השלשה לא יתחיל אלא במקום שנהגו לעשות ובשאר אומניות
שאנו אומרים אם התחילו מאתמול גומרים עד חצות דוקא מקום שנהגו לעשות והרא"ש
כתב פסקא ראשונה.

לה"ט: (תשפו) הבכורות נהגו להתענות והר"ר יחיאל הנה אומר לאכול מיני תרגימ'.
מרדכי פירק ערבי פסחים (תשפח) אם התחיל לאכול בע"פ קודם שעה עשירית ומשכה

סְעוּדָתוֹ עַד הַלֵּילָה פֶּסֶק רִשְׁבֵי"ם אַע"ג דְּבִשְׁאָר שְׁבִתוֹת פּוֹרֵס מִפֶּה וּמִקֵּדֶשׁ בְּפֶסַח צָרִיף
לְהַפְסִיק בְּסְעוּדָתוֹ בְּעִקְרֵית הַשְּׁלֶחֶן.

וּי"א ש"א צ"א אֶלָּא פּוֹרֵס מִפֶּה וּמִקֵּדֶשׁ עַל הַכּוֹס וְאִין מְבַרְכִין עָלָיו בַּפּה"ג וּמְבַרְךָ בְּרַפְת
הַמוֹצֵיא וְגוֹמֵר סְעוּדָתוֹ. וּי"א שְׁגַם בְּרַפְת הַמוֹצֵיא אִין צָרִיף לְבָרְךָ.

אָבֵל רַב אֶלְפֶס כָּתַב שְׁצָרִיף לְבָרְךָ בְּרַפְת הַמוֹצֵיא וּכ"כ בַּה"ג וְלָזֶה הַסְּפִים הָרָא"ש לַה"ט:
הַלְכוֹת לַיִל פֶּסַח (תְּשַׁפֵּט) עַרְבֵי פְּסָחִים לֹא יֵאָכֵל עַד שְׁתַּחֲשֶׁף וּא"ת לָמָּה נִקְט הֵכָא טְפִי
מִשְׁתַּחֲשֶׁף יוֹתֵר מִבְּשֶׁבֶת וּי"ט.

וְתִיר' הַר"ר יַעֲקֹב מִקּוֹרְבִיל דְּנִקְט עַד שְׁתַּחֲשֶׁף דַּע"ג דְּבָכֵל הַשְּׁבִתוֹת וְהַיָּמִים טוֹבִים
מוֹסִיפִין מִן הַחֹל עַל הַקֵּדֶשׁ. בְּפֶסַח אֵינּוּ יָכוֹל לְאָכֹל עַד שְׁתַּחֲשֶׁף.

וְלֹא נִרְאָה אֶלָּא לֹא דוֹקָא נִקְט עַד שְׁתַּחֲשֶׁף וְהוּא תַקּוּן הַלְשׁוֹן וְנִרְבִּינוּ יוֹאֵל הַסְּפִים עִם
הַר"ר אורלי"נש דַּאֲתַקֵּשׁ מִצָּה לְפֶסַח שְׁאֵינּוּ נֵאָכֵל אֶלָּא בְּלֵילָה. מְרַדְּכִי פ' ע"פ: (תְּשַׁצ) כָּתַב
גְּדוֹל בְּדוּרוֹ מְהֵר"י מוֹלִין אִם נִשְׁבְּרָה אַחַת מִן הַשְּׁלֵשָׁה מִצּוֹת שְׁעוֹשִׁין לְשִׁמּוּרִים אוֹ
נֶאֱבָדָה נִכּוֹן לְאַפּוֹת אַחֲרֵת מִשׁוּם אִסְמִכְתָּא דַּג' עֲשָׂרוֹנִים.

וְעוֹד דְּזַמְנִין אִין שְׁמוֹר גְּמוֹר לְשְׁאָר מִצּוֹת. אָבֵל מ"מ אִם נִשְׁבְּרָה אַחַת דְּנִתִּי לְפָנֵי מוֹרֵי
וְלִקְחָ אוֹת' בְּמִקּוֹם הַשְּׁנִית פִּינּוֹן דְּבָלָאוּ הָכִי בּוֹצְעִין אַחַת וְנִאֲפִילוּ הֵיתָה הַשְּׁלִישִׁית הַנִּשְׁבְּרָה
דְּמִשׁוּם הַקֵּדֶמָּה לְמִצְוָה לֹא יֵאָפֶה אַחֲרֵת: (תְּשַׁצ) כָּתַב אָבִי הָעֶזְרִי דְּבִזְמַן הַזֶּה א"צ
לְעִשׂוֹת הַסִּיבָּה מ"מ נִהְגוּ הָעַם לְהִסָּב וּכְשֶׁהוּא מִסָּב לֹא יִסָּב עַל גְּבוֹ וְלֹא פָּנּוּ וְלֹא עַל יְמִינוֹ
אֶלָּא עַל שְׁמַאלוֹ.

וּפִי' רִשְׁבֵי"ם מְפָנִי שְׁצָרִיף לְאָכֹל בֵּימֵינוּ וּלְפִיכָף אֵטֵר יֵד יְמֵינוּ יִסָּב עַל יַד יְמֵינוּ וְרִשְׁ"י
פִּירֵשׁ הַטַּעַם שְׁמָא יְקָדִים קָנָה לְנוֹשֵׁט וּלְפ"ז אִין חֲלוּק בֵּין אֵטֵר לְאַחַר וְאִנְּה צָרִיכָה
הַסִּיבָּה.

וּפִי' רִשְׁבֵי"ם מְפָנִי שְׁאִימ' בְּעֵלָה עָלֶיהָ וּלְפ"ז אֶלְמָנָה אוֹ גְּרוּשָׁה בְּעֵי הַסִּיבָּה. וּבַה"ג כָּתַב
מִשׁוּם דְּלֹא אוֹרַח אֶרְעָא דַּאֲשָׁה לְמִזְגָּא וּלְפִי זֶה כָּל אֲשָׁה אִינְּה צָרִיכָה הַסִּיבָּה: (תְּשַׁצ) בִּירוּשָׁלַיִם
מִצְוָה לְהַחֲזִיר אַחַר יֵין אָדוּם וְנִרְאָה לִי שְׁאֵם הַלְבָן יוֹתֵר טוֹב מִמֶּנּוּ שְׁהוּא קוֹדֵם.

וְיֵין מְבֻשֵׁל כָּתַב רַב הַאי גְּאוֹן שְׁאִין יוֹצֵאִין בּוֹ וְכֵן הוּא בַּה"ג וְכֵן הַסְּפִים מִהַרְר"י מוֹלֵן.
וּבִירוּשָׁלַיִם יֵשׁ שְׁיּוֹצֵאִין בְּמִבְּנֵי וּבְקוֹנְדִיטוֹן כֵּן פֶּסֶק הַמְּרַדְּכִי: (תְּשַׁצ) דוֹקָא בֵּינָן שְׁלֵהֶם
שְׁהִיָּה חֲזַק צָרִיף לְמִזְגָּא אָבֵל הֵינּוּ שְׁלָנוּ אֵינּוּ חֲזַק כָּל כָּף טוֹב לְשִׁתוֹת חֵי מְרַדְּכִי: (תְּשַׁצ) כ'
גְּדוֹל מְהֵר"י מוֹלֵן כְּשֵׁישׁ לְאָדָם יֵין חֲזַק בְּלִיל פֶּסַח בַּד' פּוֹסוֹת אִם דָּרְכּוּ שָׁל אוֹתוֹ הָאִישׁ
לְמִזְגוֹ יְמִזְגָנוּ בְּלִיל פֶּסַח וְאִם לֹא לֹא יְמִזְגָנוּ ע"כ: (תְּשַׁצ) אַחַר שְׁתַּתָּה כּוֹס רִאשׁוֹן אִפִּי
אִם יִרְצָה לְשִׁתוֹת כְּמָה פְּעָמִים הַרְשׁוֹת בְּיָדוֹ.

וְכַתַּב אָבִי הָעֶזְרִי רַק שְׁיִכּוֹנֵן אֶל לְבוֹ שְׁלֹא יִצְטָרְךָ לְבָרְךָ פַּעַם שְׁנִית שְׁלֹא יֵהָא כְּמוֹסִיף עַל
הַפּוֹסוֹת. וּכ"כ מְהֵר"ם שְׁשִׂאֵלוֹהוּ אִם יְכוּלִים לְבָרְךָ עַל שְׁנוֹי הֵינּוּ הַטּוֹב וְהַמְּטִיב בְּלִילֵי
פֶּסַח וְהַשִּׁיב שְׁיִכּוֹלִין לְבָרְךָ שְׁאֵינּוּ נִרְאָה כְּמוֹסִיף אַא"כ יְבָרְךָ בַּפּה"ג כְּמוֹ שְׁמְבָרְךָ עַל
אַרְבַּע פּוֹסוֹת.

והו הולכין לשיטתן שמצריכי לברך בפה"ג על כל כוס הלכה מסתברא להו למימר שאם
יברך שגראה פמוסיף. וילדעת הרא"ש שא"צ לברך בפה"ג על כל כוס אין חלוק
אם יברך אם לאו שאם אנו חושבין אותו פמוסיף אפי' בלא ברכה נמי.

לה"ט: (תשצו) כתב גדול בדורו מהר"י מולן דמצנה לקחת שני תבשילין ביצה וזרוע או
בשר וכו העיד בעל האגודה וטעמומפנרש ביעתא דבעי רחמנא עלו ופרוקינו ע"כ.
באנרחות חיים פתוב בעא רחמנא דמפרק יתנא בדרע' מרוממ': (תשצז) י"א כשפסח חל
להיות במ"ש שאין ליקח אלא תבשיל אחד זכר לפסח אבל לא השני שפנגד החגיגה לפי
שאז לא היתה חגיגה באה עם הפסח שאיננה דוחה את השבת והר"ר פרוץ כתב שאין
לחוש פינון שהוא לזכר בעלמא ואדרבה המדקדק בזה נראה שעושה אותו כמו קדשים
ממש וכ"כ בעל העטור וכן המרדכי: (תשצח) כתב גדול בדורו מהר"י מולן י"ל
כשמתחיל הא לחמא מגביה הקערה וגם אחזו המצה בידו ועם הגבהתו מסלקו השלחן
לגמרי עד שמגיע לעבדים היינו לפרעה כדברי בעל סמ"ק שעונין עליו דברים.

ולכן תהיה מגולה קצת בשעת ההגדה דאי הוי מכוסה הוי כמאן דליתיה דמי פדאשפסח
בפריסת מפה בשבת לטעם שלא יראה הפת בנשתו אף פשנוטל הכוס בידו כשמגיע
ללפיקה נכון לכסותו מהאי טעמא שלא יראה הפת בנשתו וכן מנהג נקניי הדעת ע"כ:
(תשצט) מהר"ם כ' שבזמן הזה א"צ נטילה לדבר שטבולו במשקה וע"כ לא היה מברך
על נטילת ידים על טבול הא' וכתב בעל העטור ולא נהירא וכן בתשובת הגאונים שצריף
לברך וכ"כ הר"ר שמעיה בשם רש"י והרוצה לצאת ידי ספק יביא עצמו לידי חייב
נטילה מצד אחר כגון שיסוף רגליו וישפשוף וכ"כ בשבה"ל: (תת) כתב רב עמרם שטבול
ירקות הוא בתרוס' וכ"כ הרמב"ן ז"ל.

ור"ת פי' שמטביל בחומץ ולא בתרוסת וכן נוהג הרא"ש לה"ט. וכ"פ גדול הדור מהר"י
מולן בשם פל רבותיו ובעל האגודה נהג ליתן מעט תרוסת בחומץ בטבול ראשון.

ואני המסבר ראיתי נוהגים חכמי אשפנז שלא לטביל בתרוסת בטבול ראשון: (תתא)
מהר"רי מולן ז"ל הורה לחזר אחר פרפס לטבול ראשון שקורין בלעז אפי"א פי אינו
בכלל מרור ויש סמך ברוקח פרפס אותיות ס' פרוף ששעבדו מצרים ס' רבוא בפרך אבל
בפיטרו"זיל וקרביי"ל בלשון אשפנז היה מסופק שמה עולשין שהוא מין מרור בתמיהה
ויכשאין לו פרפס יקח פתתי פור"י בלעז עכ"ל: (תתב) לר"י יברך אחר טבול ראשון
דירקות בנ"ר ולרשב"ם א"צ לברך אחריו וכן הסכים הרא"ש לה"ט: (תתג) פסק מהר"י
מולין מי שאין לו חזרת יקח מרור שהוא לענה ובעל ספר אגודה כתב שיקח תמכא
שנקרא בלשון לעז ראפ"נו הקלח והעלין ולא השרש ע"כ: (תתד) כתב מהר"ר יעקב
מולן ז"ל הפריכה שעושים זכר למקדש פהלל יש לטביל החזרת בתרוסת ולאכול עם
התרוסת אבל באכילת מרור יטבול החזרת בתרוסת וינענע החזרת מן התרוסת שלא
יבטל טעמו וכן פסק הרא"ש וגדולי איברי"א ע"כ: (תתה) בענין ברפת הלל בליל פסח
איכא פלוגתא דרבנותא.

ריצב"א היה מברך עליו שני פעמים אחד קודם אכילה ואחד לאחר אכילה וכן היה נוהג
הר"ם מרוטנ"בורק וכ"כ רב האי ורב עמרם. אבל הרי"ץ גיא"ת וראב"ה כתבו שאין

לְבָרָךְ עָלָיו כָּלֵל לְפִי שְׁחֹלְקִין אוֹתוֹ לְשֹׁנֵי לִפְנֵי הַסְּעוּדָה וְלְאַחַר הַסְּעוּדָה וְאִ"כ הַיָּאֵר
יְבָרְכוּ בֵּינוֹ שְׁפוֹסְקִין בְּאַמְצַע וְכֵן הָיָה נוֹהֵג הָרֵא"שׁ.

וְכֵן רָאוּי לַעֲשׂוֹת בְּכָל דְּבַר שֵׁישׁ בּוֹ סֶפֶק בְּבִרְכָתוֹ דְּבִרְכוֹת אֵינָן מְעַפְבוֹת. לַה"ט.

וּמִנְהַג שְׂאִין מְבָרְכִין עַל הַלֵּל תְּחִלָּה וְהַטַּעַם מְפֹרָשׁ בְּתַשׁוּבוֹת הַגְּאוֹנִים לְפִי שְׁחֹלְקִין
אוֹתוֹ לְשֹׁנִים. וּבְמִסְכַּת סוֹפְרִים פֶּרֶק י"ט מְשֻׁמַּע שֶׁהָיוּ קוֹרִין הַלֵּל בְּבֵה"כ לְאַחַר תְּפִלַּת
עֲרֵבִית וְאֵז הָיוּ מְבָרְכִין עָלָיו וְכ"כ רַב צִמְח גָּאוֹן וּבִשְׁם הַר"ר אַבִּיגְדוֹר פֶּהוּ מְצַאֲתִי אָמְרוּ
עָלָיו עַל רִיבֵי"א שֶׁהָיָה מְבָרָךְ ב' בְּרִכּוֹת לְקֶרֶא קוֹדֵם סְעוּדָה וְלִגְמוֹר עַל כּוֹס רְבִיעִי וְהָיָה
רָאִיָּה לְדַבְּרֵיו מִירוּשְׁלָמִי פ"ק דְּבִרְכוֹת שְׁבַה"ל: (תַּתּוֹ) וְשׁוֹמֵה כּוֹס שֹׁנֵי וְכַתֵּב רַב אֶלְפֶּס
שֵׁיבְרָךְ עָלָיו בַּפֶּה"ג וְכ"כ ר' עֲמֶרֶם וְהַרְמַב"ם וְרֵאבֶנְיָה וְל"נ לְהָרֵא"שׁ שְׂאִין לְבָרָךְ אֶלֶּא
עַל כּוֹס רֵאשׁוֹן בַּפֶּה"ג שֶׁהוּא שֶׁל קִידוּשׁ וְעַל שְׁלִישֵׁי שֶׁהוּא בְּרִכַּת הַמְּזוֹן וְעַל הַרְבִּיעִי א"צ
לְבָרָךְ לַה"ט.

וְכ"כ בְּעַל הַדְּבָרוֹת. וְהָיָה סְבָרָא לְרַב פֶּהוּ צֶדֶק וְרַב יוֹסֵף בַּר רַב עֲמֶרֶם גָּאוֹן קָמָא וְהָכִי
מְסַתְבָּרָא.

שְׁבַה"ל.

וְרַב הָאֵי פְתַב וְכֵן רַב שְׁרִירָא גָּאוֹן שֵׁצְרִיָּה לְבָרָךְ עַל כָּל א' וְא' מִהֵן רַק אַחַר הַשֵּׁנִי וְאַחַר
הַרְבִּיעִי א"צ לְבָרָךְ בְּרִכָּה אַחְרוֹנָה. וְכ"כ רַב פֶּהוּ צֶדֶק (תַּתּוֹ) וְלַעֲנִין בְּרִכָּה אַחְרוֹנָה פְתַב
רַב אֶלְפֶּס שֵׁישׁ לְבָרָךְ אַחַר הָרֵאשׁוֹן וְאַחַר שְׁלִישֵׁי וְרְבִיעִי וְרַב נְהִילָאֵי פְתַב כּוֹס שֶׁל קִידוּשׁ
וְשֵׁלְפִנֵי בַה"מ בֵּינוֹ שֵׁישׁ לוֹ כּוֹס לְבָרָךְ בְּרִכַּת הַמְּזוֹן א"צ לְבָרָךְ אַחְרָיו עַל הַגָּפֶן אֶבֶל
כּוֹסוֹת הָאַחְרוֹנוֹת כָּל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ לוֹ לְבָרָךְ עֲלֵיהֶן אֶבֶל רַב שְׁרִירָא וְרַב הָאֵי פְתַבוּ שְׂאִין
לְבָרָךְ עַל כָּל א' וְא'.

אֶבֶל בְּרִכָּה אַחְרוֹנָה אֵין לְבָרָךְ אֶלֶּא עַל הָאַחְרוֹן. וְכ"כ הַר"ר יְהוּדָה הַחֲסִיד לַה"ט.

וְרַב אֶלְפֶּס פְתַב אֵיכָא מ"ד דְּלֵא מְבָרְכִין עַל הַגָּפֶן אֶלֶּא לְבַסּוּף וְאֵיכָא מ"ד דְּמְבָרְכִין אַתְרֵי
פְּסִי דְּמַקְמֵי סְעוּדָתָא וּבְתַר תְּרֵי פְּסִי דְּבְתַר סְעוּדָתָא וְה"ט דְּבְתַרְאָה טַעְמָא דְּסְבָרָא הוּא
וּמְסַתְבָּרָא לְמַעַבַּד הָכִי.

וְרִש"י פִּי בְהַלְכוֹת פֶּסַח שֶׁלּוֹ שֵׁצְרִיָּה לְבָרָךְ עַל הַגָּפֶן עַל כָּל כּוֹס וְכּוֹס וְכֵן פְתַב רַבִּינוּ
יְשַׁעְיָה. וְלִפִּי דְבָרֵי רַבִּינוּ שְׁמוּאֵל וְיִתְרַ מְפָרְשִׁים סְבָרֵי דְּכּוֹלָם צְרִיכִין עַל הַגָּפֶן חוּץ מְכּוֹס
שֵׁנֵי שְׁבַה"ל: (תַּתּוֹ) יֵשׁ לְבָרָךְ עַל הַשְּׁלֵמָה הַמוֹצֵיא וְיִבְצַע וְלֹא יֵאכַל עַד שֵׁיבְרָךְ עַל
הַפְּרוּסָה עַל אֲכִילַת מִצָּה.

מְפָנֵי שֵׁישׁ מִי שֶׁמְבָרָךְ עַל הַפְּרוּסָה הַמוֹצֵיא וְעַל אֲכִילַת מִצָּה. לְכֵן הַרוֹצֵה לְצַאֲת יְדֵי שְׁנֵיהֶם
יֵאחֲזוּ שְׁתֵּיהֶן בְּיָדוֹ וּיְבָרָךְ הַמוֹצֵיא וְעַל אֲכִילַת מִצָּה מִיָּד.

וְאַחַר כֵּן יְבַצַּע מְשַׁתִּיחֵן בְּיַחַד לַה"ט. וְהָיָה אוֹמֵר הַר"ר י"ט דְּמְבָרָךְ גַּם כֵּן עַל הַפְּרוּסָה
הַמוֹצֵיא וְהַשְּׁלֵמוֹת אֵינָן בָּאוֹת אֶלֶּא בְּשִׁבְלֵי הַפִּירָא דְּבַעֲיָנָן לְחֵם מְשֻׁנָּה וְלֹא נִרְאָה חֲדָא
דְּלֵמָה יִגְרַע מְשַׁאָר י"ט שֶׁמְבָרְכִין בְּרִכַּת הַמוֹצֵיא עַל הַשְּׁלֵמָה דְּבִרְכַּת הַמוֹצֵיא לֹא אֵינְתָּקוּ
לְעַנְי כַּדְּפָרְשֵׁי לְעֵיל וְעוֹד בְּמִסְכַּת בְּרִכּוֹת אֲמַרְיָן הַפֵּל מוֹדִים בְּפֶסַח שְׁמַנִּיחַ הַפְּרוּסָה בְּתוֹךְ
הַשְּׁלֵמָה מְשֻׁמַּע דְּהַשְּׁלֵמָה עֵיקַר שֶׁמְבָרְכִין עָלֶיהָ בְּרִכַּת הַמוֹצֵיא.

לכן נראה דהסדר הוא הוא כה. עושין שלש מצות ובוצעין האחת מניחין חציה כו'. ומברך ברפת המוציא על השלמה ועל אכילת מצה על הפרוסה וכן נוהגין העולם אבל אין מברכין ברפת המוציא ועל אכילת מצה על הפרוסה ועל השלמה ביחד לפי שאין עושין מצות חבילות חבילות.

ולי נראה דלא שייך מצות חבילות כיון שמברכין המוציא בשביל ברפת הנהנין וראיה בברפת הגפן וקידוש ולכן היה מנהג ר"י ליטול בידו הפרוסה והשלמה ולברך ברפת המוציא ועל אכילת מצה על הפרוסה ועל השלמה ובוצע משניהם יחד ופעמים שלא רצה לשנות המנהג והרמב"ם והר"ר מנחם מיוני והר"ר י"ט פתבו דסגי בב' מצות מרדכי פ"ק ערבי פסחים וכתב רב אלפס שא"צ רק שתי מצות ואחת פרוסה לשתיים ומברך על חציה המוציא ועל אכיל' מצה ונחצי השנית לאפיקומן והשנית לכרפה.

וכ"כ הגאונים ובחלוף מנהגים פתבו אנשי בבל כשחל פסח בשבת מניח הפרוסה בתוך השלמות וכשחל פסח בחול מביא פרוסה ושלמה ומברך עליהן ב' ברכות ואנשי בני א"י בין בחול בין בשבת מניחין פרוסה על השלמה ומברך עליהן ב' ברכות.

וכן חלק בעל ה"ג שפתב והיא דמיקלע פסחא בליל שבת בוצע על שתיהן ופרוסה. והתוספות פתבו שצריך לעשות ג' מצות כדפ"י וכ"כ רב עמרם ולזה הסכים הרא"ש לה"ט.

רש"י פירש מניח הפרוסה בתוך השלמה על שם לחם משני' ובוצע על השלמה המוציא לפי שברפת המוציא תדירה מברכין על השלמה וכן פירש רבינו גרשון ורבי' שמואל ז"ל ובוצע ואינו אוכל עד שיבצע מן הפרוסה שתחתיה ומברך על אכילת מצה ואוכל משתיהן יחד.

וזהו לשון בעל הדברות מסתברא דהא דאמר רבא הכל מודים בפסח שמניח הפרוסה בתוך השלמה ובוצע תוך דוקא ומניח פרוסה בתוך שתי השלמות ומנהגא דידן בב' שלמות ב"ט ומנהג בבלי כו' ע"כ.

ונהגו לברך על השלמה המוציא ועל הפרוסה אכילת מצה ומסתברא המוציא ואכילת מצה מברך בשתייהן ובוצע אחת מן שתייהן כדאמר' חזינו ליה לרב פהנא דנקט תרתי ובוצע חדא וכו'.

ור"ח ורבי' ישעיה פירשו שמברכין המוציא על הפרוסה ועל אכילת מצה על השלמה ואנן נוהגין כה ובעל המאור פתב שמברכין על הפרוסה שתי ברכות המוציא ועל אכילת מצה וכן יסוד הפייט בקרובץ.

אלא מתוך שנהגו לעשות שלש מצות של שמורים רוצים לקיים מצוה בכל אחת ואחת. בא' מברכין המוציא ובשניה על אכילת מצה ובשלישי' כורכין מצה בחזרת וחרוסת זכר לפסח.

שבה"ל.

ואני המסבר אכתוב מנהג של מורי אבי זצ"ל שיהיה לוקח ג' המצות כלומר הפרוס' באמצע ומברך על שלשתן המוציא כדי לקיים לחם משנה בשני שלמות וגם לקיים מה

דרכו של עני בפרוסה נאח"כ הניחה שלישיית והחזיק בידו הראשונה והשנייה הפורסה ומברך על שפיתתו יחד על אכילת מצה ובוצע משנייהו יחד כזית מכל אחת ובזה יוצא כל הדעות והספקות ע"כ: (תתט) כתב רב עמרם מברך המוציא ויטבול בחרוסת ויאכל וכן פ"ה הרמב"ם ואיני יודע האי טבול בחרוסת למה וכן הקשה בעל העטור לדבריהם: (תתי) כתב ראב"ה שאין לטבול הפריכה בחרוסת ורבינו שמעיה כתב בשם רש"י שצריך לטבול פן כתב הרא"ש: (תתיא) כתב אחי הר"ר יחיאל מספקא לי בכריכה אי בעי הסיבה.

ובעל המאור כתב דבעי הסיבה. וכתב עוד הרוצה לקיים מצוה מן המוכרח לא ישח עד שיעשה הפריכה כהלל כדי שתעלה לו ברפת מצה ומרור בכריכת הלל דהא היכא דלא אתמר הלכתא לא פמר ולא פמר עבדינו לחומרא פתרנוהו אבל לענין ברכה צריכין למיעבד שיעלה לשניהו.

ובשיחת חולין צריך להזהר אבל טול ברוך לא הוי הפסק. בעל ה"ג כתב שמצות צריכות פנונה וכן הראש: (תתיב) כתב ראב"ה ראיתי בני אדם שאוכלין בשר צלי בליל פסח ואין חלוק פדאיתא בירושלמי.

ומנהג כשר במקום שאין נוהגין לאכול צלי ובאשפנוז מקום שאין נוהגין הוא: (תתיג) י"א שהאפיקומן שאוכלין אחר הסעודה צריך לכוון במרור ולטבולו בחרוסת ולאכול אחריו כזית מצה.

והרא"ש כתב שא"צ אלא כזית בלבד: (תתיד) ואם שכח ולא אכל אפיקומן עד שנשטל ידיו לברך או שאמר הב לן ונברך אפי' ברוך פבר ונזפר קודם שברך בפה"ג כתב ראב"ה שישטול ידיו ויברך המוציא ויאכלנו.

ואם לא נזפר עד אחר שברך בפה"ג לא יאכל פעם אחרת מפני שצריך לברך בפה"ג על הפוס אחר שיברך בה"מ שנית ונמצא מרבה בכוסות וכה"ג כדי הם המצות שלנו לסמוך עליהן כי כולן שמורות משעת לישה ובעל העטור כתב שא"צ לחזור כלל ויוצא ככזית שאכל בראשונה אע"פ שאכל דבר אחריו והרא"ש הסכים לסברא ראשונה.

והר"ר פרץ כתב אע"ג דאמר הב לן ונברך יכול לאכיל בלא ברכה אע"ג דבעלמא חשוב סלוק שאני הכא דאפיקומן מצוה דרמי רחמנא איכא למימר אתמא דרחמנא קא סמיך ולא נהירא להרא"ש: (תתטו) ומצוה לחזור אחר זמון דהכי איתא במדרש תילים הקוראין הלל צריכין שיהיו שלשה א' מהם אומר לשנים הודו.

ולא נהגין פן דסגי באשתו ובניו שהגיעו לחנוכה. ואני המספר ראיתי בעלי גפוש מאשפנוז מהדרים להשיג ג' על הסעודה בשני לילות ושניה בני"ג שנה: (תתטז) והקורין את ההגדה צריך שיהיו ג' לפי שאמרין במדרש שוחר טוב כדי שיאמר האחד לחבריו הודו וכו'.

והר"ר אביגדור פהן השיב דלא סמכינן אשוחר טוב היכא דלא אפשר משבה"ל: (תתיז) ענין ברפת השיר פליגי בברפת השיר רב יהודה אומר יהללוהו וחזתם מלך מהולל בתשפחות. ורבי יוחנן אומר נשמת כל חי וכתב רב אלפס דמנהג פרב יהודה.

ורש"ם פתב פינו דלא אתמר הלכתא לא פמר ולא פמר עבדינו פתרנוניהו וחותמין
במלך מהולל בתשפחות. והר"ר חיים פהן לא הנה חותם ביהללוה בא"י מלך מהולל
בתשפחות.

אלא הנה אומר עד מעולם ועד עולם אתה אל. והנה אומר הלל הגדול ונשמת וחותם
בא"י מלך מהולל כי למה יחתום שני פעמים בענין אחד.

וכן הנה נוהג הרא"ש וכן נוהגים באשכנז. והמרדכי כ' שיכול לחתום: (תתיח) פוס
חמישי אינו מונפר לפירש רש"ם ואין לעשותו לכן פי' שיאמר הלל הגדול על הרביעי.

וכן יראה מדברי רב האי ז"ל. ורב סעדיה כ' דמנהג יפה לעשות פוס חמישי אכל אנחנו
לא נהגנו כן כל עיקר והעולם נוהג לעשותו רשות ורבי יוסף טוב עלם פתב שאם הוא
תאב לשמות יעשה פוס חמישי.

פתב רב שלום גאון פוס חמישי רשות אם רוצה לשמותו וישתה ויאמר עליו יהללוה וכן
שדר רב פהן צדק ורב משה וכ"כ רב עמרם ומי שרוצה לעשותו לא יחתום אחר הלל
ויאמר הלל הגדול ונשמת ויחתום וכ"כ הר"ץ גיאט: (תתיט) פתב הרא"ש יראה מדברי
רבינו יוסף טוב עלם שאסר לשמות אחר ד' כוסות.

וכ"כ רב אלפס פתב דאכלי כל מגדני ופירי אוכל בסוף פזית מצה דמינטר' ולא טעמי
פתב הקא פלום בר מפסא דברכת המזון וכסא דהלול מאן דנחי לית ליה רשותא מינשתי
חמרא אלא מיא וכן פתבו כל הגאונים לה"ט והמרדכי הסכי' להתי' אפילו יין.

וה"ר שמואל מאיב"רא הנה מחמיר על עצמו ולא הנה שותה אפי' מים. מרדכי ורבינו
שמואל פתב שלא לשמות יין ומורי יעלה פתב אפי' יין מותר וכן הוא בירושלמי וכ"כ
בעל הדברות.

ובתשובות הגאונים מצאתי וכן נוהגין כל בני הישיבה והמהדרין שבישראל נוהגין בליל
שני כליל ראשון לכל דבר זכר לפסח אכל מי שרוצה לאכול ולשמות ליל שני אחר גמר
הלל אוכל ושותה ואין עליו פלום.

אבל נמצא מוציא עצמו מפלל המהדרים ועובר על דברי חכמים שאמרו לעולם לא יוציא
את עצמו מן הפלל. שבה"ל: (תתכ) פתב רב אלפס מאן דלית ליה אלא פזית מצה
דמינטרא אכיל בריש' דלא מינטרא מברך עליה המוציא ואח"כ מברך על פזית דמינטר'
לאכול מצה והדר פריה מצה ומרור ואכול בלי ברכה ותמה עליו הרא"ש לפי סברתו
שאוכל דמינט' ויאכל שאינו שמור אחריו ויבטל טעם מצה שבפיו ויותר מסתבר לפי
סברתו להניח הפריכה שאינה אלא זכר למקדש ממה שיבטל טעם מצה וכ"כ ה"ר יונה
שיאכל פזית מצה באחרונה ויברך עליו על אכיל' מצה ולא יאכל אחריו פלום.

והרא"ש פתב שיאכל מיד פזית דמינטר ויברך עליו המוציא ועל אכילת מצה ואינו חושש
אם יאכל לבסוף דלא מינטרא: (תתכא) פתב רב אלפס מאן דלית ליה חמרא בליל פסח
מקדש ארפתא והיכי עביד שרי המוציא ובוצע ארפתא ומניח ידיה עליה עד דגמיר
קדוש' ומברך לאכול מצה ואכיל והדר אכיל לשאר ירקו' ועוקר לפתור'.

ואומר מה נשתנה כו' עד גאל ישראל. ומברך אמרור וקדר פריה מצה ומרור בלי ברכה והרי"ן גיאת אומר שאין מברכין בשעת קידוש אלא המוציא וגומר הקידוש ואוכל וכיון שאוכל מצה אוכל מרור מיז שאין להפסיק בין אכילת מצה לאכילת מרור ע"כ.

ואי לא דמסתפינא הייתי אומר שיטבול בברכות בלי קידוש ואחר פן יסדר ההגדה והלל עד למעינו מים. ויקדש ויברך המוציא ורב יוסף בר רב האי כתבו מי שאין לו יין מקדש על הפת בלילי שבתות וימים טובים חוץ מלילי פסח שאמרו ולא יפחות לו מד' פוסות: (תתכב) כתב בעל העטור מי שמקדש ומסדר ההגדה לאחרים בליל פסח מסתברא דלא מצי מברך להו ב"פ האדמה אשאר ירקות פיון שאינו טועם טעמא שלא אמרו אלא בברכת הלחם של מצה וצריך למיעבד כרב חסדא דמברך בחזר' ב"פ האדמה ועל אכילת מרור ואכיל וכי מטי למרור אכיל בלי ברכה.

ולא נהירא להרא"ש פיון דתקנת חכמים היא משום הפרת תינוקות הוי בברכת מצה ויכול להוציא אע"פ שאינו טועם ומה שאמר רב אלפס ומברכי אנהו ברכת המזון. הרי תקנה ליודעי' ברכת המזון ואם אינם יודעים כתב רב עמרם שאין תקנה להם להוציא שאם מברך להם בה"מ אז לא מצי למשתי בביתו בבה"מ.

וכ"כ רב פהן צדק שאם אינם יודעי' בה"מ אסור לקדש פי אם בביתאחד. ואם קדש בשני בתים הוי מוציא שם שמים לבטלה וליכא למימר אע"פ שברך ברכת המוציא יאכל עדיין פזית מצה בבית אחר ויברך בה"מ דאטו איניש דבעי למיכל תרין זמנין בליליא מצי אכיל פזית מצה באחרונה וקרא"ש כתב אפי' אם אינו יודעין בה"מ יש תקנה להקרותן מלה במלה פקטון שמקרא את ההלל שעונין אחריו מה שהוא אומר פיון שאינו אומר להתול אין פאן מוציא שם שמים לבטלה וכ"כ הרי"ן גיאת.

ואפשר לומר שגם בה"מ יכול לברך כדי להוציאם פי היכי דברכת לחם של מצה מוציאם פיון שהוא חובה הקא גמי בבה"מ פיון שתקנו ארבעה פוסות ותקנו אחד מהם על בה"מ הוי חובה כמו שפתי על טבילת שאר ירקות לה"ט: (תתכג) העושה קידוש בבית אחר אינו טועם לא בתחלה ולא בסוף וכ"כ בה"ג וכן נמצא בדברי הגאונים ז"ל.

ומצאתי לבעל הדברות שכתב מסתברא אע"ג דברך בה"מ בביתו אכיל בהדיהו זמנא אחריןא ומברך לה ברכת מזוני דמסתברא אטו איניש דבעי למיכל פרי בלילא לא מצי אכיל ובלבד שיאכל פזית מצה באחרונה ודבריו נכוחי' וישרי' למבין מאד.

משבה"ל: (תתכד) כתב בעל המנהיג על סדר רבינו גסים שפשחל פסח בשבת אין אומרין ברכה מעין שבע שנתקנ' בשביל המאחרין בבה"כ שלא יזיקום מזיקים והאינדנא אין צריך דליל שמורים הוא: הלכות ספירת העומר (תתכה) בליל שני מתחיל לספור העומר מעומד ומברך תחלה על ספיר' העומר היום יום אחד עד שמגיע לשבעה ימים ואז יאמר היום שבעה ימים שהם שבוע אחד.

וביום שמנה יאמר היום שמנה ימים שהם שבוע אחד ויום אחד עד שיגיע לי"ד יאמר היום י"ד ימים שהם שני שבועות וכן לעולם. וכתב ראב"ה יש מרבותינו אומרין שא"צ למנות הימים רק כשיגיע לשבוע כגון היום יום א' עד שיגיע לז' אז יאמר היום יום

שביעי שהם שבוע אחד אבל מפאן ואילך א"צ למנות ימים של שבוע' שעבר עד שבוע
הבא אלא אומר ביום שמנה היום שבוע אחד ויום אחד.

ואין צ"ל היום שמנה ימים שכבר מנה הימים משבוע שעבר וכן יאמר ביום תשעה עד
שמגיע ל"ד ויאמר היום י"ד שהם שני שבועות וביום ט"ו יאמר היום שני שבועות ויום
אחד וכן כלם וי"א שאין להזכיר שבוע אלא בסוף שבוע כמו ביום ז' יאמר היום שבוע
ימים שהם שבוע אחד וביום שמנה אינו אומר אלא היום שמנה ימים עד שיגיע ל"ד יום
וכן לעולם.

אמנם העיקר כמו שכתבתי וכן נוהגין לזפור תמיד הימים והשבועות: (תתכו) כתב בה"ג
שאם שכח לברך כל הלילה שיספור ביום ואין נראה לר"י. וכתב הרא"ש שיספור בלי
ברכה.

וכתב עוד בה"ג שאם שכח לברך יברך באחד מן הימים שלאחריו חו' מליל הראשון
שאם שכח ולא ברוך בו שלא יברך עוד ורב האי פירש בין בלילה ראשונה בין בשאר
הלילות אם שכח ולא ברוך בו יברך בשאר הלילות וכ"כ הר"י.
לה"ט.

כבר שאלו לרבינו יעקב בר יקר מי ששכח ולא ברוך בלילה מהו שיברך ביום והשיב
שכר ספירה יהבינו ליה אבל שכר ספירה בזמנה לא יהבינו ליה ואין הדבר ידוע אם
השי' להם לברך למחר לספור אבל לספור בלא ברכה וראב"ה פי' דנדאי פי שכח ולא
ברך בלילה לא יברך ביום משום ברכה לבטלה אבל סופר למחר בלי ברכה ולולי שקשה
בעיני לחלוק על ה"ג הייתי אומר לברך ביום עכ"ל מרדכי: (תתכו) השיב רב האי גאון
שאין מזכירין בחול המועד מקרא קדש וביום טוב אומר אותו במוסף ולא בעבודה.

ויש מדקדקין ואומרים גם במוסף מקרא קדש ואין זה דקדוק ע"כ ואיני יודע מה חילוק
יש בין יעלה ויבא שבעבודה ובין מוסף ובאשפנז אין אומרים מקרא קדש לא ביוצר
ולא במוסף לא בי"ט ולא בח"ה והכי מסתברא דמאי שנא להזכיר מקרא קדש טפי
מאסור מלאכה ושאר הלכות: הלכות תשעה באב ותענית (תתכו) השיב רבינו
קלונימוס איש רומי לר' יעקב ב"ר יקר צריך אדם למנוע מלרחוץ קודם ט' באב מראש
חדש עצמו שנאמר חגה חדשה ושבתה שבה"ל: (תתכו) גיהוץ שלנו ככיבוס שלהם.

י"א גיהוץ שלנו פלא כבוס ואין נראה: ונהגו רבותינו איסור בכיבוס שלנו בשבת שחל
ט' באב בתוכו ורשב"ט פסק דה"ה פלים חדשים דאסור ללבוש ואסור לתקן ולהניח.
ובירושל' גרסי' הני נשי דנהיגי דלא למשתא מן דעיל אב מנהגא הוא ויש גורסים דלא
למשתא חמרא אבל ר' גסים ז"ל לא גריס חמרא ופירש משתא מלשון או בשתי או
בערב וכיון שהשתי אסור מכל שכן תקון בגדים וראוי להחמיר בזה אפילו מראש חדש.

מרדכי: (תתל) מכל הראיות שהבאתי משמע דמותר לאכול בשר עוף בסעודה המפסק'
כן פסק הרשב"א. ובספר המצות קטן כתב שרוב מאכל בשר שלנו הוא לאחר שעברו
שני ימים לכן נראה שאסור בסעודה המפסקת פסק ראב"ה ורשב"ט דמותר לאכול
בשר עוף בסעודת המפסקת וראיה מפ"ק דחגיגה דקאמר יצאו עופת שאין בהם שמחה.

ונראה לי דלדידן נהגינן איסור מר"ח אפילו בפשר מלות ויין תוסס ובשר עוף מרדכי:
(תתלא) ואסור לאכול ב' תבשילין פתב רב האי גאון פגון אורז ודוחן ועדשים שהן ב'
מינין והרי"ן גיאת פתב פל שני תבשילין הוי דרף פבוד ואסרו חכמים אפי' מין א' של
קטניות או של ירק ואצ"ל שני מינין וכ"כ הרמב"ן ונוהגין בצרפת ליתן פמה מינין
בקדרה אחת וכינון שמתבשל יחד נקרא הפל תבשיל אח'.

ובאשכנז מחמירין ונראה דאפי' לדברי המחמירין דבר שדרכו בכף פל השנ' פמו אופנים
שנותנים בהם בצלים ובצים שרי. וכתב הרא"ש יש אומרים דוקא שני תבשילין מדבר
שאינו נאכל פמו שהוא חי אבל חלב וגבינה ודג מליח ויבש לא מקרי תבשיל.

והראב"ד פתב דאפי' תבשיל של גבינה נקרא תבשיל והכי מסתבר ע"כ. פתב ראב"ה
ראוי להחמיר פיון שלא פתוב בתלמוד מהו ב' תבשילין וכתב בספר המצות ריב"א הנה
אוסר לאכול תפוחים מבושלי' אחר תבשיל אחר בסעודה המפסקת מדאמרי' בירושלמי
דנדרים יוצאים בתפוחים מבושלין משום ערובי תבשילין מרדכי: (תתלב) פשחל ט'
באב באחד בשבת או שנדחה פתב רב שר שלום גאון מותר לאכול פשר ולשתות יין
בסעודה המפסקת אבל אנו אין רגילים וכן פי' ראב"ה שיש נוהגין שלא לאכול פשר
בסעודה המפסקת בשבת ע"כ ונ"ל פיון שהוא משום אבלות אסור לעשות בשבת.

והרא"ש נהג לאכול פשר ולשתות יין בשבת בסעוד' המפסקת. לה"ט: (תתלג) הגדול
רבינו יצחק בר יהודה ורבינו משלם ז"ל לא הזמינו בשבת בליל ט' באב אלא פל אחד
יושב ומברך לעצמו וה"ר יקר ז"ל פתב שראה מנהג בשבת שחל ט' באב להיות בו או
ערב תשעה באב בסעודה המפסקת אינו אוכלין פשר פל עיקר פי אם פירות או בצים
ויושבים על השלחן משום פבוד שבת אבל בשאר ימות השבת אפי' ביצים אינם אוכלים
הפירות פי אם לחם צר ומים חם ויושבים בין תנור לכירי' שבה"ל: (תתלד) פתב
הרמב"ם מי שהתחיל לאכול סעודה המפסקת משש שעות ולמעל' אסור לרחוץ ולסוף
פמו בתשעה באב עצמו.

אבל נעילת סנדל ושאר דברים אינם נוהגים עד שתחשוף. וכתב הרא"ש ודבר תימה הוא
שיהא מותר לאכול ולשתות ויהיה אסור לסוף ולרחוץ: (תתלה) פתב הראב"ד פיון
שהפסיק בסעודה המפסקת חל התענית ואסור לאכול אפי' לרחוץ אסור והפוסקים
פירשו דאפי' אחר שהפסיק יכול לחזור ולאכול.

וכ"כ רב אלפס משום גאון לענין תענית צבור שפוסק מבעוד יום אע"פ שפסק חוזר
ואוכל עד שיבא השמש והני מקלי שלא קבל התענית אבל קבל התענית איתסר למיכל
ולמשתי וכ"פ בשבה"ל.

וכתב הרמב"ן דלא שייך למימר קבלה אלא ביום הפורים שצריך להוסיף עליו מבעוד
יום אבל בשאר תענית אפי' בט' באב שבין השמשות שלו אסור אם הפסיק ונמלך דבר
פשוט הוא שחוזר ואוכל ע"כ.

ונראה שאין לחלק דנדאי קבלה אוסר בכל התעניות שצריך להפסיק מבעוד יום לה"ט:
(תתלו) בתשובות הגאונים מי שצדד להתענות שני וחמישי פל השנה ואירע תשעה באב

להיות בשלישי בשבת כיצד יעשה יסעוד פעם אחת ביום סמוך לשקיעת חמה דקנימא לן כמ"ד מתענין לשעות.

שבה"ל: (תתלוז) פשחל ט' באב להיות באחד בשבת נוהגי' לומר צדקתה צדק במנה' ונהי פליאה בעיני אבל אין להרהר אחריהם כי פלם מחמירים. ובמגנצ"א אין אומרים צדקתה צדק במנה.

וכשפאין לב"ה הרוצה להחמיר יפנס יחף לבית הפנסת וקצת רבנים משום כבוד השבת נכנסין במנעליה' וש"צ לעול' ירד יחף קודם ברכו משום טרוף תפלה וחקמי רומ"י נהגו לאכול בפער ולשתות יין בסעוד' המפסקת אבל אני יקר מצאתי בפ"ג בה"ג שחייב להפסיק לסעודת שבת מי"ח שעות ולמעלה שלא לאכול בפער ושללא לשתות יין וה"ר אביגדור פהן פתב שמונתר לאכול בפער ולשתות יין: (תתלח) ועוד פתב ליל ט' באב שחל להיות בשבת מותר בתשמי' המטה דאבלות ישנה היא ובש' ה"ר יצחק בר משה מווינא מצאתי שאסור בתשמיש המטה וכ"כ מורי יעלה ז"ל שבה"ל: (תתלט) אם חל ט' באב להיות באחד בשבת מברך על המאור אבל לא על התשמי' דהוי תענוג אבל בליל שני מבדיל על היין וכשחל ברית מילה או חופה בט' באב או בי"כ או בעשרה בטבת או בשבעה עשר בתמוז יהיב לינוקא ושתי דליפא למיחש שמה אמי למסרה פינו דאין זה קביעות שיארע לעולם ט' באב בשבת.

ויש לפרש פינו דעיקר התענית בא בשביל יום קבוע גזרינו דלמא אמי למיסרה. מרדכי פ' ערבי פסחים: (תתמ) באשכנז נהגו לומר אחר סיו' התפלה קרבו גוים בישעיה.

וכתב הר"ם מרוטנבו"רק איני יודע מהיכן נהגו שקורין פמה פסוקי' של נחמה בירמיה וגם קורין פרשת קרבו גוי' שפולה נחמה. וכתב שיש פרושי' גמנעו מלקרות' ומדלגין כל פסוקי' דנחמ'.

ואני המחבר ראיתי נוהגים חכמי אשכנז ואבי מהר"י לנדא מפלג' לקרות קרבו גוי' אחר התפלה של שחרית: (תתמא) פתב הרמב"ם נהגו קצת העם שלא לקרות פ' קרבנות ומשנתאיזהו מקומן של זבחים ומדרש ר' ישמעאל בבה"כ לפי שאסור לקרות בתורה ואין נראה שאין לנו אסור בסדר היום שהרי קורין ק"ש ומברכין לפניה ולאחריה וכן קורין בתורה ובגביא.

ופרשת איזהו מקומן פנגד תמיד' תקנום ולכן אומר פדרפו ואינו חושש: (תתמב) אם הנה לו לפלוף בעיניו ודרפו לרחוץ במים רוחץ ומעביר ואינו חושש דהוי ליה לכלוף פטיט וצואה שרוחץ פדרפו ואינו חושש.

וכ"כ הר"ר יונה גיאת ירושלמי בט' באב מרחיץ ידיו ומעביר על גבי עיניו ודלא פהרמב"ם שכתב בט' באב וי"הכ שאין בהם רחיצה אין מברכין על נ"י אלא מעביר חבלי שינה. לה"ט: (תתמג) גרסינו בפרק בתרא דיומא מטפחת היתה לו לר' יהושע בן לוי ערב יום הכפורי' וכן ערב ט' באב כו'.

פתב ראב"ה אבל מטינוף שרי לרחוץ גם ביה"כ גם בט' באב ומטפחת דר' יהושע הנה מעבירה על גבי עיניו משום תענוג להקר. וצריף עיון בפ"ק דברכות מרדכי: (תתמד)

הר"י א"ז פתב שפּת שחל ט' באב להיות בו ונדחה למחר מ"מ דברי' שבצנעה נוהג ואסור בתשמיש המטה.

ומהר"ם חלק עליו וכתב ומיהו נכון להחמיר ולחוש לדברי מורי שאפ"ן הוא מקיל ואני מחמיר הנה לי לעשות כדבריו מכ"ש שהיא מחמיר ואני מקיל וקרא"ש הספיק להתיר וכן עמא דבר וכ"כ הרמב"ם ואני המחבר שמעתי שהמנהג בקהיל' מדינת ריינ"וס שהשמש מקריז בבה"כ בשפּת דברים שבצנעה נוהג.

וכן הנהיג מורי אבי מהר"י לנדא ז"ל: (תתמה) פתב קרא"ש מסתברא דחייב בתפילין בט' באב דלא חמיר ט' באב משאר ימי אבלות וכן פתב הרמב"ן מהר"ם פתב נראה בט' באב אין להניח תפילין כמו ביום א' של אב.

וכתב קרא"ש אפשר שמצא טעם למנהג אשכנז בדוחק אבל לכאורה נראה כמו שפתבתי: (תתמו) עוד פתב מהר"ם דציצית נהגו קדמונינו בכל אשכנז שלא להתעטף בט' באב ואסמכוה אקרא בצע אמרתו ואיתא במדרש איכה תרגום של זה בזה פורפריהו דיליה.

ויש שאינם רוצים לשנות מהמנהג וגם אינ' רוצים להיות בלתי ציצית ומתעטפין בטלית קטן תחת בגדיה' וכ"כ רב שיננ' גאון דחיבין בתפלה וכן הלכה למעשה בשתי ישיבות וכן מצא בתשובות רב האי גאון וכן השיב ריב"ש.

ורש"י פתב שמעטף בציצית שחרית ורבו הנה מתעטף וגם גאונים דורו ג"כ וכן בדברי הגאונים וכן ראיתי בשפיר"א שבה"ל. ומנהג אשכנז שלא להתעטף בציצית בשחרית ולא להניח תפילין עד מנחה אבל היחידים לובשי טלית קטן הנהוגים תחת בגדיהם בלי ברכה: (תתמו) פתב מהר"י מולן ללמוד בט' באב ע"י הרהור רוב רבותינו פוסקים דהרהור לאו כדבור דמי לענין ק"ש ובה"מ אפי' למ"ד אין צריך להשמיע לאזניו מ"מ להוציאו בשפתיו צריך אבל בהרהור כלל לא.

אמנם נלע"ד דהכא בט' באב הוא הטע' שאסור ללמוד משום שמחה. דכתיב פקודי ה' ישרים משמחי לב א"כ עיקר השמחה הוי בהרהור שאם ילמוד ולא יבין מה שמחה יש ודמי להא דאז"ל תלמידי חכמים אסור להם להשהות במקום הטנופת שאי אפשר להם בלא הרהור תורה לכן נראה לאסור: (תתמו) בעל הדברות פתב שיש לברך שעשית לי כל צרכי אעפ"י שאסור במנעל מ"מ הואיל והוא ראוי ע"י ספנת עקרב מברך.

ויש גאונים שאומרים שאין מברכין ברכת התורה שהרי אסורין בדברי תורה. שבה"ל: (תתמו) א"א שירת וינשע לפי שנ' ואם לא תשמעוה במסותרים תבכה נפשי מפני גנה שבה"ל ומ"מ מנהג לאומרו: (תתמו) פתב בה"ג שיש להבדיל במ"ש שחל בו ט' באב ואין מבדיל על הכוס ואין מברך על האור.

והרמב"ן פתב שאין לו להבדיל כלל וקרא"ש הספיק עם ה"ג וכ"כ רב נטרונאי ומנהג מחכמי אשכנז שהסוּן קודם שיתחיל איכה מברך בורא מאורי האש ומסתפל בצפרניו. אבל אין מבדיל עד מוצאי ט' באב: (תתמו) פתב קרא"ש כל ימי הייתי תמה מדוע א"א נחם אלא במנחה פיון דקאמ' יחיד בט' באב צריך להזכיר מעין המאורע מסתמא בכל התפלות קאמר כמו ערבית שחרית ומנחה דתנופה ור"ח ופורים.

וה"ר יהודה מברצלו"ני כתב ומדקרינן מעין המאנרע ערבית שחרית ומנחה והאי מלתא תליא במנהגא ע"כ. ומנהג אשפנו שלא לאמרו אלא במנחה: (תתנב) יש גאונים שפתבו שאין לומר ויהי נועם וגם סדר קדושה אין לומר ורב צמח גאון כתב א"א ויהי נועם אבל אומר וכן לציון וכל הסדרא אבל ואני זאת בריתי א"א ורבינו נסים כתב א"א ויהי נועם.

אבל מנהגא לומר ערבית שחרית ואני זאת בריתי: (תתנג) כתב רב עמרם אם חל ט' באב בשני או בחמישי בשבת אומרים אל ארף אפים וא"א והוא רחום. ובספרד א"א אל ארף אפים ומנהג אשפנו להתחיל בליל ט' באב ואתה קדוש יושב תהלות וא"א ויהי נועם.

ובשחרית אחר סיום הקינות מתחיל הסזן וכן לציון ומדלג ואני זאת בריתי: (תתנד) מילה שחל בתשעה באב מלין התינוק אחר סיום הקינות ויש ממתניין עד אחר תצות וכן נוהגין בגרמיז"א.

וי"א שאין לברך על הכוס אלא יברך בלי כוס ודעת התוס' שיברך על הכוס ויתן לתינוק לשותות ולא תיישנו דלמא אחי למסרה כיון שאינו דבר קבוע: אבל ט' באב שחל להיות במ"ש לא אמרי' שיבדיל ויתן לתינוק משום דתיישנו דלמא אחי למסרה דחשיב שפיר דבר קבוע כיון שלפי קביעות השני' בא לפעמים ביום השבת לסוף ג' או ד' שנים פעם אחת: (תתנה) מנהג פשוט בידינו לומר וכן לציון כשאר הימים בליל ט' באב שחל במ"ש וכן המנהג במגנצא וא"א ואני זאת בריתי לא ביום ולא בלילה.

וכן נמצא במנהגי שפיר"א. אבל רבינו אליק' חולק על זה ואומר שצ"ל וכן לציון וכן מנהגינו לומר וכן לציון וכן הורה הר"ר שלמה בר שמשון שבה"ל: (תתנו) בספר התרומה כתב רבינו ברוך מגנצא בשם ר' אליעזר מפיץ ראיתי מנהגי' לא ישרו בעיני ואומר אני חדשים מקרוב באו לא שערום אבותיהם רבותינו הראשונים אשר מימיהם אנו שותים.

ואזכיר מקצתן נוהגין בט' באב שחל להיות בשבת שלא לאכול בשר ושלא לשותות יין בסעודה המפסקת ונהגו סימני אבלות. ושנו חכמים אוכל בשר ושותה יין ומעלה על שלחנו כו'.

ועוד ראיתי אוסרים להתעטף בציצית בט' באב. ומבטלין הקדמת זריזין שלא למול עד אחר קינות וירמיה חציו ואיוב וקרוב השעה לחצי היום: (תתנו) בט' באב מותר להניח תפילין אמנם מהר"ם לא היה מניח תפילין ולא ציצית רק ציצית בטלית קטן עד הערב שהניח תפילין ונתעטף בציצית מרדכי: (תתנח) מנהג ראב"ה בליל ט' באב אומרים כל קדיש וגם תתקבל קודם איכ'.

ובספר רוקח אומר חצי קדיש ואם חל מילה בט' באב מלין אותו אחר קינות. ויש נוהגין למול אחר תצות משום דקודם חל האבלות ומילה עושין אותה בשמחה דכתיב שש אנכי על אמרתיה וכן העידו רבותינו הזקנים שבמגנצא.

ובעלי ברית לובשים אז פלים אחרים ולא לבנים ממש. ואחר איכה אין אומרים וכן לציון אלא מתחיל ואתה קדוש אבל בסדר רב עמרם כתוב שאומר גם בלילה וכן לציון בדלוג כמו למחרת ובשחרית אחר סיום התפלה אומר קדיש בלא תתקבל.

ויש נזקקים לומר תתקבל ור"י הלוי נהג שלא לומר עלינו בתפלה ואין נראה לי מרדכי (תנתט) אין אומרים תתקבל שחרית ואשרי ובא לציון ויש רבנים שנוהגים לומר אותו ובמנהגי מגנצ"א מצאתי שאומרים אותו שחרית: (תתס) כתב רבינו יוסף טוב עלם סימן שד"ש.

היינו שוש אשיש ודרשו ושובה וכן פירש ר"ת. וכן סדר בפסיקתא ופירושו דשובה י"ל בשפת שפין י"כ לספוח שהיא מדבר בשאל' מטר קודם לחג דמפטירין ביואל וה' נתן קולו לפני חילו וכו' ויפה צעקה לאדם קודם גזר הדין.

והדרשו יש לאומרו בין ר"ה ליו"כ דקאמרינו דרשו כו' אלו עשרה ימים שפין ר"ה ליום כפור אומרים אותו גם כן בצום גדליה וכשחולקין אתם נצבים מוילף אומרים אותה גם כן בשפת מרדכי: הלכות תענית (תתסא) אותם שמקדימין הפטר' שובה ישאל לפני יום הכפורים ושוש אשיש קודם לכו.

והדרשו די שקורין אותו בצום גדליה. ואם יארע שבת בין חג ליה"כ מפטירין ונדבר דוד לה' את דברי השירה וכן עושין במגנצ"א.

ויש מקומות שמפטירין שוש אשיש מרדכי: (תתסב) כתב הרמב"ן אין אנו בונין בנין מסיד כמו בנין מלכים אלא טח אותו בסיד ובטרקסיד ומשפירין בו אמה על אמה ואינו משמע כן בגמ' דע"י שיור אמה על אמה מותר בכל מיני סיד: (תתסג) אסרו עטרות לחתנים ודוקא לחתנים שלא אסרו אלא משום רבוי שמחה אבל שאר אדם מותר.

וקאמר רב לא שנו אלא של מלח וגפרית אבל של נרד ונהדס מותר ושמואל אמר אף של נרד ונהדס אסור אבל עושה של קנים וחילת. ופסק הרמב"ם כשמואל ואיני יודע למה דהא קיימא לן כרב באיסורא ופירשו התוס' שלא בעטרות של ראש מיירי אלא פעין כפיה שעושין לחתן שיושב בה: (תתסד) אסרו כל מיני שיר בין בכלי בין בפיה ופירש רש"י כגון לשורר בבית המשתאות והתוס' פירשו דאפ"י בלי משתה נמי.

ודוקא מי שרגיל בכף. ומל' הרשב"ם משמע דבכלי אסור בכל ענין ובפיה דוקא על היין.

אבל הוא ברור בתשובת שאלה דאפ"י בפיה אסור אף בלי משתה: (תתסה) הא דקיי"ל מתענין לשעות ומתפלל ענינו צריך להיות שקבלו מאתמול וגם שקעה עליו חמה והיכי משכחת לה כגון שקבל עליו מאתמול להתענות חצי היום וכשהגיע חצי היום נמלך וגמרו או שקבל עליו מאתמול להתענות למחר מחצי יום ואילך ולמחר נמלך ולא אכל גם חצי היום הראשון אבל אם קבל התענית עד חצי היום ואחר כן אכל או שאכל עד חצי היום וקבל עליו תענית משם ואילך אינו נקרא תענית להתפלל ענינו.

ומיהו נקרא תענית לענין שצריך להשלים נדרו ולא נהירא להרא"ש: (תתסו) אם קבל במנחה להתענות הרבה תעניות רצופות זו אחר זו מספקא לי אי הוי קבלה לכולן או לא: (תתסז) הרמב"ם כתב שיאמר ענינו בתפל' המנחה וזהו קבלה תענית וגומר בלבו להתענות למחר.

וכ"כ בעל ה"ג ולא נהיר'. רב אלפס פסק כשמואל דאמר מקבל בשעת תפלת המנחה והראב"ד פסק כרבשאמר פשיגוע זמן תפלת המנחה יאמר הריני בתענית למחר וכיון

דאיכא פלוגתא דרבנותא טוב שלא להפסיק בתפלה ור"ת אומר דאפי' מקבלו בהרהור מועיל מידי דהוי אנדר: (תתסח) הרשב"א פתב בתשובותיו הסכים עם הרשב"ד דלנה אדם תעניתו ופורע מיירי אפי' בנדר יום זה: (תתסט) בתשובות הגאונים אפי' קבל התענית אחר מנחה מבעוד יום אפי' בהרהור מועיל להתפלל ענינו ולר"ח אפי' משקחשיה.

ורב האי וגאונים אחרים כתבו שצריך לקבל עליו מאתמול. ויש להוכיח אם יש פרנסים ממנונים על הצבור וגזרו תענית אע"פ שלא הודיע לכל הצבור מבעוד יום הוי תענית שבה"ל: (תתע) אוכל ושותה עד שיעלה עמוד השחר פתב הרשב"ד דדוקא שלא גמר סעודתו אלא היה יושב ואוכל אבל גמר סעודתו או אפי' לא גמר אלא ישן בסעודתו תו לא יכול למיכל.

ורב אלפס פסק אפי' גמר לאכול כל זמן שלא ישן מותר. וכן אם ישן בתוך סעודתו מותר עד שיגמור וישן אחריו כן ודוקא שינת קבע אבל מתנמנ' שרי ולזה הסכים הרא"ש לה"ט: (תתעא) מלשון הגאונים אין אנו רגילין לומר ערבית ואפי' שחרית ענינו שמה יארע לו אונס או חולי או שגגה ויטען' דבר ונמצא שקרן ור"ת פתב שאין לחוש לאונס או לשגגה ויכול לומר ענינו שחרית וערבית דכיון שלנה אדם תעניתו על מנת לפרוע לא מקרי שקרן.

ובשם רבינו ניסים שצריך לומר ערבית ושחרית ומנחה ענינו. והכי איתא בירושלמי. שבה"ל: (תתעב) ואם נזכר לומר ענינו קודם שעקר רגליו אומר אותו בלי חתימה. וי"א פינו שפי' פבר שמנה עשרה ברכות יכול לאומרה בחתימה ואין פאן משום אין אדם קובע ברכה לעצמו ולא נהירא.

ויש גאונים אומרים שאין לומר ענינו אלא במנחה שמה יאחזנו בולמוס. וכן נוהגין באשפנו ובספרד נוהגי' לאומרו שחרית ערבית ומנחה וכן נהג הרא"ש.

פתב רב נתן שאין נוהגים לאומרו המתענה לומר י"ג מדות ואיני יודע מה חשש יש בדבר שאינו אלא פקורא בתורה ואינו נקרא דבר שבקדושה שאין לומר בעשרה אלא קדיש וברכו וקדוש'.

ואני המספר הארכתי למעלה בהלכות תפלה בדין זה: (תתעג) פתב ראב"ה ששמע מאביו רבי' יואל שהיו תמוהין על מה סמכו הראשונים' שמתפלל ש"צ ענינו בין גואל לרופא במתפללין על גזרה או שלא תבא צרה עליהן וכן למה קורין ויחל דכחידים דמו פדחזינו אפי' באנשי נגה לענין שאלת מטר אבל שני וחמישי ושני שאחר הפסח.

ואחר החג נהגו בהן בכל תפוצת ישראל ולא הוי תענית יחיד ולא יאמר ש"צ בהם ענינו בין גואל לרופא. ולא יקראו בהן ויחל.

והרא"ש פתב באשפנו עשאוהו קבע והפל מתענין בהם וסמכו על מעשה דאיוב ונראה לי דנהי דכחידים דמו לענין שאלה היינו טעמא פדפרשינו בירושלמי שאין לשנו' מטבע הברכות דשמנה עשרה ברכות תקון נביאים הם ואין לשנות: (תתעד) אבל קהל שמקבלים עליה' תענית ודאי רבי' הם ויכולין לקבוע ברכה ע"כ ומיהו נראה לי שצריך

שִׁיְהִי עֲשֶׂרָה שְׂתַעֲנוּ וְאָפִי לר"ח שְׁכַתְבַּ שְׂאָם יֵשׁ ו' או ז שְׁלֹא שְׁמַעוּ קְדוּשָׁה או בְּרַכּוּ יְכוּלִים לומר קְדִישׁ וּבְרַכּוּ אַף ע"פ שֶׁהַשְּׂאָר שְׁמַעוּ הֵכָא מוֹדָה דְּבַעֲי עֲשֶׂרָה: (תתעה) יֵשׁ מְקוּמוֹת שְׁנֵהֲגוּ לומר סְלִיחוֹת אַחַר שְׁמִנְיָה עֲשֶׂרָה בְּרַכּוֹת בְּתַעֲנִית וְכַתּוּב רַב עֲמֶרֶם שִׁיְכוּל לומר סְלִיחוֹת בְּסֵלַח לְנוּ וְהָכִי אָמַר רַב נִטְרוּנְאִי וְכ"כ רַב שֶׁר שְׁלוּ גְאוּן לַה"ט: (תתעו) הַשִּׁיב הַרְשָׁבָא בְּתַשׁוּבוֹתָיו עֲשֶׂרָה שְׁקַבְלוּ תַעֲנִי וּמְקַצְתָּן אֵינָן בְּבַה"כ שְׂאִין ש"צ אוֹמַר עֲנִינוּ בְּבִרְכָה רְבִיעִית בְּפָנֵי עֲצָמָה דְּכִיחִידִים דְּמוּ עַד שִׁיְהִי פְלָם שָׁם עכ"ל: (תתעז) הַשְּׂרוּי בְּתַעֲנִית יְכוּל לְטַעֲנוּם הַתְּבַשִּׁיל אִם צָרִיךְ מְלַח או תְּבַלִּין וְעַד פְּמָה פִּי הָא דְרַב אָמִי וְרַב אָסִי טַעֲמוּ עַד רְבִיעִית פִּירִש"י רְבִיעִית הֵלֹג וְרַבִּינוּ יְהוּדָה בְּרַבִּי נָתָן פִּי רְבִיעִית בִּיצָה מְרֻדְכִי: (תתעח) פְּתַב רַב נָתָן ש"צ שְׂאִינוּ מִתַּעֲנָה אֵינוּ יְכוּל לְהַתְּפַלֵּל עֲנִינוּ וְאֵינוּ יוֹדֵעַ לְמָה שֶׁהָרִי אֵינוּ אוֹמַר בְּיוֹם הַתַּעֲנִי אֲלָא בְּיוֹם תַּעֲנִית זֶה וְיוֹם הַתַּעֲנִית הוּא לְאַחֲרִים לְכֹן אִם אֵי אֲפָשֶׁר שְׂיִמְצָא חֲזָן אַחַר שֶׁהַתַּעֲנָה שִׁתְּפַלֵּל יְכוּל הוּא לְהַתְּפַלֵּל: (תתעט) י"א שְׁפַל תַּעֲנִי שְׂאִירַע בְּשָׁנֵי או בְּחַמִּישֵׁי שְׁקוּרִין שְׁחָרִי פְרָשַׁת הַיּוֹם וּבְמִנְחָה וַיִּחַל דְּתַדִּיר קוֹדֵם או יִקְרָאוּ שְׁנַיִם בְּפְרָשַׁת הַיּוֹם וְהַשְּׁלִישִׁי וַיִּחַל.

וְרַב עֲמֶרֶם פְּתַב שְׁבַתְעִנִית הַכְּתוּבִים בְּפִסּוּק דְּנֻקָא קוּרִין וַיִּחַל חוּץ מִתַּשְׁעָה בָּאָב וְרַב שֶׁר שְׁלוֹם גְאוּן פְּתַב שְׁבַתְעִנִית צְבוּר וְכָל תַּעֲנִית שְׁגוּזְרִין עַל הַגְּשָׁמִים וְעַל כָּל דְּבַר הַצָּרִיךְ לְהֵם וַיִּחַל בְּשַׁחֲרִית וּבְמִנְחָה בֵּין בְּשָׁנֵי וּבְחַמִּישֵׁי בֵּין בְּשָׂאָר הַיָּמִים לַה"ט: (תתפ) בַּג' צוּמוֹת הִלְלוּ כְּגוֹן י"ז בְּתַמּוּז וְצוּם גְּדַלְיָה וְעֲשֶׂרָה בְּטַבַּת קוּרִין שְׁחָרִית וְעַרְבִית וַיִּחַל.

יְתָרִין שְׁלֹשׁ צוּמוֹת הִלְלוּ עַל שְׂאָר תַּעֲנִית שְׂשָׂאָר תַּעֲנִיּוֹת מִתְּפַלְלִין בְּמִנְחָה כְּשָׂאָר הַיָּמִים וְאֵין קוּרִין בְּתוֹרָה וּא"א וְכָא לְצִיּוֹן. יֵשׁ מְקוּמוֹת שְׁנוּהֲגִין בִּי"ז בְּתַמּוּז לְקַרְא הַפְּרָשָׁה עַל הַסֵּדֶר וַיִּחַל מִשָּׁה וְכָל הָעֲנִין בְּלִי דְלוּג כָּל לְפִי שְׁבוּ בְּפָרֶק נַעֲשׂ הָעֶגְל וְנִשְׁתַּבְּרוּ הַלּוּחוֹת וְהוּא מַעֲיִן הַמְּאֻרַע עַל כֹּן נִהְגוּ שְׁלֹא לְדַלַּג בְּקִרְיַאת וַיִּחַל וּמוֹרֵי יַעֲלָה פְתַב שְׂאִין קוּרִין בְּסַפֵּר בְּמִנְחָה בְּעָרַב שְׁבַת כְּשֶׁחַל מְאַרְבַּע צוּמוֹת הִלְלוּ בַע"ש שְׁבַה"ל: (תתפא) פְּתַב רַבִּינוּ קְלוּנִימוּס שְׁבַזְמָן הָיָה אֵין לְהַתַּעֲנוֹת תַּעֲנִית חֵלוֹם בְּשַׁבַּת שְׂאִין אֲנָנוּ בְּקִיּאִין בְּפִתְרוֹן חֵלוּמוֹת לְיַדַע אֵי זֶה טוֹב וְאֵיזָה רַע וְאֵין מִתַּעֲנִין מְסַפֵּק וְכ"כ רַאבִּי"ה וְנִהְגוּ הָעוֹלָם לְהַתַּעֲנוֹת תַּעֲנִית חֵלוֹם אִפִּי בְּשַׁבַּת שְׁזָהוּ עוֹנָג לוֹ.

וּרְאִיָה מַר' עֶקִיב' שְׁמַצְאוּהוּ תַלְמִידָיו בּוֹכָה בְּשַׁבַּת אָמְרוּ לוֹ תַלְמִידָיו לְמַדְתָּנוּ רַבִּינוּ וְקִרְאָתָ לְשַׁבַּת עוֹנָג אָמַר לְהֵן זֶה הָעוֹנָג שְׁלִי וְלִמְעַלָּה בְּהַלְכוֹת שַׁבַּת הַבְּאִתִּי מַעֲשֶׂה זֶה מְסַפֵּר שְׁבַה"ל: (תתפב) וְהַמְתַּעֲנָה בְּשַׁבַּת י"א שְׂאוֹמַר עֲנִינוּ בְּרַכָּה רְבִיעִית בְּפָנֵי עֲצָמָה וְנִרְאָה שְׂיוֹתֵר טוֹב לְכַלְלוּ בְּאַלְהֵי נְצוּר בְּלִי חֲתִימָה כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ לְעִיל בְּסוּף בְּרַכּוֹת: (תתפג) הַהוֹלֵךְ מִמְּקוֹם שְׂאִין מִתַּעֲנִין לְמְקוֹם שְׁמַתַּעֲנִין מִתַּעֲנָה עִמָּהֶם פִּי רִיב"א אִפִּי דַעֲתוּ לְחַזוֹר.

וּמִיָּהוּ כִּינּוּן שְׁלֹא קִבֵּל עָלָיו תַּעֲנִית אִם יֵצֵא מִן הָעִיר חוּץ לְתַחֲוּם מוֹתֵר לְאַכּוֹל וִי"א דְאַפִּילוּ בְּעִיר מוֹתֵר לְאַכּוֹל שְׁלֹא בְּפָנֵיהֶם (תתפד) מְצָאֵתִי בְּשֵׁם ר' שְׁמוּאֵל בַּר דָּוִד הַמְתַּעֲנָה בְּשַׁבַּת או בִּי"ט תַּעֲנִית חֵלוֹם יֹאמַר אַחַר תְּפַלְתּוּ אֲלֵהִי בְּזָמָן שְׁבַזְמָן שְׁב"ה הָיָה קִיָּים וְאֵינוּ אוֹמַר עֲנִינוּ וְכֹן קִבֵּל מִרְבוֹתָיו שְׁבַה"ל: הַלְכוֹת רֵאשׁ הַשְּׁנָה (תתפה) מְסַקִּינּוּ מֵאֵי הָנִי עָלָה רַב יוֹסֵף אָמַר הָאֵל הַקְּדוּשׁ מְלִיךְ אוֹהֵב צְדָקָה וּמְשַׁפֵּט רַבָּה אָמַר הַמְּלִיךְ הַקְּדוּשׁ הַמְּלִיךְ הַמְּשַׁפֵּט וּבְדִיעַבַד פְּלִיגֵי הַלְכָה צָרִיךְ לְחַזוֹר.

ור"א בר יואל הלוי ז"ל אומר דלא פליגי אלא לכתחלה אבל בדיעבד אינו חוזר וכ"כ הרמב"ד וכ"כ הר"ר ישעיה הראשון וכ"כ בעל המאור ז"ל פן הביא שבה"ל. ורב אלפס והרמב"ם פתבו שחוזר ולזה הסכים הרא"ש: (תתפו) מורינו הר"ם הנה אומר זכרנו לחיים בשו"א ולא בפת"ח לחיים דלא לישתמע לא חיים כמו בנדרים לחולין כמו לא חולין ותחלה אומר זכרנו לחיים.

ובהודאה אומר וכתוב לחיים טובים פי המבקש צריף לבקש מתחלה מעט ואחר כך הרבה יש מקומות שאין אומרים בשבת אבינו מלפנו ומנהגנו לאמרו שבה"ל: (תתפו) יש מן הגאונים שאמרו שאין לומר וכתוב לחיים טובים פי קניימ' לן לא ישאל אדם צרכיו לא בשלשה ראשונות ולא בשלשה אחרונות וכ"כ בעל העטור וכתב ומקרא לא שבקי רבנן למימר אפי' זכרנו במקו וזכור רחמיך במודים אבל חיים אומרים בשם שלום דסליקו להו שמנה עשרה ברכות ונהו פתחוננים ורב גאון פתב שיש לאמרו דצרכי רבים שאני וכן יש במסכת סופרים: (תתפו) וא"א זכרנו וכתוב אלא בשני ימים של ראש השנה ובקנשי התירו וכבר נהגו לומר כל עשרת ימי תשובה ואדרבה תמהתי לעולם למה לא נהגו לומר גם פן ובכן תן פחדה בכל עשרת ימי תשובה ושמעתי שיש מקומות שנוהגין לאמרו: (תתפט) פתב ר"י שאם לא אמר זכרנו ומי כמוה וכתוב לחיים שמחזירין אותו כמו המלה הקדוש ואם הוא מסופק אם אמר אם לאו חוזר וכתב הרא"ש אני תמה למה מחזירין פיון שאינו מוזכר בתלמוד דבהמלה הקדוש ובהמלה המשפט יש פלוגתא ופסק תלמודא דלא יצא אבל זכרנו ומי כמוה אם תקנת הגאונים היא לאמרו דנ"ל דמחזירין אותו אין זה משנה מטבע שטבעו חכמי' בברכות פיון שאינו מוזכר בתלמוד ע"כ וכ"כ הרמב"ן בשם הגאונים שאין מחזירין אותו בין ביחיד בין בש"צ: (תתצ) א"א נתת לנו ה' אלהינו באהבה מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון לא בר"ה ולא ביה"כ אבל רב שר שלום גאון פתב אומרים בשתי ישיבות בר"ה ויה"כ בין בתפלה בין בקידוש מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון את יום הזכרון הזה וכן בישיבת רב פלטוי גאון וכן פתב רב שמואל בר חפני מנהג בשתי ישיבת לאמרו ורב האי אומר שאין מנהג לומר מועדים לשמחה כו' וכן פשט המנהג ונוהגים בספרד לומר בי"ט מקרא קדש יום חג פלוני הזה ובר"ה מקרא קודש הזה וביום תקוע בשופר גדול הזכרון הזה ובאשכנז אין נוהגין לאמרו והכי מסתבר: (תתצא) והשיאנו הנהיג הר"ר יצחק הלוי מגרמיזא שלא לאמרו דלא שייך אלא בשלשה רגלי' וכ"כ רב שאלתיא אבל ר"י בר יהודה במגנצא הנהיג לאמרו בר"ה ויה"כ בשם ר"א הגדול וכן רבינו משולם שאל את פי ראש ישיבה בירושלים והשיבו שאומרים אותו וכן פתב רב יהודה ריש מתיבתא ובאשכנז וצרפת א"א אותו ובשאר ארצו' אומרים אותו: (תתצב) הרמב"ם פתב כל השופרות פסולין חוץ משל כבשים והכל תפשו עליו בזה לה"ט: (תתצג) א"ל רבי זירא לשמעיה איפנון ותקע לי אלמא קסבר משמיע נמי בעי פונה.

כלומר אף על פי שמתכוין השומע לצאת ידי חובתו אינו יוצא ידי חובתו עד שיתכוין המשמיע שהוא התוקע להוציאו ידי חובתו ופסק רב אלפס דהלכה כר' זירא וכן פסק רבי' ישעיהו דהלכתא כר' זירא אלמא מצו' צריכו' פונה וכן פסק בעל היראים ובעל המאור דחה לדברי זירא ופסק כרבה דלצאת לא בעי פונה ובעל הדברות פתב דהלכה כר'א דאין מצות צריכות פונה שבולי הלקט (תתצד) סתמו במינו אם אינו מעכב את

התקיעה ונשתייר רובו פֿשר אע"פ שְהִיָה מְעַכְבֵּב קוֹדֵם הַסְתִימָה וְאִם מְעַכְבֵּב אֶת הַתְּקִיעָה פְּסוּל אפִי' נִשְׁתִייר בּו רֹב כֶּף הִיא דַעַת הַגְּאוּנִים וְכ"כ הַרְמַב"ם.

וּלְדַעַת ר' יִצְחָק אֵאֵם סְתָמוּ בְּמִינוּ וְנִשְׁתִייר בּו רֹב אע"פ שְׁמַעְכָּב אֶת הַתְּקִיעָה שְׁלֵא חֲזַר קוּלוֹ לְכֹמוּ שְׁהִיָה קוֹדֵם פֿשר סְתָמוּ שְׁלֵא בְּמִינוּ אִם מְעַכְבֵּב אֶת הַתְּקִיעָה שְׁלֵא חֲזַר קוּלוֹ לְכֹמוּ שְׁהִיָה פְּסוּל אפִי' אִם נִשְׁתִייר רֹבּוֹ וְכֵן אִם חֲזַר קוּלוֹ כְּמוֹ שְׁהִיָה קוֹדֵם סְתִימָה פְּסוּל כִּינּוּן שְׁנִשְׁתַּמָּה קוּלוֹ מְכֹמוּ שְׁהִיָה פֿשֶׁהִיָה שְׁלֵם אַבָּל אִם לֹא הִיָה מְעַכְבֵּב אֶת הַתְּקִיעָה פֿשר אע"פ שְׁסְתָמוּ שְׁלֵא בְּמִינוּ כִּינּוּן שְׁנִשְׁתִייר בּו רֹבּוֹ וְכָל זְמַן שְׁלֵא סְתָמוּ פֿשר שְׁסְתָמוּ אע"פ שְׁנִשְׁתַּמָּה קוּלוֹ פֿשר שְׁפָל הַקּוּלוֹת פֿשרִין בְּשׁוֹפֵר וְלִזְהָ הַסְּפִים הָרֵא"ש לַה"ט נִקְבַּ וְסְתָמוּ אִם מְעַכְבֵּב אֶת הַתְּקִיעָה פְּסוּל.

מְסַקְנָא דְשִׁמְעֵתִין וְהִלְכָה לְמַעֲשֵׂה דְשׁוֹפֵר שְׁנִקְבַּ וְסְתָמוּ בְּמִינוּ וְחֲזַר קוּלוֹ לְכֹמוּ שְׁהִיָה מְתַחֲלָה קוֹדֵם שְׁנִקְבַּ לִית דִּין וְלִית דִּינָן דְּכָשֵׁר אפִי' הִיָה הַנִּקְבַּ מְעַכְבֵּב אֶת הַתְּקִיעָה קוֹדֵם שְׁנִסְתָּם וְאִם לְאַחַר שְׁנִסְתָּם מְעַכְבֵּב אֶת הַתְּקִיעָה פְּסוּל.

וְאִם לֹא סְתָמוּ כָּלֵל פֿשר אפִי' מְעַכְבֵּב אֶת הַתְּקִיעָה דְּכָל הַקּוּלוֹת פֿשרִים בְּשׁוֹפֵר כֶּף פִּי ר"י מִיְהוּ צָרִיף עֵינָן דִּי"ל דְּהִלְכָה כַר' נִתְּן שְׁאוּמֵר בְּמִינוּ אפִי' מְעַכְבֵּב אֶת הַתְּקִיעָה פֿשר מְרַדְּכִי: (תַּתְּצָה) פְּתַב הַרְמַב"ם דְּסְתִימַת דְּבָק חֲשׁוּב שְׁלֵא בְּמִינוּ אַא"כ חֲמָמוּ בְּאוּר עַד שְׁנִפְּשֵׁר וְחֲבַר קְצוּמִיו אֶחָד אֵל א'.

אַבָּל הָרֵא"ש פְּתַב דְּסְתִימַת דְּבָק חֲשׁוּב בְּמִינוּ וְלֹא חֲשׁוּב שְׁלֵא בְּמִינוּ אֵלָא כְּשִׁסְתָּם הַנִּקְבַּ בְּחִתִּיקָה אַחֲרַת אַבָּל כְּשִׁמְחִבְרוּ בְּדָבָק חֲזַר לְכֹמוּ שְׁהִיָה: (תַּתְּצָה) אִין מוֹצִיאִין הַשׁוֹפֵר חוּץ לְתַחֲוּם וְלֹא עוֹלִין בְּשִׁבִילוֹ לְאִילָן וְלֹא רוֹכְבִי עַל גְּבִי בְּהֵמָה וְלֹא שְׁטִין עַל פְּנֵי הַמַּיִם לְהִבְיָאוּ וְכַתֵּב ה"ר יוֹנָה דְּנוֹקָא יִשְׂרָאֵל אֲסוּר לַעֲשׂוֹתוֹ אַבָּל מוֹתֵר לוֹמֵר לְעוֹבֵד כּוֹכְבִי שְׁיַעֲשֵׂה כִּינּוּן שְׁאִין בּו אֵלָא מְשׁוּם שְׁבוּת וְאֲמִירָה לְאִינוּ יְהוּדִי שְׁבוּת וְשְׁבוּת בְּמִקוּם מְצוּהָ שְׁרִי וְהַתּוֹס' לֹא פְתַבוּ כֵּן בְּמַסְכַּת שְׁפַת: (תַּתְּצָה) רַב אֶלְפֵס הִיָה תוֹקַע בְּבֵית דִּינוּ בְּשִׁפְתֵי וְסִמָּה עַל הָא דְתַנּוּ מְשַׁחֲרַב ב"ה הַתְּקִין רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי שְׁיָהִיו תוֹקַעִין בְּכָל מְקוּם שְׁיִשׁ בּו ב"ד שֶׁל שְׁלֵשָׁה וְלֹא נִהְגוּ כֵּן בְּשׁוּם מְקוּם שְׁפָל הַמְּפָרְשִׁים פִּירְשׁוּ ב"ד שֶׁל כ"ג שְׁהֵם סְנֵהֲדָרִי קְטַנָּה פְּתַב בַּעַל הַעֲטוּר לְאַחַר שְׁיַצָּא כְּבָר בְּתְקִיעָה הַשְּׁפָר יְכוּל לְתַקְנֹעַ לְנִשְׁיִם לְהוֹצִיאֵן וְנוֹהֲגִים בְּאֲשַׁכְּנֵז לְתַקְנֹעַ לְנִשְׁיִם הַיּוֹלָדֵת קוּד' שְׁיִתְקַעוּ בְּבַה"כ כְּדִי שְׁיִוְצִיא הַתּוֹקַע אֶת עֲצָמוֹ וְרֵאבְנֵי"ה פְּתַב שְׁאֶפִי' אַחַר שְׁיַצָּא יְכוּל לְתַקְנֹעַ וְלְהוֹצִיא הַשׁוֹפֵר בְּשִׁבִילוֹ אפִי' דְּרָף רְשׁוּת הַרְבִּים וְלִזְהָ הַסְּפִים הָרֵא"ש לַה"ט: (תַּתְּצָה) הַאֶלְפֵסִי וְכָל הַגְּאוּנִים פְּסָקוּ דְאֲסוּר לְהַשִּׁיחַ מְתַחֲלַת הַבְּרָכָה עַד סוּף הַתְּקִיעוֹת שְׁמִינִשְׁבּוּ.

אַמְנָם רֵאבְנֵי"ה פְּתַב שְׁבַעֲנִין הַתְּקִיעוֹת שְׁרִי לְהַשִּׁיחַ דְּדָמִי לְטוּל בְּרוּף טוּל בְּרוּף וְה"ה דְּלַכְתַּחֲלֵי מְצִי לְמִימֵר כִּי ה"ג וְכ"כ רַבִּי יוֹאֵל. וְעוֹד פְּתַב שְׁרָאָה מְעֲשֵׂה שְׁאֶחָד בִּירָף וְתַקַּע מְקַצַּת הַתְּקִיעוֹת שְׁמִינִשְׁבּוּ וְשִׁלַּח הַשׁוֹפֵר לְאַחַר וְסִיִּים הַתְּקִיעוֹת בְּלִי בְּרָכָה מְרַדְּכִי: (תַּתְּצָה) הַתּוֹקַע לְשִׁיר וְאִינוּ מְתַפְּנִין לְתַקִּיעָה שֶׁל מְצוּהָ לֹא יִצְאֵדק"ל מְצוּת צְרִיכוֹת כְּוֹנָה וְכ"פ בַּה"ג.

וְהַר"ר יוֹנָה פְּסָק פְּרָבָא דְּמְצוּת אִין צְרִיכוֹת כְּוֹנָה וְכ"פ ר"ח. וְרַב שְׁרִיב' גְּאוּן שְׁדַר מְמַתִּיבְתָא דְּהַלְכְּתָא פְּרָבָא וְלַכְתַּחֲלֵה צְרִיף לְכּוֹנֵן וּבְדִיעֵבַד יִצָּא וְהָרֵא"ש פְּסָק דְּמְצוּת

צָרִיכוֹת פְּנוּנָה לֵה"ט: (תתק) פָּתַב רַב אֶלְפָּס שְׁמִנְהָג לְתַקְנֵעַ מְעַנְמָד תִּשְׁר"ת פַּעַם אַחַת וְתִשְׁ"ת פַּעַם אַחַת וְתִר"ת פַּעַם אַחַת.

וְכֵן הַמְּנַהֵג בְּכָל הָעוֹלָם וּבִשְׁתֵּי יְשִׁיבוֹת עַכ"ל. וְכֵן מְצֵאתִיו בְּהַרְמַב"ם.

וְכ"כ בְּעַל הַדְּבָרוֹת. וְר"ת הִנְהִיג לְתַקְנֵעַ תִּשְׁר"ת לְמַלְכוּיֹת וְכֵן לְזַכְרוֹנוֹת וְכֵן לְשׁוֹפְרוֹת.

וּרְבִינּוֹ יִשְׁעֶיָה פָּתַב פִּי רְאוּי שְׁיַעֲשֶׂה תִּשְׁר"ת תִּשְׁ"ת תִּר"ת לְמַלְכוּיֹת וְכֵן לְכוֹלֵן וְיוֹצֵאִין יְדֵי חוֹבְתָן בְּתַקִּיעוֹת דְּמִינְשׁוֹב וְכֵן פִּי ר"ח אָף מִדְּבָרֵי רוֹ"ל גְּרָאָה דְּמַקְנַת רַבִּי אַבְהוֹ הֵם עַל הַתַּקִּיעוֹת דְּמְעַנְמָד עֵיקָר וְכֵן מְצֵאתִי לְרַבִּי גְּרִשׁוֹם ז"ל.

וְכֵן מְצֵאתִי מְפָרְשִׁים דְּתַקִּיעוֹת דְּמְעַנְמָד עֵיקָר הַלְפָּד מִן הַדִּין לְתַקְנֵעַ תִּשְׁר"ת תִּשְׁ"ת תִּר"ת לְמַלְכוּיֹת וְכֵן לְכָלֶם שַׁב"הֵל: (תתקא) שְׁנוֹ חֲכָמִים הָעוֹבֵר לְפָנֵי הַתִּיבָה בְּרֵאשׁ הַשְּׁנָה הַשְּׁנִי מִתַּקִּיעַ וְלֹא אָמְרוּ תוֹקַע ש"מ שְׁצָרִיף לְהִיּוֹת הַתוֹקַע אַחַר וְלֹא הַש"ץ וּמִסְתַּבְּרָא אִי לִיפָּא אַחַר שְׁיָהָא בְּקִי לְתַקְנֵעַ הָרִשׁוּ' בְּיָדוֹ וְלֹא יַחֲוִשׁ שְׁמָא יִטְעָה בְּתַפְלָתוֹ.

שַׁב"הֵל: (תתקב) צָרִיף לְהַאֲרִיף בְּתַקִּיעוֹת שֶׁל תִּשְׁר"ת יוֹתֵר מִשְׁל תִּשְׁ"ת וּבְשֶׁל תִּשְׁ"ת יוֹתֵר מִשְׁל תִּר"ת. וּבְעַל הָעֵטוֹר פָּתַב מִסְתַּבְּרָא שְׁבָרִים בְּשֶׁלְשָׁה קוֹלוֹת קְטָנִים מִןפְּסָקִים וּג' יְבָבוֹת בְּשַׁעוֹר שְׁלִשָׁה שְׁבָרִים אֲלֵא שְׁאִין הַפְּסָק בִּינֵיהֶם וְלֹא פְּלִיגִי בְּשַׁעוֹר אֲלֵא שְׁנָה עוֹשֶׂה שְׁבָרִים קְטָנִים כְּגוֹן גְּנֻחַ נְזָה עוֹשֶׂה בְּלִי הַפְּסָק וְהוּא יִלְלִל וְהַכֹּל שְׁנָה.

וְכ"כ הַרְמַב"ם. לַפ"ז א"צ לְהַאֲרִיף בְּתַקִּיעוֹת שֶׁל שַׁתִּשְׁ"ת מִשְׁל תִּר"ת וּסְבָרָא רֵאשׁוֹנָה הוּא סְבָרַת הַתּוֹס' וְכ"כ הָרֵא"ש ל"הט: (תתקג) צָרִיף לְהַזְהִיר בְּשְׁבָרִים שֶׁלֹּא יֵאָרִיף עַל כָּל אַחַד בְּפָנֵי עֲצָמוֹ כְּשֶׁלְשָׁה יְבָבוֹת דֹּא"כ הוֹיָא לִיָּה תַקִּיעָה שְׁלִשָׁה יְבָבוֹת הֵן שְׁלִשָׁה פַחוֹת כָּל שְׁהוֹן גְּמָצָא הַתְּרוּעָה ט' פַחוֹת וְשַׁעוֹר תַקִּיעָה כָּף הִיא וּלְפִי זֶה אִין לְחֹשׁ אִם הַאֲרִיף קֶצֶת בְּשְׁבָרִים.

וְצָרִיף לְמִשְׁוֹף בְּתַקִּיעָה שֶׁל קִשְׁר"ק כְּשֶׁעוֹר שְׁלִשָׁה שְׁבָרִי וְתַשְׁעָה פַחוֹת. וּמִי שֶׁלֹּא מִשְׁוֹף בְּתַקִּיעוֹת כְּשֶׁעוֹר זֶה וּמִשְׁוֹף קֶצֶת בְּשְׁבָרִים לֹא קִיִּים מְצָנָה לֹא כְּמֵר וְלֹא כְּמֵר שַׁב"הֵל: (תתקד) פָּתַב ר"ת דְּשֶׁלְשָׁה שְׁבָרִים צָרִיף לְעֲשׂוֹתָן בְּנִשְׁמָה אַחַת שְׁהֵם בְּמָקוֹם תְּרוּעָה אֲבָל שְׁלִשָׁה שְׁבָרִים וְתְרוּעָה דִתִּשְׁר"ת לֹא עֲבָדִינָן בְּנִשְׁמָה אַחַת דְּגִינְחָה וְיִלְלָה בְּנִשְׁמָה אַחַת לֹא עֲבָדִי אִינְשִׁי.

וְכֵן פָּתַבוּ רַוב הַמְּפָרְשִׁים שְׁחֻשְׁבוּ שְׁלִשִׁים קוֹלוֹת בְּתַקִּיעוֹת. אֲבָל הַרִי"ן גִּיאַת פָּתַב שְׁצָרִיף לְעֲשׂוֹתָן בְּנִשְׁמָה אַחַת.

וְעַל כֵּן לֹא פָּתַב שְׁהוֹן אֲלֵא כ"ז קוֹלוֹת וְכ"כ הָרֵא"ש וְנִאֲנִי הַמְּחַבֵּר רְאִיתִי נוֹהֵג קֶצֶת תוֹקַעִים לְעֲשׂוֹת שְׁבָרִים וְתְרוּעָ' בְּנִשְׁמָה אַחַת כְּדַעַת הָרֵא"ש. וְהַרְבֵּה פְּעָמִים תַקְעָתִי וְעֲשִׂיתִים בְּנִשְׁמָה אַחַת: (תתקה) אִם תַקַּע תִּשְׁר"ת בְּנִשְׁמָה אַחַת לְכֹאוֹרָה גְּרָאָה שֶׁלֹּא יֵצֵא שְׁאִין כְּאִן לֹא רֵאשׁ וְלֹא סוֹף וּמִיָּהוּ בִירוּשְׁלָמִי לֹא מִשְׁמַע כֵּן: (תתקו) הַאֲרִיף בְּתַקִּיעָה אַחְרוֹנָה שֶׁל תִּשְׁר"ת כְּשֶׁעוֹר ב' תַקִּיעוֹת כְּדִי שְׁתַּעַל' לוֹ בְּשֶׁבִיל תַקִּיעָה רֵאשׁוֹנָה שֶׁל תִּשְׁ"ת קָאֵמֵר בִּירוּשְׁלָמִי שְׁאִינוֹ עוֹלָה לוֹ כָּלֵל.

אָבֵל בַּגַּמ' דִּינָן מוֹכַח שְׁעוּלָה בְּשִׁבִיל אַחַת וְלֹא בְּשִׁבִיל שְׁתֵּימָם: (תַּתְקוּז) מַעֲשֵׂה שְׁטֵטָה
בְּשִׁבְרִים שֶׁלֹּא שֶׁלֹּא שְׁלִישִׁי וְעֵשָׂה ב' שְׁבָרִים וְהַתְּחִיל לְתַקְנֵה וּמִקְצַת הַקֶּהֱל הַחֲזִירוּהוּ
לְרֹאשׁ לְתַקְנֵה שְׁלֵשָׁה פְּעָמִים תַּש"ר.

וּבְרִינֵנו יוֹאֵל וְחַתְּנוּ רָאָב"ן נִחְלָקוּ עֲלֵיהֶם מְרָדְכִי וּלְפִי דַעַת הַר"ר נֶתָן בַּר אֱלִיעֶזֶר צָרִיף
שְׁיִתְחִיל בְּתַקִּיעַה שְׁלִישִׁית אָבֵל הַשְּׁתִי תַש"ר תְּהַרְשׁוּנוֹת לֹא הִפְסִיד. וְהָרָא"ש פָּתַב
שְׁאָפְנִי הַתַּקִּיעַה הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁבַת־שֶׁר"ת שְׁלִישִׁית לְפָנֵי הַשְּׁבָרִי לֹא הִפְסִיד וְחִזְרוּ וְעוֹשֵׂה
שְׁבָרִים וְתַרְוֵעָה וְהַרְמַב"ן פָּתַב שְׁהִפְסִיד הַתַּקִּיעַה רֵאשׁוֹנֵי בְּשִׁבִיל הַתַּרְוֵעָה שְׁהִפְסִיד
בְּאִמְצָע אִם תִּקַּע תַּש"ר אוֹ תַש"ת אוֹ תַר"ת פַּהוּגָן וְטַעַה בְּאַחְרוֹנֵי י"א שְׁצָרִיף לְחִזְרוּ
כָּל הַסִּי מֵרֵאשׁ ג' פְּעָמִים וְהַרְמַב"ן פָּתַב שֶׁא"צ לְחִזְרוּ אֲלָא לְאַחְרוֹן שְׁטֵטָה בּוּ: (תַּתְקוּח)
מִתּוֹךְ רַב אֶלְפִס מִשְׁמַע וְכֵן פִּי רָאָב"ה דְּדוֹקָא בְּבִרְכוֹת שֶׁל ר"ה וִיה"כ מוֹצִיא אֶפְי' מִי
שְׁבָקִי אָבֵל בְּבִרְכוֹת שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה לֹא קִיַּיְמָא לֹן כְּוֹנְמִי אָבֵל כָּל יַחֲדִי וְיַחֲדִי חַיִּיב לְקַרוֹתָם
אִם הוּא בְּקִי מְרָדְכִי.

מִסְקִינָן דְּהִלְכָה כַּר"ג שְׁאֹמֵר דַּש"צ מוֹצִיא אֶפְי' מִי שְׁבָקִי בַר"ה וִיה"כ. וּבַעַל הַעֲטוּר
פָּתַב שֶׁש"ץ אֵינְנו פּוֹטֵר הַבְּקִי וְאֶפְנִי אִם הוּא בַב"ה לַה"ט: (תַּתְקוּט) מִצְאָתִי בְּשֵׁם רַב
סַעֲדִיָּה וְרַב עֲמָרָם גָּאוֹן לְאַחַר תְּפִלַּת מוֹסָף מְנַהֵג בְּשִׁתִּי יְשִׁיבוֹת לְהַרְיַע תַּרְוֵעָה אַחַת גְּדוּלָ'
כְּדִי לְעַרְבֵב אֶת הַשֵּׁטָן.

וְרַב הָאִי ז"ל פָּתַב אֵין אֲנִי עוֹשִׂין כֵּן וְלֹא שְׁמַעְנוּ מֵאַבוֹתֵינוּ שְׁנוֹהֵגִין כֵּן אֲלָא שְׁהִיחִידִים
מִתְעַסְקִים כָּל א' וְא' כְּרִצוֹנוֹ שֶׁב"ה: (תַּתְקִי) שְׁנוּ חֲכָמִים אֵין מַעֲפָבִין אֶת הַתִּינוּקוֹת
מִלְתַּקוּעַ וּמִתְעַסְקִין בְּהֶם עַד שְׁיִלְמְדוּ פָּתַב בַּעַל הַדְּבָרוֹת וְה"מ בְּתִינוּק שְׁהִגִיעַ לְחַנוּף וְרִי"ן
גִּיאַת פָּתַב לְהַפְּדָה הַגִּיעַ לְחַנוּף מַעֲפָבִין שְׁמָא אֶתִי לְאַפּוֹקִי לְרִשׁוֹת הַרְבִּים לֹא הַגִּיעַ לְחַנוּף
אֵין מַעֲפָבִין וְכֵן מִצְאָתִי לַר"י ז"ל.

וְכַתֵּב הַרִי"ן גִּיאַת דְּנָשִׁים מְבָרְכוֹת עַל הַשׁוֹפָר וְכ"כ בַּעַל הַמְּאֹר וְכַתֵּב בַּעַל הַדְּבָרוֹת
דְּנָשִׁים תּוֹקְעוֹת לְעֶצְמָן דּוֹקָא אָבֵל אַחְרֵינֵי לְהוּ לֹא וְכ"כ גַּם בַּעַל הַיִּרְאִים. וְרַבִּי יִשְׁעִיָּה
פָּתַב דּוֹקָא בְּלֹא בְּרָכָה שְׁרִי לְהוּ לְנָשִׁים לְתַקְנֵה לְעֶצְמָן אָבֵל אִם בְּרָכוּ גְלוּי בְּדַעְתָּן שְׁלֵשׁ
חוֹבָה הֵן עוֹשׂוֹת וְאִיכָּא תַרְתִּי לְאַסּוּרָא חֲדָא דְעוֹבְרוֹת עַל בַּל תּוֹסִיף וְעוֹד דְּאִיכָּא בְּרָכָה
לְבַטְלָה שֶׁב"ה: (תַּתְקִיא) פָּתַב הַרִי"ן גִּיאַת שְׁנֵהֲגוּ בְּשִׁתִּי יְשִׁיבוֹת וּבְכָל כְּבָל שְׁאֵין הַצְּבוּר
מִתְפַּלְלִין בְּמוֹסָף בַּר"ה אֲלָא שְׁבַעַה וְש"ץ מִתְפַּלֵּל תַּשְׁעָה וְהַשִּׁיב תְּשׁוּבוֹת הַרְבֵּה לְגָאוֹן
לְרַב נְטוּרֵנְאִי וְלְרַב עֲמָרָם שְׁמַעוּלָם לֹא הַתְּפַלְלוּ בְּצַבּוּר בַּר"ה אֲלָא ז' וְהוּא פָּתַב קַבְלָנוּ
מִחֲכָמִים גְּדוּלִים וּבַעֲלֵי הוֹרָאָה וְאַנְשֵׁי מַעֲשֵׂה שְׁקַבְלוּ גַם הֵם מִחֲכָמִים גְּדוּלִים שְׁלַפְנִיָּהִם
כְּמוֹ רַב שְׁמוּאֵל הַלּוּי שְׁקַבְלָ מֵרַב חַנוּף וְזַקְנֵי שְׁבַדוֹר הִלְכָה לְמַעֲשֵׂה שְׁמַתְפַּלְלִין תַּשַּׁע.

וְהַרְמַב"ם דְּחַק לְהַעֲמִיד דְּבָרֵי הַגְּאוּנִים וְאָמַר שְׁפָה הִיָּה הַמְּנַהֵג בְּרוּב יִשְׂרָאֵל עַד שְׁפָא
הַרִי"ן גִּיאַת וְהַחֲזִיר מִקְצַת הַמַּעֲרָב לְמַנְהֵג שְׁלָנוּ עַל כֵּן דְּחַק לִישָׁב מְנַהֵג הָרֵאשׁוֹן. וְלֹא
נִרְאָה לְהָרָא"ש וְכַתֵּב אֲדַרְבָּה מִי שְׁמַתְפַּלֵּל שֶׁבַע הוּוּ בְּרָכָה לְבַטְלָה כִּינּוּ שְׁמַחְסַר הַבְּרָכוֹת
וּמְנַהֵג אַבוֹתֵינוּ תוֹרָה הִיא וְא"צ שְׁנוּי וְכַמוֹהוּ נוֹהֵג הָעוֹלָם: (תַּתְקִיב) פָּתַב ר"ת שְׁצָרִיף
לְהַזְכִּיר קְרִבְנוֹת הַמוֹסְפִין בְּכָל תְּפִלוֹת הַמוֹסָף וְאֵין יוֹצֵאִים בְּמָה שְׁאָמַר כְּפָתוּב בְּתוֹרְתָהּ
עַל יְדֵי מֹשֶׁה עֲבַדְדָה אָבֵל שֶׁל ר"ח א"צ לְהַזְכִּיר כָּלֵל בַּר"ה שְׁדִי לּוֹ בְּמָה שְׁאָמַר מְלַבֵּד
עוֹלָת הַחֲדָשׁ וּמְנַחֲתָה שְׁבֻזָּה נְכָלֵל כָּל מוֹסְפֵי ר"ח הָעוֹלוֹת וְכַדִּי לְהַזְכִּיר גַּם הַשְּׁעִיר שְׁהִיא

חטאת אומר ושני שעירים לכפר ושני תמידים כהלכתו ושאר המפרשים לא פירשו כן אלא שיוצאין ידי המוספי במה שאומר כפתוב בתורתך וכו' פי היכי שיוצא בו ידי מלכות זכרונות ושופרות וכן נוהגין בספרד שא"א פסוקי קרבנות אלא בשבת ור"ח דרגילי בהו ולא אתי למטעי אבל בשאר המועדים לא רגילי בהו ואתי למטעי אין מזכירין אותו ובעל העטור כתב פיון שאמר את יום הזכרון א"צ ר"ח שבכלל יום הזכרון הוא ורב עמרם כתב שא"א רק עולת החדש ומנחתה ושני תמידין כהלכתו.

וגדולי מגנצא הנהיגו שאין להזכיר ר"ח כלל ואפילו מלבד עולת החדש ומנחתה אין לומר וכן פי' הערוף איזהו חג שהחדש מתפסה בו שא"א ובראשי חדישי' לא בתפלה ולא במוסף ולא בבקר פשקורין פ' הקרבנות שיש מקומות שקורין בר"ח בבקר לאחר שקראו פרשה תמיד וכ"כ קצת הגאונים שאין לומר ובראשי חדישיכם שחרי' בר"ח פי היכי דלא לזלזלו במועדים שאם יאמרו אותו ביום שני יאמר שני עקר כמו בשאר חדישי השנ' אבל ריב"א כתב שיש לאמרו ביום שני והר"א הנהיג במוספי הקרבנות כר"ת ל"הט.

וכתב ה"ר אברהם בר יצחק מה שנוהגים שלא להזכיר של ר"ח מפני שפך משמע מן הירושלמינהגאון ר"י הלוי כתב יש מדקדקין לפרט המקראות של כל מוספי היום וכל גאונים לותי"ר מורין לומר ובראשי חדישיכם ונשתלחו הדברים לפני רש"י והכריע בדברי האומר צריף להזכיר פסוקים של כל מוסף ומוסף ואין להקפיד שמה יאמרו אלול מעובר הוא.

אמנם ר"ח הביא מן הירושלמי שאצ"ל. ואני ראיתי הרבה מפרשים הא דאיתא בירושלמי א"צ להזכיר של ר"ח כגון ותתן לנו ה' אלהינו באהבה את יום הזכרון הזה ואת יום ר"ח הזה וכן נמי א"צ לחתום מקדש ישראל ויום הזכרון וראשי חדישים ולא אתפלת מוסף לבד קאי אלא אכל תפלות קאי אערבית ושחרית ומוסף ומנחה אבל הפסוקים של מוסף ר"ח צריף להזכיר.

ובכל הדברות הנה רגיל לומר ושעיר לכפר ועולת החדש ומנחתה ושני תמידין כהלכתו. שבה"ל.

ר"י בר יהודה הנהיג לומר והשיאנו בר"ה ויה"כ בשם ר"א הגדול וגם ר' משלם שאל פי ראש ישיבה שבירושלים והשיבו שיש לאמרו משום שאינו יכול לומר ברפת מועדי. ובתשו' רב שר שלום גאון כתב ביה"כ אומרים בב' ישיבו' בין בתפל' בין בקידו' מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון מרדכי.

ובכל ארץ אשכנז נוהגים שלא לאמרו: (תתקיג) ואומר והשיאנו בר"ה ויה"כ רנפם אומרים אותו ור"י בר יהודה בשם רבו ר"א אמרו כל ימיו. ורשב"ם שאל פי אריות שבירושלים והשיבו שאומרים והשיאנו ומביאין ראיה מן הירושלמי דברכות פ' הרואה והגאון ר"י הלבן בטלו בגרמייזא ומנהג פשוט הוא לאמרו בר"ה אבל לא ביה"כ שה"ל: (תתקיז) אר"ח אמר רב פיון שאמר ובתורתך פתוב לאמר שוב א"צ אחד יחיד וא' ציבור וכתב ר"י אלפס דאפי' בהנהג קראי דמלכיו' זכרונות ושופרות וכן נמצא לגאון א' ור'

שְׁלֵמָה פִּירֵשׁ לָהּא דְרַב בְּקֵרָאֵי מוֹסְפִין דְּכִינּוֹן שְׁאָמַר וּבְתוֹרְתָהּ פְּתוּב לֵאמֹר שׁוּב אֶצְ"ל פְּסוּקִים שְׁל מוֹסְפִין.

וּרְבוּתֵינוּ מְפָרְשִׁים לָהּא דְרַב בְּקֵרָאֵי דְמוֹסְפִין קְאָמַר אַבְל לֹא בְּמַלְכוּת זְכוּרוֹנוֹת וְשׁוּפְרוֹת דְּהָא תַּנּוּ אֵין פּוֹחֲתִין מְעַשֵּׂר מַלְכוּת שְׁבַה"ל: (תתקטו) בְּמַסְכַּת סוֹפְרִים אִם חָל ר"ה לְהִיֹּת בְּשַׁבַּת אוֹמְרִים זְכוּרוֹן תְּרוּעָה מְקַרָא קִדְשׁ שְׁבַה"ל: (תתקטז) אוֹמְרִים עָלֵינוּ לְשַׁבַּח. וְרַב עַמְרָם פְּתַב שְׁאֵין לִיחִיד לְאוֹמְרוּ בְּמָקוֹם שְׁיֵישׁ ש"ץ וְכַבֵּר נְהָגוּ לְאוֹמְרוּ. וּכ"כ רַב מִשֵּׁה גָאוֹן יְחִיד דְּמַצְלֵי בַר"ה בְּלַחֲשֵׁה אֵי גְמִיר עָלֵינוּ לְשַׁבַּח לִימָא וְאֵי לֹא לִימָא מְלַחֵי וְאֵיחִילָהּ.

וְנִרְאָה מִתּוֹכָן שְׁאֵין לִיחִיד לְאוֹמְרוּ שְׁהוּא רְשׁוּת לַש"ץ: (תתקיז) בְּטוֹלְטִילָא נוֹהֲגִין לוֹמַר יַע"ו בְּזְכוּרוֹנוֹת וּמְנַהֵג טוֹב הוּא וּבְאִשְׁפָּנֵז אֵין נוֹהֲגִין: (תתקיח) אֵיתָא בְּעָרוּף שְׁתוֹקַע פֶּל כַּף בְּעַמִּידָה כְּמוֹ שְׁתַּקַּע בִּישִׁיבָה.

וּר"ת הִנְהִיג לְתַקְנוֹעַ תְּשׁוּר"ת לְמַלְכוּת וְכוּן לְזְכוּרוֹנוֹת וְכוּן לְשׁוּפְרוֹת. וְכַתַּב רַב אֶלְפֶּס תְּשׁוּר"ת תְּש"ת תְּר"ת עַל סֵדֶר הַבְּרָכוֹת פְּעַם אַחַת שְׁלֹא לְהַטְרִיחַ עַל הַצְּבוּר וְכוּן הַמְּנַהֵג בְּכָל הָעוֹלָם וּבְשִׁמְתֵי יְשִׁיבוֹת לַה"ט: (תתקיט) בְּסִפְרֵי יְרָאִים פְּתַב לְבָרַף עַל תְּקִיעַת שׁוּפָר וְרַב עַמְרָם פְּתַב אִם בְּרַף לְתַקְנוֹעַ טְעוּת הוּא וְנִהְגוּ לְבָרַף לְשִׁמּוֹעַ מְרָדְכִי וְכוּן עַמְרָם דְּבַר פְּתַב רַב עַמְרָם לְאַחַר הַתְּפִלָּה מְרִיעֵי תְּרוּעָה גְדוּלָה בְּלֹא תְּקִיעָה כְּדֵי לְעַרְבֵב הַשְּׁטָן.

וְרַב הָאֵי גָאוֹן פְּתַב לֹא מִטְעַם מְנַהֵג עוֹשִׂין כֵּן אֶלָּא מִשְׁמַע מִתּוֹךְ הַגַּמ' שְׁהִיחִידֵי הָיוּ רְגִילִין לְתַקְנוֹעַ אַחַר הַתְּפִלָּה וְאִם אֵין עוֹשִׂין כֵּן אֵין עֵיכוּב בְּדָבָר שְׁפָכַר יְצָאוּ יְדֵי חוֹבָה: (תתקכ) אֵין לְהַתְעַנּוֹת בַּר"ה פְּלָל.

וְכוּן הַשִּׁיב רַב נַחֲשׁוֹן גָּאוֹן וְכוּן רַש"י ז"ל שְׁפִירוּשׁוֹ בַּפ' אֶמּוֹר מְדַבְּרֵי תוֹרָה וּמְדַבְּרֵי קְבָלָה וּמִן הַבְּרִייתָא דִּירוּשְׁלָמִי וּמִן הַתְּלִמוּד וְהַאֲרִיף הַרְבֵּה בְּמְרָדְכִי. וְרַב נְטְרוּנָאֵי פְּתַב נְדָאֵי בְּיוֹם רֵאשׁוֹן שְׁל ר"ה אֵי אֶפְשָׁר לִישֵׁב בּוֹ בְּתַעֲנִית מְשׁוּם דְּמַדְאֹרְיִיתָא הוּא אַבְל בִּיש"ט שְׁנֵי וּבְשַׁבַּת אֵין בָּהֶם קִנְיָא מְשׁוּם דְּעַשְׂרָה יוֹמֵי אֵלוּ מְשׁוֹנִין מְשָׁאֵר כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה לְפִיכַף נְהָגוּ רַבּוּתֵי לִישֵׁב בְּהֵן בְּתַעֲנִית בֵּין בְּחוּל בֵּין בְּשַׁבַּת.

וְכַתַּב הָרָא"שׁ וּדְבָרָיו תְּמוּהִין שְׁאָסַר לְהַתְעַנּוֹת בְּיוֹם רֵאשׁוֹן שְׁל ר"ה וְהַתִּיר לְהַתְעַנּוֹת בְּשַׁבַּת בְּשְׁנֵי יָמִים שְׁל ר"ה וְאֵינוּ רוֹאִין שְׁיָפָה הוּא שְׁלֹא לְהַתְעַנּוֹת וְכוּן בְּשַׁבַּת תְּשׁוּבָה לֹא רֵאִינוּ שְׁהַתְעַנָּה בּוֹ אָדָם וּכ"כ הַרִ"ן גִּיאַת שְׁאֵין לְהַתְעַנּוֹת וְכוּן נִרְאָה מִן הַמְּדַרְשׁ שְׁהַבְּאֵתִי לְמַעְלָה כִּי מִי גוֹי גְדוֹל עַד וְאוֹכְלִים וּשְׂמֵחִים בַּר"ה וְהָכִי אֵיתָא בִּירוּשְׁלָמִי בְּהַדְיָא מְתַרְיַעִין לֹא מְתַעֲנִין וּבְתַשׁוּבוֹת הַגָּאוֹנִים פְּתוּב שְׁיֵישׁ לְהַתְעַנּוֹת בְּשְׁנֵי יָמִים שְׁל ר"ה וְסוֹמְכִין עַל הָאֲגָדָה דְּפְסִיקְתָא דְּסוֹנְפָה שְׁיֵישׁ סְפָרִים שְׁפָתוּב בָּהֶם בְּאֵין גְּדוּלֵי הַדּוֹר מְתַעֲנִין בַּר"ה וּמְצָאֵתִי פְּתוּב שְׁיֵישׁ מְקוֹמוֹת שְׁקַבְלָה בִּידֵיהֶם שְׁפָל מִי שְׁרָגִיל לְהַתְעַנּוֹת בַּר"ה וּמְשַׁנָּה רְגִילוֹתוֹ שְׁהַרְגִיל וְאֵינוּ מְתַעַנָּה אֵינוּ מְשַׁלִּי שְׁנַתּוֹ וּמְנַהֵג בְּנֵי אִשְׁפִי"רָא לֹא נְהָגוּ לְהַתְעַנּוֹת וְלַעֲמּוֹד קוֹדֵם הַיּוֹם.

וּבְשֵׁם רַב יְהוּדָאֵי גָאוֹן שְׁאָסוּר לְהַתְעַנּוֹת בְּשְׁנֵי יָמִים שְׁל ר"ה וּכ"כ רַב סְעֵדְלָה גָאוֹן וְכוּן שְׁבַה"ל. בְּתַשׁוּבַת הַגָּאוֹנִים נִמְצָא שְׁיֵישׁ לְהַתְעַנּוֹת בַּר"ה מְרָדְכִי.

והעולם נוהג שלא להתענות כלל ואני המחבר ראיתי בספר אגודה שקבלה שכל מי שמתענה פעם אחת תענית חלום בר"ה צריך שיתענה כל ימיו ואם לאו יסתכן מאחר שהראוהו פעם אחת הוא סימן רע: (תתקכ"א) ולענני זמן בליל י"ט שני על הקדוש וביום על השופר כתב רש"י בתשובה רבותי שאין אומרים זמן אלא בליל ראשון דקדושה אחת היא וכחד יומא אריכתא הוא.

אבל אני אומר שצ"ל זמן וכן נוהגים במקומינו ובכל מקום שעברתי ואין חלוק בין י"ט שני של ר"ה ושאר י"ט גליות אלא לענני ביצה ומחנך לאסור של זה בזה וכן הלכה וכ"כ רש"י ב"שם זקנו רש"י.

וכן דעת בעל העטור והגאונים כתבו שאין לומר זמן בשני אלא בקדוש לא בשופר. וכתב הרא"ש טוב שישקח אדם פרי חדש ויתנונו לפניו ויברך שהחיינו ויהיה דעתו גם על הפרי ויוצא ידי ספק.

וכן היה נוהג מהר"ם. ונ"ל שאם חל יום ראשון בשבת שיש לומר זמן ביום שני על שופר מאחר שלא תקעו ביום ראשון לה"ט.

וכ"פ בעל שבה"ל ובתשובות הגאונים שצ"ל זמן בליל י"ט שני בקדוש ובשופר וכן השיב הר"ר משלם בר קלונימוס וכן כתב בעל הדברות והר"ר אביגדור פהן לא היה מברך אלא ביום ראשון וכן הר"ר יצחק בר יהודה הצרפתי וכן נמצא לגאונים ז"ל. שבה"ל.

ואני המחבר כותב מנהג בעלי נ"ש מאשכנז שאומרים זמן בליל שני בקדוש ומתקנים להשיג פרי חדש או יין חדש ונותנים עיניהם בו בשעת הברכה של שהחיינו כמו דכתוב לעיל.

אבל אם אין משיג פרי חדש אעפ"כ מברך זמן. ובשופר ביום שני אין מברכין זמן אלא א"כ חל י"ט ראשון בשבת אז מברכין זמן בלחש: (תתקכ"ב) נוהגין בספרד לומר בשבת תשובה הרבה סליחות ותחנונים ותמה אני על המנהג שהרי אין מריעין בשבת.

ובאשכנז אין נוהגין כן: (תתקכ"ג) ירושלמי ר' חייא מפקד ליה לרב אי אתה יכול למיכל פולי שתא בטרה אכול ואי לא אכול שבועה יומין בשתא. וכתב ראב"ה אלו שבע ימים הם ז' ימים שבין ר"ה ליה"כ וקורא אותם שבועה ימים לפי שבר"ה לא היה צריך להזהירו לאכול בטרה דפשיטא שאוכל בטרה שחייב אדם לטהר עצמו ברגל.

ולא נשאר עדיין אלא ז' ימי החול שהוצרך להזהר עליהם. ועל כן נהגו באשכנז שאף מי שאינו נזהר מפת של עובדי פוכבים כל השנה יהיה נזהר בעשרת ימי תשובה: הלכות יום הכפורים (תתקכ"ד) נהגו העם לטבול ערב יוה"כ ואמר רב עמרם טובל האדם בשעה שביעית ומתפלל מנחה.

ואומר רב סעדיה גאון בעלייתו לטבול מברך על הטבילה. וכתב הרא"ש ואין דבריו נראים בזה שלא מצינו בכל התלמוד רמז לטבילה זו ואינה לא יסוד נביאים ולא מנהג נביאים ולא עדיפא מערבה דאמרי חביט חביט ולא בריך מפני שאינו אלא מנהג נביאים לה"ט.

וְכַתַּב הַר"ר שְׁמֻחָה כָּל הַטּוֹב לְבַעֲרֵב ר"ה ויה"כ לְשֵׁם תְּשׁוּבָה מְבָרֵךְ בְּרִפְת טְבִילָה עַד
שְׁלֹא נִכְנָס לְגֵהָר אוֹ לְיָם שְׁפָל הַשְּׁבִין חֲיִיבִין בְּטְבִילָה. שְׁבַה"ל.

וְהַעוֹלָם נוֹהֵג שְׁלֹא לְבָרֵךְ עַל הַטְּבִילָה כְּדַעַת הָרָא"שׁ: (תַּתְקַח) מְקוֹם שְׁנֵהֲגוּ לְהַדְלִיק
יְדֵלִיק עַל הַדְּלָקַת גֵּר שֶׁל שְׁבַת מְבָרְכִין אֲבָל עַל גֵּר שֶׁל יוֹ"כ אֵין מְבָרְכִין מְרַדְכִי פ"ד
דְּפָסְחִים. יֵשׁ מְבִיאִין רְאֵיָה לְשַׁחֲטֵם הַפְּפֹרוֹת וְלְהַשְׁלִיכָהּ עַל הַגַּג וְאֵין כָּל כּוֹף רְאֵיָה.

מְרַדְכִי: (תַּתְקַחוּ) בְּאַשְׁפָּנוּ נוֹהֲגִין לֹמַר עַל חֲטָא עַל סֵדֶר הָאֵלֶּפָא בֵּיתָא. וּמְפָרְטִין הַחֲטָאִי
וְכ"כ רַב עֲמָרָם וְכוּ הַרְמַב"ן וְהַר"ר יוֹנָה שְׁצַרְיָה לְפָרוֹט הַחֲטָא.

וּבִסְפָרְד אֵין נוֹהֲגִין לְאוֹמְרוּ וְכוּ נִרְאֵה שְׁאֵין לְפָרוֹט הַחֲטָא שְׁרַבִי עֲקִיבָא אוֹמֵר שְׁאֵין צָרִיךְ
לְפָרוֹט הַחֲטָא וְהַלְכָה כְּדָבָרָיו. לַה"ט: (תַּתְקַחוּ) יֵשׁ נוֹהֲגִין לְבָרֵךְ בְּלִיל יוֹ"כ עַל מַצּוֹת
הַיִּסָּר גְּדֵרִים וְטַעוֹת הוּא מִשְׁבַּה"ל.

ר"י פִּירֵשׁ פ"ב דְּשְׁבַת גַּבִּי הַדְּלָקַת גֵּר בְּשְׁבַת חוּכָה. גֵּר שֶׁל יוֹ"כ אִם יֵאָרַע בְּשְׁבַת צָרִיךְ
לְבָרֵךְ אֲבָל אִם יֵאָרַע בְּחוּל א"צ לְבָרֵךְ.

וּבִסְפָר הַמַּצּוֹת כָּתַב יוֹ"כ שְׁחַל לְהִיּוֹת בְּשְׁבַת מְדִלִיקִין בְּלֹא בְרָכָה הוּאִיל וְאֵינוּ בָּא לְצַנֵּר
אֲכִילָה מְרַדְכִי: (תַּתְקַחוּ) עוֹנוֹת שְׁהִתְנַדְּ בִּיה"כ שְׁעֵבֵר וְלֹא שִׁינָה בְּהֵם כָּתַב הַר"ר יוֹנָה
שׂא"צ לְהִתְנַדּוֹת עֲלֵיהֶן אַא"כ גָּנַב אוֹ גָּזַל וְהִתְנַדָּה עֲלֵיהֶן בְּשִׁנָּה שְׁעֵבֵרָה וְאוֹמֵר בְּמְקוֹם
גְּזֻלְתִּי גְּנֻבְתִּי גְּעֻלְתִּי בְּדָרְכִי שֶׁהוּא דָּרֵךְ כָּלֵל.

וְהָרָא"שׁ כָּתַב שְׁיָכוֹל לְהִתְנַדּוֹת עֲלֵיהֶן אַף ע"פ שְׁלֹא שִׁינָה בְּהֵם: (תַּתְקַחוּ) בְּחִתִּימַת הַיּוֹדֵדִי
כָּתַב רַב עֲמָרָם הָאוֹמֵר בַּא"י הַסְּלִחָן טוֹעֵה. יָכוֹל לְחַתֵּן וּבְכָל סְדוּרֵי אֲשַׁפְּנוּ יֵשׁ בְּהֵם
חִתִּימָה וּבִסְפָרְד אֵין חוֹתְמִין וּמוֹטָב שְׁלֹא לְחַתֵּם פִּינּוּן שִׁישׁ פְּלוּגָתָא דְּרַבְּנוֹתָא: (תַּתְקַלוּ)
וְלַעֲנֵן חֲזַרְתָּ הַש"ץ הַיּוֹדֵדִי בְּמִנְחָה כָּתַב רְאֲבִ"ה שְׁאֵין לָנוּ לְהַחֲזִירוּ פִּינּוּן שְׁאֵינוּ יָכוֹל
לְאוֹמְרוּ בְּאַמְצַע הַתְּפִלָּה כְּמוֹ בְּשַׁאֲר הַתְּפִלוֹת וְכוּ דַעַת הַר"י"ן גִּיאַת וְכוּ נוֹהֲגִין בְּאַשְׁפָּנוּ
וְכַתַּב רַב הָאֵי אֵין מְנַהֵג שְׁיִתְנַדָּה ש"צ בְּמִנְחָה: (תַּתְקַלוּ) וְכַתַּב בְּתְשׁוּבָה אַחֲרַת יָפָה אָמְרוּ
הָרָאשׁוֹנִים שְׁלֹא לֹמַר ש"צ וְיָדוּי בְּסִלַּח לָנוּ שְׁלֹא שְׁמַעְנוּ בְּכָבֵל שְׁמַזְפִּי ש"צ בְּיָדוּי שֶׁל
עָרַב יוֹ"כ אֲבָל רַב עֲמָרָם כָּתַב ש"צ צ"ל וְיָדוּי בְּמִנְחָה לְהוֹצִיא מִי שְׁאֵינוּ בְּקִי וְכוּ נוֹהֲגִים
בְּסְפָרְד: (תַּתְקַלוּ) וְלַעֲנֵן הַטְּמֵנוֹת חֲמִין בִּיה"כ כָּתַב רַב עֲמָרָם שְׁאֵין לְהַטְמִין מְפָנִי שְׁאֵין
מְטַמְּינִין הַחֲמִין אֲלֵא לְכַבּוֹד הַשְּׁבַת וְזֶה שְׁאוּכְלוּ בְּחוּל בְּמוֹצָאֵי יוֹ"כ אֵין לוֹ לְהַטְמִין לְכַבּוֹד
הַחוּל וְכ"כ רְאֲבִ"ן וְכַבֵּר הַפְּלִיגוּ אֲנָשִׁי אֲסַפְמֵיָא וְעָשׂוּ הַסְּפָמָה שְׁלֹא לְהַטְמִין אֲבָל נְטְרוֹנָאֵי
גְּאוֹן כָּתַב לְהַטְמִין עָרַב יוֹם הַכְּפּוֹרִים לְצַנֵּרֵךְ מוֹצָאֵי יוֹם הַכְּפּוֹרִים לְמָה הַנְּצָרֵךְ יִמְתִּין עַד
לְמוֹצָאֵי יוֹם הַכְּפּוֹרִי וְיַעֲשֶׂה כָּל צָרְכֵיךְ אֲבָל אֵין אֲסוּר בְּדָבָר וְאֵין מוֹחִין בְּיַד הַעוֹשִׂין.

וְרַב שְׁרִירָא גְּאוֹן כָּתַב וְשִׁפִּיר דְּמִי שְׁמַטְמִין מְחוּל גַּם אֲנִי לֹא יִדְעַתִּי מַה חֲשַׁשׁ אֲסוּרֵיִשׁ
בְּדָבָר שְׁהַצְרִיכוּ גְּאוֹנֵי עוֹלָם לְדָבָר בּוֹ וְאֲדָרְבִּי נִרְאֵה יוֹתֵר טוֹב שְׁיִטְמִין כְּדִי שְׁיִמְצָא
סְעוּדָתוֹ מוֹכֵנַת לְמוֹצָאֵי יוֹם הַכְּפּוֹרִים דְּגְדוּלָּה מִזוּ הַתִּירוּ קְנִיבִי יִרְק מִן הַמְּנָחָה וְלִמְעֵלָה
בְּיוֹם הַכְּפּוֹרִים עֲצֻמוּ כְּדִי לְמַהֵר סְעוּדָתוֹ כ"ש הַטְּמֵנַת חֲמִין שְׁמוֹתָר כָּתַב רְאֲבִ"ה דְּדָבָר
שְׁאֵין רְאוּי לְאֲכִילָה אֲפִי אֲסוּר לִיכָּא לְאוּכְלוּ בִּיה"כ: (תַּתְקַלוּ) כָּל הַמְּשַׁקֵּין מְצַטְרְפִין
לְכַשְׁעוֹר וְשִׁיעוֹרָן כְּדִי שְׁתִּית רְבִיעִית וְהָרָאב"ד כָּתַב שְׁעוֹר צִירוּף שְׁתִּיתָה הִיא כְּדִי אֲכִיל
פָּרַס כְּמוֹ צִירוּ אֲכִילָה: (תַּתְקַלוּ) כָּתַב בְּעַל הַעֲטוֹר אֵיכָּא מ"ד שְׁאֵין מְבָרְכִין בִּיה"כ עַל

נטילת ידים ושעשית לי כל צרכי פיון שאסור בסנדל ובנטילה ומסתפר' פיון דבידו וברשותו הוא להנעיל משום ספנת עקרב יכול לברך כמו בשאר הדברי' לה"ט: (תתקלה) פתב ה"ר אליקו' אמר לי מורי צדק דקשה הוא עומד ממטתו שחרית הוי כמלונקה ויכול ליטול ידיו ועיניו נמי מותר לרחוץ.

וכ"כ בעל הדברות ופניו אסור שבה"ל: (תתקלו) אמר רב הונא בן ח' וכן ט' מחנכין אותו לשעות בן י' וכן י"א משלימין מדרבנן. בן י"ב משלימין מדאורייתא בתינוקות.

רב נחמן אמר בן י' וכן י"א מחנכין אותו לשעו' בן י"א וי"ב משלימין מדרבנן בן י"ג משלים מן התורה. ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי.

ור' יוחנן אמר אשלמה מדבריהם ליפא ובת י"א מחנכין ובת י"ב משלימין מדאורייתא ותינוק בן י"א וי"ב מחנכין וכן י"ג משלים מדאורייתא. ופסק ה"ר ישעיה דלית הלכתא כר' יוחנן דהא אתותב וכ"כ בעל הדברות ועבדינו כרב נחמן בתינוק וברב הונא בתינוקו' והרי"ן גיאת פסק כר' יוחנן משבה"ל: (תתקלו) המלה והפלה רוחצין פניהו וחקמים אוסרין ונקראת פלה כל שלשים יום הרי"ן גיאת פסק פחקמים ורב אלפס פסק כר"א ולזה הספיק הרא"ש: (תתקלח) ולענין טבילת בעל קרי פתב ה"ר יהודה ברצלוני שטובל כדרכו וכן בה"ג.

והרמב"ם פתב פיון דקי"ל בעל קרי א' טבילה לתפלה ולא לד"ת אף בשאר ימות השנה אזלינן לחומרא ולא ירחוץ אלא ירחוץ אותו מקו' לבד. וכ"פ ר"ת וכן פסק בעל הדברות ושאר חייבי טבילות פתב בה"ג שטובלין כדרכו ביה"כ ור"ת פתב דהא דמניא כל חייבי טבילות טובלין כדרכו היינו דוקא למ"ד טבילה בזמנה מצוה אבל אנו קיימא לו דלא הוי מצוה הלכה למתן עד למחר: (תתקלט) פתב בה"ג מי שצריך לילה ללמוד בצבור והוא ירא ללכת בלי מנעלים משום חשש עקרב יכרוף דבר ברגליו ויצא ולא נהירא דמשום נשיכת עקרב מותר אפי' לנעול מנעל ממש וכן לצורך מצוה נמי: (תתקמ) איפא מ"ד מדקאמר מאכילין אותו ע"פ בקיאיין ש"מ יחיד מומחה ומוחזק ורופאים אחרים שאינם מומחזין וחקמים כל כף הולכין אחר הדברי' ואין נראה להרמב"ן אלא פיון שפולם רופאים במלאכה אין דבריו של אחד במקום שנים ומכ"מ המנפולג בהן בחכמים חוששין לדבריו אם הוא אומר שצריך ומדברי הרמב"ם נראה שהולכים אחר רוב הדעות ואחר בקיאי הרופאים ולא נראה אלא כדפרישית: (תתקמא) גוסס דכל גדרי מי"כ שעבר עד יום כפורים זה וכן הספיק רבינו ישעיה והקשה ר"ת מה מועיל להתיר על מה שעבר כבר והנהיג לומר מיום כפורים זה עד יום כפורים הבא.

וכן הנהיג לומר דאדרנא ודאשתבענא והרא"ש פתב ומיהו נראה דמנהג קדמונים דכל לשון כל גדרי מוכח דנתקן על הגדרים שעברו בשנה שעברה ומתירין אותם כדי להנצל מן העונש לה"ט: (תתקמב) יש מן הגאונים שאמרו שאין כל הדברים האלו נוהגים אלא בגדרים בלבד ולא בשבועות ואי אפשר לו להתיר בלי חרטה דמעיקרא ובלי יחיד מומחה ובלי ג' הדיוטות ועוד דהלכה כרב פפא דאמר שצריך לפרוט הגדר ע"כ: (תתקמג) ועוד פתב ר"ת דוקא מןשבע מפי עצמו ולא מןשבע מפי אחרים וכן הדין לחרמי הקהל.

תשובת הרשב"א. ורוב הגאונים מיחו לומר כל נדרי לפי שאין בו שום תקנה רק רע זולתי הגנוסחא מרב האי גאון.

נהכי איתא בסדורי כל נדרי ואסרי מיום צום פפור שעבר עד יום צום פפור הזה. ועברנו עליוהו בשלו או באונס נבעי רחמי מן קדם מרי שמאי דלישרי לו.

שבה"ל.

ומנהג אשפנז לומר כר"ת: (תתקמד) כתב בעל העטור שחרית מתנדב לשלשה פעמים וכן במוסף ובמנחה אבל בנעילה פעם אחת והם עשרה ודויין פנגד עשר פעמים שמזכיר פהו גדול השם ביה"כ ובליילה אינו מתנדב.

ויש מקומות שאינו מתנדב רק לכל תפלה ודוי אהד והצבור פעם אחת הרי ח'. ושני פעמים בערב אהד במנחה ואהד בערבית.

ותניא פיצד מתנדב אומר עויתי פשעתי. ופסק רב סעדיה כר"מ וכ"פ הרי"ן גיאת.

ובעל העטור ורב אלפס פסקו פרבנן וכ"פ בה"ג ורב פלטוי ור"ח ונהכי נוהג רבנן: (תתקמה) יש גרסות במקצת ספרים בודוי בשני אנא בשם ואיתא בירושלמי אומר ר' חגי בראשונה הנה אומר אנא השם ובשניה הנה אומר אנא בשם.

וכן בסדר אמה פוננת כתוב בשניה אנא בשם. וכתב ראב"ה פיון שפי' רבי חגי דבראשונה הנה אומר אנא השם ובשניה אנא בשם הכי עבדינו רב האי כתב ולא בלשון הזה הנה אומר פהו גדול אנא השם אלא השם של מ"ב אותיות ועדיין מצוי הוא בשיבה בבבל וידוע לתקמים.

וגם פשהה אומר לפני ה' תטהרו הנה אומר שם המפורש וכתב הרא"ש ולא נראין לי דבריו כתב רב סעדיה גאון שראוי לומר לפני ה' תטהרו כמו באומר אנא השם והרי"ן גיאת כתב אם אומר לפני ה' תטהרו אין בכך פלום דקרא היא דקרינו.

ואין אנו הוגים השם באותיותיו וכ"כ ראב"ה לה"ט: (תתקמו) בעיר קולוני"אה ערבית שחרית ומנחה נוהגין לומר אמה מבין ובמגנ"צא אין אומרים אותו אלא בערבית. וכן א"א אבינו מלפנו במוסף ואשפחן בתשובות הגאונים ובמנהג של ישיבה בשחרית אומר ז' פעמים ויעבור ובמוסף ז' ובמנחה ששה ובנעילה ג' וראב"ה קבל שבתפלת יוצר י"ל י"ג פעמים ויעבור פנגד י"ג מדות מרדכי: (תתקמז) כתב רב עמרם בתפלת המנחה א"א לא סליחות ולא רחמים אלא אחר סיום תפלתו אומר אבינו מלפנו אבל רב נטרונאי כתב לומר סליחות במנחה הרשות בידו שיום סליחה הוא ובכל תפלה ותפלה ראוי לומר.

וכן מנהג בשתי ישיבות וכן מנהג עתה לומר סליחות בכל ארבע תפלות. ואם חל בשבת אומרים צדקתה: (תתקמח) כתב עמרם שאין נשיאות פפים במנחה אבל בה"ג כתבו שיש בהן נשיאות פפים.

לה"ט.

וכ"כ רבינו גרשון דגרי' בגמרא מאי טעמא פְּרָשִׁי פְּהֵנָּא יְדִיָּהּ בְּמִנְחָתָא וְלֹא גָרִיס
בְּמִנְחָתָא דְתַעֲנִית' וְכֵן גֹּרֵס ר"י אֶלְפָּס וְרַב הַאי וּבַעַל הַדְּבָרוֹת. שְׁבַה"ל: (תתקמט) רב
עֲמָרָם פָּתַח לֹאמַר בְּנִיעִילָהּ בְּמָקוֹם זָכְרָנוּ לְחַיִּים חֲתָמָנוּ לְחַיִּים.

וְלֹא נִהְיִינוּ כֵּן וְגַם אֵין לֹאמַר בְּמִי פְּמוֹהַ חוֹתָם יְצוּרֵיוּ לְחַיִּים בְּרַחֲמִים. וּמ"מ נוֹהֵג הָעוֹלָם
לֹאמַר בְּנִיעִילָהּ בְּתַפְלָה וְחֲתָמָנוּ בְּסֶפֶר הַחַיִּים וּבְסוּף בְּהוֹדָאָה וְחֲתוּם לְחַיִּים טוֹבִים וְגַם
בְּשִׁלּוּם נִזְכָּר וְנִחְתָּם לְפָנֶיהָ כו': (תתקנ) פְּשָׁמַגִּיעַ בְּנִיעִילָהּ לְאַתָּה יָדַע רְזִי עוֹלָם אֹמֵר אַתָּה
נֹתֵן יָד לְפּוֹשְׁעִים וְכו' עַד כִּי אַתָּה סָלְחָן.

וּבְסֻדָּר רַב עֲמָרָם אֵינוֹ חוֹתָם כְּמוֹ שְׁאֵינוֹ חוֹתָם בְּשָׂאָר תְּפִלוֹת. וְנִרְאֶה דְאָפִי לְמִי שְׁפוּסָק
דְּאֵין לְחֲתוּם בְּשָׂאָר הַתְּפִלוֹת מ"מ בְּתַפְל' נִעִילָה חוֹתָמִין בְּבְרוּךְ.

וכ"כ ה"ר זרחיה הלוי. מ"מ פִּינוֹן דְּאִיכָּא פְּלוּגְתָּא טוֹב שְׁלֵא לְחֲתוּם.

לה"ט: (תתקנא) בְּמֶרְדְּכִי יֵשׁ שֵׁא"א אָבִינוּ מְלַכְנוּ בְּנִיעִילָהּ. וּבְאֲשַׁפְּנוּ כְּשֵׁיִשׁ שְׁעוֹת
אוֹמְרִים.

דִּין נִעִילָה לְהַתְּפַלֵּל אוֹתָהּ בְּיוֹם וְכֵן פִּי' ה"ר יְהוּדָה מִפְּרִי"ז וְכ"פ מְהַר"ם וּפְיִרְשׁ דְּמָה
שְׁהִנְהִיגוּ הָעַם לְהַתְּפַלֵּל אוֹתָהּ בְּלִיל' וְדָאֵי לֹא הִנְהִיגוּ רַבּוֹתֵינוּ כִּי אֵלֶּא מְפָנִי שְׁהִזְקָנִים
מוֹשְׁכִין עַד הַלִּילָהּ סוֹבְרִין שְׁבִדִין עוֹשִׂין.

וְתוֹקְעִין תְּקִיעָה אַחַת זָכָר לְיוֹבֵל. וּבְתַשׁוּבַת רַב פְּלִטוּי גָּאוֹן תוֹקְעִין בְּשׁוֹפָר תְּקִיעָה
וּשְׁבָרִים תְּרוּעָה תְּקִיעָה וְכֵן מְנַהֵג בְּשִׁנֵּי יְשִׁיבוֹת מְרָדְכִי.

וּמְנַהֵג אֲשַׁפְּנוּ בְּתַקִּיעָה אַחַת לְבַד וּבְצָרְפַת וְאִיטְלִי"ה קִשֶׁר"ק: (תתקנב) כַּד מְקַלַּע מִילָה
בִּיה"כ הַשִּׁיב רַבִּי יַעֲקֹב בַּר שְׁמַעוֹן שֵׁא"א בְּרַפְתָּ הַמִּילָה עַל הַכּוֹס דְּלָמָּא אַתִּי לְמִיסְרָף.
וְדוֹקָא בִּיה"כ שְׁיֵשׁ בּוֹ כָּרַת אֲבָל בְּשָׂאָר תַּעֲנִיּוֹת לֹא.

אֲבָל ר"ת חוֹלֵק בְּדָבָר וְלֹא מִיבְעִיָּא דְבָלֵא כּוֹס עֲבָדִינוּ לִיהַ דְּלֹא עֲדִיפָּא מִבַּה"מ דְּבַעֲיָנוּ
כּוֹס וְעֲבָדִינוּ נְמִי בְּלֹא כּוֹס אֵלֶּא אִפִּי' כּוֹס נְמִי עֲבָדִינוּ: (תתקנג) אַחַר שְׁגָמַר תְּפִלַּת הַמוֹסָף
פּוֹתַח בְּאֲשָׁרֵי כְּדֵי לְהַפְסִיק בֵּין תְּפִלַּת מוֹסָף לְתַפְלַת מִנְחָה וְכ"כ בְּסֻדָּר רַב עֲמָרָם אֲבָל אָנוּ
נוֹהֲגִין לְפָתוּחַ בְּאֲשָׁרֵי אַחַר גָּמַר תְּפִלַּת הַמִּנְחָה וְכֵן קִבְּלִתִּי.

וְכֵן הַמְנַהֵג הַמְרָדְכִי: (תתקנד) בְּהַפְטָרָה בְּמִנְחָה חוֹתָם ג"כ עַל הַתּוֹרָה וְחוֹתָם מְקַדָּשׁ
יִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַכַּפּוֹרִים וְאִם חָל בְּשַׁבַּת מְזַכִּיר נְמִי שְׁלֵשׁ בְּהַפְטָרָה שְׁלֵשׁ יוֹצֵר וּמִנְחָה עִם
יוֹם הַכַּפּוֹרִים בְּחֲתִימָה.

וכ"כ רב עֲמָרָם וְרִיב"א וְרַשְׁב"ט וְכֵן נוֹהֵג נְמִי רַבִּינוּ יוֹאֵל. וּבְאֲשַׁפְּנוּ אֵין חוֹתָמִין בְּעַל
הַתּוֹרָה: (תתקנה) מַה שְׁהוֹרְגָלוּ לְנִדְוֹר צְדָקָה בְּעֵבּוֹר הַמַּתִּים בְּיוֹם הַכַּפּוֹרִים יֵשׁ לְהִבְיָא
רְאִיָּה מְפָרְשֵׁת עֲגָלָה עֲרוּפָה דְתַנְיָא כְּפַר לְעַמָּה יִשְׂרָאֵל אֵלוֹ הַחַיִּים.

אַחַר פְּדִיתָ אֵלוֹ הַמַּתִּים מִלְּמַד שְׁהַמַּתִּים צָרִיכִין כְּפָרָה מְרָדְכִי: (תתקנו) דְרַשׁ רַבָּא עֲנוּבְרוֹת
וּמְנִיקוֹת מְתַעֲנוֹת בִּיה"כ אֲבָל חִיָּה אֲסוּרָה לְהַתְּעַנוֹת עַד שְׁלֵשִׁים יוֹם וְכֵן הִלְכְתָּא. וּבַעַל
הַדְּבָרוֹת פָּתַח וְחִיָּה לֹא אַתְּמַר בְּגָמְרָא וְאִי מְשׁוּם דְקַתְּנִי וְהַחִיָּה תִנְעַל אֶת הַסַּנְדָּל וְסַתֵּם
חִיָּה שְׁלֵשִׁים יוֹם הָתָם מְשׁוּם צְנָה אֲבָל בְּאֲכִילָהּ אֲסוּרָה.

דאם לא פן הוי ליה למתנייה גבי אכילה ומסתברא דדינה פמעוברת אם היתה צריכה מאכילין אותה עד שתשוב נפשה שבה"ל (תתקנז) התסידים ואנשי מעשה באשקנו רגילים לעשות שני ימים יום הפפורים והיו מתפללין בעשרה ככל סדר של יה"כ והרא"ש הנה מוחה בידם ויש אומרים מי שעושה פעם אחת שני ימים יום הפפורים שוב אינו יכול לחזור לעולם פיון שקבלו עליו הרי הוא עליו באסור פרת.

והרא"ש הנה מתיר לשאול עליו: הלכות סופה (תתקנזח) אין יוצאין לא בסופה שתחת האילן ואם האילן צלמה מרובה מחמתו אז רואים אם הסופה צלמה מרובה מחמתה בלי אילן פשרה אפי' לא השפיל הענפים למטה לערב' עם הסוף של הסופה אם אין הסופה צלמה מרובה מחמתה אין האילן צריך שישפיל הענפים ויערב' עם הסוף בענין שלא יהיו נכרים ויהיה הסוף רבה עליהן ומבטלן זהו לדעת ר"י.

אבל ראב"ה פתב אפי' אם הסופה צלמה מרובה מחמתה בלי האילן ואילו חמתו מרובה מצלתו אם ענפי האילן מכוננים פנגד סוף הפשר פסולה שהרי הצל מן האילן ולא מן הספה ל"ש אם האילן קודם ל"ש אם הספה קודמת פסול פיון שענפי האילן מכוננים פנגד הסוף הפשר.

אבל אם הענפים פנגד האויר שפין סוף הפשר פשרה הואיל וצל הפשר מרובה מן הספה שאפי' אם נטל האילן יש שעור פשר להכשירו. וכ"כ הרמב"ן ומפני זה יש מחמירין שלא לעשות סופה בבית למטה מן הגג אע"פ שהסירו הרעפי' פיון שושאר עדיין העצים הדקים שהרעפים מונחים עליהם אע"פ שיש אויר גדול בין העצים יותר מקדי העצים והר"ר יחיאל הנה נוהג פשהיה עושה ספה תחת הגג הנה מסיר הרעפים שהיה זוקף קנים מהסוף עד הגג פדי לערב שתי סככים יחד להיות הפל סוף אחד.

ונ"ל שהוא מותר. ובעל העטור התירו מטעם אחר לה"ט: (תתקנזט) תבן ובטלו הוי מעוטא.

פתב ראב"ה דכל הני בטולים צריכים שיבטלו בפיו עד עולם וכן פירש ר"ח ורש"י פי' לשבעת מי התג צריך בטול ודי מרדכי לפי דברי השור מקוצי יש להחמיר להסיר פל הלאטי"ש שעל הספה אפי' שחמת' מרוב' מצלת' לפי שהן פוסלין פנגדן ומורי הר"א פריז הנה מצוה לשום ערבה עליהן.

אי נמי לזקוף הערבה על הלטי"ש דלקהוי פמו חבטן. ולמדנו מכאן העושה סוכתו בתוך ביתו א"צ להסיר רק הנסרי' ולא הלטי"ש וכן מצא ראב"ה בתשובת ר"י שקשירה.

וגם לא משום מעשה ולא מן העשוי פיון שנוטל הנסרים מעל הלטי"ש וכן השיב ר"י מרדכי: (תתקס) הישן תחת המט' או תחת הפילה אם הוא גבוה יותר מעשרה טפחים ויש לה גג טפח חשוב פאהל ולא יצא.

אבל אם אין לה גג רחב טפח או שיש לה גג ואינו גבוה י' טפחים שרי. והרי"ן גיאת תלה הפל בגג שאם יש לה גג טפח אפי' אינו גבוה י' טפחים אסור לישן תחתיה ואם אין לה גג שרי ואפי' גבוה עשרה ולא נהירא להרא"ש: (תתקסא) הרי"ן גיאת פתב סדין הפרוס תחת הספה אם הוא לבוי לא פסל אא"כ הנה מופלג מן הסוף עשרה טפחים ולא נהירא אל הרא"ש: (תתקסב) בעל העטור פתב סוף תחת הספה אפי' אין ביניהם אלא

ארבעה טפחים פסולים וכ"כ ראב"ה והר"ר זרחיה הלוי לוא נהירא אלהרא"ש:
(תתקסג) חבילה שהעלה ליבש ונמלך עליה לספכה פסולה.

וכתב הר"ר יצחק קורקוז"ה שאין נתרת בהתרה אלא צריכה נענוע ויש אומרים שאף
זו נתרת בהתרה (תתקסד) נעץ ארבע קונדיסין באמצע על הגג וסוף על גגה פסולה ולא
חשיב לה פמחיצות ואם נעצו בשפת הגג וסוף עליהן פתב הרמב"ם דכשרה שרואין
למחיצות הבית פאלו עולות למעלה וכ"כ שרירא גאון והרי"ן גיאת.

אבל רב אלפס וראב"ה והר"ר ישעיה פוסלין ולזה הספיק הרא"ש: (תתקסה) צריף
שלא יכסה פסוי עב מאד עד שלא יהו נראים הכוכבים ונצוצי השמש מתוכה. אבל
בדיעבד אפילו עבה בבית פשרה.

וכ"כ בעל היראים דאפי' לכתחלה יכול לעשות וכ"כ רבינו אפרים ובעל הדברות מכשיר
בדיעבד ור"ת פסק שאם עשאה עבה מאד שאין המטר יכול לירד בה פסולה. והרא"ש
לא הביא דבריו בפסקיו: (תתקסו) בית המקנרה בנסרים שאין עליה מעזיבה ובא
להכשירה לשם סכה די במה שיפקפק פי' שישיר כל המסמרים לשם עשיית סכה או
שיטול מפל' ב' נסרים אחד ויתן סוף פשר במקומה וכלה פשרה ואפי' תחת הנסרים
והרמב"ם פתב ובלבד שלא יהא בהן ד' ולא נהירא להרא"ש לה"ט: (תתקסז) א"ר הונא
אמר שמואל סוף פסול פוסל באמצע בד' טפחים ומן הצד בד' אמות ורב אמר בין מן
הצדדים בין באמצע ד' אמות.

ופסק ר"י ז"ל פשמואל רבינו ישעיה ובעל הדברות פסק פרב וכ"פ בה"ג והירושלמי
מסייעו שבה"ל (תתקסח) הנה גבוה מעשרים אמה ובה פה אצטבא פנגד דופן האמצעי
על פני כול' ובו שעור הקשר סכה פשרה ופירש"י פשרה כל הספה אפי' מן האצטבא
והלאה ופירש ה"ר ישעיה שאינו פשרה אלא על האצטבא.

והרא"ש הספיק לדעת רש"י: (תתקסט) אם היא עגולה ויש בה פדי לרבע' שבועה על
שבועה פשרה ואם היא עגולה ויושב סמוך לפתחא ואין בתוכה אלא ראשו ורובו ושלחנו
חוצה לה. פסק רב אלפס וה"ג שלא יצא אבל הרי"ן גיאת והר"ר ישעיה והר"ר זרחיה
הלוי פסקו שיצא.

ולזה הספיק הרא"ש: (תתקע) גזל עצים וסוף בהם אין לו עליו אלא דמי עצים אפי' לא
שינה בהם ויוצא בה בדיעבד ובעל העטור פתב אם גזל עצים וסוף בהן ואינו רוצה ליתן
דמיהן הרי זו גזולה לה"ט: (תתקעא) פירס עליה סדין מפני החמה או תחתיה מפני הנשר.

פירש"י מפני הנשר שלא יהיו עליו נושרים על שלחנו ור"ת והגאונים פירשו מפני הנשר
שלא ינשרו עליו והוי חמתה מרובה מצלתה וכיון דעל דעת פן עושה א"כ בדעתו שאם
ינשרו עליו והסדין מחזיק רוצה הוא להכשיר בפסדין והיא פסולה מאחר שהדבר המקבל
טומאה מחזיק העליו התלושין.

והנכון כפירש"י שבה"ל: (תתקעב) אמר רבא ואינה נתרת אלא בצורת פתח פירש"י
דאשת' כהלכתה ושלישית אפי' טפח קאי והכי קאמר רבא הטפח ששנינו שמתיר בדופן
שלישי אינה מתיר אא"כ עשאו לאותו צורת הפתח על פני כל הדופן כולו.

ורבנינו ישעיה ורבינו יהודה בר נתן פירשו באופן אחר שבה"ל: (תתקעג) המשלשל דפנות מלמעלה למטה אם גבוהים מן הארץ ב' טפחים פסולה. פי' דפחות מג' אפ"ר לבוד מלמטה ולמעלה אם גבוהים מן הארץ י' טפחים כשרה.

ר' יוסי אומר כשם שמלמט' לה למעלה י' טפחים כן מלמעלה למטה י' טפחים. ר"ח ובעל הדברות פסקו כר' יוסי.

ובעל ה"ג ור' נטרונאי גאון ורבי ישעיה והרי"ן גיאת פסקו כרבנן וכ"פ בעל יראים: (תתקעד) אתמר נוי סוכה המופלגים ממנה ד' אמות פי' כמו קרמים וסדינים הפרוסין תחת הספה לנוי רב נחמן אמר כשרה דבטלינהו לגביה ורב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי פסולה משום אהל מפסק' ואשתכח דלא גני בספה והרי"ן גיאת ורבי' ישראל פהו פסקו כרב נחמן שבה"ל ר"ת כתב שבדפנות של ספה אין בהם משום אסור.

אבל הרמב"ם כתב שגם עצי הדפנות אסורים וכן נראה לבעל היראים ולא נהירא אל הרא"ש: (תתקעה) בעצי ספה לא מהני תנאה שעל פרחו בודל מהן כל בין השמשות משום סתירת אהל נוי ספה מתני עליהם ואומר איני בודל מהם כל בין השמשות ודוקא שמתנה בזה הלשון אבל באומר אני מתנה עליהן לאוכלן כשיפלו אינו פלוגא אבל אם אמר מתנה אני עליהן אימתי שארצה מהני תנאה שגם בין השמשות בכלל.

ולפי התירו' האחר של התוס' לא מהני תנאה אפי' בנוי' אלא לאחר שיפלו וכן נראה מה"ג שכתבו עטורי ספה שפלו בשבת אסורין באכילה ואסורין לטלטלן במקומן נפלו בי"ט אסורין באכילה ומותרים להחזירן למקומן אבל אם התנה עליהם בשעה שפלה אותן ואמר כשארצה אוכל מהן מותר ע"כ.

הרי שלא כתב היתר בתנאי אלא לאחר שפלו ואיני מבין מה יש לחלק לענין טילטול במקומו בין י"ט לשבת והרא"ש כתב בתשובה דמהני בהן תנאה אפי' בעודן קיימין אבל בלא תנאה אסורין אפי' אחר שפלו: (תתקעו) מהר"ם הנה מחמיר אפי' בפירות שלא לאוכל' חוץ לספה וה"ר פרץ הנה אומר דפירות לא צריכי ספה אבל שאר דברים כגון בשך וגבינה וכיוצא בהן צריף והרמב"ם כתב מותר לשתות מים ולאכול פירות חוץ לספה והמחמיר שלא לשתות אפי' מים חוץ לספה תע"ב: (תתקעז) והרא"ש כתב אפי' את"ל דפירי ובשך וגבינה בעי ספה היינו דוקא מי שיקבע סעודתו עליהו אבל מי שאכלן עראי ודאי א"צ ספה ושתית מים נמי עראי הוא ומיהו פיון שאין דרף לקבוע עליהן אפי' הקובע סעודתו עליהן לא חשיב קבע דלא עדיף מאכילת עראי שא"צ ספה אבל תבשיל העשוי מה' מינין הקובע עליו חשוב קבוע וצריף ספה טורים: (תתקעח) ת"ר אוכל אדם אכילת עראי חוץ לספה כמה אכילת עראי כדטעמים בר בי רב ועיין לכה פ"י שהוא קרוב לביצה ופירות אין טעונין סוכה וכל שתיה קרויה עראי וכתב הר"ר אביגדור פהו דאכילת עראי דשבת וי"ט ואפילו שתיה חשיב' קבע הואיל ואדם קובע סעודתו על היין שבה"ל (תתקעט) מצאתי מאני משתי' במטללתא מאני מיכלא בר ממטללתא כתב בספר המצותי"מ משום מיאוס כגון קערות שנמאסות לאחר אכילה וי"מ כגון קדרה ואגני דלישה דטעמא דכעין תדורו בעינן והני אין רגילין להיות בבית דיר' אלא בית יש להם לבדם ולא מטעמא דמיאוסא וכ"כ ר"א בר יואל הלוי דקערות לאחר שאכל ושרו לאטמינהו בספה.

ובה"ג מפרש מאני מיכלא פגון קערות ונפודים מרדכי: (תתקפ) מברכין על הספה בכל פעם שנכנס בה ואפי' הנכנס בספת חבירו לבקר צריך לברך בכל פעם ופעם פה פתבו הגאונים ואע"פ שברך עליה ביום ראשון חוזרים ומברכים עליה.

ור"ת פתב פנין שעיקר הקביעות שאדם קובע בתוך הספה היא האכילה מברך על האכילה ופוסט פל שאר הדברים אפי' השינה שהיא חמורה מאכילה שהרי אוכלים עראי חוץ לספה ואין ישנין עראי חוץ לספה אפי"ה פנין שהאכילה עיקר פוסט השאר: (תתקפא) בספר המצות פתב משירדו הגשמים טפות טפות בתוך הספה שאם ירדו תוך המקפה היתה מתקלקלת ר"ל שירדו שעור כדי שיתקלקלו אפי' שאין לו תבשיל שיתקלקל יכול לצאת.

ואינו משמע פו מדלא קאמר בגמרא כדי שתסרח המקפה משמע שתסרח ממש: (תתקפב) חתן פתב הרמב"ם שפטור מן הספה הוא וכל השושביני' וכל בני החופה. והרא"ש פתב דשושבינין לא חשיבי עוסקין במצנה וחיבין בכל המצות חוץ מתפלה ותפילין.

וחתן אע"פ שהוא פטור מכל המצות חייב בסופה שאפשר לו לשמוח בספה: (תתקפג) והרמב"ם פתב שצריך לקדש מעומד כדי שברך לישוב בספה קודם עשיית המצנה וכתב הרא"ש א"כ לדבריו הנה לו לקדש קודם שנכנס בה שמיד בכניסתו בה עושה המצנה.

אבל פנין שמצות סכה היא האכילה והטויל אף אם הוא מברך לאחר שישב מקרי שפיר קודם לעשייתו שהמצנה נמשכת כל זמן האכילה וכן זמן ששונה בתוכה ופירוש בספות תשבו ותעכבו כמו ותשבו בקדש.

וכ"כ צמח גאון ומהר"ם הנה מברך על הספה קודם ברפת המוציא אף בחול והרא"ש פתב והעולם לא נהגו פו כי רגילין פל העם שאין מברכין על הספה אם נכנס לטייל ולישיב' אלא בעת האכילה לפיכך ראוי לברך תחלה ברפת המוציא ואח"כ יברך על הספה לה"ט: (תתקפד) דעת חיצוני הוא המקדש מעומד ומשום ברפת הספה אין לשנות המנהג.

פתב בה"ג ומיבעי לברוכי אפי' יוצא ונכנס עשרה פעמים ורב יהודאי גאון פתב פלשנכנס לישוב בה בכל סעודה וסעודה צריך לברך בין בערב בין ביום ובעל הדברות פתב פל שעה שנכנס בה לאכול ולשתות ותלמוד תורה ועמידת קבע צריך לברך ור"ת פתב פל מצות סכה שקיים מסעוד' אחת לסעודה אחרת פגון שינה וטייל ולמ"ד ברפת לישוב בספה שמברך בסעודה פוסתן מלברך עליהם ורב האי גאון פתב הנכנס לספת חבירו לבקרו מנהג ידוע שמברך שם בין סעד בין לא סעד.

והנראה בעיני כבעל הדברות משבה"ל. והעולם נוהג שלא לברך אלא מסעודה לסעודה: הלכות לולב (תתקפה) אם נפרצו עליו פסול פירש"י שנתלשו מעיקרן מן השדרה והתוס' מפרשי' אותו על כפולת העלין שפל' א' כפול גבו אחד ופניו שנים ואם נפרץ שחלק גבו תוך אורך פל עלה ברוב עליו שבלולב פסול: (תתקפו) לולב שיבש שדרתו או רוב עליו פסול.

והראב"ד הכשיר ביבש רוב עליו ובלבד שתהא התיומ' העליונה לכה. וקלא נהירא אל
הרא"ש: (תתקפז) עור היבשות פירשו התוספות שיהא נפרד בצפון והראב"ד פירש
משכילה של מראה ירקות שבו וילבינו פניו.

וכן עיקר לה"ט (תתקפח) להוציא את השאול ואת הגזול פי' רשב"ם הגי מילי בי"ט
ראשון אבל בי"ט שני מתוך שיוצא בשאול יוצא נמי בגזול וראב"ה פי' דגם בי"ט שני
פסול גזול משום דהוי מצנה הבאה בעבירה.

מרדכי: (תתקפט) פסק רב פלטי גאון דהלכה כר' יוחנן דגזול ויבש פסולין אפי' בי"ט
שני וכ"פ גם בעל ה"ג ורב' ישעיה פסק פרב אמי דהוא בתראה דמוקי פמתניתין בי"ט
ראשון אבל בי"ט שני אפילו גזול כשר וכ"כ בעל המאור ובעל הדברות שבה"ל: (תתקצ)
נקטם ראשו פסול פי' הראב"ד שנקטם מעלין שבראשו עד שיחסר מעט מן השדרה.

ובעל העטור כתב לא שנקטמו קצת מן העלין העליונים אלא שנקטמו שני העלין
העליונים פי' עד השדרה ולא השדרה והרא"ש פי' דברוב קטימת העלין העליונים נפסל:
(תתקצא) נסדק ראשו כשר ואי עביד כהמגן פי' כלי שיש לו שני ראשים פסול.

ופי' רש"י שתחלת ברייתו הנה כף שיש שדראות מחצית עליו לכאן ומחצית עליו לכאן.
ולשון נסדק אינו משמע כן דאם כן הנה לו לומר לולב שגדל סדוק אלא מיירי שנסדק
באמצעיתו עד שנפתח: (תתקצב) נחלקה התיומ' פסול פרש"י שני עלין העליונים ששם
השדרה פלה נחלקו זה מזה ונסדקה השדרה עד העלין שלמט' מהן והגאונים פי' שני
העלין העליונים שדרפן להיות מחוברין נפרדו זה מזה ברוב עד שנראין פשנים וכן פי'
רבינו גרשום ז"ל ורב אלפס פי' על כל העלין שבולב שהן כפולין וגבן אחד ואם נפרצו
שניהם זה מזה ועדיין הם מחוברין מגבן כשר אבל אם נחלקו בגבן רוב כל עלה ועלה
ברוב העלין שבולב פסול וכ"כ הרמב"ם וכן ר"ח ורב' ישעיה והראב"ד פי' אם יש לו
פמין קוצי' בשדרתו או שנקנוץ ונצמת או שנעק' אמציעתו לפניו או לצדדיו פסול אבל
עקו' לאחוריו כשר ואם הוא כפוף בראשו פסול: דיני הדס וערבה (תתקצג) כתבו
הגאונים צריך שיהיה כל שיעור אורך ההדס עבות ואם לאו פסול ובעל העטור כתב
אפי' אין בו אלא פעם אחת שלשה בחד קינא כשר.

וכ"כ הרמב"ם והרא"ש הכריח כדבריו והראב"ד כתב דלמצנה בעינן כל שיעור עבות
ולעפובא ברובא ואפי' אין עבות בראשו: (תתקצד) יבשו עליו פסול ושיעור היבשות
לר"י עד שיהא נפרד בצפון.

והראב"ד פי' אפי' אם נפרכים בצפון אם עדיין ירוקים הם כשר שאם ישרו אותם במים
יחזרו לכמו' שהיה במשושן ובמראיתו. ואם יבשו רוב עליו ונשארו בו שלשה בדים
לחים בראשו כשר וי"מ שבשלשה בדים לחים של העבות ישאר לכל א' בראשו ג' עלין
בחד קינא יבשו שנים ולא נשאר מהן רק א' לח כשר והוא שישאר בראש הבד.

פירש עלין של קן אחד מכאן ואחד מכאן והשלישי מורכב על שניה' והוא הנקרא ראשו
ובו תלוי ההדור לכן צריך שישאר לח. והראב"ד כתב אם יבש כולו ונשארו בו ג' בדים
כמושים פסול שאין מציל מידי יבש אלא הלח ההדור.

ולא נהירא אל הרא"ש דכיון דכמוש פשר אפי' לא עלתה בו תמרה הלכך יבש ראשו פשר דלא גרע מנקטם. לה"ט: (תתקצה) כתב בעל יראים אע"ג דפסלנו יבש בלולב בהדס ובערבה מכשירין משום דלא אפשר לנו והוא לנו פשעת הדחק אבל לא לשאר מינין וכן פתב הרמב"ם שבה"ל: (תתקצו) ר' טרפון אומר אפי' שלשתן קטומין פדי של הדס פשרין וכן א"ר יהודה אמר שמואל הלכה כר' טרפון ואין הלכה פועל בר חיינא דאמר נקטם ראשו ועלתה בו תמרה פשר משמע הא לא עלתה בו פסול וכ"פ הר"ר ישעיה.

וכן מורי יעלה וכ"כ רבינו יצחק ז"ל וכן מצאתי בתשובת הר"ר יעקב מוירצבורק. וכ"כ בעל המאור שבה"ל: (תתקצו) כתב בעל העטור אפי' לא נשתייר אלא עלה אח' בקלח של ערבי נחל פשר ומל' הרא"ש יראה שצריך שישאר הרוב: (תתקצח) רוב המפרשי פירשו שלכתחלה צריך לחזור אחר ערבה הגדלה על מים אלא שבדיעבד יוצא בהגדלים בקהרים והרא"ש פתב שלכתחלה יצא בשל הרים.

וכן יראה מדברי הרמב"ם לה"ט: (תתקצט) לולב מצוה לאגדו לא אגדו פשר. וצריך שיאגדו שני קשרים זה על גב זה.

וראב"ה פתב אנו נהגינן בלולב וגם בקשר של ציצית לקשור רק פעם אחת ושוב מתעגל וכורכי' סביב ומתוך כך מהנדק יפה פאלו קשרו משני ראשי האגד מרדכי: הלכות אתרוג (אלף) אם נקב האתרוג נקב מפולש או אפי' אינו מפולש והוא פאיס' פסול אע"פ שאינו חסר.

ואם נקב עד הגרעין שהנרע בתוכו חשוב מפולש ופסול אפי' פחות מפאיסר ור"ח פי' דאפי' נקב שיש בו חסרון אינו פסול אלא פאיסר מפולש. וכן פי' הר"ר ישעיה.

והרא"ש פתב פסברא ראשונה לה"ט נקב שאינו מפולש פאיסר. פירש"י ז"ל דאנקיב ולא חסר כל שהוא קאי דמכשיר תנא דמתני' ואתא האי למימר דאם מפולש הוא מצדו לצדו פסול בנקב כל שהוא ואפי' של מחט (אלף א) ונקב שאינו מפולש פאיסר אם רחב פאיסר פסול ואע"ג שלא חסר כלום פגון שתחב בו יתד עבה ורוב הגאונים פירשו דאנקיב וחסר כל שהוא קאי ואם ניקב נקב מפולש וחסר כל שהוא פסול נקב שאינה מפולש חסר פאיסר פסול לא חסר פאיסר פשר.

ונקב מפולש כמחט ולא חסר כל שהוא פשר וכ"כ בעל היראי ובתשובות הגאונים אתרוג דאגליד פאהינא סומקא דהוי ברייתיה מתחל' פשר אבל מחמת לקותא לא שבה"ל: (א"ב) אתרוג שנמוח כל בשרו מבפנים וקליפתו החיצונית קיימא וחורי הנרע קיימין מבפנים אפשיטא ולא אפשיטא ודעת רב אלפס להקל.

ויש מחמירין והכי מסתברא: (א"ג) נקלה ממנו קליפה דקה בענין שלא חסר מפשרו כלום. מחולק בין פולו למקצתו ופירש"י בכולו פשר במקצתו פסול.

ולפ"ז הוא פסול החוזר להכשירו שאם נקלה מקצתו יקלה השאר ויכשר. והר"ר חננאל פירש אפכא פולו פסול אפי' לא נשתנה מראו ומקצתו פשר ואפי' אם לא נשתנה בו אלא פסול.

מיהו פ"י ה'ראב"ד ש'מקום הקלויף הוא ממראה גוף האתרוג אבל אם הוא משונה ממראה גוף האתרוג אם הוא במקום א' נפסל ברובו ואם הוא בשנים או בשלשה מקומות פסול ואפי' במועט.

ואם הוא בתומו ואפי' בכל שהוא פסול בתזוית לה"ט: (א"ד) אתרוג הבוסר ר"ע פוסל בתקנים מכשירין. פירש"י בוסר קטן פסול הלכן.

והר"ר ישעיה פ"י ירוק ככתי דפליגי בה ר"מ ור"י ואין נראה לי פלל כפירש"י ולא כפי רבינו ישעיה. ונראה לפרש בוסר כל זמן שלא נתבשל כל צרכו.

וכן הוא כפי רבינו גרשון ז"ל שבה"ל: (א"ה) תני רבי יצחק בן אלעזר נטלה בוכנתו והינינו ראש האתרוג ועשוי כמין בוכנא זהו לשון מורי הזקן רבינו יעקב ז"ל. אבל ר"י הלוי פ"י פיטמתו ועוקצו שניהם בנזב שנטל העץ מה שחויז לגומא שבאתרוג כשר.

ופיטמתו שניטל העוקץ מתוך האתרוג וחסרו לפיכך פסול. ולשון רבינו יעקב ז"ל שלא מצינו בשום מקום פיטמא לשון עוקץ עכ"ל רש"י.

וכ"כ בעל היראים כר' יעקב. וכן ר' גרשון וכן הערוך וכן רבינו ישעיה ובירושלמי גרסינו נטלה פטמתו תמן אמרי שושנתו יצחק בן חקולא אומר פיקס פירש בעל הדברות י"א היינו בוכנתו וי"א חוטמו של אתרוג וכן נ"ל פיקס שהוא חוטם.

פדתנו התם הקשואין והדלועין משפיקסו. ורב אלפס פ"י כר"י הלוי וכן בעל הדברות ור"ח.

וכן הרמב"ן ז"ל ולא אסתברא ליה להר"ר אברהם בר שלמה ז"ל שבה"ל. פללו של דבר לפי ר"י בר יקר פטמתו ובוכנתו שניהם א' הוא והוא הראש.

ולפי הערוך פטמתו הראש ובוכנתו הנזב ולפי ר"י פטמתו היינו בוכנתו והוא הנזב שבתוך הגומא אבל עוקצו שהוא חויז לגומא לכל הפירושים אם נטל כשר מרדכי. נטלה פטמתו והוא הפרח שבראשו לפי הר"י בר יקר אבל אם נטלה עוקצתו כשר בכל ענין.

ולפי הר"ז הלוי נטלה פטמתו כשר בכל ענין ונטלה עוקצו אם נטל מה שחויז לגומא כשר ואם נטלה מעקרו וניכר מקומו שהוא חסר פסול ור"ח פוסל בשניהם וכ"כ רב אלפס והרמב"ם והרא"ש וכן נהגינן לפסול בשניהם ודוקא כשהיתה לו פטמה ונפלה.

אבל יש אתרוגים שלא הנה להם פטמה מעולם לא נפסלו בכך: (א"ו) עלתה בו חזוית והוא כמו אבעבועות ויש בהן ממש שמקומם ניכר במשוש שהוא גבוה מן האתרוג אם הוא במקום א' אין פוסל אלא ברובו ואם הוא בשנים או בג' מקומות אפי' במיעוטו פוסל וכתב הר"ר יונה שאפי' השנים או הג' מקומות מצד א' שלא אתרוג פסול אבל הראב"ד כתב דוקא שנתפור הנמור ברובו אע"פ שבשטח האבעבועות היא מיעוט אכל במיעוטו פינן שפולו מצד אחד של אתרוג כשר ולזה הסכים הרא"ש לה"ט נקב מפולש במשהו פירש"י דאננקיב ולא אחסר קאי ולר"א מפיץ אאננקיב וחסר כל שהו' קאי וקאמר האי תנא הא דפסלינו בחסר כל שהוא היינו בנקב מפולש אבל בשאינו מפולש עד שיחסר בכאיסר מרדכי: (א"ז) נקב האתרוג או שאכלוהו העכברים כשר מיום ראשון ואילך אם

נִשְׁאָר בּוֹ כְּשִׁיעוֹר וּבֵה"ג פֶּסֶל אִם נִקְבְּוּהוּ הַעֲכָבְרִים כֹּל ז' יָמִים מִשׁוּם דְּמָאִיס אַע"ג דְּנִקְבַּ
בְּדִיעֵבַד כְּשֶׁר וּכ"כ רַב נְטְרוֹנָאִי וְהָרָא"ש לֹא חִלַּק בְּזֵה.

וְאִפִּי לְכַתְחֵלָה מוֹתֵר וּלְדִידָן חָשׁוּב יוֹם שְׁנֵי כְּיוֹם רֵאשׁוֹן אֲבָל כֹּל שְׁאָר הַפְּסוּלִין פְּסוּלִין
כֹּל ז' הַיָּמִים וְה"ר יוֹנָה פֶּתַח כֹּל הַפְּסוּלִין אֵינָם פְּסוּלִים אֲלָא לְיוֹם רֵאשׁוֹן אֲבָל מִשָּׁם וְאִילָף
ל"ש גְּזוּל וּל"ש שְׁאָר פְּסוּלִין כֹּלָם כְּשָׂרִים וּכ"כ בְּעַל הַעֲטוּר.

וְהָר"ר יִשְׁעִיָּה וְהָרָא"ש כְּתָבוּ כְּסִבְרָא רֵאשׁוֹנָה. וְכָל הַפְּסוּלִים מִחֲמַת מוּם אִם הוּא בְּשַׁעַת
הַדְּחָק כְּשֶׁר נִמְצָא כְּשָׂרִים וְיָכוֹל לְבַרְךְ עֲלֵיהֶם וְהָרָאב"ד פֶּתַח שְׁלֵא יִבְרַךְ עֲלֵיהֶן אֲלָא
אוֹחֲזוּ בְּיָדוֹ שְׁלֵא תִשְׁתַּפַּח תּוֹרַת לּוּלָב וְלֹא נִהִירָא לְהָרָא"ש וְהָרַמְבַּ"ם מְכַשִּׁיר לּוּלָב יָבֵשׁ
בְּשַׁעַת הַדְּחָק וְלֹא שְׁאָר מִיָּנִין וְלֹא נִהִירָא דְּמָאִי שְׁנָא זֶה מְזָה.
לה"ט.

וּבְאִשְׁכַּנּוּ נוֹהֲגִין לְכַתְחֵלָה לְהַכְשִׁיר בִּיבֻשִׁים אִפִּי בְּדָאִיפִי לַחִים וְדוֹקָא בְּלוּלָב אֲבָל לֹא
בְּהֶדְס וְעַרְבָּה בְּדָאִיפִא לַחִים: (א"ח) וּמִיָּנִין שְׁמַעְפְּבִין זֶה אֵת זֶה כּו' מְצָאֵתִי בְּסִפְרֵי א"ז
הַשִּׁיב ר"י מְאוּרְלֵינְשׁ בְּמִי שְׁאִין לוֹ אֲתָרוּג שְׁיִטְוֹל שְׁאָר מִיָּנִין וְיִבְרַךְ בִּי"ט שְׁנֵי דְאַרְבָּעָה
מִיָּנִין אֵינָן מְעַפְּבִין זֶה אֵת זֶה אֲלָא בְּיוֹם רֵאשׁוֹן לְבַד מִיָּדֵי דְהוּי אֲאֲתָרוּג חֶסֶר וְאֵין נִרְאָה
לְרָאבְּי"ה וְאֵין הַמְחַבֵּר נִרְאָה בְּעֵינֵי הַלְכָה לְמַעֲשֵׂה כְּדַבְּרֵי שְׁאִין מְעַפְּבִין רַק בְּיוֹם רֵאשׁוֹן
וְכּו הַלְכָה מְרַדְכִי.

וְאֵין הַמְחַבֵּר לֹא רָאִיתִי נוֹהֵג כֹּף רַק לְבַרְךְ עַל ד' מִיָּנִין: (א"ט) לֹא מְצָא אֲתָרוּג לֹא יָבִיא
לֹא פְרִישׁ וְלֹא רִמּוֹן. פֶּתַח רַא"ם בְּעַל הַיָּרְאִים אַע"פ שְׁפִסְלָנוּ יָבֻשִׁים בְּלוּלָב הֶדְס וְעַרְבָּה
אֵין בְּלוּלָב הֶדְס וְעַרְבָּה מְבַרְכִינוּ בִּיבֻשִׁים מִשׁוּם דְּלֹא אֶפְשָׁר וְהוּא שְׁעַת הַדְּחָק וְרָאבְּי"ה
פִי דְהוּא הַדִּין אֲתָרוּג כְּמוֹשׁ וְחֶסֶר מְרַדְכִי.

ד' מִיָּנִין שְׁבִלוּלָב מְעַפְּבִין זֶה אֵת זֶה דְּבַעֲיָנוּ לְקִיחָה תַּמָּה וְהֵי מִיָּלֵי בְּזִמְן שְׁאִין לוֹ כֹּל
הַמִּיָּנִין הַלְלוּ אַרְבַּעַתָּם אֲבָל יֵשׁ לוֹ אֵינָן מְעַפְּבִין וְאַע"פ שְׁנִטְוֹל זֶה אַחַר זֶה שְׁבֵה"ל: (אֲלָף
י) כֶּפֶת תְּמָרִים כְּתִבְרָאבִי"ה הַפֶּתַח חֶסֶר ו' כְּתִיב מִשׁוּם דּו' יָמִים קָשׁוּר הַלּוּלָב וְנִרְאָה כֹּף
אַחַת וּבְיוֹם הַזֶּה מִתִּירִין אוֹתוֹ מְרַדְכִי: (אִי"א) רִש"י פִי הָא דְלוּלָב א"צ אֲגַד הֵינְנוּ דּוֹקָא
בְּדִיעֵבַד אֲבָל לְכַתְחֵלָה צְרִיף לְאַגְדוֹ מִשׁוּם זֶה אֵלֵי וְאַנְהוּ: (אִי"ב) כְּתִב גְּדוּל בְּדוּרוֹ מְהָר"י
מוֹלָן ז"ל מִי שְׁאִין לוֹ אֲתָרוּג בְּעִירוֹ יֵשׁ לוֹ לַעֲשׂוֹת אֲגוּנָה מִן הַג' מִיָּנִין וְלִיטְלוֹ בְּיָדוֹ בְּשַׁעַת
הַלָּל וְהוֹשַׁעְנוֹת וַיִּנְעֲנַע כְּדָרְכּוֹ וְהִפְלִי בְּלֹא בְרָכָה וְאַע"ג דְּהָר"י מְאוּרְלֵינְשׁ הַשִּׁיב דְּהָא
דְּאֲמַרִינוּ ד' מִיָּנִין מְעַפְּבִין זֶה אֵת זֶה הֵינְנוּ דּוֹקָא בְּיוֹם רֵאשׁוֹן וְכֵן הַסְפִים ר"י א"ז הַלְכָה
לְמַעֲשֵׂה.

מ"מ לֹא מְלֹאנִי לְבִי לְהוֹרוֹת לְבַרְךְ מִשׁוֹ דְּהָרָא"ש סֵתֵר רְאֵיתוֹ. וְאִפִּי בִי"ט שְׁנֵי אוֹמֵר
אֵין שְׁיִטְוֹל הַג' מִיָּנִין עַכ"ל: (אִי"ג) וְיִבְרַךְ עַל הַלּוּלָב קוֹדֵם שְׁיִטְוֹל הָאֲתָרוּג בְּיָדוֹ כְּדִי
שְׁיִבְרַךְ קוֹדֵם לַעֲשִׂיתוֹ שְׁאֵלוֹ יִטְוֹל אַרְבַּעַתָּם קוֹדֵם שְׁיִבְרַךְ נִמְצָא שְׁכָבֵר יֵצֵא קוֹדֵם
לַעֲשִׂיתָם שְׁכִינּוֹ שְׁהַגְבִּיהוּ יֵצֵא.

אוּ יִהְפֹּךְ הַלּוּלָב וְהָאֲתָרוּג עַד שְׁיִבְרַךְ וְנִמְצָא שְׁלֵא יֵצֵא פִינּוֹ שְׁנִטְלוֹ שְׁלֵא כְּדָרְךְ גְּדִילָתוֹ.
אִי נְמִי יִכּוֹן שְׁלֵא לְצִאת עַד שְׁיִבְרַךְ וְהָרַמְבַּ"ם פֶּתַח שְׁלֵא יִבְרַךְ עַד שְׁיִטְלָנוּ בְּיָדוֹ וְאֵין
נִרְאָה לְר"י וִי"א פִינּוֹ שְׁלֵא נִעְנְעוּ וְעַדִּינּוּ יֵשׁ לְתַפְשׂוֹ בְּיָדוֹ אַע"פִי שְׁאִינוֹ מְעַכְבֵּב קָרִינּוֹ בִּיָּה

שפיר קודם לעשייתו וטוב לעשות פאָחד מן הדרכים שכתבתי לה"ט ועל הלולב יש מהפכין אותו שלא פדרך גדולו עד לאחר הברכה.

ויש שמתכוננין שלא לצאת עדיין וא"כ הני עובר לעשייתן אי נמי דאין המצוה נגמרת עד לאחר הנענוע מרדכי פ"ק דפסחים: (אי"ד) בהדס שוטה נחלקו בו הגאונים אם הוא מין הדס ויכול להוסיף בו אם לאו ובה"ג פתב בהדס שוטה אפי' בהדי הדס אחרנינא פסול.

ורב נטרונאי פתב אם יכול לעשות פולו עבות מצוה מן המנבחר ואם אינו מוצא אלא ג' הדסי' ממלא אותו בהדס שוטה ושפיר דמי. וכ"כ הרא"ש לה"ט.

וד' מינין הללו אין מוסיפין לא על הלולב ולא על האתרוג אלא בהדס וערבה דכתיב לשון רבים יכול להוסיף פרצונו וכן בתשובות הגאונים וכן משמע מן הירושלמי ומצאתי לרב יהודאי גאון ז"ל שכתב ב' ערבות בלולב מותרים ויוצא בהן ידי חובתן פחות מן אסור ונהדסים שנים א' עבות וא' שוטה למדנו מדבריו שמוותר להרבות בהדס וכ"כ בעל הדברות והרמב"ם אכל בה"ג פתב בהדס שוטה אפי' בהדי הדס אחרנינא פסול ואין נראה לנו פיון דמין הדס הוא פשר להוסיף וליכא משום כל תוסיף ורב פלטוי ורב נטרונאי וה"ר יונה אית להו האי סברא דיוכל להוסיף בהדס וערבה וכן פסק הרשב"א בתשובותיו וכן המנהג והפבלי פתב אם רוצה להוסיף שאר מינין אינו מוסיף ואינו גורע.

וכ"כ רב עמרם ורב האי פתב שהעבות שבלולב צריכין להיות ג' עבות פראוי והשאר הדס שוטה ומנין פלם ס"ט דהכי מנין הדס והאי סברא דגאון ליכא גפן חובה ובשם רבינו מצאתי שאריה מנין ס' פנגד ברפת פהנים שיש בה ס' אותיות שבה"ל.

ואנו נוהגים לטול ערבה פמנין לולב וג' קשרים שהוא סך הכל פמנין סנהדרין וג' קשרים לג' אבות מרדכי: (אט"ו) היכן מנענע בהודו לה' תחלה וסוף ובאנא ה' פדברי ב"ה וכן הלכתא. וי"מ בהודו ראשון ובהודו אחרון וכן הורה רבי שלמה ז"ל.

אבל הר"ר מרדכי כתבש"ץ מנענע תחלה בהודו ובסוף בחסדו בין בהודו ראשון בין בהודו אחרון. ולבעל הדברות עיקר נענוע בהלל הוא ולא בברכה.

ורב שר שלום גאון הביא ראיה שפשע' ברכה צריה ג"כ לנענע וכן מנהג אשכנזי שבה"ל. ת"ר פיצד מנענע מוליה ומביא מעלה מוריד פתב בעל הדברות ז"ל וכן המנהג שמוליה ומביא ומעלה ומוריד בלבד והמוליה לצפון ולדרום דעת חצוני הוא.

ומנהג פשוט מרבתינו פינדינו לעשות הולכה והובאה לד' רוחות ובשאלה לרב האי גאון מצאתי לכמה גאונים פי אין הנענוע אלא מוליה ומביא ז"ל הרמב"ם מצוה שיגביה אגודה של ג' מינין לולב פימין ואתרוג בשמאל ומוליה ומביא מעלה ומוריד וינענע הלולב ג' פעמים ומביא ומנענע ראש הלולב ג' פעמים וכן בעליה וברידה.

פתב בעל העטור מנהג אבותינו מוליה ומביא מעל' ומוריד למי שהרוחות שלו והמושל בשמים הוא המושל בארבע והמוליה ומביא לצפון ולדרום דעת חיצוני הוא והרא"ש לא פתב פן ולא נהגו העולם פן אלא מוליקים ומביאים לד' רוחות.

פֶּתַח בְּעַל הַעֲטוּר הוֹלְכָה וְהוֹבְאָה הִיא הַנְּעֻנֶה וְאִין הַנְּעֻנֶה שְׂדֵרָה וְעֵלִין וּכ"כ רַב הָאֵי גֵאוֹן שֶׁא"צ נְעֻנֶה שְׂדֵרָה וְעֵלִין. לַה"ט אוֹ דְלִמָּא הַהוֹלְכָה וְהוֹבְאָה שְׁנֵיהֶם יַחַד.

פּר"א וְרַאבְי"ה פִּינּוֹן דְלֵא אֶפְשִׁיט' אֲזִלִּין לְחוּמְרָא אֶלְמָא נְעֻנֶה זֶה הוּא הַמְּוֹלָךְ וְהַמְּבִיא וְכו' וְכֵן פִּי הַעֲרוּף. וְכַתְּבֵי רַאבְי"ה נִרְאָה בְּעֵינֵי שְׂכָל אֱלוֹ הַנְּעֻנֶה הֵם בְּשַׁעַת הַבְּרָכָה אֲבָל הֵוּא נְעֻנֶה דְמַתְּנִי דְהוּדוֹ וְאַנָּא הוּא נְעֻנֶה בְּעֶלְמָא.

אֲמַנְם בְּאַלְפְסֵי וּבְעֲרוּף לֹא מִשְׁמַע פֶּן וּמִיָּהוּ גַם בְּשַׁעַת הַבְּרָכָה מִצְוָה לְנַעֲנֶה. וְה"ג בְּירוּשְׁלַמִי לְמָה מְנַעֲנֶה כְּדִי לְנַעֲנֶה כַּחוֹ שֶׁל קְטִיגוֹר.

רַב אֲחָא בַר יַעֲקֹב מְמַטֵּי לִיהַּ וּמְנַעֲנֶה כַּד מְבַרְךְ עֲלֵיהּ מְרַדְכֵי בְּהוּדוֹ תַחֲלָה וְסוּף כְּמוֹ שְׁפִירש"י כִּף נִרְאָה לר"מ וְלְרַאבְי"ה עֵינָר וְז"ל. הוּדוֹ שְׁבַתְחַלַּת הַפֶּרֶק וְהוּדוֹ שְׁבַסוּף הַפֶּרֶק בְּסוּף הַלֵּל מִן הוּדוֹ לְסוּף הַלֵּל חֲדָא פְּרָשָׁה הִיא לְמַנְיָן פְּרָשִׁיּוֹת שֶׁל תִּילִים.

וּי"מ תַּחֲלַת הוּדוֹ וְסוּף כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ וְלִית' מִן הַירוּשְׁלַמִי מְרַדְכֵי: (א"ט"ז) הַמְּרִית בְּאַתְרוּג שֶׁל מִצְוָה פֶּתַח הַר"ר שְׁמַחָה שְׁאִין לוֹ לְבַרְךְ בְּרוּךְ שְׁנַתָּן רִישׁ טוֹב בְּפִירוֹת שְׁעֵינָר וְלֹא לְרִישׁ עוֹמֵד.

וְרַאבְי"ה פֶּתַח שְׁיֵשׁ לוֹ לְבַרְךְ: (א"י"ז) אִינוּ יְהוּדֵי שְׁהִבִּיא לְוֹלָב לְיִשְׂרָאֵל בִּי"ט מַחוּזִין לְתַחוּם. פֶּתַח הַרְשָׁב"א שְׁמוֹתָר לִיטְלוֹ שְׁלֹא אֶסְרוּ חֲכָמִים אֶלָּא לְאוֹתוֹ שְׁהוּבָא וְאִפ' הוּא מוֹתָר לְטִלְטְלוֹ.

וְלֹא אֶסְרוּהוּ אֶלָּא בְּאַכִּילָה וּבְהִנָּאָה וּמִצְוֹת לֹא לִיהִנּוּת נִתְּנוּ: (א"י"ח) מַה שְׁנוֹהֲגִים בְּמַקּוֹם שְׁאִין אֲתְרוּג מִצְוֵי שָׁם שְׂכָל הַקְּהָל קוֹנִים אֲתְרוּג בְּשׁוֹתְפוֹת וְיוֹצְאִים בּוֹ פֶּתַח הַרְשָׁב"ם פִּינּוֹן שְׁקִנְאוּהוּ לְצִאת בּוֹ מִסְתַּמָּא כְּאֵלוֹ פִּירְשׁוֹ שְׂכָל הַקְּהָל נוֹתְנִים חֲלָקָם לְכָל מִי שְׁיִטְלוּהוּ לְצִאת בּוֹ עַל מְנַת שְׁיַחְזִירָהוּ לָהֶם פִּינּוֹן דְּבַעֲיָנוּ אַחַר אִין יְכוּלִין לְצִאת בּוֹ.

וְרַב שְׁרִירָא גֵאוֹן הִשִּׁיב עַל זֶה שְׁמִיּוֹם רֵאשׁוֹן וְאֵילָךְ יוֹצְאִים בּוֹ בְּזֶה הָאֲוֶן אֲבָל בְּיוֹם רֵאשׁוֹן צָרִיף כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְוֹלָב בְּפִנֵּי עֲצָמוֹ וְכֵן רֵאשׁוֹן שְׁתַּעֲשׂוּ לְהִי' קוֹנֵין הַלְוֹלָב לֹא מִן הַצְּבוּר אוֹ שְׁיַקְנֵהוּ מִמְּמוֹנוֹ אוֹ שְׁיַתְּנוּ הַדָּמִים לְחַזֵּן בַּה"כ בְּמַתְּנָה וְהוּא יַקְנֵהוּ לְעֲצָמוֹ וּבִי"ט רֵאשׁוֹן יַתְּנֵהוּ בְּמַתְּנָה לֹא מִן הַזְּקֵנִי וְכָל א' יַקְנֵהוּ לְחַבְרוֹ בְּמַתְּנָה עַד שְׁיַבֵּא לְיַד כְּוֹלָם.

וּבְאַשְׁכְּנַז וּבְצִרְפַּת נִהְגוּ כְּרַשָׁב"ם. לַה"ט: (א"י"ט) מִצְּאֵתִי לְבַעַל הַדְּבָרוֹת מִסְתַּבְּרָא פִּינּוֹן שְׁהַמְּקַבֵּל יוֹדַע שְׁהַנּוֹתֵן אִינוּ נוֹתְנוֹ בְּמַתְּנָה גְּמוּרָה שְׁהֵרִי יַצְטַרְךְ לוֹ עֲדִיין לְצִאת בּוֹ שְׁאִין לְוֹלָב אַחַר וְאַתְרוּג אַחַר א"צ לְפָרֵשׁ לוֹ עַל מְנַת לְהַחְזִיר לוֹ אֶלָּא נוֹתֵן לוֹ סֶתֶם וְהַמְּקַבֵּלוֹ מְקַבְּלוֹ סֶתֶם וּמַחְזִיר סֶתֶם וְא"צ תְּנָא דְהָא רַבִּין גְּמִלְיָאֵל נָתַן לר' יְהוֹשֻׁעַ בְּמַתְּנָה וְלֹא אָמַר לוֹ עַל מְנַת לְהַחְזִיר שְׁבַה"ל מִצְּאֵתִי בְּנֵי הָעִיר שְׁאִין לָהֶם אֶלָּא לְוֹלָב וְאַתְרוּג אֶחָד צָרִיף שְׁיֵאָה כְּוֹלָם דַּעְתָּם שְׁנָה לִיתְּנוּ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּשַׁעַת שְׁמַבְרָךְ בּוֹ אוֹ כְּוֹלָם יַפְקִירוּהוּ לְאוֹתוֹ שְׁיַקְחֵנוּ לְצִאת בּוֹ וְיִהְיֶה זוֹכָה מִן הַהַפְּקָר וְלֹא אַחַר שְׁבַרְךְ בּוֹ צָרִיף שְׁגַם הוּא יַפְקִירוּהוּ אוֹ יַתְּנֵהוּ בְּמַתְּנָה לְחַבְרוֹ לְצִאת בּוֹ אַחְרֵי וְכֵן כְּוֹלָם מְרַדְכֵי.

לֹא הַחְזִירוֹ לֹא יַצָּא פִּירְשׁ רַשָׁב"ם דְלֵא בְּעֵינָן תְּנָאֵי כְּפוּל אֶלָּא בְּגִיטִין וְקִדוּשִׁין לְרוֹנוּחָא דְמִילְתָא אֲבָל לְגַבֵּי דִינָא לֹא בְּעֵינָן תְּנָאֵי כְּפוּל. וְכֵן פִּי רַבִּינוּ שְׁמוּאֵל כֵּן חֲפְנֵי וְכֵן עֲמָא דְבַר.

ובספר המצות כתב דכל התנאים שבעולם צריכין להיות בתנא' ארבעה דברים תנאי כפול והו קודם לקאו ותנאי קודם למעש' ותנאי שאפשר לקיימו בסופו א"כ הכא נמי צריף שיאמר על מנת שתחזירהו לי הוי שלף במתנה ואם לא לא יהא שלף ובכמה מקומות בתלמוד אינו חש להאריף בדבר הזה.

וכן פי' בשאלות ובה"ג ובמיימון פרק ששי דאישות משום דתנאי בני ג' ובני ראובן בדיני ממונות הנה נכתב דעל זה ראוי לסמוך. מרדכי: סדר התפלות מסוכות (אלף כ) מחזיר שליח צבור התפלה ואומר קדיש ואח"כ אומר הושענא ויש אומרים הושענא קודם קדיש ורב סעדיה כתב שמקיפין אחר קריאת התורה בעוד הספר על התיב' ומנהג טוב הוא פדי שלא להוציא הספ' שלא לצורך פינון שאין קורין בו אלא שאין נוהגין כן: (אפ"א) כתב רב שריא גאון שאין לומר הושענא בשבת מאחר שאין מקיפין וכ"כ בעל הדברות שמצא בתשובות הגאונים ומנהגקדמון בדינו לומר הושענא בשבת וכ"כ בעל העטור.

וכן נוהג העולם: (אכ"ב) בקידוש ליל שני אומר קידוש וזמן אחריו ואח"כ סופה דזמן קאי אקידו' ולא אסופה דאף אם יום ראשון חול יצא בזמן דסופה. לכן צריף שלא להפסיק בכנונה בין קידוש לזמן.

וראבנ"ה כתב שגם בליל שני יש לומר זמן באחרונה כמו יקנה"ז אע"פ שהזמן אינו שייף להבדלה. והרא"ש הסכים לסברא הראשונה: (אכ"ג) לענין לברך זמן על הלולב ב"ט שני נחלקו בו רבנים רבי שלמה בר' שמשון כתב שאין לאומרם וכ"כ רש"י וי"א שצריף לאומרם וכ"כ ר"י.

והרא"ש הסכים לסברא ראשונה וכן נוהגים באשכנז ומיהו אפי' לפי זה אם חל יום ראשון בשבת צריף לאומרם בשני לה"ט: (אכ"ד) שמעתי על רבינו מנחם פשהיה מקדש בליל ראשון של סוכות הנה מאחר שהחיינו עד לאחר הקידו' ועד לאחר ברפת סופה פדי שיפטור בזמן אחד אקידוש ורגל ואזמן דסופה וראבנ"ה כתב שיש לברך בליל שני כמו בליל ראשון מרדכי: (אכ"ה) דין הקריאה כתב רב אלפס בשם גאון דמנהג בשתי ישיבות ביום השלישי של חג שהוא יום ראשון של חול המועד פהו קורא וביום הב' לוי קורא וביום הג' ישראל שלישי חוזר וקורא ביום הג' והרביעי קורא ביום השני וביום השלישי.

ועל פי הסדר הזה קורין בכל יום עד יום ז'. וכ"כ רבינו ישעיה ורש"י פי' יום ג' של חג פהו קורא וביום הב' לוי וביום השלישי ישראל שלישי קורא וביום הרביעי וישראל הרביעי הנוסף בשביל המועד חוזר וקורא ספיקא דיומא וביום השני וביום השלישי וכן בכל יום עד יום שביעי שהוא יום ערבה וביום השביעי אי אפשר שהשלישי יקרא וביום השמיני לפי שאינו מימות החג לפיכך ראשון מתחיל וביום החמישי לוי קורא ביום הששי שלישי ישראל קורא ביום השביעי רביעי קורא ביום הששי ושביעי שהוא ספיקא דיומא.

וכן היו נוהגין רבותינו וכ"כ בעל הדברות ויש נוהגים ביום השביעי שפהו קורא וביום הששי לוי ביום השביעי ושלישי חוזר וקורא ביום הששי ורביעי חוזר וקורא וביום השביעי ואינו ישר פי האחד יש לו לקרות שני ספקי היום כש"ץ במוספין.

וכן נוהגים רבותינו ואותם שקורין וביום השמיני אינו ישר שלא לעשות מחול קודש
ואנו נוהגין פרש"י וחקבריו שבה"ל. וכן נוהגים באשכנז ובצרפת: (אכ"ו) פסק רב אלפס
שאין מברכין על הערבה ביום הושענא רבה כמו ר' אליעזר בר' צדוק שמנהג נביאים
הוא ואמנהגא לא מברכין.

ובעל העטור כתב דוקא ביחיד אבל בצבור מברכין ורב שמואל בר חפני פסק כר' יוחנן
דמברכין. והרא"ש כתב דנהגו פרב אלפס: (אכ"ז) כתב גאון שיעור חביט ב' פעמים
בתפלת מוסף של יום שביעי לפי שבתפלת התמיד אנו נוטלין הליל ובתפל' מוסף של
היום ההוא אנו נוטלין הערבה בפני עצמה ורש"י פי' חביט ולא בריף.

חביט בלא נענוע. והרמב"ם כתב חביט בה על גבי הקרקע או על הפלי שני פעמים או
שלשה וכ"כ הר"י גיא'ת: (אכ"ח) רב נחמן אומר יצא אדם י"ח בערבה שבלולב אם
הגביה אותה ב' פעמים.

ופסק הרמב"ם שאינו יוצא בה וראב"ה פסק שיוצא בה ולזה הסכים הרא"ש לה"ט.
ערבה לאחר שיצא בה יש אוסרין ליהנות בה לשורפה או לעשות ממנה שפודין לצלות
בהם בשר שהרי לכולי יומא אתקצי נדמי לאתרוג דאסרינן מהאי טעמא שבה"ל: (אכ"ט)
כתב הר"ר פרץ שאם חל י"ט האחרון של חג בשבת שאסור האתרוג אף בתשיעי אע"ג
דקימא לן שמותר בתשיעי היינו בשאר הימים.

אבל הכא אסור משום הקנה דכיון ששבת לפניו אין שבת מכין לי"ט ולא נהירא להרא"ש
דלא הוי הקנה וכן נוהגים בו היתר יש נוהגים שלא לישב ליל שמיני בסופה וביום שמיני
יושבין ואינו מנהג לה"ט: (אלף ל) שמיני עצרת קורין בפרשת ראה ולפי פירש"י
מתחילין בעשר תעשר בין בחול בין בשבת ורבותי' הלויים חולקין עליו שמעולם לא
נהגו בפני הר"ר יעקב הלוי אביהם כן.

אלא מתחילין מקל הבכור ומנהגנו פרבותינו הלויים. שבה"ל.

ומנהג אשכנז להתחיל ביום השבת דוקא עשר תעשר: (אל"א) במוסף בחג השמיני
מזכירין גבורות גשמים ובמנהגים אשפיר"א שמכריזו חזן קודם תפלת מוסף בפני הקהל
משיב הרוח ומוריד הגשם והציבור עונין לברכה כדרך שנוהגים בהזכרת ראש חודש
וכיון שמתחיל להזכיר שוב אינו פוסק: ויש שנוהגין שלא להזכיר משיב הרוח במוסף
בלחש ואז אומר חזן שאתה הוא ה' אלהינו משיב הרוח ומוריד הגשם לברכה ברוך
מחיה המתים שבה"ל: הלכות חנוכה (אל"ב) מלא קערה שמן והקיפה פתילות אם כפה
עליה פלי פל א' עולה בשביל גר אחד.

לא כפה עליה פלי אפי' לגר אחד אינו עולה לפי שהוא כמדורה וכתב בעל העטור
מסתברא שאם הרחיקם זה מזה עד כאצבע שאינו נראה כמדורה יצא. ונראה לי דאפי'
הרחיקם אין להתיר בלי כפיית פלי: (אל"ג) כתב הר"ר יואל הלוי דדוקא כשמניח בחוץ
אבל כשמניחה בבית אפי' למעלה מעשרים אמה כשרה ואין נראה.

ומהר"ם היה מדקדק להניח גר חנוכה למעלה משלשה טפחי'. ולמטה מעשרה: (אל"ד)
בדיעבד זמנה כל הלילה.

וּדְלָא פְּהַרְמַב"ם שְׁפַתְב שְׂכַח אוּ הוּיז וְלֹא הִדְלִיק עִם שְׁקִיעַת הַחַמָּה מִדְּלִיק עַד שְׁתַּכְלָה רְגַל מִן הַשּׁוּק עֶבֶר זֶה הַזְּמַן אֵין מִדְּלִיק. וְהַתּוֹס' פְּתָבוּ לְדִידֵן לֹא צָרִיף לְדַקְדַּק בְּזְמַן שְׁנַתְנוּ חֻכְמִי שְׁלֹא נִתְּנוּ אֶלָּא לָהֶם שְׁהִיוּ מִדְּלִיקִי מִבְּחוּץ וְלֹאחַר זְמַן אֵין עוֹבְרִים וְשָׁבִים אֲבָל אָנוּ שְׁמִדְלִיקִין בְּבֵית דָּאִין הִיכְר אֶלָּא לְבְנֵי הַבַּיִת אֵין לְהַקְפִּיד עַל הַזְּמַן.

וְכַתֵּב בְּסִפְר הַמְּצוֹת מ"מ נִכּוֹן לְהִדְלִיק בְּעוֹד בְּנֵי הַבַּיִת נְעוּרִים וּנ"ל שְׁאַף לְדִידֵן צָרִיף לְדַקְדַּק שְׁאֵע"פ שְׁמִדְלִיק מִבְּפְנִים פִּינּוּן שְׁמִדְלִיקִין בְּפֶתַח הַבַּיִת וְהוּא פְּתוּחַ יֵשׁ הַפִּירָא לְעוֹבְרִים וְשָׁבִים. בְּעַל הָעֵטוֹר פְּתַח דְּנֻקָּא תַּשְׁמִישׁ שֶׁל חוּל אֲבָל תַּשְׁמִישׁ שֶׁל קְדוּשָׁא שְׂרִי וְלֹא נִהִירָא לְהָרָא"שׁ: (אֵל"ה) מִדְּלִיקִין מִנֵּר לְנֵר וְדֻנְקָא בְּנֵר עֲצָמוּ שְׁיִכּוּל לְהִדְלִיק א' מִתְּבָרִיו אֲבָל אֲסוּר לְהִדְלִיק שֶׁל חוּל אִפִּי לְהִדְלִיק בּוּ נֵר שֶׁל חֲנוּפָה.

וְהַסֵּפֶר הַתְּרוּמָה הַתִּיר מִנֵּר לְנֵר ע"י חוּל. וְהַשִּׁיב שְׁנֵר שֶׁל שְׁבַת וְשֶׁל בַּה"כ כֻּלָּם שֶׁל מִצּוֹ הֵם וְיִכּוּל לְהִדְלִיק מִזֶּה לְזֶה.

וְהָרָא"שׁ פְּתַח בְּסִפְרָא רֵאשׁוּנָה. לַה"ט: (אֵל"ו) פְּתַח גְּדוּל בְּדוּרוּ מֵהַר"ר יַעֲקֹב מוּלִין ו"ל שְׁמַנְהֵג הוּא שְׁאֵע"ג שְׁיֵשׁ לְאֲדָם אֲשֶׁה שְׁמִדְלִקַת בְּבֵיתוֹ כְּשֶׁהוּא לוֹמֵד חוּץ לְעִירוֹ וְכֵן אוֹרְחִים מִדְּלִיקִין עַכ"ל: (אֵל"ז) פְּתַח בַּה"ג נֵר שֶׁל שְׁבַת וְשֶׁל חֲנוּפָה יְדִלִיק נֵר חֲנוּפָה בְּרִישָׁא דָּאִי מִדְּלִיק שֶׁל שְׁבַת בְּרִישָׁא אֲסוּר לִיהַ לְאֲדֻלּוּקִי שֶׁל חֲנוּפָה דְּהָא קַבִּיל עֲלֶיהָ שְׁבַתָּא.

וְהַתּוֹס' פְּתָבוּ שְׁאֵין הַקְּבֵלָה תְּלוּיָה בְּהִדְלִיק וְיִכּוּל לְהִדְלִיק שֶׁל שְׁבַת תַּחֲלָה וְאַח"כּ שֶׁל חֲנוּפָה כֹּל זְמַן שְׁלֹא קַבְּלוּ שְׁבַת: (אֵל"ח) פְּתַח מֵהַר"ם שְׁהִיִּתִי בְּצָרְפַת רְאִיתִי מוֹרֵי הַר"ר שְׁמוּאֵל שְׁהִיָּה קוֹבֵעַ נֵר חֲנוּפָה בְּדִלַת קוֹדֵם שְׁבַת פִּינּוּן דַּקְבִּיעָא הִיא חֲשִׁיבָא כְּמַחְנוּבָר לְקַרְקַע וְאֵין לוֹמַר מִשּׁוּם שְׁמַכְב' שְׁהָרִי נֵר שְׁעַל הַטְּבֵל' מְנַעַר הַטְּבֵלָא וְהוּא נוֹפֵל.

וּלְפִי מַה שֶׁפִּי הַר"י נֵר' שְׁאַחֲזִירִי הִדְלַת אֲסוּר לְנַעֲוֵל וּלְפִתּוֹחַ הָיוּ אֲסוּר וְהִיא דְּנֵר שְׁעַל הַטְּבֵל' מְעַמִּיד כְּשֶׁאֵין בּוּ שְׁמֵן דַּחֲשִׁיב לִיהַ פְּסִיק רִישֵׁי' אִם יֵשׁ בּוּ שְׁמֵן: (אֵל"ט) ר"ת הִיָּה חוֹזֵר מִי שְׁשִׁכַח עַל הַנִּסִּים אִם זוֹכְרוֹ קוֹדֵם שְׁעָקַר רְגְלִיו וְאֵינוֹ נִרְאֶה וְכֵן דַּעַת הָרָא"שׁ.

וּמִיָּהוּ אִם נִזְכַּר בְּאוֹתָהּ בְּרִכָּה כֹּל זְמַן שְׁלֹא הִזְכִּיר הַשֵּׁם אִפִּי' בֵּין בְּרוּךְ אַתָּה לְשֵׁם חוֹזֵר. לַה"ט: (אֵלֶף מ) פְּתַח מֵהַר"י מוּלִין כְּשֶׁחָל חֲנוּפָה בְּמוֹצָאֵי שְׁבַת מְנַהֵג לְהִדְלִיק נֵר חֲנוּפָה קוֹדֵם שְׁיִבְדִּיל.

וְטַעֲמָא כְּדָאמְרִינּוּ בְּעַרְבֵי פְּסָחִים בְּמִלְתָּא אַחֲרִיתִי מִשּׁוּם דְּמֵאַחֲרִין לְהַבְּדִילָה כֹּל מַה שְׁיִכּוּלִים בְּעֵלִילָה קְטַנָּה מִשּׁוּם דְּלֹא לִיתְחַזִּי עֲלֶיהָ שְׁבַת כְּמִשּׁוּי עַכ"ל: (אֵמ"א) יֵשׁ שְׁאֵין מְסִיָּמִין בְּעַל הַנִּסִּים כְּשֵׁם שְׁעֲשִׂיתָ לָהֶם וְכו'.

לְפִי שְׁאֵין אוֹמְרִי' תְּפִלָּה בְּהוֹדָאָה. וּי"א פִּינּוּן שְׁצוּרָף רַבִּים הוּא יְכוּל לְאוֹמְרוֹ כְּמוֹ יַעֲלָה וְיִבֵּא שְׁאוּמְרִי' בְּעֵבּוּדָה אַע"פ שְׁלֹא יִשְׁאַל אָדָם צָרְכִיו בַּג' אַחֲרוֹנוֹ' וּבְסִדֵּר רַב עֲמָרָם יֵשׁ כֵּן.

וְהָרָא"שׁ לֹא הִי' אוֹמְרוֹ: הַלְכוֹת פּוּרִים (אֵמ"ב) כְּרָף שְׁהוּא סְפַק אִם הֵנֻקָּף מִיָּמוֹת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן אִם לֹא קוֹרָא בִּי"ד וּבִט"ו. וְלַעֲנִין הַבְּרָכָה כְּתַב אַחֲזִי הַר"ר יְחִזְקִיאֵל שְׁיִקְרָאוּ בְּלֹא בְּרָכָה בְּשִׁנֵּי יָמִים דְּסְפַק הוּא וּבְרִכּוֹת אֵינָן מְעַפְבוֹת.

והרמב"ם פתב שמברכין בארבעה עשר: (אמ"ג) נשים חייבות נמי במקרא מגילה. וכתב רש"י שמוציאין הזכרי' ידי חובה ובעל הלכות גדולות פתב אף ע"פ שחייבים במקרא מגילה אינם מוציאין הזכרים.

לה"ט וכ"כ ראב"ה ומסנפק ראב"ה אם קטן יכול להוציא הנשים מרדכי פרק קמא דמגילה (אמ"ד) רבי יהודה מכשיר בקטן להוציא אחר הואיל והגיע לחנוכה. ובעל העטור פתב פמזהו ומן דברי הרא"ש משמע שפסק כת"ק.

וכ"פ בה"ג: (אמ"ה) הקורא את המגילה עומד ויושב משמע אבל לכתחל' לא יקרא מיושב ובירושלמי קאמר אפי' לכתחל' נמי והרמב"ם פתב אבל לא יקרא לכתחל' יושב בצבור מפני פבוד הצבור.

בלשון הקדש הכל יוצאי' אע"ג שאינם מבינים אותו. ורב עמרם פתב שלשון יוני גם פן פשר לכל וכ"כ הרמב"ם ובעל העטור.

ואין דעת רב אלפס פן. וכן הרא"ש לשון הטורים (אמ"ו) הקורא את המגילה הפתובה הפתובים לא יצא והני בצבור אבל ביחיד יצא ידי חובתו.

ובספר צפנת פענח נמצא שמה שהתירו בכתוב' בין הפתוב היינו בימיהם שהיו פתובים בגליון פמו מגילה שלנו אבל עתה שאינו פן אפילו ביחיד לא יצא מרדכי פ"ב דמגילה: (אמ"ז) אמר רב מגילה בזמנה קוראין אותו אפי' ביחיד.

ר"ח ור"ת פסק פרב וראיה מפרק שני דלקמן הקורא במגילה הפתובה בין הפתובים וכו'. ומיהו מצו' בעשר וכן פי' רבינו מריה פרב אבל רב עמרם פסק פרב אשי.

ורבינו גרשום ז"ל פי' וז"ל יחיד הקורא את המגילה לא יברך לא לפניה לאחריה עכ"ל המרדכי: (אמ"ח) הקורא את המגילה פושטה פאגרת וכשיגמר חוזר וכורכה פולה ומברך. אבל בתשובת הגאונים נמצא פורכה פקורא בתורה ואין פושטה פאגרת.

וכן נמצא בשתי ישיבות ונהגו בכל מקום שקורא וכורך בספר תורה מרדכי. ובאשפנז נהגו לפתוח אותה מפל וכל ואחרי כן מתחיל לקרות: (אמ"ט) פתב רב האי לכרוך המגילה פספר תורה לא חזינן בשעת הקריאה.

ורב נטרונאי פתב הווי יודעים שבשתי ישיבו' ובבית רבינו שבבבל ובכל מקומות ישראל קורין וכורכין פספר תורה והגאונים באשפנז ובצרפת נהגו פרב האי לשון הטורים: (אלף נ) מגילה בזמנה שהוא בי"ד וט"ו שהוא עיקר זמנה קוראין אותה ביחיד לרב אלפס ור"ת פתב אפי' לחזור אחר אחרים אינו צריך אלא לכתחלה קורין אותה ביחיד.

בה"ג פסק דוקא בעשרה ורב עמרם פתב צריך לחזור אחר עשרה ואם אי אפשר קורין אותה ביחיד. ולזה הספיק הרא"ש: (אנ"א) פתב ר"ת פיון שנקרא ספר נותנין לה פל דין ס"ת חוץ ממה שפירש בהד' דהיינו שאם הטיל בה ג' חוטין פשיירה אבל לכל שאר הדברים הוא כס"ת לענין עבוד לשמה והקף גויל ונטוטרות ותליית ההיו וקופין וכל גופי האותיו' בציוון ובציוון וכל שעטנ"ז ג"ץ ונטוטרות ויתרות.

וצריכה עמוד בראש' וסופה חלק פדי להקיר פולה כס"ת: (אנ"ב) והרמב"ם כתב שאינה צריכה עבוד לשמה ובעל העטור כתב שאינה צריכה תגין לה"ט: (אנ"ג) חוץ משיר' זו שאריח על גבי אריח.

רש"י פ"א אריח הוא הכתב והלבינה הוא החלק שהוא גדול יותר בפלים מן הכתב. ור"ת פ"א שיטה ארוך' קרוני' לבינה והקצרה אריח מרדכי: (אנ"ד) ובלבד שיהיו משולשים פירש"י שיהא מראש הדף עד מקום תפירת הגידין פשיעור שממנו עד הגיד השני ומגיד השני לשלישי פמשלישי עד סוף הדף וכן נראה לר"י וי"מ דקאמר משולשים שיהיו הגידי' בראש הדף ובסופה ובאמצעיתה דכי האי גוונא קרי משולשים ושני הפירושים יכולים להיות אמת.

ויש להחמיר ולעשות כשניהם. מרדכי פ"ב דמגילה: (אנ"ה) ואם היא מחוברת עם כתובי' וקרא בה ביחיד יצא כתב בעל העטור הא דקאמר בצבור לא יצא בה פ"א בב"ה שיהא מקום צבור ובעי פרסומי ניסא אבל שלא בבה"כ אפי' בעשר' יצא.

ואין נראה דכל עשרה מקרי צבור לכל דברי' כתב ר"ת שאף ביום צריף לברך שהחיינו. והרמב"ם כתב שאין מברכין וכ"כ הרשב"ם.

ורבינו מאיר הנה רגיל לומר זמן ביום בלחש בתוך פה שהיו הקהל עונים אמן פדי להוציא נפשי' מפלוגתא. מרדכי.

והרא"ש הסכים עם ר"ת ואין נוהגים פו. ובצרפת נוהגים כר"ת.

ובאשכנז אין מברכין שהחיינו ביום וכן רוב העולם: (אנ"ו) כתב בעל העטור מסתברא פינו דברכה אחרונה תליא במנהגא אין לגעור למי שפסח בקריאתה דלאו הפסקה היא. אלא בקריאה תליא מילתא ואין נראה: (אנ"ז) כתב רב עמרם בליל פורים אחר קריאת המגילה אומרים ובא לציון גואל וכל סדרא.

וי"א שא"א ובא לציון לפי שאין עיקר גאולה בלילה: (אנ"ח) כתב רב עמרם מנהג בשתי ישיבות לפול על פניהם פינו שהוא יום נס וגאולה צריכין אנו לבקש רחמי' שנגאל באחרונה ובתשובה לגאונים מצאתי שאין נופלי' על פניהם וכן המנהג אם התחיל בפסעודה ביום ומשכה עד הלילה כתב הרא"ש שא"א בה על הנסים: (אנ"ט) כתב בשאלות שאם מת לו מת בפורים אסור להספיד ולא לנהוג אבלות ואם מת קודם פורים בתוך שבועה מבטל ממנו גזרת שבועה ומקור"ם כתב שאין מבטלין את האבילות ומ"מ אין אבילות נוהג בהן לא בי"ד ולא בט"ו אלא דברים שבצינעה: (אלף ס) ולאחר שהתפללו בבית האבל, בליל פורים ילך לבה"כ לשמוע מקרא מגילה ותייב לשלוח מנות ואע"פ שאין מתאבלין בהן עולין לו ומשלים אבלותו אחרי כן וי"א שלא ילך האבל לבית הכנסת אלא יקרא בבית.

והרא"ש כתב פדברי מקור"ם: (אס"א) יום י"ד וט"ו שבאדר הראשון מותרין בהספד ומענית וכן נראה מדברי מקור"ם ורבינו פרץ לא כ"כ: סליק סדר מועד ויהי כאשר התעו אותו סעיפי מחשבותי.

ועשמתותי לחצוני. לא יתנוני תשב רוחי עד אוציא לפועל מזמנות לבי.

יָד ה' הִיטָה עָלַי חֲזָקָה. לְגִמּוֹר הַמְלָאכָה כְּפִי חֲזָקָה.
וְהִשְׁלַמְתִּי עֲבוֹדַת הַיּוֹם וְכָל דֵּינֵי מוֹעֲדֵי וְאִמְרָתִי אֶעֱלֶה בְּתִמְרָר. אוֹחֲזָה בְּסִנְסְנֵי דֵינֵי אִסּוּר
וְהִיטָר.
מִפְּנֵי שְׂרָאִיתִי הִרְבֵּה מִתְנַהֲגִים מְצַפְצָפִים וּמְהַגִּים. וְדַמְיָם שׁוֹנוֹת מִשְׁתַּנּוֹת מִדַּעַת חוֹ"ל
וְהוֹלְכֵי לְקוֹלָא.
וּמְקל"ם יָגִיד לָהֶם. אִף יֵשׁ פּוֹרְצִים וְרָצִים אַחֲרֵי מְנַהֲיָהֶם הָרָעִים אֲשֶׁר נִהְגּוּ וְלֹא שָׁתוּ
לְבָם לְדַבְרֵי רוֹ"ל גַּם בְּמָה שֶׁכָּלֵם, אֲסֵרוּ.
עַל פֶּן נִתְעוֹרְרָתִי וְנִתְאַוְרָתִי חָיִל לְכַתּוֹב בְּקוֹצָר כֹּל הַמַּחְלֻקָּת הַנִּמְצָאוֹ בְּדֵינֵי אִסּוּר
וְהִיטָר. וְהִפְסֵק אִיךָ יִתְנַהֵג בָּהֶם.
וְהַמְנַהֲגִים אֲשֶׁר נִהְגּוּ הַפְּרוּשִׁים. גַּם חֲדוּשִׁים מְסַפְקוֹת נְחַקְקוֹת תְּשׁוּבוֹתֵיהֶן מְגֹדוּלֵי דוֹרֵינוּ
שֶׁהָיוּ לְפָנֵינוּ כְּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי בַּתְּחִלָּה.
וּבְחֻלְק הַזֶּה אֲרֻשׁוֹם דֵּינֵי שְׁחִיטָה וּבְדִיקָה וּטְרֵפוֹת וְדֵינֵי כָּל שְׂאֵר אִסּוּר וְהִיטָר עִם דֵּינֵי יֵין
נְסֻךְ וְגַעוּלֵי וּבְשׁוּלֵי אֵינֹ' יְהוּדִי'. גַּם דֵּינֵי גֵדָה בְּאִנְיָוּת וּמְקוֹנָאוֹ'.
לְמַעַן אֲגִדּוֹר פֶּרֶץ וּלְחַזֵּק בְּדָק הַמְצוּת. וּמִפְּנֵי כִי חֲלוּק דֵּינֵי אִסּוּר וְהִיטָר רַבִּי עֲמֻקִּי וְהֵם
כַּהֲרָרִים תְּלוּיִם בְּפִסְעָה.
הַסְּפָמְתִי לְהוֹצִיא לְאוֹר תְּעֵלוּמָה וְאַחֲלִיקָה עַל דְּרָף כָּלֵל כְּפִי אֲשֶׁר תִּשְׁפּוֹט הַחֲלוּקִי'. וְזֹאת
חֲזָקָה לְחַלְקֵם כְּדִרְף הַתְּפִשְׁטוֹת מִשְׁוֹרֵשׁ אֲחָד.
וְהִנְנִי נוֹט' עֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגֵּן. עֵץ חַיִּים הוּא לְמַחְזִיקִים בּוֹ וּלְכָל בְּשִׂרָה מִרְפָּא.
וְהַשׁוֹלֵחַ יָדוֹ וְלִקַּח מִפְּרִים וְאָכַל וְחָי לְעוֹלָם. וְאֵלּוֹ הַשְּׂמוֹת הַנִּכְלָלִי בְּזֶה הָאֵילָן: הָרֵאשׁוֹן
שְׁוֹרֵשׁ אֲשֶׁר מִמֶּנּוּ יִתְפַּשְׁטוּ כָּל הַקּוּיִם וְאֵלּוֹ יִשׁוּבוּ.
וְהַשֵּׁם הַשְּׂנִי הוּא רֵאשׁ. וְהַחֲלָקִים אֲשֶׁר יֵצְאוּ מִן הָרֵאשׁ יִקְרְאוּ עֲנָפִים וּמִן הָעֲנָפִים אֲמִירִים
וּמִן הָאֲמִירִים גְּרָגְרִים.
וְכָל הַקְּרוֹב אֶל הַשְּׁוֹרֵשׁ יוֹתֵר כּוֹלָל עַד הַפֶּרֶט וְהוּא הַגְּרָגֵר שְׂאִין מִתְפַּשְׁט עוֹד. וְעַתָּה
אֲתַחִיל בְּהַתְּפַשְׁטוֹת.
הַשְּׁוֹרֵשׁ הוּא אִסּוּר מֵאֲכָלוֹ' וּמִשֵּׁם יִפְרֹד וְהִזָּה לְשִׁלְשָׁה רֵאשִׁים: הָרֵאשׁ הָאֶחָד אִסּוּר מֵאֲכָל
וְדָאִי. הַשְּׂנִי אִסּוּר מֵאֲכָל מְסַפֵּק הַשְּׁלִישִׁי אִסּוּר מֵאֲכָל עַל יְדֵי תְעַרְוֹבַת: הָרֵאשׁ הָאֶחָד וְהוּא
אִסּוּר מֵאֲכָל וְדָאִי.
חֲחַלְק לְשְׁנֵי עֲנָפִים הָאֶחָד אִסּוּר מֵאֲכָל מִן הַתּוֹר'. הַשְּׂנִי אִסּוּר מֵאֲכָל מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים: הָעֲנָף
הָאֶחָד מִן הָרֵאשׁ הָאֶחָד וְהוּא אִסּוּר מֵאֲכָל מִדְּבָרֵי תוֹרָה יִתְחַלְק לְשְׁנֵי אֲמִירֵי' וְלֹא רִבְעָה
גְּרָגְרִים הָאֲמִיר הָרֵאשׁוֹן מִצַּד הַשְּׂעוֹר הַשְּׂנִי מִצַּד הָעוֹנֵשׁ.
הָאֲרִבְעָה גְּרָגְרִים א' מִצַּד הַמְּקוֹם הַב' מִצַּד הַזְּמַן הַג' מִצַּד הַמְּקוֹם וְהַזְּמַן הַד' לֹא מִצַּד
הַמְּקוֹם וְלֹא מִצַּד הַזְּמַן הָאֲמִיר הַא' מִן הָעֲנָף הָאֶחָד מִן הָרֵאשׁ הָאֶחָד וְהוּא מִצַּד הַשְּׂעוֹר
יִתְחַלְק לְז' גְּרָגְרִים א' שְׂעוֹר כּוֹזֵית ב' שְׂעוֹר כְּפֵלֵא לְגֻמָּא בְּמִשְׁקָה.

ג' תְּצַי שְׁעוֹר ד' פְּכוּתָת הַגֶּסֶה. ה' שְׁעוֹרוֹ כְּבִיזָה ו' שְׁעוֹרוֹ בְּכָל שְׁהוּא.

ז' הֵיטֵר מְצַטְרֵף לְאִיסוֹר נְאָסוֹר פְּשִׁיעוֹר. הָאָמִיר הַשְּׁנִי מִן הָעֲנָף הָאֶחָד מִן הָרֹאשׁ הָאֶחָד
וְהוּא מְצַד הָעוֹנֵשׁ יִתְחַלֵּק לְאַרְבָּעַ גְּרָגְרִים.

ה' אָסוֹר מְאָכַל שְׁעוֹנְשׁוֹ פֶּרֶת. ב' אָסוֹר מְאָכַל שְׁעוֹנְשׁוֹ לָאוּ וּמִלְקוֹת.

ג' שְׁעוֹנְשׁוֹ מִיְתָה בִּיְדֵי שְׁמַיִם. ד' שְׁאָסְרוּ מִן הַתּוֹרָה וְאִין בּוֹ לֹא פֶּרֶת וְלֹא לָאוּ וְלֹא מִיְתָה
בִּיְדֵי שְׁמַיִם אֶלָּא אָסוֹר בְּעֵלְמָא.

הָעֲנָף הַשְּׁנִי מִן הָרֹאשׁ ה' וְהוּא אָסוֹר מְאָכַל מִדְּבָרֵי סוּפְרִים. יִתְחַלֵּק לְשְׁנֵי גְרָגְרִים א'
אָסוֹר דְּרַבְּנָן שְׁתַּקְנּוּ וְגִזְרוּ בְּמִנְיָן וְהַגְרָגוֹר הַשְּׁנִי שְׁתַּקְנּוּ מִשׁוּם מְנַהֵג וּפְרִישׁוֹת: הָרֹאשׁ
הַשְּׁנִי אָסוֹר מְאָכַל מְסַפֵּק יִתְחַלֵּק לְאָמִיר אֶחָד.

וְלִגְרָגִיר א' מְצַד הַתְּחֵלָה הַסֵּפֶק. הָאָמִיר הָרֹאשׁוֹן סֵפֶק הַנּוֹלָד בְּמִקּוֹם קְבוּעַ הַגְרָגִיר הָרֹאשׁוֹן
סֵפֶק נוֹלָד וְשֵׁלֵא בְּמִקּוֹם קְבוּעַ.

הָאָמִיר הָאֶחָד הַנּוֹלָד בְּמִקּוֹם קְבוּעַ יִתְחַלֵּק לְשְׁנֵי גְרָגְרִים א' מְקוֹם קְבוּעַ שְׁאָסוֹר מִן הַתּוֹרָה
ב' מְקוֹם קְבוּעַ שְׁאָסוֹר מִדְּרַבְּנָן עוֹד יִתְחַלֵּק הָרֹאשׁ הַשְּׁנִי וְהוּא אָסוֹר מְאָכַל מְסַפֵּק לְגְרָגִיר
א' וְלְאָמִיר א' הַגְרָגִיר ה' וְסֵפֶק רֹאשׁוֹן הָאָמִיר ה' סֵפֶק שְׁנִי וְהוּא סֵפֶק סְפִיקָא הָאָמִיר
הָאֶחָד וְהוּא סֵפֶק סְפִיקָא יִתְחַלֵּק לְאַרְבָּעַ גְּרָגְרִים ה' סֵפֶק הָרֹאשׁוֹן מִן הַתּוֹרָה הַשְּׁנִי
שְׁסַפֵּק הָרֹאשׁוֹן מִדְּרַבְּנָן ה' סֵפֶק סְפִיקָא שְׁאֵתָה יְכוֹל לְהַפְּכוֹ ד' סֵפֶק סְפִיקָא שְׁאֵי אֵתָה יְכוֹל
לְהַפְּכוֹ.

עוֹד יִתְחַלֵּק הָרֹאשׁ הַשְּׁנִי וְהוּא אָסוֹר מְאָכַל מְסַפֵּק לְשְׁנֵי אָמִירִים א' סֵפֶק אָסוֹר שְׁיֵשׁ לוֹ
חֲזוּקַת הֵיטֵר ב' סֵפֶק אִיסוֹר שְׁיֵשׁ לוֹ חֲזוּקַת אָסוֹר. הָאָמִיר ה' מִן הָרֹאשׁ ה' וְהוּא שְׁיֵשׁ לוֹ
חֲזוּקַת הֵיטֵר יִתְחַלֵּק לֵה' גְּרָגְרִים וְלְאָמִיר אֶחָד.

הַגְרָגִיר הָאֶחָד חֲזוּקָה שְׁיֵשׁ לֵה' שְׁעָה מְבוֹרְרַת. ב' חֲזוּקָה שְׁאִין לֵה' שְׁעָה מְבוֹרְרַת.

ג' חֲזוּקַת הֵיטֵר שְׁיֵשׁ כְּנֻגְדָה רַב. ד' חֲזוּקַת הֵיטֵר שְׁאִין כְּנֻגְדָה רַב.

ה' חֲזוּקַת הֵיטֵר דְּלֹא אֵתְרַע חֲזוּקַת. הָאָמִיר הָאֶחָד חֲזוּקַת הֵיטֵר דְּאֵתְרַע חֲזוּקַתָּהּ וְהָאָמִיר הַזֶּה
יִתְחַלֵּק גְּרָגְרִים ה' הֵיכָא דְאֵיכָא חֲזָא לְרִיעוּתָא ה' הֵיכָא פְרִתִי לְרִיעוּתָא: הָרֹאשׁ
הַשְּׁלִישִׁי וְהוּא אָסוֹר מְאָכַל עַל יְדֵי תַעְרוּבָתָא.

יִתְחַלֵּק לְגְרָגִיר א' וְלְעֲנָף א'. גְרָגִיר א' הוּא תַעְרוּבָתָא בְּמִזִּיד עֲנָף א' תַעְרוּבָתָא בְּשׁוּגָא.

תַעְרוּבָתָא בְּשׁוּגָא יִתְחַלֵּק לְג' אָמִירִים וְלְעֲשָׂרָה גְרָגְרִים הָאָמִיר א' תַעְרוּבָתָא אָסוֹר בְּעֲצָמוֹ.
ב' תַעְרוּבָתָא ע"י טַעַם ג' תַעְרוּבָתָא בְּרוּב גְרָגִיר א' תַעְרוּבוֹת בְּמִינוֹ ב' תַעְרוּבָתָא שְׁלֵא בְּמִינוֹ.

ג' תַעְרוּבָתָא בְּמִשְׁהוֹ. ד' תַעְרוּבָתָא בְּלַח.

ה' תַעְרוּבָתָא בְּיָבֵשׁ ו' תַעְרוּבָתָא דְּבָר שְׁבִמְנִין ז' תַעְרוּבָתָא דְּבָר שְׁיֵשׁ לוֹ מִתִּירִין. ח' תַעְרוּבָתָא
חֲתִיכָה הָרְאוּלִי לְהַתְּכַבֵּד ט' בְרִיָּה י' בְּעֵלֵי חַיִּים.

הָאָמִיר ה' מִן עֲנָף א' מִן רֹאשׁ ה' וְהוּא תַעְרוּבָתָא אָסוֹר בְּעֲצָמוֹ יִתְחַלֵּק לְאַרְבָּעַ גְּרָגְרִים.
אֶחָד תַעְרוּבָתָא מִן הָאָסוֹר עֲצָמוֹ.

ב' תערוכת מחתיכה שנעשה נבלה מחמת האסור שבלעה. הג' תערוכת אסור בכזית בכדי אכילת פרס.

ד' תערוכת אסור שאין כזית בכדי אכילת פרס האמיר הב' תערוכת ע"י טעם ותחלק לאמיר א'. ולגררי' ב'.

אמיר א' נותן טעם ראשון. גררי' א' נותן טעם בר נותן טעם.

גררי' ב' נותן טעם לפגם. אמיר א' נותן ראשון ותחלק לד' גרריים.

א' נותן טעם ע"י בשול. ב' ע"י צלי' ג' ע"י מליח.

ד' ע"י שרי'. האמיר השלישי והוא תערוכת ברוב ותחלק לב' גרריים א' תערוכת נדאי ברוב.

השני תערוכת שתולין האסור ברובא. ואחר שחלקנו הדינין כפי אשר תשפוט החלוקה אתחיל בבאיור כל חלק וחלק אשר יצטרף בבאיור ומחלק אשר הוא פשוט מעצמו אעבור עליו.

הגררי' הא' מן האמיר האחד מן הראש האחד והוא שיעור כזית. הוא שיעור לכל אסורי מאכלו שבתורה חוץ מהמפורשים לפנינו כמו שאמר ר' יוחנן כל השעורין שבתורה בכזית חוץ מטומאת אונקלין.

הגררי' השני הוא שיעור כמלא לוגמ'. זהו לענין יום הכפורים דאמרי התם פ' יום הכפורים כמה מלא לוגמא כדי שישלכנו מצד א' ויהיה נראה כמלא לוגמא ושיעור זה פחות מרביעית באדם בינוני.

הגררי' הג' והוא חצי שיעור. תנא שעורין של עונשין הלכה למשה מסיני.

ובחצי שיעור נחלקו ר' יוחנן וריש לקיש והלכה כר' יוחנן שאומר שחצי שיעור אסור מן התורה הואיל ונחזי לאצטרופי. ורב אשי סובר נמי כר' יוחנן בפרק גיד הנשה והאוכל חצי שיעור מכין אותו מכת מרדות.

הגררי' הד' שיעור ככותבת הגסה זהו גם כן שיעור אכילה ביה"כ לחיוב פרת כדאייתא בפרק יה"כ ומסקינן התם פמוה וכגרעינתה ולפי הירושלמי צריך למעט חללה שאין משערין אלא בה וכגרעינתה.

ושעור זה פחות מפביצה כמו שכתב בעל סמ"ג. הגררי' ה' שיעור כפביצה זהו לענין טומאת אונקלין כמו שאמר ר' יוחנן כל השעורין שבתורה בכזית חוץ מטומאת אונקלין ששנה הכתוב כמשמעו ושנה בשיעורו דכתיב מפל האוכל אשר יאכל.

ושערו חכמים שאין בית הבליעה מחזקת יותר מפביצה תרנגולת: הגררי' הו' שיעור בכל שהוא זהו כמו חמץ בפסח וטבל ויין נסוף ומין במינו לדעת רב. ויש פוסקין בחמץ כר' יוחנן וריש לקיש שסוברי' בפסחים כל אסורין שבתורה בששי' חוץ מטבל ויין נסוף.

וכן סובר רבא בפרק גיד הנשה והמנהג בחמץ במשהו. עוד יש שיעור בכל שהוא והוא ברביעית כדאמרינן במכות ובפסחים אוכל נמלה לוקה חמש: הגררי' השביעי היתר מצטרף לאסור לאסור כשיעור מוכן הוא: האמיר השני מן ענף אחד מן ראש אחד והוא מצד

העונש יתחלק לד' גרגרים האחד אסור מאכל שעונשו פרת זהו מפורסם כמו דם וחלב ודומיהן.

מה שעונשו לאו ומלקות זהו כל אסורי לאו שבתורה. מה שעונשו מיתה בידי שמים כגון זר שאכל תרומה וכהן טמא שאכל תרומה פדתנו בפרק אלו הנשרפין.

מה שאסור מן התורה ואין בו לא פרת ולא מלקות ולא מיתה בידי שמים האחד הוא כמו טעמו ולא ממשו של אסור כדאמר ר' יוחנן פ' אחרון דעבודת פוכבים טעמו וממשו של אסור ולוקין עליו וזהו דוקא שיש פזית בכדי אכילת פרס דמצטרף אבל אין בו פזית בכדי אכילת פרס עד ששים אסור מן התורה ואין לוקין עליו וזהו לדעת ה"ג ור"ת הסוברים דטעם פעיקר דאורייתא וכן הלכה ולפי הסמ"ג הוא מחלוקת של אמוראים אם טעם פעיקר דאורייתא או דרבנן.

עוד תמצא אסור מאכל דאורייתא לבד כגון בשר של מהלכי שמים ר"ל האדם שהרי מנה הכתוב שבעה מיני חיות טהורות ואמר זאת החי אשר תאכלו הא למדת מה שחויז מאלו לא תאכלו ולא הבא מכלל עשה עשה כדאיתא בסמ"ג סי' קכ"ז: הענף השני מן הראש הא' והוא אסור מאכל דרבנן יתחלק לשני גרגרים א' אסור דרבנן שתקנו וגזרו במנן.

והם כל התקנות שתקנו וגזרו הדבר במנן. הב' אסור דרבנן שהוא מצד מנהג ובכרשיות וזהו שומנו של גיד הנשה כדאמרין פרק גיד הנשה ישאל קדושים הם ונהגו בו אסור.

כן איתא בכראשית רבה הני פקוקולתא דגיד הנשה שריין וישאל קדושים הם ונהגו בו אסור פי' פקוקולתא הן קנוקנות של גיד הנשה: הארבעה גרגרים מהענף השני מהראש הא' מצד המקום וכו' זהו כל המצות התלויות בארץ כמו ששנינו בפ' קמא דקדושין ל מצוה שאינה תלויה בארץ נזהגת בארץ ובח"ל וכל שתלויה בארץ אינה נזהג' אלא בארץ חוץ מן הערלה וכלאי הכרם ור"א אומר אף החדש.

ושנינו סתם משנה במסכת ערלה החדש אסור מן התורה בכל מקום והערלה הלכה והפלאים מדברי סופרים אבל ספק ערלה בח"ל מותרת והב' שהן מצד הזמן לא מצד המקום הן כמו חמץ בפסח ואכילה ביום הכפורים הג' התלוי במקום ובזמן כגון תרומה בזמן הזה שהי' מדרבנן אפי' בארץ לרבנן דר"י כמו שהביאה סמ"ג מן הירושלמי בהל' תרומות סימן קל"ו הד' מצות התלויות לא במקום ולא בו הן שאר מצות שאינן חובת קרקע ואינן תלויות בארץ: נשלם הראש הראשון גרגיר הא' מן האמיר הראשון מן הראש השני והוא ספק הנולד במקום קבוע שאסור מן התורה זהו מה שיש בפסחים בפרק קמא תשע חנויות מוכרות בשר שחוטטה ואחת מוכר' בשר נבלה ולקח מאחת מהן ואינו יודע מאיזה מהן לקח אסור דכל קבוע פמחצה על מחצה דמי.

וזהו אסור מן התורה כמו שהוכיח סמ"ג ובקבוע מד"ת אמרינן בנמצא שפירש ממקומו ושם נולד הספק כל דפריש מרובא פריש. גרגיר שני מקום קבוע שאסור מדרבנן כגון בעלי חיים דחשיבי וחשובים כקבוע כדאיתא בפרק התערובת הדמיון שור הנסקל שנתערב מחיים בין שאר שונורים שמן התורה בטל ברוב ואמרו חכמים בנבחים פ' התערובות שבעלי חיים חשובים ואינן בטלים וקראוהו לשם קבוע.

האמיר הראשון מן הראש הב' והוא ספק ספיקא הוא מתחלק לד' גרגרי' הראשון ספק הראשון מן התורה. הדמיון כוונת ספק שנומן ספק חלב שנתערב עם שאר חתיכות בשר שאין בהם ששים לבטלו אין להתיר משום ספק ספיקא כיון שהספק הראשון אסור מן התורה וסגיבין עליו אשם תלוי נחשב כנדאי אסור פן סובר ר' יצחק בעל התוס' וכן הוא בתו' אע"ג דאמר שמואל בפרק התערובות דספק ספיקא אסור בעבודת פוכבים בלבד ולא בשאר אסורין ואף בעבודת פוכבים בלבד אין הלכה כמותו מ"מ צריד' שהספק הראשון יהיה בטל ברוב מן התורה.

אבל לדעת ר"ת אינו פן: הגרגיר השני ספק ספקא שהספק הראשון הוא מדרבנן הדמיון כוונת ספק שנומן ספק חלב שנתערב בין שני שעורי כוונת של היתר ואינו נפר ואח"כ נפל אחד מאלו לתוך קדרה של בשר ואין בקדרה שעור לבטל הכוונת שגפול התבשיל מותר מטעם ספק ספקא שמא הכוונת הראשון שנתערב בין שני הכוונת הנה שנומן ואם תמצא לומר הנה חלב שמא לא זו שגפלה בקדרה וזהו ספק הראשון מדרבנן דמדאוריית' חד בתרי בטיל בכל דבר: הגרגיר הג' והוא ספק ספקא שאתה יכול להפכו זהו כמו שאמרנו עתה.

ותוכל להפוך הספק ספקא ותאמר שמא לא זו שגפלה בקדרה ואת"ל נפל שמא הנה שנומן ולא חלב. הגרגיר הד' ספק ספקא שלא תוכל להפכו.

הדמיון שחט ונמצא הספין פגום דאיכא ספק ספקא שמא במפרקת נפגם. ואת"ל שלא נפגם במפרקת שמא במיעוט בתרא דסי' נפגם.

ונה הספק ספקא לא תוכל להפוך ולומר שמא מיעוט בתרא נפגם. ואת"ל שלא נפגם במיעוט בתרא אלא במיעוט קמא א"כ נדאי גבלה ולא תוכל לומר כף שמא במיעוט בתרא נפגם ואם תמצא לומר שלא נפגם במיעוט בתרא אומר בעצם נפגם דתרונייהו אין חשש אסור והכל אחד הוא א"ת בעצם נפגם או א"ת במיעוט בתרא נפגם ולכן לא תוכל לומר כף כי לא יקרא ספק ספקא.

ולכן לא תוכל להפוך אותו. והתוס' מפרשים בהדיא כל ספק ספקא שאי אתה יכול להפכו אין לו דין ספק ספקא אבל שכחתי המקום שפירשו כף התוס'.

האמיר הראשון מן הראש השני והוא ספק אסור שיש לו חזקת היתר הדמיון בהמה שנשחטה פראוי ויש לה מאז חזקת היתר בחזקתה עומדת עד שינדע לה במה נטרפה וכל ספק שנולד בה העמידנה בחזקת היתר.

האמיר השני מן הראש השני והוא ספק אסור שיש לו חזקת אסור הדמיון שחט ונמצא הסימן שמוט ואינו יודע אם לפני שחיטה נשט או לאחריה זה הנה מעשה ואמרו כל ספק בשחיטה פסול והוא דין דרב הונא דאמרן בפ"ק דחולין בהמה בחזקת אסור עומדת פ"י בחזקת אסור אבר מן החי עד שינדע לה במה נשחטה נשחטה בחזק' היתר עומדת עד שינדע לה במה נטרפה.

הגרגיר הראשון מן אמיר הראשון מן ראש השני והוא חזקה שיש לה שעה מבורר'. הדמיון כמו בהמה שנשחט' ומאז נולד לה חזקת היתר והזמן מבורר'.

הגרָגִיר הַשְּׁנִי מִן הָאָמִיר הַרְאִשׁוֹן מִן רֵאשׁ שְׁנֵי וְהוּא חֲזָקָה שְׂאִין לָהּ שְׁעָה מְבֹרָר הַדְּמִיוֹן אִם עָשׂוּ גְבִינּוֹת מְחֻלָּב בְּהֶמָּה וְאִתּוֹ "פּ מְצִאוֹהָ טְרָפָה אֵין לְהַתִּיר הַגְּבִינּוֹת מִטַּעַם אוֹקֵי בְּהֶמָּה בְּחֻזְקַת הַתֵּר וְנִמְצָא שְׂלֵא נְטֵרְפָה עַד לְקֹדֶם שְׁחִטָּה כִּינּוֹן דְּמַעוֹלָם לֹא הֵיְתָה אוֹתָהּ שְׁעָה שְׁהֵיְתָה כְּשֶׁרָה מְבֹרָרָת.

הגרָגִיר הַג' מִן הָאָמִיר הַרְאִשׁוֹן מִן הָרֵאשׁ הַשְּׁנִי וְהוּא חֲזָקַת הַתֵּר שְׂיֵשׁ כְּנִגְדָה רֹב. וְהוּא חֲזָקַת הַתֵּר שְׂאִין כְּנִגְדָה רֹב הַדְּמִיוֹן בְּהֶמָּה בְּחִיָּה בְּחֻזְקַת אִסּוּר עוֹמְדָת וְרֹב מְצוּיִין אֲצֵל שְׁחִיטָה מוֹמְחִין הֵם אֲזֵלִינּוּ בְּתֵר רֹבָא כְּנִגְדָה חֲזָקַת הָאִסּוּר וְלֹא אָמְרִי סְמוּךְ מְעוּטָא אֲצֵל חֲזָקָה וְאִתְרַע לִיה רֹבָא אֲלֵא אָמְרִינּוּ מִיְעוּטָא כְּמֵאן דְּלִיתָא דְּמִי וְהוּא לִיה רֹבָא וְחֻזְקָה וְרֹבָא עֲדִיף כְּדָאָמְרִי בִּיבְמוֹת וּבפ' כָּל הֵיךְ וְחֻזְקַת הַתֵּר דְּלִינְדָה רֹב כְּנִגְדָה כְּגוֹן אִשָּׁה שְׂרוּאָה דָם לְמַפְרַע מַעַת לַעַת אִיכָא חֲזָקַת טְהָרָה וְלִיכָא רֹבָא כְּנִגְדָה.

הגרָגִיר הַרְאִשׁוֹן מִן הָאָמִיר הַרְאִשׁוֹן מִן הָרֵאשׁ הַב'. וְהוּא הִיכָא דְּאִיכָא חֲזָדָה לְרִיעוּתָא וְהַשְּׁנִי הִיכִי דְּאִיכָא תְּרִתִּי לְרִיעוּתָא הַדְּמִיוֹן מְקוּנָה שְׂנִמְצָא חֲסֵר וְטַבֵּל בּוֹ לְקֹדֶם שְׂנִמְצָא חֲסֵר וְלֹא יִדְעֵנוּ אִם הִיָּה חֲסֵר בְּשְׁעָה שְׁהַטְמָא טַבֵּל בּוֹ.

אִם לֹא דְּאִיכָא חֲזָקָה לְמַקְנָה שְׂבֹב נִמְצָא הַרִיעוּתָא שְׁהָרִי מְקוּנָה חֲסֵר לְכַנְיָה וְהֵתָם אִיכָא תְּרִתִּי לְרִיעוּתָא אֲחֵד דְּהַעֲמֵד טְמָא עַל חֲזָקַתוֹ וְאִיכָא לֹא טַבֵּל בְּהַכְּשֵׁר וְהָרִי חֲסֵר לְכַנְיָה הֵינּוּ תְּרִתִּי לְרִיעוּתָא אֲבָל גְּבִי אִשָּׁה שְׂרוּאָה דָם דְּלִיכָא חֲזָקַת אִסּוּר רַב חֲזָקַת הַתֵּר וְהַעֲמֵד אִשָּׁה עַל חֲזָקַתָּה וְנִימָא הַשְּׂתָא וְלֹא תַטְמָא לְמַפְרַע אִיכָא חֲזָדָה לְרִיעוּתָא שְׁהָרִי דָם לְכַנְיָה כְּדָאָמְרִינּוּ בַּפ"ק דְּנִדְּוָה רֵאשׁ הַשְּׁלִישִׁי וְהוּא אִסּוּר מֵאֲכָל ע"י תַּעֲרוּכָת יִתְחַלַּק לְגַרְגִיר א' וְלַעֲנָף א'.

גַּרְגִיר א' תַּעֲרוּכָת בְּמִזִיד. תַּעֲרוּכָת בְּמִזִיד אֵין מְבַטְלִין אִסּוּר לְכַתְחֻלָּה וְאִפִּי בְּאִסּוּר נְדָאי דְּרַבְּנָן כְּדַמְשַׁמַּע בְּפֶרֶק בִּיעָה וְכֹן כָּתַב הַמְרַדְכִי קָטָן.

הָאָמִיר הַג' וְהוּא תַּעֲרוּכָת בְּרֹב יִתְחַלַּק לְשְׁנֵי גַרְגִירִי א' תַּעֲרוּכָת נְדָאי בְּרֹב וְהַשְּׁנִי תַּעֲרוּכָת שְׂתוּלִין הָאִסּוּר בְּרֹבָא כְּדָאָמְרִי בְּפֶרֶק הַשּׁוֹכֵר אֵת הַפּוֹעֵל גְּבִי טַבְעוֹ שְׁל עֲבוּדָת כּוֹכְבִים לְפָחוֹ לְשְׁנֵי בְּנֵי אָדָם אֲבָל אָדָם א' שְׂאוּכַל בְּנְדָאי הָאִסּוּר יֵשׁ לְהַחְמִיר וְכ"כ הַסְּמ"ג.

הגרָגִיר הַשְּׁנִי מִן הָעֲנָף הַרְאִשׁוֹן מִן הָרֵאשׁ הַג' וְהוּא דְּבַר שְׂבִמְנִין הוּא כְּמוֹ שְׂאָמֵר ר' יוֹחָנָן בְּפֶרֶק הָעֲרַל וּבְפֶרֶק הַתַּעֲרוּכָת אֵת שְׂדֵרְכּוֹ לְמִנּוֹת שְׁנִינּוּ וְאִינּוּ כְּטַל אִפִּי בְּאֵלָף דְּבַרְשִׁישׁ לוֹ מִתִּירִין כְּגוֹן בִּיעָה שְׂנוּלְדָה בִּי"ט שְׂאָמְרוּ חֲכָמִים אִפִּי בְּאֵלָף לֹא כְּטַל.

וְכֹן טַבֵּל מְעַשֵׂר שְׁנֵי וְהַקֵּדֶשׁ וְחֻדֶשׁ תִּנְיָא בְּפֶרֶק הַנּוֹדֵר לֹא נִתְּנוּ חֲכָמִים בְּהֵם שְׂיַעוּר וְכֹן הוּא בִּירוּשְׁלַמִי דְּשְׁבוּעוֹת חֲתִיכָה הָרְאוּיָה לְהַתְּכַבֵּד כְּדָאָמְרִינּוּ בְּפֶרֶק גִּיד הַנְּשֵׂה בְּרִיָּה לֹא כְּטַלָּה אֵין שְׂנִיף בְּרִיָּה דְּלֹא כְּטַלָּה אֲלֵא בְּבִרְיָה שְׂאִסּוּרָה מְחַמַּת עֲצָמָה וְלֹא מְחַמַּת בְּלִיעַת אִסּוּר.

וְכ"כ בְּעַל סְמ"ג בְּלָאוּ דְּשִׁרְצִים. הַגַּרְגִיר הַרְאִשׁוֹן מִן הָעֲנָף הַרְאִשׁוֹן מִן הָרֵאשׁ הַג' וְהוּא תַּעֲרוּכָת אִסּוּר בְּעֲצָמוֹ.

והגרגיר השני תערוכת איסור מתיכה' ש'אסר' מחמת בליעה לדברי ר"ת ור"י דאית להו אפשר לסוחטו אסור הדמיון חתיכה ש'אסר' מחמת טפת חלב או דבר אחר ונעשית גבלה ואח"כ נתן אותה חתיכה בתוך הקדירה שיש בה הרבה חתיכות והאיסור נסחט ממנה ואסר החתיכות שבקדירה עד ששים ואם יש ששים בקדירה לבטל החתיכה הפל מותר אבל החתיכה עצמה אסור דאפשר לסוחטו אסור האמיר הראשון מן האמיר השני מן הענף הא' מן הראש הג'.

א' נותן טעם ראשון ב' נותן טעם בר נותן טעם הדמיון דגים שעלו בקער' מותר לאכלם בכוחת שיש בו חלב לפי שהוא נותן טעם בר נותן טעם. הבשר נותן טעם בקערה והקערה בדגים ועדיין שני טעמי' אלו של התיר האמיר הראשון מן הענף השני והוא נותן טעם עצמו יתחלק לארבעה גרגרים.

א' נותן טעם ע"י בשול. ב' צליה ג' מליחה ד' שרייה.

והנה מצינו חלוק בניהם בצליה יש הפרש בין עילאה לתתאה דקיימא לו בפרק פיצד צולין פרב דאמר תתאה גבר. וילעגנו מליחה אוסר הפל בנגיעה שנוגעת שתי חתיכות זו לזו כשתייהן מלוחות או טמא מליח וטהור תפל ואין די בקליפה וילעגנו שרייה שריית יום אחד שלם מבלעת ומפלטת כמו שאמרו במסכת פסחי' גבי בשר בחלב חדוש הוא דאי תרו ליה כולי יומא שרי: הנה סדרתי חלוקי רוב דיני אסור והיתר והרבה ענפים הנחתי לפרש אשר דיניהם פשוטים ואם קצר מצע שפלי מהשתרע לפרש כל חלוקי הדינים כפי קיצור שפלי וכפי טרדת זמני די הוא לעת כזאת עד יערה עלי רוח ממרום: הלכות שחיטה (אלף סב) מילתא דפשיטא היא דאשה פשרה לשחוט אפילו לכתחילה ואפילו קדשים פשרה בנשים.

וכתב רבינו ברוך ראיתי בהלכות שחיטה שהביא ר' אלדד הדני הבא מעשרת השבטים ונ"ל אמר יהושע מפי משה מפי הגבורה כל הזבח לה' ואין יודע הלכו' שחיטה אסור לאכול משחיטתו עוד אמר יהושע כל השוחט שחיטה שאינה הגונה בין בפיהמה בין בחיה בין בעוף פגול הוא.

ואם שחוט ערום פגול הוא. ואם שכור פגול הוא.

ואם שחט ולא ברוך ולא הנה עליו סודר פגול. ואם לא הורחץ משכבת זרע ושכח ושחט פגול אבל אסור לשחוט בימי אבלו ואסורה השחיט' מיד האשה מיד הסריס מיד זקן שעברו עליו שמונים שנה ומנער עד שימלא י"ח שנה עכ"ל וחנומרות בעלמא הן ולא נהגינן כנות' מרדכי: ואני המחבר חושב בלבי אפשר כי כוונתו היא בקדשים.

כי הם חנומרות שהנהיגו בקדשים. וראיה מלשונו שכתב כל הזבח לה' וגו'.

על דרך הפתוח זובח לאלהים יחרם בלתי לה' לבדו. ובסמ"ק פתב נשים שוחטות לעצמן אם יודעות הלכו' שחיט' ע"כ אף כי התוס' כתבו בבבאיור ששנים שוחטות אפילו לכתחלה מנהג בכל גלות ישראל שלא ישחטו ומעולם לא ראיתי נוהג לשחוט ולכן אין להניחם לשחוט כי המנהג מבטל הלכה ומנהג אבותינו תורה היא: (אס"ג) בעל העטור כתב אי ידעינן ביה דגמור אפילו לא אתחזק מותר לשחוט לכתחלה ואי לא ידעינן ביה אי גמיר אי לא לכתחלה לא ישחוט ואם שחט שחיטתו פשרה ואין צריך לבדוקו ואפילו הוא

לפנינו והרמב"ם חלק בין מומחה ומתחזק לענין לשואלו שכתב היודע הלכות שחיטה הרי זה לא ישחוט בינו לבין עצמו בתחלה עד שישחוט בפני חכם פעמים רבות עד שיהי' רגיל וזריו ואם שחט בינו לבין עצמו שחיתו פשיטה ולא כתב שצריך לשואלו אם הוא מתחזק ומי שאין אנו יודעים אם יודע הלכות שחיטה כתב שאם שחט בינו לבין עצמו שואלין אותו אם יודע הלכות שחיטה פשיטה וא"א הרא"ש לא חלק אלא אם הוא לפנינו סומכים על החזקה בשניהם וכן הוא סבר' רב אלפס טורים.

בא"ז פסק רוב מצוין אצל שחיטה מומחין הו דוקא בדיעבד אבל לכתחלה אין לסמוך על הרוב היכא דאפשר לברר. וכן משמע מלשון השאלתו' פ' בהעלותה מרדכי.

מפאן נהגו באשכנז שלא לסמוך על שחיטת אדם אא"כ יש לו רשות לשחוט מחכם שבידקו וחקרו בדיני שחיטות ושחט לפניו ג' עופות: (אס"ד) וכיון שרוב המצויין אצל שחיט' מומחין הו המוצא בהמה שחוטת פראוי במקום שרוב ישראל מצויין פשיטה ואפילו נגנבה הימנו ומצאה שחוטת שאע"פ שהוא חשוד על הגנבה אינו חשוד על השחיטה וכתב הרמב"ם דוקא שמצאה בבית אבל מצאה בשוק או באשפ' שבב' אסורה וכ"כ בעל העטור והרשב"א התיר אא"כ מצאה באשפ' שבשוק.

וכן א"א ז' להתיר אפילו באשפ' שבבית ולא אסר אלא באשפ' שבשוק. טורים: (אס"ה) משומד לעבודת פוכבים אוכל נבל' להכעיס.

כתב הרשב"א שאין מוסרין לו לכתחלה לשחוט אבל אם ישראל עומד על גבו ושחט בדיעבד פשר. וע"י בדיקת הספין תחלה או סוף וא"א ז' לכתב שדינו פעוּבד פוכבים. טורים.

משומד לעבודת פוכבים או מחלל שבת במזיד פעם אחת ואינו מקביל עצמו לעשות בפרהסיא נראה דהוא לא מקביל משומד לאסור שחיתו בדיעבד רבי' ברוך. מרדכי: (אס"ו) לכתחלה אין להניח קטן לשחיטה אפילו אחרים עומדים על גבו ר"ת מרדכי.

וכן נוהגים באשכנז אמנם בשאר מקומות ראיתי מקילין בזה ותמהתי: (אס"ז) השוחט לשם הרים וגבעות לשם חמה ולבנה פוכבים ומזלות אין לו דין תקרובת עבודת פוכבים לאוסרה בהנאה אבל שחיתו פסולה ופירש ר"י אפילו אין מכוין לעובדם.

וכתב הרמב"ם אם מכוין לעובדם הוי תקרובת עבודת פוכבי' אינו מכוין לעובדם אלא לרפואה וכיצא בזה בדברי הבאי שחיתו פסולה ומותרת בהנאה טורים שחט לשם שר של הר או לשם שר אחד משאר הדברי' בין ששחט לשם מיכאל שר הגדול בין לשם שלשול קטן שבפ' הרי זה זבחי מתים ואסור בהנאה לר"י דווקא בנתפונן לעבדו.

ולהרמב"ם אפילו לא נתפונן לעובדו טורים: (אס"ח) אם שחט בספין של משמשי עבודת פוכבים. בהמה שהוא מתקן בשחיטתו כתב הרב ר' שמשון יוליה הנאה לים המלח.

וכמה הנאה כדי שזכר ספין לשחוט בה. וא"א ז' לכתב שא"צ דבהנאה מועטת פזו שרי בדיעבד טורים: (אס"ט) שחט בספין של אינו יהודי כתב הרשב"א אפילו יודע שאינו בן יומו צריך לקלוף מקום בית השחיטה דשומן הנדבק בדופן הספין אין נפגם ונבלע בדופן בית השחיטה וכ"כ המרדכי.

וא"א ז"ל פתב אפילו בסתם שאינו יודע אם הוא בן יומו אם לאו א"צ לא קליפה ולא הדקה ואם יודע שהוא בן יומו קולף מקום בית השחיטה אבל לא יכול לשחוט על דעת שיקלף בית השחיטה דשמא ישפח ולא יקלף טורים.

ורבי"ם הנה מצריף קליפה לכל הבשר שחומה בסכין של אינו יהודי ולא נראה לר"י דדוקא בבית השחיטה מחמת דוחק הסכין מרדכי: (אלף ע) פתב הרמב"ם שחט לתוך הגומא אסור לאכול משחיטתו עד שיבדוק אחריו חיישינו שמא מין הוא.

והרשב"א פתב אע"פ שאסור לעשותו אין שחיטתו פסולה שאין מוציאין האדם מחזקת פשרות עד שיבדוק ונמצא חשוד. טורים: (אע"א) אפרוח לאחר שיצא לאויר העולם מותר מיד.

ור"א אסר עד שיתפתחו עיניו ופסק רב אלפס כת"ק דשרי. וא"א ז"ל פסק כר"א טורים: (אע"ב) אם עבר ושחט אותו ואת בנו ביום אחד.

פתב הרמב"ם שמוותר לאונקלן ובה"ג אסור לאונקלן בו ביום. טורים.

פתב הרמב"ם תיש הבא על הצביה וילדה תיש אסור לשחוט הצביה ובנה ביום אחד. אבל אין לוקין עליהן.

ע"כ ונראה שמוותר לכתחלה. טורים: (אע"ג) יש מן הגאונים שפתבו שלא התירו מסופנת ע"י סימנין אלא בבחמת ישראל משום הפסד ממונו ובתשובה אחרת לגאון אם היא מסופנת והיא של אינו יהודי מותר לישראל לשוחטה וליקח ממנה בשר ומותר לישראל לקנות מן העובד פוכבים וכ"כ בעל העטור טורים: (אע"ד) פתב הרמב"ם אפילו בפגימה קטנה ביותר מטרת ולא הזכיר חגירת צפורן.

וכ"כ הרשב"א שיעור פגימה כל שהוא ובלבד שתחגור בה כל שהוא אפילו פחות השערה ואז"ל פסק כדי שתחגור בה צפורן. טורים ומנהג לבדוק בצפורן ובבשר ולא בדבר אחר: (אע"ה) אם המסוכסכת עומ' אצל הקתא צריף שיביא ולא יוליד אבל אם היא באמצע הסכין פסולה בכל ענין ורב אלפס פסק אפילו באמצע הסכין אם העוקץ פלפי ראש הסכין פשר אם הוליד ולא הביא שאין עוקץ הפגימה קורע אלא בפגעו ולא פשיורד ממנו ואם העוקץ פלפי הגזב אז פשר אם הביא ולא הוליד וכ"כ הרמב"ם ורש"י פתב פסברא ראשונה ולזה הסכים א"א ז"ל טורים.

אמר המחוקק מצאתי בשם המחבר שכתב פי מה דפסק רב אלפס אפילו באמצע הסכין אם העוקץ פלפי הראש הסכין פשר אם הוליד ולא הביא לשון זה צריף להבינהו באופן זה אם העוקץ אינו רוצה לומר חוד העוקץ שנהפך פלפי הראש אלא רוצה לומר מקום שבו העוקץ הוא פלפי הראש: אבל החוד מן העוקץ נהפך פלפי הקתא אבל אם מקום העוקץ הוא לצד הקתא וחוד העוקץ נהפך פלפי ראש הסכין הוא ההפך ואסור: (אע"ו) אפי' אמר ברי לי שלא עשיתי אלא הולכ' בפגימה מסוכסכת אין נאמן דמלתא דלא רמיא עליה דאינש לאו אדעתיה אא"כ ידע בתחלה שיש בסכין פגימה.

ע"כ נראה לפסול כל פגימה ואפילו מסוכסכת שנמצאה אחר שחיטה. ועוד שאין רגיל שמתצא ברישא דסכין' מיסודו של הר"ר פריץ.

וכ"כ סמ"ק מרדכי. וכן מנהג באשפנז: (אע"ז) באשפנז נוהגים שלא לשחוט בספין דומה לסאסא מפני שאין אנו בקיאים בדבר: (אע"ח) בספר המצות כ' יש נוהגין לקשור מטלית על הפגימה ולשחוט בו ואין לגזור שמה ישחוט בלי מטלית פינושיש שם היפר גדול.

עכ"ל ולא ראיתי נוהג פן באשפנז ובמרדכי מתיר ע"י קשירה דוקא ספין שפגם בי"ט: (אע"ט) אבשרא ואטופרא ואתלת' רוחתא י"א שעל הרוחות לא היה צריך מפני דבית השחיטה מרנוח רנוח ומיהו נהגו העולם לפסול פשנמצא פגימה מן הצדדין וגם אסמכוה רבנן אקראי ושחטתם בזה זה בגימ' י"ב בדיקו' וכן תופש עיקר רבינו יחיאל מפרי"ז מרדכי: (אלף פ) שמעתי שר' ייקר הי' רגיל להפכות הספין בעץ קודם שהיה מצניעו ולא זכיתי לשאול את פי עצמו איך היה המעשה מרדכי: (אפ"א) ספין שיש בו פגימות הרבה נדון כמגירה ואפילו בדיעבד פסולה ופירש"י אפילו פולה מסוכסכת.

ובעל העטור כתב אם הם מסוכסכת פשרה בדיעבד אם שחט בענין שלא פגע העוקץ הפגימה אלא בדבר שהם אוגרות וא"א ו"ל הספין לפירש"י טורי': (אפ"ב) יש אומרים אם נגע הספין במפרקת ראשונה ושחט בה אחרי כן אחרות ולאבד הספין בלי בדיקת הספין כל ששחט בה אחרי כן אסורי' שמה נכנס במפרק' הראשונה וא"א ו"ל מכשיר בזה.

טורים וכן רבינו יהודה בר קלונימוס וכן רבינו שמריה. מרדכי.

אבל אם לא בדקו קודם השחיטה ונאבד אחרי כן שחיטתו פסולה ומיהו כתב א"א ו"ל טבח שיש לו ספין מיוחד לשחיטה ומקום מיוחד שמצניעו שם תמיד בחזקת דויק הוא ואם שחט בו בלא בדיקה ונאבד שחיטתו פשרה טורים כ' בעל העטור אם נמצא עצם המפרקת שבור והספין פגום על ידי היה מעשה ונשאלתי והשבתי פינו שדרה שחיטה נפגם לא דמי למשפר בה עצמות ופסולה.

ורבותי נחלקו עלי ושאלתי פי ה"ר יעקב והשיב כדברי. טורים: (אפ"ג) כתב בעל העטור אם אחר שחיט' העוף הביא בהמה לשחוט או ששחט בהמה ראשונה ואחר כך הביא ממין אחר פגון חיה או עוף צריך לברך פעם אחרת אבל אם הוא ממין הראשון א"צ לברך וא"א ו"ל לא חלק שפכלם צריך לברך פעם שנית טורים.

ואם מתחלה כשברך היו לפניו אחרות כתב בס"ה אם כשמביאין לפניו האחרות יש עוד לפניו מאותן שהיו לפניו כשברך א"צ לברך על אותן שמביאין לפניו אף אם גמר לשחוט כל אשר לפניו צריך לברך על האחרות ואין נראה לחלק אלא כל מה שלא היו לפניו כשברך צריך לברך עליו א"כ היה דעתו על כל מה שיבאו לו טורים (אפ"ד) כדי תפיס' רוצה לומר השיעור בושט למעלה אצל הראש ופירש"י כדי תפיסה ד' אצבעות ובה"ג פי' כדי שיאחזו בב' אצבעו' והוא רותב אצבע ושיעור זה בשור הגדול טורים: (אפ"ה) בעוף לדעת רב אלפס אפילו לכתחלה די בסימן א' וכן רבינו ברוך והרמב"ם כתבו שצריך לכתחלה גם בעוף שני סימנין ולזה הספין א"א ו"ל טורים וכ"כ בספר המצנן ללשון אחר וכן המרדכי אותם ב"א שבודקין הסימנים לאחר שחיטה בנוצא ותוחבין בסימנין דרף הפה לראה דטעות הוא זה פי אין זה בדיקה דשמה לא נשחט הרוב ואנו

רוב הנרא' לעינים בעיני מרדכי: (אפ"ו) בהמה אע"פ שרוצה לבשלה אף ע"פ שמנתח צריף לחתוף הנורידין וכ"כ בה"ג הנה מוורקי דבהמה צריף לחתכינהו בהדי סימנין אע"ג דאמר רב חסדא לא אמר רב יהודה אלא בעוף הואיל וצולהו פולהו פאחד זמנין דבהמה נמי צולהו פולו פאחד ולא נראה לא"א ו"ל טורים וכן לא נהירא לספר המצות מיהו תימא דמעשי' בכל יום שאנו מבשלי' וצולין עופות בלי נתוח ואע"פ שגשחט ולא נקבו הנורידין אלא נראה דווקא אותן שצולין פאחד עם הראש אבל אגן שחותרין הראש א"צ: (אפ"ז) רש"י פסק כרב לחומר' עוף לעוף ור"ח פוסק כשמואל לקול' מבהמ' לעוף מרדכי.

שיעור שהיה דמשערין י"א ברביצה ועומדת לשחוט שאין משערין אלא בכדי חתיכת הסימנין לבד. וי"א שמשערין בכדי שיגביהנה וירביצהנה וישחטנה וכן עיקר.

ומיהו אין משערין בכדי שחיטת כל הסימנים אלא בכדי שישחט הרוב שהוא הכשר שחיטה וכ"כ הרמב"ם אלא שחלק בעוף שכתב כדי הגביה ונהרצה ושחיטה דקה ובגסה כדי הגביה ונהרצה ולזה הסכים הרא"ש אלא שכתב אע"ג דמשערין כדי שחיטה גסה ונהרצה ונהרצה הנינו דווקא לבהמה אבל לעוף לא משערין אלא כדי שחיטת בהמה לחודה דלא מסתברא להקל כולי האי לשער בהגביה ונהרצת בהמה לעוף טורים.

ואני המחבר אומר כי באשכנז נוהגין שלא לשער ברביצה. ולכן נוהגים להטריף בעוף שהיה כל שהיא דבשיעור מיעוט ישחוט רוב סימן אחד.

וקיימא להו שיעור שהיה גסה לגסה דקה לדקה עוף לעוף וכן הוא בהל' שחיטה שלחן וכן פסקו ה"ג הלכה למעשה. וכן הוא במרדכי וז"ל שיעור שהיה כדי שחיטה אחרת דקה לדקה גסה לעוף לעוף ולא קיימא לן כר' יוסי בר' חנינא דאמר עד שיגביהנה וכו'.

ויש להזהר כשאדם מתחיל לשחוט בעוף וחתף מעט עד שהדם יצא והגביה ספינו מן הצואר לא יגמור שחיטתו שמה חתף משהו מן הנושט קודם שהגביה ספינו ושהיה פסולה במיעוט קמא דנושט לדברי הכל ואפילו לא הגביה ספינו אלא מעט יש לחוש לפי דשהיית עוף מועטת היא מאד דשחיטת רוב סימן א' בעוף נעשת מהרה ואפילו אמר השוחט ברילי שלא חתכתי רק מן העור אין סומכין עליו פינון שיצא דם ואף על גב דקנה סמוך לעור הוא ובקנה אין לחוש למיעוט קמא.

מ"מ לפעמים גם הנושט סמוך לעור ע"י אחיזת סימנין שתופש בהן כשפא לשחוט ואם פא לשאול אחר שיגביה ספינו פיצד יעשה אומר' לו שחוט את רוב הקנה ואחר השחיטה יתפוף הנושט ויבדקהו דנושט אין לו בדיקה מבחוץ אלא מבפני' ואם אין בקי בבדיק' לא יגמור שחיטתו כלל אלא ימכר' לעוב' פוכבי' רק שימית העוב' פוכבי' העוף בפניו מרדכי וכ"כ הר"ר פ"ר בהגהת סמ"ק: (אפ"ח) שהה במיעוט סימנין בין בתחלה בין בסוף אסור והר"מ פ"י במיעוט קמא דווקא אבל אם שחט רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה אפי' שהה הרבה פשרה ולכן כתב שבעוף אין שייף שהיה בקנה שאם שחט רובו ושהה פכר נגמרה השחיטה וכשרה ואם שחט מיעוטו חוזר ושוחטו כל זמן שירצה וא"א כתב ובאשכנז ובצרפת נוהגין להחמיר כרש"י טורים לפי דעת ה"ג היכא דשהה במיעוט סימנין אפי'

במיעוט בתרא עבדינו לחומרא וכן בשאר הלכות ולפי דעת ספר המצות פשר ובאשכנז נוהגין כמו ה"ג וטורפין הכל בין בקנה בין בנשט בין בתחלה בין בסוף: (אפ"ט) לפי ר' אושעז' הלוי אסור לשחוט בספין רעה בבמה פ' מאחר ששחט רוב סימן הראשון שהיה במעוט סימן הראשון קודם שינתחיל לשחוט השני פדי שיעור שהיה ונשאר בעיא זו בתיקו.

אם שוחט באמצע הספין אין לחוש אם ראשו מתפסה בעור פיון שספין במקו' ששוחט בו פנגד הסימנים אינו מכוסה. וכ"כ בספר המצות.

והר"א ממיץ הנה מחמיר גם בזה. טורים (אלף ז) החליד במעוט סימנין מיבעיא ולא איפשיטא ליה ולחומרא.

וגם בזה פירש"י במיעוט בתרא דלאחר ששחט רוב הסימן החליד תחת המיעוט ושחטו ממטה למעל' ואח"כ גמר השחיט' פדרפה וכן אם שחט רוב אחד בבמה ונתחילד הספין תחת מיעוט הנשאר ושחט סימן שני אבל במיעוט בתרא פשר.

ואאז"ל כתב פרש"י טורים. החליד במיעוט סימנין מהו.

רש"י ור"ת ורבינו אושעז' הלוי פ' מה שפירש ולפי שלא נתברר דבר זה ונתחלקו בו הקדמונים בפ' בעיא זו יש לאסור כל שהיה וכל חלדה במעוט קמא ובתרא בקנה ובנשט וגם יש להזהר בספין רעה שלא לשהות ולהאריך במיעוט בתרא מרדכי: (אצ"א) בתוספ' תניא הנה שוחט וחתף הראש בבת אחת אם נתפנון שחיטתו פסולה ואם לאו פשרה.

ואמר רבינו מאיר שמעשה הנה ודקדק ראב"ה ואסר על פי רש"י ולא נראה למחר"ם מרדכי ובאשכנז נוהגין להטריף אם שחט רוב המפרקת אפי' בהולכה והובאה ויש להחמיר פשתי לשונות דגיסטרא דלשון אחד פירוש רש"י גיסי תרי אפילו על ידי הולכה והובאה.

אבל רוב הפוסקי' מתירים: (אצ"ב) הגרמה פיצד פגון ששחט שלא במקו' שחיטה וכבר פתיבנא לעיל דבמקום שחיטה בקנה משפוי כובע ולמטה ואם שחט למעלה ממקום שחיטה או שהתחיל לשחוט במקו' שחיטה ושחט מיעוט והטה הספין חוץ למקום שחיטה וגמר שם שחיטתו פסולה אבל אם שחט הרוב במקומה והטה כלפי מעלה וגמר שם פשרה אפי' למי שפוסל שהיה ונתחלה במעוט בתרא ודוקא ששחט רוב חלל הקנה אבל ברוב הטבעת לא סגי לפי שאינן מקיפות כל הקנה ואע"פ ששחט רובא עדיין לא שחט רוב הקנה חוץ מטבעת העליון' שהיא מקפת כל הקנה ורש"י פוסל גם בזה שכתב בין שחט שלישי והגרים שלישי ושחט שלישי בין הגרים שלישי ושחט שלישי ואפי' שחט ב' שלישים והגרים שלישי הכל פסול ואאז"ל לא פסק פמותו במה שפוסל כששחט ב' שלישים והגרים שלישי ובענין שחט שלישי והגרים שלישי ושחט שלישי או אפא אוסרי' הכל ואפי' הגרים שלישי ושחט ב' שלישי' והרמב"ם הכשיר הכל חוץ מהגרים שלישי ושחט שלישי והגרים שלישי אבל שחט שלישי והגרים שלישי ושחט שלישי או הגרים שלישי ושחט ב' שלישים פשרה ולזה הנה נוטה דעת אאז"ל וכל זה דוקא בקנה אבל בנשט אפי' אם שחט בו כל שהוא חוץ למקום שחיטה קודם לגמר הכשר שחיטה פסולה אע"פ שגמר כל השחיט' במקומ' לפי שנקיבתו במשהו בשחיטות אשכנזיות כתו' שנוהגי'

להטריף הגרמה אם לא שייר כמלא חוט בטבעת הגדול' לצד הראש על פני כולה כרבון דרבי יוסי בר' יהודה וכן ראיתי נוהג מורי אבי מהר"ר יהודא לנדא ז"ל וזה לשון המרדכי ובהלכות שחיטה שפדר ר' יחיאל ז"ל ראיתי שכתב ראוי לשחוט שיתרחק מטבעת הגדולה ולשחוט למטה דקיי"ל כל הצנאר פשר לשחיטה כדי להסתלק מן הספק עכ"ל ר' ברוך.

מרדכי: (אצ"ג) ומקום שחיטה בנושט שיניח לצד הראש כדי תפיסת יד ועיניו בהלכות גדולות כמו שיאחז בשתי אצבעותיו ורבינו שלמה פירש ארבע. ופירש הר"ר יצחק בר' מאיר ארבע אצבעות בשונרים גדולי' מכאן ואילך כל א' לפי קטנו ספר המצנה.

ובקנה למטה עד בין אגפים. יש להסתפק אם למטה ממקום חבורין לגוף קאמר או למטה במקו' ששוכבת על העור דהיינו למטה בסו' עצם על פנה המחובר לגוף מרדכי: (אצ"ד) נשאל מהר"ר יעקב מולן גדול הדור על אחד ששחט עוף כדרך בהכשר ואמר גמר שחיטה מצא טבעת מהגרגר' שלם על הספין והשיב דכשר דע"י גלגול הגרגרת נעשה זה.

ע"כ: (אצ"ה) עיקור פירש"י ששחט בספין פגום ונעקרו הסימנין. וה"ג ור"י פתבו שנעקר ממקומו הסי' נשמט ממקומו ואפי' בעו' אם נשמט סי' א' ושמט השני פסול.

טורים: (אצ"ו) ואם נמצא הסימן השמוט שחוט כתב הרמב"ם אם לא תפש בסימנין כשרה שאי אפשר לשמוטה שתעשה שחיטה ובנדאי אחרי השחיטה נשמט ואם תפש בסימנין הרי זו ספק גבלה ולא הזכיר שום בדיקה ויש מפרשים שאפי' תפש בסימנין מותר ע"י בדיקה שיבדוק אם נעשה קוד' שחיטה אם לאו.

פיצד יביא בהמה אחרת וישחוט הסי' ואח"כ יעקרנו ממקומו אם שתי מקו' השחיטה שוות כשרה שפשם שזו נשחטה קוד' גם הראשונה נשחטה קוד' ואם השניה מאוּדמת יותר פסולה שזהו סימן שהראשונה נשמטת קוד' שחיטה ואז"ל כתב דלא מהני בדיק' אלא כשלא תפס אבל תפס לא מהני בדיקה ופסולה.

טורי'.

נהלכ' שפוסלין הכל מאחר שאנו תופסי' בסימני': (אצ"ז) השוחט בשני' או בשלשה מקומות כשרה. פי' רש"י במקו' אחד בקנה רוב הסימן.

ובמקו' אחר בקנה מיעוט הסימן ובשאלות מפרש פגון שכל אותן המקומות בטבעת אחת וכיוצא בהן בנושט ששחט בהקיפו של סימן פאן מעט וכאן מעט וכשתצטרף החתכים תמצא בהן רוב.

וכן מפורש בכתב רבי אלדד הדני עכ"ל ספר המצות ועוד פירש בשאלות שאפי' חתף מעט בקנה למעלה לצד העור וחזר וחתף מעט לצד אחר זה שלא כנגד זה כשרה דמצטרפין עכ"ל: (אצ"ח) ניקבה הריאה אחר שחיטת הקנה קוד' ששחט הנושט או נקבו המעים אחר שחיטת הנושט קוד' שנשחט הקנה יש מכשירין ואין דעת אאז"ל ל כן כתב בה"ג השוחט יכסה ואח"כ יברך אע"ג דבכל המצות מברך עלייהו עובר לעשייתן הני מילי בתחילת המצוה אבל זו סיום מצוה היא.

ובאמצע מצוה אין ראוי לברך הילקף מברך על השחיטה קוד' התחלת המצוה. ועל הפסוי אחר גמר המצוה.

וכתב אדוני אבי ז"ל ולא נהגו פן טורים: (אצ"ט) השוחט בהמות או חיות או עופו' נסח בינתי' בדבר שאינו מענין השחיט' כתב בספר התרומה שספק הוא אם צריך לחזור ולברך על השחיט' כמו מי שסח בין תפילין או שפא כמו מי שסח באמצע אכילתו שאין צריך לחזור לברך המוציא ומאחר שספק הוא אסור להסיח בנתיים ובה"ג פסק שאם סח בין עוף לעוף מכסה אותו ששחט ואח"כ יברך וישחוט האחר ואין לנטות מקבלתם כל זמן שאין ראיה ברורה לסתור דבריהם ספר המצות.

וראבני"ה מצא בתשובות הגאונים שצריך לברך על כל שחיטה ושחיטה שפא שכח נידבר בינתיים דבר שאינו מענין השחיט'. ואין טעם זה נראה לי דאטו משום שפא ישפח יברך ברכה שאינה צריכה.

וכן כתב רבינו שמואל בן חפני ור' קלונימוס מרומ"י לברך על כל שחיטה ושחיטה. וכתב באור זרוע נראה לי לקיים דברים בשני מינים פגון חיה ועוף שאז צריך לברך על כל שחיטה ושחיטה.

מיהו נראה בעיני לפי האמת דאפי' בהמה וחיה עוף ברכה אחת לכולן הואיל וברכותיהן שוות מרדכי. וכן המנהג עוד מצא ראבני"ה בתשובות הגאונים מי ששחט והזיד ולא ברך על פסוי הדם אסור לו לאכול ממנו אבל לאחרים מותר והוא חייב מלקות מרדכי.

פירש רבינו חננאל שור הבר שקורין בופיל"ו רבותינו הגאונים נמנו עליו שמכסין את דמו. ולא אפשריטא אי חיה היא אי בהמה וחלבבו אסור מספק וכן הלכה. מרדכי"י.

אני המחוקק מצאתי בשם המסבר ז"ל. אמת הוא כי הערוף פירש פן בערוף שור. אבל רבינו ישעיה האחרון כתב שהבופל"ו הוא מריא בלשון הקדש. ולפי פירושו אין לספקו בחיה.

וכן מנהג שאין לכסות דם שחיטתו: (אלף ק) כוי שהוא ספק חיה וכלאי' הבא מבהמה וחיה צריך לכסות דמו. אבל אין לברך עליהן מפני שהוא ספק.

ובעל העטור כתב דמברכין עליהן ולא נהירא להרא"ש. כתב בעל העטור צריך להזמין העפר למטה לשם פסוי ואאז"ל כתב שאין צריך שיתנונו לשם פסוי וכן המנהג: הלכות טריפות (אק"א) נפחתה הגלגולת ונחסר ממנה פסלע כתב רש"י שהוא טרפה.

וכן כתב הרמב"ם שאם חסר פסלע טרפה ואם נקבה נקבים שיש בהם חסרון אם יש בכלן פסלע טרפה. ולפי זה צריך לומר מתניתין דקתני ואלו פשרות וקא חשיב נפחתה הגלגולת מיירי כשאין בו פסלע ובעל העטור כתב שהיא פשרה.

וכן נראה מדברי אדוני אבי ז"ל לשהביא משנת ואלו פשרות גלגולת שנוחבסה כפשוטה ולא חלק: (אק"ב) המוח יש לו שני קרומין זה על זה ואם נקב זה בלא זה בהא איפא

פְּלוּגְמָא וּרְבִינּוּ תָּם אוֹסֵר בְּנֻקְבַּ הָעֲלִיּוֹן לְבַד וּמִתִּיר בְּנֻקְבַּ הַתַּחְתּוֹן לְבַד וְרַב אֶלְפָּס אוֹסֵר בְּנֻקְבַּ הַתַּחְתּוֹן וּמִתִּיר בְּעֲלִיּוֹן.

וּרְבִינּוּ אֲלִיעֶזֶר כָּתַב שְׁמוֹתָר עַד שִׁינְקָבוּ שְׁנֵיהֶם. וְכֵן יִרְאֶה מְדַבְּרֵי הַרְמַב"ם וְכֵן מִסְקֵנַת אֲדוֹנֵי אָבִי ז"ל טוֹרִים: (אק"ג) נִפְסְקָה חוּט הַשְּׂדֵרָה פִּנְגָּד עוֹבֵי הַפִּיצוּל שֶׁל פְּרֻשָׁה שְׁלִישִׁית פִּי הַרְשָׁב"א יִרְאֶה שֶׁהִיא טְרַפָּה וַיֵּשׁ מִתִּירִין וּבְעוֹף טְרַפּוֹת הַחוּט עַד בֵּין הָאֲגָפִים הַתַּחֲלַת הַמָּקוֹם שֶׁהֵם מְחוּבְּרִין בּוֹ בַּגּוֹף וְהַרְשָׁב"א כָּתַב עַד כְּלוֹת מָקוֹם חֲבוּרָן בַּגּוֹף וְלֹא נִהְיָא: (אק"ד) כָּתַב הַרְמַב"ם נֹטֵל לְחֵי הָעֲלִיּוֹן טְרַפָּה אֲבָל הַתַּחְתּוֹן כְּגוֹן שְׁנַגְמָם עַד הַסִּימָן וְלֹא נֶעְקְרוּ הָרֵי זֶה מוֹתָר.

וְאֲנִי כָּתַבְתִּי לְמַעַלָּה שְׁאִפִּי נֶעְקְרוּ רַבְּבֵן מֵהַלְחֵי אִם הַמִּיעוּט נִשְׁאַר מְחוּבָּר בְּמָקוֹם אֶחָד כְּשֶׁר עַד שִׁיעֶקְרוּ פּוֹלָן אוֹ שֶׁלֹּא נִשְׁאַר הַמִּיעוּט בְּמָקוֹם אֶחָד וְגַם אֲנִי תָּמָה עַל מַה שְׁאָסוּר לְחֵי הָעֲלִיּוֹן פִּינּוֹן שְׁאִינוֹ מְפֻנָּרָם וְכִי יֵשׁ לְהוֹסִיף עַל הַטְּרַפּוֹת וְאִין לְדַקְדָּק מְדַהֲכֶשִׁיר בַּתַּחְתּוֹן מִכָּל דְּבַעֲלִיּוֹן טְרַפָּה דְּלִגּוּפֵיהּ אֲצֻטְרִיף לְאֲשִׁמוּעֵינוּ אַע"ג דְּסִימָנִין מְחוּבְּרִין בּוֹ כְּשֶׁרָה וְכ"ש בְּעֲלִיּוֹן טוֹרִים: (אק"ה) אִם שְׁנֵי הָעוֹרוֹת מִן הַנֶּשֶׁט אֲדוּמִים אוֹ שְׁנֵיהֶם לְבָנִים כָּתַב בְּעַל הָעֵטוֹר שֶׁאֵין מֵהֵן לְקַח וְנִחְבְּרוּ מִגֵּן עָלָיו וְנִהְיָ לִיהַּ כְּנֻקְבַּ זֶה בְּלֹא זֶה וְאִיכָּא מ"ד שֶׁהוּא טְרַפָּה.

וְכַתּוּב א"א ז"ל וְכֵן נִרְאֶה לִי דְלֹא דְמִי לְנֻקְבַּ קָטָן דְּחִבְרוּ מִגֵּן עָלָיו אֲבָל הֵכָּא שְׁכּוּלוֹ לְקוּי אִין מִתְקַיֵּים ע"י הַשְּׁנִי. כִּי צַד יַעֲשֶׂה אִם עוֹף הוּא בּוֹדֵק הַקְּנָה מִבְּחוּץ וְשׁוֹחֲטוֹ וְאִם כ"כ מֵהַפֶּה הַנֶּשֶׁט וּבּוֹדֵק בְּפִנְיָ.

וּבְעַל הָעֵטוֹר כָּתַב וְגַם אִם בְּהֵמָה הִיא שׁוֹחֲטִי וּבּוֹדֵקָה בְּפָנִים אִם יֵשׁ בָּהּ קוֹרֵט דָּם פְּסוּלָה וְאִם לֹא כְּשֶׁרָה וְלֹא חִיָּשִׁינּוּ שְׁמָא בְּמָקוֹם דָּם שְׁחַט דְּמִנְכֶרָא מִלְתָּא ע"כ. וְדָבָר קָשָׁה הוּא לְהִתִּיר בְּבֵהֵמָה שְׁמַתְלַכְלָה בְּדָם שְׁחִיטָה וְאִין קוֹרֵט שֶׁל דָּם הָאֲדוּם נִיפָּר בּוֹ.

וּפִירֵשׁ"י דֵּהוּא הַדִּין נָמִי לַעֲנִין אִין לוֹ בְּדִיקָה מִבְּחוּץ וְא"א ז"ל כָּתַב שְׁנֻקְבַּ נִיפָּר בּוֹ מִבְּחוּץ אַע"פ שֶׁהוּא אֲדוּם וַיֵּשׁ מְחַלְקִין כְּשֶׁהִנְקָב בְּמָקוֹם דְּדוּעַ יְכוּל לְבּוֹדֵקוֹ אֲבָל כְּשֶׁאִינוֹ בְּמָקוֹם דְּדוּעַ אִינוֹ יְכוּל לְבּוֹדֵקוֹ וְאִם הִיא בְּהֵמָה אִין לוֹ תְּקֵנָה שְׁאִי אֶפְשָׁר לְשׁוֹחֲטִי וּלְהוֹפְכוֹ וְאִם כ"כ לְבּוֹדֵקוֹ דְּשְׁמָא שְׁחַט בְּמָקוֹם נֻקְבַּ טוֹרִים: (אק"ו) עוֹף הֵבֵא לְפָנֵינוּ וְצוּאָרוֹ מְלֻנְכְּלוֹ בְּדָם פִּירֵשׁ"י שְׁאִין חוֹשְׁשִׁין לְסַפֵּק דְּרוֹס' לְבּוֹדֵק מָקוֹם הַמְּלֻנְכְּלוֹ.

וְרִיב"א פִּי שֶׁא"צ בְּדִיקָה כָּלֵל דְּלֹא חִיָּשִׁינּוּ לְנֻקְבָּה אֲלֹא צְרִיף בְּדִיקָה מִשׁוּם סֶפֶק דְּרוֹסָה: (אק"ז) אָמַר עוֹלָא יֵשׁב לוֹ קוּץ בְּנֶשֶׁט אִין חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא הִבְרִיא. וְרַב הַמְּפָרְשִׁים פָּסְקוּ דְלֹא כְּוֹנְתִיהּ אֲלֹא חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא הִבְרִיא וּפִירֵשׁ"י הִבְרִיא נֻקְבַּ מְלֻשׁוֹן וּבְרֵא אֲתֵהֵן בְּחִרְבוֹתָם וְצְרִיף בְּדִיקָה לְמֵאן דְּאָמַר וְשֵׁט יֵשׁ לוֹ בְּדִיקָה בְּנֻקְבַּ.

וּי"מ הִבְרִיא מְלֻשׁוֹן בְּרִיא שְׁמָא נֻקְבַּ וְנִתְרַפָּא וְאָמַרְיָ קְרוּם שְׁעֵלָה מִחֲמַת מִפָּה בְּנֶשֶׁט אִינוֹ קְרוּם וְכֵן כָּתַב הַרְמַב"ם שֶׁהִיא סֶפֶק נְבִלָּה שְׁמָא נֻקְבַּ הַנֶּשֶׁט וְעֵלָה הַקְּרוּם בְּמָקוֹם הַנֻּקְבַּ. וְכַתּוּב הַרְשָׁב"א בְּמַה דְּבָרֵי אָמוּרֵי כְּשֶׁנִּמְצָא קוֹרֵט דָּם בְּנֶשֶׁט אוֹ סְבִיב הַקּוּץ אֲבָל לֹא נִמְצָא עָלָיו קוֹרֵט דָּם בְּדוּעַ שֶׁהוּא לְאַחַר שְׁחִיטָה וְכְשֶׁרָה.

וּמִקְצַת הַמּוֹרִים אֶסְרוּ בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף וְלִזְהָ דְעֵתִי נוֹטָה וְהַר"ר אֲלִיעֶזֶר בַּר נִתָּן פָּסַק כְּעוֹלָא דְאִין חוֹשְׁשִׁין אִפִּי בְּקוּץ הַתַּחֲבוּב וּבְכָל עֲנִין כְּשֶׁר. וְלִזְהָ הַסְּפִים הָרֵא"ש וְאֶפְלוֹ לְדְבָרֵי

אם יש עליו קורט דם מבחויז ונדאי טרפה דנדאי נקב פולו: (אק"ח) ר' אומר אפי' נטל פל הזפק פשר ובעל העטור פתב קיימא לן כר' אבל בתשובת הגאונים פתבו מדקאמר ונגו של זפק נדון פנושט ש"מ לא קיימא לן כר' דאמר אפי' נטל דהא איפא מקום דאפי' בנקב לבד טרפה טורים.

נפחתה הגרגרת פרש"י נפחתה פמין דלת שלא נטל הפחת אלא תלוי ועומד זקוף שם פדלת על פי הארובה אם הפחת גדול פדי שיפנס ויצא בו איסר וזהו יותר מאיסר טרפה ואם לאו שאינו אלא פאיסר מצומצם פשרה פינו שדהלת סותם הנקב והרמב"ם פתב נפחתה נקב מפולש משגי צדדים פדי שיפנס ויצא בו איסר טרפה.

וכ"כ רב אלפס שכינון שנקבה משגי צדדים גטרף בשיעור קטן. טורים: (אק"ט) הקנה בסופו משפנס תחת החזה מתפצל ומשם יפרד לשלשה ראשי האחד נוטה לצד הלב והאחד לכבד.

והאחד לריאה ופירש רש"י דשל לב ושל ריאה נקיבתו במשהו ושל פכד דינו פככד ור"ח פסק בשלשתו נקיבתו במשהו טורים: הלכות טרפות הריאה (אלף קי) אם חסרה העינוניתא דנרדא.

פירש"י דכשרה ואם יש לה שנים טרפ' ור' אפרים אוסר פשהיא חסרה ומכשיר בשנים. וכן רבינו יצחק בר' אברהם מכשיר בשנים.

פי על אחת לא הנה מסתפק רק על שנים. ולפי דבריו אם אין לה אפי' אחת טרפה.

וכן סובר רבינו יקר ובסמ"ג מטריף פשאין לה שנים. והגאונים מכשירין בין אם אין לה פלל בין אם יש לה שנים.

טורים: (אקי"א) נשאל אדוני אבי מהר"ר יהודה לנדא ו"ל על עינוניתא דנרדא שנמצאת חדודה בראשה ולא עגולה פמנהג' אם נקראה שנוי וטרפה או לא והשיב וז"ל הנני פותב לה לשון הבדיקות שלי אם אין לה חריץ פתואר עינוניתא דנרדא טרפה.

ואם היא גדולה יותר מדאי פאונא הסמוכה לאומה. אז שינתה פוארה שיש לכל נרדא או שפחותה מעלה הדם בפניחה הרי היא פאונא וטרפה עכ"ל הבדיקות.

לשון תואר רוצה לומר צורתה הרגילה בה וא"כ זו שהיא משוכה פאונא ולא עגולה יש להטריפה והא דקא אמרינו למאן דאמר אם נמצאו שתיים שהאחת עולה למנין אונא שחסרה לא קשיא דנדאי פאונא אין קפידא אם אינה משוכה דדוקא בעינוניתא אמרינו שינתה פוארה טרפה ולא פאונות דדיני הטרפות תלויות בדרכי גדול הריאה וקים להו לרבנו דאונא פעמים עגולה ופעמים חדודה אבל עינוניתא דינה עגולה עכ"ל (אקי"ב) פל יתר פנטול דמי מעשה בא לפני רבותי פתרנגולת שהנה לה במקום צומת הגידין למעלה בירף אצבע אחד יתיר והנה בו עצם וצפון ונחלקו בדבר.

יש אוסרין מטעם פל יתר פנטול דמי ויש מתירין ואומרינו דוקא רגל הוא יתר וטרפה. אבל אצבע לא הוי יתיר וכשרה.

ונה אשר השיב הר"ר יהודה משפירא דעתי נוטה דלא שייך לומר יתר פנטול דמי אלא ביתרת שיש פיוצא בו ועומד. כגון בת חמש רגלים דוקא רגלים אבל דבר אחר לא.

פגון שעלתה שם יבלת ובה עצם אינה אסורה. וכמו שני מעים היוצאים ותרי סניא דיבי
שהו פיוצא ביהו וכ"כ המרדכי בשם ראב"ן.

וכן פתב מוהר"ר יצחק בר משה וראב"ן פתב בספרו אירע מעשה לפני רב קלונימוס
בר' יהודה ובימי ר' יצחק חמי בעיר מגנצ"א ונאני אליעזר בר נתן בכבש שהיה מעי יוצא
פאורף אצבע מן המעים והיה סתום אותו מעי בסופו והרעי בא מן המעים לתוכו ומתוכו
יוצא אל המעים.

וישכנו לדון בהלכה והספמנו פלנו להתיר. כי בעוף יוצאין מן הקורקבן שני מעי אחד
אל הזפק והשני הוא אל המעי' אבל הכא מעי היוצא אין זה פנגדו בעוף ואין להוסיף
בטרפות שפנו חכמים.

עכ"ל הראב"ן: (אקי"ג) יתרת בדרי דאוני דכשר כתב בעל העטור דלא מכשרינן אלא
פשעומדת ממש בסדר שאר האונות אבל אם היא ביני וביני רוצה לומר תחת האונות
לצד פנים כמו הנורדא טרפה בין בימין בין בשמאל.

אבל הרמב"ם כתב כל מקום שהוא פלפי פנים הריאה אין התוס' אסור אלא א"כ יהיה
בגובה. ואאז"ל הסכים לסברת בעל העטור.

וכתב אם נמצאת הנורדא בצד שמאל טרפה. וכן פסקו ר"ת ורבינו יצחק.

ורבינו ברוך כתב בשם רבינו יהודה בר' קלונימוס ומשם ר"י מביה"ם דמותר. היתה
חסרה מאונות הימין כתב הרמב"ם שהנורדא משלמת אותה.

ורש"י כתב שאינה משלמת טוב להחמיר טורים ובסמ"ג מטריף: (אקי"ד) כתב הרמב"ם
נמצאו שתי אונות באונה אחת ואין נראות פשתים דבוקות אם היה ביניהם כמין עלה
הדס בין בעיקרן בין באמצעיתן בין בסופן כדי שיופר בהו שהו שתיים דבוקות מותרות
ואם לאו טרפה.

ויש שכתב אי סריכין מעקרון עד סופן מיייתינו ספינא ומפרקינן לה אי מפקא זיקא בינייהו
נדא היא וטרפה ואי לא פשרה ולישנא דתלמודא משמע כפי' רש"י דאי איפא הפירא
כל שהיא פשרה וכן עיקר.

עכ"ל הרא"ש. נקבה הריאה ואין מקום לתלות והדבר ספק אם נקב מחיים אי לאו עושין
נקב אחר אצלו אם הן דומין פשרה ומדמין מגסה לגסה ומדקה לדקה אבל מגסה לדקה
ומדק' לגסה לא ופירש רב אלפס שמדמין מריאה לריאה אחרת רק שתהי' הבהמה אם
גסה גסה אם דקה דקה ורש"י פירש שאין מדמין מבהמה לבהמה אחרת ואפי' באותה
בהמה דוקא מאונא לאונא ומאומא לאומא אבל לא מאונא לאומא.

ולא מאומא לאונא וכן היא מסקנת א"א ז"ל. טורים.

לשון הרמב"ם אחד מספוני הריאה שנקב אפילו לחברו טרפה ונראה מלשונו דכל שכן
אם נקב לבשר. ולא נהירא טורים: (אקט"ו) נימוח בשר הריאה פמים בפנים פשרה
ובלבד שיהיו כל ספונותי קיימין ופי' רב אלפס דוקא שיהא מחוני המים וף אבל אם
הם עכורין או סרוחין טרפה.

וכ"כ הרמב"ם. והרא"ש הכשיר אף בעכורים או סרוחים: (אקט"ז) פתב הרמב"ם חסר מגוף הריאה אע"פ שלא נקבה הרי היא כמו שחסר שאר האונות.

ובעל העטור פתב שהיא פשרה פנין שהעור קנים אע"פ שנופגמה והכי מסתבר. טורים: (אקי"ז) ריאה שיש בה אבעבועות אפי' הן גדולות הרבה ומלאות מים פשרה.

ומיהו לרב אלפס צריך שלא יהיו עכורין ולא סרוחין. וכ"כ הרמב"ם ריאה שיש בה אבעבועות אם הם מלאות רוח או מים זכים או לחם הנמשכת או ליחה יבשה וקשה אפי' בנפיחה מותרת ואם יש בה ליחה סרוחה או עכורה טרפה.

וכתב עוד פשמוצי' הליחה ובודק אותה צריך לבדוק הסמפון שתחתיה אם נמצא נקוב טרפה. והרא"ש מתיר אפי' בעכורין וסרוחין.

וגם לא הזכיר בדיקת הסמפון. טורים: (אקי"ח) מסיק רבינא שאין חלוק בין ריאה שהאדימה מקצתה לריאה שהאדימה כולה.

ופירש"י האדימה פעין דם רע הנקבץ שקורין שנטרור"א בלע"ז וכשרה פדאמרינון שם אדנמה פשרה מדר' נתן. ור"ח פי' שאין חלוק וטרפה אפילו במקצתה.

וכן בפסקי הלכות שנכתבו בה"ג של רבינו יעקב שמה שאמרו אדנמה פשרה מדר' נתן זהו פשהוא מתלבנת כמו שרגילה להיות פשנופחי' אותה. עכ"ל ספר המצות וכן במרדכי: (אקי"ט) אונמי אונמי פשר פירש רש"י שיש בה מיני מראות שחורות.

והא דאמרי' פדיותא טרפה היינו ברובא: ומעשה בא לפני ר"ת והכשיר מעשה זה אבל תימא הוא עכ"ל. ע"כ נראה כפי' האלפסי דאונמי דהכא היינו כי פוחלא דאמרינון לקמן דכשרה וכן פ' בעל ה"ג: (אלף קכ) י"א סרכא פסדרן צריך בדיקה לראות אם עולה בנפיחה.

אבל רב האי גאון כתב דאפי' בדיקה אינה צריכה. ולזה הסכים הרא"ש טורים.

פירש"י דלא מקרי שלא פסדרן אלא שנסרכו שתימהחצונות ממעל לאמצעית או מתחתיה אבל כל שנסרכה לאונא שאצלה בין מחתוף לגב ואפי' מגב לגב פשרה. אבל שאר כל הפוסקים פסקו דלא מיקרי פסדרן אלא בשמים זו אצל זו מחתוף של זו לחתוף של זו אבל מגבה של זו ואפילו מחתוף לגב או מחודו של זו לחודה של זו שאצלה אסורה.

ור"ח כתב דאפי' מחתוף לחתוף אין מתירין אלא אם נסרכת פלה מראשה לסופה שכל שיש פלוש ביניהם בראשן או באמצעיתן או בסופן מתנועעת זו מזו. ולא הורו פן הגאונים אלא כל שהוא מחתוף לחתוף שאצלה אפי' נסרכת באלכסון מראשה של זו לסופה של זו פשר וכן נוהגים בכל המקומות טורים.

לדעת רש"י אין סירכה בלי נקב לפיכה אף פסדרן צריך בדיקה בנפיחה לדעת אם נסתם כל הנקב. וכ"פ בהלכות טרפות של רבינו גרשום.

וכ"כ בתשובת הגאונים פתב יד רבינו יוסף טוב עלם. ולפי פי' זה פסק רבינו שמשון מא"י בשם ר"י שבכ"מ שצריך בדיק' אין אנו בקיאים בדבר לפיכה אף פסדרן לא נכשיר

ורש"י חולק על פסק זה ואומר שאנו בקיאים בבדיקה בזמן הזה ונוכל לעמוד על הבדיקה.

ולדעת ר"י יש סירכא בלא נקב אלא שסופה להתפרק ולהנשב ולפ"ז פסדון מותר בלי בדיקה. וכן העידו לפני ריב"א כי ר"ת היה מתיר פסדון בלי בדיקה מפני שהדבר יצא מפי הגדולים.

אמנם במקום שהיה רואה שהקרום שקורין טיל"א יש בין אונא לאונא מעיקרה עד אמצע אומה כי אין לחוש שאינו סירכא שרגיל פן למצוא בהרבה בהמות עכ"ל סמ"ג. ואשכנז מטריפין פסדון פשאין קרום דק ואין בודקין בנפיחה ובאיטלי"א מכשירין ובעל הערוף מטריף סרכה כמין חלון והגאונים מתירין וכן ר' יהודה התי' הלכה למעשה וכ"פ הרמב"ם וכ"כ ר"י בכתב ידו וכן רבינו גרשון וה"ג והאלפסי.

ובתשובות הגאונים לא מצינו חילוק זה. וכן נוהגים ברוב גליות אדם ובארץ ישמעאל.

עכ"ל ספר המצות. ובאשכנז נוהגי' להטריף חלון בקצת מקומות.

ובסמ"ק פתב אם סריכי תרי אוני פסדון צריכה בדיקה בנפיחה ואנו דלא בקיאינו בנפיחה טריפה. י"א שהיא טרפה אפילו ע"י בדיקה בשם ר' נתנאל עכ"ל.

ובהגהת סמ"ק לדידן דלא בקיאינו בבדיק' פל סרכה טרפה. ומיהו כי ליכא סרכה כי אם קרום ההולך מאונא לאונא פסדון רגילין להכשיר היכא דליכ' חלון והוא דאית ליה חתוכא דאוני ואני המחבר אומר כי שמעתי בשם חכמי הדור שמה שכתב בעל סמ"ג שהקרום שקורין טיל"א בלעז יש בין אונא לאונא זהו קרום דק אבל כשהוא עב נחשב לסירכא: (אקכ"א) אונא הנסרכת באומא שאצלה מחתוף לחתוף היה ר"ת אוסר וכן סמ"ק.

והרא"ש ז"ל פתב ונהגו העם להתיר וכ"כ הר"ר יהודה אלבצרלוני בשם הגאונים טורים. ואונא הסרוכ' באומא במגנצא ובקלוני"א נוהגי' להתיר פריש"י וכן הרמב"ם פי"א וכן רבינו גרשון ור"א ור' נחשון ור"י בר יהודה ורשב"ם פלהו מכשירין.

ור"א הגדול ור"ת ורב יוסף גאון אוסרי' וכן נוהגי' בגרמייז"א ור"ת פתב פל המאכיל אונא באומא פאלו מאכיל טרפות לישראל. מרדכי.

ואונא באומא רבינו יעקב בר יקר התיר ויש אוסרין וכן ר"ח וכן רבינו משה גאון. ובתשובת הגאונים רבו המתירים.

וכן רש"י התיר בתשובה וכן רבי מנה פתב שמנהג פשוט בישראל להתיר. ובכל צרפת נוהגי' אסור על פי ר"ת עכ"ל ספר המצות.

ובאיטליי"א נוהגים היתר ע"פ ר' משה. ובאשכנז נוהגים אסור: (אקכ"ב) והוא דסביך בבשרא פריש"י היינו דוקא שנסבכ' ונאחזה הריא' בבשר שפין הצלעו' אבל לצלעות עצמן לא.

והרמב"ם התיר אי סביך בעצם ובשר. וכתב רבי יצחק וכן בעל ספר התרומה ז"ל ועתה נוהגים להטריף פל הסרכות ואין בודקין לא בפושרי ולא בנפיחה.

ומעשה בא לפני ר' יהודה מפרי"ז בריאה הסבוכה בבשרא ומשמש בה ידא דטבחה
והכשירה ושאלו הטבחים אם גם הם יעשו כמותו ואסר להם לפי שלא היו בקיאים כמותו
לדעת מהו סביה וכתב רבי ברוך והטיל חרם על כל קהל פרי"ז שלא לאכול ממנה.

מרדכי: (אק"ג) הא דאמר רב נחמן ריאה שנקבה ודון סותמתם פשרה ומעמידה
כשפסרוכ' במקום חתוף האונות במצור החזקה שאותו קרום מתקנים. ופסק בה"ג שפסרכא
זו פשרה בין באונה עצמה בין בגובהה בין בגגה.

וכן נמצא בתשובת רבינו גרשם ז"ל. ופירש"י דוקא שנסרכה בבשר שבין הצלעות אבל
בצלעות עצמן סופה להתפרק.

ורבינו גרשם כתב שאין חלוק בזה אלא שצריך לגוררה עם הבשר שבין הצלעות
ולכודקה בנפיקה אם אינה מבצבצת פשרה וכן בדסביה בבשר מצריכין הגאונים בדיקה
בנפיקה.

וא"כ לדברי רבינו שמשון נאסר הכל מפני שאין אנו בקיאים בנפיקה. וכ"ש אם יש
סרכה מן הריאה לשומן הלב או לטרפשא הכל נאסר.

ומורי רבי יהודה הורה הלכה למעשה להתיר כל סרכה הדבוקה בדופן במקום חתוף
האונות בלי שום בדיקה ואני רגיל לומר כי במקום שפלה מראות הצלעות והוא החזקה
הניתן לפהן אין מועיל שום סתימה עכ"ל ספר המצות.

כתב בעל העטור אם נקב באונא וסרכא מן האונה לדופן שכנגד האומא פשרה. אבל
הרא"ש כתב אם הסרכא יוצאה מבין חתוף שבין אונא לאונא ונסרכת לדופן או מגב
האונות ונסרכת לדופן חוץ למיצר החזקה טרפה שאין דופן סותמתה.
לה"ט.

וכתבראב"ה מעשה בא לידינו באומא הסרוכה לדופן בצד ימין ולא היתה ריעותא בדופן
ולא הי' לריאה כי אם שתי אומות והבנתי בענין כי מקום הסרכא הנה ראוי להיות אונא
ולא אומא ולא היתה שיעא פאנפמא אותו המקום של האונות וקצת חתיכ' ופירוד הנה
ניכר מעט מלמעלה של מקום הסרכא לאומא והכשרתי ע"פ רבותי.

מרדכי. הא דדופן סותם דוקא כנגד הבשר שבין הצלעות והוא מסובך ונאחז היטב לבשר
אבל אם הוא כנגד הצלעות אינו סותם.

ואם הוא כנגד הבשר וגם כנגד הצלעות בזה כתב הרמב"ם אבא מורי מן האוסרי' ואני
מן המתירי'. והרא"ש כתב ואני רואה דברי האוסרי' פיון דבעצמות לבד לא הני סתימה
הוא הדין גמי בעצם ובשר.

ורב שר שלום גאון התיר אפי' אינו מסובך הרבה בבשר אלא סריף בו מעט וכ"כ רבינו
גרשם והוסרף להתיר פי' סריף בצלעות אלא שהצריך בדיקה ולא משום ריעותא דצלעות
שאף בסריף בבשר הנה מצריך בדיק' ולא הנה מחלק בין בעצם בין בבשר בשניהם הנה
מתיר בסריף וע"י בדיקה.

והעיקר כמו שפתי דלעצם אפי' בדיקה לא מהני ובכשר שרי אפי' בלי בדיקה ובדסביד. טורים.

ומנהג באשפנו להטריף כל סרסא הדבוקה לדופן אפי' בבהמת ישראל מאחר שפסקו פן שני שרי צבאות ר"י בעל התוס' ובעל ספר התרומה. אמנם האטיליני נהגים להתיר כפי דעת הרמב"ם פי ברוב המנהגים נוהגי' אחריו והמתקמיר תע"ב לשון המרדכי.

ועתה מחמירין ואוסרין כל מקום שנסרכו האומ' וסימניה אומה הרשע': (אכ"ד) ריאה הנקוב' במקום שאין דופן סותמתה דהיינו אם האומ' חוץ ממקום חתוכי דאונ' כתב הרמב"ם דמפרקין לא אם נמצאו מכה בדופן אפי' יש ריעותא בריאה כגון שהעלתה צמחין כשרה אפי' בלי בדיקה.

ולדעת רב אלפס אם יש מכה בדופן אפי' אין ריעותא בריאה ג"כ אסורה ואפי' בדיקה לא מהני. וי"א דכשרה בלא בדיקה ומתירין כשיש מכה בדופן ואין ריעותא בריאה אפי' בלא בדיקה.

ולדעת רש"י ור"י לעולם אינה ניתרת אפילו בבדיקה אא"כ יש מכה בדופן ואין ריעותא בריאה. אלא אם שניהם שונים בין יש ריעות' בשניה' או אין ריעותא בשניהם לא מהניא בדיקה.

וכ"ש אם יש ריעותא בריאה ולא בדופן וכתב הרא"ש בתשוב' דלא שרי ע"י מכה ממש שבדופן אבל אם יש בו בקורות שחורות אינו סימן מכה פי אפשר שבאו מחמת המכות שהכו הבהמה על גבה שפן דרף מקום המכה להשחיר.

אבל נשבר הצלע אע"פ שחזר ונקשר קרינו ביה שפיר מכה. הני תרתי בועי דסמיכי להדדי לית להו בדיקה לאכשורי.

בה"ג כתב בועא בשפולי ריאה טרפ' והיינו שהיא נראי' משני צדדין ודומה לשתי בועות ובתשובות הגאונים בועי דמתחזי בשני צדי הריאה טרפה אע"פ שאינה עומדת בשפולי הריאה וזהו דוקא כשעומד כנגד דרי דאונ' וחישינן שפא נמוח מבפנים ואיכא חסרון מן הסמפונות וטרפה בכל שהוא וכבר נחלקו חכמי הדור על בועא בשפולי ריאה ר"י בר יהודה ורבינו יצחק הלוי מכשירין ובמגנצ"א אוסרים.

והעם נהגו עתה להכשיר בין שפכי להדדי בין לא שפכי להדדי בבוועא הנפרת בעבר שני דלא חשיב כתרתי דסמיכן להדדי. וכתב ראב"ה שתי בועות שיש בהן מוגלא אם הן רחוקות כשרה שמקיפות בשר לכל אחת.

וכ"כ זקני ראב"ן. ואם לגמרי סמוכות זו לזו טרפה אפי' עולות בנפיחה והא דמכשיר צמחים וטנרי הם כמו סלעים כשאינו סמוכות זו לזו.

והיכא דתרי בועי סמיכי ויש בהן מים זפים רפיא בידי ויותר נ"ל להתיר מלאסור. אבל מצאתי בשם רשב"ט בועי פירוש כמו פורח אבעבועות שקורין קוייטורי"ש בלעז אבל צמחי דשכיחין שקורין בועות לאו בועות ניהו אלא צמחין ואין לחוש אי סמיכי להדדי כן נראה לרבינו יעב"ץ עכ"ל.

הַמְרָדְכִי: (אקכ"ה) בועא בשפולי אומא או בשפולי אונא ואין לו הַקְרָף בְּשׁוֹר בה"ג פסק דַּחְסָרָה היא. וכ"פ ר"י אָבֵל רבינו שמואל בר חפני הפהו מכשיר בשפולי אונא אפי' בלי הַקְרָף מְפָנִי שְׁהוּא בְּמַצָּר הַחֲזָה ע"כ ומנהג באשפנו להצריך חוט בשור מקיף: (אקכו) יש אומרים פל היכא דתלינו בדופן אין חילוק בין אם סמוכה פלה לדופן או סרוכה לו והרא"ש פתב דוקא סמוכה פלה לדופן אָבֵל סרוכה לא תלינו ריעותא בדופן אלא בריאה.

ואם פל הריאה דבוקה לדופן בלי שום פילוש ובלא שום פירוד יש מתירין ע"י שִׁמְפְרִידִין אותה מן הדופן בנחת ואם עולה בנפיתה פשרה ויש אוסרין וכן עיקר. וכל בדיקה דהכא היינו שִׁמְנַפְחִין לה במי דפושרא אי מבצבצא טרפה.

וכתב א"א ז"ל ובאשפנו וצרפת נוהגים להטריף הפל. לה"ט: (אקכ"ז) כתב בעל העטור שאם האונא והאומא נסרכו יחד בסרכא אחת אל הדופן אם רוב הסרכא מן האומא ומיעוטא מן האונא תלינו דעיקר הנקב היא באונא וסרוכי סרוף באומא וכשרה.

ואם רובא מן האונה טרפה וכן ריאה הסרוכי לחזה ולדופן אזלינו בתר רובא. וכן נמי אם יש מפה בדופן והסרכא במקום המפה וחוצה לה בכולהו אזלינו בתר רובא: מאי נפקא מינה ברוב שפנגד הדופן שחשוב פסתום אפתי איכא מיעוטא שלא פנגדו שאינוסתום.

והרא"ש הסכים לסבר' בעל העטור. טורים: (אקכ"ח) ריאה שנסרכת לאחד מן המקומות שנהקב אין פוסל בהן כמו לחזה ולגרגרת ולשמנונית ולטרפשא בזה כתב הרמב"ד ז"ל שדינא פסרוכה לדופן שאם יש בה מפה תלינו להקל כמו שתולין בדופן.

והרמב"ן כתב שאין תולין אלא במפה שפדופן ולא במקום אחר. וכ"כ הרא"ש דוקא בדופן שהוא רחב ולחותו מרובה נחטת הריאה אליו אָבֵל לא לשאר אברים.

טורים: (אקכ"ט) מר יעקב גאון הורה לאחוז בקנה ולנענע הריאה ג' או ד' פעמים יפה יפה וכל סרכא שתנתק ע"י נענוע זה פשרה. ועל זה נוהגי' במקצת מקומות להכשיר פל סרכא שתנתק פשהטבח מכניס ידו בנחת לבדוק ואומרים שאינה סרכא אלא ריר בעלמא שנתפשט מלחו' הריאה שהסרכא אפי' אם יפרוק אותה פל היום באצבעותיו הולכת ומתחזקת.

והרשב"א כתב פל סרכא שאמר אין הפרש בין שתהיה עבה ונחזקה ובין שתהיה דקה מן הדקות ולא פהלו שִׁמְמַעְכִּים ביד ואם נתמעכ' תולין להקל וכל הנוהגי' בזה מאכילין טרפות לישראל שזה לא שמענו לחכמים בשום מקום.

טורים: (אלף קל) אָבֵל מגבה אפי' כטרפא דאסא טרפה. שמעתי מא"א שפל מה שטרפיו מגבה לא שנה באומות ולא שנה באונות מלבד האונ' של ימין הסמוכה לגרגרת במיצר החזה אצל הצנאר ממש התחונה שהיא העליונה דאפי' אם יש על גבה כטרפא דאסא נמי פשר מפני שדרכ' להתפצל פן וכן הורה רבינו זקני הלכה למעשה אָבֵל בכל שאר האונות טרפה.

ורבינו ברוך כתב בשם רבי יצחק בר יהודה דאם הוא בציר מטרפא דאסא וע"י נפיקה
הוי פטרפא דאסא עבדינו לחומרא מרדכי. כתב ראב"ה האונות העליונות הסמוכות
לגרגרת ודרךן להפרד מן הגרגרת אם נסרכו לגרגרת טרפה.

וכ"כ בה"ג לפי שהגרגרת קשה ואינה סותמת אף אם דבוקות לגרגרת ומתדבקין מלמעלה
ולמטה פשר כן פסק בה"ג ואני שמעתי שאם אינו יכול להכניס אצבעו ביניהם ולפרד
למעלה מעט מן הגרגרת שנפר בחתוף פשר שפן גדולן ואם יכול להכניס אצבע ביניהם
זהו ענין סרפא וטרפה פה שמעתי מא"א מרדכי: (אקל"א) ראב"ה כתב דאם האונות או
האונות סרוכין בשןמן היורד בין שתי הערוגות ויכול להכניס ביניהם אצבע קטנה
טרפה.

וכ"כ רב נחשון גאון ואם דבוקה בלי הפרד בשר שפן גדולה. ומעשה בא לידינו באנחה
שאצל שןמן הלב שהיתה מקצתה דבוקה מלמטה קל שןמן הלב דכה גדולה ולא היתה
יכול להכניס אפי' מחט ומ"מ היתה דבוקה יותר מכדרכה הכשרנוה מזה הטעם וכ"כ רבי
ברוך בשם ר"ח מרדכי: (אקל"ב) אם קרה שהוציאו הריאה בלא בדיק' טרפה ולא
סמכינו ארנבא כמו שפרש"י ומעשה היתה בקלוני"א ואסרו כל חכמי הדור וכן פ"י בה"ג.
ורבי ברוך פ"י היכא דלא שייכו טרפות פגון בגדיים וטליים הסומך על רש"י לא הפסיד.
מרדכי.

מצאתי בשם רבינו שמואל בן חפני ומשם ר"ח ורבינו נסים דטרפשא דכבדא שנקבה
נקב מפולש הוא חצר הכבד טרפה. אבל אם נסרכה בסרפא בצלעות לא הוי מטרפין
וכן היתה נוהג רבינו שמחה וראב"ה מרדכי: (אקל"ג) קנה הלב דינו פלב לאסר במשהו
והוא החלב על דופני הערוגה והרמב"ם פ"י קנה הלב והוא המזרק הגדול הינצא ממנו
לריאה.

כתב הרמב"ם קנה הלב והם המזרקים שבהם הדם מתבשל אם נקב אפילו אחד מהם
אפי' במשהו טרפה ולא נהירא. דהא מכשרינן אפי' בנטל פולו חוץ מכזית במקום מרה
וכזית במקום חיותא (אקל"ד) אם נמצאו שני כבדים בבהמה או בעוף טרפה דכל יתר
כנטול דמי והני ליה נטל הכבד.

וי"א דלא אמרינן פאלו נטל פלו אלא פאלו נטל עם המקום שהוא דבק שם הלכה אם
הם דבוקים בכזית של מקום מרה או בכזית של מקום חיותא טרפה ואי לאו פשרה.
והרא"ש הסכים לסברא ראשונה.

רב אלפס מתיר פשאין לה מרה או שיש לה ב' מרות ויש מחמירין פשיש ב' מרות נוקבין
האחת אם שופכין זה לזה פשרה ואם לאו טרפה. אמנם לא נהגינן כן.

שערים מדור"א. כתב ראב"ה נטלה המרה פשרה ופעם אחת בא לידי שנטלה המרה
ואמרת לקורעה ולטועמה כמו שכתוב בה"ג שאם יטעם בלשוננו טעם מרה הרי נבלעה
וכשרה ולא טעמתי בה טעם מרה ואמרת שוב לצלותה על גבי גזלים והיתה מרה עד
מאד והכשרתינה.

ולולי כי קשה להכניס ראשי בין הרים גדולי הנה נ"ל שאפני אין טעמי' שום מרירות בשפה. וכי משתפת שתי מרות פשרה וכ"ה בספר רוקח אבל מן המימוני משמע דטרפה אם אין לה מרה או פשיש לה שמים.

מרדכי: (אקל"ה) נחתכה הטחול במקו' עוביה יש מי שמתיר ונראה לי שהיא אסור מספק. טורים: (אקל"ו) לקתה בכוליא אחת טרפה רש"י פי' כגון ע"י מוגלא והמדקדק בשערים משמע דמפרש לה במפת חרב בלי מוגלא אבל ע"י מוגלא משמע אפי' לא מטא הלכותא למקום חריץ טריפה.

ולפרש"י דה"ה ע"י מפת חרב דינו כמוגלא ובמים זפים ראיתי בתשובות שבאו לפני רבותינו שבמגנצא והכשירו אפי' הגיעה למקום חריץ. ובהמה שיש לה ג' או ד' פליות פשרה מרדכי: (אקל"ז) כתב הרשב"א ישמגדולי המורים שהורו שאין טרפות בכוליא של עוף אע"פ שיש לדון ולאסור פבר הורה זקן.

פסק גדול בדורו מהרר"י מולין לקתה בכוליא אחת דטרפה אין שינוי בעוף כמו שכתוב יורה דעה בשם הרשב"א כי בעוף הם סגורי' בעצם ואין מגיעים לשם בני מעים ואין שום טרפות נוהג בהם ולכן אין להחמי' בו יותר מאלו נטל ונחתך וכ"כ הרמב"ם דאין טרפות דכוליא וטחול בעוף עכ"ל: (אקל"ח) בריאה אין חלוק במחט שנמצא בתוכה בין קופא לגב או קופא לבר דבכל ענין פשר משום דסמפוני הריאה רחבים יותר מן הפכד.

ומיהו התוס' מחלקים גם בריאה בין לגב בין לבר במחט שיש לה ראש מצד אחד כמו מסמר ואני מה שקבלתי כתבתי שערים מדור"א: (אקל"ט) נטלה השלפוחית שמימי רגליה נקוין בתוכה ר"ת מטריף ור' אליעזר בר' נתן מכשיר ולזה הסכים הרא"ש: (אלף קמ) הדקין של הבהמה שיוצא מהן מעי קטן פענף היוצא מן הפכד.

אם בראש הקיבה במקום שהדקים יוצאים משם יש שלם פרוחב אצבע קודם שיתחיל זה המעי ליפרד וגם למטה לאחר שנתחבר עם שאר הדקין יש פרוחב אצבע שלם פשר. ואם לאו שאין פרוחב אצבע שלם למעלה ולמטה טרפה.

וי"א שאינו פשר אח"כ יש באורך הפצויל פחות מפרוחב אצבע וראשון עקר. ובעוף פיוצא בזה פשר.

טורים: (אקמ"א) איזהו פרוס הפנימי שטריותו בנקב במשהו. י"א היכ' דפרעי טבחי פי' כל מה שפרא' מהפרס פשהטבח פורע ופוחח מהירכים ועד החזה.

ומה שמהצד מזה ומזה הנתון תחת הצלעות הוא פרוס החיצונה ואינה נאסרת בנקובת משהו. וי"א דכל הפרס הוא פרוס הפנימי לראסר בנקובת משהו וכן עקר ופרס החיצונה הוא בשר החופה רוב הפרס.

פי' קרום עב העובר על כל החלל והוא הולך מחזה עד הירכים והפרס שקורין פנצ"א נחבא בצלעות החזה ורובו תחת אותו הקרום ולכך אומר החופה את רוב הפרס וזה דינו אם נקרע בו קרע פאורך טפח או נטל טרפה.

טורים.

וכ"פ רש"י ור"ח ורב אלפס שאם נקב בכל שיהו כל הפרס טרפה. וגם במעי הנקר' סניא דיבי וגם המקום שאין בו מילת וגם היכ' דפרעי טבחי מרדכי: (אקמ"ב) רש"י אסר ההמסס שנקב אפי' אין הנקב מפולש ולא נהירא.

טורים.

וכ"כ ר"ת שאם נקב מצד אחד פשרה: (אקמ"ג) פתב ר"י שאין מדמין מנקב לנקב אלא בכרס ודקי' אבל לא בלב וכבד וקורקבו וטחול ובעל העטור כת' שמדמין וא"א ו"ל כת' פסברת ר"י טורי': (אקמ"ד) כל דבר שאמרו בו חכמים אם נטל טרפה פתב הרמב"ם שאם חסר אותו אבר מתחל' פשרה והרשב"א פתב שגם זה טרפה.

טורים.

ומסקנת העולם לאסור הכל: (אקמ"ה) פתב בה"ג דנקיבת קוץ ומחט יש לו היתר ע"י בדיקה שיבדוק כל המקומו' ואם אינו מוציא נקב פשרה. ורש"י פירש שאין היתר בבדיקה לפי שהמקומות רפין והנקב דק ואי אפשר לעמוד בו ע"י בדיקה ודוקא קוץ ומחט שיהו דקין אבל נקב בקנה וכיוצ' בו יש לו בדיקה: (אקמ"ו) פתב הרמב"ם הלעיטה חלתית תוף ג' ימים ספק נקב ספק לא נקב תבדק.

ולא נהיר' מדקאמר שמואל טרפה אלמא אין לה בדיקה: (אקמ"ז) פתב הרשב"א הוא הדין נמי אם הוריק הפכד פנגד מרה או פנגד מקום חיותא שיהא אסורה דכל מקום ירקותא נחשב כאלו נשרף ונטל וקאמר בגמ' דבריאיה אין לחוש לנפילת האור מפני שהצלעות מגינות עליה.

ופי' הרשב"א דלא קאמר אלא לענין שא"צ לבדוק אחריה אפי' נפלה לאור לפנינו אבל אם רואים אנו שהאדימה טרפה שהרי לא הגינו עליה וא"א ו"ל פתב אפי' רואין אותה אדומה פשרה דכינן דצלעותי' מגינות עליה אנו תולין השינוי בדב' אחר ולא בנפילת האור אפי' אם נפלה לאור בפנינו טורים: (אקמ"ח) הרשב"א פתב דלא מכשרינן אלא בירוקין שהאדימו ושלקו וחזרו והוריקו אבל לא באדומין שהוריקו וחזרו ע"י שלוק והרא"ש הכשיר בשניהם.

טורי': (אקמ"ט) והרא"ש פתב דכל מה שאנו מטריפין בשנוי מראה היינו דוקא בידוע שנפלה לאור אבל אי לא ידענו וחזינו שנשתנו בני מעיה לא תלינן בנפילת האור דמלת' דלא שכיח' היא אלא תלינן בשנוי הטבעים דלפעמים מחמת רוב שומן או פחישות משתנין.

וכתב עוד הרא"ש י"א דטרפות דנפלה לאור לא שייך בבהמה לפי שעורה קשה וגם עובי הצלעות מגינין עליה וגם בני מעי' קשין להחמר פי בטרם יחמרו מנפילת האש שרף עורה ובשרה וכ"כ הרמב"ם.

ובעל העטור פתב דרף פשרה שהעוף מפיו שנפל לאור צריף לבדוק לפי שאין לו עור וקרוב הדבר שנתחמו מעיו אבל בבהמה אין חוששין אבל נדאי אם נחמרו גם נטרפת בקף. ואין אלו דברי גביאות אלא נדאי לא שייך בבהמה כלל.

עכ"ל: (אלף קנ) עוף שנגחתיכו או נשתברו אגפיו פשר. אבל אם נשמט אחד מהם מעיקרו חוששין שמא נקבה הריאה וצריף לנפח ולבונדקה אם היא שלמה פשרה ואם לאו טרפה. ובעל העטור פתב שהיא טרפה ולא מהניא בדיקה וכ"כ בעל התרום' בדאייעכול ניביה. והרא"ש פתב כסבך' ראשונה.

וי"א אם נשבר עצם שלישי המחנבר לגוף חוששין שמא נקבה הריאה וצריכה בדיקה ולא נהירא. לה"ט (אקנ"א) ואם הפרק השלישי הסמוך לגוף נשבר או נחתה אם רחוק מעט מחבורו בדופן שהוא כבוכנא באסימא אין לחוש לריאה.

וכן משמע מתשובת רש"י וראב"ן פתב שצריף לעיין בצלעות אם נצטר הדם אז יש לחוש לנקיבת הריאה וצריף לבונדקה. וכן אפי' לא נשבר רק נשמט דהיינו שמוטת גף בעוף צריף לבדוק הריאה.

ויש גאונים שאמרו אפי' נשבר קרוב לגוף א"צ לבדקה. ונראה לי שיש לחוש ולבדוק אפילו פשנשבר סמוך לגוף.

וכיצד יבדקנה ינתחנה וניח הריאה דבוקה בין הצלעות כתולדתה ויקח שפופרת ויכניסנה בקנה ונותן על הריאה נוצה או תבן אם עולה בנפיתה פשרה ואי לאו טרפה. מרדכי.

ואני המחבר ראיתי נוהג מורי אבי זצ"ל להטריף פשנשבר הגף סמוך לגוף בקרוב פחות מרחב אגודל כמו שפתב בעל ספר אגודה ולא בדק בריאה כי אנו לא בקיאים בבדיקה: (אקנ"ב) שלשה פרקים יש ברגל התחתון.

האחד הוא מה שחותרין עם הפרסו' פשמפשיטי' הבהמה ונקראת ארפובה הנמכרת עם הראש. ולמעלה ממנו פרק שני והוא הנקרא שוק וצומות הגידים בתחתיתו סמוך לארפובה הנמכרת עם הראש ולמעלה ממנו פרק ג' והוא הנקרא קולית ומחנבר לגוף ופרק התחתון בכל מקום שנחתה בו פשרה.

למעלה ממנו בכל מקום שיחתה בו טרפה ואפי' בתוך הפרק שבינו לשוק לדעת רבינו שלמה יצחקי ועצם הקולית אפי' לא נחתה אלא נתק ממקומו במקו' חבורו בגוף טרפה בין בבהמה בין בעוף.

בד"א שנסקו הגידין שמחנבר בו לגוף או נתעפלו. אבל לא נפקו ולא נתעפלו פשרה וכן הוא ביסודי של ה"ר פריץ ז"ל והרא"ש לא חלק בזה טורים: (אקנ"ג) וכתב הרשב"א ראשו התחתון של עצם זה המחנבר עם השוק שנשר ממקומו יש אוסרין אע"פ שלא נפקו ולא נתעפלו גידיו ויש מתירין אפי' נפקו ולזה דעתי נוטה ע"כ ורב אלפס מכשיר בנחתה בעצם האמצעי ובלבד שלא יהיה במקום צנמת הגידין וכ"כ הרמב"ם.

והרא"ש פתב כי בספר התרום' פתב פריש"י וכן נוהגין באשפנו וצרפת לה"ט. ובמקום שאינו נטרף אם נחתה כמו בעצם התחתון לדברי הרמב"ם ובאמצעי שלא פנגד צנמת הגידים לרב אלפס אם אין עור ובשר חופין את רובו הבהמה מותרת והאבר אסור מדרבנן טורים: (אקנ"ד) נשאל מורי אבי מהר"ר יהודה לנדא זצ"ל הטעם למה המנהג להחמיר ולהטריף עוף שנשבר.

העצם למעלה מן הארפונה אפי' שלא יצא העצם לחוץ ואפי' רחוק מצומת הגידים
ברחוק אגודל. הוא בשביל שמצאתי בהגהות מיימונית שכתב דאין אנו בקי אין במסמוס
הבשר שהרופא גורר ולא מכשרינו ברוב בשר חופהו.

והשיב דאמר הוא שהמנהג הוא להטריף ודע לה כי אינו מתעסק בספק זה להתירו שיהי
הרמב"ם כתב שיעור אורה צומת הגידין בשור י"ו אצבעו' למעלה מן הארפונה ולפי
ערה זה אולי יגיע בעוף ד' אצבעות.

וזהו כמעט כל שיעור אורה עצם האמצעי של עוף ולכך אין להקל בזה. עכ"ל שנינו
נחתכו רגליה מן הארפונה ולמעלה טרפה מן הארפונה' ולמטה פשרה וכן שנטלו צומו'
הגיד' מחלוקת בגמ' פ' בהמה המקשה באיזו ארפונה אמרו רב יהודה אמר בארפונה
התחתונה ששם סמוך לה למעלה מן הפרק הן צומות הגידין שזו היא הארפונה הנמכרת
עם הראש ולמטה מן הפרק אם נחתה לגמרי פשרה.

וכ"כ בשערים מדור"א דלא פדעת הרמב"ם שמפרש שמדבר בעצם התחתון ולמעלה מן
הפרק בין במקום צומות הגידין בין למעלה מצומות הגידין ואם נחתה העצם לגמרי
טרפה. וכן שנטלו צומות הגידין פלומ' נחתכו צומו' הגידין אפי' בלי עצם טרפה ופסק
רש"י כל' זה המחמיר אבל רב אלפס פסק להקל וכ"פ מורי וכן העיד רבינו יצחק בר
אשר על רבינו יצחק בר' יהודה שהורה כן הלכה למעשה' ע"כ.

ספר המצוות ובשערי' מדור"א כתב כי למעלה מן הארפונה' עד רוחב אגודל הני דין
ארפונה שאם נפסק העצם חיישינו ששם נפסקו הגידין וצריף לבדוק ובשור הגדול עד
ארבע אצבעות ונ"ל המרדכי ודין צומות הגידין דטרפינו אם נפסקו אפי' יציאת עצם
לחוץ היינו בראש העצם שקורין גילייר"א ששם עקר צומות הגידים וטוב להחמיר
מאותו מקום ולמעלה כל אותו עצם חומרא זו דהפסקת צומות הגידים עכ"ל: (אקנ"ה)
ונ"ל הטורים צומות הגידין הם בבהמה בעצם האמצעי כלפי חוץ שהזנב נופל עליו
ולאפוקי מהראב"ד שכתב שהם כלפי פנים ולצד חלל הבהמה.

צומות הגידין במקום שאינן לבנים כל כף אלא לבני' מעט ומזהירין כעין זכוכי' לרש"י
היו צומות הגידין. ולרב אלפס לא הוו צומות הגידין.

וכן היא מסקנת הרא"ש. ומנין גידין אלו הן בבהמ' שלשה.

אחד עב ושני' דקים וכתב הרמב"ם נפסק הגדול פלו ושני הקטנים קיימים או שנפסקו
השני' והגדול קיים פשרה. וכן אם נפסק קצת מכל אחד ואחד פשרה עד שיפסיק רוב
כל אחד ואח' ורש"י אסר אפי' נפסק רובו של אחד מהן והרא"ש כתב אפי' לא נשאר
רובו של כל אחד מהן פשרה שאינה אסורא אא"כ נפסק כל הגדול ורובו של כל אחד
מן הקטנים או שנפסקו כל השני' הקטני' ורובו של גדול אבל נפסקו ונשאר רוב מכל
אחד מהקטנים או שנפסקו שני הקטנים ונשאר רובו של גדול פשר.

עכ"ל הטורים: (אקנ"ו) כתב הרשב"א אם נפסק קצתו של אחד מגידי העוף שהן שש
עשרה יש מתירים עד שיפסוק רוב כל אחד ואחד כמו בבהמה ויש מי שאוסרין אפי'
בנפסק רוב א' מהן ואם נשבר העצם במקום צומת הגידין ונתקשר ונתרפא יש אוסרין
בלי בדיקה פיון שאילו הובא לפנינו קודם שנתרפא הנה צריף בדיק' והר' שמואל

מאיברא כתב בשם רבו הריצב"א שאם לא נשתנה מרא' בשור שעל השקר אז ודאי נתרפא יפה אבל אם נשתנה אז ודאי יש לחוש ורבי' שמשון כתב שאם יארע הדבר בערב שבת בין השמשות בענין שאי אפשר להכין אחרת הנה מתירו אבל לא בענין אחר.

וכתב הרא"ש פיון שהדבר מןקפך בעיני הגדולים יש להחמיר בדבר לה"ט: (אקנ"ז) הרמב"ם מכשיר בנטלו צומות הגידין וחתף אח"כ הרגל למעלה מהן מפני שהוא פוסק בנחתכו רגליה כרב אלפס ובעיקר הפסק שמכשיר בנחתכו רגליה למעלה מצומות הגידים ובמ"ש לחתוף הרגל למעלה מצומות הגידין להכשיר' כתב הרא"ש ודעת רחוקה היא זאת: (אקנ"ח) כל שאר החיות חוץ מאותן שזנפרין במשנה שדורסין.

כתב הרא"ש שאין להן דין דריסה. אע"פ שהדוב שכול והנמר עז אין דורסין והרשפ"א כתב כל חיה טמאה שאינה יותר גסה מן הזאב אין לה דריסה אלא בדקה אבל לא בבהמ' גסה אפ"ל היא גדול' פארי.

היתה גסה יותר מהארי יש לה דריס' בפל. וכן יראה מדברי הרמב"ן: (אקנ"ט) וכל אלו שיש להן דריסה אין חלוק בין אם באים להציל הנדרס ממנו ובין אם באים להצילו אבל בספר התרומות כתב דחתול אין לה דריסה אפ"ל בעופות אא"כ יש לו מצילין וכ"כ ר' יצחק בעל התוס' והביאו בסמ"ג וע"כ אומרים להתיר בחתול הנכנס בלול של תרנגולי ומסקנת הרא"ש כסברא ראשונה ורב אלפס אסר בכל ענין וטוב להחמירוהרשב"ם כתב אפשר דחתולים שלנו בני תרבות הן עם התרנגולים וכל שלא ראינו שרדף אחריהם והפם אין חוששין לה ע"כ: (אלף קס) הא דחוששין לדרוסה היינו שלא להתירה בלי בדיקה אבל אם בודקה ואינו מוצא בה רישם כשרה ומיהו כתב ריב"ם דוק' ספק דרוסה נותרת בבדיקה אבל אם ודאי נדרסת אין להם היתר בבדיקה וכ"כ בעל העטור דלא שרינו בבדיק' אלא היכ' דקא חוששין לה אבל ודאי דרוסה אין לה תקנה בבדיקה והרא"ש כתב דאפ"ל ודאי דרוסה יש לה היתר בבדיקה: (אקס"א) כתב הרשפ"א בדק ולא האדים הבשר בחוץ אם סמוך לדריסתו בדק כשרה ואם לא בדק סמוך לדריסה יראה לומר דחוששין לה שהרי חוששין לספק דרוסה וחוששין שמא שינה מראות מבחוץ והבריא יורד למטה ע"כ.

ולא ידעתי למה יש לנו לחוש לדבר שלא מצינו שחששו לו חכמים: (אקס"ב) כתב בעל ה"ג בכ"מ שהזכר שם בבדיקה כגון בדרוסה או נפולה או שבורה במה ד"א בדורות הראשונים דרבנו קמאי הו' חפמי ובקיא בבדיקה אבל השתא ליכא למיקם אבדיקה שפיר ואמרו רבנו לזכר פל י"ב חדש ולנקבה פל שאינה יולדת הלכך משהינו הזכר י"ב חדש והנקבה עד שתתעבר ותלד ויש גאונים ורש"י מקללם שכתבו שאנו סומכין על בדיקתנו שאין לו לדיין אלא מה שענינו רואות וצריך בדיק' יפה שבצפרים קטנים וגם ביונים האדמימות נמצא בהן ובדיקתן קשה: (אקס"ג) אם ספק לו אם דרסה ביד או ברגל ונתערבה עם הרבה בהמות שמא יש להתיר כל אחת מטעם ספק ספק' שמא אין זו הבהמה שנגע בה הזאב ואפ"ל אם היא זו שמא לא דרסה ביד אפס רבינו יצחק פי' דברייה או דבר שבמנין שיש בה ספיקא דאוריית' אין להתירו בתערובתו ע"י ספק ספק' ספר המצות: (אקס"ד) כתב בספר המצות דספק דרוסה שנתערבה באחרות יש בה צד

להתיר דהוי ספק ספק' כל אחד וא' ש'מא לא זו היא ומ"מ גמגם לאסור כיון דבריה הוא אינו נתר בספק ספק' כיון שקודם שנתערבה היה הספק אסור מן התורה וכ"כ רבינו יצחק בר' שמואל ונרא' שיש תקנה אפי' לנדאי דרוס' שנתערבה באחרו' דנכבשינהו דניידי וכל דפריש מרובא קא פריש וכולן מותרות חוץ משתי' אחרונות: (אקס"ה) גלודה אסורה והוא שנפשט כל עורה בידי אדם או ע"י חולי ואם נשתייר בו פסלע כשרה ופסק רב אלפס דצריה שישאר פרוחב סלע על כל אורה השדרה והרמב"ם פסק דבעינו פסלע על פני השדרה ופרוחב סלע על כל פרק ופרק מפסקיה ופרוחב סלע על מקום טבורה אם נוטל מקום כל השדרה או מקום כל פרק ופ' ממנה או מקום טבורה והנשאר פלו קיים מיבע' אי מהני ולא אפשיט' ולחומר' והרא"ש פסק דבכ"מ שנשאר ממנה פסלע כשרה טורים: (אקס"ו) בשר שנתעלם מן העין אסור אפי' הבהמה שלמה ואפי' מנח בביתו לדעת רב אלפס וכ"כ הרמב"ם חכמים אסרו כל בשר הנמצא בין בשוק בין ביד אינו יהודי אפי' שרוב הטבחי' והמוכרי' ישראל ולא עוד אלא אפי' המניח הבשר בביתו אסור אם נעלם מן העין אא"כ יש בו סימן או טביעות עין ורש"ב"ם פתב ודאי אם נטלו עוף והחזירו אסור דחיישינו ש'מא החליפו וכן אם אבדו ומצאו אח"כ אסור אם אין בו סימן או טביעות עין אבל אם מצאו במקום שהניחו מותר ורש"ב"ם פתב דאפי' הניח י ומצא ט' אסור חיישינו שהעשרה נוטלו ואלו הן אחרים ויש מחלקין שאם הניחו במקו' שהשרצי' והעופות יכולין ליטלו משם ולהביא אחר במקומו חיישינו אבל אם תלאן במסמר לא חיישינו.

ומסקנת הרא"ש כדברי שניהם טורים: (אקס"ז) אמר רב בשר פיון שנתעלם מן העין אסור. הרמב"ם ורב האי גאון פסק כרב ורבינו תם פירש דלית הלכת' כרב הלכה אם הניח חתיכת בשר בבית והלה לשוק וחזר ומצאה במקום שהניחה אין חוששין לחליפת עורב אפי' אינו מפירה אבל אם מצאה במקו' אחר חיישינו עד שיהיה לו בה סימן או יפירנה בטביעת עין וכן שלחה ביד עוב' כוכבי' הדין כן ומעש' בא לידי ועשיתי הלכה למעש' בתרגול שחוט שנשלח' ביד עוב' כוכבי' בלי שומר והתרתיה כיון שבעל התרגולת מפירה כדברי ר"ת דפסק דלית הלכת' כרב דאמר בשר פיון שנתעלם מן העין אסור מרדכ"י: הלכות חלב (אקס"ח) חלב בן פקוע שלא הפריס על גבי קרקע חלבו מותר אבל אם הפריס על גבי קרקע חלבו אסור והרמב"ם אסרו אפילו לא הפריס על גבי קרקע ולא נהיר' טורים: (אקס"ט) חלב הפסלי' וקרום שעלי' אסור ופי' הרמב"ם שהוא חלב שבעקרי הירכים.

ורש"י פירש עצם קטן הוא המונח על עצם הנקר' הנק"א ומחנכ' תחת האליה מלמעל' ועליו יש חלב תחת ראש המותין שקורין לונבי"ל: (אלף קע) חלב שתח' המתנים אסור ופי' רש"י שהוא תחת הפלי' ונרא' בגובה הפסלי'.

ואח"כ נבלע תחת בשר אדום ודק ומתפשט תחת אותו בשר בכל הפסל וכל שהבשר חופהו מותר וכשפלה למטה מאותו בשר יוצא ממנו קרום לכן ועב חוץ הדק המתפשט בכל הפסלים שאסור משום חלב.

ותחת אותו קרום יש לוכן חלב לפי שאותו קרום העב אין חשיב להם חפוי בשר אבל באשפנו נוהגים בו היתר גם בעיני נראה שחפוי בשר גמור היא. ורב אלפס פתב שהוא

תחת הכשר בראש הפסלים וקרום מפסיק בין זה החלב ובין שומן שתחתיו העליון אסור והתחתון מותר.

טורים: (אקע"א) ה"ר אליעזר ממיץ אומר השומן שעל יותרת הכבד אסור אף לאחר שנטל הקרום מעליו וכן כ' דיותר' הוא הנקר' אייבל"ש והוא הכשר המחלק וחוצץ בין ריא' לכבד. וכן פירש רש"י בפירוש החומש יותר' אייבל"ש ויש אוכליו השומן המזונק בכשר היותר' שתחת הקרום מטעם חלב הכשר חופה אותו.

ואומר ה"ר אליעזר ממיץ דשבוש הוא בידם שבוש החנפה אינו מתיר אלא בפסלים ובפלויות שנגאמר בהם על למעוטי תוף. אבל ביותרת דלא פתוב על לא שרינו תוף דידיה ואסור.

וכן רבינו תם אסר והבי' ראיה. ור"י דחה ראיתו ובערוף פירש יותרת אצבע פוצי"ש והיא חתיכת כבד קטנה נכפלת על הכשר.

ובספר התרום' כתב דצריך לקלוף היותרת מבחוץ הפל לפי שהחלב הגדול המכסה את הקרב שוכב ונוגע שם. אבל היותרת לצד פנים מצד הריאה אין צריך להסיר הקרום שבוטו צד אין שם חלב.

מרדכ"י: (אקע"ב) בקיבה יש שני מיני חלבים אחד עשוי פקשת ואחד עשוי פיטר. רב אלפס התיר שעל היטר ואסר שעל הקשת וכן כתב הרמב"ם.

ורש"י אסר שניהם ולזה הספיק הרא"ש טורים. הקרב יש עליו שני מיני חלבי האחד נקר' חלב המכסה ונקר' חלב הפרישה והוא תותב קרום ונקלף ר"ל שיש חלב הפרישה על הקרום ותחת אותו קרום יש חלב הנדבק בכרס ובאותו חלב חולק' רבינו יקר ורבינו יואל רבינו יקר אוסר רבינו יואל מתיר.

וינלאתי להאריך בראיותיה' ותמצאם במרדכ"י בחולין פרק גיד הנשה סוף דבר רבי יקר כתב דבצורת ולומרדיא"ה וברומ"י ובמלכותנו עונשין עליו פרת ויש מקומות במדינו ריינו"ס שאוכלין אותו: (אקע"ג) חוטין שבעוקץ אסורין.

עוקץ ונב פדתנו נטל עוקצו הלכה צריך להסיר חוטין שבגנב ובחזה שהן אסורין משום שהם סמוכין ויונקים מחלב הפלויות. מרדכ"י: (אקע"ד) יש גאונים שאמרו ראש המעי' שצריך לגוררו הוא המעי שיוצא בו הרעי' שהוא סוף המעים.

טורים: (אקע"ה) אמר המחבר מפני ששמותי מגמת מחשבתי לחלוקי דיני חלב אשר נחלקו בהן חכמינו ז"ל. מצאתי דבשבועה מקומות בבהמה נפל בהן המחלוקת.

האחד בחלב הפסלים לפי פירוש הרמב"ם הוא חלב שבעקרי הירכים. ורש"י פירש הוא עצם קטן על עצם אחר המחנך תחת האלה ועליו יש חלב תחת ראש המותן שקורין לונבי"ל.

השני הקרום עב ולכן המתפשט בכל הפסלים ותחת אותו קרום יש לוכן חלב ורבו האוסרין ובאשפנו מתירין כמו שכתב בעל הטורים. השלישי לדעת רב אלפס חלב שתחת הפסלים הוא בראש הפסלים וקרום מפסיק בין החלב שהוא ובין השומן שתחתיו.

העליון אסור והתחתון מותר. הרביעי החלב המזונוק בבשר היותרת שפתחת הקרום יש מתירין.

וה"ר אליעזר ממיץ פתב ששבוש בידם. החמישי לדברי בעל ספ' התרומה צריך לקלוף כל היותרת מבחוץ לפי שהחלב הגדול המכסה את הקרב שוכב ונוגע שם.

הששי בקיבה יש חלב שעל היתר שרב אלפס מתירו. ורש"י וקרא"ש אסרוהו.

השביעי החלב השני אשר על הקרב והוא תחת הקרום אשר הקרום הוא תחת חלב הפרישה ונחלקו בו רבי יקר ורבינו יואל. רבינו יקר אסר ועונשין עליו פרת.

ורבינו יואל מתירו. וכל אלו הדעות מפורשין למעלה באנרף.

ואני המחוקק מצאתי בשם המחבר שדלג עוד חלוק אחר שהוא ריש מעיני באמתא שיש אומרים שהוא המעי' שיוצ' בו הרעי. עד כאן.

ואתה בני חכם לבך וישמח לבי גם אני אל תלך בדרך המקילים פי לא תדע איזה יכשר ואל תכניס עצמה בספק אסור פרת כי ספק עבוד נפש הוא. ומצאנו שרבותינו זכרונם לברכה החמירו אפילו בספק אסור דרבנן ואפילו בספק ספק' לפעמים כמו בספק אחות חליצה תמצ' זה במרדכי בפסק החולץ.

ושם עיני. וכן בכמה מקומות משום חומר' דאשת איש החמירו לחוש למיעוט כמו גבי מים שאין להם סוף בסוף יבמות וכן במסכת בכורות סוף פרק אלו מומין באשת טומטום חולצת ולא מתבמת ואע"ג דהוי ספק ספק' ספק זכר ספק נקבה ואם תמצ' לומר זכר הוא שמה אינו סריס וכן יבום הוא.

וכן בפסק בהמה המקשה גבי המפל' מין בהמה חיה ועוף ואין שליא עמה קשורה הרניי מטיל עליה חומר שני וולדו' אע"ג דאיכ' לשם ספק ספק' כו' עיני שם. וכן בפסק עצרה יוחסין במסכת קדושין גבי זכ' שתוקי ואמרינו התם דאיכ' ספק ספק' כו' עיני שם.

וכן בפסק אלו טרפות גבי ספק בכורות ואפ' בספק' דרבנן אמרי' דתלינו לחומר' בפסק שני דביצה גבי פלי שנטמ' בערב יום טוב אין מטבילין אותו בין השמשות כו' וכן ביתר מקומ' אשר גלאתי להאריה וקל וחומר בן בנו של קל וחומר בספק אסור חלב שענשו פרת שאל תפנס בספקו' שטה מעליו דרכיה פרעהו אל תעבור בו ועוד אומר פי זה אין נקר' ספק חלב מאחר שדברים אלו תלויים בחכמה ובקבלה כמו שפסקו המחברים במקום שלא תוכל לשער האסור מחמת חסרון דעת אין נקר' ספק תמצ' זה במרדכי בפסק גיד הנשה אצל החמשה דינין.

וכן תמצ' בסמ"ג וכן הוא החלוקים בחלב הנזכרים נפלו מצד חסרון הקבלה מן הקדמונים פי נעשתה תורה כשתי תורות בעונות ואתה בני אשר נתן לה השם יתברך לב לדעת ועיני השכל לראות מנע רגליה מנתיבות ספק אסור חלב ותאסור עליה בכל מקום שחלקו בו רז"ל וטוב לה.

וכן אני הצעיר נוהג שלא לאכול מנקורי הירכים אלא ממנקר תלמיד חכם שהולך לחומר' בכל המקומות הנזכרים. ואתה אחי ראה גם ראה בין בדבר והבן במראה: (אקע"ו) גדי

שְׁצֵלְאוּ בְּחֻלְבוֹ אֲסוּר לֶאֱכֹל אִפִּי מֵרֹאשׁ אֲזָנוֹ לִפִּי שֶׁהֶחֱלַב מִפְּעַפְעָה לְמַעַל וְכָל שָׁפָן מִמַּעַל לְמַטָּה.

וּפִי ר"ת דְּבִכְחוּשׁ אֵין מִפְּעַפְעָה וְאֵם מִפְּעַפְעָה הוּא מְעַט וּבִטֵּל בְּשִׁשִּׁי. וְא"כ אֵם הֶקְרוּם שְׁעַל הַפְּסָלִי שֶׁהוּא חֵלֶב כְּחוּשׁ נִמְלַח עִם בְּשָׂר יַחַד אֵינוֹ מִפְּעַפְעָה וְאֵם מִפְּעַפְעָה בִּטֵּל בִּס' הַלֶּפֶף בֵּין אוֹתָהּ חֲתִיכָה שֶׁהֶקְרוּם עָלֶיּהּ בֵּין אוֹתָהּ חֲתִיכָה הַנּוֹגַעַת בָּהּ אֵם יֵשׁ ס' הַפֶּל מִוֶּתֶר וִי"א שֶׁאוֹתָהּ חֲתִיכָה שֶׁהֶקְרוּם עָלֶיהָ מִוֶּתֶרֶת מִמ"נ אִפִּי אֵין בָּהֶם ס' לִפִּי שֶׁהֶקְרוּם אֵינוֹ אוֹסֵר אֲלֵא מִשׁוּם הֶחֱלַב שְׁעָלָיו מִבְּחוּץ וְאֵינוֹ מִפְּעַפְעָה.

וְיֵשׁ לְדוֹן שֶׁהֶחֱלַב שֶׁנִּמְלַח עַל הַחֲתִיכָה שֶׁאֵין בָּהּ ס' אוֹתָהּ חֲתִיכָה אֲסוּר לְגַמְרֵי וְגַבֵּי שְׂאֵר נִחְשָׁב הַצִּיר כְּגַדֵּי כְּחוּשׁ. עכ"ל שְׁעָרִים מְדוּר"א.

וְרֹאבִי"ה פָּסֵק שֶׁאֵם נִמְלַח חֵלֶב וּבְשָׂר יַחַד שְׂצָרִיף הַבְּשָׂר קְלִיפָה בְּמָקוֹם שֶׁיְדוּעַ שְׁנֹגַע בְּחֻלְב וְצָרִיף לְהַעֲמִיק בְּקְלִיפָה שֶׁהֶחֱלַב נִבְלַע טָפִי. וְאִפִּי חֵלֶב הַרְבֵּה בְּמַלְיָה הַנִּי כְּחֻלְב מוּעַט בְּצִלְיָה דְּאֵינוֹ מִפְּעַפְעָה כְּנֹלֵי הַאֵי דְּמַלְיָח' וְצִלְיָה אֵינָם שְׁוִים בְּכָל מָקוֹם וְכָל זֶה אָמַר שְׁקִבֵּל מֵאֲבִיו רַבִּי יוֹאֵל וּמִרַבֵּי אֲלִיעֶזֶר מִמִּין וְגַבֵּי מַלְיָח' וְצִלְיָה אֵין שְׁנִיף שְׁשִׁים רַק כְּדֵי קְלִיפָה.

אָבֵל בְּבִשׁוּל צָרִיף שְׁשִׁי שֶׁהֵמִים מוֹלִיכִין הַטַּעַם בְּפֶל. וְאֵם אֵין יְדוּעַ מְקוֹמוֹ בְּצִלְיָה אוֹ בְּמַלְיָח' יִקְלוּף פֶּל הַבְּשָׂר וְדִלָּא כְּרִשְׁב"ט שְׂאֵמֵר הָא דְּאָסֵר רַב הוּנָא דְּחֻלְב מִפְּעַפְעָה מְדַבֵּר כְּשֶׁאֵין שָׁם שְׁשִׁים.

אָבֵל אֵם הִיָּה שָׁם שְׁשִׁים מִוֶּתֶר הַפֶּל בֵּין בְּמַלְיָחָה בֵּין בְּצִלְיָה וּמִיָּהוּ ר' יִצְחָק הִלְכֵן סוֹבֵר חֵלֶב בְּמַלְיָחָה בְּשְׁשִׁים. וְאֵנִי רְאִיתִי רַבּוֹתֵי שְׁסוֹבְרִים שֶׁבִּטֵּל בְּשְׁשִׁים וְכֵן סוֹבֵר הַרְמַב"ן ע"כ שְׁעָרִים מְדוּר"א.

וְכֵן פָּסֵק בְּאוּר זְרוּעַ הַלֶּכֶה לְמַעֲשֶׂה וְכֵן פָּסֵק ר"י וְכֵן רַבִּינוּ בְּרוּךְ. אָבֵל מְהֵר"ם פָּסֵק כִּי אֵין דֵּי בְּשְׁשִׁים כִּי הֶחֱלַב מִפְּעַפְעָה וְכָל חֲתִיכָה הַנּוֹגַעַת בְּחֻלְב צָרִיף שְׁשִׁים כְּנֹגֵד הַחֵלֶב וְאֵין כְּוֹלֵן מִצְטָרְפוֹת לְבִטֵּל כִּי הֶחֱלַב מִפְּעַפְעָה מִחֲתִיכָה לְחֲתִיכָה שְׂאֲצֵלָה.

עֵינֵינוּ בְּמֶרְדְּכִי. וְגִדּוֹל בְּדוּרוֹ מְהֵר"י מוֹלִין ז"ל פָּסֵק שֶׁחֵלֶב בְּמַלְיָחָה בְּשְׁשִׁים בֵּין לְהַקֵּל בֵּין לְהַחְמִיר.

וּפָסֵק עוֹד הַטְּחוּל שֶׁנִּצְצָלָה בְּלִי נְקוּר צָרִיף ס' כְּנֹגֵד מֵה שְׁעַל הַדָּד שֶׁחֲיִיבִין עָלָיו כְּרַת וְצָרִיף נְמִי כְּדֵי נְטִילָה דְּדִילְמָא אֵינוֹ מִפְּעַפְעָה: (אִקְע"ז) נִשְׂאֵל גְּדוֹל בְּדוּרוֹ הַרְבֵּי יִשְׂרָאֵל הַמְּכַוְּנָה רַבִּי אֶסְרֵלִי"ן ז"ל עַל הֶחֱלַב שֶׁנִּתְעַרַב בְּשִׁוּמֵן וְסָפֵק אֵם יֵשׁ בְּשִׁוּמֵן ס' לְבִטְלוֹ וְאַחֲרֵי כֵן הוֹשֵׁם מִהַשִּׁוּמֵן בְּקִדְרָה אֵיף רְאוּי לַעֲשׂוֹת וְהַשִּׁיב כִּי לִפִּי דַעַת הַרְשֵׁב"א וְרַבִּינוּ אֶפְרַיִם וְהָרָא"ש דְּאֵין אוֹמְרִים חֲתִיכָה עֲצָמָה נַעֲשִׂית נְבִלָה וְאֶפְשָׁר לְסוּחְטוֹ אֲסוּר אֲלֵא בְּבִשָּׁר בְּחֻלְב וְדַאֵי אֵין אֲסוּר הַשִּׁוּמֵן אֲלֵא לִפִּי חֲשׁוֹבֵן חֵלֶב שָׁבוּ.

אָבֵל אֲנִי קִיָּמִינֵן כְּשִׁיטַת הַתּוֹס' וְהַשְׁעָרִים מְדוּר"א אֲדַפְּסִקוּ בְּכָל מָקוֹ אֶפְשָׁר לְסוּחְטוֹ אֲסוּר. אֲמַנָּם בְּהַגְהוֹת מְרַבֵּי אֲשֶׁר בְּשֵׁם הָאוּר זְרוּעַ סוּף פָּרָק גִּיד הַנְּשָׂה מַחֲלֵק בֵּין חֲתִיכָה שֶׁנִּבְלַע בָּהּ הָאֲסוּר וּבֵין דְּבָר לַח הַמְּעוֹרָב בְּהִימָר דִּלָּא שְׁנִיף חֲתִיכָה עֲצָמָה נַעֲשִׂית נְבִלָה כִּינֵן שְׂאֵין הָאֲסוּר נְבִלַע בְּהִימָר אֲלֵא מְעוֹרָב בּוֹ וְא"כ בְּנִדּוֹן דִּידֵן שְׂרִי שֶׁאֵע"ג דְּמוּכַח שָׁם דְּהָרָא"ש

לית ליה האי סברא לחלק בין לח המתערב לדבר הנבלע מכל מקום אין להחמיר בשביל זה דלכולי עלמא הו סברא דחתיכה עצמה נעשית נבלה אינו אלא מדרבנן ונדון דינו בין לומר בין לומר שרי לדעת אור זרוע משום דדבר לח הוא.

והרא"ש מטעם שאין אומרים חתיכה נעשית נבלה אלא בבשר בחלב עכ"ל: (אקע"ח) יש חוטין שהם אסורים משום דם שבהם פגון חוטין שביד ושבתה ושפליחי ושפלישון ובצנאר ומליחה לא מהניא בהו אם לא שיחתכם תחלה ואח"כ מלחם ואח"כ מותרים לבשרם אף בקדרה.

וי"א דאף לצלי אסורים בלי חתיכה ואפילו אם מלחן וצלאן אסורים דכל זמן שלא חתכן אין האור שואב הדם שבהם. ומיהו אם חתכן מותר לצלותן אפי' בלי מליחה והגאונים פתבו שמוותרים לצלותם אפי' בלי חתיכה ומליחה.

וכן הוא מסקנת הרא"ש ז"ל. ואפי' למי שמצריך חתיכה גם לצלי אם צלאן בלי חתיכה הן אסורין והבשר מותר.

טורים.

וכתב גאון יש בבהמ' גידין וכמה חוטין שמלאין דם וצריך לחתוך כל המקומות כדי שיצא הדם במליחה ע"כ. וחומר' היא שהחמיר ולא מדינא דגמרא דמדינא אין צריך לחתוך אלא הגידין שהזכרתי.

טורים.

ושאל מהר"ר יעקב מולין זצ"ל עוף שנמלח בלי חמץ ורידין ולא נקבו בשעת שחיטה ועדיין הראש מחובר בעוף והשיב שיטלם ויקלוף הבשר סביב ובצלי בעי נטילה פענכי אצבע ואם נתבשלה בהן צריך ששים פנגד הנרידין והקליפ' שאסרה במליחה ע"כ: (אקע"ט) יש אוסרין גיד הנשה בהנאה.

והרמב"ם התירו וכן הרא"ש. שדר רב עמרם גאון אין חלוק בין גיד הנשה לשומנו וישראל קדושים הם ועשאוהו כגיד הנשה.

וזה החכם החמיר. והחמיר תע"ב.

טורים.

רש"י סובר אעפ"י שגיד הנשה בעצמו אין בו בנותן טעם שומנו אוסר בששים ור"י סובר שאין חסור בשומנו של גיד אלא מחמ' הגיד וכל מקום שאין הגיד אוסר אין השומן אוסר: (אלף קפ) אם נמצא דם על החלמון וחלבון שלא על הקשר או אפי' על קשר החלבון ולא נתפשט חוצה לו הדם אסור והפיצה מותרת.

ור"י הנה מתיר גם הדם אם נמצא על החלבון וחלמון שלא על הקשר ולדעת הגאונים אין חלוק בין קשר לחוצה לו אלא בין חלבון לחלמון שבכ"מ שימצא בחלמון הפל אסור. ובכל מקום שימצא בחלבון זורק הדם ואוכל השאר.

וכתב הרא"ש וטוב להחמיר לאסור פלה בנתפשט חוץ לקשר וגם בכל החלמון ולפי זה אין היתר לביצה אלא בנמצא על הקשר של חלבון ולא נתפשט חוצה לו או בשאר מקום

בְּחֶלְבוֹן טוֹרִים רַשׁ"י פִּי' וְהוּא שְׁנַמְצָא דָם עַל הַקָּשָׁר שְׁלֵה אָבֵל אִם נִתְפָּשֵׁט הַדָּם חוּץ לַקָּשָׁר הַחֶלְבוֹן אֶף הַבִּיזָה אֲסוּרָה וְזֶהוּ מִפְּנֵי שֶׁהַדָּם עַל הַקָּשָׁר וְנִתְפָּשֵׁט חוּץ לַקָּשָׁר אָבֵל אִם אֵין דָּם כָּלֵל עַל הַקָּשָׁר מוֹדָה שֶׁהַפֶּל מְוֹתֵר פֶּאֶשֶׁר בִּיאָרְנוּ וַיֵּשׁ שְׂאִינָם רוּצִי' לְסַמְּוֹד עַל זֶה וְקוֹלְפִי' מְקוֹם הַדָּם אֶף כְּשֶׁנִּמְצָא בְּמִקּוֹ' אַחַר כִּבִּיזָה.

עכ"ל ספר המצות: (אקפ"א) פתב הרמב"ם הרוצה לאכול בשר חי מולחו יפה יפה יפה. ומדיחו יפה יפה ולא נהירא טורים.

השובר מפרקתה של בהמה אסור לאכול מבשר חי אלא א"כ מולחו יפה יפה לפי שהדם מתעורר לצאת בשעת שחיטה וכששובר מפרקתה אינה יכול' לזנק להוציא וחוזר הדם באברי' אבל ע"י מליח' מותר אפי' לקדרה ובעל העטור פתב דאפי' במליחה אסור שאין המלח מפליטו ונשאר בו מדם הנפש ואסור וא"א ז"ל לא כ"כ טורים (אקפ"ב) הרמב"ם התיר לשפוך ולערוט מקלי ראשון על התרנגולת למולגה.

ור"ת אסור דחשיב ליה ככלי ראשון. והרשב"א פתב שאפי' נחשב ערוי ככלי שני אסור אע"פ שאינו מבשל מפליט שהרי אסרו להניח כסלי' על הבשר אחר שחיט' מייד שמא יזוב החלב ויבלע ולפיכך אסור למלוג אלא אחר גקור ומליחה: (אקפ"ג) אם מלח בשר ולא הדיחו בתחלה י"א שאין לה תקנה עוד אף אם ידיחנו ומליחנו פעם אחרת ויש מתירין ולזה הסכים הרא"ש: (אקפ"ד) מולח במלח גם ובמלח דק והרמב"ם פתב שאין מולחין אלא במלח גם שהמלח שהוא דק פקמח נבלע בבשר ואינו פולט וכ"כ בה"ג.

והרא"ש פתב דלא מסתבר דיותר מה שהמלח דק מתפזר על הבשר ופועל להוציא הדם פי הוא נדבק בו אבל הגם נושר מן החתיכ' כשהופכ' למולח' על הצד השני: (אקפ"ה) ובעיקר המליח' פתב הרשב"א שא"צ לתת מלח על הבשר עד שיכסנו אלא מולחו יפה יפה עד שלא יהא ראוי לאכול עם אותו המלח וא"צ למלוח החתיכה מב' צדדיה אבל הרא"ש פתב שצריך לפזר עליו מלח הרבה עד שלא יהא ראוי לאכול עם אותו מלח ולא ישאר בו מקום בלי מלח טורים: (אקפ"ו) וכתב הרמב"ם שאחר המליחה והדחת הבשר ישלף מייד הבשר לתוף המים רותחין אבל לא לפושטין כדי שילבין מייד ולא יצא הדם ולא נהגו העולם כן: (אקפ"ז) שעור שהיית הבשר במלח פתב הרמב"ם שעור הלוח מיל.

והרא"ש פתב כדי שעורצליה טורים: (אקפ"ח) באינו נאכל מחמת מלחו יש שלש דעות. לדעת רש"י נקר' אינו נאכל כעין שאנו מולחין בשר להצניע ולדעת רבי' יעקב פגון שמולחו להוליכו לדרך רחוקה אבל להצניע אינו נקר' אינו נאכל מחמת מלחו.

ולדעת ר"ת כל מליחות שאנו מולחין לקדרה נקראים אינו נאכלים מחמת מלחו סמ"ג והמנהג כר"ת לחומר': (אקפ"ט) ולדעת רבינו יצחק ברבי אברהם ולגרסתו צלי צריך מליחה ולקדרה צריך לשפוף בידיים שנבלע בו המלח.

סמ"ג ואין נוהגים כן לשפוף ובשר לצלי אין צריך מליחה ואם צלו בשר בלי מליחה צריך להדיחו מן הדם שנדבק מבחוץ. שערים מדור"א על הבריית' השנויה בפרק הקומץ שמשפיןמת כיצד עושה מבי' את האבר ונותן עליו מלח וחוזר והופכו ונותן עליו מלח ומעלהו ואמר אבני' וכן לקדר' אפס בפ"ר ח ובסדר קדשים פתב רבינו גרשו' גריס וכן לצלי ואומר ר"י שאין גרסה זו מכוננת' דאין צריך מליחה כלל לצליה אבל ריצב"א

מַרְבֵּה בְּרֵאיוֹת שְׁצָלֵי צָרִיף מְלִיחָה סָמ"ג וְאֵינִי הַמְחַבֵּר אוֹמֵר אַעפ"י שֶׁהִלְכָה כְּאוֹתָם שְׂאִין מְצָרִיכִין מְלִיחָה לְצָלֵי וְכֵן מִנְהַג פְּשוּט מִפְּל מְקוֹם נִקְיֵי הַדַּעַת נוֹהֲגִים לְמַלּוֹחַ לְצָלֵי מְעֻט: (אֶלְף קצ) בְּשֵׁר שְׁנַתְּבַשֵּׁל בְּלֵי מְלִיחָה צָרִיף שְׂיִהְיֶה בַּקְדֻרָה ס' לְבַטֵּל כָּל הַבְּשֵׁר וְאִז מִן־תֵּר וּי"א אִפִּי יֵשׁ בָּהּ ס' שֶׁהַתְּבַשִּׁיל מִן־תֵּר וְהַבְּשֵׁר אֲסוּר וְיֵשׁ מִתִּירִין וְלִזְהָ הַסְּפִים הָרֵא"ש: (אֶקצ"א) בְּשֵׁר שֶׁלֹּא הוּדַח כִּי אִם פַּעַם אַחַת כְּאֵלוֹ לֹא הוּדַח כָּלֵל דְּבַעֲיָנוּ יָפָה יָפָה: (אֶקצ"ב) בְּשֵׁר שֶׁנִּמְלַח וְלֹא הִדְיַחוּהוּ אַחַר כֶּף וְשִׁמוּהוּ בַּקְדֻרָה צָרִיף ס' כְּנִגְדַּ הַדָּם וְהִלְחִלוּחִית שְׁעָלֵיו וּבִסְפָר הַתְּרוּמָה כְּתֹב שֶׁכָּל חֲתִיכֵי יֵשׁ לָהּ ס' כְּנִגְדַּ הַדָּם שְׁעָלֵיו וּלְכִי סִפָּר הַתְּרוּמָה אֵין צָרִיף לְשַׁעַר רַק כְּנִגְדַּ הַמְּלַח וְהַדָּם אַע"פ שֶׁהִמְלַח נוֹתֵן טַעַם אִפִּי בְּאֶלְף וְכֵן הִלְכָה.

אָבֵל לְדַעַת רַבֵּי יִצְחָק בְּרַבֵּי אַבְרָהָם וּלְדַעַת גֵּיסוֹ רַבֵּינוּ שְׁמִשׁוֹן אוֹסֵר הַמְּלַח הַכֹּל כְּאֵלוֹ הַדָּם כְּלוֹ מְלַח כִּי הַמְּלַח נוֹתֵן טַעַם אֲפִילוֹ בְּאֶלְף. סָמ"ג.

וּמִהֲרָ"ם פֶּסֶק דְּכָל מַיִם שֶׁל צִיר כְּטַל בְּשִׁשִּׁים. מְרַדְּכִי: (אֶקצ"ג) בְּשֵׁר שֶׁשָּׁהָה בְּמַיִם יוֹם א' מַעַת לַעַת רְאִיתִי אוֹסְרִין אוֹתוֹ לְפִי שֶׁהַדָּם חוֹזֵר וְנִבְלַע בְּבְשֵׁר אָבֵל פְּחוֹת מַעַת לַעַת מִן־תֵּר וְאִף מַעַת לַעַת יֵשׁ מִתִּירִין בְּצָלֵי וְהַתּוֹס' הַתִּירוֹ צוֹנֵן בְּצוֹנֵן אִפִּי מַעַת לַעַת: (אֶקצ"ד) מַעֲשֶׂה שֶׁנִּמְלַח תְּרַנְגֵּן מִבְּחוּץ וְלֹא בְּפָנִים וְנִתְּבַשֵּׁל וְשִׂאֵלוֹ לְאַבָּא מְרִי רִיב"ק וְאֲסוּר לָהֶם דְּגַבֵּי קַדְשֵׁי אֲמַרִי נוֹתֵן עָלָיו מְלַח וְהוֹפְכּוֹ וְחוֹזֵר וּמוֹלְחוֹ וּמַעֲלֵהוּ וְאָמַר רַבָּא וְכֵן לְקַדְרָה עַכ"ל אִמְרַכ"ל.

הִגָּהָה שְׁעָרֵי מְדוּר"א. נִשְׂאֵל מִהֲר"ר יַעֲקֹב וְנִיִּיל ז"ל עַל בְּשֵׁר שֶׁנִּמְלַח שְׁנִפְל' בְּמַיִם שְׁנִתְּאֲדָמוּ אוֹתָם הַמַּיִם מִפְּנֵי שֶׁהִדְיַחוּ בָּם בְּשֵׁר.

וְהַשִּׁיב שֶׁמַּעֲתֵי שְׁבִנָּה הַדִּין נִחְלָקוּ מִהֲר"ר שְׁלוֹם ז"ל וְשֵׁא' גְּאוּנֵי מְדִינַת אוֹשְׁטְרִיִּיךְ גְּדוּלֵי אוֹשְׁטְרִיִּיךְ אֲסוּרוֹ מִשׁוּם דְּלַדַּעַת ר"ת מְלִיחֹת שְׁלָנוּ שְׁמוֹלְחִין לְקַדְרָה נִחְשָׁבוֹת אֵינוֹ נִאָּכַל מִחֲמַת מְלַחוֹ וְהוּי דוּמָל' דֶּהֱוֵא גּוֹזְלָא דְנָפַל לְכַדָּא דְכַמְכָּא.

וְטַעַם שֶׁל מִהֲר"ר שְׁלוֹם שֶׁהִתִּיר דֶּהֱמִי' מְצַנְנִין הַבְּשֵׁר וְלֹא דְמֵי לְכַמְכָּא מִשׁוּם דֶּהֱכּוֹתַח עַב וְנִדְבַק בְּגוֹזְלָא וּמִשׁוּם זֶה נִבְלַע בּוֹ. וְדַעַתִּי נוֹטָה לְאַסוּר.

עַכ"ל כְּתֹב בְּסִפְרֵי רוֹקַח שְׁוִמֵן שְׁנִמּוֹחַ וְלֹא הוּדַח וְהוּשַׁם בַּקְדֻרָה אֲסוּר דֶּהֱא כְּנִתָּא גּוֹפָה יֵשׁ בָּהּ דָּם גַּם הַשְׁוִמֵן דִּינוֹ כְּבְשֵׁר וְצָרִיף הַדְּחָה אַחֲרוֹנָה. מְרַדְּכִי: (אֶקצ"ה) נִשְׂאֵל מוֹרֵי אָבִי מִהֲר"ר יְהוּדָה לְנִדָּא זצ"ל עַל בְּשֵׁר שֶׁשָּׁהָה יוֹתֵר מִשְׁלֹשָׁה יָמִים שְׁלָמִים שֶׁלֹּא נִקּוּר וְלֹא נִמְלַח וְלֹא עוֹד אֵלָּא אַחַר שֶׁנִּמְלַח נִאָּכַל מִמְּנוּ מְבוֹשָׁל.

וְלֹא עוֹד אֵלָּא שֶׁנִּמְלַח עָלָיו גַּם בְּשֵׁר אַחַר שֶׁנִּקּוּר וְנִמְלַח כְּדַת וּכְשׁוּרָה. וְהַשִּׁיב אַעפ"י שְׁלַעֲנִין מְלִיחָה אֵין מוֹעִיל לְאַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים מִפְּל מְקוֹם לַעֲנִין נִקּוּר מוֹעִיל לְאַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים כִּי הַטַּעַם בְּדָם מִפְּנֵי שֶׁמִּתְקַשֶּׁה וְזֶה אֵין שְׂיִיף בְּחֻלְב וּמֵה שֶׁנִּאָּכַל מִמְּנוּ מְבוֹשָׁל הוּא מְעוֹנוֹת לֹא יוֹכֵל לְתַקֵּן.

וְעַל דְּבַר הַכֹּלִי שֶׁנִּשְׁתַּמְּשׁוּ בִּהֵן בְּבִשׁוּל הַבְּשֵׁר נִרְאֶה שֶׁנִּחְשָׁב כְּאֵלוֹ בְּשֵׁר בְּלֵי מְלִיחָה בַּקְדֻרָה מֵאַחַר שֶׁאֲסוּרוּהוּ לְבַשֵּׁל וְהוּי כְּאֵלוֹ לֹא נִמְלַח כָּלֵל. וְאֵינוֹ אוֹסְרִין עַל פִּי הַשְּׁעָרִים מְדוּר"א בְּשֵׁר שֶׁנִּתְּבַשֵּׁל בְּלֵי מְלִיחָה אוֹתָהּ חֲתִיכֵי עֲצָמָה אִפִּי נִתְּבַטֵּל בְּשִׁשִּׁי וְא"כ הַקְּדֻרָה אֲסוּרָה.

ומה שנגמלח שאר הבשר על זה הבשר נראה פינן שנגמלח עליו או אפי' תחתיו מותר דאפי' אם תמצא לומר דזה הבשר ששקה פולט קצת דם כבולעו כף פולטו. ואין חלוק בקמח בין תפאה לעילאה.

עכ"ל: (אקצ"ו) כתב גדול בדורו מהר"רי מול"ן ז"ל מה ששופכין על הכבד מים אחר הצליה נראה לו הטעם משום מלח הנדבק בו וכשאוכלין אותו בעין אותו מלח אין אוכלין וכן בשר שנגלה בשפוד ורוצים לבשלו צריך ג"כ לשפוף עליו מים תחלה עכ"ל: (אקצ"ז) מעשה בשפחה ישמעאלי ש'מלח' טומאה בקער' ולאחר שהסיר' הטומא' מן הקער' הכניס' אותה הקער' במחבת שהיו בה מים רותחין על האש ומאותם המים נתנו בקמח ולשו עיסה.

ולא הנה ששים לבטל הקערה שהיתה בת יומא. ועתה אם נאמר קמא קמא מה שנתנו בעסה בטל גם לרבינו אפר' דאמר לא אמרי' חתיכה עצמה נעשת גבלה אלא בבשר בקלב אם פן לא בעינו לא בעיסה ולא במים אלא רק כנגד מה שבלוע הטומאה בקער' ואף לפי ר"י ורבינו תם אין דומה המליח' בקער' לכבוש' וסגי בששים כנגד הקליפה שבלעה הקער' דהנה לי' פרוסת דצלי ולא בעי רק פדי קליפה ע"כ אשירי: (אקצ"ח) אם מלח בשר בכלי שאינו מנוקב הפלי אסור להשתמש בו בדבר רותח וי"א דאפי' בצונן אסור להשתמש בו לכתחילה בלי הדחה.

ולא נהירא להרא"ש והר"פכת' שאם הוא של עץ מנוקב מות' פינן שהוא מנוקב ואם הוא של חרס אסור אע"פ שהוא מנוקב טורי': (אקצ"ט) הבשר שנגמלח. בכלי שאינו מנוקב אסור אפי' צאנכלו בצלי דהוי כאלו נתבשל בדמו.

וכתב הר"פ שכל החתיכ' אסורה אפי' מה שממנה חוץ לציר אף ע"פ שחתיכ' שמלחה ונפלה לציר של איסור אין אסור אלא מה שממנה תוף הציר ואין נראה צהרשב"א נאפ' אם ישבה שומן לא אמרי' שע"י השומן מפעפע בכלו וכתב שנגאסרה מיד אפי' לא שהתה שעור מליח'.

וה"ר יהוד' אלברצלוני כתב שאינה אסורה אלא א"כ שהתה בכלי שעור מניח' וקרא"ש כתב שאם שהתה בו כשעור משיתנו מים על האש עד שיתחילו להתיתח חשוב ככבוש וכל שממנה בציר אסור ואם לאו אין אסור ממנה אלא פדי קליפ' טורים ורבינוואשר פסק דמה שחוצ לציר מותר.

והשיג על ה"ר פרץ שאמר שנגאסר הכל. ומה שכתב הרב הברצלוני שצריך שיהא כשעור צלי.

ובשם ר"ת אמרו דאסור מיד. אין אני פוסק לא כמר ולאכמר אבל אני אומר מאחר שהאם הוא מחמת כבוש כמבושל ושעור כבוש פדי שיתנו על האור וינתיח אם נכבש בתוף הציר כשעור הנה נאסר כל מה שבתוף הציר ובפחו' משיעור זה לא נאסר מה שבתוף הציר אנא פדי קליפ' עכ"ל הרא"ש: (אלף ר) הגאונים כתבו שכל בשר ששהה ג' ימים מעת לעת שלא נמלח הדם מתקשה ושוב רינו יוצ' ע"י מליח' ויוצ' ע"י בשול וא"כ הסו' לבשלו אמנ' בתלמוד לא מצינו חומק' זו.

ומהר"ם התיר לצלותו דאם אינו יוצ' ע"י צליה הוי דם החברים שלא פירש ומותר שערי' מדורא. והמנהג הוא כמו שכתבו הגאונים אמנם ראיתי גדונים מכשירין כששפכו מים עליו תוף הג' ימים.

והמהדרים נותני' הבשר תוף ג' ימים במים ומניחין שם כמו שתי שעות ואז יכול להשהותו עוד עד ג' ימים אחר' מפני שהמ' מרככין אותו ואינו מתקשה: (אר"א) אם מלח עופות ודגים יחד.

פרש"י שהעופות מותרין והדג' אסורי' ורשב"א פירש שגם העופות אסורי' לפי שהדג' חזירי' ופולטין הדם שבלעו ומבניעין אותו בעופות וכן היא מסקנת הרח"ש טורי'.

עופות שהניחן שלמי' ומנא חללן בשר או בצים וצלאן הרי אלו מותרין אעפ"י שהבשר שבתוכו חי וחי' פיהו למעל'. ואם נתן בשר בעיסה ימלח קודם וידיחו ומה שמתיר שם טפול באונזא בני מניח' לא כמו שמפרש רש"י שהוא פשטיד"א שהרי ראינו שהתנור יבש מתחתיו ונרא' לעין שאינו פולט אלא מפרש רבינו יצחק שטפול היינו טיחה בעלמ' ספר המצות.

מתוף פירש"י משמע דמוליית' שלא נמלח כלל אפי' מליח' דצלי אסור. ולא נהיר' למהר"ר ברוך אלא אפי' לא נמלח כלל מותר.

עכ"ל הרוקח. ואני המסבר ראיתי נוהג בבית מורי אבי מוהר"ר יהודא לנדא זצ"ל למלח מקודם כל מיני מוליית': (אר"ב) כתב הרשב"א אסור למלח בשר עם בשר שכתב נמלח ושהה הראשון במלחו עם פליטת צירו לפי שחוזר ונבלע מדם חתיכ' זו פינן שאין טרוד לפלחן אפי' ציר.

וגדולה מזו שמעתי שאפי' בשר שנמלח לעצמו אסור להשהותו במלחו עם פליטת צירו לפי שחוזר ובוולע מלחוחו'. דם שעליו ושעל המלח עבר ושהה צריך קליפה ומקובלני מרבתי שעד י"ב שעות פולט ציר והרא"ש כתב שיכול להשהותו כמו שירצה לפי שהדם שעליו מועט הוא ובלוע ממלח ואינו יכול לצאת ממנו שאין המלח מפליטו ממנו אדרבא דרך המלח להפליט הדם ומושכו אחריו ונשאר בתוכו ואינו חוזר לבשר טורים.

וכתב עוד הרשב"א אסור ליתן בשר שלא נמלח כצל עם בשר שנמלח קודם פליטתו לפי שבשר זה שלא נמלח בולע ממה שחברו פולט שאין לו דבר שימנענו מבלוע טורים. ור"ת מתיר אפי' מלחו בשר לפני שבוע למלח עתה בשר ולתת עליו דציר לעול' פולט. והעולם נזהר לכתחג' ומתירין בדיעבד. ובספר התרום' כתב שחוזר להיות מותר עם מליחתו שכמו שפולט דם של עצמו כף פולט דם שבלע.

וכ"כ בשערי דורא ויש מתירין גם בזו ע"י מליח' ולא נהיר' טורים: (אר"נ) כתב הרשב"א המולח הראש כיצד יעש' שהשער מפסיק בין הבשר ובין המלח. י"א שמולח על השער וחוזר ומולח ואינני רואה דבריו אלא חותם הראש לשנים ומולחו יפה יפה הראש לצד פנים וחוזר ומולחו לצד השער שאין השער מעכב על ידו להפליט דם שבבשר הראש שהרי מוח שבבשר העצמות מפליט על ידי מליח' ואם העצם מעכב ק"ו לשער הראש וכן הדין בטלפים מחתף אותם מעט למט' ומולח והדם יוצא דרך החתף.

טורים.

מעשה הנה בראש אונזא שנתבשל כשהי' שלם ולא חתכוהו והכשירו ר' קטנימוס כי אין בדמו פזיזת. מרדכי: ואר"ד) הרמב"ם פתב אין מבשלין הרחש ונא קננו אותו עד שיהבהב אותו באש תחל' וכל כה"ג שאין לאכלו אלא צלי.

והרא"ש מתיר לבשלו ע"י מליח' עם המוח רק שינקוב העצם פנגד הקרום וכ"כ בעל העטור טורי' פתב מהר"י מולן יש אוסרין כל הראש כשנצלה המוח בתוכו אע"ג דלא מצינו שאסרו הגאונים.

אלא המוח משום דסביר' להו כיון שנאסרה מוח ולא סומכין לומר כבולעו כף פולטו אלא נחשב כמו שנתבשל בדמו א"כ נעש' המוח כמו גבלה ופולט שמנוניתו בראש ואסרו. עכ"ל: (אר"ה) ברגלי בהמ' אמרי' נורא משאב שאיב ומותר לשים אותו על האש קודם מליחה ויש מחמירין ומולגין הרגלי' ושוהין כדי מליח' ומדיחן לפני נתינתו באש להסיר השער והטלפי' ואח"כ מולחין אותו פהוגן משום דמליח' ראשונו' היתה פנגד הטלפי' השער ולא נכנס כל כף בפשר ע"כ.

ובאשכנז חותכין מעט הטלפי' למטה קודם מליח': (אר"ו) בשל הלב ולא קרעו פתב הרמב"ם קורעו אחרי כן ומותר. ור"ת פי' שאין להתירו אלא בקריעה שלאחר צליה ואפי' לדברי הרמב"ם אם בשלו עם פשר בלי קריעה אוסר הפשר וצריף ששים פנגד הלב דלא ידעי' כמה דמא נפיק מיניה.

וי"א שאם הלב דבוק בעוף שפלו נעשה גבלה וצריף ששים פנגד כל העוף ולא נהיר'. וי"א שאם העוף מנותח והלב אחד מהן שיש לחוש שמא אותה חתיכ' נשארה לבדה ברובט ונאסר ואוסר האחרון ולא נהיר' דלמה נחוש לזה.

והרא"ש פתב שהיה מקובל שאין עוף שלם שלא יהי' בו ס' פנגד דם לבו. טורים.

מרגלא בפ"ר ר"ת דכל עוף יש בו ס' פנגד לבו וא"כ בשל עוף שלם עם לבו זורק הלב וקולף מקומו וכ"כ רבינו יוסף ובשם רבי' יצחק מאיברא ותימה היא דהא מליח' בפליה ובצלי אמרי' כבולעו כף פולטו אף אם נמלח עם פשר צריף עיון אם צריף ששים עם הלב לפי שהפשר בולע הדם או נימא כבולעו כף פולטו.

מפרישת הרבי פרץ. פתב הגאון לב שנמצא בתרגול' בין בצלי בין במבושל בין בתלוש בין במחוקר זורק הלב והשאר מותר ור"ת פירש מה שמותרץ הספר שאני לב דשיע דחוי הוא וכן פירש ריב"א.

ולכן פירש דוק נצלה או נמלח הלב עם דמו קורעו לאחר כן ומותר דמה שנבלע פולט ונופל לארץ אבל כשנתבשל בקדרה הלב עצמו אסור והעוף מותר שיש ששים פנגד דם הלב.

ואם הלב דבוק בחתיכ' קטנה ונותנו לבשל עם שאר פשר צריף ששים פנגד אות' חתיכ'. ומה שנהגו העולם שלא לבשל הלב עם שאר פשר משום גזרה שמא בשל בלי קריעה.

ואיכא אסור. שערים מדור"א.

מעשה בטלה שנמלח ונתבשל עם הלב ולא קרעוהו תחלה והשיב ר' יצחק בר שמואל אם יש ששים במים והטלה פנגד דם הלב נראה לי שהוא מותר אם היה הלב מכוסה פל שעה במים.

אף לא נתיר עתה מטעם זה פי כמזומי פרש"י היה משער בכל החתיכה אעפ"י שהפל היה מכוסה במים סמ"ג: (אר"ז) ר"ת התיר לבשל הפכד אחר קריע' שתי וערב ואחר מליח' ואין נוהגי' פן ומיהו בדיעבד פשר לשון הטורי'.

לרש"י אם בשל פכד בקדירה לאחר שנמלח' ושהה פדי שיעור מליח' והנדחה במים הפכד מותר אבל אם יש בשר בקדירה עם הפכד אסור אלא א"כ יש ששים פנגד הפכד ואפ"י לבשלו לכתחלה אסור.

ולפי ר"ת אם אינו נמלח פן הדין אבל אם נמלח מותר לבשלו בקדירה אפילו עם שאר בשר. ויש לעשות לכתחלה פרש"י ובדיעבד עשה פרבינו תם מותר.

ומיהו אליב' דכולי עלמא אם צלו בדיעבד פכד או פחל בשפוד הפל מותר אבל לכתחלה אסור לצלותו יחד והוא הדין במליח' פדפ"י. שערי מדור"א.

לרש"י פכד שנמלח ונתבשל מותר. ולרבינו יעקב אפי' לא נמלח ונתבשל מותר ורב אלפס פתב שמנהג בכל ישראל שלא לבשל פכד בקדירה אפי' לבדה רק אחר צליה אבל לא אחר מליח' וכתב מורי ואי אפשרי ועבד פדברי רבינו יעקב עבד סמ"ג: (אר"ח) אם הפכד מבושל ודבק בעוף אם הפכד שלם אז פל העוף אסור דאין בשום עוף ששים פנגד הפכד שלו ונעש' פל העוף חתיכה דאסורה וצריף ששי' מן הרקוב והבשר לבטל פל העוף ואם אין הפכד שלם אלא חתיכה של פכד דבק בעוף ויש בעוף עצמו ששים העוף מבטלו ולא נעשית חתיכה דאסור' ומותר ע"כ וכן הוא דעת אבי העזרי ורש"י וכן אמרכ"ל.

ולדעת רבינו פרץ הפל מסייע לבטל הפכד אפי' העוף וכן לדעת רבינו תם הגה"ה שערים מדור"א. ונחתיכה עם פכד דבק בה שנמנהג בפשטי"ד היינו מולייתא לדעת רבינו ברוך הפל אסור שהשמוני מטפטף מעט בעסה אמנ' לא נהגינן הכי אלא פרש"י דמתיר בתשובתיו בס' ואם דבק בחתיכה צריף ששי' פנגד החתיכה והפכד והלב בין צלאו בין בשלו בין בתלוש בין במחנך זורקו והשאר מותר דהלב שיע פן דעת רש"י.

והלב שנמצא במולייתא משערינו בדם הנמצא בו בששי' ואם דבוק בחתיכה צריף ששי' מן החתיכה שערי' מדור"א: (אר"ט) בספר אגודה פתב נהגו לצלות הפכד מיד אחר שנמלח ואין לשהותו במליח'.

וי"א שאין הטעם משום אסור אלא מטבע הפכד שנרקב פשמשהין אותו במלח וטוב להחמי' פי לא דבר רק הוא והטעם פתב מהר"י מולן דהאור חוזר ומבליע הדם שפלט. עכ"ל: (אלף רי) ומה שנהגו שאין למלוח פכד קודם צליה לא מציינו אסור זה בכל התלמוד שערים מדור"א: הלכות אסור והיתר (ארי"א) הגאונים פתבו שאין אנו בקיאים בחליטת הפכד לכה אינלהתירו בחליט' אבל אם נעשה בדיעבד או אפי' נתבשל לבדו בקדירה שרי בדיעבד שפולטת דאינה בולעת אבל הקדירה נאסרת והרמב"ם אסרו אפי' בדיעבד אם בשלו.

וְלֹא נִהְיָא. וְלְצִלוֹתוֹ פִּי ר"י שְׁמוֹתָר אִפִּי בְּלִי חֲתִיכָּ וּמְלִיחָּ שְׁהָאוֹר שׁוֹאֵב כָּל הַדָּם.

ובה"ג פֶּתַב שְׁאָר לְצָלִי צָרִיף חֲתִיכָּ מִשׁוּם דָּם שְׁבִסְמָפוֹנוֹת טוֹרִי: (ארי"ב) פֶּתַב בְּעַל הָעֵטוֹר נוֹהֲגִין בְּצָרְפַת לְנִקְוֵב הַפְּבָד בְּסָפִין קוֹדֵם צְלִיָּה. וּמִנְהֲגוֹ אֵינּוּ אֶלָּא לְנוֹקְבוֹ בְּשָׁפוֹד: (ארי"ג) פֶּתַב הַרְשָׁב"א יֵשׁ גְּדוּלִי שְׁאָסְרוֹ לְקַדְרָה הַהֲדוּרָא דְכַנְתָּא הוּא הַשְּׁנוֹמֵן שְׁסָבִיב הַמְעִי אִפִּי בְּחֲתוּכִי וּמְלִיחָּ לְפִי שְׁמֵלָא חוֹטִין קִטְנִי דְקִים מְלֵאִי דָם וְעַכְשָׁיו נִהְגוּ הִיתָר: (ארי"ד) י"א פִּינּוֹן שְׁאִין מְחֻזְקִין דָּם בְּבַנֵּי מַעִים אֵין מוֹלְחִין אוֹתָן עִם שְׁאָר בְּשָׁר פִּינּוֹן דְּלֵא טְרִידִי לְפִלְנוֹט בְּלַעֵי.

טוֹרִי.

וְטוֹב לְהַחְמִי. (ארט"ו) פֶּתַב הַרְשָׁב"א יִרְאֶה לִי שְׁאָם נִקָּר הַבְּשָׁר אוֹכְלוֹ בְּלֵא מְלִיחָה חֵי אוֹ צְלִי אִפִּי הָעוֹף שְׁלָם כְּלוֹ כְּאֶחָד וַיֵּשׁ מְגֹדוּלִי הַמּוֹרִים שְׁהַחְמִירוֹ שְׁלֵא לְאֹכְלוֹ כְּלוֹ שְׁלָם אַע"פ שְׁנִקְרוּ אֶלָּא אִם כֵּן חוֹתָף הַנּוֹרִידִין וְשַׁחַט שְׁנֵי הַסִּימָנִין.

עכ"ל טוֹרִי: (ארט"ז) הוֹרָה אֶחָד מִן הַגְּדוּלִי שְׁאָסוֹר לְשִׁהוֹת הַצְּלִי עַל הַשְּׁפוֹד לֵאחֵר שְׁהוֹסֵר מֵעַל הָאֵשׁ שְׁמָא יַחְזוֹר הַבְּשָׁר הַחֵם וַיִּבְלַע מִמֶּנּוּ אֶבֶל מוֹת' לְצִלוֹת בּוֹ וְלְשִׁהוֹת בּוֹ כָּל זְמַן שְׁהַבְּשָׁר זָב וּפּוֹלֵט אֵינּוּ בּוֹלַע הַדָּם שְׁבִשְׁפוֹד.

והרא"ם פֶּתַב שְׁהַשְּׁפוֹד מְנוֹתָר דְּנוֹרָא מְשָׁאֵב שְׁאֵיב וְאֵין מְנִיחַ לְבִלְוַע הַדָּם: (ארי"ז) קִרְנֵי חֵיָה טְהוֹרָה הֵן מְכּוֹנְצָלוֹת וּפְיִרְשׁ רַש"י שְׁהַרְבָּה פְּצוּלִין יוֹצֵאִין מֵהֶם וְרַבִּי תָם פְּיִרְשׁ שְׁהוֹן זְקוּפִין וּכְפוּפִין בְּרֵאשִׁיָּהוּן.

(ארי"ח) אִם יָדוּעַ בְּבִהְמָה קוֹדֵם שְׁחֻלְבָּה טֵרֵף כְּגוֹן יִתְרַת אוֹ הוֹגֵלֵד פִּי הַמֶּכָּה שְׁיָדוּעַ שְׁהִיָּתָה שְׁלִשָּׁה יָמִים קוֹדֵם שְׁחִיטָה כָּל הַגְּבִינּוֹת אֲסוּרוֹת. וְאִם הִיא בְּעֵדָר בְּעֵדָר עִם הַבְּהֵמוֹת וְנִתְעַרְבַּ חֻלְבָּה בְּאַחֲרוֹת כָּל הַגְּבִינּוֹת אֲסוּרוֹת.

וּבְעַל שְׁעָרִים מְדוּר"א פֶּתַב עַל זֶה פּוֹק חֲזִי מֵאֵי עֲמָא דְּבַר וְהַרְשָׁב"א פֶּתַב שְׁהוֹלְכִין בְּזֵה אַחֵר שְׁיָעוֹר שְׁשִׁים כְּמוֹ בְּשָׁר אֲסוּרִין. וְאִם נְטֵרְפָה עַל יְדֵי סְרָקָא פֶּתַב הַרְשָׁב"א פִּינּוֹן שְׁאֵי אֶפְשָׁר לוֹמַר עַכְשָׁיו וְדַאי נְטֵרְפָה א"כ יִצְאָה כְּבָר מְחֻזְקַת הָרוּב וְאֵין יָדוּעַ מֵאִיָּה זְמַן וּמְסָפֵק יֵשׁ לְאַסוֹר דְּסַפְקָ דְּאוֹרֵיָּתָ לְחוּמְרָא וְהֵרָא"ש כ' לְהַתִּיר בְּטֵרְפוֹת שַׁע"י סְרָקָא מְפָנִי שְׁאָם הֵיוּ בְּקִיאִין לְבָרַר שְׁאֶפְשָׁר שְׁהִיָּה מְנוֹתָר ע"י בְּדִיקָה א"כ הֵוִיא לְהֵ סַפְקָ סַפְקָ סַפְקָ טֵרְפָה סַפְקָ אִינָה טֵרְפָה וְאִם תִּמְצָא לוֹמַר טֵרֵף אִימָא אַחֵר כְּףָ נְטֵרְפָה.

וכ"כ הַטַּעַם בְּעַל הַשְּׁעָרִים וְכֵן רַשָׁב"ם וְרַב יְהוּדַאי גְּאוֹן. וְהֵיכָּ דְּנִמְצָאת וְדַאי טֵרְפָה פְּסָקוֹ הַתּוֹסֵף הַלְכָה לְמַעַשׂ דְּאֶפִּי נִמְצָאת אַחַת מִבְּהֵמוֹת הַרְבִּי שְׁעֲשׂוּ מֵהֶן גְּבִינּוֹת שְׁכּוֹלֵן אֲסוּרוֹת.

מְרַדְכִי: שְׁאֵלוֹ לְרַשָׁב"ם עַל כְּבִשָּׁה שְׁנִמְצָאת טֵרְפָה מֵהַלְעָשׂוֹת מִהַגְּבִינּוֹת. וְהַשִּׁיב אֵין בְּיָדֵינוּ לְהַתִּיר כָּל דְּבַר הַנִּעַשָׂא מִמֶּנּוּ תוֹף ג' יָמִים כ"פ בה"ג אֶבֶל קוֹדֵם ג' יָמִים מְנוֹתָר וַיֵּשׁ אוֹסְרִין כָּל י"ב חֲדָשׁ וְלֹא קִיָּיִמ' לֵן הֵכִי וּכ"כ רַבִּינוּ בְּרוּף לְהַתִּיר.

וְכֵן הַמְּנַהֵג: (אר"ט) פֶּתַב הַר"ר אֶלְיָעֶזֶר מְמִיץ דוֹק' חֻלְבַּ שְׁהַתִּירוֹ הַכְּתוּב מְנוֹתָר מִשׁוּם אֶבֶר מִן הַחֵי. אֶבֶל מִי חֻלְבַּ אֲסוּר.

והר"ר שְׁמֻחָה מַתִּירוֹ וְכֵן נוֹהֲגִין: (אַלְפָה רכ) דְּבִשׁ הַגִּיזִין וְהַצְּרָעִין פֶּתַב ר"ת דְּמְנוֹתָר וְכֵן הַרְמָב"ם וּר' יִצְחָק וְהֵרָא"ש פֶּתַב לְאַסוֹר טוֹרִים: (ארכ"א) כָּל עוֹף שְׁהוּא בְּחֻזְקַת שְׁאִינוֹ

דורס ויש לו עוד סימן אחד מן הג' סימנים אי זה מהם שיהיה פתב הרמב"ן שהוא טהור
אבל ר"ח פתב שאין להתירו בסימן אח' אלא בסי' ששורקנו נקלף.

אבל אם אינו נקלף אפי' יש לו אצבע יתירה וזפק טמא. ורש"י פתב שאין לסמוך ולאכול
שום עוף אלא במסורת שמסרו לנו אבותינו.

ומזקנינו הקדמוני' שכל עוף שטרטמו רחב וכף רגלו רחבה פשל אונזא בידוע שאינו
דורס. וכתב הרא"ש וכן מסתבר ויש לאוכלו אם יש לו ג' סימנים בגופו.

ואין לחוש שמא דורס הוא טורים: (ארכ"ב) כל עוף הדורס טמא. בדריסה יש ג'
פירושים.

רש"י פי' שאוחז בצרפניו ומגביה מן הקרקע מה שאוכל. ובגמ' מפרש שמניח רגלו על
המאכל שאוכל וממעכו שלא יפנס פולו בפיו ור"ת אומר דלפעמים התרנגולים שלנו
עושים כן ומפרש כל עוף הדורס טמא שאוכל העוף מחיים ואין ממתין לו עד שימות
ולפי דברי ר"ת כל שיש בו ג' סימני' הללו של טהרה בידוע שאינו דורס וטהור.

אף לפי דברי ריב"ם שפדק בעופות אותו שאנו קורין קורבי"ל ומצא לו אצבע יתירה
וזפק והוכיח ר"י דאין אדם יכול לטהר שום עוף ע"י סימנים אלו אם לא נתברר לו שאינו
דורס מרדכי: (ארכ"ג) י"א שאין להתיר דג אלא שיש לו ג' קשקשי' בג' מקומות תחת
לחיו ותחת זנבו ותחת סנפיריו ורא"ש מתיר אפי' באחד טורים: (ארכ"ד) עוד יש סימן
אחר בדג טהור ראשו אינו חד ויש לו שדרה.

ויש מהגדולים שפתבו שיש לסמוך על שני הסימנים אלו להתיר כל דג ורא"ש פתב
שאין לסמוך עליהן ומיהו פתב עוב' פוכבי' שהבי' חבית מלאה מחתיכות דגי' מלוחים
כל דג שמפירים בו ראשו ושדרתו מותרין ואם לאו אסורין.

טורים: (ארכ"ה) פתב ר"ת שסימני' עוברי' דגי' הוא סימן מובהק להתיר עליו כל דג.
ובירושלמי אמר שאינו סימן מובהק.

וכן היא מסקנת הרא"ש ור' יצחק דחה ראיתו של ר"ת ותמצא זה בסמ"ג. ולפי ר"ת
אנחנו סומכין לאכול דג שקורין ברבו"ט אע"ג שאין אנו יודעים אם משירקשקשים
בשעה שעולה מן הים מ"מ סמכין אסימני' עובריהן.

מרדכי: (ארכ"ו) הא שאין נקחין עוברי' דגים ממי שאינו מומחה פשנמחו היינו דוק'
בסתם. אבל אם אומר משל דג פלוני הם ואני מפירו שהוא טהור או שאומר אני מלחתי'
או שאומ' אלו הדגי' וקרבים אלו באין מהן נקחין מכל אדם אבל אם אומר של דג פלוני
טהור הוא לא מהימן.

והרשב"א פתב שאפי' שלמים וסימן טהרה נזכר בהן אין נקחין ממי שאינו מומחה אלא
א"כ אומר של דג פלוני וטהור הוא או אלו דגים ואלו קרביהם. ורא"ש פתב כסברא
ראשונה.

טורי'.

כתב הרשפ"א עוברי דגים והם המקובצים הנמצאי בדגים מותר ליקח מפל אדם שנדאי מדג טהור הן שדג טמא משריץ ואין מטיל בצים. ואינו יודע למה כתב כן דמאחר שיש שני תרוצי בגמ' והתירוץ השני אומר רב זירא אידי ואידי משריץ זה משריץ מבפני וזה משריץ מבחוץ וא"כ נקטי לחומרא.

טור"י: (ארכ"ז) תרנגולא דאגמא אסורא. דתרנגולתא דאגמא שריא פ"ר"ת דשני מינין הן אחד נקרא בלשון זכר.

ואחד נקרא בלשון נקבה. ולא זה נזה הנקרא פירני"ש בלעז שהם אינם גדלים באגמ' אלא ביצרים אבל פירש"י לא יתכן שפ"י דמין אחד הם והזכר אסור והנקבה מותרת דקיימ' לן כל היוצא מן הטמא טמא מרדכי: (ארכ"ח) שרצים הגדלים במים שבפלים ושבבורות שיחין ומערות חריצין ונעיצין שאינן נובעין מותר' אע"פ שאין להם סנפיר וקשקשת.

לפיכך שוחה ושוחה מהן ואינו חושש לשרצי שבהם והרמב"ם לא התיר אלא שבבורות ומערות שהם דומים לכלים אבל של חריצים ונעיצים המושכין אע"פ שאינן נובעין אסור'י. והרא"ש לא כ"כ טורים: (ארכ"ט) הרמב"ם אסר אפ"י מת התולע בתוך הפרי ואח"כ פ"י ולא נהיר' להרא"ש.

הגדיל השרץ בפרי בעודו מחובר חשוב כשרץ השורץ על הארץ ואסור אע"פ שלא פ"י ור"ת וריב"א התירו גם את זה. וה"ג אוסרין וכן עיקר.

טורים: (אלף רל) כתב הרשפ"א אפ"י אם הפרי קטן ואינו מחזיק אלא פ"י התולע אסור והרא"ש מתיר. וכתב תולעים הנמצאים בפולין ובחיקצי מותרין דלא קרינן בו השרץ השורץ על הארץ כל זמן שלא ריחש אבל הנמצאין בשרביטין אסור'י שיש להם מקום לרחוש ואפ"י הגדלים במחוב' אם עבר עליוהו י"ב חדש משנתלשו מותרין.

טור"י: (ארל"א) אמר שמואל קישות שהתליע באיביה. פלומר בעוד שהיא מחוברת באילן אסורה התולעת.

רש"י ור"ת ור"י ב"ר אשר פסקו דלאו הלכת' כשמואל ואין אסור אלא בעקרי האילנות או באילן עצמו אבל לא בפירות. ובה"ג ובשאלות דרב אחאי פוסק כשמואל וכן בסמ"ג וכן בשערי מדור"א ע"כ.

וכן המנהג לאסן' כשמואל ובכ"מ ראיתי אוסרין. ותולעים הגדלים בפולין וקטניות עצמן מותרין דאינן גדלים בתלוש מספר התרומה ורא"ם אסר גזרה שמה יצאו לחוץ וחרו.

וכ"כ ראב"ה בשם אביו. ורשב"ט מתיר תולעים שבגבינה ושבדגי' אפ"י פרושו על הגבינה ועל הדגים וכן בשר שהתליע והם על גבי הפשר דהיינו רביתיהו עכ"ל: (ארל"ב) וכשנמצ' התולע בפרי ונתבשל הפרי עם שאר פירות ואין בפרי ששים לבטל טעם התולע צריף ששים לבטל הפרי כי נעשתה חתיכה דאסור'.

שעורים מדור"א: (ארל"ג) יש מיני עופות הגדלים באילן ותלויין באילן בחרטומיהם ר"ת וריב"א ורבי חייאל מפרי"ז כתבו שהן אסורין משום שרץ השורץ על הארץ. טורים.

עופות הגדלים באילן יש אומרים שאין טעוננים שחיטה כיון שאין פרים ורבים. ורבינו יהודה שמע מרבו שרבינו תם הצריכה שחיטה.

ספר אור זרוע. ויש אומרים שאסורים אפילו בשחיטה מפני שהם כמו שרצים.

מרדכי: (ארל"ד) בס' רבינו ברוך פסק דג' דינן' יש בדם ביצים אם נמצא הדם חוץ לקשר ואינו על הקשר כלל זורק הדם ואוכל השאר בין בחלבון בין בחלמון ואם נמצא על הקשר ונתפשט חוץ לקשר אז כל הביצה אסור' בין בחלמון בין בחלבון.

ואם נמצא על הקשר ולא נתפשט חוץ לקשר בזה יש חלוק בין חלבון לחלמון דבחלמון כל הביצה אסור' ובחלבון כל הביצה מותרת לאכול חוץ מהדם. וכן נוהג העול'.

סמ"ק.

וכן פתב בשערי מדור"א רק שכת' שחלק כשנמצא על החלמון חוץ לקשר דאסורה כל הביצה דשדיא תקלא בכולה: (ארל"ה) אם יש סימן טהרה בבצ'י שואלין המוכר ממה הן. ואם אמר של עוף פלוני הן וטהור ואין אנו מכירי' שהוא עוף טהור אין קונין ממנו.

והרמב"ם פתב דאפי' שאמר של עוף פלוני וטהור הוא מועיל לקנו' מישראל. אבל מעובדי כוכבי' אין קונין אלא א"כ מכיר אותן ויש לו בהן טביעות עין שהן ביצי עוף פלוני הטהור.

ונראה שצריך לחלק בין עובדי כוכבי' לישראל חשוד. טורי': (ארל"ו) ביצה שיש לה אפרוח או דם אוסרת המתבשל עמה אפי' אם אינה קלופה.

ובספר התרומות אינו מחלק בין ביצת עוף טמא ליש בה אפרוח או דם. ומדברי הרא"ש נראה לחלק.

טורי': (ארל"ז) בצ'י גמורות הנמצאי' בעופות מותר' לאוכלן בחלב ואיזו היא גמורה פתב הרשב"א כל שיש לה חלבון וחלמון אע"פ שמעורה בגידין ורש"י פי' משנגמ' החלמון ועדיין היא מעורה ואדומ' כמו השלל של ביצי' המעורה המחובר באשכול שרי וירא' מדבריו שמתיר אפי' אין לו עדיין חלבון.

טורי': (ארל"ח) חלב הנמצ' בקיבה לדעת רב אלפס והרמב"ם אינו חלב גמו' ומותר לבשל בו בשר ואפי' בצלול שבה ורש"י אוסרו. וכתב שהוא חלב גמו' אפי' הקרוש שבה ורבינו תם פתב שהקרוש שבה אינו חלב אבל הצלול הוא חלב וכן הוא מסקנ' הרא"ש: (ארל"ט) י"א שני בני אדם שיש להם הוצא' אחת באכיל' ואחד אוכל בשר ואחד אוכל גבינה על שלחן אחד זה אצל זה שאין להם הית' ע"י הקיפר שעושין ביניה'.

טורי': (אלף רמ) אכל בשר בהמה חיה ועוף לא יאכל גבינ' אחריו עד שיש שעוה. ואפי' אחר זה השעור אם יש בשר בין השני' צריך להסירו.

ובתוף הזמן הזה אפי' אין בשר בין השני' לפי שהבש' מוצי' שומן ומושה טעם עד זמן ארוך ולפי זה הטע' אם לא אכלו אלא שלועס לתינוק אין צריך להמתין דכיון שלא אכלו אינו מוצי' טעם.

והרמב"ם נתן טעם לשיהיה משו' בשר שביין השיני' ולפי דבריו אחר שישקה שש שעות
מותר אפי' נשאר בשר בין השיני'. והלועס לתינוק צריף להמתי' וטוב לאחוז בשני
הטעמי': (ארמ"א) האוכל בשר אחר גבינה אין צריף לרחוץ הידים ביום.

ורב אלפס פתב שצריף לרחצן אף ביו'. טורי'.

רבינו תם פתב בשם ה"ג שמו' ל' לאכול גבינה אחר בשר מי'ד וקרא"ש פתב ונהגו העול'
שלא לאכול גבינ' אחר בשר כמו שפירש"י ואפי' אחר בשר עוף ואין לשנות המנהג.
טורי': (ארמ"ב) מנהג העול' כמ"ש רבינו משה שצריף להמתין ו' שעות בין סעודה
לסעוד' ואפי' אחר בשר עוף ולא נהגו רבינו תם וה"ג ואבי העזרי': הלכות פחל
(ארמ"ג) פחל לדעת רש"י לצלי צריף קריע' שתי וערב ואם צלאו בלי קריע' מותר
ולבשלו בקדר' צריף קריע' שתי וערב וטחוי בפותל ואז מותר לבשלו לבדו ואם לא
קרעו או קרעו ולא טחו בפותל ובשלו אם אין ס' פנגד פל הפחל אסו' והפחל מן המנין.

ואם בשלו בקדרה עם הבשר אפי' יש ס' פנגד הפחל. הפחל אסור והפחל מן המנין.

ולדעת רבינו תם וריב"ן קרעו שתי וערב וטחו בפותל מותר לכתחלה לבשלו עם בשר
לא קרעו פלל ובשלו עם בשר אוס' עד ס' ואם יש ס' הפחל אסור והבשר מותר. אבל
בשלו בלא בשר או צלאו בדיעבד אפי' בלא קריעה פלל מותר.

ואם קרעו קצתו ולא פהלקתו אסור לבשלו לכתחל' עם הבשר ואם בשלו עמו בדיעבד
מותר אבל מותר לכתחל' לבשלו בלי בשר או לצלותו ע"י קריעה קצת אבל בלא קריעה
פלל אפי' לצלותו אסור לכתחלה.

ולרב אלפס קרעו שתי וערב וטחו בפותל מותר לבשל אותו בקדרה עם בשר לא קרעו
פלל ובשלו עם בשר אוסר עד ס'. ואם יש שם ס' פחל אסור ובשר מותר ואם בשלו בלי
בשר מותר.

ולצלי מותר לכתחל' אף בלי קריעה. ופי' עוד הרשב"א דמחמירין להצריכו לכתחל'
קריעה שתי וערב וטחוי בפותל ואפי' אם מבשלו בקדר' לבדו מצריף קריעה וטיחה
ושיהא הקדרה מיוסדת לכו'.

טורים.

ונהגו העול' פרש"י ולא כריב"ן. וריב"ן הקרי' שלא לעשות כמו שסובר הוא ובתשובות
הגאונים פתבו ונהגו פל ישראל שלא לבשל פחל פלל שערי מדור"א: (ארמ"ד) אם מלחו
פחל עם בשר ואח"כ הושמו שניהם בכלי שאינו מגנוקב מהר"ם התיר מרדכי.

וכתב הרשב"א והראב"ן וכן בעל שערי' מדור"א וכן ריב"ן שאם מלחו עם בשר הפחל
בלא קריע' שמו' בדיעבד וקרא"ש פתב שמו' לכתחל' למולחו עם בשר בכל ענין
שהמלח אינו מפליט החלב שבו.

טורי' ושאלת על ירף שנמלח עם הפחל בעוד שהפחל הנה מחוב' בו ולא נקרע הפחל
אם הבהמו' בזמן שהוא סומך לפורני' אינו חולב' והוא לי' שאינו מניקות ושרי. ושלו'ם
שמשון בר' אברהם.

וילדע' רש"י לא חלקו בין מניק' ובין שאינו מניק' משו' גזרה ובתשוב' רבינו אהרן נמצ' על חתיכות בשר המליח' עם הפחל אין בהם שום אסור דמליח אינו כמבןש' אלא פרותם דצלי.

וכחל שנגלה עם בשר מותר בדיעבד והאריה בספר נפת צופים עד כאן הגהה בשערי מדור"א: (ארמ"ה) הפליות אסורין לבש'לן בקדירה משום אל תטוש תורת אמה ונאבותינו נהגו שלא לבש'לן רק לצלותו.

רוקח: (ארמ"ו) חלב רותח שגפ'ל על בשר צונן או בשר רותח לתוף חלב צונן קולף הבשר והבשר מותר וכו' בחלב. וכתב ריב"א וצריה שיהא ששי' כנגד הקליפה שגאסרה ממנו.

אבל ר"י כתב שא"צ. וכן יראה מדברי הרמב"ם שכתב קולף הבשר שנגע בו החלב ואוכל השאר ולא פירש מה יעשה אם ר"ל שפלו מות' שאם היה בו אסור היה מפרש מה יעשה.

טורי': (ארמ"ז) הא דאמר שמואל מליח הרי הוא פרותם דצלי היינו דוקא כשאינו נאכל מחמת מלחו. ופירש"י היינו מליחת בשר להצניע שאינו נאכל עד שישרוהו במי' וידיחוהו טפי.

וי"א דלא מיקרי אינו נאכל מחמ' מלחו אל' פעין עבוד שמולחין אותו הרב' לצורך הדד' ור"ת פי' דכל שמולחין לקדור' מקרי אינו נאכל מחמת מלחו אבל אם נאכל מחמ' מלחו לא הוי פרותם. טורי'.

ולמעלה כתבתי יותר מזה: (ארמ"ח) טפת חלב שנגלה על החתיק' שבקדירה אם יש בה ס' לבטל החלב מותר ואם לאו אסורה ואין השאר שבקדירה מצטרף עמה לבטל החלב ופיר"י דוקא שפ'ל החתיקה חוץ לרוטב וזו מונחת עליה אבל אם מקצתה ברוטב הרתיח' מערבת הטע' בכל הקדור' והכל מצטרף לבטל החלב.

ורש"י פי' אפי' מקצת' אין הפ'ל מצטרף לבטל החלב. וכ"כ בעל העטור.

וכתב הרמב"ם אבל אם גיער מתחל' ועד סוף או שפסה משעת נפילה ועד סוף הרי זו בנותן טעם. ונרא' שא"צ רק שיגער או שיכסה מיד בשעת נפילה ונאפי' אם פסק אח"כ מלגער מיד מתערב הטע' בכל מה שבקדור' ומצטרף פולו לבטלה.

טורים: (ארמ"ט) פסק הר"ר אפרים דלא אמרי' אפשר לסוחטו אסור אלא בבשר בחלב אבל בשאר אסורים כגון פזית חלב שנגבלע בחתיק' ואין בה ס' לבטלה ונאסר' ואח"כ בשלה עם אחרות א"צ אלא ס' כדי פזית הראשון ואח"כ החתיק' עצמה חוזרת להיות מותרת ור"ת פסק דאף בשאר אסורין אפשר לסוחטו אסור והרא"ש הספי' לדעת הר"ר אפר' טורים.

ומנהג לפסוק כר"ת דאפשר לסוחטו אסור ככל אסורין וכן הוא בשערי' מדור"א: (אלף רנ) טפת חלב שנגלה על הקדירה שאצל האש מבחוץ אפי' אם יש בתבשיל שבקדירה ששים כנגדה אינו יכול לבטלה וא"כ הטפה אוסרת את הקדירה כל סביבותיה ונאסר התבשיל שבה.

וְכַתֵּב מִהֲרִ"ם שָׂאֵם יֵשׁ בַּתְּבִשִׁיל ס' פְּעָמִים ס' כְּנֶגֶד הַטָּפָה מִוֹתֵר. וּבִסְפָר הַמְצוֹת כָּתֵב שָׂאֵם נִפְלָה כְּנֶגֶד הַתְּבִשִׁיל א"צ אֶלָּא ס' כְּנֶגֶד הַטָּפָה הַמְפַעֶפֶעַת לִפְנֵים וְהוּהָ לִיָּה פְּאֵלוּ נִפְלָה בַּתְּבִשִׁיל.

וְאִם נִפְלָה בְּמִקוֹ רִיקָם וְהִיא מְפַעֶפֶעַת בְּדוֹפֵן הַקְדָּרָה עַד סְמוּךְ לְרוֹטֵב כֹּף שָׂאִין שְׂשִׁים כְּנֶגֶד הַטָּפָה הָרִי נְאָסֵר אוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁל הַקְדָּרָה וְאִם יַעֲרָה הַתְּבִשִׁיל דְּרָף מְקוֹם הַקְדָּרָה שְׂנֶאֱסֵר הָרִי נְאָסֵר הַתְּבִשִׁיל.

וְהָ תִקְנָתוֹ שְׂיִנְיַחְנָה וְלֹא יִגַע בָּהּ עַד שְׂתַצְטַנֵּן. וְכִבֵּר נְהַגוּ הָעוֹלָ' לְאֶסוֹר כְּשֶׁנּוֹפְלָת עַל הַדּוֹפֵן שְׂלֹא כְּנֶגֶד הָרוֹטֵב וּר' יַחֲיָאֵל הָיָה מִתִּיר בְּשַׁעַת הַדְּחָק כְּגוֹן בְּעָרֵב שְׂבֵת אִפִּי' שְׂלֹא כְּנֶגֶד הָאֵשׁ ע"י שְׂשִׁים לֵה"ט.

טַפַּת חֵלֶב שְׂנֶפְלָה עַל הַקְדָּרָה מִבְּחוּץ שְׂבָה כְּשֶׁר אִם נִפְלָה הַטָּפָה. כְּנֶגֶד הָרוֹטֵב מִבְּחוּץ בְּטָלָה בְּשְׂשִׁים.

וְאִם נִפְלָה שְׂלֹא כְּנֶגֶד הָרוֹטֵב מֵאִי אַכְפַּת לֵן א"כ אִין שׁוּם אִיסוּר בַּתְּבִשִׁיל דְּאִינוּ מְפַעֶפֶע. וּכ"כ רַבֵּינוּ שְׂמִשׁוֹן מִפִּי ר"י.

אֲבָל צָרִיף לְשִׁפְנוֹת הַתְּבִשִׁיל מִצַּד אַחַר שְׂלֹא נִפְלָה שָׁם הַטָּפָה כִּי הַקְדָּרָה עֲצָמָה אֶסוּרָה. וַיֵּשׁ מִחֲמִירִין וְאוֹמְרִים כִּינֵן שְׂאִין טַעַם בַּקְדָּרָה מְגוּפָה לְבַטֵּל הַטַּעַם אִפִּי' כְּשֶׁנִּכְנָס בָּהּ טַעַם מִשְׁהוּ מְאֹסוּר נְעֻשְׂתָה גְבֻלָה הַקְדָּרָה.

וְצָרִיף ס' מִפְּל הַקְדָּרָה וּמִן הַטַּעַם אֲשֶׁר בָּהּ וּכ"כ ר"י וְכִבֵּר אִירַע מְעֻשָּׂה לִפְנֵי רֵאב"ן וְהוֹרָה דָּאֵם יֵשׁ ס' בַּקְדָּרָה בְּלֹא הַתְּבִשִׁיל לְבַטֵּל חֵלֶב הַנִּבְלָע בָּהּ לֹא נְעֻשְׂתָה גְבֻלָה. שְׂעָרִים מְדוּר"א.

וְכֵן הִדִּין אִם נִפְלָה בְּחוּץ לְמַעְלָה שְׂלֹא כְּנֶגֶד הָרוֹטֵב שְׂבָה בְּשֶׁר מֵה שְׂבֵתוֹף הַקְדָּרָה מִוֹתֵר כְּגוֹן שְׂאִין בּוֹ נוֹתֵן טַעַם מִן הָאֶסוּר אֲבָל הַקְדָּרָה עֲצָמָה אֶסוּרָה. וּכ"כ רַבֵּינוּ שְׂמִשׁוֹן מִפִּי ר"י לְעֵרוֹת הָרוֹטֵב מִצַּד אַחַר שְׂלֹא כְּנֶגֶד נְפִילַת הָאֶסוּר'.

אִף אִם נִפְלָה כְּנֶגֶד הָאֵשׁ אִפִּי' שְׂלֹא כְּנֶגֶד הָרוֹטֵב הַפֵּל מִוֹתֵר שְׂהָאֵשׁ שׁוֹרְפוֹ וְאִם נִפְלָה שְׂלֹא כְּנֶגֶד הָרוֹטֵב וְכִבֵּר יֵשׁ ס' הַפֵּל מִוֹתֵר אִפִּי' שְׂלֹא כְּנֶגֶד הָאֵשׁ וְאִם לֹא אֶסוּר לְהַשְׂתַּמֵּשׁ בַּקְדָּרָה לְכַתְחֻלָּה שְׂעָרִי' מְדוּר"א.

וְהָעוֹלָם נוֹהֲגִין לְאֶסוֹר כְּשֶׁנִּפְלָה עָלָיו שְׂלֹא כְּנֶגֶד הַתְּבִשִׁיל וְדוֹקָא שְׂלֹא לְצַד הָאֵשׁ כִּי הָאֵשׁ שׁוֹרְפוֹ וּמוֹתֵר. וְדוֹקָא בַּטָּפָה אַחַת אֲבָל בְּחֵלֶב הַרְבֵּה לֹא אִ"כ נִפְלָה כְּנֶגֶד הָרוֹטֵב.

וּר' יַחֲיָאֵל מִפְּרִי"ז בְּשֵׁם ר"י בֵּר אַבְרָהָם הָיָה מִתִּיר אִף שְׂלֹא כְּנֶגֶד הָרוֹטֵב הִיכָא דְאִיכָא הַפְּסֵד מְרֻבָּה אוֹ בְּשֵׁבִתוֹת וי"ט מְרָדְכִי: (אֶרְנ"א) כָּתֵב בְּעַל הָעֵטוּר אִם בִּשְׂל חֵלֶב בַּקְדָּרָה שֶׁל בְּשֶׁר וְהִיא בֵּת יוֹמָא וַיֵּשׁ בָּהּ ס' אִיכָא מ"ד דְּכִינֵן דְּכִלִּי חֶרֶס אִינוּ יוֹצֵא מִיַּד דְּוֹפִי לְעוֹלָם כְּלוּמַר טַעַם הָרֵאשׁוֹן אִינוּ יוֹצֵא לְעוֹלָם וְאִינוּ יָכוֹל לְבַשֵּׁל בָּהּ מִמֵּין שְׂבִשֵׁל בָּהּ עֲכָשׂוֹן וּמִמֵּין הָרֵאשׁוֹן אִינוּ יָכוֹל לְבַשֵּׁל שְׂהָחֶרוֹן אִינוּ בְּטֵל וְאִין לוֹ תִקְנָה אֶלָּא בְּשִׁבְרָה וְכַתֵּב הוּא שְׂיָכוֹל לְבַשֵּׁל בָּהּ מֵאִיזָה מִין שְׂיָרְצָה.

וְאִנִּי תָמַה הִיאָף מִתִּיר לְבַשֵּׁל בָּהּ חֵלֶב. וְכִי עֲדִיף מִהַגְעָלָה דְּאִפִּי' הַגְעָלָה לֹא מְהַנִּיָּא בְּכִלִּי חֶרֶס שְׂפוּלַט מְעַט.

והר"ר פֶּרֶץ כָּתַב אֶפְיָלוּ אֵינָה בַּת יוֹמָא וּבִשְׁל בַּה חֶלֶב אֶסּוּר אַח"כ לְבִשְׁל בַּה בַּתְּחִלָּה לֹא בִשְׁר וְלֹא חֶלֶב כִּפִּי שֶׁהִיא בְּלוּעָה מִבִּשְׁר בְּחֶלֶב אֶלֶּא אִם הִיא שֶׁל מִתְּכַת יַגְעִילָנִי לְאַחַר מַעַת לַעַת שֶׁל בִּשׂוּל שְׁנֵי וְאִם הִיא שֶׁל חֶרֶס אֵין לָהּ תִּקְנָה אֶלֶּא שְׁבִירָה כָּתַב הַר"ר פֶּרֶץ יֵשׁ רוֹצֵי לְהַתִּיר בִּשְׁר רוֹתַח שְׁחַתְּכוּ בְּסִפִּין חוֹלְבַת ע"י קְלִיפִי כְּדָאֲמַרִי גַבִּי בֵּית הַשְּׁחִיטָה דְּסָגִי בְּקִלְיָה וְאֵינוּ דוֹמָה דְּהֵתָם אֵין כָּל הַבְּהֵמָה רוֹתַחַת אֶלֶּא מְקוּם בֵּית הַשְּׁחִיטָה לְבַד אֶבֶל הֵכָא הַחֲתִיכָה הִיא פְּלָה רוֹתַחַת: (אֲרַנ"ב) כָּתַב רָאבִּי"ה פִּיצַד מְשַׁעְרִינוּן שִׁשִּׁי כְּנֶגֶד כָּל הַפְּלִי הָאֶסּוּר מִבִּיאֵין פְּלִי מְלֵא מֵיָם וּמְמֵלֵאֵין הַקְּדֵרָה הָאֶסּוּרָה בְּאוֹתוֹ פְּלִי גְדוֹל וְהַמִּי הַיּוֹצֵאִי הֵם שְׁעוֹר דּוֹפְנֵי הַקְּדֵרָה הָאֶסּוּרָה.

וְאַח"כ יַחְזִי הַמֵּיָם הַמְּבֻטְלִים אוֹתָם בְּכִלֵי קֶטָן וַיִּשְׁעַר אִם יֵשׁ בָּהֶם ס' אִם לֹא. מְרַדְכִי: (אֲרַנ"ג) מַעֲשֵׂה בְּא לִפְנֵי ר"י שֶׁבִשְׁלוּ דְבָשׁ בְּמַחְבַּת שֶׁל בִּשְׁר וְהִתָּה בַּת יוֹמָא וְהִרְיָקוּהוּ חָם בְּקַעֲרָה שֶׁל חֶלֶב בַּת יוֹמָא וְהִתִּירוּ אַע"ג דְּבַת יוֹמָא הִנֵּה דְאַשְׁפָּחוּן דְּשִׁמְנוֹנִית בְּדָבָשׁ הָיוּ נוֹתְמֻטְעִים לְפָנֶיךָ אִפִּי אִם הַשְּׁמֹנִית בְּעֵין בִּשְׁעָה שְׁנוֹתְעָרְבִי שָׁם כְּגוֹן קְדֵרָה בַּת יוֹמָא.

וַצ"ל דְּסָבִיר לִי דְגַיִם שְׁעָלוּ בְּקַעֲרָה שֶׁל בִּשְׁר מוֹתֵר לְאוֹכְלָן בְּכוֹתַח דְּנוֹקָא עָלוּ אֶבֶל נֶצְלוּ לֹא. מְרַדְכִי.

פ' אֵין מַעֲמִידִין: (אֲרַנ"ד) יֵשׁ לְהוֹכִיחַ דָּאִם נֶאֱסַר בִּשְׁר בְּחֶלֶב ע"י מְלִיחָה אוֹ ע"י כְּבוֹשׁ דְּדוֹקָה בְּאַכִּילָה אֶסּוּר וְלֹא בְּהִנָּאָה וַיֵּשׁ דוֹחִין הַלְּפָה הַמִּתִּי בְּהִנָּאָה אֵין מוֹחִין בְּיָדוֹ כִּמְהָ דְלֹא אֲשַׁכְּחוּן רָאִיָה לְאַסּוּר מְרַדְכִי: (אֲרַנ"ה) נִתְבַּשְׁלוּ דְגַיִם בְּקַדְרָה שֶׁל בִּשְׁר יֵשׁ אוֹסְרִין לְאוֹכְלָן בְּחֶלֶב.

וְרַש"י מַתִּיר אֲא"כ נִתְבַּשְׁלוּ עִם בִּשְׁר בְּעֶצְמוֹ. וּבַעַל הַתְּרוּמוֹ מַתִּיר בְּנִתְבַּשְׁלוֹ אֶבֶל לֹא נֶצְלוּ שְׁפִינוֹן שְׁנֶצְלוּ בְּלִי מֵיָם קִבְלוּ טַעַם בִּשְׁר מִן הַפְּלִי וְאַסּוּר לְאוֹכְלָם עִם חֶלֶב. וְכ"כ סְמ"ק. וְלִזְהָ הַסְּפִים הָרָא"ש וְכֵן הַרְמַב"ם הִתִּירָם בְּנִתְבַּשְׁלוֹ וְאַסּוּר בְּנֶצְלוֹ. טוֹרִי'.

אָמַר חֲזַקִּיָּה דְגַיִם שְׁעָלוּ בְּקַעֲרָה שֶׁל בִּשְׁר מוֹתֵר לְאוֹכְלָן בְּכוֹתַח שְׁיֵשׁ בּוֹ חֶלֶב. וְדוֹקָא שְׁמִקְוֹנַחַת הַקַּעֲרָה יָפָה תוֹרַת הַבַּיִת.

רִיב"ן חֲתָנוּ שֶׁל רַש"י פִּי דְנוֹקָא עָלוּ בְּקַעֲרָה רוֹתַחַת אֶבֶל נִתְבַּשְׁלוּ אֶסּוּרִי דְעַקֵּר הַטַּעַם נִפְלֵט מִן הַקַּעֲרָה. אֶבֶל ר"י פִּירֵשׁ אִפִּי נִתְבַּשְׁלוּ מוֹתֵר כְּמוֹ צְלִי דוֹקָה דְלִיכָא מֵיָם אֶבֶל נִתְבַּשְׁלוּ בְּמֵיָם הַטַּעַם מִתְּפַשֵּׁט בְּמֵיָם וְהָיוּ ג' נוֹתְנֵי טַעַם שֶׁל הַיֵּתֵר וְרַש"י פִּי עָלוּ בְּקַעֲרָה פִּי צְלִי וְכ"פ בְּתוֹשׁבְתוֹ.

אֶבֶל נִתְבַּשְׁלוּ בְּלַעַו הַרְבֵּה. אֶבֶל רָאבִּי"ן זְקַנִי פָּסַק לֹא שְׁנָא צְלִי אוֹ מְבוֹשָׁל.

מְרַדְכִי: (אֲרַנ"ו) גְּדוֹל הַדוֹר מְהֵר"י מוֹלָן ז"ל הִתִּיר הַפְּלִים שְׁמִשְׁתַּמְשִׁין בָּהֶם הַקִּיבָה עִם הַחֶלֶב שְׁעָלָה אֲשֶׁר בְּקִצַּת מְקוֹמוֹת מַתִּירִין הַחֶלֶב הַהִיא שֶׁהִיא תַּחַת הַקְּרוּם הַמְּנוֹחַח תַּחַת חֶלֶב הַפְּרִישָׁה כְּאֲשֶׁר הַזְּפָרְתִי לְמַעַלָּה וְרוֹב הָעוֹלָם עוֹנְשִׁין עָלָיו כְּרַת מ"מ אוֹתָם הַבְּזוּהָרִים מְמַנּוּ יְכוּלִים לְאוֹכְלֵי בְּכִלֵי שֶׁל אוֹכְלֵי הַחֶלֶב הַהוּא.

וְהַטַּעַם דְּאַמְרִינוּן סֵתָם פְּלִי עוֹבְדֵי פוֹכְכִי אֵינָם בְּנֵי יוֹמָן וְהוּא הַדִּין יִשְׂרָאֵל נְמִי כְּדֵאִיתָ בְּסִפְרֵי אַגְוֹדָה עכ"ל: (אֲרַנ"ז) קַעֲרוֹת שֶׁל בִּשְׁר שְׂרָחֲצוּם בְּיוֹרָה חוֹלְבַת וְהִיא עַל הָאֵשׁ אוֹ

אפי' אינה על האש רק שהמים רותחים כל כך שהידיים נכוות בהם פתב בספר התרומה אם הקערה והיורה שניהן בני יומן הכל אסו'.

ואפ' היו הקערו' יפות שאין שום שומן נדבק בהן. אבל אם אין היורה בת יומא מותר. ובלבד שיהיו הקערות יפות שאין שום שומן דבק בהן והרא"ש מתיר אפילו שניהן בני יומן. אבל אין להתיר עד שיאמר ברי לי שאין שום שומן דבק בהן.

טורים: (ארנ"ח) צנון או שלקות שחתכום בספין של בשר אסור לאכול בחלב עד שיקלף מקום החתך או עד דטעים ליה שלא יהא בו טעם בשר. והרשב"א פתב שכלו אסור והרא"ש לא פתב פן.

וכתב בס' התרומות דאפילו אין הספין בן יומו אסור וכן הדין בשומים ובצלים וכרישי' שחותרין בספין של בשר שאין לאונקלן בחלב שגם הם חריפים כמו צנון ואם עבר ובשלן בחלב צריף ששים לבטלן ומ"מ א"צ ששים פנגד כל הצנון רק פדי הפלוע בו והיגנו פנגד כל הספין אבל אם חתכו בספין של עוב' כוכבי' צריף ס' פנגד כל הצנון.

ומהר"ם התיר אפי' בשומים ובצלים אא"כ הנה הספין בן יומו ולא רצה להורות הלכה למעשה וכתב אע"פ שאני מורה בספר התרומה לאסור אינני מוחה ביד הנוהגים היתר טורים. ובשערים מדור"א פתב שהכל אסור אע"פ שאינן בני יומן.

מה שאסור בספר התרומה צנון וכרישי' ובצלים ומדמהו לקורט של חלתית שמעתי גדולים חולקים עליו וכשאין הספין בן יומו אין דעתי נוטה לדמותו לקורט של חלתית. לשון אשירי: (ארנ"ט) הורה רבינו טוביה מפ"ינא שאם שמו פלפלין בקדירה של אסור שאינה בת יומא הכל אסור דאגב חורפיה משויא ליה לשבח.

מרדכי קטן: (אלף רס) אין לשין את העסה בחלב שפא יבא לאכלו עם בשר ואם לש כל העסה כול' אסור' אפי' לאונקלה לבדה ואי עבדי' פעין תורא מותר. פירש"י שלא לש אלא דבר מועט כמו עוגה קטנה ורב אלפס פי' פעין השור פירוש צורה פעין וכיזא בו שמתוף כך יזכור שיש בו חלב.

טורים: (ארס"א) פת הרשב"א פת שאפאו בתנור עם בשר יש מרבותינו שאסרו לאכול אותו שריחו פטעמו ויש מתירין. וכן נרא' ע"כ.

וכ"פ רש"י דריחא לאו מילתא הוא. ומיהו דוקא בתנור קטן כמו שלקו אבל בתנורים שלנו הגדולים מותר.

וכתב בסמ"ק פירשו לי רבותי המחזיק י"ב עשרונים זהו תנור גדול. טורים: (ארס"ב) נשאל מהרר"י מולן על פת של עובדי כוכבים שפאפה עם צלי של עובדי כוכבים בדיעבד.

והשיב רוב הפוסקים פסקו דריחא לאו מילתא היא בתנורי' שלנו. ואם יש פת אחרת לקנות דעתי נוטה דחשיב כמו לכתחלה ולמה תניח היתר ותאכל ספק אסור אבל אם יש דוחק למצא פת אחרת יש לסמוך על רבותינו המתירים עכ"ל: (ארס"ג) לא ראיתי ולא שמעתי נוהגים בשום מדינה שיהיו מטעמימין האסור לקפילא ארמא ר"ל רוקח עובד כוכבי' המתקן המאכל.

כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבָּא בְּפֶרֶק גֵּיד הַנְּשֵׁה. אָמַר רַבֵּן בְּטַעְמָא.

אָמַר רַבֵּן בְּקַפִּילָא אָמַר רַבֵּן בְּשִׁשִּׁים. וְהַפֶּל נוֹהֲגִים לְשַׁעַר בְּשִׁשִּׁים.

וְלָכֵן לֹא אֶכְתּוֹב הַמַּחְלֻקָּת שִׁישׁ בְּנֵאֻמָּנוֹת שֶׁל קַפִּילָא אַרְמָאָה וְאֶתְחִיל בְּדִינֵי שְׁעוּרֵי ס'.
טוֹרִים: (אֲרַס"ד) רַש"י סוֹבֵר אֶלְיָבָא דְרַבָּא דְטַעַם כְּעַקֵּר מְדַרְבְּנָן וּר"ת סוֹבֵר דְטַעַם כְּעַקֵּר
דְּאוֹרֵייתָא סוֹף דְּבָר לְפִי ר"ת וְה"ג מִן בְּמִינוֹ בְּטַל בְּרוֹב מִן הַתּוֹרָה אַף בְּקַדְשֵׁימוֹכ"ש
בְּחֻלְיוֹ.

וּמְדַבְּרֵי סוֹפְרִים אֵינוֹ בְּטַל עַד שִׁיְהִיָּה שִׁשִּׁים וּמִן בְּשִׁאֵינוֹ מִינוֹ מִן הַתּוֹרָה טַעַם כְּעַקֵּר
מְקַרָּא דְמִשְׁרַת וְזֶהוּ כְּשִׁישׁ פְּזִית בְּכַדִּי אֶכִּילַת פֶּרֶס אֲבָל טַעְמוֹ וְלֹא מִמְשׁוֹ שְׁלֹא יוֹכֵל לְאַכְּוֹל
כֹּל הַכּוֹזִית בְּכַדִּי אֶכִּילַת פֶּרֶס אָסוּר עַד שִׁשִּׁים וְאֵין לוֹקִין עָלָיו.

וּבִירוּשְׁלָמִי מִשְׁמַע שִׁישׁ מַחְלֻקָּת אָמוּרָאִין אִם טַעַם כְּעַקֵּר מְדַבְּרֵי תּוֹרָה אִי מְדַבְּרֵי
סוֹפְרִים. סֵפֶר הַמְצוֹת.

וְהַעוֹל' נוֹהֵג כַּר"ת דְטַעַם כְּעַקֵּר דְּאוֹרֵייתָא. וְנִפְקָא מִיָּנָה לְסַפֵּק טַעַם כְּעַקֵּר דְּאוֹרֵייתָא
לְחוּמָרָא בְּכָל סִפְקָא דְּאוֹרֵייתָא: (אֲרַס"ה) לְדַעַת רַש"י מִן בְּמִינוֹ לֹא בְּטַיִל כָּלֵל אִפִּי
בְּאֵלָף וּמִן בְּשִׁאֵינוֹ מִינוֹ אֵינוֹ אֵלָא מְדַרְבְּנָן שֶׁהֶצְרִיכוּ שִׁשִּׁים וּלְדִידִיָּה כֹּל סִפֵּק שְׁנוּלֵד בְּדִין
תַּעֲרוּבוֹת מִן בְּשִׁאֵינוֹ מִינוֹ אֵזְלִינָן לְקוֹלָא.

וּר"ת סוֹבֵר כִּי טַעַם כְּעַקֵּר דְּאוֹרֵייתָא וְלִזְהָ הַסְּפִים הָרָא"ש. טוֹרִים: (אֲרַס"ו) כְּתַב
הַרְשָׁפ"ם דְּמִן בְּמִינוֹ בְּמִשְׁהוֹ דְּקִינָמָא לֵן כְּרַב דְּבַתֵּר שְׁמָא אֵזְלִינָן חֲמָרָא חֲדַתִּי בְּעַנְבֵי שְׁנֵי
מִינֵין הֵן וְשׁוֹר וְעַז וְאֵיל ג' מִינֵין הֵן אַע"ג דְּכּוֹלֵן מִן בְּשׁוֹר.

וְכֵן מִינֵי דְגִים וְעוֹפּוֹת שֶׁחֲלוּקִין בְּשִׁמְם בֵּין טְהוּרִים בְּטַמְאִים בֵּין טַמְאִים בְּטְהוּרִים שְׁנֵי
מִינֵין הֵן. אֲבָל בִּיצֵי עוֹף זֶה בְּשֵׁל מִן אַחַר הֵנִי מִן בְּמִינוֹ וְחֻלָּב וּבְשׁוֹר שְׁנֵי מִינֵין הֵן וְשׁוֹמֵן
חֵלֶב וְשֵׁל הַדְּקִים מְקַרֵי חֵלֶב וְחֻלָּב וּפְרָה וְרַחֵל מִן אֶחָד הוּא.

וְשׁוֹמֵן שֶׁל צְלָעוֹת וְשֵׁל חֲזָה וְאֵלִיָּה וְשׁוֹמֵן הַיָּרֵף בְּשׁוֹר שְׁמֵן הוּא וּמְקַרֵי בְּשׁוֹר וְלֹא חֵלֶב.
מְרַדְכִי.

וְהִילָף מְסוֹפֵר אַחַר כְּבֵשׁ וְרַחֵל וְאֵיל כּוֹלֵן מִן בְּמִינוֹ וְשֵׁם אֶחָד לָהֶם וְשׁוֹמֵן הַדְּקִין שֶׁל
עוֹפּוֹת וְשֵׁל דְגִים ב' מִינֵים הֵם שְׁהָרֵי שֶׁל דְגִים קְרוּי קְרַבֵי דְגִים וְשֵׁל עוֹף מִן חֵלֶב הוּא
עַכ"ל. בְּסִמ"ג פֶּסֶק דְּמִן בְּמִינוֹ בְּטַל בְּשִׁשִּׁים וְהִבִּיא רְאִיּוֹת הַרְבֵּה וְכֵן מְצָא בַה"ג שֶׁל
אֶסְפְּמָיָא.

וְכֵן נִהְיָו הָעוֹלָם: (אֲרַס"ז) מָה שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים בְּאָסוּר דְּרַבֵּן מְרַבָּה עָלָיו וּמְבַטְלוֹ הִינְנוּ
שֶׁכְּבָר נַעֲשֶׂה בּוֹ סִפֵּק. אֲבָל בְּלִי סִפֵּק אָסוּר לְבַטְלוֹ אִפִּי בְּאָסוּר דְּרַבֵּן.

וּמַעֲשֶׂה בָּא לְפָנֵי הַר"ר שֶׁמְשׁוֹן בְּמִי חֵלֶב שֶׁנִּפְלָו לִיּוֹרָה שֶׁל בְּשׁוֹר וְלֹא הִנֵּה שִׁשִּׁים לְבַטְל
הַמֵּים שֶׁל חֵלֶב. וְהַתִּיר לְהוֹסִיף וּלְשַׁפְּוֹף מִים בִּיּוֹרָה כְּדִי לְבַטֵּל הָאָסוּר לְכַתְּחֻלָּה דְּמִי חֵלֶב
מְדַרְבְּנָן כְּדַאֲמַרִּינָן בַּפ' כֹּל הַבְּשׁוֹר הַמְּבַשֵּׁל חֵלֶב פְּטוּר וְהָא דְלֹא מְבַטְלִינָן אָסוּר לְכַתְּחֻלָּה
הֵנִי מִיָּלִי בְּעֵלְמָא אֲבָל הָכָא דְלִיבָא בְּזֶה דְּבָר לְמִיגְזֵר אֵטוּ דְּאוֹרֵייתָא שְׁרִי וְכֵן הִשִּׁיב לִי
רַבִּינוֹ שְׁמוּאֵל עַכ"ל הַגְּהוֹת מִיְיִמוּנֵי עֵינָן בַּפ"ק דְּבִיצ' דְּמִשְׁמַע דְּבָאָסוּר שֶׁהוּא בְּעֵין אִפִּי
אָסוּר דְּרַבֵּן אֵין מְבַטְלִין.

מְרַדְכִי קָטָן: (ארס"ח) בְּשֵׁר חִיָּה וְעוֹף בְּחֵלֶב אֵינוֹ אָסוּר אֲלֵא מְדַרְבְּנָן הַלְּפָהּ לֹא בְּעֵי ס' אֲלֵא בְּרוֹב בְּעֵלְמָא בְּטִיל. וְהָא דְטַפְתָּ חֵלֶב מִיִּירֵי דְנִקְא בְּבִשְׁר בְּהֵמָה.

מְרַדְכִי: (ארס"ט) פְּתוּב בַּה"ג דְשָׂרְיָן אֵין טַעְמוֹ בְּטֵל אֲלֵא בְּאֵלְפֵי וְאֵין זֶה אֲמַת סִפְרֵי הַמְצוּת: (אֵלְפֵי עַר) הֶרֶב הַחֲמִיר לְהַצְרִיף שְׁשִׁים כְּנָגֵד כָּל הַכַּף בְּכַף שֶׁל מִתְכַּת אֲפִילוֹ לֹא הִכְנִיסוּ כְּלוּל מִשׁוּם דְחָם מְקַצְתוֹ חָם כְּלוּל.

טוֹרִים: (ארע"א) רַבִּינוּ שְׁמִשׁוֹן כָּתַב שְׁאֲפִילוֹ עֲצָמוֹת הָאָסוּר מְצַטְרְפִין עִם הַהֵיתֵר לְבַטֵּל הָאָסוּר שְׁנֵפֵל לְקַדְרָה וְכֵן הוּא מְסַקְנַת הָרָא"ש: (ארע"ב) אַע"פ שְׁפִלְעָה הַקַּדְרָה מִן הַהֵיתֵר אֵין מְצַטְרְפִין מֵהַ שְׁפִלְעָה עִם הַהֵיתֵר לִס' שְׁגָם מִן הָאָסוּר בְּלִעָה וְכַת' הַרְשָׁב"א י"א שְׁאוּמְדִין כְּמָה בְּלִעָה מִן הַהֵיתֵר הַקַּדְרָה וּמְצַטְרְפִין עִם הַהֵיתֵר וּנ"ל דְמִין בְּמִינוֹ שְׁמֵן הַתּוֹרָה בְּטֵל בְּרוֹב וְחֻכְמִים הַצְרִיכוּ ס' תּוֹלִין לְהַקֵּל אֲבָל מִין בְּשִׂאֵינוֹ מִינוֹ כְּזוּת בְּכַדִּי אֲכִילַת פָּרֶס שְׂדֵבֵר תּוֹרָה אֵין תּוֹלִין בּוֹ לְהַקֵּל וְאֵין מְשַׁעְרִין אֲלֵא בְּמָה שְׂבָא לְפָנֵינוּ.

וְהָרָא"ש לֹא חָלַק. טוֹרִים: (ארע"ג) כָּתַב בְּסִמ' ג' שְׁצָרִיף הַחֲכָם לְחַקוֹר אִם נִתְּן מִים בְּקַדְרָה אַחַר שְׁבִשְׁלוֹ בְּהַ הָאָסוּר שְׁאוּמָה הַמִּים שְׁנִתְּנוּ בְּהַ אַח"כ אֵין מְצַטְרְפִין לְבַטֵּל הָאָסוּר וְנִרְאֶה לִי שֶׁא"צ שְׁאֲפִי אִם הוֹסִיף מִים אַח"כ אִם לֹא כְּוִן לְבַטֵּל הָאָסוּר מְצַטְרְפִין דְקִי"ל כָּל הָאָסוּרִין שְׂרָבָה עֲלֵיהֶן שׁוֹגֵג מְוַתְרִים בְּמַזִּיד אָסוּרִי כָּתַב הַרְשָׁב"א דְבָר שְׁעָקֵר אָסוּרוֹ אֵינוֹ אֲלֵא מְדַרְבְּנָן כְּגוֹן גְּבִינָה שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וְשׁוּמְנוֹ שֶׁל גִּיד אֵין מְעַרְבִין אוֹתוֹ בְּהֵיתֵר וּבְשׁוֹגֵג מְוַתֵּר בְּמַזִּיד אָסוּר נִפְלַ מְעַצְמוֹ בְּהֵיתֵר אַע"פ שְׂאֵין בְּהֵיתֵר כְּדִי לְבַטְלוֹ מְוַתֵּר לְהוֹסִיף עֲלָיו בְּהֵיתֵר כְּדִי לְהַכְשִׁירוֹ וְהָרָא"ש כָּתַב דְאֲפִי אָסוּר דְרַבְּנָן שְׁנִתְּעַר אָסוּר לְהוֹסִיף עֲלָיו לְבַטְלוֹ וְלֹא הִתִּירוּ אֲלֵא בְּעַצְיָ שְׁנִשְׁרוּ לְתוֹף הַתְּנוּרָה מִשׁוּם דְמַקְלָא קְלִי לְאָסוּר'.

טוֹרִים: (ארע"ד) י"א דְבַרְיָה בְּטֵלָה בַּתְּחִיבָה וְלֹא נִהִירָא לְהָרָא"ש טוֹרִים: (ארע"ה) כָּתַב הָרָא"ש רַבּוֹ הַדְּעוֹת שְׁאוּמָרִים שְׁהַתְּרַנְגְלוּת בְּנוֹצָתָהּ וְכֵן חֲתִיכָה כִּינּוֹן שְׂאֵינּוּ רְאוּיָה עֵתָה לֹא חֲשִׁיבָא רְאוּיָה לְהַתְּכַבֵּד וְאֲפִי בְּהֵמָה שְׁלֵמָה בְּטֵלָה עַד שְׁנִתְּבַשְׁלָה וְרְאוּיָה לִיתָן לְפָנֵי הָאוֹרְחִין לְכַבְּדוֹ וְלֹא נִהִירָא אֲבָל אִף כְּשֵׁהִיא בְּנוֹצָתָהּ לֹא בְּטֵלָה חֲשִׁיבוּתָהּ וְגַם י"א דְכָבֵשׁ שְׁלָם אוֹ אֲוֹנָא שְׁלֵמָה אֵין נִקְרָאֵה רְאוּיָ לְהַתְּכַבֵּד שְׂאֵין דְרַבּוֹ לִיתָן לְפָנֵי אוֹרְחִים כְּכֹשׁ וְאֲוֹנָא שְׁלֵמָה וְגַם אֵלוֹ דְבַרְיָה הַבָּאִי.

טוֹרִים: (ארע"ו) כָּתַב הַרְשָׁב"א שְׂאֵין נִקְרָא דְבָר שְׁיֵשׁ לוֹ מִתִּירִין אֲלֵא דְבָר שְׁהֵיתֵר יָבֵא מִמִּילָא כְּמוֹ בִּיעָה שְׁנוּלְדָה בִּי"ט אֲבָל דְבָר שְׂאֵין בִּידוֹ לְהַתִּירוֹ וְאֵין בְּנִדְאִי שְׂיָבֵא לֹא הַלְּפָהּ סָפֵק בִּיעָה טְרַפָּה שְׂאֵם תְּטַעֲנוֹן הַתְּרַנְגְלוּת אוֹ תַחְיָה י"ב חֲדָשׁ יִתְרוֹ כְּוִן כִּינּוֹן שְׁסָפֵק הוּא לֹא הָיִי דְבָר שְׁיֵשׁ לוֹ מִתִּירִין טוֹרִים: (ארע"ז) כָּל קַדְרָה שְׂאֵינָה בַּת יוֹמָא חֲשׁוּבָה טַעַם לְפָגָם וְאֵינָה אָסוּרָה.

וְנִקְרָאֵה בַּת יוֹמָא כָּל זְמַן שְׁלֹא שְׁהֵתָה מַעַת לַעַת אַחַר שְׁנִתְּבַשְׁלָה בְּהַ הָאָסוּר. וְלִר"ת לִינָה אַחַת פּוֹסְלַת מ"מ לֹא רְצָה לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה טוֹרִים: הַשִּׁיבְגָדוֹל הַדּוֹר מִהַרְר"י מוֹלָן ז"ל דְשַׁעוֹר נוֹתֵן טַעַם לְפָגָם הוּא לִינָה אַחַת כְּדַבְּרֵי ר"ת וְכֵן מְנַהֵג בְּאַרְץ אֲשֶׁכְּנִז אֲבָל מְפִי מוֹרִי לֹא שְׁמַעְתִּי עָכ"ל.

והעולם נוהגים כרש"י מעת לעת: (ארע"ח) כתב הרשב"א דברים המאוסים שנפשו של אדם קצה בהם פנמלים. וזבובים ויתושים שכל אדם נבדל מהם מפני מאוסם אפי' נתערבו בתבשיל ונמחה גופן בתוכו אם היתר רבה עליו מותרין.

ומ"מ כל שאפשר לבדוק ולהעביר במסגנת בודק ומסנן. טורים.

עכברא שנפל לתוך השכר או אלא היא חומץ או לתוך שאר משקין אם מכירו ישליכנו והטעם בטל בס' אבל רשב"ם אומר שא"צ ס' משום שפוגם וכ"פ ראב"ה. ואם נפל לתוך יין א"צ ס' דהוי נותן טעם לפגם דביין ודאי פוגם א"ז ואני המחבר לא ראיתי לנהוג הקולא הזאת רק הפל בששים: (ארע"ט) כתב הרשב"א י"א שאין חום מפליט אלא חום של פלי ראשון שהוא מבשל אבל פלי שני וכן ערוי שהוא פכלי שני אין מפליט ולא נהירא שהרי חום בית הפסלים מפליט שהוא פחות מפלי שני אלא כל חום שע"י האש מפליט אפי' אין היד סולדת בו.

עכ"ל.

ונראה לי שאין הנדון דומה לראיה שאין חום בית השחיט' ובית הפסלים מפליט אלא כדי קליפה וכן ראיתי לקצת המחברים. וזה אינו כן אלא אוסר פלו.

הלכה אין אוסר פלו. א"אכ היד סולדת בו טורים: (אלף רפ) נפל אסור בתחיתה שבקדרה שהוא חוץ לרוטב ולא ניער הקדרה ולא פסה אותה אינו אוסר אלא כדי נטילה אבל אם היא ברוטב לרש"י אפי' מקצתה ולר"י כולה כדפירש"י לעיל או אפי' כולה חוץ לרוטב וניער או פסה הקדרה הרוטב מפעפע הטעם ומערבב ונבלע בכולו.

טורים: (ארפ"א) כתב הרשב"א דוקא כשהאסור המלוח למטה ושהיתר התפל למעלה אמרי' תתאה גבר אז אוסר. אבל אם האסור למעלה ושהיתר למטה שהוא למטה מצנן העליון אינו בולע אלא כדי קליפה עכ"ל.

נראה שהוא סובר דכשהאסור למטה אוסר הפל אבל למעלה אינו אוסר אלא כדי קליפה והרא"ש לא כתב כן וגם מה שחלק בין האסור למטה או למעלה כתב ר"י שאין חלוק דכיון שהוא חם ע"י מליחה אין חלוק בין תתאה לעילאה אלא בכל ענין כשהאסור מליח מבליע התפל ומ"מ אינה אוסר כולו שאין כח שבמלח יכול להבליע אלא כדי קליפה וכשהאסור תפל הפל מותר ואפי' קליפה לא בעי.

טורים: (ארפ"ב) מלח הבלוע מדם כגון מן מליחת הבשר ונתנו בקדרה או שנתנו בקדרה בשאר מליח בלי הדחה בעוד שהמלח עליו אם יש ששים כנגד המלח אע"פ שטעם המלח בקדרה וטעם אינו בטל אע"פ כן מותר לפי שאין במלח כח לאסור משאלו היה פלו דם ואין לנו להחמיר בנאסר יותר מבאוסר.

וכן פסק רבינו יצחק מדור"א ורבינו שמשון מקוצי ור"יבא כתבו כיון שהמלח נימוח עם הדם ומתערב בכל הקדרה ומוליך עמו אסורו צריך לשער כאלו היה הדם פלו מלח. טורים: (ארפ"ג) כתב הרשב"א ששנפל דבר האסור בקדרה שיש בה ששי לבטל האסור הבלוע שבה אע"פ שאמרנו שבטל מ"מ אם נפלה לבסוף בקדרה אחרת שיש בה ששים כדי לבטל האסור הבלוע שבה אין החתיכה בעצמה חוזרת להתיירא לפי שהאסור

שָׁבָה אֵין נִפְלֵט מִמֶּנָּה לְגַמְרֵי וְאֵינוֹ נִבְלָל לְתוֹךְ הַהֵיטֵר שֶׁבִקְדֻרָה מֵה שְׂאִין פֶּן בְּדָבָר הַנִּבְלָל וְנִימּוֹחַ דָּאֵם נִפְלֵ דָם וְכִיּוֹצֵא בּוֹ לְתוֹךְ רוֹטֵב שֶׁל הַהֵיטֵר עַד שְׂיֵהָא בּוֹ בֵּין פְּלוֹ ס' לְבַטֵּל הַדָּם פְּלוֹ מוֹתֵר שֶׁהַפֵּל נִבְלָל וְנִתְעָרַב בְּתוֹךְ הַהֵיטֵר עַכ"ל וְאֵינְנֵי מִבֵּין דְּבָרֵינוּ דְּכִינוּן שֶׁהַפֵּל מִצְטָרֵף לְבַטֵּלוֹ עַל פְּרֻחָה הַטַּעַם מִתְבַּלְבֵּל בְּכּוֹלוֹ וְכִינוּן שְׂנִיתְבַּלְבֵּל בְּכָל א"כ נִתְבַּטֵּל.

וְכַתֵּב עוֹד הַרְשָׁב"א חֲתִיכָה שָׁבָה חֲלָב שְׂנִיתְבַּטֵּלָה וְיֵישׁ שִׁשִׁי לְבַטֵּלָה צְרִיף לְהַזְהֵר שֶׁלֹּא יִטּוֹל שׁוּם דְּבָר מִן הַקְּדֻרָה בְּעוֹד שֶׁהָאֶסוּר בְּתוֹכָהּ. שְׂמָא תִּשְׁאַר חֲתִיכַת הָאֶסוּר בְּאֶחָרוֹנָה בְּשַׁעֲה שְׂאִין ס' לְבַטֵּל הַחֲלָב וְתִאָסוּר מֵה שֶׁבִקְדֻרָה.

וְגַם לֹא יוֹצִיאָנָה תַּחֲלָה שֶׁהַחֲלָב שָׁבָה יִאָסוּר אוֹתָהּ מֵה תִּקְנָה שְׂיִנִּיחָה עַד שְׂיִצְטַנּוּן הַתְּבַשִּׁיל וְזֶה לְפִי סְבָרְתוֹ שְׂאֵף שְׂאֵחַר שְׂנִיתְבַּטֵּלָה לֹא חֲזַר לְהִתִּירוֹ. אֲבָל מִפְּנֵי שְׂפִתְבִּתִּי שֶׁלֹּאֲחַר שְׂנִיתְבַּטֵּל הָאֶסוּר שְׂחֲזַר לְהִתִּירוֹ אֵין לְחוּשׁ.

טוֹרִים: (אֶרֶפ"ד) פְּתַב בַּסֵּפ' הַמְצוֹת דְּגִים קִטְנִים שְׂנִיתְבַּשְׁלוּ וְנִמְצָא בָהֶם דְּג טָמֵא יֵישׁ אוֹסְרִים אִפִּי מִפִּירוֹ וְזָרְקוּ וְיֵישׁ ס' לְבַטֵּל אוֹתוֹ לְפִי פְּשָׁמְעָרָה הַמִּים הַחֲמִי' לְפַעְמִי' בְּסוּף הָעָרוֹי עִם מַעַט מִים יִשְׁאַר דְּג הַטָּמֵא עִם עֶשְׂרֵי אוֹ שְׁלִשִׁי דְּגִים וְנִאָסְרוּ הַמִּים וְחֲזַרְי' נוֹגְעֵי לְתוֹךְ הַדְּגֵי וְיֵישׁ מִתִּירִין מִפְּנֵי שְׂאוֹתָם הַנְּשִׂאָרִים בְּטִלִּי' בְּרוֹב תַּעֲרוֹבָתָן כִּי לֹא שְׂיִיף לִוְמֵר בְּרִיָּה לֹא בְּטִלָּה אֲלָא בְּבְרִיָּה שְׂנִיתְבַּטֵּלָה מִחֲמַת עֲצָמָה וְלֹא שְׂנִיתְבַּטֵּלָה מִחֲמַת בְּלִיעַת אֶסוּר אַח' וְאֵין חֲזַרְיִין וְאוֹסְרִין הַשְׂאֵר שְׂבַמְחַבַּת אַע"פ שְׂנוֹגְעֵין בָּהּ הַמִּים לְפִי שְׂאֶסוּר.

הַנִּבְלָע וְאֵין אֶסוּרוֹ מִחֲמַת עֲצָמוֹ אֵינוֹ חֲזַר וְנִבְלָע בְּיָבֵשׁ כִּי אִם ע"י בְּשׂוֹל וְכ"כ רַבֵּינוּ בְּרוּף. אֲמַנָּם בְּצִים שְׂנִיתְבַּשְׁלוּ וְנִמְצָא בְּאֶחָד מֵהֶן אֶפְרוּחַ אוֹ דָם אֶסוּר הַפֵּל דְּאֵין רַגִּילִין לְבַשֵּׁל כָּל כֶּף שְׂיֵהִיו עֶשְׂרִים אוֹ שְׁלִשִׁים בְּצִים שְׂנִיתְבַּטֵּלָה בְּטִלִּי' בְּתַעֲרוֹבָתָן בְּרוֹב שֶׁל הֵיט' לְכֵן טוֹב לְהַמְתִּין עַד שְׂיִצְטַנּוּן קוֹדֵם שְׂיּוֹצֵאִים מִן הַמִּים שְׂאֵם רוּצָה לְמַהֵר לְהוֹצִיאֵם יֵשִׁים מִים צוֹנְנִים עִמָּהֶם לְצַנְנָם תַּחֲלָה.

אֲמַנָּם א"צ לְהַגְעִיל הַמְחַבַּת בְּשִׁבִּיל זֶה הַסֵּפֶק דְּאֶמְרִינָן אֶסוּרָא בְּרוּבָא אֵיתָא פֶּן פְּתַב רַבֵּינוּ שְׂמִשׁוֹן סִמ"ג: (אֶרֶפ"ה) י"א זָבוּב אוֹ נְמִלָּה שְׂנִיתְבַּטֵּלָה בְּקְדֻרָה וְהוֹצִיאֵם בְּכֶף צְרִיף לְהַזְהֵר שֶׁלֹּא לְחַזְרוֹר וְלִתְחַנּוֹב הַכֶּף בְּקְדֻרָה לְפִי שְׂנִיתְבַּטֵּלָה הַכֶּף בְּשִׁיתְבַּטֵּלָה בָּהּ הַזָּבוּב מִהַקְּדֻרָה דְּשְׂמָא לֹא הִיָּה בָּהּ ס' כְּנִגְדוֹ וְאִם יִחַזְרוּ וְיִתְחַנּוּב אוֹסְרָה אִם אֵין ס' כְּנִגְדוֹ וְנִרְאָה שְׂאֵין לְחוּשׁ פִּינוּן שְׂיִדוּעַ פְּמָה הוּא הָאֶסוּר הַבְּלוּעַ בְּכֶף דַּא"צ ס' כְּנִגְדוֹ כֵּל הַכֶּף אֲלָא כְּנִגְדוֹ הָרוֹטֵב הַבְּלוּעַ בְּכֶף טוֹרִים: (אֶרֶפ"ו) נִשְׂאֵל גְּדוֹל הַדוֹר מִהֵרָר"י מוֹלָן ז"ל עַל זָבוּב בְּכִלֵּי שְׂנֵי אִם אוֹסְרָה.

וְהַשִּׁיב פְּשִׁיט' שְׂאֵינוֹ אוֹסְרָה וְלֹא פְּדָבְרֵי רַבֵּינוּ חִיִּים וְשַׁעֲמוֹ. וְכ"כ הַמְרָדְכֵי בְּשֵׁם הַרוֹקַח עַכ"ל: (אֶרֶפ"ז) פְּתַב מִהֵרָר"י מוֹלָן דְּכִלֵּי שְׂנֵי אֵינוֹ מְבַלִּיעַ אִפִּי בְּמִשְׁוֹ שֶׁל אֶסוּר וְרִאָהָה שְׂהִתִּירוֹ לְמִלּוֹג תַּרְנֻלָּת בְּכִלֵּי שְׂנֵי אַע"ג דְּבֵית הַשְּׁחִיט' מְלוֹכְלַכְתָּ בְּדָם עַכ"ל: (אֶרֶפ"ח) רִיחַ שֶׁל אֶסוּר שְׂנִיתְעָרַב בְּהֵיטֵר כְּגוֹן בְּשֵׁר נִבְלָה שְׂצִלָּאוֹ בְּתַנּוּר עִם בְּשֵׁר שְׂחִוִט' פְּלִיגֵי בָּהּ רַב וְלוֹי רַב אֶסְרָה וְלוֹי וְשָׂרֵי.

וּפְסֵק רַש"י פְּלוֹי דְּשָׂרֵי וְכ"כ בַּה"ג וְר"ת פְּסֵק פְּרַב דְּאֶסְרָה. וְכַתֵּב הַרְשָׁב"א הַסִּפְמַת רוּב הַמּוֹרֵי לְהִתִּירָם מִן אֶסוּר לְכַתְחִלָּה לְצִלוֹתָהּ בְּתַנּוּר צָר וְאִם בָּא לְבַשְׁלוֹ בְּקְדֻרָה כֵּל אֶחָד בְּעֲצָמוֹ אִפִּי בְּתַנּוּר צָר וְפִי הַקְּדֻרָה מְגוֹלָה מוֹתֵר אִפִּי לְכַתְחִלָּה.

ומסקנת ה'רא"ש כר"ת. וכתב ודוק' בתנורים שלמה שהם מכוסים לכך נכנס הריח של זה בזה.

אבל בתנורים גדולים שלנו ופיהם פתוח אין לחוש טורים: ויש אומרים הא דקיימא לן דריח לאו מילת' היא היינו דוקא דיעב' וכ"פ הגאונים וכן נמצא בהגה"ה דוקא דיעבד א"כ יפה לפרוש לכתחלה ואפי' אותם שעושים לכתחלה דוק' שהפשיטיד"א מכוסה למעלה דהוי כמו פת חמה ורחבת סתומה ורבינו יהודה בר' מאיר הזקן רבו של רבינו גרשם רצה לאסור אפי' דיעבד אם אפו פשיטיד"א של עובדי פוכבים עם ישראל אמנם לא סביר' לן הכי והגאונים נחלקו בדבר אי אמרינן ריח לאו מילתא היא.

וכתב ראב"ן נקיי הדעת שבעיר מגנצ"א נהגו לתקן כסוי לפשיטיד"א כשאופין אותה עם פת וכן לטורט"א. אבל בלא כסוי לא.

ואפי' ע"י כסוי לכתחלה אסור מפני הנקב שלמעלה. ויש כופי' על הנקב שפופרת למעלה כדי שלא יצא הריח.

וכל העולם נוהג אסור באפי' פשיטיד"א וטורט"א של חלב זה עם זה. אבל פת באחת מהן שרי.

והמחמיר תע"ב. הגה"ה שפערם מדור"א: (ארפ"ט) חתיכה שאינה ראויה להתכבד שנתערבה באחרות יבש ביבש בטלה אפי' חד בתרי.

ולכאור' נראה שאין חלוק בין נתערבה במינה בין שלא במינה כיון שנתפרדת לחתיכו' דקות שאין ניכר בין זה לזה אבל בעל התרומות כתב דוק' שנתערבה במינה. אבל מין בשאינו מינו אפי' יבש ביבש צריך ס' טורים.

רש"י אסר תערובת חמץ בפסח יבש ביבש באכילה ומתירו בהנאה אלא שמצריך להשליף אחד מהן לנהר ורב אלפס אוס' הפל אפי' בהנאה והרא"ש מכשיר אפי' באכילה. ואם בשל התערובת אחר שנתבטל ברוב כתב הרשב"א שפל אחד ואחד מותר בפני עצמו והרוטב בנוחן טעם שצריך ס' כנגד האסו'.

והרא"ש חלק בזה וכתב שאם לא נודע תערובתו קודם שנתבטל מותר הרוטב כולו כמו חתיכות שנתערבו. ואם אחר שנתבטל ברוב נתוסף על האסו' חוזר ונאסר טורים.

ורבי' משה מתיר אף בקדירה אחת לבשלם ומביא ראיה ממסכ' מקנאות נטל ונתן סאה וכמה עד רובא ולא אמר מה שחזר ונתן הוי ליה מים שאובי' אלא האסור נעשה היתר. אבל אם מכיר החתיכה האסורה וסירנה שפערם מדור"א: (אלף רצ) חתיכה של גבלה שלא נמלחה ונתערבה בכשרות אע"פ שאינ' ראויה להתכבד כמו שהיא אינה בטלה דמליחה לא יקרא מחוסר מעשה ומיהו ראיתי גדולי' שגם בגבלה מתירין.

ורגלי של בהמה גבלה שנתערבו בכשרין אם לא נטלו טלפיהן אינם ראוי' להתכבד ובטליו ברוב ויש נוהגין כשהאסור בטל ברוב להשליף אחד והשאיר מותרין וא"צ. שפערם מדור"א: (ארצ"א) כתב מהר"ם הא דאמרי' דבר שיש לו מתירין אפי' באלף לא בטיל היינו דוק' מין במינו אבל מין בשאינו מינו בטל בס': (ארצ"ב) הלכה כר' יוחנן שאמר את שדרכו לימנות שנינו.

פ'י שלעולם אין מוכרין אותו אלא במנן אבל דברים שפעמים מוכרין במנן כמו סל מלא ביצים שפעמים מוכרין אותו ביחד אין נקראין דבר שבמנן. ובעל העטור כתב שביצה אינה בטלה לעולם והרמב"ם פסק פתקמים דאפי' דבר שדרכו לימנות לעולם בטל דשבעה דברים לבד הו' שאינן בטלין כגון רמוגי באדן וכו'.

ומיהו נראה דכל דבר שהוא חשוב אצל בני המקום מן המקומות לפי הזמן ולפי המקום שהוא שם אינו בטל ואסור בכל שהוא טורי': (ארצ"ג) כתב הרשב"א הא דשרי ספק ספק דוקא ע"י תערובת.

אבל טרפה שנתערבה באחרות כולן אסורות עד שיהא בהיתר כדי לבטל האסור אם הוא מן הדברי המתבטלים שפינון שספק ראשון היה בגופו אין להתירו מטעם ספק ספקא שע"י תערובת אין להתיר בדברי החשובי' דכי מהניא להו חשיבותיהו דלא בטילי אפי' באילף מהניא להו שלא להתיר בהם ספק ספקא ולא נהירא דספק ספק' מותר בכל אסורי' אפי' בעבוד' פוכבים טורי'.

בעל ספר התרומה פסק כמ"ד שכל דבר שמונין אותו בשום פעם אינו בטל אבל ר"י בר' אברהם פסק כר' יוחנן דאמר את שדרכו לימנות דבר מיוחד למנן לעולם וכצ"ע פעמי' מוכרי' ביחד.

בשם ר"י ז"ל דנתערב עומד גם אספק שפינון שהספק הראשון אסור מן התורה ומחייב עליו אשם תלוי אם היה פרת בונדאה לכן פשנתערבה אין נחשבת אלא ספק אחד ואינה בטלה אפי' באילף: (ארצ"ד) ה"ו ב' קדרות באחת שחוטטה ובאח' גבלה והשחוטטה ממין אחד והאסור ממין אחר אין תולין להקל עד שירבה ההיתר ס' על האסור מפני שאין מתבטלין מין בשאינו מינו דבר תורה בפחות מס' ואז מקילין כל זמן שאין בו פזית בכדי אכילת פרס: דיני בשולי עובדי פוכבים (ארצ"ה) פת של ישמעאלים כתב הרא"ש מאחר שכתוב בחלוף מנהגים שבין בני א"י ובין בני בבל בני בבל נותנים קיסם לתוף התנור ובני א"י אומרים קיסם זה מה מעלה ומה מוריד ויש מן הגאונים שהתירוהו בשפת אם אין לו מה יאכל משום עונג שבת ולדעת הרא"ש יש חילוק בין פת של בעל הבית לפת של פלטר דלא שייך חתנות אלא בשל בעל הבית הלכך אסרוהו בכל ענין חוץ ממקום ספקה.

אבל של פלטר אין כל כך קרוב דעת שבאומנותו עוסק. וכן מחלק בירושלמי שמתני' לקנות מפלטר ישמעאל.

טורים: (ארצ"ו) גבינות ישמעאלי' מותר' שאין חלב בהמה טמאה מתגבן. אבל בימי חכמי המשנה גזרו על גבינות ה'ישמעאלים ואסרוהו ובירושלמי יש חלב שחלבו ישמעאל ואין ישראל רואהו ר' רמיה אוסר מפני שמערבין בו חלב טמאה ריב"ל אומר מפני הגלוי.

עוד אמר בספר העתי' בשם הירושלמי רפ"ק דשבת דחמאה של ישמעאלי' מי"ח דבר היא. אמנ' בירושלמי שלפנינו אין כתוב שם וחתמיהו ורש"י פי' כר' רמיה.

ור"ת ור"י תופסין שיטתן פריב"ל ואע"פ שעכשיו אין אנו נוהרין בגלוי אין להקל בגבינות הישמעאל'י מפני שנגזר' במנין דארף ע"פ שבטל הטעם מנין אחר להתירו כדמוכח בפ"ק דביצה משובו לכם לאהליכם.

ספר המצות. וכן שערים מדור"א: (ארצ"ז) פסק רבינו ברוך אם לקח מן הקיבה של עובד כוכבים והעמיד בה ישראל גבינות מותרות דחלב לאו מגופיה אתי אלא כמו שינקה מן האחרת אף לכתחלה אין לעשו' פן משום הרחק מן הפעור ומן הדומה לו. ואין מגליו הדבר אלא לצנועין. שערי דור"א.

ובשם ה"ר פריץ דאין לאסור הקיבה ששהתה עם העור רק אחר מעת לעת סמ"ק וכן בשערים. וכתב בסמ"ג שיש להחמיר בדבר כשהתה יום שלם בעור הקיבה: (ארצ"ח) לא קיימא לן פאותם בשם רבי' משולם דהיכא דינדיעין דליכא שום דבר טמא בעדר הישמעאל שמתר חלב שלו אע"פ שאין ישראל רואהו שערים מדור"א: (ארצ"ט) במקו' שאין פלטר ישראל מצוי כתב הרמב"ם אפי' אם יש שם פלטר ישראל אם אין הפת של פלטר ישראל פפת של פלטר ישמעאל מותר כיון שערב עליו ביותר ואין נראה כף מתוך הירושלמי שלא התיר אלא במקום שאין פלטר ישראל מצוי אבל אם הוא מצוי אלא דשל ישמעאל ערב עליו ביותר לא התיר אבל של בעל הבית אסורה לעולם אפי' קנאה פלטר ממנו ושל פלטר מותר אפי' קנאה בעל הבית ממנו.

טור"י: (אלף ש) כתב הרא"ש תימה יש על הנוהגי' האידין' להקל בהשלקת קיסם לתנור. ובהלכות שפין בני א"י ובין בני בבל.

בני מזרח משליכין קיסם לתנור. ובני מערבא אמרו קיסם זה לא מעלה ולא מוריד אא"כ התענה ג' ימים מותר משום חיי נפש והנח להם לישראל מוטב שיהיו שוגגים ולא יהיו מזידיים.

וכ"כ הרשב"א שאפי' לא זרק הישראל אלא עץ אחד לתוך התנור התיר כל הפת כולו שאין הדבר אלא משום היכר עכ"ל. ונראה שאינו מחלק בין לשל ישמעאל לשל ישראל שאפוא ישמעאל.

וכאש' כתבתי פן נראה לי עקר. טור"י: (אש"א) כתב ר"י שאם הטיל הישראל קיסם בתנור שמועיל כל ימי השבוע עד יום א' עכ"ל התוספות (אש"ב) ובשערי מדור"א כתב שאם לא הכשיר התנור יכול להכשירו כיצד יעשו' ישים אש בפי התנור כיון שהפת משביח מן האש ועוד תקנה אפי' הוציא הפת להחזירו ע"י ישראל שנית בתנור אם הוא משביח עכ"ל: (אש"ג) נשאל מהר"י מולין אם יועיל נפוח באש בפה בשולי ישמעאלים והשיב פי ודאי מועיל.

ורא' מחצי גזק צרורות דתרנגול דתקע בכלי חרס או זכוכית ונשבר דנדאי פגופו דמי. הוא הדין גמי לענין בשולי ישמעאל'י סגי בהכי.

נדאי צריף שינפח כל כף עד שיידליק האש באופן שיועיל דבר מה בבשול דומי' דחתוי בגחלים דמזירי שמועיל למקצת בשול עכ"ל: (אש"ד) שלקות שבשל הישמעאל אסורים לא שנא אם בשלו הישמעאל בביתו או בבית ישראל וה"ר אברהם הנה מתירן אם בשלו

הישמעאל בבית ישראל דלא שינה בהו משום חתנות ולא משום שמא יאכילנו דברי טמאים.

ור"ת חלק עליו וכן נוהגי כר"ת: (אש"ה) פתב הרשב"א אם בשל ישמעאל המאכל כמאכל בן דרוסאי אין לו הית' אח"כ ע"י גמר בשול ישראל ולא נהירא להרא"ש: (אש"ו) עוד פתב הרשב"א דגים גדולי מלוחי' אע"פ שקצת אנשי אוכלי אותם חיים מחמת מלחן אכילה זו אכילת הדחק היא ואינה אכילה לפיכך אם בשלן הישמעאל אסורין: (אש"ז) פתב הרשב"א פלים בשל בהם ישמעאל דברי' שיש בהן ממש בשולי ישמעאלים אסורים וכן צריך להזהר בשפחות ישמעאלי' המבשלין לעצמן בבית ישראל שלא יניחוהו כלל על גבי האור ואם קדמו והניחוהו צריך שיהפוך בו קודם שיגיע למאכל בן דרוסאי.

ולא נהיר' וקרא"ש פתב שא"צ לחוש לזה כלל שלא החמירו בבשולי ישמעאלים לאסור פליטתן. טורי': (אש"ח) עיפה של ישמעאלים שגלושה בבצים ר"ת הנה נזהר מהן משום בשולי עובדי כוכבים.

ור' יצחק אומר נראה להתי' העיפה מאחר שהביצים אינם בעין והעיפה עקר. אפס מטע' זה אין להתיר אותן פשטי"ד של דגי' שהשמונית היא בעין על העיפה וגם מתחלתן נאסרי' משום בשולי עובדי כוכבי' ואינו דומה לעיפה שגלושה בביצי' שהביצה נתבטלה מתחלתה בעודה חיה ולא נאסרת מעולם ע"כ סמ"ג.

ואותם נילי"ש שהן שלקות מדלא מברכין עליהן ברפת המוצי' יש בהן משום בשולי עובדי כוכבים. ומיהו ה"ר יחיאל מתיר מפני שדרך אפיית הפת עושין להם וראיה דאי קבע סעודתו עליהם מברך ברפת המוצי' ש"מ פת נינהו.

תו' פ"ב די"ט. דג מליח פי' שמלחו עובדי כוכבי' ופליגי אם לאסרו משום בשולי עובדי כוכבי' ורשב"ם מפרש דג מליח שבשלו עובד כוכבי' אבל פשיט' דמליחה אינה אוסרת ודוק' בנד גדול פליגי חזקיה ורבי יוחנן אבל בנד קטן המלח מיבשו ונאכל כמו שהוא חי ואין בו משום בשולי עובדי כוכבים ודגים שעששן עובדי כוכבים יש לחשוב שאין בהם משום בשולי עובדי כוכבי'.

ומיהו צריך עיון דבפ' כלל גדול חשיב מעשן בכלל אפיה. מרדכי קטן.

ואני המחב' לא ראיתי אוסרין דגים מעושני' וגם דגי' מלוחי' קטנים היתר פשוט לאוכלן זתי' שלהם הפבושי' מותר' אפי' הן רפים הרבה עד שגרעינתן נשמטת ולא חיישינן שמא זילף עליהן יין ואפי' נחתכין ובלבד שלא יהיו נחתכין בספין שלהן לדעת בעל התרומו' שאוסר בצל שנתהו בספין של עובדי כוכבים בשביל שהוא חריף שמדמה אותו לקורט של חלתית והר"ם ברוטנבורק פתב על דברי בעל התרומות לבו נוטה להתיר ואע"פ שאני מורה כבעל התרומות אין נראה לי למחות ביז הנוהגי' היתר טורי': (אש"ט) קשמולכין פלים או ספינים בבית האומן ומחזירן בו ביום צריך הגעלה פי דרך להשתמש בהן.

וכן ר"ת הִזָּה מְצָרִיף שִׁילֵף יִשְׂרָאֵל עִם הַסְּפִינִים לְהַשְׁחִיזָם וּמִיָּהוּ לְפִי שְׁעָה לֹא חִיִּישִׁינוּ.
הַגְּהָה"ה שְׁעָרִים מְדוּר"א (אֶלֶף שִׁי) הַחֲמָאָה מְקַצֵּת הַגְּאוּנִי' הַתִּירוּהוּ שְׁהָרִי לֹא גָזְרוּ עַל
הַחֲמָאָה דְחָלֵב טָמֵא אֵינוֹ עוֹמֵד.

וּמְקַצֵּת הַגְּאוּנִים אֲסֻרוּהוּ מִפְּנֵי צְחָצוּחֵי חָלֵב שְׁבֵה וַיִּרְאָה לִי שָׂאֵם לְקַח חֲמָאָה מִן
הַיִּשְׁמַעְאֵל וּבִשְׁלָה עַד שֶׁהִלְכוּ לָהּ הַצְּחָצוּחֵי חָלֵב שְׁבֵה הָרִי זֶה מְוַתֵּרֵת שָׂאֵם נִתְעַרְבוּ עִמָּה
וְנִתְבַּשַׁל הַפֶּל בְּטַל בְּמַעוּטָא אֲבָל חֲמָאָה שְׁבִשְׁלוּ אוֹתָהּ הַיִּשְׁמַעְאֵלִי' אֲסוּרָה מִשׁוּם גְּעוּלֵי
יִשְׁמַעְאֵלִים ע"כ.

וְהַרְשָׁב"א אֲסָרָה אַף לְאַחַר בִּשְׁוִלָה. וְהַר"ר פֶּרֶץ פֶּתַב לְהַתִּיר בְּהַדְיָא בְּלִי בִשְׁוֹל.

וְהָרָא"ש אָמַר שֶׁלֹּא הִזָּה יוֹדֵעַ טַעַם בְּרוּר לְאַסֵּן' אֲלֵא שְׁנִיגָהוּ בּוֹ אֲסוּ' לְכֵן לֹא הִזָּה מוֹחָה
לְאַנְשֵׁי הַמְּקוֹ' שְׁנוּהִגִּים בּוֹ הֵיט'. אֲבָל אִם רֹב אַנְשֵׁי הַמְּקוֹ' נוֹהֲגִי' בּוֹ אֲסוּ' אֵין לוֹ לְאַדָּם
לְשִׁנוֹת טוֹרִי'.

לְשׁוֹן ר"ת וּבְמַלְכוּתֵינוּ כְּלָנוּ אוֹכְלִין אוֹתָהּ וּמִי שֶׁדַּעַתוֹ יָפָה מְטַגֵּין בָּהּ בִּיצִי' וְאוֹכֵל אוֹתָהּ.
ע"כ ור"א מְטוּלִיט"א פֶּתַב דְּחֲמָאָה מְנוּיָה עִם מָה שְׁבִין בְּנֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּבֵין בְּנֵי בְּבַל בְּנֵי
אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אוֹמְרֵי חֲמָאָה שֶׁל יִשְׁמַעְאֵל אֲסוּר' מִפְּנֵי חָלֵב שְׁחֻלְבוּ יִשְׁמַעְאֵל וְאֵין יִשְׂרָאֵל
רוֹאֵהוּ וּמִשׁוּם בִּשְׁוִלֵי יִשְׁמַעְאֵל וּמִשׁוּם תַּעֲרוּבַת חָלֵב טָמֵאָה וּבְנֵי בְּבַל מִתִּירֵי' מִפְּנֵי שְׁחֻלְבֵי
טָמֵא אֵינוֹ נֶעֱשֶׂה חֲמָאָה וְאֵין נִרְאָה דְבָרֵי בְּנֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּמִיָּהוּ בְּמַלְכִיּוֹת שְׁלָנוּ שָׂאֵין רֹב
בְּהַמּוֹת כָּאֵן וּמֵאֲסִפִּין מְעַט מְעַט וְאֵין הַקְּעָרוֹת מְקוֹנְחוֹת מְטוּמְאָתוֹן אֵין רְגִילִין לְאַכּוֹל חֲמָאָה
שְׁלָהוֹן כְּלָל וְהַמְחַמֵּיר תַּע"ב הַגְּהָה"ה שְׁעָרֵי מְדוּר"א וְאַנְי הַמְחַבֵּר רְאִיתִי מוֹרֵי אָבִי נוֹהֵג
בְּעֶצְמוֹ כְּפִי מְנַהֵג הַמְּדִינָה כְּמוֹ שְׁכַתֵּב הָרָא"ש: (אש"א) מִי שְׁנִזְדַּמֵּן לוֹ גְּבֻלָה אוֹ טְרַפָּה
יְכוּל לְמוֹכְרָה לְיִשְׁמַעְאֵל אוֹ לִיתְנָה לוֹ בְּמַתְנָה וּפִי' ר"ת דְּוִקָא בְּסַתָּם שָׂאֵין מוֹכְרָה בְּחֻזְקַת
כְּשָׂרָה אֲבָל אֲסוּ' לְמוֹכְרָה לוֹ בְּחֻזְקַת כְּשָׂרָה מִשׁוּם גְּנֻבוֹת דַּעַת וּמִשׁוּם שְׂמָא יִתְנָה לוֹ
בְּפִנֵי יִשְׂרָאֵל וְהַיִּשְׂרָאֵל יִקְחָנָה מִמֶּנּוּ וַיֵּשׁ מְפָרְשִׁים דְּבַמַּתְנָה אֶפְּלוּ נוֹתְנָה לוֹ בְּחֻזְקַת כְּשָׂרָה
שְׂרִי דְלֹא חִיִּישִׁינוּ מִשׁוּם גְּנֻיְבַת דַּעַת וְלֹא מִשׁוּם שְׂמָא יִתְנָה לוֹ בְּפִנֵי יִשְׂרָאֵל אֲבָל וְדֹאֵי
אֲסוּ' לְמוֹכְרָה לוֹ בְּחֻזְקַת כְּשָׂרָה מִשׁוּם גְּנֻבוֹת דַּעַת וְנִרְאָה דְאַפִּי' לְפִי אֵלוֹ הַמְּפָרְשִׁי' אֵין
הַיִּתֵּר אֲלֵא לִיתְנָה לוֹ בֵּינוּ לְבֵינוּ וְלֹא חִיִּישִׁי' שְׂמָא יִתְנָה לוֹ בְּפִנֵי יִשְׂרָאֵל אֲבָל וְדֹאֵי אֲסוּ'
לְמוֹכְרָם בְּחֻזְקַת כְּשָׂרָה אוֹ לִיתְנָה לוֹ בְּחֻזְקַת שְׁחוּט' בְּפִנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִסְקַנַת הָרָא"ש כַּר"ת
טוֹרִי': (אש"ב) פֶּרֶש"י טַעַמָא דְחַתִּיכַת דָּג וּבְשָׂר וַיִּין וְתַכְלַת צָרִיף ב' חוֹתְמוֹת מִשׁוּם
דְּדַמִּיָּהוֹן יְקָרִים טַרַח וּמְזִינִיף וּלְפִי פִי' זֶה אֵלוֹ דוּק' אֲבָל הַרְשָׁב"א תִּלְהֵ הַטַּעַם מִפְּנֵי שְׂאֲסוּרִין
מִן הַתּוֹרָה וְכַתֵּב הַפְּקִיד בְּיַד יִשְׁמַעְאֵל הַחֲשׂוֹד אוֹ שׁוֹלַח עַל יָדָם בְּשָׂר אוֹ חַתִּיכַת דָּג שָׂאֵין
בָּהּ סְנִפִיר וְכִיּוֹצֵא בְּהֵן מְדְבָרֵי' שָׂאֵם הַחֲלִיכּוֹ בְּמִזִּיד יֵשׁ בּוֹ אֲסוּ' מִן הַתּוֹרָה צָרִיף לַעֲשׂוֹת
חוֹתָם בְּתוֹף חוֹתָם וְאִם שְׁלַח אוֹ הַפְּקִיד בְּיָדָם בְּחוֹתָם אֶחָד אֲסוּ'.

וְהַמְּפָקִיד אוֹ הַשׁוֹלַח לָהֶם דְּבַר שְׂאֲסוּרוֹ מְדְבָרֵיהֶם כְּמוֹרִיָּס וּפַת וּגְבִינָה שְׂאֶפְּלוּ הַחֻזְלָפוּ
אֵין בּוֹ אֲלֵא אֲסוּר מְדְבָרֵיהֶם אֶפִי' בְּחוֹתָם אֶחָד מְוַתֵּר וּר"ת פֶּתַב דְּוִקָא בְּיִשְׂרָאֵל חֲשׂוֹד
צָרִיף ב' חוֹתְמוֹת אֲבָל בְּיַד יִשְׁמַעְאֵל שְׂרִי בְּחוֹתָם אֶחָד.

וַיֵּשׁ מְפָרְשִׁי' שָׂאֵין חֲלוּק בֵּין יִשְׁמַעְאֵל לְיִשְׂרָאֵל אֲלֵא יֵשׁ חֲלוּק בֵּין מְפָקִיד לְשׁוֹלַח דְּמְפָקִיד
שְׁעַתִּיד לְחַזֵּר לְחַזֵּר וְלִרְאוֹתוֹ דִּי בְּחוֹתָם אֶחָד כִּי הוּא אֲבָל בְּשׁוֹלַח ע"י שְׂאֵינוֹ עֲתִיד

לראות צריף שני חותמות לפיכך אם הודיע לחברו צורת החותם וגם אמר לישמעאל שהודיע לחברו צורת החותם די בחותם אחד וכן היא מסקנת הרא"ש ז"ל.
טורי'.

הרוקח פסק בשר ביד ישמעאל אפי' בחותם אחד פשר ולא חיישי דמלא טרח ומזיני דהא רב פסק כר' אליעזר דאמר די בחותם אחד: הלכות הכשר הפלים (אשי"ג) כתב בספר המצות פי הקונה פלים מן הישמעאלים צריכין טבילה במ' סאה מים אבל לא במעין אע"פ שמטה' פלי טמא בכל שהוא ולא נהירא שאין להחמיר יותר בטבילה זו טפי מטבילת טומאה.

טורים.

כתב בספר המצות פוס פס' המחובר בכלי עץ צריף טבילה כיון שמשמש בשל פס' אבל מבחוץ לא אע"ג דמעמיד ויש מחמירין להטבילו בלא ברכה. טורים כתב ה"ר ישמעאל מבובנבר"ק הגי פוסות של עץ המוקפים להם סביב שפה של מתכת ועמידת רגל של פס' או שאר מתכות ומחובר באמצע אין צריכין טבילה הואיל והמקבל של עץ ומיהו אם מצופין מתכת מוכיח שם מכמה משניות שדין פלי מתכת יש להן.

מרדכי. נשאל מהר"י מולן ז"ל פלי משפנתא אם צריכין טבילה והשיב צריכין טבילה מספק כי מספקא לן אי כזבינא דמיא א"כ כשנשתקע ביד ישראל צריף טבילה שנית בלא ברכה חוץ מטבילה ראשונה בשעה שמשכנו או דלמא משפנתא לאו כזבינא דמיא וטבילה ראשונה בעודה ברשות הישמעאל אינה מועלת.

פסק מהר"רי מולן דאותם פלים המחושים בחשוקי ברזל אין צריכין טבילה כלל אם הישמעאל משפן ליהודי פלי אם נראה בודעת הישמעאל שרוצה לשקעו בידו צריף טבילה ואם אינו ידוע אם בידו לשקעו מבעיא אם צריף טבילה ולא אפשיטא וי"א לקולא שא"צ טבילה וטוב להטבילו בלא ברכה או יקנה פלי אחר ויטבילהו עמו וכ"כ רש"י ז"ל וישאל שנתן פס' לאומן ישמעאל לתקן לו פלי א"צ טבילה אפי' למ"ד אומן קונה בשבח פלי כיון שלא נקרא שם הישמעאל עליו וריב"א אומר שאפ' נותן לו פלי שבור לתקנו אם לא היה מחזיק רביעית קודם לכן ותקנו כל שמחזיק רביעית צריף טבילה דק"ל הכל הולך אחר המעמיד: (אשי"ד) בספר א"ז פסק אם לא העביר החלודה לא עלתה טביל' ואמנם מצאתי פתוב בתשובה אחת שאם אין יכול להעביר החלודה שלא ישאר שם כי אם מעט הני ליה מיעוט שאינו מקפיד ואינו חוצץ בטבילה.

מרדכי: הלכות הגעלה (אש"ט"ו) בתשובה לרב האי גאון. פלי אכנים דינם פכלי חרס ולא שרו בהגעלה ורב אלפס נתן בהם דין פלי שטף וכן עקר טורים.

כתב הרשב"א דוקא מגעילן ואחר כך מטבילין אבל אם הטביל תחלה הני פטובל ושרץ בידו. אבל ר"י כתב דיקול להטבילו ולהשתמש בו בצונן וכשירצה להשתמש בו בחמין יגעילו ויספיק לו טבילה שהטבילו כבר טורים.

יורות וקדרות מגעילן בכלי ראשון ונקרא פלי ראשון בעודו רותם ואפ' אינו על גבי האש. ויש אומרים שאם ישמש בו בעודו על גבי האש צריף שתהיה ההגעלה דוקא

בְּכָלִי שֶׁהָאֵשׁ מְהַלֵּךְ תַּחְתָּיו וְהָכִי מִסְתַּבֵּר אִם בָּא לְעֵרוֹת עָלָיו מִכָּלִי רֵאשׁוֹן לְהַגְעִיל כְּתַב ר"ת דְּחָשׁוּב בְּכָלִי רֵאשׁוֹן וְהָרָא"ש ז"ל כְּתַב דְּהֵקָא וְדָאִי לֹא מְהַנִּי עֵרוֹי דְּאָפִי שֶׁחֲשַׁבְנָהּוּ בְּכָלִי רֵאשׁוֹן הֵינְנו דְּוָקָא לְהַפְלִיט מִמְּנֹו מְעַט כְּדִי קְלִיפָה וּמִיָּהּ אֵין לוֹ כַּח לְהַפְלִיט מִמְּנֹו כָּל אֲסוּרוֹ הַבְּלוּעַ בּוֹ.

וּמִיָּהּ כְּלִי שֶׁלֹּא נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ אֲלֵא ע"י עֵרוֹי דִּי לוֹ ג"כ בְּהַכְּשָׁרוֹ ע"י עֵרוֹי וְכָל כְּלִי שֶׁלֹּא נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ אֲלֵא בְּכָלִי שְׁנֵי מַגְעִילוֹ בְּכָלִי שְׁנֵי וְדִיּוֹ טוֹרִים: (אש"ט"ז) כְּתַב רַב אֶלְפָס צָרִיף שֶׁיִּשְׁתַּהֵּא הַכְּלִי בְּמִים עַד שֶׁיִּפְלֹט כָּל הָאֲסוּר שָׁבוּ וְלֹא נִהְגוּ כֵּן כִּי מִי יוֹדֵעַ לְשַׁעַר מְתֵי יִפְלֹט הַכָּל שְׂאֵם בָּאֵנו לֹא מֵר כְּדָרְךָ שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ לֹא הָיָה מְהַנִּי בְּהוֹ הַגְעָלָה שֶׁהָרִי נִשְׁתַּמֵּשׁ אֲסוּר זֶה פְּמָה פְּעָמִים.

וְהִיא תַּפְלִיט הַכָּל בְּבַת אַחַת אֲלֵא וְדָאִי קִים לְהוֹ דְּבִהַגְעָלָה אַחַת פּוֹלְטָת הַכָּל וְאֵין חֲלוּק בֵּין אִם יִשְׁתַּהֵּוּ בְּתוֹכּוֹ אוֹ יוֹצִיאֵנוּ מִיָּד וְכֵן נוֹהֲגִין: (אש"י"ז) וְכַתְּבֵי רִש"י שֶׁצָּרִיף שֶׁיִּשְׁטַפְּנוּ מִיָּד בְּמִים קָרִים אַחַר הַהַגְעָלָה בְּעוֹד הַחַמִּים עָלָיו כְּדִי שֶׁלֹּא יִחְזוֹר וַיִּבְלַע.

וְכ"פ רַב הָאֵי גָּאוֹן וְסַמ"ג וְרָאבֵי"ה תְּמָהּוּ בְּדָבָר. וְר"י כְּתַב שֶׁאָפִי לֹא שֶׁטְפוּ מִיָּד אֵינוֹ נֶאֱסָר כִּי אֵינוֹ חוֹזֵר וּבּוֹלַע וּמ"מ נִהְגוּ לְשׁוֹטְפוּ מִיָּד וְכֵן רָאוּי לַעֲשׂוֹת טוֹרִים: (אש"י"ח) אֵינְהוּ כְּלִי שֶׁהוּא בֶּן יוֹמוֹ.

ר"ת פִּי כָּל שֶׁלֹּא עָבַר עָלָיו לִילָה א' בְּלֵא תַּבְּשִׁיל אִפִּי בְּשָׁלוֹ בּוֹ אֶתְמוּל בְּעָרֵב מִיָּד לְבַקֵּר אֵינוֹ בֶּן יוֹמוֹ וְר"י פִּי שֶׁצָּרִיף שֶׁיִּשְׁתַּהֵּוּ מַעַת לַעַת וְכֵן עָקַר טוֹרִים. בְּצָרְפַת נוֹהֲגִים נוֹתֵן טַעַם לַפְּגָם מַעַת לַעַת.

וּמִיָּהּ אֵנִן נוֹהֲגִי בְּנֵה הַמַּלְכוּת נוֹתֵן טַעַם לַפְּגָם לִילָה אַחַת כַּר"ת. שֶׁעָרִים מְדוּר"א.

וְדוֹנָקָא שֶׁעוֹר כָּל הַלִּילָה אִזּוּ יֵשׁ לְהַתִּיר וְלֹא בְּעֵנִין אַחַר כֵּינֵן דָּאֵין יְדוּעַ לְנוּ מִי גוֹרֵם הַפְּגָם אוֹ תַּחֲלַת הַלִּילָה אוֹ סוּף הַלִּילָה אֲבָל אִם עָמַד כָּל הַלִּילָה מוֹתֵר וְלֹא בְּעֵינֵן מַעַת לַעַת וְעַל דָּא אֲנָא סְמִיף וְהַמְחַמֵּר תַּע"ב.

סֵפֶר הַמִּצְוֹת. וְהַמְנַהֵג הוּא כְּרִש"י מַעַת לַעַת: (אש"י"ט) כְּתַב בְּעַל הַעֲטוּר אֵי לֹא דְמִסְתַּפְּיָא מִרְבּוֹנוֹתָא אֲמִינָא דְאָפִי כְּלִי חֲרִסְבְּקוֹדְרָה דְּלָאוּ בַּת יוֹמָא כֵּינֵן דְּאֲסוּרָה דְּרַבְּנֵן מַגְעִילָה ג' פְּעָמִים וְדִיּוֹ וְהִבִּיא רֵאזָה מִן הִירוּשַׁלְמֵי וְכ"כ הִרְשַׁב"א וְסִיּוּם דְּבָרֵיו וְאָפֶשֶׁר שֶׁלֹּא הִתִּירוּ אֲלֵא בְּאֲסוּר שֶׁל דְּבָרֵיהֶם שְׂאֵין לוֹ עָקַר מִן הַתּוֹרָה כְּתוּרָה וְחֲלַת חו"ל וְכֵן בְּשׁוּלֵי עוֹבֵד כּוֹכָבִים אֲבָל שְׂאָר אֲסוּרֵי שֶׁל דְּבָרֵיהֶם הִתְחַמְּרוּ בָּהֶם כְּשֶׁל תּוֹרָה וְרָאוּי לְחוּשׁ שֶׁלֹּא לְהַקְל בָּהֶם.

טוֹרִים.

(אֶלְפָּה ש"כ) עֵרוֹי כְּכָלִי רֵאשׁוֹן ר"ת פָּסַק שֶׁהוּא כְּכָלִי רֵאשׁוֹן וְרִשְׁב"ם פִּירֵשׁ שֶׁהוּא כְּכָלִי שְׁנֵי וְכַתְּבֵי רַבִּינוּ בְּרוּךְ דְּעֵרוֹי אֵינוֹ כְּכָלִי רֵאשׁוֹן לְגַמְרֵי וְלֹא כְּכָלִי שְׁנֵי לְגַמְרֵי אֲבָל מְבַלִּיעַ וּמְפַלִּיט כְּדִי קְלִיפָה וְלֹא יוֹתֵר מְרַדְּכֵי פָּרַק הַשׁוֹכֵר.

וּבִהַלְכוּת שְׁבַת הִבִּיא סַמ"ג הִירוּשַׁלְמֵי שֶׁהוּא כְּכָלִי רֵאשׁוֹן לְעֵנִין שֶׁמְבַשֵּׁל כְּדִי קְלִיפָה אֲמָנָם לְדַעַת הָרָא"ש דְּוָקָא לְעֵנִין בְּשׁוּל כְּדִי קְלִיפָה אֲבָל לֹא לְהַפְלִיט כְּאֲשֶׁר מְבֹאֵר לְמַעְלָה: (אש"כ"א) כְּתַב רִשְׁב"א כְּלִי מִתְּכוּת שֶׁחָם כְּלוֹ חָם מְקַצְתּוֹ דְּוָקָא לְחוּמְרָא.

אָבֵל לְעֵנָן הִכְשָׁרוּ לֹא יַעֲלֵ לֹו הִכְשָׁר אֲא"כ יִגְעִילָנוּ כְּלוּ בֵּין לְעֵנָן הַגְּעֵלָה בֵּין לְעֵנָן לְבוּן.
ע"כ.

וְלִי נִרְאָה דְדוֹקָא שְׁנִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכָלוּ אָבֵל אִם יְדוּעַ שְׁלֹא נִשְׁתַּמֵּשׁ אֶלָּא בְּמִקְצָתוֹ נִכְשָׁר נְמִי
בְּמִקְצָתוֹ דְּכַבּוּלְעוּ כְּפֹ פּוֹלְטוּ. טוּרִים: (אשכ"ח) מִחֲבַת שְׁמִטָּגְנִין בּוֹ פֶתֶב אָבִי הַעֲזָרִי בְּשֵׁם
אָבִיו ז"ל שְׁצָרִיקָה לְבוּן.

וְהוּא פֶתֶב שְׁדִי בְּהַגְעֵלָה. וְלִזָּה הִסְפִּים הָרֵא"ש.

רש"י פֶתֶב סְפִינִים גְּדוֹלִים צָרִיקִים שִׁיפָה וְנִעֲצָה בְּקַרְקַע. וְלֹא נִהִירָא טוּרִים.

פִּירָשׁ ר"י דְּבִסְפִינִים גְּדוֹלִים שְׁדָרָךְ לְצִלוֹת בְּהֵם בְּשָׂר וְלִהֲפֹךְ הַבְּשָׂר מֵעַל הַגְּחָלִים צָרִיךְ
לְבוּן וְלֹא בְּקִטְנִים וְרַבִּינוּ מִשֶּׁה וְרַבִּינוּ יַעֲקֹב פִּירָשׁוּ דְּבִסְפִינִים קִטְנִים שְׁאִין דָּרָךְ לְהִיּוֹת
בְּהֵן גְּנוּמֹת דִּי בְּנִעֲצָה עֲשָׂר פְּעֻמִּים בְּקַרְקַע קָשָׁה וְאַף בְּקִטְנִים דוֹקָא לְחַתְנֹךְ צוּגְן דִּי
בְּנִעֲצָה לְחַתְנֹךְ רוּחַם צָרִיךְ לְבוּן.

סְפָר הַמְצָוֹת. סְפִין שְׁיֵשׁ בְּהֵ גְנוּמֹת אָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּהֵ עַד שְׁיִלְבְּנוּ הֵיטֵב י"א אִם יֵשׁ בְּהֵ
גְנוּמֹת וְהוּא קֶטֶן צָרִיךְ לְבוּן.

וּבְסִפִּין גְּדוֹל אִפִּי אִין בְּהֵ גְנוּמָא צָרִיךְ לְבוּן שְׁלִפְעֻמִּים מְהַפֵּךְ בְּהֵ הָעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים בְּשָׂר
וּמִתְקֵן בְּהֵ גַר שֶׁל חֵלֶב בְּעוֹד שֶׁהוּא דוֹלֵק. וְכַתֵּב הָרֵא"ש וּמִיָּהוּ אֶפְיָלוּ לֹא לָבֵן אֶלָּא חֲדוּ
כְּדָרָךְ שְׁנִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ עוֹבֵד כּוֹכְבִים ע"י הָאֵשׁ שְׁפִיר דְּמִי.

טוּרִים: (אשכ"ח) גְּשָׂאֵל גְּדוֹל הַדּוֹר מֵהַר"רִי וְנִיִּיל ז"ל עַל הַפְּרוּב שְׁנִחְתֵּם בְּסִפִּין שֶׁל
עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים מֵה דִּינוֹ וְהַשִּׁיב דְּבִפְרָק כֹּל הַבְּשָׂר אֶמְרִין צוּגְן שְׁחַתְכוּ בְּסִפִּין שֶׁל עוֹבְדֵי
כּוֹכְבִים. וּפְרָשׁ"י בְּלִשׁוֹן אֶחָד מִשׁוּם שְׁמִנוּגִי שֶׁהוּא בְּעֵין עַל הַסִּפִּין וְלִזָּה הַלִּשׁוֹן הִזָּה אָסוּר
וְהָעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים אֵינָם נֶאֱמָר לֹא שֶׁיֵּשׁ לָהֶם סְפִינִים מִיְּחֻדִּים לְכָךְ וּבְמִקְוֹמֹת שְׁנוֹהֲגִים
לְאַחֲלוֹ כְּרוּב שְׁנִחְתֵּם בְּסִפִּין שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים מִכָּל מְקוֹם צָרִיךְ גְּרִירָה אוֹ חַתְנוּף בְּמִקְוֹם
הַחֲתֵף.

וּבְנִירְבוּ"רֵק נוֹהֲגִין בּוֹ אָסוּר. עכ"ל: (אשכ"ח) טַעַם דְּחֻשְׁבִּינֵן סְתָם פְּלִי עוֹבְדֵי כּוֹכְבֵי
אֵינָם בְּגִי יוֹמֵן.

כַּתֵּב הָרֵא"ש מִשׁוּם דְּהוּי סְפֵק סְפֵקָא סְפֵק אִם נִשְׁתַּמֵּשׁוּ בּוֹ בִּיּוֹם וְאַפִּי' נִשְׁתַּמֵּשׁוּ שְׁמָא
נִשְׁתַּמֵּשׁוּ בּוֹ בְּדָבָר הַפְּגוּם וְכִינּוּן דְּסְפֵק סְפֵקָא הוּא תְּלִינּוּ לְהַקֵּל. טוּרִי': (אשכ"ח) אָמַר
הַמְחַבֵּר אַחֲרֵי נִשְׁלַם דִּינֵי אָסוּר וְהִתְרַם טָרַם אַתְחִיל בְּדִינֵי נִסְף אָבִיא הַלְכָה אַחַת מִן
הַמְרָדְכֵי בְּעֵנָן נֶאֱמָנוֹת בְּדִינֵי אָסוּר וְהִתְרַם וְז"ל בְּפ' הָאֵשָׁה רַבָּה בִּיבְמוֹת.

י"ד חֲלוּקִין יֵשׁ בְּעֵנָן נֶאֱמָנוֹת בְּאִיסוּרֵין: א בְּכָל דְּבָר שֶׁהוּא סְפֵק וְלֹא אַתְחִיזוּק לֹא אָסוּר
וְלֹא הִתְרַם עַד אֶחָד נֶאֱמָן שֶׁהוּא מוֹתֵר: ב הִיכָא דְאַתְחִיזוּק הִתְרַם וְאָמַר עַד אֶחָד אָסוּר הוּא
אִין נֶאֱמָן אִם אֵינּוּ בְּיָדוֹ הָא אִם בְּיָדוֹ הוּא נֶאֱמָן: ג הִיכָא דְאַתְחִיזוּק אָסוּר' וְאָמַר עַד אֶחָד
הִתְרַם הוּא אֵינּוּ נֶאֱמָן כִּינּוּן שְׁאִין בְּיָדוֹ הָא אִם יֵשׁ בְּיָדוֹ נֶאֱמָן: ד כָּל אֶדָם נֶאֱמָן עַל שְׁלוֹ: ה
עֲמִי הָאֶרֶץ וְחִשׁוּדִים אִין נֶאֱמָנִים עַל שְׁלֵהֶם כְּדֵאִיתָא בְּכַתְּוֹבוֹת חֲמָרִין שְׁנִכְנָסִין לְעִיר וְאָמַר
אֶחָד מִהֵן שְׁלִי אֵינּוּ מְתוּקוֹן וְשֶׁל חֲבָרִי מְתוּקוֹן אֵינּוּ נֶאֱמָן מִשׁוּם דְּחִיּוּשֵׁינּוּ לְגוּמְלִים שְׁמַע
מִיָּנָה הוּא בְּעֵצְמוֹ אֵינּוּ נֶאֱמָן אַעפ"י שְׁחַבְרוּ מְסִיעוּ: ו הָאוּמֵר לְחַבְרֹו טָבֵל שְׁלֵף מְתוּקוֹן

ואמרו לו היאך והשיבו שאמרתי לפלוני לתקנו והוא אמר לי תקנתיו נאמן: ז אשה נאמנת לומר אשת איש הייתי וגרושה אני כיון דלא אתחזק אסורא דהפה שאסר הוא הפה שהתיר: ח אשת איש שאמרה מת בעלי בעד אחד נאמנת: ט חבר שמת והניח מגורה מלאה פירות כל פירותיו מתוקנים דחזקת חבר שאינו מוציא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן: י אינו נאמן לומר פהו אני להאכילו תרומה ואפילו שעתיד לגלות: יא כל דבר שהוא בידו של אדם אפילו אתחזק היתרא נאמן עד אחד לטמא לא שנא עד אחר מכחישו ל"ש אין מכחישו או אומר אני יודע או שותק כיון שהוא עוד בידו: יב דבר שאין בידו עתה ואתחזק היתרא ואומר נטמאו אין נאמן ואפילו שותק אז ולאחר זמן אמר לו אני מטמינה שפיר דמי ומלמדן אותו לומר כה: יג אפי' דבר שאין בידו עתה אם אמר לו כנאשר מצאו הוי כאלו היה עדיין ברשותו מאחר שלא מצאו מקודם לכן לומר לו: יד עד אחד אומר אכלת חלב והלה שותק נאמן וכן נטמאו טהרותיה בפניה והלה שותק דהיא שתיקה כהודא' דמאי שהיה לו להכחישו ואפילו אומר אחר כה איני מטמינה או אינו יודע ע"כ: (אשכ"ו) המתארח אצל בעל הבית בכל מקום ובכל זמן והביא לו יין בשר וגבינה נחתיכת דג הרי זה מותר וא"צ לשאול עליו אף על פי שאינו מכירו אלא שיודע שהוא יהודי ואם הוחזק שאינו כשר ואין מדקדק בדברים האלו אסור להתארח אצלו ואם עבר ונתארח אצלו אינו אוכל בשר ואינו שותה יין על פיו עד שיעיד לו אדם כשר עליהם מרדכי פ' ר' ישמעאל: (אשכ"ז) כתב בסמ"ג אם עובד פוכבים משמש בבית ישראל ונתן הבשר בקדוה ואין ידוע אם הדיחו אם לאו נאמן במסיח לפי תנמו ואם ידע שדברו ישראל להדיחו והיה שם אפי' נער שיודע בטיב הדחה או אפילו נכנס ויוצא מותר דמרתת העובד פוכבים ויש אוסרין בזה.

טור"י: דיני הכשר פלים (אלף שנ"ב) כתבו הגאונים דכל פלי חרס דינם שנה שאם תחלת תשמישו ביד עובדי פוכבים צריכין ערוי. אבל הרא"ש כתב שאין זה הדין בכל פלי חרס אלא באותן הידועים שהן ממין אדמה שבפעם ראשונה ושניה בולעים הרבה ומין האדמה גורמת להן או שלא נשרפו בכבשן אבל סתם פלי חרס די להם בשכשוף. טורים.

אומר רבינו יחיאל מפרי"ז דהני כוסות של זכויות ששיתו בהן בשאר ימות השנה אסור לשותות בהן בפסח ואפי' ע"י ערוי משום דהווי ככלי חרס ואע"ג דתשמיש בצונן מ"מ שור"י בהן פתיתין של לחם חם ביין והוי כבוש ונהרי הוא כמבושל. וראב"ה כתב דכלי זכויות שיעא ולא בלע. מרדכי: (אשנ"ג) כל מקום שאמרו חכמים שכשוף כתב ר"ת שצריך ג"פ.

ובספר התרו"מ חלק שאם תחלת תשמישו ביד עובדי פוכבים צריך ג' פעמים ואם תחלת תשמישו ביד ישראל די בפעם אחת טורים: (אשנ"ד) אם בא לעשות ערוי לכלי המזונף שמכניסו לקיום כ' הראב"ד שצריך להסיר הזפת תחל' וה"ר אשר כ' שא"צ וגדולה מזו כ' בספר התרו"מ דאפי' בהסר' הזפת בלבד סגי והרמב"ן תפס עליו בזה ואמ' דלא סגי בזה ומ"מ א"צ להסיר הזפת קודם הערוי כדפירש' טורים: (אשנ"ה) כתב הרשב"א יש מגדולי המורים שאמרו שאפי' בדבר שמכניסו לקיום אינו בולע יותר מכדי קליפה לפיכך אם העביר עליו מלקט ורהיטני או קלפו בקרדום הוכשר.

גיש מרבתי שאוסרין ונראין דברי המתירים: (אשנ"ו) כל דבר שצריך ערוי אם הכנים בו ציר או מורגים מותר ליתן בו זין אח"כ ששהציר שורף ומבטל טעם הזין. וכתב הרשב"א שא"צ להשהות בו הציר אלא קצת.

והרא"ש ז"ל כתב שצריך להשהות בו מעת לעת וכ"כ הרמב"ם: (אשנ"ז) כתב הרשב"א הניח פליו תחת הצנור שמימיו רודפין ונשתהו שם י"ב שעות מותר שהמים הרודפים העוברים עליו מעבר לעבר מפליטין הזין הבלוע בדנפני הפלים והראב"ד אמר שלא אמרו פן אלא בעקלים שאין הזין מתכנס בהן וכיוצא בהן אבל גודות ונקננים ושאר פלים לא סגי להו בהכי.

השולח פלים ביד ישמעאלי צריך לחנותמן שכל פלי ששהה ביד ישמעאלי אפי' שעה אח' צריך הקשר פפי ההקשר שצריך אלו הנה ישן ביד ישמעאלי ובא ישראל לקנותו ממנו. והרמב"ן כתב דמותר בחותם אחד ורש"י כתב שצריך חותם בתוך חותם.

טורים נגוב כת' הרמ"ה שאם הפלי יבש מקנחו במים ואח"כ מדיחו יפה יפה ואם הוא לח מקנחו באפר ואח"כ מדיחו במים ואח"כ אפר ומים פעם שנית והרא"ש כ' לקולא עבדינו וסגי ביבש במי ואפר.

ובלח אפר או מים טורים: הלכות גדה אמר המחבר בהיות כי דיגי גדה הם הענפים רבים מתפשטים ויוצאים משורש אסור פרת ורבים מעמי הארץ מתהרי"ם כי נפל פחד עול התורה והפרישות עליהם.

ולא שתו לכם גם לזאת המצנה אשר היא סגולה למין היהודים ונקראין קדושים מקדשים עצמם ומותר להם מן התורה כי יש הרבה תקנות שתקנו חכמים במצנה זו וגדרו גדר וסיגים בסוגים ובפרטים כאשר תמצאם חרטים ונחקקים בספרי התלמוד והפוסקים.

אמרתי אחנה תי"ו על מצחות האנשים הנאנחים והנאנקים והחרדי' על דברי הש"י וארשום כל הדינים והמנהגים הנוהגים במצנה זו לכל אשר נגע אליהם בלבכם והש"י יראנו נפלאות מתורתו.

וכן יהי רצון אמן: (אשנ"ח) בשעת וסתה צריך לפרוש ממנה עונה אחת אם הוא ביום פורש ממנה אותו היום פלו אפילו אם הנוסת בסופו ומותר מידי בלילה שאחריו. וכן אם הוא בתחלת היום פורש כל היום ומותר כל הלילה שלפניו ושל אחריו בין שקבעה הנוסת בג"פ או בפעם אחת.

וכתב הראב"ד אם רגילה לראות בהנץ הסמה ולא קים לו שפיר או קודם הנץ הסמה או לאחר הנץ הסמה יש מחמירין לאוסרה כל היום וכל הלילה דההיא שעתא כולה שעת הנוסת היא. וי"א שאינה אסורה אלא ביום והכריע הוא פדברי המקילין ואם רגילה לראות ראיה מרובה קודם הנץ הסמה עד הנץ הסמה איכא מ"ד שאסורה כל היום וכל הלילה דההיא שעתא כולה שעת הנוסת היא ואיכא מ"ד דאחר התחלת הנוסת אזלינן ולא מתסר' אלא בלילה.

והראב"ד כתב שאינה אסורה אלא בליילה וביום פשיעור שנמשך בו. ואם וסתה נמשכת שנים או שלשה מים ששופע או מדלף שנים או ג' ימים כתב הראב"ד שפולים חשובים פעונה אחת ואע"פ שהגיע תחלת הגבות ולא ראתה צריכה לפרוש כל ימי משך הוסת.

וכ"כ הרמב"ן שחוששת לכל ימי משך הוסת שכל יום ויום נסת בפני עצמו ואפ"י נעקר יום הראשון חוששת לשאר הימים עד שיעקרו פולם. והר"ז כתב שאינה צריכה לפרוש אלא עונה ראשונה של הוסת וכיון שעברה העונה ולא ראתה מותרת ולזה הסכים הרא"ש.

והספר א"ז פסק שיפרוש קודם לוסתה כ"ד שעות דהיינו יום וליילה או ליילה ויום וחומו"ג גדול' היא ושאלת באשה שאין לה נסת קבוע אם היא אשה שמשנה וסתה לאחר או להקדים שנים או ג' ימים יפרוש הימנה בזמן הגעת וסתה שני ימים או ג' קודם.

ושלום יצחק ברבי אברהם: (אשנ"ט) הינצא לדרך צריך לפקוד אשתו אפילו סמוך לוסתה. וכן פ"ה הרב"י שמשון איש ירושלים דק"ל וסתות דרבנן וכן בשאלות.

וכן פירש ר"י אבל ר"ת פ"ה שאסור לפקודה בתשמיש ולא אמרו לפקודה אלא בדברי רצוי ולא חיישינו שפא יבא עליה: (אלף שס) כל אשה שאינה עסוקה בטהרות פרש"י שאינה צריכה בדיקה לבעלה אפי' אין לה נסת ור"ת פסק פינן שאין לה נסת אפי' לבעלה אסורה עד שתבדק וכתב הרא"ש ז"ל נראה לי כפרש"י אלא שלא מלאני לבי להקל כי דברי ר"ת קבלה הם טורים.

ופסק ר"י ורשב"ם פרש"י בין יש לה נסת בין אין לה נסת לא בעי בדיקה בין קודם תשמיש בין לאחר תשמיש ואפ"י אם רוצה לבדוק לא שבקינן לה כדי שלא יהא לבו נוקפו ופורש מרדכי.

ומסקנא דמלתא אשה שיש לה נסת אין לה לבדוק אלא ביום וסתה ובשעת וסתה ואז היא מחוייבת לבדוק ואם לא בדק' טמאה אפי' אם אחר הוסת בדקה ומצא' טהורה ואשה שאין לה נסת אפי' לרש"י ור"ת צריכה לבדוק שחרית וערבית לבעלה אבל רשב"ם ור"י פסקו דלא בעי בדיק' וכן בספר התרו"מ וסמ"ג.

מרדכי. וז"ל הרמב"ם בפ"ד דאסורי ביאה הצנועות אינן משמשות עד שיבדקו עצמן תחילה קוד' תשמיש ואשה שאין לה נסת אסורה לשמש עד שתבדוק לפיכך הנה משמש בב' עדים אחד קודם תשמיש ואחד לאחר תשמיש אבל אשה שיש לה נסת אינה צריכה לפני תשמיש אלא משום צניעות אבל לאחר תשמיש הפל צריך שני עדים אחד לו ואחד לה אפילו זקנה וקטנה ומעונפת לא תשמש אלא בב' עדים עכ"ל ואיני יודע דעת המיימוני פמאן דהוא דלא כרב אלפס ולא כבעלי התוספות ופסק גדול הדור מהר"ר יעקב מולין ז"ל דלבעלה א"צ בדיקה והמתמיר יחמיר והמקיל לא הפסיד ובא"ז כתב שטוב להחמיר וה"מ לפני תשמיש.

אבל שחרית וערבית ראוי להחמיר דאין פאן טעם שלא יהא לבו נוקפו עכ"ל. הא דאמרי' ה"מ לטהרות אבל לבעלה אין צריכה בדיקה אדיעבד קאי אבל לכתחילה צריכה כל הני חומרות.

מְרַדְכִי. וְהִי בְדִיקָה פִּי רַב אֶלְפֶס שְׁבוּדְקִין אַחַר תְּשֻׁמִישׁ הוּא וְהִיא: (אשס"א) אֲשֶׁה שְׁרוּאָה דָם מְחַמַת תְּשֻׁמִישׁ אִם יֵשׁ לָהּ מִפֶּה בְּאוֹתוֹ מְקוֹם תּוֹלִין בְּדָם מִפְתָּה וְנִאֲמַנְתָּ אֲשֶׁה לּוֹמֵר מִפֶּה יֵשׁ לִי בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁדָם יוֹצֵא מִמֶּנָּה.

וְכַתֵּב הֶרְאָב"ד דְּבִזְמַן הַזֶּה לֹא סִמְכִינוּ אֶהֱדִיקָה לְהַתִּירָה וְעוֹד אִפִּי אִם יְדוּעַ שֶׁהוּא בָּא מִן הַצְּדָדִין הָרִי בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל גָּזְרוּ עַל כָּל רוּאָה טַפַּת דָּם כְּחֶרֶדֶל שְׁצָרִיכָה ז' נְקִיִּים. וְלֹא נִהִירָא לְרֵא"ש אֶלָּא וְדַאי סִמְכִינוּ.

וְאִם יְדַע שְׂפָא מִן הַצְּדָדִין טְהוּרָה וְהֶרְאָב"ן כ' שְׁבִזְמַן הַזֶּה אֵין תּוֹלִין בְּדָם מִפְתָּה שְׂאֵם הֵיִינוּ תּוֹלִין צְרִיכִין אָנוּ לְבַדּוּק אִם דָּם מִפְתָּה מְשׁוּנָה מִדָּם רְאִיתָה וְעַכְשָׁיו אֵין אָנוּ בְּקִיאִין בְּמֵרְאוֹת הַלְלוּ לַיְדַע אִם הוּא מְשׁוּנָה אִם לֹא.

וְלֹא נִהִירָא לְהֶרְא"ש אֶלָּא תּוֹלִין בָּהּ הַפְתָּם לּוֹמֵר שְׂאִינוּ מְשׁוּנָה עַד שְׁיִנְדַע לָנוּ שֶׁהוּא מְשׁוּנָה ע"פ חֲכָם שְׁיִרְאָה שְׁנִיָּהם וְזֶה יוּכַל כָּל אָדָם לַיְדַע אִם דּוּמִין זֶה לְזֶה אִם ע"פ שְׂאִין אָנוּ בְּקִיאִין בְּמֵרְאוֹת דְּמִים טְמֵאִים וְטְהוּרִים.

בְּשִׁנֵי דְּמִים שֶׁהֵם לְפָנָיו יוּכַל לְהַבְחִין אִם הֵם שְׁנִיִּים אוּ מְשׁוּנִים בְּמֵרְאִיתָן. לֵה"ט: (אשס"ב) אִפִּי רוּאוֹת טַיְפַת דָּם כְּחֶרֶדֶל יוֹשְׁבוֹת עָלֶיהֶן ז' נְקִיִּים לֹא מִשׁוּ' דְּבִפְחוֹת מְחֶרֶדֶל אֵינוּ מְטַמֵּא דְּהָא תַנּוּן וּמְטַמֵּא בְּכַחֲרֶדֶל וּבְפְחוֹת מְכָאן אֶלָּא לְכַד נְקִיט חֶרֶדֶל אִפִּי שְׂאִין עֵתָה יְכוּל לְחַלְקוּ בַג' רְאִיוֹת לְמִנּוּתָהּ כְּזָבָה גְמוּרָה אִם רְאֵתָה בִימֵי זִבְהָ אִפִּי"ה יוֹשְׁבַת עָלָיו ז' נְקִיִּים.

הַגָּהָה בְּשִׁעְרֵים מְדוּר"א וְכ"כ בְּעַל הַשְּׁעָרִים מְדוּר"א בְּעֶצְמוֹ (אשס"ג) כְּתֵב הֶרְאָב"ד אִם הַפִּילָה חֲתִיכַת דָּם אֶפְיָלוּ קֶשֶׁה כְּאָבָן וְאֵינוּ נִימוּח' טְמֵאָה וְהֶר"י הִלְוִי כְּתֵב שֶׁגַם חֲתִיכָה אִם אֵינָה נְמוּחָה טְהוּרָה וְלִזֶּה הִסְפִּי הֶרְא"ש טוּרִים.

דָּם הִירוּק חֲכָמִים מְטַהְרִין פִּי ר"י דִּירוּק הוּא צָבַע הַדּוּמ' לְחַלְמוֹן בִּיצָה אוּ זָהָב וּבְדוּרוֹת הַלְלוּ אֵין אָנוּ בְּקִיאִין לְרֵאוֹת דָּם לִישְׁעֵן עַל חֲכָמֵינוּ לְטַהַר שׁוּם דָּם הַנוֹטָה לְאֲדַמִּימוֹת אִם לֹא שְׁיִהְיֶה לָבָן אוּ יְרוּק כְּמֵרְא' הַזֶּהָב.

אֲשִׁי"רִי דָם הִירוּק דְּמְטַהְרִינוּ כְּרַבְּנָן דְּעַקְבִּיא בֵּין מְרָאָה יְרוּק שְׁקוּרִין יִיֵאלֵד"ו. בֵּין מְרָאָה תְּכַלֵּת שְׁקוּרִין בִּיא"ו אוּ צְלִיס"טרו בֵּין מְרָאָה שְׁקוּרִין ווִירֵד"ו פּוֹלָן בְּכָלֵל יְרוּק הֵן דְּכָל ה' דְּמִים הַטְּמֵאִים בְּאֲשֶׁה נוֹטִין לְצַד אֲדַמִּימוֹת כְּדִמְשָׁמַע בַּפ' כָּל הַיָּד.

מְרַדְכִי: (אשס"ד) מְצֵאֲתִי בְּשִׁעְרֵים בּוֹעֵל בְּעֵילַת מְצוּנָה וּפּוֹרֵשׁ בֵּין בְּתוּלָה בֵּין בּוּגְרַת בֵּין שְׂאִינָה בּוּגְרַת בֵּין רְאֵתָה בֵּין לֹא רְאֵתָה וְכ"כ רְאֵבְי"ה בְּשֵׁם רִש"י וְכָל הַגְּאוּנֵי אִפִּי לֹא הִגִּיעַ זְמַנָּה לְרֵאוֹת בּוֹעֵל בְּעֵילַת מְצו' וּפּוֹרֵשׁ מִיַּד שֵׁא"א לְחַבּוּרָה בְּלִי דָם.

וְכֵן מְצֵאֲתִי בְּקוֹבֵץ שֶׁל רַבִּינוּ מְנַחֵם הַלְוִי וְכַמְדוּמָה שְׁמֵן הֶרוּקִים הַנּוֹעֲפִים וְכֵן קָבַל מְרִיב"ק וְכ"פ בְּסִפְרֵי הַחֲכָמָה פ"ק דְּכַתּוּבּוֹת. וּמְהַר"ם פֶּסֶק שְׂאֵם סְפָרָה ז' נְקִיִּים קוֹנְדָם הַנְּשׂוֹאִין וְאַח"פ דְּחֹו הַנְּשׂוֹאִין צְרִיךְ לְסַפֵּר ז' נְקִיִּים אַחֲרֵים וְכ"כ רִשְׁב"ם.

מְרַדְכִי: (אשס"ה) כִּיצַד קוֹבַעַת לִימֵי הַחֲדָשׁ בְּדִלּוּג כְּגוֹן שְׁרֵאֲתָה בַט"ו בְּנִיסָן נִי"ו בְּאֲזִיר וִי"ז בְּסִינּוֹן. וְקֹאֲמֵר רַב דְּהִקָּא נְמִי קוֹבַעַת בַּג' רְאִיוֹת וְחֹוֹשְׁשֶׁת בִּי"ח בְּתַמוּז וִי"ט בְּאֵלוּל.

ושמואל סובר שלא קבעה נסת אלא בד' ראיות שאין הראיה הראשונה מצרפת פיון שאין ההפלות שוות ולא קבעה אלא שראתה גם ב"ח בתמוז ור"ח פסק כרב וכן הראב"ד. והרמב"ם פתב כשמואל וכן הרמב"ן וכן הוא מסקנ' הרא"ש.

יש קובעת נסת ע"י מקרים שיארעו בגופה כגון שפיקקה ורואה ופירש"י פאדם שפשוט זרועותיו מחמת כובד. ור"ח פי' פאדם שמוציא קול דרף הגרון ויש מפרשי' כאד' שפוחם פיו מחמת כובד.

ושלשון אמת דכל שנוי חוש הגוף הוא סימן להתעוררת הדם. וכיון שהחזיקה צריכה לחוש לו.

טורים: (אש"ס"ו) פתב הרשב"א מעוברת לאחר ג' חדשי' לעבורה ומניקה כל כ"ד חדש אחר לידת הילד אינה קובעת נסת אפי' מת הילד או גמלתו שדמיה מסולקין מהו כל זמן עבורה וכל כ"ד חדש וכשם שאינה קובעת נסת בימי עבורה ובימי מניקתה כן אינה חוששת לראיה שתראה באות' הזמני' וראייתה קלה מנסת שאין קבוע שמסולקת דמים לגמרי.

ויש מגדולי המורי' שאמרו שחוששת לה כדרך שחוששת לנסת שאין קבוע וראוי לחוש לדבריה' והרמב"ן פתב שקובעת בהו נסת מעוברת משתופר עוברת ומניקה כל כ"ד חדש אינו חוששות לנסת הראשון אפי' הנה לה נסת קבוע והגיע תוף הזמן הזה אינו צריכות בדיקה ומותרת לבעליהו ואפילו שופעות ורואות דם באותן עונות שהיו למודות לראות בהו אינו אלא במקרה.

טורים: הלכות פתמים (אש"ס"ז) לא גזרו דין פתמי' בקטנה שלא הגיע זמנה לראות דהיינו שאין לה י"ב שנים לא שנא אם היא בתולה או בעולה ואפי' סדינה מלונקלה בדם אינה חוששת אפי' אם ראתה כבר שתי פעמי'.

אבל אחר שתראה ג' פעמי' יש לה פתם. והרמב"ם פתב שאין לה פתם עד שתראה ד' פעמי' והרא"ש לא פתב כן.

פתם שנמצא על בגד צבוע פליגי בה תנא קמא מטמא ור' יונתן מטהר. הרמב"ן פסק פתנא קמא.

והרמב"ם פסק כר' יונתן וכתב הרא"ש בכתמי' שומעין להקל כל דם שנמצא בגופה אין תולין להקל לומ' אם עברה בשוק של טבחי' או נתעסקה בפתמי'. וי"א אפי' אם נמצא בגופה תולין להקל והראשון עקר פסק גדול בדורו מהר"ר יעקב מולן ז"ל המוצא פתם יש להמתין שש עונות כמו רואה דדלמא השתא חזיא.

ואפי' לא שמשה לא נהגינן לחלק משום סרף חבירתה. ע"כ.

נתעסקה בכגריס ונמצא בה כגריס ועוד או שני גריסין טמאה. אע"פ שאם נתלה בכגריס בעסק שנתעסקה לא ישאר בו כגריס ועוד שהלה שעור פתם.

וכן אם נתעסקה בפחות מכגריס ונמצא עליה כגריס ועוד טמאה וא"צ לומר בנתעסקה בכגריס ונמצא עליה שני גריסין ועוד. והרשב"א ז"ל טהר בנתעסקה בפחות מכגריס ונמצא עלי' כגריס ועוד והרמב"ן טהר בפחות מכגריס ונמצא עליה שני גריסין.

והרא"ש כתב פסב"ר ראשונה. כתב גדול בדורו מהר"ר יעקב מולן ז"ל שיעור פגרים כמו תשעה עשרים.

וטעות סופר הוא במרדכי שכתב ט' שערות. אלא ט' עשרים על ט' עשרים שהם ל"ו שערות.

ובספר שארי מהרב"ן ציון פירשו הרמב"ם וסמ"ג דהו"ט עשרים כשהן ג' עשרים על ג' עשרים. ובהלכות נגעים בסמ"ג.

והעדר מקום ארבע שערות שהן שתיים אורה ושתי' רוחב נמצאו ל"ו שערות פי' כמו שהן קבועות בראש רחוקות זו מזו. ע"כ.

כתב הרמב"ן שגם כתם הנמצא על בשרה אינו מטמא עד שיהא פגרים. ורבינו שמשון כתב כמו הרמב"ם שאפי' פחו מפעיו חרדל טמאה שכל הגוף בדוק הוא מדם מאכלת.

הגהות מימונית י"א שעכשיו אין תולין כתם בשו' דבר שאין תולין אלא בדומה לו ואין אנו בקיאי' במרא' הדמים. ולא נהירא.

וגדולה מזו כתב הרמב"ן שאינה צריכה להקיף הכתם לדבר שהיא תולה בו אלא תולה מן הכתם עד שתדע שזה שחור וזה אדום. טורים.

כתב ריב"א שבזמן הזה אין תולין בחזרי'. תוספות פרק הרואה כתם נמצא כתם על העד שהיא בודקת בו אם הוא עגול טהורה עד פגרים ועוד.

ואם הוא משוף אפי' כל שהוא טמא. וכן בסמ"ג וכן במרדכי.

כתב הרשב"א יש מי שהורה שאין האשה חוששת משום כתם עד שתדע בבירור שהוא דם וכיצד היא עושה תעביר עליו ז' סמנין אם עבר הרי זה דם ואם עמד הרי זה צבע ואינה חוששת לה ואין ראוי לסמוך על זה אלא חוששת לו מן הכתם אבל אם עברה עליו ז' סמנין ולא עבר נדאי טהורה היא שאין לה דם שאינו עובר ע"י ז' סמנין והוא שהעבירו כסדרו.

וכתב הרמב"ן שאין לסמוך ע"י בדיקת ז' סמנין לומר שהוא צבע להתירה לבעל' שלא הונקרו בדיקת סמנין אלא לטהרות. אבל לבעל' אע"פ שלא עבר ע"י סמנין חיישינן שמא דם הוא ואסורה לבעלה.

לה"ט.

בדקה בעד שאינו בדוק לה ולמח' מצאה עליו דם כתב הרשב"א שהיא טהורה אפי' פגרים ועוד והוא משוף. ויש מי שהורה להחמיר בפגרים ועוד.

וכ"כ הרא"ש ז"ל שדינו כשאר כתם לטמא בפגרים ועוד. וכתב הרשב"א יש מי שהורה מרבתי שאינו נקרא עד הבדוק אלא שבדקתו ולא הניחתו עד שבדקה בו שאני אומר כשהניחתו נכתם ולא נראה לי אלאכל שבדקתו בין היא בין חכרתה ולא נודע שנכתם בו כתם מצד אחר ולא העבירתו בשוק של טבחי' ולא בצד המתעסקים בפתמי' ה"ז בחזקת בדוק ע"כ.

טורים פְּעָמִים שְׁתוּלָה בְּעֶצְמָה כְּגוֹן שְׁלֵבֶשֶׁה חֲלוּק בִּימֵי נְדוּתָהּ וְלֹא בְּדַקְתּוֹ וּלְבָשָׁתוֹ בִּימֵי טְהַרְתָּהּ תוּלָה אוֹתָהּ שְׁמִימֵי נְדוּתָהּ הוּא. וְהִרְשָׁפָ"א כְּתַב אִם נִתְפַּס הַחֲלוּק וְלֹא בְּדַק אֹתוֹ וּלְבָשָׁתוֹ בִּימֵי טְהַרְתָּהּ.

אִם נִתְפַּס ע"י יִשְׂרָאֵלִית וְאֵינָה בְּפָנֶינוּ לְשֵׂאֵל אוֹתָהּ אִם בְּדַקְתּוֹ בִּשְׁעַת כְּבוֹס אֵין לְהַקֵּל וְלוֹמַר מִימֵי נְדָתָה נִשְׂאָר בּוֹ. לְפִי שְׁחֻזְקַת בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל בּוֹדְקוֹת הַחֲלוּקִי וְהַסְדִּינִים בִּשְׁעַת כְּבוֹס.

טורים: (אש"ח) פֶּסֶק גְּדוּל בְּדוּרוֹ מֵהַר"ר יַעֲקֹב מוּלָן ז"ל עַל אִשָּׁה שְׂאֵין לָהּ נֶסֶת קְבוּעַ אֲדָה בְּכָל פְּעַם שְׂרָאָתָה רְאָתָה בְּסִימָנֶיהָ כְּגוֹן מְעֻשְׂתָּה אוֹ חוֹשֶׁשֶׁת פִּי כְּרִיסָה וְעֵתָה נִתְקַלְקְלָה אוֹתָהּ הָאִשָּׁה וּבְשָׁעָה שְׂיוֹשְׁבַת עַל הַסֶּפֶל שְׁעוֹשֶׂה צְרִיכָה מְאֹד מְצֻטְעָרַת בִּיצִיאַת מִי רִגְלֵי וּלְאַחַר שְׁתַּעֲמוּד מְצֻרְכָה בּוֹדְקַת עֶצְמָה וּמוֹצֵאֵת לְרוֹב פְּעָמִים עַל הָעֵד דָּם וְאֵינוֹ אֲדוּם מְמַשׁ רַק דִּיקָה כְּמוֹ מוּגְלָא וְזֶה נִמְשָׁף לָהּ שְׁנַיִם רַבּוֹת.

וְהַשִּׁיב לְפִי דַעַת מְהַר"ם הַחַמִּיר בְּדָבָר כְּמוֹ שֶׁהֵבִיאוּ הַמְרַדְכֵי כִּינּוֹן שְׂמֻצָּאָה דָּם עַל הָעֵד. אֲבָל מֵהַר"ר שְׁלוֹם ז"ל כְּתַב שְׂאֵם הִיא רוֹאָה תְּמִיד ע"י כָּאֵב אֲזַ תְּלִינּוּ שְׂבָא מִחֻמַּת מִכָּה וְטְהוּרָה אֲבָל אִם רוֹאָה לְפְעָמִים בְּלַתִּי כָּאֵב טְמָאָה.

וְעוֹד בְּכָאֵן יֵשׁ סִמָּף לּוֹמַר שְׂלֵא בָּא מִן הַמְקוֹר הוֹאִיל וְאֵינוֹ דוֹמָה לְמִרְאָה דָּם אֲלֵא לְמוּגְלָא וְאִף ע"פ שְׂאֵין אֲנוּ בְּקִיָּאִים בְּמִרְאָה דָּם לְעַנְיָן כְּזֶה מְקוּלֵין. עכ"ל.

הָאִשָּׁה שֶׁהִטִּילָה מִיָּם בְּסֶפֶל וְנִמְצָ' בּוֹ דָּם כְּתַב הַרְמַב"ם שֶׁטְהוּרָה בְּכָל עַנְיָן בֵּין עוֹמְדַת בֵּין יוֹשְׁבַת בֵּין מְקַלְחַת בֵּין שׁוֹמֵת. וְהִרְא"ש ז"ל כְּתַב דִּיוֹשְׁבַת טְהוּרָ' בְּכָל עַנְיָן דְּכִינּוֹן שְׂהַמְקוֹ' רַחֵב לֹא הִדְרִי מִי רִגְלֵי לְמְקוֹר לְהֵבִי מִשָּׁם דָּם אֲבָל בְּעוֹמְדַ' שְׂהַמְקוֹ' צַר לָהּ אִם מְזוּנְקַת לְתוֹף הַסֶּפֶל שְׂהַמִּי יוֹצֵאִין בְּקִלּוּם טְהוּרָה אֲבָל אִפִּי שׁוֹמֵת עַל שְׂפַת הַסֶּפֶל טְמָאָה.

טורים: (אש"ט) תְּבַעוּהָ לְהַנְשֵׂא וְנִתְפַּיִסָּה צְרִיכָה לִישֵׁב ז' נְקִיָּי בֵּין גְּדוּלָה בֵּין קִטְנָה וְאִפִּי בְּדַקָּה עֶצְמָה בִּשְׁעַת תְּבִיעָה וּמְצָאָה טְהוּרָה שְׂמָא מִחֻמַּת חֲמוּד רְאָתָה טַפַּת דָּם כְּחֻרְדֵּל וְלֹא הִרְגִּישָׁה בּוֹ וּמוֹנָה שְׂבָעָה מִמְחַרְת יוֹם הַתְּבִיעָה וְכַתַּב הִרְא"ש יֵשׁ מְגֻדְלֵי הַמּוֹרִי שְׂכַתְבוּ שְׂאֵין צְרִיכָה לֹא הַפְּסֵק טְהוּרָה וְלֹא בְּדִיקָה כָּלֵל בִּימֵי הַסְפִיר' לֹא בְּהַתְחַלְתָּן וְלֹא בְּסוּפָן.

אֲלֵא כָּל שְׂהַמְתִּינָה ז' יָמִים אַחַר הַסְפִירָה הָרִי ז' טוֹבְלַת וְטְהוּרָה. וְלִי נִרְאָה שְׂצְרִיכָה בְּדִיקָה כָּל ז' אֲלֵא שְׂאֵינָה צְרִיכָה לְהַפְסִיק בְּטְהוּרָה שְׂאֵע"פ שְׂלֵא בְּדַקָּה בְּיוֹם הַתְּבִיעָה לְהַפְסִיק בְּטְהוּרָה מוֹנָה מִיוֹם הַמְחַרְת ז' יָמִים וּבּוֹדְקַת בְּכָל יוֹם וְכֵן כְּתַב הַרְמַב"ם.

טורים: (אֶלְף שַׁע) כְּלָה שְׂנִבְעָלָה בְּעִילַת מְצוּהָ צְרִיף לְנִהוּג כְּהָ כְּמוֹ נְדָה בֵּין לְעַנְיָן טְבִיל' בֵּין לְעַנְיָן פְּרִישׁוֹת אֲלֵא שְׂנִדָּה אֲסוּר' לִישֵׁן בְּמִטָּתָה אִפִּי בְּשָׁעָה שְׂאֵינָה בְּמִטָּה וּבְכַלָּה מוֹתֵר לִישֵׁן בְּאוֹתָהּ מִטָּה לְאַחַר שְׂעֻמְדָה מְאָצְלוֹ וְאִפִּילוֹ בְּסֻדִּין שְׂהַדָּם עָלָיו.

אֲשִׁיר"י (אֲשַׁע"א) אִשָּׁה הִהוּלְכַת בְּדָרָף וְאֵין לָהּ בְּגָדִים נְקִיִּים לְלַבֵּןשׁ בִּימֵי לְבוּנָה תְּסַפֵּר ז' נְקִיִּים רַק שְׂהַחֲלוּק נְקִי מְדָם וְיֵשׁ חוֹלְקִין. שְׂעָרֵי דוּר"א: (אֲשַׁע"ב) דְּרָף בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל לְהַמְתִּין שְׂלִשָּׁה יָמִים לְאַחַר הַתְּשָׁמִישׁ לְסַפֵּר שְׂבָעָה נְקִיִּים מְלַבֵּד יוֹם שְׂרָאָתָה וְיוֹם שְׂפּוֹסְקַת בּוֹ.

כיצד אשה ששמשוה עם בעלה במוצאי שבת ואח"כ ראתה דם אינה מתחלת לספור ז' נקיים עד יום חמישי בשבת אפי' לא ראתה אלא פעם אחת ופסקה מכל מקו' פולטות שכבת זרע וסותרות ומטמא' בראית דמים שפירים מדור"א.

ואם ראתה אשה שלשה ימים רצופים אחר התשמיש ופוסקת תתחיל ז' נקיים מיום חמישי מן התשמיש ואילך. שפירים מדור"א.

כתב הרמב"ם גדה כיון שאינה ראויה לביאה אין חופתה חופה עד שתטהר. ולא נהיר' להרא"ש טורים.

נשאל גדול בדורו מהר"ר יעקב מולן ז"ל על אשה ששמשוה אי בעי לאמתוני ה' ימים מתשמיש עד הלבון והשיב דנדאי צריף להמתין ה' ימים וכן מורין בבי מדרשא וכן מנהג בקל אשכנז.

ואף כי לא נמצא בשום ספר אלא בספר השפירים מדור"א משמע פן פזק עיניו בו. והטעם משום דלפעמים שמשוה בין השמשות ביום ראשון בערב וסברה שיום הוא ותפלוט בתחלת ליל ה' על פן צריף להמתין עד מוצאי יום ה'.

ובארץ אשכנז נוהגים להוסיף יום אחד וממתינות ו' ימים ויש ז' ימים וכן כתב מהרי"ח. אף כי הרמב"ם הרחיק מאד דעות אלו מכל מקום איכא דנהגי הכי ויש להם קצת טעמים רחוקים אבל מנהגי' דעלמא חמשה ימים: (אשע"ג) האינדנא כל היולדות חשובות יולדות בזוב דקיימא לן אי אפשר לפתיחת הקבר בלי דם הלכך צריכ' שבועה נקיים ואם אינה רואה בתוך שבועה של ימי הנזידה עולה לספירת שבועה נקיים ואפי' ילדה נקבה ולא ראתה בז' הראשונים ועלו לה לספירת זיבה וראתה בשבעת ימים השניים אינה סותרת וטובלת לאחר י"ד אפי' לא פסקה והרמב"ן כתב שסותרת וצריכה ז' נקיים משתפסיק והרא"ש ז"ל כתב סברא ראשונה: (אשע"ד) וששאלתם אשה שילדה בקושי ולא בשופי וראתה דם אם צריכה שבועה נקיים או לא דבר זה מחלוקת הגאונים הראשונים מר רב יהודאי גאון אמר אינה צריכה שבועה נקיים ותלמידיו אמרו כמותו ומר רב צדוק גאון וכל בני הישב' לא אמרו כמותו ואמרו זה הדבר הזה מנהג בראשונים שהיתה חכמה בבנות ישראל אבל השתא אין מבחינות בין קושי לשפוי וספק פרת הוא ועבדינו לחומרא.

וכן קבל ראב"ה מרבותיו לחומרא וכן בתשובת רבינו שמשון דדם טוהר אין נוהג בזמן הזה וכן פסק רבינו יעקב בר יקר ז"ל לאסורא. וכן פסק רב אלפס.

מרדכי. כתב הרמב"ן אף ע"פ שמן התורה מותר לבעול על דם טוהר.

כל הרואה טפת דם אפילו בתוך ימי טוהר תשב שבועה נקיים ונהרי זה בכלל חומר שהחמירו בנות ישראל על עצמן אע"פ שפסקת מקומו' נוהגים קולא בדם טוהר כפר הספיקו הגאונים ועשו סמיכה והתרימו על מי שיעשה כן.

וכתב בספר המצות שאף בזמן הזה נוהגים בדם טוהר היתר על דין תורה. וכ"כ הרמב"ן ז"ל שתלוי במנהג ובאשכנז וצרפת נוהגים בו היתר.

לה"ט.

כתב רב אלפס ז"ל וכל דם דחזינא בימי טוהר יושבת עליו שבועה נקיים ובתר הכי טובלת במי מקנה ואשתריא לבעלה ואף ע"ג דלא נפקי ימי טוהר פיון דיתבא בהו שבועה נקיים ותו לא חזינא שריא.

עכ"ל.

ואני הדיוט סובר הייתי דרב אלפס בא לאסר עלינו ואמר לימהר"ם דמעולם לא עלה על דעת רב אלפס לאסור דם טוהר אלא סבירא ליה לרב אלפס דביומי וטבילה תליא רחמנא וכל זמן שלא טבלה אפי' ספרה שבועה נקיים ושוב ראתה צריף לחזור ולספור שבועה נקיים ובתר הכי טבלה אבל בתר טבילה הוי דם טוהר וכן פסק רא"ם.

וראב"ה כתב דלא היא וכן פירש ר"י שאפ"ל לא טבלה אחר שפסקה וספרה שבועה נקיים אין לחוש לה הוא ראיה ע"כ. מרדכי.

כתב בספר המצות חנמרא גדולה החמירו על עצמן בבבל ובארץ ישראל ובספרד ובארץ המערב היא מלכות מרו"ק שאין נותנים דם טוהר ליולדת וכל דם שהיא רואה בתוך מלאת ספרות ז' נקיים כמו אחר מלאת אבל בלומרדיא"ה ואשכנז ואגפיה וצרפת וארץ האי בועלי על דם טוהר פדיו התלמוד שאמרו חנמרא דר' זירא אינה ביושבת על דם טוהר ע"כ.

ואני המחבר לא ראיתי מעול' באשכנז וכן מפל רבותי שנהגו לבעול בדם טוהר: (אשע"ה) לשון הרמב"ם זה שתמצא בכמה מקומות שנדה יושבת ז' ימים טמאי' בנדתה אפי' שלא ראתה אלא יום אחד ואחר תשב ז' נקיים אין זה מנהג כלל אלא טעות הוא במי שהורה להם כף ואין לפנות לדבר זה כלל אלא אם ראתה יום אחד ספרת אחריו שבועה נקיים וטובלת בליל שמיני שהוא ליל שמיני לנדתה ומותרת לבעלה וכן מה שתמצא במקצת מקומות ותמצא תשובות ממקצת גאוני' שיולדת זכר לא תשמש מטתה עד סוף ארבעים ויולדת נקבה עד סוף פ' ואע"פ שלא ראתה דם אלא בתוך שבועה אין זה מנהג אלא טעות הוא ודרך המינים והצדוקים אומרים זה ומצוה לכופן פדי להוציא מלבם המינות ולהחזיקו בדברי חכמים שאמרו תספור ז' נקיי' כמו שבארנו.

עכ"ל: (אשע"ו) ראתה הנזה יום אחד בלבד ופסקה בו ביום ובדקה עצמה ומצא' טהורה הרי זו בחזקת טהורה יש מחמירין בזה מספק הואיל ומענינה פתוח. ומלשון הרא"ש נראה שצריכה שתפסוק בטהרה בין השמשות שכתב אחר שיפסק הדם תבדוק עצמה יפה יפה וכל שבועת ימי הספירה צריכה להיות בודקת לכתחלה פעם אחת ביום.

בספר המצות כתב פעם אחת שחרית ואחת ערבית טורי'. ומנהג פשוט הוא פשהאשה מפסקת בטהרה לרחוץ וללבוש לבנים.

אמנם אם אינה רוחצת אלא פנים של מטה די בכף רוקח. אשה שספרה ז' נקיים ובדקה עצמה יום ראשון ויום שביעי ומצאה טהורה חשיב ספירה רק שבדקה עצמה יום שפסקה בו לערב והפסיקה בטהרה ודוקא יום שבועה אבל ליל ז לא ומיהו לכתחלה צריף לבדוק בכל יום.

תוספות פָּרָק קמ"א דְּבִיּוֹצָה: (אשע"ז) נִשְׁאַל מֵהֶר"ר יַעֲקֹב מוֹלֵן ו"ל אִם אִשָּׁה יְכוּלָה לְהַפְסִיק בְּטַהֲרָה וְלִלְבֹּשׁ לְבָנִים אַחַר תְּפִלַּת עֶרְבִית שֶׁל יוֹם שְׁבַעַה וְלֹא נֶאֱמַר דְּאַחֲרֵי תְּפִלַּת עֶרְבִית נִחָשֵׁב לִילָה וְכֵאלוֹ פְּסָקָה בְּלֵיל ח' וְלֹא יַעֲלֶה יוֹם שְׁמִינִי לְיוֹם אַחֵר.

וְהַשִּׁיב דְּנֻדָּי נִחָשֵׁב יוֹם אַחֲרֵי תְּפִלַּת עֶרְבִית לְעֵנִין הַפְּסָקָה וְאַפְּלִי בְּעֶרְבַת שַׁבַּת אַחֲרֵי תְּפִלַּת עֶרְבִית וְקַבְּלַת שַׁבַּת כִּי הִיא תּוֹסֶפֶת לֹא שְׁיִיכָא לְעֵנִין נְדָה וְצָרִיךְ כ"ד שְׁעוֹת וְכֵן אֵית' פ' נַעֲרָה דְּמָסַר לָהּ בְּתוֹסֶפֶת שַׁבַּת וי"ט וְכֵן יֵשׁ רְאִיָּה מְסַפֵּירַת הָעוֹנָם דְּלֹא תִּשְׁבִּינָן לִילָה אִפְּלִי בְּעֶרְבַת שַׁבַּת דְּתוֹסֶפֶת שַׁבַּת דְּאוֹרְיָתָא וְכֵן מְאַכִּילַת פְּסַח וּמִצֵּה וְסוּפָה עכ"ל: (אשע"ח) אִם תִּרְצֶה לְסַפֵּר מִיָּד מִיּוֹם מְחֻרַת רְאִיָּתָה אַחֲרֵי שְׁשֻׁמְשָׁה תְּקַנַּח יָפָה בְּאוֹתוֹ מְקוֹם בְּמוֹד אוֹ בְּבִגְד לְהַפְּלִיט כֹּל הַזֶּרַע אוֹ תִּרְחוּץ בְּמַיִם חֲמִיִּם וְהֵם יַפְּלִיטוּ כֹּל הַזֶּרַע.

וְהַרְמַב"ן פֶּתַח וְהוּא הַדִּין נָמִי אִם הִלְכָה בְּרַגְלֶיהָ פְּלִטָה כֹּל הַזֶּרַע וְלֹא נִהִירָא לְהֵרָא"שׁ. וְהֵרָאב"ד פֶּתַח דְּפּוֹלְטָת שְׁכַבַּת זָרַע אֵינָה סוֹמְרַת אֲלָא לְטַהֲרוֹת וְלֹא לְבַעֲלָהּ.

וְלֹא נִהִירָא לְהֵרָא"שׁ. טוֹרִים: (אשע"ט) אֲסוּר לִיגַע בְּאַשְׁתּוֹ כֹּל יְמֵי נְדָתָה וְאַפְּלִי בְּאַצְבָּע קַטְנָה יֵשׁ לְהַזְהֵר.

וְנִזְהָרִים הָעוֹלָם מִלְּהוֹשִׁיט לָהּ שׁוֹם דְּבָר. שְׁעָרִים מְדוּר"א.

אֲסוּר לְאַשָּׁה לְהַתְקַשֵּׁט בְּיְמֵי נְדָתָה. וּבְהִגָּהוֹת מִיְּמוֹנִית מִתִּיר כְּדֵי שֶׁלֹּא תִתְגַּנֶּה עַל בְּעֻלָּהּ: (אָלֶף ש"פ) לְדַבְרֵי ר"ת שֶׁפּוֹסֵק כְּאַבְיֵי דְאָמַר יְמֵי לִידָתָה שְׁאֵינָה רוֹאָה בְּהֵם דָּם אֵין עוֹלִין.

א"כ הִנֵּה נִרְאָה לְהַצְרִיף שְׁתֵּי טְבִילוֹת לְכָל הַיּוֹלְדוֹת קוֹנָדָם שְׁיִהְיוּ מוֹתְרוֹת לְבַעֲלֵיהֶן אַחַת לְאַחַר שְׁבַעַה לְזָכָר אוֹ אַחַר י"ד לְנִקְבָה לְהַשְׁלִים יְמֵי לִידָה שְׁתוּכַל לְסַפֵּר אַחַר כֹּף שְׁבַעַה נְקִיִּים בְּשִׁבִיל חֲשֻׁשָׁא שֶׁל יוֹלְדָת בְּזוּב וְאַחֲרֵי סְפִירוֹת ז' נְקִיִּים תִּטְבֹּל וּמוֹתְרַת לְבַעֲלָהּ דָּאֵם לֹא טְבִילָה קוֹנָדָם הַסְפִירָה א"כ לְרַב דְאָמַר מְעִינָן אַחַר הוּא וְהִלְכָה כְּמוֹתוֹ וְכָל הַיְמֵי קְרוּיִם יְמֵי לִידָה עַד שֶׁתִּטְבֹּל.

אֲמָנָם רַב סְעִדְיָה גְּאוֹן וְרִש"י וְרַבִּינוּ חֲנִנְיָאֵל וְרִשְׁב"ם וְרַב אֶלְפִּס וְה"ג וְשְׂאֵלְתוֹת כְּוֹלָם פּוֹסְקִי פְּרָבָא דְאֵמ' דִּימֵי לִידָה עוֹלִין לְסְפִירַת זִיבְתָהּ. מְרַדְכֵי.

כֹּל שְׁבַעַה נְקִיִּים שְׁבִינָן הִנֵּה אַע"פ שֶׁהֵן סָפְקָא אִם טְבִילָה בְּהֵן כְּאֵלוֹ לֹא טְבִילָה. וְאִם טְבִילָה בְּשִׁבְעֵי בְּדִיעְבַד עֲלִתָה לָהּ טְבִילָה.

אִפְּלִי שְׂאֵם זָבָה הִיא הִרִי טְבִילָה וְאִם נְדָה הִיא הִרִי הוּא לָהּ יוֹם א' אוֹ יוֹת' שֶׁלֹּא הִיָּתָה צָרִיכָ' לְסַפֵּר אֲלָא שְׁבַעַה בֵּין טְמֵאִים בֵּין טְהוֹרִי וְהִיא סְפָרָה שְׁבַעַה טְהוֹרִי מְלַבַּד הַטְּמֵאִי. הַלְכָה מִמָּה נִפְשָׁה עֲלִתָה לָהּ טְבִילָה.

וְכֵן פְּסַק רַבִּינוּ שְׁמֻחָה וְכֵן הִרְבִּי מִשָּׁה בְּהִלְכוֹת נְדָה שֶׁלּוֹ וְדִלֹא כְּשְׂאֵלְתוֹת. וּמְהֵר"ם הוֹרָה לְחוּמְרָא וְהַצְרִיכָה טְבִילָה אַחֲרָת.

ע"כ הִגָּה"ה בְּשְׁעָרִים מְדוּר"א: הִלְכוֹת טְבִילָה (אשפ"א) רַבִּינוּ חֲנִנְיָאֵל פְּסַק דְּטְבִילָה בְּזִמְנָה מְצוּנָה. וְר"ת פְּסַק דְּלֹא מְצוּנָה הִיא וּבִירוּשָׁלַיִם אֵית' כְּדַבְרֵי ר"ת.

וּרְבִינוּ שְׁמִשׁוֹן הָיָה מְנַהֵג בְּתוֹ לְטַבּוֹל אַף בַּחוּרְף בְּזִמְנָה אַע"פ שְׁבַעֲלָה לֹא הָיָה בָּעִיר. וְכֵן רְבִינוּ אֵלְיָהוּ וְכֵן ה"ג וְכֵן בְּתַשׁוּבוֹ הַגָּאוֹנִי וְכֵן סֵפֶר הַתְּרוּמָה וְכֵן עֲמָא דְבַר לְטַבּוֹל בְּשַׁבָּת.

מְרַדְכִי: (אשפ"ב) ר"ת הָיָה אוֹמֵר שֶׁא"צ לְהַחְמִיר כָּל כֶּה וּלְהַמְתִּין עַד שְׁתַּחֲשֶׁף בְּיוֹם שְׁמִינִי רַק שְׁתַּטְבּוֹל סְמוּךְ לַחֲשֻׁכָה וְתָבֵא לְבֵיתָהּ מִשְׁתַּחֲשֶׁף וְתוֹ לֵיכ' סָרְף בְּתָהּ. וְהַרְשָׁב"ם הָיָה אוֹמֵר שְׁצָרִיכ' לְהַמְתִּין עַד שְׁתַּחֲשֶׁף עַכ"ל טוּרִי'.

וְהַמְנַהֵג בְּאַשְׁפְּנֵז לְטַבּוֹל סְמוּךְ לַחֲשֻׁכ' (אשפ"ג) נִשְׂאֵל מוֹרֵי אָבִי מַהֲר"ר יְהוּד' לְנֻדָא וַ"ל עַל אִשָּׁה שְׁאַיְרַע זְמַן טְבִילַת' בְּלֵיל ה' וְנֶאֱמָר שֶׁלֹּא טְבִילָה אִם יְכוּלָה לְטַבּוֹל בְּלֵיל שַׁבָּת. וְהַשִּׁיב דְּאִינ' יְכוּלָה לְטַבּוֹל הוֹאִיל וְאִדְחִי זְמַן טְבִילָה.

וְכֵן פָּתַב ר"י הַלּוֹי שֶׁהִי' מוֹחָה לְטַבּוֹל כָּלֵל בְּלֵיל שַׁבָּת רַק בְּזִמְנָה מִמֶּשׁ עַכ"ל. וְכֵן פָּסַק מַהֲר"ר יַעֲקֹב מוֹלָן וַ"ל.

וְכֵן אֵין לְטַבּוֹל בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת דְּלִפִּי רַש"י לֹא הִתִּירוּ לְחוּף בְּלֵילָה אֲלֵא בְּדֻלָּא אֶפְשָׁר עַכ"ל: (אשפ"ד) פָּסַק מַהֲר"ר שְׁלֵמָה אוֹתָן הַנְּשִׂי' שְׁטוֹבְלוֹת בִּיּו' צָרִיכוֹ' לְהַסְתִּיר טְבִילַתָן מִבְּעַלְיָהֶן שֶׁלֹּא יִשְׁמְשׁוּ עִמָּהּ בִּיּו' וַיָּבֵא לִידֵי סֵפֶק דְּאוֹרֵינִי הַגָּהָה בְּשַׁעֲרֵי (אשפ"ה) רְבִינוּ מִשְׁל' הִתִּיר בְּמִקוֹ' שְׁיִרְאָה לְלַכֵּת לְטַבּוֹל בְּעָרְב לְחוּף הָאִשָּׁה מְעָרְב שַׁבָּת שֶׁהוּא שְׁבִיעִי וְלְטַבּוֹל לְמַחֵר בְּשַׁבָּת שֶׁהוּא שְׁמִינִי.

וּרְבִינוּ יַעֲקֹב אָסֵר כִּי אָמַר דְּתַרִּי קוֹלֵי בְּבַת אַחַת לֹא מְצִינוּ. אֲחַד לְטַבּוֹל בְּיוֹם דְּאִיפָּא לְמִיחַשׁ מִשׁוּם סָרְף בְּתָהּ וְקוֹלָא אַחֲרִית' לְהַרְחִיק הַחֲפִיפָה מִטְבִּילָה לְחוּף בְּעָרְב שַׁבָּת וְלְטַבּוֹל לְמַחֵר.

מִסְפֵּר הַמְצוֹת: (אשפ"ו) עֲבָרָה וְטְבִילָה בְּיוֹם ז' מִבְּעוֹ"י. כ' הַרְשָׁב"א יֵשׁ מְגֻדוּלֵי הַמּוֹרֵי שֶׁהוּרֵי שֶׁלֹּא עָלְתָה לָּהּ טְבִילָה וַיֵּשׁ מִי שֶׁהוֹר' לְהַקֵּל אַחַר שְׁטְבִילַתָּה דְּבַר תּוֹרָה.

וְנִרְאִין דְּבָרָיו. טוּרִי': (אשפ"ז) כַּת' מַהֲר"ם כְּשִׁטּוֹבֵל' הַאֵשׁ צָרִיכ' חֲכָרְתָּה שְׁתִּרְאָ' טְבִילַתָּה.

וּבַת י"ב שָׁנָה וּמַעְלָה נֶאֱמָר לְרֵאוֹת טְבִילַתָּה. אֲבָל לֹא בַת עוֹבֵד כּוֹכְבִים הוֹאִיל וְאִיפָּא אֲסוּר': (אשפ"ח) בְּסֵפֶר הַמְקַצְעוֹת פָּתַב שֶׁאֵשׁ לֹא תִפְנֵס בְּבֵית הַכְּנֶסֶת כָּל יְמֵי רֵאִיְתָה עַד שְׁתַּתְּלַבֵּן שְׁנֵא' בְּכָל קֹדֶשׁ לֹא תִגַּע וְרַש"י הִתִּיר.

בְּשַׁעֲרִים מְדוּרָא כְּתוּב כִּי בִימֵי נִדְתָּה אֲסוּרָה לְהַזְכִּיר אֶת הַשֵּׁם וְכֵן בִּימֵי לְבוֹנָה. וְכֵן הוּא בְּשֵׁם רַב צָמַח גָּאוֹן.

וְכֵן מְנַהֵג בְּשִׁתֵּי יְשִׁיבוֹת וְאֶפְי' מַחוּץ לְכְנֶסֶת וְאֵין לִי אֲלֵא בִימֵי נְדוּתָה בִימֵי שְׁמִירַתָּה מִיּוֹן ת"ל עַד מְלֵאת יְמֵי טְהוֹרָה וְלֹא מִבְּעַי' דְּאָסוּ' לְמִיעַל לְבִי כְּנִישְׁתָּ' אֲלֵא כִּד שְׁמַעָה מִיּוֹן דְּבִרְכָתָא אָסוּ' לָּהּ לְעֻנּוֹת אֲמֵן דָּאמ' רַבִּי יְהוּד' אֲסוּר לְכַרְךָ לְפָנֵי הַנְּדָה שֶׁלֹּא תִתְהַרֵּר וְתֵאמַר אֲמֵן וְנִמְצָא שֵׁם שְׁמִי מִתְחַלֵּל מִסַּפ' אוֹר זְרוּעַ הַגְּדוּל.

וְזֶה לְשׁוֹן אוֹר זְרוּעַ קָטָן וַיֵּשׁ נְשִׁים שְׁאֵין מִתְפַּלְלוֹת אַחֲרֵי הַנְּדָה וַיְפָּה הֵן עוֹשׂוֹת עַכ"ל וְאֵין הַמְחַבֵּר רֵאִיתִי בְּמִדְיַנְתִּי נוֹהֲגִין הַנְּשִׁים לְהַפְנֵס לְבֵית הַכְּנֶסֶת וּמִתְפַּלְלוֹת וְעוֹנּוֹת כָּל דְּבַר שְׁבַקְנוּש' רַק גְּזֵהוֹת שֶׁלֹּא לְהַסְתַּפֵּל בְּסֵפֶר תּוֹרָה בְּשַׁעָה שֶׁחֲזָן מְרֵאֵהוּ לְעַם:

(אשפ"ט) הָא דְחֻטֵי צָמֵר וּפְשָׁתִים חוֹצְצִין בְּטְבִילָה דּוּק' בְּעִשּׂוֹן מַעֲשֵׂה גְדִיל שְׁהוּ מְהוֹדְקִין.

אָבֵל כְּשֶׁהוּ אַרְוֵגִין רְפוּיָן הֵן וְאִינֵן חוֹצְצִין וּבִלְבָד שְׁלֵא יִהְיוּ מְוַזְקֵבִים וְלֹא יִהְיוּ מְטוֹנְפִין. וְהִרְאָב"ד אָסֵר גַּם בְּאַרְוֵגִים וְלֹא הִתִּיר אֲלֵא בְחִלּוּלֵן עִשּׂוֹן מַעֲשֵׂה רִשָׁת.

טוּרִי': (אֶלֶף ש"צ) לְפָלוֹף שְׂבָעִין אִינֵן חוֹצְצִין וְשְׁחוּץ לְעִין פֶּל שֶׁהוּא לַח אִינֵן חוֹצְצִין יָבֵשׁ עַד שֶׁהִתְחִיל לְהִיּוֹת יְרוּק חוֹצְצִין וְהִרְמַב"ם חִלַּק עַל שְׂבִתוֹף הָעֵינ. בֵּין תּוֹף ג' יָמִים וְלֹאֲחֵר שְׁלֵשָׁה יָמִים וְשְׁחוּץ לְעִין כְּתַב סֵתֵם חוֹצְצִין אִפִּי תּוֹף שְׁלֵשָׁה.

וְהִרְא"ש כְּתַב כְּסָבֵר' רֵאשׁוֹן' פֶּסֶק רֵאבִי"ה אוֹתָן הַנְּשִׁי' שִׁישׁ לָהֵן וּוּאֵלֶרֶט"אֵש בְּרֵאשִׁיָּהוּ בְּשִׁעְרוֹת שְׂנַעֲשִׁ' לָהֵן בְּלִיל' מַחֲמַת שְׂדִים וְסִפְנַת נְפִשׁוֹת הוּא לְגִלְחָם אִינֵם מְפָסִיקִין אֵע"ג דְּמְהוֹדְקִין הִרְבֵּה זֶה בְּזֶה דְקִי"ל שְׁלֵשָׁה נִימוֹת קְשׁוּרוֹת אִין מְפָסִיקִין.

וְעוֹד מֵאַחֵר שְׂאִין יָכוֹל לְגַלְחָן מְפָנִי הַסְּפָנָה הַנִּי רְבִיתִיָּהוּ וְלֹא חִיָּצִי. מְרַדְכִי: (אשצ"א) הִרְאָב"ד כְּתַב הַגְּלִיד שְׁעַל הַמְּפָה אֲפִילוּ אַחֵר שְׁלֵשָׁה יָמִים אִינֵן חוֹצְצִין וְכֵן לְפָלוֹף שְׂבָעִין אִפִּי יָבֵשׁ וְהַכְּחוּל שְׂאֲפִי' ע"ג הָעֵינ אִין חוֹצְצִין.

וְהִרְא"ש לֹא כְתַב כּוֹן. טוּרִים: (אשצ"ב) כְּתַב הִרְאָב"ד שְׂאֵם עֲמָדָה עַל גְּבִי כְּלִי עֵץ שְׂמֻקְבֵּל טוֹמְאָה וְטְבִילָה לֹא עֲלָתָה לָהּ טְבִילָה.

עֲמָדָה עַל גְּבִי כְּלִי חֶרֶס שְׂאִין מְקַבֵּל טוֹמְאָה אוּ עַל גְּבִי חֲתִיכַת עֵץ עֲלָתָה לָהּ טְבִילָה. וְהִרְא"ש לֹא חִלַּק בְּזֶה (אשצ"ג) לֹא תְטַבֵּל בְּנִמְל פִּירוּשׁ פּוֹרֵט"ו.

פֶּרֶש"י מְפָנִי הַמַּעֲלָה טֵיט וְחוֹצְצִין בְּרִגְלֵיהֶם וְלִפִּי זֶה אִפִּי' בְּדִיעֵבֵד לֹא עֲלָתָה לָהּ טְבִילָה וְלֹא נִהִירָא וּר"ת פִּירֵשׁ שְׂרוֹב בְּנֵי אָדָם מְצוּיִין שָׁם וְהִיא בּוֹשָׁה וּמְמַהֲרַת לְטַבֵּל וְאִינָהּ מְדַקְדָּקַת בְּטְבִילָתָה.

וְלִפִּי' זֶה עֲלָתָה טְבִילָתָה בְּדִיעֵבֵד: (אשצ"ד) תַּנְיָא צוֹאָה שְׂתַחַת הַצְּפוֹרֵן אִפִּי' כְּנֻגַד הַבְּשָׂר חוֹצְצִין פִּירֵשׁ ר"י בְּתוֹשׁוֹב' שְׂמַדְבֵּר בְּטֵיט הַדּוֹמָה לְבָצֵק שְׂנַדְבֵּק מֵאֵד כְּטֵיט הַיּוֹצְרִין אָבֵל לֹא בְטֵיט אַחֵר וְצוֹאָה.

וְתַדַּע שְׂכֵן הוּא דְתַנְיָא בְּמַסְכַּת מְקוּוֹאוֹת אֵלוּ שְׂאִין חוֹצְצִין לְכִלּוּכֵי צוֹאָה שְׁעַל בְּשָׂרוֹ וְצוֹאָה שְׂתַחַת הַצְּפוֹרֵן עוֹד אִמְרַר"ת דְּאֲפִי' בְּטֵיט בָּצֵק אִם יֵשׁ מִמֶּנּוּ כֹל כֹּף מַעֲט שְׂאִין מְקַפִּיד אִינֵן חוֹצְצִין.

וְנִהְיִי הַנְּשִׁים לְחַתּוּף הַצְּפוֹרֵנִים. וְכִשְׂאִירֵע הַטְּבִילָה בַּחוּה"מ נִכּוֹן הַדְּבָר שֶׁהַשְּׂפָחָה יִשְׂמַעְאֵלִית תַּחֲתָכֶם לָהּ דְאִמְרִיה לִישְׂמַעְאֵלִי בְּמָקוֹם מְצוּה מוֹתֵר.

וְאִם אִין יִשְׂמַעְאֵלִית תְּקַנַּח הַיֵּטֵב הַצּוֹאָה שְׂתַחַת הַצְּפוֹרֵן וְדִי. מְרַדְכִי: (אשצ"ה) נְשִׁים הַצּוֹבְעוֹת עֲצָמֵן בְּתַכְשִׁיטֵי נְשִׁים נִרְאָה שְׂאִינֵן חוֹצְצִין כִּי נוּי הוּא לָהֵן וְאִינֵן מְקַפִּידוֹת וְעוֹד שְׂאִין בְּצַבֵּע הַהוּא מְמַשׁ אֲלֵא חֲזוּתָא בְּעֵלְמָא אֲשִׁירִי: (אשצ"ו) כְּתַב הִרְא"ש אֲשֶׁה יֵשׁ לְהִזְהַר שְׁלֵא יִשְׂאֵר מִשְׁעָר רֵאשָׁה צָף עַל פְּנֵי הַמַּיִם וְהִרְאָב"ד כְּתַב אִם כְּרַפָּה שְׁעַר רֵאשָׁה בְּדָבָר שְׂאִינֵן חוֹצְצִין בְּחוּטֵי שְׁעָרָה וְטְבִילָה בִּינָה לְבִין עֲצָמָה עֲלָתָה לָהּ טְבִילָה טוּרִי': (אשצ"ז) כְּתַב הַר"ר שְׂמַעְיָה בְּשֵׁם רִש"י שְׂצָרִיכָה לְעִינֵן כֹּל גּוֹפָה יָפָה וְלַחוּף בְּמַיִם וְלִשְׁוֹטְפוֹ דְחִפִּיפָה שְׂיִיכָא בְּכֹל הַגּוֹף.

ור"ת פ"י שְׁאִינָה צְרִיכָ' דְחַפִּיפָה לָא שְׁיִיכָא אֶלָּא בְּשַׁעַר הָרֵאשׁ. וְכַתְּבֵהּ הָרֵאשׁ"ש נְהָגוּ בְּנוֹת
שְׂרָאֵל לְרַחֲוֵן וּלְחֹוֹף כָּל גּוֹפֵן וְהוּא מְנַהֵג כְּשֶׁר.

טוּרִי': (אשצ"ח) הַחֲפִיפָה פִּרְשׁ"י מוּטָב שְׁתַּהֲיֶה בְּיוֹם שְׁלִפְנֵי טְבִילָתָהּ מִכָּלֵל טְבִילָה לְפִי
שְׁמִמְהָרַת בְּלִילָה וְלֹא תַחֲוֹף יָפָה. וּבְשִׂאֲלֵתוֹת פִּינְרָשׁוּ שְׁמוּטָב שְׁתַּהֲא בְּלִילָה כְּדִי שְׁתַּהֲא
סְמוּךְ לְטְבִילָה וְכַתְּבֵהּ רֵאשׁ"ש וְנוֹהֲגִין הַנְּשִׂיִם שְׁמַתְחִילוֹת לְחֹוֹף מִבְּעוֹד יוֹם וְעוֹסְקוֹת
בְּחֲפִיפָה עַד שְׁתַּחֲשֶׁף וְאַז טוֹבְלוֹת.

וְעוֹד מִחֲמִירוֹת עַל עֲצָמֵן שֶׁאֵע"פ שְׁחַפְּפוּ נוֹשְׂאוֹת עֲמָה מְסַרְק וְסוֹרְקוֹת רֵאשִׁיָּהוּ בְּבֵית
הַטְּבִילָה טוּרִי': (אשצ"ט) כְּתֵב הַרְשָׁב"א חֲפָפָה וְעֵינָה עֲצָמָה בְּחוֹל בְּיוֹם וְטְבִילָה בְּעָרֵב
אוֹלְמַחְרָתוֹ שְׁלֹא טְבִילָה סְמוּךְ לְחֲפִיפָה עֲלֵתָה לָּהּ בְּדִיעֵבַד אֵע"פ שְׁלֹא הִיָּתָה סְמוּךְ לְחֲפִיפָה.

אָבֵל אִם לֹא חֲפָפָה כָּלֵל אֵע"פ שְׁעֵינָה עֲצָמָה מִיָּד אַחַר הַטְּבִילָה וְסָרְקָה בְּמְסַרְק וְלֹא נִמְצָא
שׁוּם נִימָא קְשׁוּרָה אִפ"ה לֹא עֲלֵתָה לָּהּ טְבִילָה. שְׁאֵנִי אוֹמֵר שְׁמָא בְּשַׁעַת טְבִילָה הִי' קְשׁוּרָה
וְעַכְשָׁיו נִתְרָ אוֹ נֶשֶׁר עִם הַמְּסַרְק.

טוּרִי': (אֶלְף ת) רֵאשִׁי מְהַר"ם שְׁתִּיר בְּאִשָּׁה לְאַחַר טְבִילָתָהּ לִיְכַנֵּס לְמַרְחֵץ לְהַשְׁתַּטֵּף
בְּחַמִּין וְכֵן רְבִינוּ יִשְׁעִיָה מְטַר"אנִי. וְכַתְּבֵהּ רֵאשִׁי"ה שְׁמַעְתִּי שְׁקוּרִין תַּגָּר וּמְלִיזִין עַל בְּנוֹת
שְׂרָאֵל הַנְּכַנְסוֹת אַחַר הַטְּבִילָה בְּמַרְחֵץ.

וְרֵאשִׁי מִי"ח דְּבָרִים. וּלְפִי דַעְתִּי נִרְאָה דְּלֹא נִפְסְלָה הַטְּבִילָה בְּכַף דְּאִפִּי לְכַתְּחֵלָה יְכוּלָה
לְרַחֲוֵן אַחַר הַטְּבִילָה לְאַתְרָ.

ע"כ מְהַר"ם. וְלִי הַהֲדִיּוֹט נִרְאָה דְּבְּמַרְחֵצָאוֹת שְׁלֵנוּ שֶׁל זִיעָה בְּהָא לִיכָא מֵאן דְּפְלִיג דְּנִדְאִי
מִוִּתֵּר לְכַתְּחֵל' דְּאִפִּי לְתַרוּמָה לֹא גָזְרוּ.

מְרַדְכִי הִגִּה"ה: (אֵת"א) בְּרַפְתַּת הַטְּבִילָה כְּתֵב בַּה"ג שְׁמַבְרַכְתַּת לְאַחַר טְבִילָה אֵטוּ טְבִילַת
גַּר וְהַרְמַב"ם וְהָרֵאשׁ"ש כְּתֵב שְׁתַּבְּרָף קוֹדֵם הַטְּבִילָה קוֹדֵם שְׁתַּפְּשׁוּט בְּגִדֵיהָ וְאִם לֹא בְּרַכָּה
אִז תַּבְּרָף אַחַר שְׁתַּפְּסֵס בְּמִים עַד הַצְּנוּאָר.

וּבְשַׁעְרֵי מְדוּרָא כְּתוּב דִּישׁ לְבָרָף אַחַר הַטְּבִילָה. וְכֵן פָּסַק רֵאשִׁי"ן וּשְׁאָר הַגְּאוּנִים.

ע"כ: (אֵת"ב) אִף אִם תַּטְּבֹּל בְּמַעֲיִין צְרִיף מ' סָאָה וְהַרְמַב"ם וְהָרֵאשִׁי"ד כְּתֵבוּ שְׁדִי בְּכָל
שְׁהוּא בְּמַעֲיִין. וּר"י כְּתֵב כְּסָבָר' רֵאשׁוֹנָה וְכֵן הָרֵאשׁ"ש וְהַרְב"ר א"א מִמִּי"ץ נִסְתַּפַּק בְּדָבָר
בְּסַפ' יִרְאִים.

וְרַבִּינוּ שְׁמַחָה כְּתֵב דְּמַעֲיִין מְטַהֵר הַכָּל לְפִי מַה שְׁהוּא אָדָם וְכִלִּים לְפִי מַה שְׁיִכּוּלִים
לְהַתְּפַסּוֹת בְּבֵית אַחַת אִפִּי בְּפָחוֹת מְאַרְבָּעִים סָאָה וְכ"כ הַר"ר יְצַחֵק אוֹר זְרוּעַ וְהַמְקַנָּה
מְטַהֵר בְּאִשְׁבָּנוֹן וְהַטּוֹבֵל בְּמַקְנָה יִזְהַר שְׁלֹא יַעֲלוּ הַמִּים מֵעַל הַמְקַנָּה בְּשַׁעַת שְׁהוּא טוֹבֵל
דְּהוּי זוֹחֲלִין וְאִם הוּא מְעַכֵּב הַנְּזִילָה בְּדָבָר הַמְקַבֵּל טוֹמָא' אִינוּ מוֹעִיל וְאֵע"פ שְׁהַר"ם
מְקִיל לְעֲשׂוֹת מְקוּם אִשְׁבָּנוֹן בְּדָבָר הַמְקַבֵּל טוֹמָאָה מִיְהוּ רַשׁ"י אוֹסֵר.

מְרַדְכִי: (אֵת"ג) וְטְבִילָה בְּנִהְרוֹת אִיכָא פְּלוּגְתָא דְּרַבְּנוֹתָא. ר"ת הַתִּיר לְטְבֹּל בְּנִהְרוֹ' כָּל
הַשְּׁנָה וּר"י הִנֵּה אוֹסֵר לְטְבֹּל בְּהֵן כָּל הַחוּרְף עַד אַחַר זְמַן הַפְּשָׁר' הַשְּׁלֵגִים וְכ"כ מְהַר"ם
שְׁאִין לְטְבֹּל בְּהֵן בְּשַׁעַת הַגְּשָׁמִים וְלֹא בְּשַׁעַת שְׁהוּ גְדִלִים מִהַפְּשָׁרַת הַשְּׁלֵגִים וְכֵן הוּא
מְסַקְנַת הָרֵאשׁ"ש.

טורים.

ופסק הר"ם דבנהרות הקטנות יש לחוש מרבניית נוטפין הלכה צריף למה לב שאם הנזהר קטן כל כך שאם היה מקום שאין הגשמים מצויים היה הנזהר מכזב פעם אחת בשבוע. חיישינו לרבניית נוטפין מרדכי.

מצאתי שמוטר לטבול בחמי טבריא. מרדכי: (את"ד) לדעת רבינו יצחק דמקנה שאוב פלו אינו פסול אלא מדרבנן שמו התורה אפי' פלו שאוב פשר.

הלכה כל ספק שאירע בו אפי' ספק אם שאוב פלו אם לאו פשר. ורבינו שמשון פירש שפלו שאוב פסול מן התורה עד שיהא רובו בהכשר.

אבל אחר שרובו אינו שאוב אין שאיבה פוסלת הלכה כל ספק שאירע בו קודם שהיה רובו פשר אזלינן ביה לחומרא. וכן היא מסקנת הרא"ש ז"ל.

טורים וכן נראה להריצב"א. ור"ת אומר דשלישת לנגין פסולין הלכה למשה מסיני.

ור"י אומר דלא אשפחין זה בשום מקום תוספות פרק הערל: (את"ה) תשובת רבינו שמשון לאחיו. רבי יצחק אומר לי שהייתי רוצה להתיר למלאות מקנה ממים חמים ולחברו אל הנזהר בשפופרת הנוד.

נדבר זה ראוי לאסור יותר מגזירת מרחצאות. נאני שמעתי שהיה כבר מקום אחד שהיו נשים מחממות יורה מים ומשליכין למקו' לחממו בימות החורף ור"ת היה מוחה בדבר ולא נאמר לי הטעם.

ושמא מטעם זה אסור. מרדכי: (את"ו) מה שהתירו שאיבה ע"י המשכה דוקא על גבי הקרקע שראוי לבלוע בקרקע דאז נתבטלו אגב קרקע אבל אם המשכה על גבי רצפת אבנים או נסרים הוי כמו בכלי ונפסלין וכן מצאתי בתשובת הר"ר אליעזר מברונ"א.

מספר הרוקח. מרדכי.

הרמב"ם התיר שאיבה שהמשיכה פולה ולא נראה לבעל סמ"ג. וכן נראה מדעת רב אלפס דבעינו רובא והמשכה וכן בשאלתות: (את"ז) על המגלגל המים ובגלגל קבועים פלים קטני' נקובים פכונס משקה.

וכשהגלגל מתגלגל מתמלאים הפלים קטנים ושופכין במרז' שאינו עשוי לקבל ונמשכו המים לבנין המחובר לקרקע ונמשכי' המי' בסילונו' בתוך אבן גדולה וסוף דבריו של הרוקח שמוטר להטביל באופן ההיא.

מרדכי: (את"ח) אם המשיף אמת המים דרוף חריץ בקרקע אל גגית גדול' מחזק' יותר ממ' סאה ולשקוע הגגית בקרקע ולטבול בגגית אני יוסף הלוי דן לאסורא. מרדכי.

אמנם אם הגגית מנוקבת פכונס משקה נרא' שמוטר: (את"ט) מקנה שנסדק ומחסר מימיו אם בא לסתום הסדק כדי שישארו ארבעי' סאה לפירוש הר"ר שמשון לא יסתמנו בידו ולא בכל דבר המקבל טומאה.

והרא"ש פתב שיכול לסותמו בדבר המקבל טומאה דודאי הבאת מים למקנה צריף שיהא ע"י טהרה אבל מניעת מים שלא יצאו ממנו א"צ. טורים: (אלף ת"י) נשאל מורי אבי

מהר"ר יהודה לנדא ז"ל מקנה שנסדק ומחוסר מימיו עד שלפעמי' נחסר משיעורו אם יכולין לחזור ולמלאותו והשיב כי הטורי' פתב יש פוסלין אותו וכ"כ הרא"ש ולא פתב שום חילוק אם נשארו בו ארבעים סאה או לא.

לפי פירוש אחר פתב הרא"ש שאין לחוש גם לפי הרמב"ם אין לאסור אבל מפל מקום דע כי אינני מקיל בו להתירו כי המרדכי הביא דעת רבינו שמשון שאסור וכן בעל הטורים פסל פשאין בו ארבעים סאה ואיך אכניס ראשי להתירו ולכן טוב שינקו כל המקנה ויראו המקום הנסדק ויתקנוהו וכשינקו המקנה ינקוהו בכלי מגנרב בשוליו.

עכ"ל: (אתי"א) מים שאובים יכולין לטהר ע"י השקאה אבל אם המים שמשקין המקנה אינו כל פה מרובין שראויין לטבילת אדם אין מועיל השקתו להכשירו מים שאובים דקיי"ל דמענין אינו מטהר האדם בכל שהוא ספר המצנ': (אתי"ב) על המקנה ששאבוהו בכלי מגנרב בשוליו נקב כמלא אצבע ושאבוהו עד שלא נשאר בו ארבעים סאה ואי אפשר שלא נפל מן הפלי שלשה לוגין ושוב אין כל המים שבעולם כשרים מכשירין אותו.

ואי אפשר לשאבו עד שלא ישאר בו שלש' לוגין כי רב המקנה נראה דנדאי המקנה פשר כיון שהדלי ששאב בו הי' מגנרב בשוליו שאין מקבל מים כל שהן אין עליו תורת פלי לפסול מקנה במים שבתוכו ושלום מאיר ברבי ברוך מרדכי"י.

וכן פתב רבינו יצחק אור זרוע וכן רבינו שמחה: ברוך הנותן ליצהר פת. נשלם ספר אגור: